

శ్రీయై నమః.
శ్రీవైఖానసమహాగురవే నమః.

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛ్రీ,
భగవద్భృగుమహర్షిః పోక్తాను, సంహితాను,

ప్రకీర్ణాః - ధికారః.

(శ్రియాపాదః పృథమాది సప్తతిశ పటలాంతః.)

శ్రీవైఖానస విద్యానిలయే సంస్కృతః.

పె. అ. శ్రీశైలనాథులు అందు సన్న ఇత్యేతైః

ప్రకటితః.

రాల్యమ్.

రు. ౫—౦—౦

హిందూరత్నకర, గోపాలకృష్ణ ముద్రణాయత్తాళము.

మద్రపుర్యం ముద్రాపితో గ్రంథభాగం.

౧౮౫౦ శకవషే.

గ్రంథముద్రాపకుల విన్నపము.

మాపూర్వులు చిరకాలమునుండియు శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయ గ్రంథముల ననేకములను ముద్రింపించి భాగవత మహాశయులకు స్వరూపాచితమగు నేనను చేయుచు ఖ్యాతిగడించిన యంశమును నేడు క్రొత్తగాఁ జెప్ప నవసరము లేదు. శ్రీవైష్ణవ సిద్ధాంతమునకు బునాదియగు శ్రీవైఖానస పంచరాత్ర భగవచ్చాస్త్రముల రెంటిలో చాలవరకు పంచరాత్రమునే జనసామాన్యమంతయు విశేషించి యనుష్ఠానమందు తెచ్చికొనుచు వైఖానసముయొక్క ప్రాశస్త్యము నెరుగజాలకున్నారు. దీనికి ముఖ్యకారణ మాగ్రంథములకు ప్రచారము లేమియేయని నేను నిశ్చయించికొంటిని. వైఖానస భగవచ్చాస్త్రగ్రంథములు విశేషముగ వైఖానస మహాశయులకడనే లభ్యములగుచున్నవి. ఈ గ్రంథములను వారలితరులఁ జూడనీయరు. ఈగ్రంథములను వ్యయ ప్రయాసములతో సంగ్రహించి సంస్కరించి ప్రచురించెడి యుదారులును అరుదైయున్నారు. చెంగల్పట్టజిల్లా యీగావారిపాళేయం గ్రామములో కీ. శే. ఉ. వే. శ్రీమాన్ బాలకలానిధి డి. శేషాచార్యుల వారిమహత్కార్యమునకు బూనుకొని నేవచేసినట్లు శ్రీవైఖానస గ్రంథమాలా ప్రచురములవలన తెలియుచున్నది.

ప్రస్తుత మీప్రకీర్ణాధికార శ్రీకోశముయొక్క పుత్రిక నొకదానిని కీ. శే. మాతండ్రిగారగు శ్రీశైలనాథులుగారు ఆనగొంది సంస్థానమునుండి వ్రాయించి తెప్పించి చిరకాలముక్రిందట మాకార్యాలయమున ముద్రింపఁ గుతుకముతోనుండి యాకార్యము వారివలన నెరవేరకమున్నే పరమపదించిరి. తదనంతరము ప్రస్తావవశమున నొకప్పుడీగ్రంథమును మాగురువర్యులగు శ్రీమద్వైయాకరణ పంచానస

శ్రీ. ఉ. వే. శ్రీమాన్ రొంపిచర్ల భట్టర్ పార్థసారథి కృష్ణమాచార్యులు అయ్యవారలుంగారికి నివేదింప వారు దీనిని సంస్కరించి యొనగుట కనుగ్రహించి మహిమకార మొనర్చినందులకు శ్రీవారి కృతజ్ఞుడను.

దీని మాతృకయొక్క వివరము.

ఈగ్రంథము ఆనగొంది సంఘానాథాన విద్యార్థి కీర్ణులగు అర్చకం రాఘవాచార్యులవారి గ్రంథాంతర తాళపత్ర మాతృకా కోశమునుండి, పె. అ. శ్రీశైలనాథులుగారికై మణవాళాచార్యుల వలన సామ్యసంవత్సర ఆశ్వియుజ శు ౧౧ లనాటికి క్రియాపాదము పరిపూర్ణముగా వ్రాయబడి సమర్పింపబడినట్లు తెలుపబడినది. మాతృకా కోశము ౪౪౪ పత్రములలో వ్రాయబడినట్లున్నది. గ్రంథమందు ౬౦౦౦ శ్లోకములు చెప్పబడినట్లు గ్రంథోపసంహారమున తెలియవచ్చు న్నదిగాని యంతటి సంఖ్య యాయెడ సగుపడదు. అన్నిడక్కడ XXX చిహ్నములు వేయబడిన చోట్లుల నది గ్రంథవాచములవలన నీసంఖ్య తగ్గియుండునని తోచెడిని.

ఈగ్రంథము వైష్ణవ ధర్మావలములకులగు ప్రతియొకనిని పరమ ప్రమాణమై యున్ననుటకు నందియము లేదు.

కావున భాగవత శిరోమణులెల్లరును నాచార్యులమున గారిమించి యీగ్రంథమును జదివి శ్రీవైష్ణవధర్మ రహస్యములను పరిపూర్ణముగ దెలిసికొని యానందితురని నమ్ముచున్నాడు.

శ్రీవైష్ణవ సత్సాహాయ

ఇట్లు

గ్రంథాలయము.

తిరువీధిమును.

నెం. కి, రామలింగముదలి వీధి, పె. అ. శ్రీశైలనాథులు, కి. నమ్మ. మింట బిల్డింగ్స్ పోస్టు, మదరాసు. బుక్ సెల్లర్స్ అండు పబ్లిషర్సు.

FOREWORD

Prakīrṇādhikāra, now issued in this volume, is a section of a larger work by Bhrigu, one of the pupils of Vikhanas. The first propounder of Agama, Kalpasutra and Dharmasutras of the Vaikhānasa School was Vikhanas who is identical with Brahma. Vikhanas had nine pupils among whom Kāśyapa, Atri, Bhrigu and Marichi were most prominent and contributed literature for Vaikhānasa School. These are extensive works greater portions of which are still available on palm leaf. The section dealing with the worship of Vishnu propounded by Marichi has alone appeared in print while some portions of the Kalpasutras of Vikhanas were issued by Prof. Caland and others in Europe. The work of Atri, the section of samūrtārchanā alone is in the press and may be available to all in a few months. The works of Bhrigu and Kāśyapa are not taken up for publication.

The Indian Theological culture devised two paths of attaining bliss or salvation—worship of God in some form and meditation on formless divinity. The latter path was considered by sages as most difficult and beyond the reach of ordinary men. Yoga-darsana is entirely devoted to the investigation of mental practices of this path. Worship of God in some form received greater attention at the hands of the sages, who according to different schools propounded systems of Saiva, Vaishnava and Śākta chiefly. Their literary attempts inculcating the doctrine and rites in such worship are embodied in what are called *āgamas*. Āgamas treating of the worship of Vishnu are mainly upheld by two schools, namely Pancharatra and Vaikhānasa, both possessing extensive literature. Vaikhānasa School appears to be more ancient though references are found in it of the other school.

In many of the Vishnu temples in South India Vaikhānasa system is in vogue from time immemorial. This system is

entirely based on the Vedas and the Vedic conception of various deities. The contents of Vaikhānasa treatises exhibit the stage of *formal* worship as conceived in the pre-buddhist days when the worship of Sakti took its origin from the yoga conceptions of the Buddhist meditations. The construction of temples in a variety of form, the shape and the composition of idols, their installation, daily worship, processions, rites in all the above stages, and expiatory rites in commission of faults are the general contents of every āgama. A chapter on the practices of *yoga* sometimes supplement the above, as in Marichi.) Construction of temples and idols is of general interest and based upon the great works of Visvakarma, Maya etc. The form and shape of idols relate to iconography. The ritualistic sections throw much light on the Vedic sacrifices now fast disappearing. Works of Vaikhānasa sages are indeed invaluable for every scholar who professes to write on ancient Indian culture. Many of the works that have recently appeared in architecture and iconography show lack of correct material for many important issues by ignoring the works of Vaikhānasa sages. Among the four sages there is perfect agreement in general conceptions; where one passes over lightly certain rites the other dilates upon them. Atri wrote four *tantras* in 88000 slokas, while Marichi gave the same matter in eight *samhitās* in 184000 slokas. Kāśyapa divided his work in three *kāṇḍas* extending over 64000 verses. Bhrigu the author of this work wrote in 13 sections or *adhikāras* in 88000 slokas, the present section forming the tenth in it. This *adhikāra* is called *prakīrṇa* (miscellaneous) as it enters into details in certain rites passed over in the sections of *māna*, *kriyā* and *archā* of the same writer. Of the 13 books of Brigu's contribution, only five are available in manuscripts, viz., Vāsādhikāra, Kriyādhikāra, Yagnādhikāra, Khilādhikāra and Prakīrṇa. The last consists of three main sections Kriyā, Jñāna and Yoga. The whole book (*Prakīrṇa*) extends over 24000 granthas and the first section now issued is said to contain 6000 granthas. In actual counting it comes to 5800 nearly and it may be supposed that the shortage is due

to lacunae here and there. Atri has covered the whole field of *formal-worship* in 80 chapters in his *samūrtārchanā* while Marichi giving greater details devoted 10000 granthas in his *vimānārchanā-kalpa*. Bhrigu's *prakirṇādhikāra* really supplements both these works. For in the section on installation, forms of Lakshmi as *Vīra-lakshmi*, *Pāka-lakshmi*, *Godā*, *Dvāra-lakshmi* have not received attention in the works of Atri or Marichi. In the section on processions *tilapadmavidhi*, *damanakotsava*, *jayanti*, *krittikādīpa*, *grahañārādhana* extensively treated of by Brigu are not found in Atri's *Samūrtatantra*. Bhrigu is rich in chapters on *śāstramāhātmya*, (history of the āgama), *phalaśruti*, *apachāra* (faults) and the conceptions of sins. Bhrigu devotes a section on the behaviour of the temple-servants common to all the works and of the devotees especially. Frailties of a mingled society of men and women even in the holy presence are pointed out to relief towards the end of this work. In this chapter as elsewhere certain slokas are common between *Manusmṛiti* and this work. It is asserted by the advanced scholars in the *Vaikhānasa School* that *Manusmṛiti* was written by Bhrigu as *Dharmasutras* of their school. Even in the code of Manu the colophon reads the name of Bhrigu as its propounder. Research in Indian literature and culture is never complete or even precise without sufficient study in the extensive school of the *Vaikhānasas*.

The credit of preparing the press copy of this valuable work belongs to the members of *Akulamannādu Vaikhānasa Nilaya* and to the publishers, *Srisailanatha and sons*, whose untiring devotion to the resuscitation of the forgotten or neglected school deserves approbation and encouragement from every impartial scholar and patriot.

366, MINT STREET,
Madras, 1—6—1929. }

M. RAMAKRISHNA KAVI.

ప్రక్రియాధికార పరితాపధ్యాయానాం సూచీ.

సంఖ్య	అధ్యయనాచితావిషయాః	శ్లోకసంఖ్య.	పుట
1	భూపరీక్షాది కర్షణాంతమ్	౪౭	1
2	శంకుస్థాపనాది వాస్తుపూజాంతమ్	౨౯	6
3	విమానవిధిః	3౨౪	9
4	ఆద్యేష్టకా స్థాపనాదివిచారః	౨౬	13
5	ప్రాసాదలక్షణాది కథనమ్	౮౧౪	15
6	మూర్ధేష్టకాదివిధిః	౪౯	23
7	పరివారాలయలక్షణాది కథనమ్	౬౮౪	28
8	పీఠమాన దారు సంగ్రహణాది కథనమ్	౧౨3	35
9	రజ్జుబద్ధమధూచ్ఛిష్ట విచారః	౫౫౪	46
10	అంకురార్పణమ్	౭౭	52
11	భగవత్ప్రీతిప్రావిధిః, అధివాస త్రయాంతమ్	౮౭	59
12	,, స్థాపనాంతమ్	౧3౬౪	69
13	దళావతారకల్పః, నారసింహకల్పాంతమ్	౭౨౪	81
14	,, వామనకల్పః	౪౯	88
15	,, రామత్రయకల్పః	౭౨	93
16	,, కర్కీకల్పాంతమ్	౧౧౯	100
17	ఆదిమూర్తికల్పః	౮౫౪	112
18	భగవదర్చనమ్	౨౮౨౪	120
19	అర్చనాంగద్రవ్యవిచారః	౧౦౬	147
20	,,	౭౮౪	157
21	వికేమార్చన విధిః	౧33	164

సంఖ్య	అధ్యాయసూచితావిషయాః	శ్లోకసంఖ్య.	పుట
22	న్న పనవిధిః	౧౮౩౪	171
23	ఉత్పవచక్రవిధిః	౧౯	191
24	ఉత్పవవిధిః	౧౮౦	200
25	„	3౦౬	217
26	ప్రాయశ్చిత్తవిధిః, బేరనిర్మాణాంతమ్	౧౬౮	246
27	„ ఉత్పవాంతమ్	౪3౬	262
28	„ అస్పృశ్యస్పృశ్యనాదౌ	౧౯౬౪	308
29	ప్రాయశ్చిత్తవిధిః, శాంతిపంచకాదీః	౨౧౪	322
30	„ తన్త్రసంకర నిష్క్రమితిః	౧౬౧	343
31	„ సంప్రొక్షణత్రయమ్	౧౨౬౪	358
32	ప్రకీర్ణకమ్, జేష్ఠాభిషేకాదిః	౧౫౨	370
33	అర్చావతారమహత్వకథనమ్	౪౫౪	386
34	స్వయంవ్యక్తాది కథనమ్	౧౦౫	391
35	కియా యోగఫలశ్రుతికథనమ్	౬౦3	400
36	అపచారవిశేషకథనమ్	౬౫౭౪	456
37	తియ్యగధర్మప్రపంచః	౨౧౮౪	519

అహత్యశ్లోకానామ్. ౫౬౨౫౪.

ప్రతిపాదనా ౨ ధికార స్థ విషయాణాం సూచీ.

విషయ:	పుట	విషయ:	పుట
ముహూర్తవిధానం:	2	ద్వారమానమ్	33
భూపరీక్షా	4	స్థానకస్య పీఠమానమ్	35
కర్తృణం	„	దేవ్యోర్మానమ్	„
ప్రాచీనాధనమ్	„	ధ్రువార్చాపీఠమానమ్	„
వాస్తుపదదేవతాపూజనమ్	7	గర్భాగార పదాని	౬6
శల్కపరీక్షా	8	తత్రస్థానకాదిస్థానమ్	„
విమానభేదాః	9	దారుసంగ్రహణమ్	„
గ్రామశరీరాదికల్పనమ్	10	దారుసంస్కారః	39
ఆయాదివిచారః	11	శూలలక్షణమ్	40
విష్ణుస్థాపనదేశః	„	శూలస్థాపనమ్	46
శంకరాదిస్థాపనదేశః	12	రజాబనవిధిః	„
ఇష్టకాలక్షణాదిః	13	మృత్యుసంస్కారః	„
గర్భస్థానవిధిః-	„	మృణ్మయద్వైవిధ్యమ్	48
శేలాలక్షణాది	14	యోగాదీనాం స్థానాని	„
అంగులభేదః	16	ఆయాదివిచారవిస్తరః	49
వికతలాదికల్పనమ్	„	ధ్రువకాతుక యోగస్సూత్రావ్యమ్	50
తత్రోత్తమాదిభేదః	17	తాలనియమః	„
గర్భగేహకల్పనే మతాంతరమ్	„	మధూచ్ఛిప్తవిధిః	51
మూలేష కాలక్షణమ్	21	అంశుదార్పణమ్	52
విమానదేవాః	25	సద్యోఽంకు గార్పణవిచారః	53
మండపలక్షణమ్	„	ఆచార్యలక్షణమ్	59
ప్రాకారః	23	ప్రాముఖ్యే తహోమాదిః	61
ప్రథమావరణమ్	„	ఆచార్యాదీనాం నియమాః	„
పరివారాలయలక్షణమ్	28	యజ్ఞపాత్రసంభరణమ్	„
చేరద్రవ్యమ్	29	యాగకాలా	61
శైలజ్వలతిమాలక్షణమ్	„	అక్షి మోక్షణమ్	65
శిలాలక్షణమ్	30	కాతుకపీఠే రత్నస్థానః	67
వర్ణక్రమేణ శిలాక్రమః	„	అధివాసః	„
ప్రతిమాలక్షణమ్	„	అగ్ని మననమ్	68
నిమిత్తాని	31	మంథపూజా	69
శిలాసంస్కారః	32	మంథావాసనప్రయోగః	„
శిలాదోషాః	33	కలశస్థాపనమ్	70

విషయము:	పుట	విషయము:	పుట
ప్రతిసరబన:	71	పూజాకాలే నేవిమమనర్హా:	135
పంచశయనమ్	72	భ్యాసప్రకారము:	136
శయనాధివాసము:	73	వాస్తవ్యాధివాస్తవ్యము:	137
సర్వదేవాఽర్చనమ్	74	అవాహనప్రకారము:	138
రత్నానామధివాసము:	75	అలంకారాసనమ్	139
పశ్చాత్తప్తశంసాప్రయోగము:	76	మాత్రాదాసమ్	140
హోమద్రవ్యము:	77	పుష్పాంజలి:	141
రత్నాధివాసము:	78	దేవ్యోరర్చనాక్రమము:	142
దక్షిణాదానక్రమము:	79	ఉత్సవాద్యర్చనమ్	143
కాతుకాదిసాసనమ్	80	భోజ్యాసనమ్	144
లింగే, ఆవాహనప్రకారము:	81	అగ్నికార్యమ్	145
ప్రతిష్ఠానే యజమానకృత్యము:	82	యాత్రాసనమ్	146
పూజామూ అవిచ్ఛిన్నత్వ సుపాదనమ్	83	వీధిభ్రమణమ్, దేవస్థ	147
అర్చకప్రశంసనమ్	84	బలిదానప్రకారము:	148
ప్రతిష్ఠార్చనయోగము: ఫలమ్	85	తీర్థస్థి కారము:	149
నవమూర్త్యాదికల్పనమ్	86	పూజాకాలము:	150
మత్స్యకల్పము:	87	ఉత్సవాదిపూజావిశేషము:	151
కూర్మకల్పము:	88	బలిపాత్రలక్షణము:	152
పరాశరాకల్పము:	89	అన్నబలిసంస్కారము:	153
నారసింహకల్పము:	90	హవిష్పాకవిధి:	154
వాసుకల్పము:	91	నవవిధహవి:	155
రామకల్పము:	92	హవిష్ విశేషభాగము:	156
కృష్ణకల్పము:	93	పంచనాలయవిశేషము:	157
కర్మకల్పము:	94	ప్రతిష్ఠాధీనా లక్షణము:	158
అవిరూపాదివిచారము:	95	పాత్రపరిచ్ఛేదవిశేషము:	159
అగ్నిమాంసకల్పము:	96	రక్షాధీపవిధి:	160
లక్ష్మీకల్పము:	97	శిబిలాంక్షణము:	161
విష్ణుర్చన క్రమము: ప్రమాణము:	98	విశేషార్చనవిధి:	162
అర్చకాదిలక్షణము:	99	విశేషార్చనప్రయోగము:	163
అర్చకస్యా లయప్రవేశాది:	100	ద్యావశకమాసోత్సవప్రకారము:	164
అర్చనోపకరణము:	101	కృత్తికావీధి:	165
మంత్రార్చనము:	102	గృహదానాధనము:	166
సంబంధకూర్మము:	103	స్నానప్రయోగము:	167
పుష్పనామము:	104	ఉత్సవచక్రము:	168
మూర్ఖాంజలివాసుకము:	105	ఉత్సవత్రైవిధ్యము:	169

విషయం:	పుట	విషయం:	పుట
ఉత్పన్నానభ్యధవిచారః	202	కాస్త్రస్య స్వతః పాపిమాణ్యం	246
ఉత్పన్నేషాత్తమాదిభేదః	203	దునిమిత్తదశానే పాపియశ్చిత్తం	247
ధ్వజాహోహణకాలః	,,	భూపరిత్యాగం	,,
ధ్వజదండలక్షణం	,,	కమలానే	248
ధ్వజపటలక్షణం	205	దిక్పరిచ్ఛేదహీనే	,,
ధ్వజపటపరిస్థాపకయోగః	205	పాపిసాదనర్మాణే,	249
భేరితాడనం	203	పరితిష్ఠాపనే	251
బలిహరణప్రకారః	209	అంగహీనా	252
ఉత్పన్నఫలము	211	అంశుస్మృత్యభింబానాం	,,
ధ్వజాహోహణప్రకారః	212	అంగహీనా, అపస్తాంతరే	253
ఉత్పన్నజేవానభ్యధవిచారః	211	కమలానాంపురస్సంస్కారః	,,
ఉత్పన్నకాలేనియమా:	216	జేర్థాపనదోషే ప్రాయశ్చిత్తమ్	255
ఉత్పన్నారంభః	217	అగ్నిదాహే	257
ఆచార్యవరణం	,,	అభిధాతృనిధిద్రవ్యమ్	258
పంచాంగభూమి	,,	శూన్యహోమప్రాయశ్చిత్తమ్	,,
ఋత్విజాం నియమా:	219	అనుక్తద్రవ్యనిర్మితేషు జేకేషు ప్రాయ	
మృద్ధహణం	,,	శ్చిత్తమ్	260
యాగకాలాని కల్పనం	211	కాతుకదోషప్రాయశ్చిత్తమ్	,,
నవకుంభాహోమణం	,,	అవసాదాదోషః	261
పశాత్రపురీకంసనం	226	ఆచార్యవరణే ప్రాయశ్చిత్తమ్	262
ఉత్పన్నజేర్థవిచారః	,,	అంశురాగ్నే	,,
కాతుకబసనం	227	ప్రతిష్ఠాప్రయోగే	263
నిత్యహోమవిధి:	228	మృత్తికలపహీనే	269
ఉత్పన్నానభిదైవశక్తివిస్తరః	,,	నిత్యార్చనాయామ్	271
ఉత్పన్నభయము	230	స్వపనే	280
తత్కాలే భక్తానాం నిర్వర్త్యం	233	ఉత్పన్నే	283
నివేదితద్రవ్యవిధానం	,,	ధ్వజసంజే	289
ఉత్పన్నభయము	234	ధ్వజస్థానమ్	290
ఉత్పన్నశేషః	,,	ధ్వజహోమేర్థవరణకారః	291
తీర్థస్నానప్రకారః	240	యాగాదేర్థింబహునే ప్రాయశ్చిత్తమ్	299
ధ్వజాహోహణం	241	అస్తకృతే గ్రామే	300
ఉత్పన్నఫలం	,,	అస్తకృత్యర్చనాదా	303
పుష్పయాగప్రకారః	242	భయరక్షాన్తర్యమితి	310
ద్యావకారాధనం	245	కానిహోమప్రకారః	312
పాపియశ్చిత్తక్షణాః	246	పురస్కారమువిధి:	314

విషయ:	పుట	విషయ:	పుట
బాలాలయసంస్థానమ్	314	దివ్యస్థలమ్	392
బాలాలయస్థాపనప్రకారః	"	నైద్యస్థలమ్	394
ధృవన బేర నివక్రూతిః	322	సౌరాణికస్థలమ్	395
జీర్ణ బేరపరిత్యాగవిధిః	326	మానుషికస్థలమ్	396
అంగోపాంగాదివ్యవస్థా	"	దేవాలయనిర్మాణస్థలం	400
కాకుళజీర్ణోద్ధారప్రసంగః	327	ప్రతిమానిర్మాణే	401
స్థానకాశీనాంవ్యత్యయస్థాపనేదోషః	329	ప్రతిస్థాపనాః	"
కానివంచకవిధిః	330	పూజనే	402
అద్భుతత్రైవిధ్యమ్	"	క్రైస్తవ్యకరణే	403
కానినిమిత్తప్రపంచః	331	స్నానీయాదిద్రావ్యదానే,	405
అద్భుతకానిప్రయోగః	335	పరిచ్ఛదాదిదానే	407
ప్రభూతకానిప్రకారః	341	ఇతరవిభవానాం దానే	"
మహాకానిక్రమః	"	దీపదానే	408
కానివిధిః	342	మవిరాదిదానే	410
సర్వకానివిధానమ్	"	తటాకనిర్మాణే	"
తంక్రీసంకరనివక్రూతిః	343	ఆరామప్రవర్తనే	412
వైష్ణవకాస్త్రద్వైవిధ్యమ్	"	ప్రకారభేదేన, భూదానే,	413
వైఖానసమహిమా	344	గోదానే	417
సంప్రాక్రమిత్రైవిధ్యమ్	358	గోపలిదానే	418
సంప్రాక్రమకాలః	"	కువర్ణదానే	419
జలంసంప్రాక్రమప్రకారః	361	అన్నదానే	420
అఘంసంప్రాక్రమప్రకారః	362	అర్చనే వివిచ్య	427
మహాసంప్రాక్రమప్రకారః	365	తులసీమహిమా	429
శ్రేష్ఠసాఖిషేకోత్సరః	370	ఉత్సవే వివిచ్య ఫలం	435
హార్యావసవిధిః	371	స్వపనే వివిచ్య ఫలం	437
పరిత్యాగోపణవిధిః	373	జీర్ణోద్ధారక	439
శూక్తచరితామ	382	ప్రాయశ్చిత్తవిర్వర్తనే ఫలం	441
తుండలారాధనమ్	384	ఆలయనిర్మాణే శాస్త్రేచ్ఛా నోషః	442
పరస్మయాపమ్	386	అచార్యాదీనాంస్థానభింగిక నోషః	443
పూజాసమీక్షామ్	387	దేవలకకల్పనం	444
విభవస్మయాపమ్	388	భూమ్యుపహారదోషః	"
అస్తర్యామిస్మయాపమ్	"	ప్రాసాదీనాం హారణే దోషః	446
ఆర్చనతారః	"	అర్చనే, ఉపచారమానా	448
స్థలపంచకవిధిః	390	స్వపనే భవితారో దోషః	453
య్యయ్యవ్యక్తమ్	"	జీర్ణోద్ధారావసరేకూష్ఠింభాదోషః	454

విషయః	పుటే	విషయః	పుటే
ద్వాత్రింశదక్షచారాః	456	దేవగృహే రోదనాద్యం	494
ద్వాత్రింశన్నరకాః	457	స్త్రీషు సాక్షాత్ భాషణాది	500
నరకయాతనాకథనం	,,	అస్త్రోకధనాది	505
దేవాభిగమనం	469	కంబలావరణం	506
విష్ణుపారమ్యం	,,	పరనిన్దాది	507
యన్తైః పాదుకాభిర్వా గమనం	476	గౌణోపచారాది	508
అన్యదేవార్చనం	478	అనివేదిత భక్షణం	,,
దేవోత్సవాదీనామసేవనం	480	ఫలాదీనామనర్పణం	509
ఏకహస్త ప్రణామః	481	పృష్ఠీకృత్యాసనాది	510
అత్యుత్తరదక్షిణం	482	గురూమానం	,,
ఉచ్చిష్టేవందనాది	,,	ఆత్మస్తుతిః	511
పాదస్పృశారణం	487	దేవతానిందనం	512
పర్యంకబంధనం	,,	క్షమామస్త్రీః	514
దేవగృహే భోజనాది	488	యగధర్మాః	516
మధాసంభాషణాది	490	విషయానుక్రమణికా	525

అనుస్మృతిః.

శ్రీమద్భార్గవ గోత్రపార్థిశశినం శ్రీపత్రపుర్యాం స్థితమ్
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదం విభిన్నా మూర్తి కల మానుషమ్
సర్వేషామపి బోధయన్తమఖిలజ్ఞానేయధర్మం సదా
వందేనుష్ఠితపాకయజ్ఞమనిశజ్ఞోదణ్డరామాహ్వయమ్.

శ్రీవైభావన విద్యానిలయమ్.

శ్రీయైనమః.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

శ్రీమద్విఖనసమహాగురవేనమః.

శ్రీమద్భోగ్యభృగుమరీచ్యత్రికశ్యపేభ్యోనమః.

శ్రీవైఖానసభగవచ్ఛ్రీ
భగవద్భృగుమహర్షి ప్రణీతః.

ప్రకీర్ణాఽధికారః.

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః.

శ్రౌతస్మార్తాదికంకర్మ నిఖిలంయేనసూత్రితమ్ ।

తస్మైసమస్తవేదార్థ విదేవిఖనసేనమః ।

శ్రుతిస్మృతినదీపూర్ణం శాస్త్రకల్పోలసంకులమ్ ।

విష్ణుభక్త్యుదకంశుద్ధం వందేనైఖానస్సాన్దవమ్ ।

ఋషిప్రశ్నోత్తరమ్.

ఋషయః—

బ్రహ్మపుత్రమువిశ్రేష్ఠ సమస్తేదేహినాంవర

త్వమేవసర్వవేత్తాఽసి త్వమేవవదతాంవరః.

తతోజ్ఞాతుంహివిష్ణోర్వై భూపరీక్షాదిషుక్రమమ్

ఇచ్ఛామస్తవప్రసాదేన దీనాశ్చివ్యజనాఃప్రభాః.

విస్తారజ్ఞోహినర్వేషాం విస్తరాద్యక్తుమర్హసి

కేనమాన్యేనైకైర్మం త్రైకం దేవంపూజయన్నరః

శ్రీ వైఖానసభగవద్గోస్త్రే భాగవతే

కాకలో కాకసమవాహ్నీతి తత్త్వమేతద్వదస్యసః

భృగురువాచః—

ప్రణమ్య దేవదేవీశం చక్రపాణింభగద్వజమ్.

౪

విస్తారేణప్రవక్ష్యామి శ్రుణుధ్వంసునమాహితాః

— ముహూర్త విచారః. —

సర్వారంభేప్రశస్తంస్యా దాదిత్యేచోత్తరస్థితే.

౫

అప్రశస్తమితిఖ్యాత మయనేదక్షిణేతథా

పుష్యమాసాదిషణ్మాసా దేవానాస్తుదివాస్మృతాః

౬

యస్మిన్మామానేకృతంసర్వం వివృద్ధ్యర్థమితిస్మృతమ్

రాత్రిరాషాడమాసాది రయుక్తస్సర్వకర్మసు

౭

ప్రథమాచద్వితీయాచ తృతీయాపంచమితథా

షష్ఠీచసప్తమీచాఽపి దశమ్యేకాదశీతథా.

౮

త్రయోదశీచతిథయః పౌర్ణమాసీశుభాస్మృతాః

ప్రాజాపత్యాశ్వయుక్సౌమ్య తిష్యపౌష్ణత్రిరుత్తరాః.

౯

మైత్రాదిత్యమఘాస్వాతీ హస్తాశ్చశ్రవణంశుభాః

రాశయశ్చరవర్జ్యాస్సుయ రుభీతచ్ఛోభనంస్థిరమ్.

౧౦

గురుభాగ్దవసామ్యేందు వారాశ్శ్రేష్ఠతమాస్మృతాః

ఏషామంశశ్చదేక్కాణ హూరాదర్యనమిష్యతే.

౧౧

ఏషామేవోదయంశస్తం తత్రసోమోదయంవివా

క్రూరేచదుష్టనక్షత్రై వ్యాధిపీడాంకరోతిహి.

౧౨

సూర్యసౌరిశ్చసౌమ్యశ్చ త్రిషడాయస్థితాశ్శుభాః

తద్దైవలగ్న గాఃకుర్యు ర్వా్యధిశోకభయానితు.

౧౩

అష్టమస్థాగ్రహాస్సర్వే కర్తుఃకుర్వన్తిదుస్థితిమ్
ఏకాదశగతాస్సర్వే జ్ఞేమారోగ్యకరాస్మృతాః ౧౪

భయకృద్భాగవఃప్రోక్తో ద్విసప్తదశమస్థితః
ద్విసప్తపంచనవమ స్థితోజీవస్సుశోభనః. ౧౫

రాష్ట్రస్యయజమానస్య మహతౌస్థిఖ్యంకరోతిహి
సూర్యవారేశుభోవిష్ణు హస్తపాష్ణత్రిరుత్తరాః. ౧౬

మందవారేశుభాప్రోక్తా బ్రాహ్మసావిత్యైచతత్తథా
వర్జయేద్భుధవారేణ హస్తమాశ్వయుజంతథా. ౧౭

గురువారేణవర్జ్యైతు తథాసామ్యాత్తరాక్షభా
శ్రవణంచైవపుష్యంచ శుక్రవారేణవర్జయేత్. ౧౮

ఉత్తరాషాఢానక్షత్రం సోమవారేతుశోభనమ్
ద్వితియాబుధయుక్తాచ షష్ఠీజీవసమాయుతా. ౧౯

సోమఏకాదశీయుక్తః కరోతిప్రాణసంశయమ్
పౌష్ణస్తుసప్తమీయుక్తో దహత్యగ్నిరివప్రజాః ౨౦

కాణస్తూణాంధనక్షత్ర గురువిషీర్షివర్జయేత్
భూమికంపేదిశాండాహే దుర్దినేచండమారుతే. ౨౧

అశనిధ్వనియోగేచ నిన్దితందివసంస్మృతం
అయనేవిషువేచైవ సంత్యాజంగ్రహణీతథా. ౨౨

షడశీతిముఖేవాపి కృతంవాస్తువినశ్యతి
ఏవంపరీక్ష్యకర్తవ్య మిచ్ఛేచ్ఛేచ్ఛేయిఆశ్మనః. ౨౩

కర్షణాదిప్రతిష్ఠాస్తం కర్మకుర్యాద్విచక్షణః
అథభూమింపరీక్ష్యైవ పూర్వంకర్షణమారభేత్ ౨౪

శ్రీ వైఖానసభగవచ్చస్త్రే, భార్గవే

== భూపరీక్షా. ==

శ్వేతాతుబ్రాహ్మణీభూమి దక్షాతుక్షుత్రియాతథా
వీతాతువైశ్యాకృష్ణాతు శూద్రాభూమిరుదాహృతా. ౨౪

మోక్షదాబ్రాహ్మణీహోక్తా క్షుత్రియావిదయప్రదా
వైశ్యాతుధనదా భూమి శూద్రాపుత్రసమృద్ధిదా. ౨౫

ప్రతిలోమాదిభిర్జుష్టాం వల్మీకాఢ్యంచవర్జయేత్
హస్తమాత్రంఖనిత్వాతు పూరయేత్తత్తుపాంసునా. ౨౬

అధికేషుష్కులాభూమి ర్హస్యనేవర్జ్యాసమేసమా
గ్నుప్తంతిరాత్రేఽంశరతి గ్రాహ్యభూమిస్తునాఽన్యథా. ౨౭

పద్మంకుంభస్థతోయేన పూరితేతత్ప్రతావతే
ముఖ్యప్రదక్షిణావర్త ముదకంశాస్తబుద్భుదః. ౨౮

సవ్యావర్తంతథానేష్ట ముదకంబహుబుద్భుదః
ఉత్తానపద్మకంగ్రాహ్యం సత్వధోముఖపద్మకమ్. ౨౯

ఏవంపరీక్ష్యగృష్ణీయా త్వణ్యాహమపివాచయేత్
ఏవంపరీక్ష్యబహుధా కుర్యాత్కర్షణముత్తమమ్. ౩౦

== కర్షణమ్. ==

శ్వేతోవాకఃపితృవాధ నాంగహీనావృషేతథా
అథవానాఽన్యవర్ణావా అరోగోబలశాలినా. ౩౧

క్షీరవృక్షయుగంబద్ధా శమీవృక్షయుతంతథా
అసనంఖదిరంవాఽథ హలంకృత్స్వసనేహకం. ౩౨

యస్త్రయిత్వాయుగేనాఽథ గోవాలకృత్సంజ్ఞనా
తస్యపశ్చిమదేశేతు ప్రపాంకృత్వావిధానతః. ౩౩

ధాన్యవీతానికృత్వైవ త్రివేదిసహితంక్రమాత్
పూర్వం దేవేశమభ్యర్చ్య చక్రంపశ్చాత్సమర్చయేత్. ౩౪

విష్యక్తేనంచగరుడం సమభ్యర్చ్యనివేదయేత్
వాస్తుయజ్ఞంచహుత్వాతు పుణ్యాహమపివాచయేత్.

31

తోయధారాంపురస్కృత్య ప్రాదక్షిణ్యవశేనతు
ఆచార్యోఽహుతివస్త్రేణ చోత్తరీయాంగులీయకై.

32

అలంకృత్యవిధానేన శ్వేతమాల్యానులేపనైః
సమాదాయవృషంతత్ర “త్వంవృషభ” ఇతిబ్రువన్.

32

వృషభందక్షిణేయోజ్య “సౌరభేయ” ఇతిబ్రువన్
తతస్సంయోజయేత్పశ్చాద్భలీవర్తాబలాన్వితౌ

33

“యుగంయుగశ్రుంగ” మితి యోజయేచ్ఛహలంపునః
“ఋషింగృహ్లా” మితిమస్త్రేణ ఋషింసమ్యక్ ప్రగృహ్యచ

34

“విష్ణుర్మాంరక్ష” త్వితిచ స్వాత్మరక్షాంసమాచరేత్
“యేఽస్మిన్ దేశేజవన్త” ఇత్యా శ్రితాంశ్చవిసర్జయేత్

35

“హలకృష్ణే” తిమస్త్రేణ దారయేత్తామిలాంశుభామ్
కర్షయేద్వెష్టవైర్మనైః ప్రాగుదక్షిణాంమహీమ్.

36

తతఃకర్షకమాహూయ సర్వత్రైవతుకర్షయేత్
ఆచార్యంపూజయిత్వాతు తథైవసహతావృషే.

37

ప్రథమంకర్షణంకృత్వా ద్వితీయంకర్షణంచరేత్
బీజంసర్వంసమాదాయ ప్రోక్షణైః ప్రోక్షణంచరేత్

38

“ఇమేబీజాఃప్రరో” హేతి సప్తగ్రామ్యాణ్యతఃపరమ్
వాపయిత్వాతుబీజాని “దేవిత్యయి” సముచ్చరన్

39

“దుహతాందివ” మితుక్త్యా తోయంత్రసమర్పయేత్
రక్షాంసమ్యగ్విధాయాత్ర చాచార్యమభిపూజయేత్.

40

“సన్యాస”మేతిమస్త్రేణ సన్యంపకవిప్రణమ్యచ
విష్వక్సేనాదిభిర్మంత్రైశ్చాస్తంఛాపినమర్చయేత్.

౪౬

“శుద్ధాశ”మేతిమస్త్రేణ గోభ్యస్సమ్యజ్నివేదయేత్.

౪౭

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భగవచ్చస్తోత్రై భృగుప్రోక్షాయాం సంహితాయాం
ప్రక్షిప్తాధికారే ప్రథమోఽధ్యాయః.

అథ ద్వి తీ యోఽధ్యాయః.

→ శంకుస్థాపనమ్. ←

అతఃపరంప్రవక్ష్యామి శంకుస్థాపనముత్తమమ్
మేషంతథైవవృషభంగతే సూర్యేదినేతథా.

౧

కృత్వాసమతలాంభూమిం గోమయేనతులేపయేత్
తద్భూమిభ్రామయేత్సూత్రద్వయంతేనైవమానతః.

౨

→ ప్రాచీనాధనమ్. ←

పూర్వాష్టాచాఽపరాష్టాచ శంకుఛాయాంతులాంభయేత్
తతస్సూత్రత్రయంవాఽధపాత్రియేచ్ఛంకుమధ్యమే.

౩

భ్రామయేదధికేర్లస్తు సూర్యనేతావద్వివర్ధయేత్
ప్రాచీంతత్సూత్రమానేన మధ్యమేనైవకల్పయేత్.

౪

ఉదక్కునాత్రంభవేత్తత్ర కృత్వాతుచతురశ్రకమ్
పంచగవ్యేనసంప్రోక్ష్య పుణ్యాహమపివాచయేత్.

౫

వాస్తుపద దేవతాపూజనమ్.

ఏకాశీతిపదాకృత్వావాస్తు దేవాప్రపూజయేత్

ఈశానాదిసమభ్యర్చ్య ద్వాత్రిశత్పదభాగినః.

౬

ఈశానంచైవపర్జన్యం జయంతంచమహేంద్రకమ్

ఆదిత్యంసశ్యకంభృశమస్త రిక్షంచపూర్వగాఢ.

౭

అగ్నిఃపూషాచవిలేథ గ్రహక్షతయమాస్తథా

గంధర్వోభృంగరాజర్షీ దక్షిణేషదదేవతాః.

౮

పశ్చిమేనిర్ముతిశ్చైవ చావారికస్తథైవచ

సుగ్రీవఃపుష్పదస్తశ్చ వరుణశ్చసురస్తథా.

౯

శోషణశ్చైవరాగశ్చతే చాపైకధితాస్సురాః

ఉత్తరేషవనోనాగ ముఖ్యాభిల్లాటవవచ.

౧౦

సోమోఽర్గలోఽదితిశ్చైవ సూరిదేవస్తథైవచ

బ్రహ్మనవపదంభుక్తై వాస్తుమధ్యేవిశేషతః.

౧౧

అర్యమాదండ భృచ్చైవపాశభృద్ధనదస్తథా

బ్రహ్మణశ్చచతుర్దిక్షు స్థితాష్టత్పదభాగినః.

౧౨

అపశ్చైవపాపవత్సశ్చ సవితాసావిత్రవవచ

ఇంద్రశ్చైవతథేంద్రాక్షో రుద్రోరుద్రాజవవచ.

౧౩

ఏతేద్విపదభోక్తారో విదిక్షుప్తైస్థితాస్సురాః

చరకీదేవతారిశ్చ పూతనాపాపరాక్షసీ.

౧౪

ఈశానాదిషుకోణేషు బాహ్యాఃపదవర్జితాః

ఏవంవిన్యస్యదేవాంస్తు వాస్తుదేవంప్రకల్పయేత్.

౧౫

—|| వాస్తుపురుష లక్షణమ్ - పూజా. ||—

వాస్తునశ్చిరక్షణానేపాదా నైర్ముత్యకేచరేత్
హస్తాసౌత్పత్యేజ్ఞేయావగ్నా బాహురుదాహృతః. ౧౬

అపికంఠఇతిప్రోక్తం హృదయంచాపవత్సకే
నాభిగ్భ్రమ్రాణిసంఖ్యాతా కుక్షస్సనిత్యసంజ్ఞకే. ౧౭

ఇంద్రఇంద్రాజకే గుహ్యమూరుమూలేవిధానతః
పార్శ్వంతుదక్షిణం ప్రోక్తంవామమేవంప్రకల్పయేత్. ౧౮

శేతేవాస్తుభువం ప్రాశ్యవాస్తుదేవస్త్యధోముఖః
పుణ్యాహంవాచయిత్వాతు ప్రోక్షణైః ప్రోక్షణంచరేత్. ౧౯

పుష్పైర్గంధైస్తథాధూపైర్దీపైశ్చ౧౭పిప్రపూజయేత్
నమస్కారైశ్చసంయుక్తైః ప్రణవాద్యైస్సన్వనామభిః. ౨౦

—|| శల్యపరీక్షా. ||—

పూజనాస్తేస్పృశేత్కర్తా యదుంగంతన్నిరీక్షయేత్
వాస్తుదేహేఽపితత్రైవశల్యం బ్రూయాద్యథార్థతః. ౨౧

అస్తిశల్యంశిరస్సగ్నే తద్ధస్తద్వయమానతః
కంఠస్సగ్నేగళేచైవ హస్తమాత్రేనమాదిశేత్. ౨౨

ఉపస్పర్శాత్త్రిభిర్దాస్తైశ్శృంగిఖలాశల్యమాదిశేత్
హస్తమాత్రేకరస్పర్శాత్ ఖట్వాపాదంసమాదిశేత్. ౨౩

బహుసంస్పర్శనాత్కర్త రంగారస్తుత్రిహస్తతః
గుల్ఫేసర్పాదిభిర్ద్వైతం చిత్తస్తిద్వయమానతః. ౨౪

హదేకంటకమిత్యుక్తం షడ్విధ స్తిప్రమాణతః
కనిస్థాంగుష్ఠయోగస్సప్తస్థానైః ప్రసమాచరేత్. ౨౫

వ్యయాధికేచతుర్థాస్తే జానుషుర్వాత్తతఃపరమ్
శల్యంనిశోధ్యభూమింతాం తలంకృత్వాసమానతః.

౨౬

పంచగవ్యేనసంప్రోక్ష్య వాస్తుదేవాప్రపూజయేత్

→ వాస్తుదేవతాబలిః. ←

ద్రోణద్రోణార్థకంవాఽపితండులాప్తపాచయేత్తతః.

౨౭

దధిగుడాద్యసంయుక్తం సర్వేహంచబలిందదేత్

బ్రహ్మదీనాంరమోస్తంవా సావహోస్తంవాబలిర్భవేత్.

౨౮

కృత్వాతు బలిదానంచ పుణ్యాహమపివాచయేత్.

౨౯

ఇతిశ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛ్రీ భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

ప్రకీర్ణా ౭ ధికారే ద్వితీయా ౭ ధ్యాయః.

5848

అథ తృతీయాధ్యాయః.

→ విమానభేదాః. ←

అథవిన్యాసరూపాణి ప్రవక్ష్యేత్యథాక్రమమ్

శ్రీవత్సంప్రథమంప్రోక్తం నన్ద్యావర్తంద్వితీయకమ్.

౧

తృతీయంస్వస్తికంవింద్యా చ్చతుర్థంభద్రకంస్మృతమ్

దండకంపంచమంతావహు శ్వేదికంషష్ఠముచ్యతే.

౨

ఊర్ధ్వకంసప్తమ్యంవింద్యా దప్తమ్యంనద్యకంతథా

నవమంస్వాద్రథపదం దశమంతుక్రీకమ్

3

ఏతేషామాకృతింపక్ష్యే యథావదనుపూర్వతః

అన్యత్రదండకాత్సర్వం బహిర్యీధీసమన్వితమ్.

౪

తస్యచాస్తగఃతైశ్చివైర్న శ్రీవతాసద్వ్యంవిధీయతే

ఏకప్రాచీనవీధిక ముచీచీనాఽన్యవీధికమ్.

౫

శ్రీవత్సమితివిజ్ఞేయం సర్వవిద్యాసమంమతమ్

మధ్యేకోణంచతుర్ద్వారం ప్రాగీశాదిప్రదక్షిణమ్.

౬

తన్నిగఃతోజవీధికం నన్వావర్తమితిస్మృతమ్

స్వస్తికంతోజవీధ్యస్తం భద్రంమధ్యప్రతోళికమ్.

౭

ఏకప్రాచీనకందండం చతురశ్రంతువేదికమ్

పృత్యంతుంభకముద్దిష్టం పద్మకంస్యాద్ద్వివేదికమ్.

౮

బ్రహ్మకోశోఽష్టకద్వార వీధీరథపదాకృతిః

ప్రాగుదక్ష్పిణిణంచైవ ప్రక్షేల్లకముదాహృతమ్.

౯

ద్విద్వారంవాచతుర్ద్వారం మనస్తాయుక్తితోభవేత్

అయుక్తద్వారదేవస్య భజనంనాభిధీయతే

౧౦

దండకస్తేనమానేన యోనిగ్రహణముచ్యతే

శరీరమంగంప్రత్యంగం జ్ఞాత్వాయోనింప్రకల్పయేత్.

౧౧

గ్రామంశరీరమంగంస్సాన్య ద్వేవద్విజపరిగ్రహమ్

ప్రత్యంగమంగంసంవృతం విమానభవనాదికమ్.

౧౨

దండేనపూర్వయోర్ద్వానం హస్తేనాఽన్యత్రధీయతే

దండేవిస్తారమాయామ మేకైకంగుణయేత్త్రిభిః.

౧౩

ఏకైకంపష్టిభిహిత్యా శిష్టంయోనింసమాదిశేత్

హస్తేనస్వయంసర్వే త్రిగుణంపసుభిహారేత్.

౧౪

శేషంయోనినిజానీయా ధ్వజధూమాదికంక్రమాత్
సర్వత్రకల్పయేద్ద్యోనిం తయోర్వర్ణఫలేనవా.

౧౫

యోనేర్మహావిశ్వాశ్రేష్ఠా దివిసప్తతిగహితా
ప్రవీణంచతురశ్రంస్యా చేమాణామాయతంవిదుః.

౧౬

అష్టపట్నతురంశాస్సృష్టి రితశేషాయథాక్రమమ్
ఏవమాయామయోగస్తు ప్రత్యంగస్యైవకల్పయేత్.

౧౭

అంగేద్విగుణమాయామం పాదన్యూనమథాధికమ్
అర్థంనవాహయేన్న్యూన మధికంతువిధీయతే.

౧౮

అత్మావాస్తుశరీరస్య విస్తారాదధికంవిదుః
పాదాయామశిఖావాపి ద్విగుణంవావిశేషతః.

౧౯

సమంవాసర్వతఃకుర్యా చ్చరీరందండకాదృతే
వర్ధయేదధికాయామం దండఘోషశకేనవా.

౨౦

దండేఅష్టగుణంకుర్యా దాయామంయక్తితోఽథవా
అంగమాగమవిస్తారో దండభేదోఽపియోజ్యతే.

౨౧

అన్యత్రదండనేఛింద్యా చ్చరేషుతువిశేషతః
పాతంవిస్తారసూత్రేషు విదుస్సూత్రద్వయేఽపివా.

౨౨

కంతసూత్రద్వయేవాపి ప్రత్యంగేనైవకారయేత్
విధిభేదంతుకర్తవ్యం బ్రహ్మభాగేఽపిశేషతః.

౨౩

ఏవంక్రమేణశాస్త్రజ్ఞై శ్చరీరంసంప్రకల్పయేత్.

౨౪

→ విష్ణుస్థాపనమ్. ←

సహస్రభూసురామాధ్యేవై బ్రహ్మంశేవాయుదేశశకే
పంచమూర్తివిధానేన స్థాపయిత్వాజనార్ధనమ్.

౨౫

వైఖానసై మహాభాగై రై వ్విడితార్చనతత్పరైః
వేదాస్తవేదిభిర్విపై గిరర్చయే త్పురుషోత్తమమ్.

౨౬

శంకరాది స్థాపనమ్.

ఈశానఈశ్వరంచైవ సోమేశానాఽవధాపివా
పశ్చిమేశేశవస్థాన మైశాన్యాంశంకరాలయమ్.

౨౭

అనుకల్పంవికల్పంచ కల్పంచైవ త్రిధాభవేత్.

భూపరీక్షాదియత్కర్మ అనుకల్పమితిస్మృతమ్.

౨౮

దేవాదీనాంమునీనాంచ కల్పయేత్తువికల్పకమ్

గర్భేమృదాలయేయత్ర ప్రతిష్ఠాయాంతుకల్పకమ్.

౨౯

ఏవం గేశంవినిశ్చిర్య మూలస్థానంచనిర్దిశేత్

నిర్మితేఽత్రవిమానస్యచో త్సేధాధానమస్తువా.

౩౦

జలాస్తంవాశిలాస్తం వాఖానయేదుచితంసుధీః

విస్తారాయామనీమాంతా ద్భాషేభ్యాఖాత్యాదృఢాయచ.

౩౧

ఏకహస్తంద్విహస్తంవా త్రిహస్తంవాఽధికంక్రమాత్

వాలుకై ర్విశ్వతఃపూర్వ దృఢీకరణమాదిశేత్.

౩౨

బాలాలయంతుశక్తానామశక్తానాంవినాభవేత్

ధృవార్చాయాఃప్రతిష్ఠాచే ద్బాలాగారంనకల్పయేత్.

౩౩

ఇతిశ్రీవైఖానసే భగవచ్చాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

పరికిల్లాఽధికార తృతీయోఽధ్యాయః.

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః.

—|| ఆద్యేష్ట కా ఫాపనమ్. ||—

అథాఽతస్సప్రవక్ష్యామి వాస్తునఃప్రథమేష్ట కామ్

సాధయిత్వాపూర్వరాతౌ చతస్రఃప్రథమేష్ట కాః

౧

శిలాయాంమృద్యేవాఽథ కుర్యాల్లక్షణసంయుతాః

శైలాదోషవినిర్ముక్తా సుసవకాప్రథమృగ్మయాః.

౨

విస్తారేణేష్ట కాఃప్రోక్తా పట్నంచచతురంగులాః

ఉత్తమాదిక్రియాజేవ విస్తారద్విగుణాయతాః.

౩

విస్తారార్థంఘనంప్రోక్త మిష్ట కానాంప్రమాణతః

ఆలయాఽభిముఖేచైవ ప్రపాంకృత్వావిచక్షుః.

౪

తస్మధ్యేవేదికాంకృత్వా హస్తమాత్రప్రమాణతః

విస్తారంతత్సమంచైవ ముత్సేధంతుతదర్ధకమ్.

౫

సభ్యాగ్నింవిధివత్కృత్వా పిథినాఘోరమాచరేత్

భూమియజ్ఞంచకృత్వాతు కలశైస్సప్తభిఃక్రమాత్.

౬

సంస్నాప్యనవవస్త్రేణ చాచ్ఛాద్యశయనోపరి

కాతుకంబస్థగుత్వాతు శయనేశాయయేత్తతః.

౭

హుత్వాతుపౌరుషంసూక్తం విష్ణుసూక్తమతఃపరమ్

చతుర్వేదాదిమంత్రాంశ్చ శ్రీభూసూక్తేయశ్చత్కమాత్

౮

ఇష్ట కావాశిలావాఽథ తన్నామాద్యక్షరంస్మరేత్

నృత్యైకోఽయేశ్చవాద్యై శ్చరాత్రిశేషంసయేత్కమాత్

౯

ప్రభాతేపూజయేత్సూర్య మాచార్యంశిల్పిభిస్సహ

అచార్యోమంత్రయోగ్యస్త శిల్పిభిఃకర్మయోగ్యకైః ౧౦

ద్వారస్యదక్షిణేపాశేవ స్థానమన్యప్రశస్యతే
సుముహూర్తేన్యసేద్విద్వా నిష్ఠ కాంశ్చతురఃక్రమాత్. ౧౧

విన్యాసేతుచతుర్దిక్షు చతుర్వేదాదిమస్తతః
తేషాంమధ్యేతదాగర్తే పూరయేదుదకేనతు. ౧౨

తత్రైవనవరత్నాని విన్యసేదనుపూర్వశః

—|| గర్భాన్యాసవిధిః ||—

అథవజ్యేవిశేషేణ గర్భాన్యాసవిధిక్రమమ్. ౧౩

ప్రాసాదోగర్భాసంయుక్తః కురుతేసర్వసంపదమ్
తస్మాదాదావ్రకర్తవ్యః గర్భాన్యాసస్సమృద్ధిదః. ౧౪

త్రయఃప్రాసాదమూలేస్యా త్పూర్వంతుప్రథమేష్టకే
ఉపానోపరిమధ్యంస్యా త్ప్రేతేరుపరిచాస్తతః. ౧౫

భూగతంశూద్రజాతినా ముపానేనృపవైశ్యయోః
ప్రతేరుపరివిప్రాణా మానులోమ్యేనకారయేత్. ౧౬

సర్వేషాంభూగతంకార్యం సర్వసిద్ధికరంశుభమ్
ఐస్త్రీపావకయోర్మధ్యే ప్రాద్వాశేషుప్రకల్పయేత్. ౧౭

ద్వారస్యదక్షిణేకుర్యా త్పశ్చిమేపితధైవహి
కవాటార్గలయోగేవాన్యస్తవ్యంగర్భాభాజనమ్. ౧౮

—|| ఫేలా ||—

తథాతామ్రమయీఫేలా స్ఫూటికావాప్రశస్యతే
పాదవిమృంభవిస్తారాం ఫేలాంతత్తప్రదాందితాం. ౧౯

ఖండస్ఫూటితవజాన్యాసా

ఘనంవింశతిభాగై కం తదధ్ధాధాంశమేవవా. ౨౦

విస్తారస్యచతుర్థాగం కోవృభిత్తుచ్చయంభవేత్
ఉత్తమంతుసమోత్సేధం త్రిపాదంమధ్యమంస్మృతం. ౨౧

అథమంచార్ధముత్సేధం త్రివిధంతత్ప్రచక్షతే
త్రిభాగై కవిభానంస్యా ద్విభాగంభాగికంభవేత్. ౨౨

అస్తరేచాఽంగులాయామం తదర్థంభిన్నభిత్తికమ్
సంయోగార్ధవిహీనంస్యా ద్విభానేఽభ్యస్తరేతథా. ౨౩

ప్రక్షాల్యపంచగవ్యేన విశుద్ధంగభాభాజనమ్
ఆలయాత్ప్రముఖేచైవ మంటపేనమలంకృతే. ౨౪

గోమయేనోపలిప్తై వ పుణ్యాహంవాచయేత్తతః
రక్తబీజానిధాతూంశ్చ సన్న్యసేన్మన్త్రవిత్తమః. ౨౫

వైష్ణవంవిష్ణుసూక్తంచ పౌరుషంసూక్తముచ్చరత్
విష్ణుర్యోవిమిత్తుక్వాత్వతు గభాంతత్రనిధావయేత్. ౨౬

ఇతి శ్రీనైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రక్షిప్తాఽధికారే చతుర్థోఽధ్యాయః.

అథ పంచమోఽధ్యాయః.

ప్రాసాదలక్షణమ్.

అథవక్ష్యేవిశేషేణ ప్రాసాదాంశులక్షణమ్
ప్రాసాదంకురుతేయేన ప్రాసాదఇతికీర్తితమ్.

అద్వాదశతలదేవం కుర్యాద్విస్తారమానకమ్
విస్తారద్విగుణోత్సేధ ముత్తమంతుప్రచక్షతే.

౧౨

విస్తారంసప్తధాకృత్వా ద్వాదశాంశస్తుమధ్యమమ్
ఏకాదశాంశమధమం విస్తారేసప్తధాకృతే.

౧౩

అద్వాదశతలదేవముత్సేధంతువిధీయతే
ప్రాజ్ఞుభోదజ్ఞుః ప్రాసూత్తైః పదంకుర్యాత్తుషోషశమ్.
గభాగేహస్సమాఖ్యాతో మధ్యమంతుచతుష్పదమ్
బాహ్యాతోద్వాదశపదం భిత్త్యర్థముపకల్పయేత్.

౧౪

౧౫

షడ్భిష్ఠ్భిస్తథాసూత్తైః పదానాంపంచవింశతిః
సవగభాగృహంమధ్యేభిత్త్యర్థం శేషముచ్యతే.

౧౬

* * *

త్రివిధంతుసమాఖ్యాతం? ప్రాసాదాకృతయస్తథా
నాగరంద్రావిడంచేతి వేసరంచత్రిధాభవేత్.

౧౭

స్థూప్యస్తంచతురశ్రంస్యాన్నాగరంసముదాహృతమ్
కంఠప్రభృతిచాష్టాశ్రం ప్రాసాదంద్రావిడంభవేత్.

౧౮

కంఠప్రభృతివృత్తంయ ద్వేసరంతత్ప్రచక్షతే
బేరఃపూర్వంస్థితోయత్ర తత్రబేరవశాద్భవేత్.

౧౯

యావద్భేరంత్రిభాగై కం విస్తారంపీతమేవహి
పీతస్యత్రిగుణంగభాం గర్భార్థంభిత్తిరుచ్యతే.

౨౦

గభాగేహత్రిభాగై కం భిత్తివాతత్రకారయేత్
అగ్రతోమండపంకుర్యాత్ప్రాసాదసమన్వితమ్.

౨౧

ప్రాసాదస్యసమాయామం దశాంశంముఖమండపమ్
ప్రాసాదస్యాగ్రతోద్వారం ప్రకుర్మాల్లక్షణాన్వితమ్

౨౨

—|| అంగులభేదః. ||—

త్రివిధంతుసమాఖ్యాత మంగులంస్యాత్ప్రమాణతః
మానాంగులంతుప్రథమం మాత్రాంగులమతఃపరమ్. ౧

తృతీయంతుసమాఖ్యాతం దేహలబ్ధప్రమాణతః
రథరేణ్వణురప్తాభిరీక్షాయా కాయవాస్తభా. 3

క్రమశోఽష్టగుణైర్విద్ధి మానాంగులమిన్ద్రుతమ్
మధ్యమాంగులమధ్యంతు పర్యమాత్రాంగులిన్ద్రుతమ్. ౪

ప్రతిమాయావిభాగేన తాలగణ్యేన? భాజనమ్
అంగులంతుసమాఖ్యాతం దేహలబ్ధప్రమాణతః. ౫

ప్రాసాదమండపానాంచ మానాంగులవిధానతః
యాగోపకరణానాస్తు మాత్రాంగులవిధానతః. ౬

దేహలబ్ధప్రమాణేన ప్రతిమాంకారయేత్తథా
అంగులైఃకింకరీత్యుక్తం చతుర్వింశతిభిస్తథా. ౭

పంచవింశతిభిశ్చైవ ప్రాజాపత్యముదాహృతమ్
షడ్వింశతిశ్చకుంభుష్టి సప్తవింశద్ధనుగ్రహః. ౮

హస్తానాంలక్షణంప్రోక్తం మానాంగులవిధానతః

—|| ఏకతలాదికల్పనమ్. ||—

త్రిహస్తాదిసమారభ్య నవహస్తాస్తమేవచ. ౯

అయుగై రథహస్తైస్తు కుర్యాదేకతలంబుధః
ద్వితలంతుతతఃకుర్యాత్పత్రయోదశహస్తకైః. ౧౦

పంచాధిశ్చతై హస్తైః ప్రాసాదస్సాస్త్రిభౌమికః
తలంప్రత్యధికంకుర్యాత్ పద్ధస్తస్తువిశేషః. ౧౧

- ప్రతేదుపసీమాస్తం ద్వారస్యోత్సేధఉచ్యతే
ఉత్తమంద్వారవిస్తార ముత్సేధార్థముదాహృతమ్ ౨౩
- ఉత్సేధార్థదశాంశేన హీనంమధ్యమముచ్యతే
వింశత్యాపరిహీనంస్యా ద్విస్తారమధమంభవేత్. ౨౪
- కాయంచాప్యనుకాయంచ కుర్యాదుత్సేధమానతః
భాగమేకమధిష్ఠానముత్సేధోవసుధాభవేత్. ౨౫
- సాదాయామోద్విభాగస్స్యా ద్భాగఃప్రస్తారఉచ్యతే
భాగఃకంతఇతిప్రోక్తం ద్విభాగంశిఖరంభవేత్. ౨౬
- భాగస్థూపిరితిఖ్యాత మేవముత్సేధఉచ్యతే
కామమేవవిమాఖ్యాత మనుకాయమధోచ్యతే. ౨౭
- కుర్యాత్ప్రసాదవిస్తారం చతుర్వింశతిభాగికమ్
ఏకభాగస్తవిస్తారం భాగమేకంతలంభా. ౨౮
- దశాంగులంస్యాద్ద్వితలే త్రితలేద్వాదశాంగులమ్
యుగాంగులవిష్పద్ధ్యాతు కర్తవ్యంస్యాత్తలప్రతి. ౨౯
- సాదమస్యతువిష్కంభ మష్టభాగంవిహీనకమ్
స్తంభాగ్రేణైవకర్తవ్య మనుకాయప్రమాణతః ౩౦
- ఉపాసస్యతువిష్కంభ మగ్రేసాదద్వయంభవేత్
అధిష్ఠానంత్రిధాకృత్వా భాగోనై జగతీభవేత్. ౩౧
- కుముదంతుద్వితీయేన భాగేనైవతుకారయేత్
కృత్వాశేషంచతుర్భాగ మేకాంశై నపట్టికామ్. ౩౨
- కుత్వాత్పాదేనకంతస్థు శేషంవాజినముచ్యతే
సాదబస్థమితిఖ్యాతం సర్వకార్యమపూజితమ్. ౩౩

ప్రతిక్రమంవాకర్తవ్య మధిష్ఠానప్రమాణతః
జగతీంతద్వదేవాథ కుముదంవృత్తముచ్యతే. ౩౪

భాగేనపూర్వవత్కృత్వా చతుర్థంశేషమాచరేత్
పట్టికేనైవకర్తవ్య మేకమనరికంతథా. ౩౫

ద్వాభ్యాంప్రతిముఖంకుర్యాత్ప్రతిక్రమమిదంభవేత్
అధిష్ఠానమితిభ్యాతం పాదమానంప్రవక్ష్యతే. ౩౬

చతురశ్రమథాష్టాశ్రం వృత్తంచైవత్రిభాభవేత్
కుంభయుక్తంతథాకే చిత్కేచిత్కుంభవిహీనకమ్ ౩౭

కేచిద్వైకుంభమణీభ్యాం యుక్తంపాదంస్మరన్విహి
విస్తారేణసమంవాపి ద్విగుణంవాపిమూలతః. ౩౮

చతురశ్రమథోహిత్యా వృత్తమష్టాశ్రమేవవా
కర్తవ్యంతుయథాయుక్త మథవాఘోడశాశ్రకమ్. ౩౯

పాదానామాకృతిఃప్రోక్తా కుంభలక్షణముచ్యతే
పాదాధికమథాధ్యర్థం పాదోనంద్విగుణంతువా. ౪౦

ద్విగుణంతుసముత్సేధం పాదవిష్కంభమానతః
శ్రీకరంచస్త్రీకాస్తంచ సాముఖ్యంప్రియదర్శనమ్. ౪౧

యథాక్రమేణనామాని కర్తవ్యానిపిశేషతః
శ్రీకరంవృత్తపాదానాం కలాశ్రాణాంతదైవచ. ౪౨

చస్త్రీకాస్తమథాష్టాశ్రం సోమఖండమిస్మృతమ్
అతిభారేషు స్తంభేషు ప్రియదర్శనముచ్యతే. ౪౩

కృత్వానవాంశకంకుంభం భాగమేకంహృదుచ్యతే
కుంభంచతుర్భిరంతైస్తు కంతభాగముదాహృతమ్. ౪౪

ఆస్యమేకాంశమిత్యక్తం శేషంకుర్యాద్విదండకమ్
ఏకేనవద్మకేనైవ వృత్తమేకేనవాతథా.

౪౫

విస్తృతౌస్తంభవిస్తాకౌ ద్విగుణౌకంభముచ్యతే
అధ్యర్థమాస్యవిస్తారం హరోధామూలపాదవత్?.

౪౬

విస్తారమేవముక్తంస్యా న్మండై లక్షణముచ్యతే
మండైస్త్రిపాదముత్సేధం విస్తారంతుచతుగుణమ్.

౪౭

త్రిభాగై కంభవేత్పద్మం శేత్రమేకంతథై వచ
భాగావాఫలకారామా శేత్రావాపాదరూపవత్.

౪౮

పాదాగ్రకత్మమానేన స్కన్ధంకుర్యాద్విధానతః
స్తంభాగ్రమువిస్తారం వీరకాంతంత్రిపాదతః.

౪౯

తదూర్ధ్వేపాదతాంకుర్యాద్విస్తారంపాదవిస్తృతమ్
సమంత్రీపాదమర్థంవా జోధిగోత్సేధఉచ్యతే.

౫౦

త్రిదండమధమాయామం చతుర్దండస్తమధ్యమమ్
ఉత్తమంపంచదండంస్యా ద్బోధిగోత్సేధఉచ్యతే.

౫౧

జగత్స్త్వేకముదాస్తే పట్టికాస్తేఽథవాపునః
జలనిర్యాణమూగణంచ నాశనిగణమనంక్రియాత్.

౫౨

హంసపాదంత్రీపాదంవా వితస్త్రిరావిశేషతః

ప్రతేభావ్యావినిష్కాన్త్యా నాశీంశై లమమూలంథా.

౫౩

శతౌష్ణసద్భూతాకారాం సింహకృతిముఖోత్తరామ్.

భూతసింహాపమామూర్ధ్వ సారవారాధికారయేత్.

౫౪

ద్విదండంచత్రిదండంవా గణకేహేతుశేష్యసః

బేరోదయసమంత్రీపాద ద్విగుణాధ్యర్థమేవమా

౫౫

ప్రణాలమూలవిస్తారం త్రిభాగై కాగ్రవిస్తరమ్
వ్యాసత్రిభాగంభాగోనం బహులంతుత్రిభాగభాక్. ౫౬

వారిసంచారగంభీరతారం ఝర్ఝరలక్షణమ్
అనిమ్నాన్నతమాభితే స్తదాత్మశ్రంక్రమాన్నతమ్. ౫౭

సర్వవాద్యసమాయుక్తం తదామంగలవాచకైః
వాన్తుహూమంతతఃకృత్వా ఆచార్యంపూజయేత్తతః. ౫౮

శిల్పినంపూజయేత్పశ్చ త్సుముహూర్తేసులగ్నకే
ఆచార్యస్సుప్రసన్నాత్మ వారుణంసూక్తముచ్ఛరేత్. ౫౯

తక్షకస్థాపయేన్నాళీం సుస్నిగ్ధాంసుదృఢాంక్రమాత్
బేరప్రాసాదగభాస్య యావత్తాలస్యచావధి. ౬౦

ధారాంతుకేవలంకుర్యా ద్భితైతాలస్యధీమతః?
శ్రేష్ఠమధ్యకనిష్ఠాని బేరస్యస్థాపనంత్రిధా. ౬౧

ధారాదలసమూప్తైతు స్థాపనంచోత్తమంభవేత్
ద్వారబద్ధస్యపూర్వేతు స్థాపనంమధ్యమంభవేత్. ౬౨

మూర్ధోపలస్యపూర్వేతు స్థాపనంస్వాత్కనీయసమ్
యఃకరోత్యన్యథాచాస్మా దభిచారాయచైవహి. ౬౩

ఏవంనాలంచసంస్థాప్య ప్రస్తరంచోత్తరాదికమ్
విష్కంభంపాదవిస్తార ముత్సేధంత్రవిధంభవేత్. ౬౪

ఉత్తమంతుసమోత్సేధం త్రిపాదంమధ్యమంభవేత్
అధమంచార్థముత్సేధ ముత్తమంస్వాద్విధానతః. ౬౫

స్తంభాగైక్రత్రిభాగై కం తస్యోర్ధ్వేపట్టికాభవేత్
తత్సమంనిగ్ధముప్రోక్తం పట్టికాలక్షణంత్యిదమ్. ౬౬

ద్విభాగేనతదూర్ధ్వేతు కర్తవ్యంపద్మపట్టికమ్
ద్విదండంతుకపోతంస్యా దుపానసమనిగళమమ్. ౬౨

శేషంప్రస్తారమానస్తు కర్తవ్యంపంచభాగికమ్
ఏకేనపట్టికాంకుర్యా త్కంతమేకేనకారయేత్. ౬౩

దావభ్యాంతదూర్ధ్వే కర్తవ్యమేకాంశేనతుపట్టికమ్
ఏవంప్రస్తారమాఖ్యాతం తోరణంఽత్యుత్తేఽథునా. ౬౪

పాశశ్చయోఽపృష్ఠతశ్చ౭పి కర్తవ్యంతోరణంతథా
ప్రతేదుత్తరసీమాస్తే తోరణస్యాశ్రయోభవేత్. ౭౦

విస్తారంతుతదర్థంస్యా ద్విస్తారంపంచభాగికమ్
మకరాంశశ్చత్రియంశేన శేషంపాదమితిస్మృతమ్. ౭౧

పాదాస్తరాగ్రమధవా విస్తారంతోరణస్యతు
పూర్వోక్తమేవకర్తవ్యం మకరాంశప్రమాణతః. ౭౨

ప్రమాణంతోరణస్యోక్తం నాసికాయాస్తులక్షణమ్
వత్యుతేతుప్రమాణేన యథాశాస్త్రవినిశ్చితమ్. ౭౩

గర్భశిఖరేహర్థవిస్తారం మహానాసీతికీర్త్యతే
నిగళమంతుతదర్థంస్యా త్రిపాదంసమమేవవా. ౭౪

శిఖరేషుచతుర్దిక్షు కుర్యాదేకాంతునాసికామ్
విస్తారంతుతదర్థంస్యాత్క పోతేన్వచ్ఛవాసికా. ౭౫

కూటస్యలక్షణంబ్రోక్తం కూటశాలంవిధీయతే
కృత్వాప్రాసాదపద్భాగమేకభాగంవిధీయతే. ౭౬

భాగేనకూటశాలం స్వాద్భాగార్థంపంచమంభవేత్
చతుర్గుణంభవేత్కూటం శాలోప్యాన్తోపురాత్సతః. ౭౭

శాలావిస్తారమానేన పాశ్వమోనానాకాభవేత్
ఏకనాసికయాముక్తం పంచరంగముదాహృతమ్. ౨౮

తతఃకంఠార్థమానేన శిఖరంవర్ధయేత్తతః
కంఠాద్ద్విదండమిత్యుక్తం శిఖరస్యతునిగమమ్. ౨౯

నిగమాద్యర్థనాద్భాష్యే వర్ధనంతుతదర్థకమ్
స్థూపింశంభసమాముక్తం కుర్యాద్దండంవిధానతః. ౩౦

విస్తారంతత్ప్రమాణేన శిఖరంతత్రచోచ్యతే
తదూర్ధ్వేకంతమిత్యుక్తం ఫలకాచతదూర్ధ్వతః. ౩౧

క్రమేణకృతాం కుర్యాద్వాచదంతస్తునూత్ముతః

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రకీర్ణాధికారే పంచమాధ్యాయః.

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః.

— మూర్ధేష్టకావిధిః. —

అథవక్ష్యేవిశేషేణ క్రమంమూర్ధేష్టకావిధేః
ప్రముఖేయాగశాలాంచ కృత్వావై వవిచక్షణః. ౧

మధ్యేవేదింప్రకలైన్యవ స్థూపీల్పప్రమాణతః
సభ్యంప్రకల్ప్యచక్రాచ్యా మాఘాంవిధివద్యతే. ౨

వేదిమధ్యస్యవేదిద్వాన్ సుస్నిగ్ధానిర్వహితాదృఢాః
వైష్ణవంచజపితై వ్యవచితప్రశ్చేష్టకాశ్రమాత్. ౩

కించిదగ్రంభవేన్నిమ్నం మూలేనై కిందిదున్నతమ్
అథోభాగేభవేత్పుష్ట మూర్ధ్వభాగేముఖంభవేత్. ౪

శాలిపిష్టమయేనాఽథ లేఖయేదక్షరాణితు
యకారంపూర్వతోలేఖ్య రకారందక్షిణేన్యసేత్. ౫

లకారంపశ్చిమేలేఖ్యవకారం చోత్తరేలిఖేత్
లోహజాందారుజాంవాధ స్థాపితత్రయసేద్బుధః. ౬

పాదాయామసమందీఘం విస్తారంపాదసమ్మితమ్
అగ్రమంకులవిస్తార మానుపూర్వాత్కృతశంతథా. ౭

చతురశ్శింభవేన్మూలం త్రిభాగై కంసమంత్రథా
వృత్తంత్రయాధ్యతఃకుర్యా చ్చీలీపాదమథోన్యసేత్. ౮

విస్తారత్రిగుణాయామం విస్తారసమవిస్తరం
తద్ద్యయేనసమామోజ్య సమంశూలంస్థితంయథా. ౯

పంచగవై యస్సమభ్యుత్య పుణ్యాహమపివాచయేత్
వాస్తుహేలూమంచహుతై వివ పర్యగ్నికరణంచరేత్. ౧౦

మూర్ధ్ధేష్టకావిధానేన హేలూమంకృత్వావిచక్షణః
పునఃప్రభాతేధర్మాత్మా యజమానయుతోగురుః. ౧౧

శిలాదీకసప్రగృహ్యైవ విమానేరోపయేత్తథా
పాణిభ్యాంసంప్రగృహ్యైవ ప్రాజ్ఞుభోదజ్ఞుభోఽపివా ౧౨

చతుర్యేదాదిమంత్రైశ్చ శిలాఇంద్రాదిషున్యసేత్
దుర్వివమాక్తంబపితావతు మధ్యేష్ఠాపిన్యసేత్తథా. ౧౩

కాలేలిప్తసమాహూయ పూజయిత్వావిశేషతః
శిలాద్యుపరిపిన్యజ్య దృఢీకరణమాచరేత్. ౧౪

పాదబంధే గళే చైవ విమానే పరితః క్రమాత్

— వి మా న దే వా : —

ప్రాచ్యాం విష్ణుం ప్రకుర్వీత యస్య గర్భగృహే స్థితిః. ౧౫

దక్షిణే సత్యమూర్తేస్తు పశ్చిమే చాచ్యుతస్య చ
ఉత్తరే చానిరుద్ధస్య స్థితిమేవం ప్రకల్పయేత్. ౧౬

గలే పురుషమూర్తిస్తు దక్షిణే నారసింహకః
పశ్చిమే తు వరాహశ్చ హయగ్రీవస్తథోత్తరే. ౧౭

సుఖాననసమాయుక్తం సర్వాలంకారసంయుతమ్
వ్యాలోద్ధ్వితోణకం చైవ వీశం వాథ మృగేశ్వరమ్. ౧౮

వక్రతుండం చ దుర్గాం చాప్యగ్రమండపభిత్తిషు
స్థితమేవం సుసంస్థాప్య యథాలాభం సమర్చయేత్. ౧౯

ద్వారేశు ద్వారపాలానాం స్థితిమేవం ప్రకల్పయేత్
ప్రాసాదలక్షణంప్రోక్తం మండపానామథోచ్యతే. ౨౦

స్తంభైష్టండశభిర్యుక్తం మండపం శ్రీప్రతిష్ఠితమ్
ద్వారశస్తంభసంయుక్తం బీజాననమితి స్మృతమ్. ౨౧

ద్వాత్రింశద్దాత్రసంయుక్తం జయభద్రేతి కీర్త్యతే
షట్త్రింశద్దాత్రసంయుక్తం నన్ద్యావర్తం సుశోభనమ్. ౨౨

చతుర్భుజస్థిభిస్తనైః పై ర్యుక్తం శ్రీభద్రకం స్మృతమ్
స్తంభానాం తు శతైర్యుక్తం విశాలమితి సంజ్ఞితమ్. ౨౩

ప్రాసాదవత్సమాఖ్యాతం ప్రస్తారం తత్ప్రమాణతః
వాజినోపరి కర్తవ్యం ధారకస్తు కలాస్తథా. ౨౪

స్తంభవిష్కంభముత్పేధం చతుర్భాగేన విస్తృతమ్
తుల్యవిస్తారమానేన జయన్తీ స్యాత్సమోన్నతా.

౨౫

తతో దండాభ్రాహుల్య మనుమాగ్గం తదూర్ధ్వతః
ఇష్టకాభిస్తదూర్ధ్వం తు ఛాదయేద్దళకాన్వితమ్.

౨౬

పాదాధికమధాధ్యర్థం ద్విగుణం పాదహీనకమ్
చతుర్విధనుథాఽయాయం కర్తవ్యం మండపస్య తు.

౨౭

ఆయామే తు యథాయుక్తం స్తంభానాం విధిరుచ్యతే
ద్విహస్తం వా త్రిహస్తం వా చతుష్టస్తమథాఽపి వా.

౨౮

స్తంభాస్తరం ప్రకర్తవ్యం యథాయుక్తి విశేషతః
ఏవంక్రమోత్సమాఖ్యాతం ప్రాకారమధునోచ్యతే.

౨౯

పాకారం పరితః కుర్యాత్ప్రసాదస్య ప్రమాణతః
ప్రాకారస్యతువిస్తారం తస్యదండమిహేవాచ్యతే.

౩౦

అస్తర్మండలమిత్యాహు రధ్యర్థం దండమానతః
అస్తర్భారమితిప్రోక్తం మధ్యభారం ద్విదండతః.

౩౧

చతుర్దండప్రమాణేన యుక్తా మర్యాదభి త్రికా
మహామర్యాదభి త్రిస్సస్య త్నస్తదండప్రమాణతః.

౩౨

అధ్యర్థద్విగుణం వాపి త్రిగుణం వా చతుర్గుణమ్
ముఖాయామమితి ప్రోక్తం ప్రాకారాణాం విశేషతః

౩౩

కేవలస్తంభముత్పేధం భిత్తిరౌష్ట్రప్రమాణతః
కూటశాలాయుతం వాపి కుర్యాత్ప్రాకారసాయుతమ్.

౩౪

మూలజం తు తలోత్పేధం హస్తమేవం విధీయతే
యథాలాభోన్నతం వాఽపి ప్రథమావరణం స్మృతమ్.

౩౫

షడంగులం క్రమాత్కుర్యా న్నన్యప్రాకారకం విదుః
జలనిర్వాణమార్గం స్యాత్పదాంతే తటకేఽపి వా.

3౬

ప్రథమావరణద్వారం ప్రముఖేకల్పయేత్తథా
ద్వితీయావరణద్వారో వ్యస్తశ్చేన్నాస్తిదూషణమ్.

3౭

విమానోత్సేధతుల్యం వా పాదోనం చార్థమేవ వా
పృథగ్గోచరసంయుక్త ముచ్చితం తు సమం తు వా.

3౮

పంచప్రాకారమిత్యేవం త్రిప్రాకారమథాఽపి వా
త్రిప్రాకారేషడంగుల్యం త్రిధాధస్తలనిష్ఠుగమ్.

3౯

ప్రాకారేహు చ్ఛ్రియం వింద్యా త్కపోతాంతం తదుత్తమమ్
మధ్యమం చోత్కరాంతేన కలశాంతం తథాధమమ్.

౪౦

ఏవం ప్రాకారసంగేన తూత్సేధం త్రివిధం క్రమాత్
ఉత్సేధాత్పంచభాగైకం చతురంశకమేవ వా.

౪౧

షడ్భాగైకేన వా కుర్యా త్త్రివిధం భిత్తివిస్తరమ్
అథ వా ప్రాసాదభిత్తిస్తు తత్సమం భిత్తిమేవ చ.

౪౨

గర్భేఽప్రాంతోచ్చ్రియం శ్రేష్ఠం సప్తభాగే ద్విమధ్యమమ్
పంచభాగైకమధమం బలిపీఠం తథాభవేత్.

౪౩

గర్భపంచత్రిభాగైకం

సవాంశే షట్పతుర్భాగం మధ్యమాధమముత్తమమ్.

౪౪

త్రిధా పైశాచికం పీఠా ధస్తమాత్రం క్రమాద్భవేత్
ద్విహస్తాంతం త్రిహస్తాంతం చతుర్హస్తాంతముచ్యతే.

౪౫

అథమం మధ్యమం శ్రేష్ఠం త్రిధా పైశాచపీఠకమ్
స పవిత్రతీర్థాగైశ్చ సమమేవం సమున్నతమ్.

౪౬

ద్యౌంశం చ పాదుకా జ్ఞేయం చతురంశం జనిం విదుః
త్ర్యంశం తు కుంభమిత్యామల శ్చతుర్థంకంశమేవ చ. ౪౭

షడ్భాగం కరణేత్యామల ద్వ్యంశం వశకమేవ చ
చతురంశే కపోతాశ్చ అంశే చైవ గ్రహస్థికా. ౪౮

అధ్యర్థం పద్మపుష్పం వత్సాం పద్మపుష్పమ్
ఏవం సమ్యగ్విదిత్వా తు భాగే భాగే వినిర్దిశేత్. ౪౯

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రక్షిప్తాఽధికారే షష్ఠోఽధ్యాయః.

అథ సప్తమోఽధ్యాయః.

— పరివారాలయలక్షణమ్. —

అథాఽతః పరివారాణామాలయస్య చ లక్షణమ్
విమానాత్పాదహీనం వా తదర్థం వా సమాచరేత్. ౧

వర్ణయుక్తం తతశ్చేష్ఠం కనీయో వర్ణహీనకమ్
సోమేశానద్వయోర్మధ్యే విష్వక్సేనం ప్రకల్పయేత్. ౨

ద్వారస్య దక్షిణే చేంద్ర మాగ్నేయ్యాం పంచనాలయమ్
తస్య పశ్చిమదేశే తు పానీయస్థానమేవ చ. ౩

తామ్రే శయనముద్దిష్టం తత్పూర్వే యాగమండపమ్
విశాన్యే పుష్పదేశం దక్షిణే వస్త్రసంచయమ్. ౪

విశానసోమయోర్మధ్యే స్థాపనం తథా
ఇంద్రాగ్నేయోర్మధ్యమే చైవ భాన్యస్థానం ప్రశస్యతే. ౫

సోపానమధ్యే శ్రీభూతమర్చయేద్యహిరాననమ్.

పురిస్తాద్గరుడం తస్య దేవాభిముఖమర్చయేత్.

౬

విమానపాలాఽదికాపాలాఽభాస్కరేణ సమాయుతమ్

చక్రం ధ్వజం చ శంఖం చ భూతం వై భూతనాయకమ్.

౭

ప్రథమావరణే దేవా స్తతద్యే శే సమర్చయేత్

ఉత్సవం బలిమారభ్య అనపాయవిశేషతః.

౮

అమితస్యాపి తంతత్ర ప్రదక్షిణమథాచరేత్

దేవస్య కంఠసీమాంతం జాహ్వాంతం స్తనసమ్మితమ్.

౯

నాభ్యంతం వా విశేషేణ పరివారోదయం క్రమాత్

ధాత్రాదిభూతపర్యంతం పరివారాన్విశేషతః.

౧౦

వర్ణవాహనకేతావ్యద్యై రామనక్షత్రపూర్వకమ్

మయా క్రియాధికారే తు వ్యక్తముక్తస్తు లక్షణమ్.

౧౧

→ బేరలక్షణమ్—(శైలాదిభేదః) ←

అథ వక్ష్యే విశేషేణ బేరలక్షణముత్తమమ్

శైలజం రత్నజం చైవ ధాతుజం దారవం తథా.

౧౨

మృణ్మయం స్యాత్తథైవేతి పంచధాబేరముచ్యతే

చతుర్విధం తు శైలం స్యాత్సప్తధా రత్నజం తథా.

౧౩

అష్టధా ధాతుజం ప్రోక్తం దారుజం షోడశోచ్యతే

మృణ్మయం ద్వివిధం ప్రోక్తం క్రమాల్లక్షణముచ్యతే.

౧౪

→ శైలజలక్షణమ్. ←

శ్వేతం రక్తం తథా వీరం కృష్ణం చైవ చతుష్టయమ్

శైలజం భేదచూఢ్యాతం తస్య లక్షణముచ్యతే.

౧౫

- గోక్షీరసన్నిభా చైవ శంఖకుండేందుసన్నిభా
శిలా శ్వేతా సమాఖ్యాతా సా తు వశ్యప్రదాయికా. ౧౬
- జపాకుసుమసంకాశా శిలా శోణితసన్నిభా
బంధూకపుష్పప్రతిమా జాతిహింగుళికోపమా. ౧౭
- శిలా రక్తా సమాఖ్యాతా జయదా లక్షణాఽన్వితా
వీతా సువర్ణసదృశా రజనీచూర్ణసన్నిభా. ౧౮
- శిలా లక్షణసంయుక్తా ధనధాన్యసుఖప్రదా
మాషముద్గలః సంకాశా తథా జంబూఫలోపమా. ౧౯
- భృంగః ముత్పలసంకాశా ప్రజావృద్ధికరా స్మృతా
శిలా కృష్ణా తు సర్వేషాం సర్వసిద్ధిప్రదాయికా. ౨౦
- విప్రక్షత్రియవైశ్యానాం శూద్రాణాం చ యథావిధి
శ్వేతా రక్తా తథా వీతా కృష్ణా చైవ యథాక్రమమ్. ౨౧
- ద్విజానాం చ త్రివర్ణానాం శిలా రక్తా జయప్రదా
శ్వేతా మోక్షప్రదా ప్రోక్తా బ్రాహ్మణానాం విశేషతః ౨౨
- ఏతైస్తుధ్రువబేరస్తు కారయేద్యదిభక్తితః
మాణిక్యం చ ప్రవాళం చ వై దూర్యం స్ఫటికం తథా. ౨౩
- మరతకం పుష్యరాగం చ నీలం చై తేషురత్నజాః
మాణిక్యం శ్రీకరం ప్రోక్తం ప్రవాళం వశ్యకారకమ్. ౨౪
- తక్రక్షణం తు వై దూర్యం స్ఫటికం పుత్రవృద్ధిదమ్
విద్వేషణం మరతకం స్తంభనం పుష్యరాగకమ్. ౨౫
- నీలం తురమజైః కార్యం రత్నజానాం ఫలం భవేత్
ఏతేషాం కాతుకం ఖర్యా దన్యేషాం చ విధీయతే. ౨౬

మైమం రావ్యం తథాతామ్రం కాంస్యం చైవారకూటకమ్
అయసం సీసకం చైవ త్రపుకం చేతి ధాతుజమ్. ౨౭

మైమంతు శ్రీవ్రదం ప్రోక్తం రావ్యం రాజ్యప్రదాయకమ్
తామ్రం పుత్రసమృద్ధ్యర్థం కాంస్యం విద్వేషకారకమ్. ౨౮

ప్రోచ్ఛారణే చారకూట మాయసం క్షయకారణమ్
సీసం సీరోగకరణం త్రపురాయుర్విశాసనమ్. ౨౯

ఏవం తు లోహజం ప్రోక్తం తతో దారుజముచ్యతే
దేవదారు శ్శమీవృక్షం పిప్పలం నస్తనం తథా. ౩౦

అసనం ఖదిరం చైవ ఏకులం శంఖ వాసనమ్
మయూరపద్మడుండాక కన్తికారం తథైవ చ. ౩౧

నింబాకాంజనికాచైవ ప్లక్షమామంబరం తథా
ఏతైర్వర్జ్యైస్త? చత్వారో ద్విజాతిక్రమయోగతః. ౩౨

మృణ్మయం ద్వివిధం ప్రోక్తం పశ్వాపకవ్యం తథైవ చ
పక్ష్యం నాశకరం చైవ మపకవ్యం సర్వసిద్ధిదమ్. ౩౩

→ నిమిత్తదర్శనమ్ - (శుభనిమిత్తాని) ←

యస్మిన్ దేశే శిలాఽస్తీతి గచ్ఛేన్నిశ్చితమాసః
ప్రయాణకాలే శకునా శ్శుభాశ్శుభఫలప్రదాః. ౩౪

శుభవాక్యోదకుంభాఽస్థి గజరాజద్విజోత్తమాః
చర్మమాంసదధిక్షీర దుందుభిధ్వసయశ్శుభాః. ౩౫

(అశుభనిమిత్తాని)

అశోభనాంస్తథా వక్ష్యే శపమానా యథాయతి
విక్లిష్టకేశా విప్రైకస్య ఘృతైలా క్షదర్శనమ్. ౩౬

రిక్తకుంభనిరోధోఽతి తైలభాజనదర్శనమ్
ప్రయాణకాలే నష్టాస్తు విపరీతఫలప్రదాః.

32

* * *
శుభే ప్రయాణం కర్తవ్యం స్థిత్యా శోభనలక్షణమ్
శిలాం ప్రాప్య శుభే స్థానే వాస్తుహోమం సమాచరేత్.

33

వైష్ణవం పౌరుషం సూక్తం శ్రీభూసూక్తం తథైవ చ
పరిషేకం తతః కృత్వా కలశాక్ పంచ సువ్యసేత్.

34

మృద్ధంధాక్షతజప్యాంశ్చ సర్వాషఙ్క్యదకంతథా
సంస్థాప్యాభ్యర్చ్య పాద్యాద్యై స్తత్తద్దేవాం తృనుచ్ఛయేత్.

35

అభిషించ్ఛేద్ధిలాం సూత్రే? ముహూర్తే కరణాన్వితే
అతోదేవాదిమంత్రేణ శిలాం ఛిత్యా విచక్షణః.

36

అథోభాగం ముఖం తత్ర శిర యోధ్యం ప్రకల్పయేత్
పూర్వతశ్చోత్తరే వాఽథ శిరోభాగం ప్రకల్పయేత్.

37

ముఖం పృథ్వం తథాపాదం పార్శ్వం చైవ శిరస్తథా
లాంఛయిత్వా విధానేన తతస్తక్షణ మాచరేత్.

38

* * *
బాలా చ యువతీ వృద్ధా జ్ఞాతవ్యా లక్షణాన్వితా
స్త్రీధా మృద్యీ నతా చైవ బాలా క్షీరస్వరాతథా.

39

సుస్వరా కాన్తిసంయుక్తా యువతీ సా శిలా స్మృతా
అనితా ఝర్మరా రూక్షా వృద్ధా యా నిస్స్వరా శిలా.

40

బాలా క్షయప్రదా ప్రోక్తా యువతీ సుసమృద్ధిదా
కార్యనాశకరీ వృద్ధా గ్రాహ్య జ్ఞాత్వా శిలాస్తథా.

41

మూర్ధనస్తక్షణంకృత్వా శిలాదోషాంస్తు లక్షయేత్
శిలాం ప్రతివృక్షీరేణ సర్వమా నీసగైరికైః.

42

ఏకరాత్రోపి తశిలాం సంప్రత్యాశ్యాం భసాతతః

శిలాదోషం పరీక్ష్యైవ కర్తవ్యం విధిచోదితమ్.

౪౮

రేఖాబిందుః కలంకశ్చ శిలాదోషాః ప్రకీర్తితాః

మండలం తు భవేత్తత్ర యత్ర గర్భం వినిర్దిశేత్.

౪౯

సితే తు మండలే సర్వో రక్తే తు కృకలాసకమ్

వీతే తు మండలే గోధా మంజుష్ఠే దద్దురో భవేత్.

౫౦

కపిలే మూషికా ప్రోక్తా ౭ సితవర్ణే తు వృశ్చికః

శ్వేతరక్తపిమిశ్రే తు వృశ్చికశ్వేతరక్తకే.

౫౧

రక్తమిశ్రే తు మండుకా

మండలో భవేత్

సిందూరవర్ణే ఖద్యోతః కపోతే గృహగృహికా.

౫౨

గుడవర్ణే తు పాషాణం నిస్సర్వశోభే జలం భవేత్

వర్జయేద్గర్భసంయుక్తాం విమలై రంచంతాం తథా.

౫౩

విమలం హేమకాంస్యాఖ్యం లోహాఖ్యం చ త్రిధా స్మృతమ్

పరీక్ష్యైవం ప్రకర్తవ్యమేవ మేవ ప్రమాణతః.

౫౪

*

*

*

ప్రాసాదగర్భమానం వా హస్తమానమథా ౭ పి వా

ప్రత్యేకం త్రిత్రిభేదం స్యాద్వావిరమానం ప్రవక్ష్యతే.

౫౫

దావీరాదధ్యర్థకం చైవ దావీరాత్సాదాధికం తథా

మధ్యమం చ కనీయస్యాద్వావిరమేవం విధీయతే.

౫౬

అథ మోత్తమయోర్మధ్యే త్వష్టథా కారయేద్బుధః

కనీయస్త్రీణి విజ్ఞేయం త్రీణి మధ్యమకం తథా.

౫౭

స్త్రీణి చోత్తమకం వింద్యాదుత్సేధం నవథా భవేత్

స్తూభాదధ్యర్థకం తుంగముత్తమం తు విశేషతః.

౫౮

ఉత్తమాధమయోర్మధ్యే ద్వారమానేన యోజయేత్
గర్భగేహసమం మధ్యం త్రిపాదం చాఽధమం భవేత్.

౫౯

పాదాఽధికం తు విజ్ఞేయం శ్రేష్ఠమేవం విధీయతే

(ఉత్తమాధమయోర్మధ్యే ద్వారమానేన యోజయేత్)

హస్తమానం తథా వక్ష్యే నవహస్తం తథోత్తమమ్.

౬౦

షడంగులై స్సహస్ర్యాస్తు సార్థద్విహస్తకాఽవధి

ఏవము త్పేధమానస్తు ఘావరస్య ప్రశస్యతే.

౬౧

జంగమానాం భవేన్నామ మూలబేరవశాత్తథా

బింబోదయం చతుర్వింశద్భాగానష్టాంశకం తథా.

౬౨

బింబోదయం చతుర్వింశద్భాగానష్టాంశకం తథా

వేదాంశం తు భవేదుచ్చు జంగమస్య ప్రతీర్తితమ్.

౬౩

మానాంగులేన సప్తాది ద్విద్వ్యంగులవిధానతః

పంచాశత్సవనాంగుల్యా విధిస్సర్వో విధీయతే.

౬౪

మూలబేరాఽంగులాన్మానమార్కభ్యై కాదశాఽంగులమ్

ద్విద్వ్యంగులవివృద్ధ్యాతు సప్తప్రత్యంగులం? భవేత్.

౬౫

ప్రత్యేకం తు త్రిణేదం స్యాదుత్తమాధమమధ్యతః

ఉత్కృష్టం నవతుంగం స్యాన్మధ్యమం నవతుంగకమ్.

౬౬

సీకృష్టం తు తథా ప్రోక్తం సప్తవింశతితుంగకమ్

ఏతైరుత్తమమానం స్యాన్మధ్యమం చ తక్తైవ హి.

౬౭

కర్మారోఽపి నవన్నానాచ్చ యోజ్యం స్యాదవ్యథా నతు

అధమైస్తు భవేద్భూత బలిబేరం విధీయతే.

౬౮

మాత్రాఽంగులేన యన్మానం గృహార్పణాం తు నాన్యథా. ౬౮౪

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భగవచ్చస్త్రే శృంగప్రోక్షాయాం సంహితాయాం
ప్రతిష్ఠాధికారే సప్తమోఽధ్యాయః.

అధ్యాయమోఽధ్యాయః.

— పీఠ మా న మ్ —

- అథ పీఠోదయం పశ్చాత్తానకస్య విశేషతః
భవంగస్య సమం వాథ అధ్యర్థం త్రిగుణం తు వా. ౧
- పరితః పాదయోరస్య సీత్వా వై భాగమంగులమ్
ధృవార్పాయా మశేషేణ షణ్మానసహితిం శుభమ్. ౨
- వక్ష్యామి దేవ్యోర్మానం తత్కంతాంతం నాసికాంతకమ్
హన్వంతం బాహుసీమాంతం నాభ్యంతం వాఽథ కారయేత్. ౩
- చతుర్ధైకాంశకం వాపి తృతీయైకాంశకం తు వా
ధృవార్పాయాం విశేషేణ పీఠమేవం ప్రకల్పయేత్. ౪
- చతురశ్రం సువృత్తం వా దశైష్ఠ్ఛోడశభిర్యుతమ్
స్థానకం చాఽసనం వాఽపి యానకం వా సమాచరేత్. ౫
- గర్భాగారత్రిభాగైకం చతురశ్రం త్రిమేఖలమ్
తస్యోర్ధ్వే పేదవిస్తారం చతురంగులమేవ హి. ౬
- ఉత్పేదం తస్య చార్ధన్తు పరితశ్చతురంగులమ్
విస్తారోత్పేదమానన్తు మధ్యే నిమ్నం షడంగులమ్. ౭

ఉదీచ్యాన్తు ప్రతీచ్యాన్తు వారిమార్గన్తు కారయేత్
ప్రాజ్ఞుభోదజ్ఞుఖం సూత్రం దశ సప్త సమర్పయేత్.

౮

మధ్యే కలాపదం బ్రాహ్మం పరితో దైవికం తథా
వేదాధికాఽశీతిపదం మానుషం చ త్తథేవ చ.

౯

పదం స్యాత్ పన్నవతికం షష్టిః పైశాచికం భవేత్
అర్చాస్థానం తు బ్రహ్మాంశం త్రిధా కృత్య చ దైవికమ్.

౧౦

తథైవ పశ్చిమే భాగే మధ్యే వా స్థానకాయ చ
ఆసనం వాఽపి చ తథా దేవమానుషమధ్యమే.

౧౧

శయానం మానుషే వీరే స్థాపయిత్వా విశేషతః
ధ్రివార్చనే విశేషేణ నాగసూత్రాన్ సమర్ప్య చ.

౧౨

కోష్ఠమేకోనపంచాశద్భవతి బ్రాహ్మమందీరమ్
దైవికం చాఽష్టభాగన్తు మానుషం చార్త్విజం పదమ్.

౧౩

శేషం పైశాచమేవం స్యాచ్ఛాన్తిపాష్టికదైవికమ్
బ్రహ్మస్థానే విశేషేణ స్థాపయేద్భోగవీరకా.

౧౪

భోగమేవ ధ్రివార్చాయాం దేవమానుషమధ్యమే
వీరకం స్థాపయేద్విద్వాన్ పైశాచే క్రమశస్సుధీః.

౧౫

గ్రామమధ్యే ధ్రివార్చాయాం స్థాపయేద్భోగమేవ తు
యోగవీరే ధ్రివార్చా చేత్రద్దామస్య విపద్యవేత్.

౧౬

అన్యేషాం తు ధ్రివార్చాయాం భోగం వా యోగమేవ వా
అలయాద్దక్షిణే వాఽపి పూర్వే వాఽపి ప్రపాం తథా.

౧౭

వేదిం తన్మధ్యమే కుర్యాద్భింబాధ్యర్థప్రమాణతః
సభ్యాన్నికుంఢం తత్పాచ్యం స్నానవేదిం తథోత్తరే.

౧౮

భూమియజ్ఞం చ కృత్వా తు పర్యగ్ని ప్రోక్షణం చరేత్
కలశై స్సప్తభిసాన్నిప్య వేద్యామారోపయేత్తథా. ౧౯

అచ్చాగ్ని నవవస్త్రేణ కౌతుకం బద్ధయేత్తథా.
ప్రాక్షీరశ్శాయయే త్తత్ర శ్రీభూమ్యారభయోరపి. ౨౦

మహాకాయకృతే బేకే ప్రోక్షయేత్సంచగవ్యకైః
అన్యతస్సర్వక్రియాం కృత్వా హోత్రశంసనమాచరేత్. ౨౧

ఆదిమూర్త్యాది సర్వాస్తమావాహనమథాచరేత్
ఆవాహనక్రమేణైవ నిరుప్యాఽజ్యాఽహుతీర్యతేత్. ౨౨

వైష్ణవం పౌరుషం సూక్తం విష్ణుసూక్తం త్సైవ చ
శ్రీభూసూక్తం తతో హుత్వా బ్రాహ్మం రాద్రం త్సైవ చ ౨౩

సృతైర్గేయైశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం వినీయ చ
సాన్వత్వా ప్రభాతే త్వాచార్యో దేవముత్థాప్య చాదరాత్. ౨౪

గర్భాగారం ప్రవిశ్యైవ స్థాపితే విహితేఽపి వా
న్యస్య పీఠస్తు తస్మధ్యే రత్నాదీనిస్యసేత్తదా. ౨౫

ధృవసూక్తేన సంస్థాప్య అతో దేవాదిముచ్చరణ
తత్తస్మంత్రేణ దేవ్యాదీన్ స్థాపయేద్విహితే పదే. ౨౬

విధినా చాఽష్టబద్ధస్తు సంయోజ్యైవ తు ఘోరయేత్
అస్తహోమం తతో హుత్వా ఽద్యాదాచార్యదక్షిణామ్. ౨౭

శిల్పినం చ సమాహూయ శిర్కరాం తేజయేత్క్రిమాత్
శిలాప్రతిష్ఠా వైవం స్యాద్దారుసంగ్రహణం తతః. ౨౮

→ దారు సంగ్రహణమ్ ←

చన్దనం ఖదిరం తాలమసనం రక్తచన్దనమ్
రాజానం చిరిబిలించ అశోకం సిమితం తథా. ౨౯

ఖాదిరం ధన్వినం చైవ శిరీషం పద్మకం తథా
ఇత్యేవమాదయో వృక్షా గృహ్యంతే బేరకర్మణి. ౩౦

* * *
చండానస్థానపాశ్చేత్తు దుష్టప్రాణినిషేవితే
మాత్మస్థానసముద్భూతే? శృణానే దేవమందిరే. ౩౧

కూపవాపీతటాకాంతే మునివానే సహజలయే
యోగస్థానపదే ధర్మశాలాయాం మార్గమధ్యమే. ౩౨

ప్రేతభూతాలయే చోరసత్త్వానాం చ నిషేవితే
ప్రస్థానశలభస్థానే కల్పాన్ధినిలయేఽపి చ? ౩౩

సౌప్తాభూతసముద్భూతదేశే? రాశికదేశకే
ఏవం స్థానే సముద్భూతం న గృహ్యంతి దుఃఖం తతః. ౩౪

పాదానపాదనం తర్ధి మశనేర్యాతివీడనమ్
అసాక్షికం సర్వలయం బహువల్మీకసంయుతమ్. ౩౫

సుదనం తరుణం రూక్షం బహుపక్షసమాశలమ్
అస్థిరం బహుచక్రం చ సుశాఖం చైకశాఖనమ్. ౩౬

కర్మాన్తరగృహీతం చ కర్మాన్తరప్రయోజనమ్
ఏవమీదృగ్విధం వృక్షం వర్జయేద్భేరకర్మణి. ౩౭

* * *
ఆమూలాగ్రం సమం వృత్తమృజం చైవ ప్రదక్షిణమ్
విస్తారాయామసంపన్నం శుభాయైవ సమాముతమ్. ౩౮

సమధ్యవయసోపేతం కాలపుష్పఫలప్రదమ్
ఈదృగ్విధం మహావృక్షం శూలాగ్రం పరిగృహ్యతే. ౩౯

ఏవం లక్షణసంపన్నం దుఃఖం గత్వా ప్రసన్నధీః
తస్మాదే గోమయేనాఽపి లేపయేచ్ఛతురశ్రకమ్. ౪౦

దివ్యలక్షణసంయుక్తం దుగ్రీమం కృత్యా ప్రదక్షిణమ్
'వనరాజేభ్య' ఇత్యుక్త్యాపాయసం చ బలిం దదేత్ :

౪౧

పరశుం చ సమాదాయ సేచయేత్పంచగవ్యైః
మూలమంత్రం జపిత్యా తు ధ్యాయేద్విష్ణుం పరాత్పరమ్.

౪౨

పరశుంచ సమాదాయ భేదయేత్తు విచక్షణః
పయః పరిస్రవే తస్మా శుభ కేవలం విధీయతే.

౪౩

శోణితప్రసవే తత్ర నిర్దిశేదశుభం పునః
పూర్వం తు పతనం శస్త్రమాగ్నేయ్యాం తు భయాఽహమ్.

౪౪

యామ్యాయాం మరణం చింత్యానైర్నర్ముక్యాం వ్యాధిమాదిశేత్
పశ్చిమే తు జనానాం తు త్సుప్తిపాసానివర్ధనం.

౪౫

వాయవ్యే చ భవేల్లాభ ఉత్తరే ధనధాన్యకం
విశాన్యాం శాంతికం తత్ర సర్వవృద్ధికరం నృణామ్.

౪౬

తద్వృక్షపతనే కాతే శోశస్సర్వో మృదుర్భవేత్
సింహవ్యాఘ్రగజాదీనాం సర్వసంపత్కరం భవేత్.

౪౭

వృక్షాగ్రం భేదయిత్వా తు త్వచం సమ్యగ్వ్యవోహ్య చ
ప్రత్యుల్యవారిణా శ్వేత చర్ద నేనానులేపయేత్.

౪౮

శ్వేతవస్త్రేణ సంశ్చ్యే జయమంగః ఘోషజైః
రథే వా శకటే వా యథ స్కంధే వా క్షిప్య వేశయేత్.

౪౯

గ్రామం ప్రదక్షిణంకృత్యా స్వస్తిసూక్తం సముచ్చరణ
శిష్టచ్ఛాయే సమే దేశే తాలుకోపరి శాయయేత్.

౫౦

హేమరూప్యకృతం శూలం సర్వసంపత్సమృద్ధిదమ్
లోహైరన్వైత్తర్జకస్తవ్య మభిచారస్య కారణమ్.

౫౧

విష్ణుశూలం తు కేశానాం శ్రేష్ఠం పట్టికమేవ చ
ధ్యేయం మేఘాదయశోబిద్ధం సమం భాగస్య యత్రయమ్. ౫౨

ఉదయకేశాస్తచర్యస్తం తస్మాద్ధం చ తకం ముఖమ్
సరంధ్రయవకం చోక్తేషా మానశూలం శిరోధరమ్. ౫౩

హిక్కాయాం షడ్యవం పంచాంగులం నాభ్యస్తకం మతమ్
త్రయోదశాంగులయవం తతో మేఘీర్తు నాభ్యధః. ౫౪

యోనేర్నాభేర్పుర్యాదశ్రం బ్రాహ్మమస్తా మతం తతః
హిక్కాస్తం వైష్ణవం భాగం తతో వృత్తం శివాఽంశకమ్. ౫౫

ఉష్ణీషం మాతృకం శూలం స్థానాదీనాం సనాతనమ్
స్థానాఽససశయానానాం చతురశ్రాష్టవర్తకమ్. ౫౬

యథాక్రమేణ యుంజీయాదేవం వా పూర్వముక్తవత్
సర్వేషాం దేవతానాం చ సామాన్యం చ తురశ్రకమ్. ౫౭

చతుర్మాత్రార్థవిస్తారం శూలమూలవిశాలకమ్
అగ్రతారం చతుర్మాత్రమస్తాఽంశోనమథాఽపి వా. ౫౮

ద్వాత్రింశదంగులాయామం వత్సోదండస్య చోచ్యతే
తర్మ? విస్తృతయోర్బాహ్యే మాతృసూత్రసమోద్ధయోః. ౫౯

వత్సోదండాయతం స్వేన ముఖేన ద్విగుణం మతమ్
ఉక్త్యా సమం తు బాహ్వాగ్రే తత్సప్తాఽంశవిహీనకమ్. ౬౦

తారం సప్తాంగులం తేషాం యేన సాగ్ధం త్రిమాత్రకమ్
షోడశాఽష్ట చతుర్మాత్రాఽయామతారసమన్వితమ్. ౬౧

కటిదండం భవేత్తస్య పార్శ్వమిష్యమనిమ్నకమ్
కృతైవ నిమ్నకం వత్సోదండమధ్యే ప్రకల్పయేత్. ౬౨

శేషయోర్వంశదండే తు నాభ్యస్తం నిమ్నకుభ్యకమ్
దక్షిణే మూలమధ్యే తు అగ్రం కుర్వాద్విమోరపి.

౬౩

వక్షోదండస్యమూలాఽగ్రే శిఖా ఘోదప్రదాయశమ్
కాలాంగులకలాతారం కలార్థవిపులం మతమ్.

౬౪

ఏవం చతుర్భుజం కృత్వా ద్విభుజే ద్విశిఖం తథా
చతస్రశ్చిభికా స్తస్మా త్తస్యా మేవాఽష్టబాహుకే.

౬౫

యావంతో బాహవస్తస్మిం స్తావత్పశ్చ శిఖా మతాః
అధ్యర్థాంగులవిస్తారం శిఖాఽయామం తదేవ హి.

౬౬

కటిదండం శిఖాఽయామం తాచే ద్విత్వంగులే క్రమాత్
వినో ద్విమాత్రమేవ స్వాద్వి ద్విశిఖం కటిదండకమ్.

౬౭

శ్రోణిభాగాదధస్తేన శేషయేద్వంశదండకమ్
ఊరుదండాలయం సప్త వింశదంగులముచ్యతే.

౬౮

జానుభాగం తతో జంఘా పూర్వార్థద్వండసమాయతా
పాదభాగా భవే దూర్జంఘయో ర్జానుమానకమ్.

౬౯

ఆరోప్య మానయేజ్ఞానుదండస్యాఽసంభవాదపి
పాదదండే సమారోప్య మానయే త్తలతుంగకమ్.

౭౦

ఊరుదండవిశాలం స్యాన్ములే భాగం తదశ్రకే
కలాంగులం తదేకం స్యాజ్జంఘామూలవిశాలకమ్

౭౧

కలావిశాలం జంఘాగ్రం కలాయామం దశాంగులమ్
త్రిమాత్రకలమూలస్య తారమగ్రేఽధికాఽంగులమ్.

౭౨

సప్తవింశతి వాగోషం దండదీర్ఘం తతః కలా
కోర్పరస్సన్యత్ప్రకోవ్య దీర్ఘం దశకలాంగులమ్

౭౩

ప్రకోష్ఠబాహ్వూరాశోఽప్య కోర్పరం జానువద్భవేత్
త్ర్యంగులం ద్వ్యంగులం బాహుదండమూలాఽగ్రవిస్తరమ్. 28

ప్రకోష్ఠం దండమూలస్య విశాలం చ ద్విమాత్రకమ్
అధ్యర్థాంగులమగ్రస్య విశాలం లక్షణాఽన్వితమ్. 2౫

వక్షోదండశిఖామధ్యే బాహుమూలగతే శిఖే
బాహుమూలగతాభ్యాం తు వక్షోదండశిఖాగతామ్. 2౬

శేషయేదగ్రభాగేభ్యః కోర్పరే శేషమేతతః
ప్రకోష్ఠమూలగాభ్యాం వై శిఖాయాం తద్విధానతః. 22

కటిదండోరుదండాభ్యాం తచ్ఛేషం బాహుదండవత్
జానుకోర్పరముద్దిష్టం తస్య తు ద్విశిఖే మతమ్. 2౮

శేషయేన్నులకానాస్తు ప్రకోష్ఠే తు భవేద్బుధాః
ప్రసారితానాం పాదానాం జానుసంధౌ తు గృహ్యతామ్. 2౯

తథైవ విసృజానాం చ బుధానాం కోర్పరం మతమ్
స్థానాదీనాం క్రమాఛ్చూలసంఘాతం వక్ష్యతేఽపి చ. ౩౦

వంశదండం తథా వక్ష్యే దండం చ కటిదండకమ్
జానుదండద్వయం చైవ పాదదండద్వయం తథా. ౩౧

బాహుదండాశ్చ చత్వార శ్చత్వారశ్చ ప్రకోష్ఠకాః
తథా చరణదండా చ్చా దండాస్సస్త దశ స్మృతాః. ౩౨

కటిదండార్థమారభ్య యావదాసీన రశి
తారస్యాత్పృష్ఠవృక్షలకా తారఋరా చ బద్ధయేత్. ౩౩

కటిదండాదథస్తాచ్చ వక్షోదంశధర స్తథా
యోజయేదుపఖాసీలం? పృష్ఠతో వృత్తమేవ వా. ౩౪

వంశదండం తథా తేన క్షేత్రయేద్విశిఖేన తు
శిఖాగ్రసుషీరే కీలం లోహం వా స్కామథాపి వా. ౮౫

దాధ్యైర్థం యోజయేచ్ఛాలం స్థితం వై శూలకర్మణి
అన్యత్కీలం తు సుషిరం కర్తవ్యం ను కథం చ న. ౮౬

ఏవం స్థానస్య సంప్రోక్తమాసనస్య ప్రవక్ష్యతే

మేఢ్రీమూలాదధో మూలం నాహమష్టాంగులం భవేత్. ౮౭

భాగమాసనమానస్య భాగం శ్వభ్రీప్రవేశనమ్
మేఢ్రీనూత్రసమే సమ్యక్ శేషయేత్కటిదండకమ్. ౮౮

కటిదండశిఖాహ్వయం దండమూలశిఖాని చ
ఆసనే శయనే చైవ జానుస్థిః ప్రశస్యతే. ౮౯

ఏకోననిశతిశూలదండానాం తు సమాకృతిః
నేష్యతే కోర్పరే సంధిశయనే దండహస్తకే. ౯౦

తస్మాదథ దశ ప్రోక్తా శూలసంఖ్యా చతుర్భుజే
పంచాస్యే ద్విభుజే దండ దండా హస్తే చతుర్దశ. ౯౧

దక్షిణే వక్షోదండస్యాయతమేకాదశాంగులమ్

శిఖా పూర్వపదుద్విష్టా బాహుమూలశిఖాఽన్వితా. ౯౨

తయోరుపరి చాభోగం ఛాయయేచ్ఛాస్త్రవిత్తమః
కటిదండద్వయాదన్యత్ స్థానస్యోక్తవదాచరేత్. ౯౩

ఉక్తం హి శయనే యానే వక్ష్యతేథ త్రివిక్రమమ్

ఉద్దండస్యోరుదండస్య శిఖా భాగాయతే స్మృతే. ౯౪

తావత్యః కటిదండస్య శిఖాయాస్సమ్యగన్వయే
తదాయతం తు కార్యార్థం తలదండం తు తద్విత్తమ్. ౯౪
స్థితాంఘ్రిస్థిస్థిమాన్ ప్రోక్త శ్శేషం చేదం శయానవత్
ఏవమష్టభుజోపేతం చతుర్భుజసమన్వితే. ౯౬
శూలసంఖ్యాఽనురూపేణ యోజయేత్తు విచక్షణః
శూలం చక్రతనౌ వక్రమవక్రే వక్రతాం నయేత్. ౯౮

స్త్రీణాం శూలవిభాగం లక్ష్మ్యదీనాం ప్రవక్ష్యతే
నాసామానవిభాగం చ శూలదండాయతం మతమ్. ౯౯
భాగతారం భవేద్వంశం దండం తచ్చతురశ్రకమ్
యదుక్తం బాహుపర్యంతం తారం తస్మాద్విపార్యయోః. ౧౦౦
బాహుమూలవిశాలార్థం త్యక్త్వా యావత్తదస్తరమ్
తావత్తు పరమం వక్షోదండస్యాయామముచ్యతే. ౧౦౧
కచ్చాంశోనం కరాకారం కటిదండాయతం మతమ్
ఊరుతారం తు తుర్యాంశా దూరుదండవిశాలకమ్. ౧౦౨
జంఘాదండం త్రిభాగైకం తావశ్చే? దప్తాంశదండకమ్
మూలమేవ మతం చైషామగ్రమష్టాఽంశహీనకమ్. ౧౦౩
పార్శ్వదండం న యోక్తవ్యం స్త్రీణాం శూలే కథం చ న
పురుషాణాం ప్రయోక్తవ్య మధ్యర్థాఽంగులివిస్తరమ్. ౧౦౪
సర్వేషామపి తాలానాం శూలమేవం విదుర్బుధాః
భువంగస్య సమం ప్రోక్తం స్థానకే వీతకోన్నతమ్. ౧౦౫
భువంగోపరి తాలం స్యాద్ధ్రువవీరస్య చోన్నతిః
ధ్రువబేరస్య పాదస్య ప్రతిదిక్చతురంగులమ్. ౧౦౬

విస్తారమూర్ధ్వవేద్యాస్త పద్మపత్రదలై ర్యతమ్
మండలం చతురశ్రం వా పీఠం కుర్యాత్తదర్శకమ్. ౧౦౬

దైవికం తు త్రిధా కృత్వా ద్విభాగం పురతస్త్వజేత్
అపరే స్థానకం స్థాప్య మధ్యభాగేఽథ వా పునః. ౧౦౭

దేవమానుషయార్మధ్యే వాఽఽసనం సంప్రకల్పయేత్
కిం చిద్దైవికసంయుక్తే మానుషే శయనం స్మృతమ్. ౧౦౮

ఏవం సమ్యగ్విదితై ఏవ మాసనే చ ప్రవక్ష్యతే
ధృవబేరం తథా కృత్వా చోర్ధ్వం సింహాసనోచ్ఛ్రియమ్. ౧౦౯

తదర్హవిస్తృతం ప్రోక్త ముపధానేన సంయుతమ్
పాదాశ్రయేణ పీఠేన ప్రద్యూతకారా? చ సంయుతమ్. ౧౧౦

యథాసాందర్యకం కృత్వా శేషం యుక్త్యా సమాచరేత్
బేరాయామం చతుర్భాగం శయనోచ్ఛ్రియముచ్యతే. ౧౧౧

తత్తురీయాంశకోత్సేధం శిరోభాగే విశేషతః
పాదయోరుభయోశ్చై చ సమం తత్తైవ మూహ్య చ. ౧౧౨

శేషభాగం త్రిరావేష్ట్య పంచవర్ణసమాయుతమ్
అధఃపుచ్ఛం శిరశ్చోర్ధ్వం సర్పదేహీ తు వేష్టితే. ౧౧౩

తదుత్సంగగతం దేవం శయానం సంప్రచక్షతే
ఫణానాం పంచకం కుర్యాద్ద్విషవేగసమన్వితమ్. ౧౧౪

ఏవమేవ ప్రకుర్వీత్ స్థానాఽసనశయానకాన్
పీఠం కృత్వా ప్రయత్నేన స్థాపనారంభమాచరేత్. ౧౧౫

* * *

అంకురానర్పయిత్వైవ యాగశాలాం ప్రకల్పయేత్
శిలాస్థాపనమార్గేణ సర్వం కృత్వా ప్రయత్నతః. ౧౧౬

అథాఽచార్యః ప్రభాతే తు స్నాత్వా నిత్యం సమాప్య చ
యజమానసమాయుక్తో గర్భగేహం ప్రవేశ్య చ. ౧౧౭

స్థానాఽసనశయానానాం పదము క్తం విచార్య చ
వీతం తదన్వకం కుర్యాద్యుక్తేనైవ విధానతః. ౧౧౮

ప్రతిష్ఠోక్తక్రమేణైవ రత్నన్యాసం సమాచరేత్
అచార్యస్థాపకాదీనామృత్విజాం దక్షిణాం దదేత్. ౧౧౯

శూలే సార్థం సమాదాయ గాయత్రీం వైష్ణవం జపః
స్థాపయేద్దేవదేవస్య శూలం దేవ్యోస్తతః క్రమాత్. ౧౨౦

అథారదండయోః పశ్చాచ్ఛిష్టదండాన్నియోజయేత్
పుణ్యాహం వాచయిత్వా తు సభ్యమగ్నిం విసృజ్య చ. ౧౨౧

తతశ్శిల్పినమాహూయ శాస్త్రీయం ప్రియదర్శనమ్?
వస్త్రైర్ధాధరణైశ్చాఽపి పూజయిత్వాఽన్వవేత్స్య చ. ౧౨౨

రజ్జుబంధాదికం కర్మ బేరోక్తం తత్ర కారయేత్
అత్రాఽనుక్తం తతః కుర్యాచ్ఛిల్పశాస్త్రోక్తమార్గతః. ౧౨౩

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చాస్త్రే భృగుప్రోక్షాయాం సంహితాయాం
ప్రక్షిప్తాఽధికారే ఽష్టమోఽధ్యాయః.

అథ నవమోఽధ్యాయః.

— రజ్జు బంధ నమ్ —

అథాత స్సంప్రవక్ష్యామః రజ్జుబంధవిధిం క్రమాత్
యథోక్తం చ మృద స్ఫుర్గా స్సమాహృత్య విధానతః.

సంపివ్య శోభయై వైవ యథోక్తం సర్వ హావధమ్
చూర్ణాని చ యథోక్తాని కమాయాని విధానతః.

౨

యోజయిత్వా యథాభాగం గవై ర్విరపి ఇహైవచ
నిర్యాసేన కపిధస్య యుక్తం నాదేయవాగిణా.

౩

పేషయిత్వా మృదా సమ్యక్సంపివ్య చ విధానతః
సాధయిత్వా ఒథ వా వామం సార్థంవాపి నిధాయ చ.

౪

నాళికేరస్య సారేణ త్రివృతాం రజ్జుమాహరేత్
సరజ్జం బద్ధయే చూచలం యథాతత్సద్వధం తథా.

౫

బద్ధయిత్వా ఒప్తబద్ధం చ శూలమాలిప్య సర్వశః
మృదం చ తాం సమాదాయ శూల మాలెపయేత్తథా.

౬

శూలోపరి ప్రమాణం యచ్చతుర్భాగం విభజ్య చ
తత్త్రిభాగం మృదా కుర్యా ద్రజ్జుబద్ధసమాయుతమ్.

౭

ఘటశర్కరయా వస్త్రమాక్తికై ర్వర్ణకై ద్యుతమ్
పూరయే దన్యభాగం చ తత్ప్రమాణవిధానతః.

౮

శర్కరాం చ సమాలిప్య పటం సంయోజ్య పూర్వవత్
మాక్తికాకృతి మాలిప్య భూషణాని ప్రకల్ప్యచ.

౯

యథోక్తేన విధానేన వర్ణాసపి సుయోజయేత్
మృణ్మయం ధ్రువబేరం చేత్కారయే దేవమేవ తత్.

౧౦

అర్థచిత్రం న కుర్వీత ధ్రువబేరం తు మృణ్మయమ్
శూలార్థం తు ద్వయం కుర్యా త్తామ్రినాలసమాయుతమ్.

౧౧

భాదిరం తామ్రినం వా భిత్తిస్థం సుదృఢం చరేత్
చిత్రం కృత్వా తదాధారే శూలం యంత్రేణ యోజయేత్.

౧౨

దృఢం తద్యోజయితై వైవ బేరపృష్ఠస్య మధ్యమే
తత్పృష్ఠే స్కంధమధ్యే చ తదాధారేణ యోజయేత్.

౧౩

శూలే ఛిద్రం నక ర్జవ్యం కుర్యాచ్చేత్స విసశ్యతి
తామ్రేణ ధ్రువబేరం చేన్మధూచ్ఛిప్తవిధానతః.

౧౪

మృగ్మయం ద్వివిధం పోక్త మపకన్యం పకన్యమిత్యపి
పూర్వోక్తం మృగ్మయం యత్త దపకన్య మభిధీయతే.

౧౫

మృదా కృత్యా ౭గ్విదాదగ్ధం య త్రత్వోద్విమతీరతమ్
అపకన్యం మృగ్మయం విష్ణోః కారయేత్తు విధానతః.
యది పకన్యం తు కుర్యాచ్చే తద్విదాశకరం భవేత్

౧౬

—॥ యో గా ది స్థా నా ని ॥—

స్థానం చతుర్విధం వింద్యా ద్యోగం భోగం తక్తైవ చ.

౧౭

సృష్టి స్సంహార ఇత్యేషాం స్థానభేదః ప్రవక్ష్యతే
సర్వతో భద్రకం నద్వ్యావర్తకం శ్రీప్రతిష్ఠితమ్.

౧౮

స్వస్తికం పర్వతాకారం వృత్తభేదం తక్తైవ చ
ప్రలీనక మథోద్యోగం పద్మంచైవ చతుర్ముఖమ్.

౧౯

బ్రహ్మదీశానపర్యంతం క్రమేణైవ నివేశయేత్
యోగకాంతం భవేద్యోగం స్థానకన్య విధీయతే.

౨౦

చతురశ్రం వృత్తగేహం ప్రాసాదం స్థానకన్య తు
ఆసనానాం చతుర్భేదం పూర్వోక్తేన క్రమేణ తు.

౨౧

ప్రలీనం సర్వతోభద్రం విమానం వా చతుర్ముఖమ్
విష్ణుభందవిమానం చ శ్రీప్రతిష్ఠితకం తథా.

౨౨

పర్వతాకృతికంచైవ నద్వ్యావర్తం తక్తైవ చ
మహాపద్మవిమానం చ ప్రలీనక విమానకమ్.

౨౩

అష్టాంగం సర్మతోభద్రం చిత్రశిల్పం తథైవ చ
మహాపద్మం చ వృత్తం చ చతుర్ముఖవిమానకమ్.

౨౪

ఏవం విమానకం చైవ ఆసరస్య విధీయతే
స్వస్తికం వృత్తభద్రం చ వృత్తగర్భ మవేదికమ్.

౨౫

ప్రేక్ష్య గృహల్పభూరాజఘండం చ శ్రీప్రతిష్ఠితమ్
మర్త్యం చ శనై ర్యోగం మార్తాండం చ చతుష్పుటమ్.

౨౬

గణికావిశాలు సుశుద్ధం స్వస్తికం ధ్వజమానకమ్
ఏవమాఖ్యాయ తంత్రాణి వర్తతాద్యాయుతాని చ.

౨౭

శయానకేన యోగ్యాని కథితాని మనీషిభిః

—|| ఆయాదివిచారః ||—

ఆయవ్యయాది ఋతూంశ్చ యోనిః పశ్చాద్విధీయతే.

౨౮

బేరోద్ధయం త్రిగుణితం శిష్టమాయం నగే హృతే
చతుర్భిర్గుణితం సప్త సారవారాదికం దినమ్.

౨౯

బేరోచ్చ మప్తగుణితం సప్తవింశదిభిర్హృతమ్
శిష్ట మశ్వాదిభిం వింద్యా త్తచ్ఛేషం స్యాచ్చతుర్గుణమ్.

౩౦

రంధ్రే హృతే నవాంశం తచ్ఛేషం భాంశయుగైర్హృతమ్
బేరోద్ధయం త్రిగుణితం యోనిసన్న్య దప్తభిర్హృతమ్.

౩౧

ఆయాధిక్యే శుభం ప్రోక్త మృణవృద్ధి ర్వ్యయాధికే
వారేషు సారిమార్యారైర్వి నా ౭న్యే శుభదాస్మృతాః.

౩౨

తస్మిన్ భుక్తిశక్తీ చ ధనం రాజ్యం క్లిబాది చ
నిర్హృత్య చాధనం ప్రేష్యం తన్నామగద్యశం ఫలమ్.

౩౩

నామకర్తృనృపక్షాద్యా నామక్షానుగుణం భవేత్

యదాకారం ధ్రువాకారం తదాకారం చ కాతుకమ్. 38

ఆసనే స్థానకంవాఽపి శయానే స్థాన మాసవమ్
దేవే స్థితే న దేవ్యా చ ఆసీనే స్థానకాసనే. 39

విభరీతం న కురీత సర్వశాస్త్రవిశారదాః

→ తాలనియమః ←

శ్రీష్ఠం ప్రాదుర్భవం తాలం కేవలం కేశవస్య తు. 3౬

తద్దేవీనాం సరస్వత్యా మధ్యమం దశతాలకమ్
చంద్రేంద్రానిలకీనాశవదనానిలశాలినః. 3౭

ఋషయో వసవో రుద్రా మార్కండేయో ఽమితో భృగుః
ఆర్యాశ్చైచ్చవ గుహా హీనదశతాలమితా మతాః. 3౮

మరుతోఽపి చ యజ్ఞేశదేవవధ్వ శ్శుభా గ్రహః
తథా ఽన్యేతు త్రిధా సాధ్యా నవతాలమితా మతాః. 39

దైత్యయజ్ఞేశః రంభాశ్చ సిద్ధగస్తర్వచారణాః
కుబ్జార్కరాహవః శ్రేష్ఠనవతాలేన సమ్మతాః. ౪౦

నవతాలై ర్మునీంశ్చైచ్చవ గణాంశ్చైచ్చవ తు మానదేవైః
ఉగ్రా శ్చరణాశ్చాన్యే నవతాలమితోదయాః. ౪౧

మర్త్యా శ్చాప్తాయతాః ప్రోక్తాః పౌతానాం సప్తతాలకమ్
షడ్వయాః కుబ్జకాః ప్రోక్తా వామనాః పంచతాలకాః. ౪౨

భూగతానాం చతుస్తాలం కిన్నరాస్తు త్రితాలకాః
కూక్మాండా ద్వితయాశ్చైచ్చవ కబంధా స్త్రీకతాలకాః. ౪౩

శ్రేష్ఠమధ్యకనిష్ఠాని త్రితాలానాస్తు తత్ర వై
ప్రవక్ష్యామి మధూచ్ఛిష్టక్రియాం ప్రతివిధానతః. ౪౪

యజమానగృహేహంపి ఆలయే వా మనోరమే
అలంకృత్య వితానాద్వైః కుండ మాపాసనం క్రియాత్. ౪౫

ఆఘారం విధివత్కృత్వా వైష్ణవం చ యజేత్తథా
విష్ణుసూక్తం చ హుత్వా తు బ్రాహ్మం శాస్త్రం తథైవ చ. ౪౬

వీశశైషికచక్రాంశ్చ విఘ్నేశం చ సుహూయతే
తస్యాగ్నే ర్దక్షిణే కుర్యా ద్వీహిభి స్సంజిలం తథా. ౪౭

చతురశ్రం తతో వృత్తం సమాస్తీర్య యథా శుభమ్
చక్రశైషికవీశాంశ్చ క్రమేణైవ సుపూజయేత్. ౪౮

శోధితం తు మధూచ్ఛిప్త మాదాయ ప్రణవేన తు
'ఇషేతోవృజ్ఞే' త్వేతి మద్రేణ ప్రధానాం గం ప్రకల్పయేత్. ౪౯

అక్షరాణి చ నన్న్యస్య చైవం ధ్యాత్వా లిఖిమృత్యు చ
వైష్ణవం చ తతో హుత్వా దేవా నన్యాన్ విసృజ్య చ ౫౦

దేవ్యాదీన్ పార్షదాం స్తత్ర తత్తస్మద్రేణ హూయతామ్
తత్సిద్ధం శిల్పివాస్తే తు నిధాయైవ హరిం స్మరన్. ౫౧

యథా సగేంద్రియం గ్రాహ్యం యోనిష్యేవ సమర్పయేత్
తథా తస్మ గృహీతై వైవ ఘాపనీయం తు గర్భకమ్. ౫౨

మానోన్మానప్రమాణేన మతిమాన్ శిల్పినా చరేత్
శనై రాలిప్య సంశోష్య మృద్భిశ్చ బహిరాయసైః. ౫౩

పట్టై రాబద్ధ్య విధినా పునరాలిప్య శోషయేత్
యజమానానుకూలక్షే పూర్వవద్ధోమ మాచరేత్. ౫౪

తథా తుల్యం చ సంఘాప్య జలతుల్యక్రమేణ వై
యుక్తాం సిద్ధిం చ సంప్రాప్య తం చ గర్భం ప్రతాపయేత్. ౫౫

శనై ర్మృద్యేదనం కృత్వా విధినా బేరమాహరేత్.

౫౫౪

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భగవచ్చాస్త్రే భృగుప్రోక్షాయాం సంహితాయాం
ప్రకీర్ణాఽధికారే నవమోఽధ్యాయః.

అథ దశమోఽధ్యాయః.

అంకురార్పణమ్

ఆతః పరం ప్రవక్ష్యామి భూపరీక్షాదికర్మణామ్
దేవదేవస్య విష్ణోస్తు విధినా చా అంకురార్పణమ్.

౧

నవమే సప్తమేవాఽపి పంచమే వా త్ర్యహే ఽథ వా
ఆలయాఽభిముఖే వాపి ఐశాన్యే చోత్తరేఽపి వా.

౨

రుద్రహస్తం ద్విజాతీనాం సృషాణాం నవహస్తకమ్
వైశ్యానాం మునిహస్తస్తు శూద్రాణాం పంచహస్తకమ్.

౩

షోడశస్తంభసంయుక్తం చతుర్ద్వారసమాయుతమ్
మండపం వా ఽథ కూటం వా ప్రసాం వా విధినా చరేత్.

౪

గోమయ్యాఽలేపనం కృత్వా 'శామ్య' నివృత్తి చ? మంత్రతః
శ్వేతతరత్రులచూర్ణం వా సుధాచూర్ణ మథాపి వా.

౫

సూక్ష్మచూర్ణం చ కృత్వా తు వాలుకై ర్మృతం తథా
ప్రాగ్రగం చోత్తరాఽగ్రం చ 'సోమంరా'జేతి మస్త్రతః.

౬

యగ్మం చ స్రావ్యత్వా తు దర్శనీయం చ సుద్ధరమ్
చక్రవాలాద్యలంకృత్య పాలికాఽంకురకోభితైః?

౭

చతురశ్రం సువృత్తం చ త్రికోణం ధనురాకృతి
దండాకారం చ పద్మాభం వస్వశ్రం సమవృత్తకమ్. ౧౯

జయాదీనాం క్రమాత్పీఠం పాలికాబాహ్యత శ్చ కేత
దిక్పాలానాన్తు శక్త క్షేపే నృండలాని తు కారయేత్. ౨౦

భూమ్యాం వా పూజయే తద్వత్కుశకూర్చేషు సత్స్వరః
చతురశ్రం త్రికోణం చ సువృత్తం వజ్రమేవ చ. ౨౧

అర్ధచంద్రం చ పట్కోణం వృత్తం నూపురమేవ చ
దిగీశమండలాకార మన్యేషాం చతురశ్రకమ్. ౨౨

అశ్వేధ్వపల్లవం దూర్వాం కుశం చాబద్ధ్య మభ్యమే
పాలికాదీన్ క్రమేణైవ మృదా వా పూరయే చ్చుచిః. ౨౩

గాయత్రీమంత్ర ముచ్చార్య ప్రణవేనా ౭దాయమంత్రవిత్
మేదిసీమంత్ర ముచ్చార్య చైశాన్యాదిషు పాలికాః. ౨౪

సన్న్యసైవ తతః కుంభాన్ ద్వారవామే చ సన్న్యసేత్
'రాకామహం' సముచ్చార్య ద్వారదక్షిణతః పునః. ౨౫

సిసీవా'లితి మంత్రేణ ఆచార్య సన్న్యసేత్క్రమాత్
జాతిక్రమేణ చైశాన్తం పాలికానాం పడేపడే. ౨౬

బ్రహ్మణో దక్షిణే పార్శ్వ ఆచార్య శ్చోత్తరాముఖః
బ్రాహ్మమాసన మాస్థాయ దేవదేవ మనుస్మరన్. ౨౭

బ్రహ్మత్యాక్ హృదయాత్పూర్వం ప్రణిధ్యాం సన్నివేశయేత్
స్థండిలోపరి కూర్చేషు పాత్రా దావాహయే త్క్రమాత్. ౨౮

చతుర్ముఖం చతుర్బాహుం సర్వాభరణభూషిణమ్
అభయం దక్షిణం హస్తం వామమూరుప్రతిష్ఠితిమ్. ౨౯

కుండికా మక్షమాలాంచ వహస్తం దక్షవామయోః

పద్మాసనస్థం హేమాభం శ్యామవస్త్రం చ పద్మజమ్. 30

మూర్తిమంత్రై స్సమావాహ్య బ్రహ్మణం ప్రాజ్ఞుఖం యజేత్

ప్రాద్వాశే ప్రాజ్ఞుఖంచైవ దక్షిణద్వాశే తథా. 31

ప్రత్యద్వాశరవిమానేఽపి చోత్తరద్వాశే తథా

అబ్జజం ప్రాజ్ఞుఖంచాన్యైక యథావిధి చ సంస్మరేత్. 32

భవనం ప్రాజ్ఞుఖాదీనాం ప్రాజ్ఞుఖశ్చ ప్రజాపతిః

పంక్తిమధ్యే సమభ్యర్చ్యే ద్ద్వాహ్మమత్రం సముచ్చరత్ 33

హేమాంగం పీతవస్త్రం చ ద్విభుజం పద్మధారిణమ్

స్థితం కరండికామాళిం శేషం తత్పశ్చిమాముఖమ్. 34

అనస్తం సర్వనాగానా మధిపం వారుణీపతిమ్

ఫణసప్తకసంయుక్తం సితాభం ప్రాంజలిం స్మరేత్. 35

ప్రవాలాభం గజముఖ మాసీనం చోత్తరాముఖమ్

కదలీచూతపససపాశాఽంకుశధరం ప్రభుమ్. 36

ఏకదంష్ట్రం చతుర్బాహుం వక్రతుండం స్మరేద్భుజః

పీతాంబరం తం శ్యామాభం ఖడ్గభీటకధారిణమ్. 37

ద్విభుజం కరండికామాళిం పంక్తీశం ప్రాజ్ఞుఖం స్మరేత్

సితం శ్యామాంబరం సాన్ధ్యం ద్విభుజం దండధారిణమ్. 38

కరండమకుటసంయుక్తం సుస్థితం దక్షిణాముఖమ్

(అభ్యాభారక్తవస్త్రాంతాం ద్విహస్తాంబుజధారిణీమ్. 39

సర్వభూషాభూషితాంగాం జయా మైస్త్రిపదేఽర్చయేత్

నీలాభాం పీతవస్త్రాం తాం ద్వికరాంబుజధారిణీమ్. 40

భూషాభూషితసర్వాంగం విజయా మనశే లర్చయేత్
కుముదాభాం హరిద్వస్త్రాం ద్వికరాం పంకజాంకితామ్. ౪౧

నానాభూషాభూషితాంగం విందాం యామ్యుపదే లర్చయేత్
ధాతకీప్రత్ర సంకాశాం నీలనీలాంబరాల్వతామ్. ౪౨

ద్వికరా మంబుజధరాం నందాం నైర్ముత్యపదే లర్చయేత్
ధాతాభాం వీతవస్త్రాం తాం ద్విహస్తాల్బుజధారిణీమ్. ౪౩

పుష్పాభరణసంయుక్తాం పుష్టికాం వారుణే లర్చయేత్
స్వర్ణాభాం రక్తవస్త్రాం తాం ద్విహస్తాల్బుజధారిణీమ్. ౪౪

కుముద్వతీం భూషితాంగం వాయవ్యే చార్చయేత్క్రమాత్
రక్తాభా మభ్రాం సంకాశవసనాం భూషణైర్వృతామ్ ౪౫

ద్వికరా మంబుజధరాం సామ్యే చోత్పలకాం యజేత్
హాటకాభాం హరిద్వస్త్రాం పద్మసంయుతబాహుకామ్. ౪౬

సర్వాలంకారసంయుక్తాం విశోకా మర్చయేత్ప్రతః
రక్తాభాం హాటకాభాం చ హరిణీం నీలవర్ణ కామ్. ౪౭

ధాతకీప్రత్రసంతాశాం కుముదోత్పలసన్నిభామ్
లశోకాభాం క్రమాదేతా ద్విభుజాః పద్మధారిణీః. ౪౮

విపరీతాంబరధరా స్సుఖాసీనా స్తదాసనాః
జయ్యాద్యా స్సర్వభూషాల్గం ధ్యాయేదత్రేతి కేచన. ౪౯

మేదినిం చైవ రాకాం చ సినివాళీం స్మరేద్భుధః
మేదినిం వీతవస్త్రాంతాం శ్యామాంగం ద్విభుజాం స్థితామ్. ౫౦

హస్తయోః పాలికాం ధృత్వా సుకేశీం తద్దిగాననామ్
పూర్ణచంద్రినియాం దేవీం పూర్ణచంద్రినిభాననామ్. ౫౧

హేమాంగీం రక్తవస్త్రాం తాం రాకాం కుంభధరాం స్థితామ్
శేషం తద్వచ్చినీవాలీం సితాఽంగీం శ్యామలాంబరామ్. ౫౨

శరావం దధతీం మన్యే మేదినీసన్మళాం తథా
ధ్యాత్వా తత్తత్పదే సమ్యగాసీనాం వాథ చాఽర్చయేత్. ౫౩

బీజే సోమం తథా ధ్యాత్వా హస్తాభ్యాం బీజధారిణమ్
స్థానకం వా ఽథ చాఽసీనం చోత్తరే దక్షిణాముఖమ్. ౫౪

ఏవం ధ్యాత్వా తతో దేవ మానవాదిభిరర్చయేత్
హవి ససమ్యజ్ఞే వేదై వ్యవ బలిం వా దాపయే ద్భుధః ౫౫

జయాదీనాం క్రమాద్వర్ణః ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణతు

విత స్తిః పాలికోశ్చేధం తదర్థం విపులం ముఖమ్. ౫౬

అథోవిపులవాహేన మధ్యనాహం దశాఽంగులమ్
కుంభోదయం తు తత్తుల్యం రసమాత్రం ముఖాయతమ్. ౫౭

కుంభోద్మమివ వక్తవ్యం కుంభకుక్షిగ్దశాఽంగులమ్
ఆశ్రమద్వారసంయుక్తం శేషం తత్పాలికాసమమ్. ౫౮

తారోశ్చేధం శరావం స్యా స్మృఖం తత్పాలికాసమమ్
ఆలయస్యోత్తరే వాఽపి ఐశాన్యే వా విశేషతః. ౫౯

గోమయేనోపలిపై వ్యవ మేదినీం తు సమర్చయేత్
చక్రం శాస్తం సమభ్యర్చ్య హరే త్తజ్జతరే మృగమ్. ౬౦

కాంస్యపాత్రే సుసన్న్యస్య శిష్యస్య శిరసి న్యసేత్
గ్రామం వ్రదక్షిణం కృత్వా ఆలయం వా వ్రదక్షిణమ్. ౬౧

పాలికాదీక ప్రపూరైవ గాయత్రీమంత్ర ముచ్చరక
ఐశాన్యాదిషు కోణేషు స్థాపయే త్తాశ్చ పాలికాః. ౬౨

ద్వారవామీ తు కంఠం స్యాచ్ఛరావం ద్వారదక్షిణే
నవవస్త్రై స్సమావేష్ట్య పాలికాదీన్ సమర్చయేత్. ౬౩

కంకుముద్గయవాశ్చాపి నిష్పావా స్సర్వపాస్త్రా
చణకా స్తీలతిల్వాశ్చ పాత్రే ధాన్యాని చాహరేత్. ౬౪

హవిఃపాత్రం తు సంగృహ్య వాయవ్యే సోమ మర్చయేత్
పుణ్యహం వాచ్య తత్కాలే తూర్యఘోషా మాచరేత్. ౬౫

ఇమే బీ' జేతి మంత్రేణ తద్బీజాన్యభిమర్చయేత్
విష్ణుసూక్తం సముచ్చార్య యజమానముతో గురుః. ౬౬

సోమం రా' జేతి మంత్రేణ వాపయేదంకురాం స్తతః
వారుణం మంత్రముచ్చార్య జలసేకం తు కారయేత్. ౬౭

శూద్రస్తు యజమానశ్చే న్నవవస్త్రై ర్ద్వయం పునః
సంపూజ్య దక్షిణాం దత్వా తత స్తేనైవ వాచయేత్. ౬౮

ప్రణవేనా ర్కపత్యైర్వా తథా చైరండవత్రికైః
ఆచ్ఛాదయే ద్యావదస్తం త్రికాలాభ్యర్చనం మతమ్. ౬౯

అత్ర దేవాన్ విస్మజ్యైవ గుప్తే దేశే నిధాపయేత్
వస్త్రై ర్నవై స్సమాచ్చాద్య పాలికాదీన్ సమర్చయేత్. ౭౦

అమావాస్యవ్యవహితే కుర్యా త్పిద్యోంకురార్పణమ్
సంక్రమవ్యవధానేపి నద్య ఏవతి కే చ న. ౭౧

పిద్యోంకురశ్చే ద్రాత్రో వా దివా వాపి చ కారయేత్
తథా సర్వక్రియాం కృత్వా పుష్కలైర్వా తంబుజైః పథా. ౭౨

వాపయేత్కర్మణ స్తస్యసద్య ఏవ తు కారయేత్
పాత్రాలాభే శరావే వా యథాలాభం చ కారయేత్. ౭౩

అర్చయే త్తండులాన్ శుద్ధాన్ సద్యఃకాలాఽంకురార్పణే
గృహ్ణీయా త్పాలికా ఏవ నవ పంచై కకల్పనే. 2౪

బ్రహ్మణో ఽభిముఖే చై కం శేషాస్తు పరిణో ఽశి
త త్తద్విగీశ మభ్యర్చ్య త త్తన్మంత్రేణాచా ఽర్చయేత్. 2౫

ఏష ఏవ విశేషస్యా దన్యత్సర్వం ఖిలో క్తవత్
లక్షణం చ తద్భేదో క్తం తత్తే వ చ గుణాఽగుణాః. 2౬

అజస్రదీపదానం తు సర్వత్ర విధినా చరేత్
కర్మాస్తే జలమధ్యే తు నిక్షిపే ద్విజయాఽంకురాన్. 2౭

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రకీర్ణాఽధికారే దశమాఽధ్యాయః.

అధైకాదశోఽధ్యాయః.

అథ గ వ త్ప్రతిష్ఠావిధిః

అథాఽత స్సంప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠావిధి ముత్తమమ్
సుప్రశస్తే ముహూర్తే వై ప్రతిష్ఠాం కారయేద్బుధః. ౧

అచార్య లక్షణమ్

వై ఖానసేన సూత్రేణ నిషేకాఽక్రియాఽప్వితాన్
విప్రాన్ వేదివిద శ్శ్రేష్ఠాన్ ధాన్తికాన్ జ్ఞానతత్త్విగాన్. ౨

సామ్యాన్ జితేంద్రియాన్ శుద్ధాన్ విష్ణోరా రాధసే పరాన్
ఊహాపాహవిధానేన ధన్వస్తసంశయమానసాన్. ౩

పత్న్యపత్యయుతాన్ శాస్తాన్ సానశీలాన్ సురూపిణః
అహూయ పూజ్య తత్రైకం సర్వకార్యోపదేశకమ్. ౪

అచార్యం వరయితై వైవ తేనోక్తం సర్వ మాచరేత్
భూమిః పరీక్షితా యేన గురుణా విధిపూర్వకమ్. ౫

కష్టణాదిప్రతిష్ఠాశ్చం కర్మ తేనైవ కారయేత్
ఉద్ధేవ్యాచార్యకర్మాణి తత్ర తేనైవ కారయేత్. ౬

తదభావే తు తత్పుత్రం పౌత్రం నప్తారమేవ వా
తస్యైవ భౌతరం శిష్యం ప్రశిష్యం గురుమేవ వా. ౭

సబ్రహ్మచారిణం వాపి పూర్వాభావే తిథోత్తరమ్
తదనుష్ఠాత మితర మాచార్యత్వే నియోజయేత్. ౮

అన్యథా చ నృశాన్ దోషో రాజా రాష్ట్రం చ నశ్యతి
క్షీయన్తే వర్ణధర్మాశ్చ జాయతే వర్ణసంకరః. ౯

అగ్నిహోత్రా న సీదన్తి సావిధ్యాయో న ప్రవర్తతే
విపరీతాని చాన్యాని భవిష్యన్త్యధరోత్తరమ్. ౧౦

తస్మా చ్చాస్త్రోక్తవిధినా సర్వకర్మాణి కారయేత్
శ్వేతగంధానులేపై శ్చ శ్వేతపుష్పాఽంగులీయకైః. ౧౧

అచార్యాదీన్ సమభ్యర్చ్య నమస్కృత్య స్వజైవవత్
'కర్తేదం మే కురు'ష్యేతి యాచే దాచార్య మాదరాత్. ౧౨

శిష్య స్సమర్పయేత్సర్వం భరిమాచార్యపాదయోః

అచార్య సుప్రసన్నాత్మా శిష్యాఽనుగ్రహతత్పరః. ౧౩

తేఢేవేతి సుసంకల్ప్య కుర్యాచ్చైవ ఽంకురార్పణమ్
అంకురార్పణకాదుర్ధ్వ మారంభదివసాదధః. ౧౪

కూశ్మాండహూమ మబ్జాఽగ్నా కారయే ద్దురురత్వరః

శుద్ధదస్తనఖశైచప శ్వేతవస్త్రి త్తరీయకః.

౧౫

త్రిషవణస్నాననిరతో హవిష్యాశీ జితేంద్రియః

ఏవం క్రమేణ వై విద్వాక్ ఋత్విగ్భి స్సాగ్ధమాచరేత్

౧౬

అరణీం స్రుక్రువౌ చైవ జుహూముపభృతం తథా

మంగలాని చ దర్శిం చ తోరణాని యథాక్రమమ్.

౧౭

* * *

స్యగ్రోధష్టతా వశ్వధం పితృవృక్షయుతం తథా

భోరణార్థం సమాహృత్య లక్షణేన సమన్వితమ్.

౧౮

* * *

అథా ఒష్టమంగలం వక్ష్యే ద్వితాలాలయతమేవ చ

ప్రాదేశవిస్తృతం కుర్యాత్ పడంగుల మథాఽపి వా..

౧౯

ఘనం స్యా చ్చతురంగుల్య? మథ వా ద్వియంగులం భవేత్

తస్య మధ్యే లిఖే ద్విద్వాక్ తత్తద్రూపం పృథక్ పృథక్.

౨౦

శ్రీవత్సం పూర్ణ కుంభం చ భేరీ మాదర్శనం తథా

మత్స్యయుగ్మంకుశౌ శంఖ మావర్తం చాష్టమంగలమ్.

౨౧

* * *

ఆవర్తలక్షణం వక్ష్యే పంచవింశత్పదం తథా

ఈశాదినైర్ముతాస్తన్తు పదం (త్రిస్త్రి) క్రమేణ చ.

౨౨

పూర్వమధ్యమసాశ్చత్యపదాన్యేవ తు యోజయేత్

వాయవ్యే త్వగ్నికోణాస్త ముదజ్జృఢ్యమదక్షిణే.

౨౩

అస్తరాలపదాంశ్చ ఒష్టౌ వినైవ తు విచక్షణః

ఏతైశ్చ సప్తదశభి రావర్త మభిధీయతే.

౨౪

శంఖచక్రగదాచాపా అసిః పంచాయుధాన్యసి
సుచి సుసృవస్య దంశం తు ప్రాదేశత్రయ మాయతమ్. ౨౫

మూలం ప్రాదేశమూత్రం స్యా దగ్రనాహం తదధికమ్
అగ్రే బిల్వఫలాకారం ప్రాదేశప్రతిమండలమ్. ౨౬

ద్వ్యంగులం స్యా తదాస్యన్తు గర్తం మాషద్వయాఽవధ
సుప్రమేవం ప్రకుర్వీత ద్విప్రాదేశ మథాఽపివా. ౨౭

జుహూదండసమాయామం చతుర్ద్వింశతికాంగులమ్
నాహం తదర్థ మిత్యక్తం పద్మస్య ముకుతోపమమ్. ౨౮

షడంగులం తు తస్యాగ్రం నాహం తస్య విచక్షణః
యుగాంగులాగ్రవిస్తార మష్టాఽంగుల మథాయతమ్. ౨౯

శేషం తు త్ర్యశ్ర మిత్యక్తం విస్తృతోన్నత మంగులమ్
మధ్యగర్తానుపూర్వేణ జుహ్వశ్చైవ క్రమం విహః. ౩౦

పశ్చాదుపభృతం కుర్యా త్ప్రాదేశత్రయ మాయతమ్
ప్రాదేశం నాహమిత్యక్తం మూలాదగ్రం తదధికమ్. ౩౧

అనుపూర్వాన్య త్క్రిశం దంశం గర్తాన్త మితి నిర్ణయతమ్
ఉద్ధేప్ర ప్రాదేశమాయామం చతురశ్రం షడంగులమ్. ౩౨

తదూర్ధ్వే ఽర్ధాంగులాఽయామం కఠ మేవం ప్రచక్షణే
శేషం తు త్ర్యశ్రకం కుర్యా త్తత్ర తేనైవ కారయేత్. ౩౩

ఉన్నతాస్యాంగులార్ధం స్యాద్భిత్త్యుచ్చమితి కథ్యతే
ఓష్ఠ మేకాంగులం జ్ఞాత్వా తస్మధ్యే నిష్ఠమాచరేత్. ౩౪

పూర్ణచంద్రాకృతిం కృత్వా ప్రాదేశం తస్య నాహకమ్
నిష్ఠ్నం చతుర్యవాగాఢ మగ్రాన్తన్తు క్రమాద్భుధః. ౩౫

అథ దర్శాన్యస్తథాఽయామం చతుర్వింశతికాఽంగులమ్
షడంగులం తదగ్రం స్యా త్సుచ్చం పంచాంగులం భవేత్. 3౬

శేషం త్రయోదశాంగుల్యా దండ మిశ్శుచ్చతే క్రమాత్

మూలస్థూలం భవేన్నారీ అగ్రస్థూలం నపుంసకమ్. 3౭

మూలాదగ్రం క్రమాద్యై త్తం పుంసాప మితికథ్యతే
దరై భి ర్తాలాం చ కృత్యై వ తస్యాం పర్వణి పర్వణి. ౩౮

ద్వా ద్వా దశ్చా వివిక్షిప్య ద్వితాలం లంబయేత్క్రమాత్

ద్వితాలాయామసంయుక్తం ఖాదిరం దండమేవ చ. ౩౯

దశాంగులపరీణాహం నమవృత్తం తథైవ హి
శాఖాంగులసమాయుక్తం మూలాదగ్రం తు బద్ధయేత్. ౪౦

తత్తామ్రాయసపట్టైర్వా బద్ధయిత్వా విచక్షణః

తస్మాలే సుషిరం కృత్వా గోలకం నిర్మిమాణకమ్. ౪౧

ఏవస్తు మథదండస్యా త్కుర్యా త్తచ్ఛాస్త్రీపారగః
శమీజాత మథాఽశ్వేథ మరణ్యధం ప్రగృహ్య చ. ౪౨

షడంగులం తు విస్తారం గోలకం తు ఘనం భవేత్
దైర్ఘ్యం తస్య ద్వితాలం స్యా త్ఫలకాం కారయేద్దుభః. ౪౩

తథైవోపరి పట్టిం చ కృత్వా తత్ర విచక్షణః

మహాజై వ్ర వ త్రిపుతాం రజ్జుం మంథనాథాయ కారయేత్. ౪౪

దశాఽష్టచభి ర్హస్తై ర్విస్త్ర మాయతీ ముచ్యతే
త్రీచతుఃపంచతాలం వా విస్త్రం వస్త్రముచ్యతే. ౪౫

గవ్యం ఘృతం చాహారేత కాపిలం తు గవాదిషు
ఆజం చ మాహిషం త్యాజ్యం పతాతీతం చ వజ్రమేత్.

౪౬

పాదా ప్రత్యాశ్య చాఽచమ్య పూర్వోదజ్జుఖ ఏవ వా
బ్రాహ్మ మానస మాస్థాయ నైష్ఠవం మస్త్ర ముచ్చరన్.

౪౭

పరిస్తరణకూర్చాన్ సమిథాదీన్ ప్రగృహ్య చ.
కూర్చం ప్రదక్షిణాఽవర్తం గృన్థీమా ద్విధిభి త్తమః.
ప్రముఖే దక్షిణే వాఽసి యాగశాలాం ప్రకల్పయేత్

౪౮

—|| యా గ శా లా ||—

ఊడశ స్తంభసంయుక్తం మండపం కూటమేవ వా.

౪౯

ప్రపాం వా తత్ర కురీత మధ్యే కూటం చ కారయేత్
నిమ్నాన్నతం విభజ్యైవ జలస్థలసరీషకమ్.

౫౦

పూర్వోక్తేన విధానేన అల్పకృత్య యథాక్రమమ్
మధ్యే వేదిం ప్రకల్ప్యైవ బింబాధ్యర్థప్రమాణతః.

౫౧

తద్వహిః పూర్వభాగే తు సభ్యకండం ప్రకల్పయేత్
సభ్యస్య పూర్వభాగే తు కుండ మాహవరీయకమ్.

౫౨

ఉత్తరే వా పునః కుర్యా దౌపాసనవిధానతః

సభ్యస్య దక్షిణే కండం పౌండరీకం ప్రకల్పయేత్.

౫౩

వేద్యాస్తు దక్షిణే కుండ మన్వాహార్యం ప్రకల్పయేత్
నైర్ముతే దేవతాస్థానం కల్పయేత్ ద్విచక్షుః.

౫౪

వేద్యాస్తు పశ్చిమే భాగే గార్హస్థ్యం ప్రకల్పయేత్
వాయవ్యే సంచయస్థానం కల్పయేత్ తద్విధానతః.

౫౫

వేద్యాస్తథోత్తరే భాగే త్వావసభ్యం ప్రకల్పయేత్
విజాన్యే స్నాపనశ్యభిం కల్పయే త్తద్విధానతః.

౫౬

సభ్యస్య పాండరీకస్య మేఖలాత్రయముచ్యతే
అన్యేషాం చైవ కుండానాం మేఖలాద్వయమేవ హి.

౫౭

ఏకైకవేద్యా విస్తార మున్నతం చతురంగులమ్
సభ్యస్య మభ్యమం పంచ పద్మస్యాథ షడంగులమ్.

౫౮

ఔషాససనోర్ధ్వవేద్యాస్యా దున్నతం తు ద్వియంగులమ్
దక్షిణోత్తరయోశ్చైవ సంఘానం బ్రహ్మసోమయోః.

౫౯

ద్వాదశాంగులసంయుక్తం చతురశ్రం సువృత్తకమ్
శల్యలోష్ఠతుషాంగారత్మణభస్మాదిహీనయా.

౬౦

మృదా వా వాలుకైస్తత్ర పృథక్కుండం ప్రకల్పయేత్
యాగస్థానస్య పూర్వే తు వ్రహం కృత్వా విచక్షణః.

౬౧

నయనోన్మీలనాఽర్థాయ యాగశాలాం ప్రకల్పయేత్

—|| న య నో న్మీ ల న మ్ ||—

ఉక్తక్రియావసానే తు బేర మాదాయచాఽత్పరః.

౬౨

శిల్పినా శాస్త్రమార్గేణ కారయేదక్షిమోచనమ్
దేవస్య ప్రముఖే కుర్యాద్ధాన్యరాశిం విశేషతః.

౬౩

హేమశృంగం రాష్ట్రఖురాం సవత్సాం కాంస్యదోహనామ్
సవత్సాం గాం సమాదాయ దేవస్య ప్రముఖే న్యసేత్.

౬౪

ఘృతం మధు దధి క్షీరంగృహీత్వా కాంస్యభాజనే
రుక్మం తత్రైవ నిక్షిప్య దీపయుక్తం తు విన్యసేత్.

౬౫

హేమశాస్త్రేస్తు సూచీభ్యాం రజతైర్వాపి చాహరేత్
హూళికాం తాటనీం చైవ శిలాం లోహమయస్య వై. ౬౬

బింబస్య చోత్తరే పాశ్చ్యే వాస్తు హేమం యజేత్తతః
పర్యగ్ని చైవ కృత్వా తు ప్రోక్షయే త్పంచగవ్యకైః ౬౭

ఉత్తరాభిముఖో దేహశుద్ధిం కృత్వా గురుస్తతః
హూళికాం తాటనీం చైవ గృహీత్వా మచ్ఛిపూర్వకమ్. ౬౮

విష్ణుస్తావం రక్షుత్పితృత్వక్వా విష్ణురూక్షం చ సంస్కృత్
పటస్య చాస్తద్దేవస్య మూర్ధాదీక్ సంస్పృశేత్క్రిమాత్. ౬౯

విష్ణుగాయత్రీ ముచ్చాప్య తత్ర కర్మ సమాచరేత్
దేవీభ్యాం చ క్రమేణైవ తత్తన్మస్త్రం జపేత్తదా. ౭౦

పశ్చాత్తు పాత్రే సూచీభ్యాం గృహీత్వా చాఽక్షిమూచనమ్
మగ్నాండలాని సంస్కూర్యా దధదేవ మనుస్మరత్. ౭౧

పక్షు వర్మ చ రక్షంచ శ్వేతం కృష్ణం చ తై జననమ్
వీతైస్తు మంజలం ధ్యాత్వా దృఢీకృత్వాఽత్వరః ప్రమాణ. ౭౨

హిత్వాఽర్కరాహుసారాణా ముదయన్తు ద్విలోచనే
నయనోన్మీలనం కుర్యాత్సర్వసంసత్సమృద్ధయే. ౭౩

అథసక్షత్రకే కుర్యాత్సర్వనాశం న సంశయః
పురుషమాక్షం జపితైర్వివ దక్షిణే నయనే న్యసేత్. ౭౪

తథైవ వామనేత్రేతు వైష్ణవం మత్ర ముచ్చరత్
తత్సూక్తాభ్యాం విశేషేణ శ్రీభూమ్యాశ్చ సమాచరేత్. ౭౫

దేవస్యాఽంగం స్పృశత్ హుత్వా మాలిమాలావిపూర్వకమ్
తథా దేవోత్ప హుత్వా తు దధ్యన్తస్యాహవినా పృథక్. ౭౬

విమానం నూతనం చేత్తు స్థూప్యాదీనాం హుతం చరేత్
పక్షదాం మూర్తిమంతేణ కారయే న్మన్త్రవిత్తమః. ౭౭

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ స్విష్టా ౭ కారం చ హూయతామ్
గోదానసూక్త ముచ్చార్య గవాదీనభిమృశ్య చ. ౭౮

పటం పశ్చాద్విస్తృజ్యైవ గవాదీన్ సంప్రదర్శయేత్
గవాదీద్రవ్య మూదాయ దద్యాచ్చ గురశీ తతః. ౭౯

కాతుకాదీ నివేశేషేణ సూర్వోక్తేన క్రమేణ వై
బేరవీతే చ సుపాద్య రత్నాదీని వినిక్షిపేత్. ౮౦

రత్నం ధాతూంశ్చ బీజాని సువర్ణం చా ౭త్ర నిక్షిపేత్
ఏవం సంస్థాప్య మతిమాన్ సంతాప్త్యైవ స్పృశం యథా. ౮౧
ఘృవబేరోక్తవత్క్రత్వా నయనోస్థిలనం చరేత్

పశ్చా జ్జలా ౭ ధివాసాదీన్ కుర్యా త్తన్మంత్రపారగః ౮౨

పంచగవ్యం ప్రగృహ్యైవ ప్రోక్షయిత్వా విచక్షుః
,వసోః పవిత్రమిశ్నుక్వాన్ తత్ర కార్యం సమాచరేత్. ౮౩

పశ్చాత్ క్షీరం సమాదాయ ప్రోక్షయిత్వా సమాహితః
,శన్నో దేవీ రితిప్రోచ్య తేన కర్మ సమాచరేత్. ౮౪

అగ్గధర్మి ప్రగృహ్యైవ దేవస్యా ౭త్రే నిధాయ చ
ప్రదీప మర్పయేద్విద్వాన్ జలే తత్రా ౭ ధివాసయేత్. ౮౫

ఏవంచా ౭త్రా ౭ ధివాస్యైవ చాస్యబేరేషు వై పునః
పంచగవ్యా ౭ ధివాసం చ తథా క్షీరా ౭ ధివాసనమ్. ౮౬

ఏతద్ద్యయం వినా తత్ర కుర్యా త్రోయా ౭ ధివాసనమ్.

గ్రామే సర్వత్ర తద్రాత్రో ప్రభూతం నిశీపే దృలిమ్.

౮౭

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భగవద్గ్రంథే భృగుప్రోక్షాయాం సంహితాయాం
ప్రక్షిప్తాఽధికారే ఏకాదశోఽధ్యాయః.

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః.

—॥ భ గ వ త్ప్రీతి స్థా విధిః ॥—

అథ ప్రదోషే ధర్మాత్మా జలస్థం దేవ ముద్ధరేత్
స్నానద్రవ్యాణి చాహృత్య దేవం సంస్నాప్య మంత్రపఠే.

౧

క్షౌమపట్టాఽదినా ఛాద్య మణిహేమాదికైః పునః
వివిధైః పుష్పమాలాదైః రలంకృత్య మనోహరమ్.

౨

యాన మూరోఽప్య దేవేశం స్వస్తిసూక్తం సముచ్చరన్
తోయధారాం పురస్కృత్య సీతాం గ్రామం ప్రవక్ష్యిణమ్.

౩

శ్వభ్రాస్య పశ్చిమే భాగే స్థాపయిత్వా విశేషతః
ఉత్తరే యాగశాలాయాం వాస్తుహేమామం సమాచరేత్.

౪

మథిత్వా ఽగ్నిం ప్రగృహ్ణీయా ద్వాస్తుహేమామగ్నిమేవ వా
సంస్కృత్య విధిగాఽదాయ ప్రణయే ద్ధార్షిఃపత్యకే.

౫

త్రిస్సంస్కృతో తాకికోఽగ్ని ర్మథితాఽగ్నిసమా భవేత్
అఘారం విధివత్కృత్వా వైష్ణవాస్తం సమాచరేత్.

౬

తతో ఽన్వాహార్యకుండే చ పశ్చాదాహవసీయకే
అవసణ్యే తత స్సుభ్యే తతః పద్మాఽనలే క్రమాత్.

౭

సూత్రోక్తేన విధానేన సర్వత్రాఽఘోరమాచరేత్

ద్వాత్రింశత్ప్రీత్యసంపూర్ణం ఘటమాదాయచాఽత్పరః.

౮

ఇషే తోవృజ్జేత్వాది జపః తంతునా పరివేష్ట్య చ
'శుచీ వో హవ్య' ఇత్యుక్త్వా కుంభప్రత్యక్షానం చరేత్.

౯

నదీతోయం సమాదాయ సముత్పాయ చ పూరయేత్
వస్త్రయుగ్మేన చాఽవేష్ట్య అలంకుర్యా త్ప్రియశ్చితః.

౧౦

ఏలాతకోలకర్పూరై ర్గంధోశీరాక్షతైః క్రమాత్
అన్యై ర్గంధయ్యుతైః పుష్పై రావసయిత్వా విధానతః

౧౧

సువర్ణరత్నధాతుంశ్చ న్యసిత్వా మంత్రవిత్తమః
గోవాలకుశదరై ర్భృశ కృతం కూర్చం తు నిక్షిపేత్.

౧౨

అథ వా నిక్షిపేత్కూర్చం కృతం దరై ర్భస్త్ర కేవలైః
అస్థి రత్నం సిరాస్త్రస్త్రాంసో మృతాన్ని ప్రక్షేర్తితా.

౧౩

శోణితం రక్తమృద్భిస్తు జలం మేదస్తథైవ చ
శుక్రస్తు కూర్చమిత్యుక్తం వస్త్రం స్యాద్భుర్మ వేష్టితమ్.

౧౪

సప్త ధాతవ ఇత్యేతే కుంభేషు కరకేషు చ
ఏతేష్వేకం వినాకుర్యాన్నాస్తి తత్రాఽస్య సన్నిధిః.

౧౫

నేవస్య దక్షిణే పార్శ్వే కుంభం తత్ర నివేశ్య చ
అలంకృతస్తథాచార్యో వస్త్రాభరణకుండలైః.

౧౬

స్రగ్గంధై ర్భృష్టితో శృత్వా ముఖస్యోష్ఠీపబద్ధనమ్
కుంభస్య దక్షిణే భాగే ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోఽపి వా.

౧౭

స్వస్తికాఽసన మాస్థాయ ఋజుకాయ స్సమాహితః
లలాటాదిషు స్థానేషు కేశవాదీన్ ప్రణమ్య చ.

౧౮

అకారాద్యక్షరం సర్వం న్యసిత్వా సర్వసద్విషు
పశ్చాత్కుంభం సుసంస్పృశ్య క్రమాత్సాక్షాదికం జపేత్
ఆత్మనూక్తం తతో జప్త్వా పారమం నూక్తమేవ చ
నూక్త మేకాక్షరం జప్త్వా విష్ణునూక్త మతః పరమ్.

శ్రీభూనూక్తం తతో జప్త్వా 'సహస్రశీర్షం' సముచ్చరన్
వైష్ణవం తు తతో జప్త్వా ధ్యాయేత్ సమ్యక్ కృమాహితః.

ప్రాణాయామం తతః కుర్యాత్ రేచపూజకకుంభకైః
ఏతత్ఫలం క్రమాద్వక్ష్యే త్రివిధం తత్పుష్కరితమ్.

తత్రైవ రేచకం పూర్వం సర్వపాపస్య దాహకమ్
పశ్చాత్తు పూరకం కుర్యా దమృతాఽప్యాయకం తతః.

తృతీయం కుంభకం కుర్యా దమృతత్వం చ స స్మృత్యై
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన రేచకాదీని కారయేత్.

కుంభగం తు జలం స్మృత్వా వారుణం మండలం బుధః
అర్ధచంద్రాకృతిం స్మృత్వా తస్య బీజాక్షరం న్యసేత్.

తమోంకారేణ సంవేప్త్య బద్ధయుక్తం? తు నిశ్చలమ్
ఆదిత్యమండలాఽన్తః పదేవం తత్రైవ చాఽహ్వాయేత్.

ఆదిబీజం సువర్ణాభం ప్రణవైః పరికీర్తితమ్

పశ్చాద్దేవం సమభ్యర్చ్య కుర్యా ద్ధ్యాన్త మర్చనమ్.

ఏంబం కుంభం చ సంగృహ్య స్నానశ్చిఖే నివేశయేత్
శ్వాభిస్య పూర్వభాగే తు దండపంక్తిం చ కారయేత్.

కలశై స్సాన్నిపయేత్సమ్యక్ కృతుర్ద్వితీయతః

దేవం సర్వత్ర పంసాన్త్య దీపాన్తం చ సమర్చయేత్.

నైర్ముత్యే విస్తరే న్యస్య నమేదేవాం తృమాహితః
ఏవం దేవ్యా సమాదాయ స్నాపయే దత్వరం బుధః.
పాద్య మాచమనం దత్వా దేవదేవం ప్రణమ్య చ

పాత్రం తు తండులై : పూర్ణం గృహీత్వా త్ర విశేషతః

సావర్ణ్యం రాజతం వాపి కాతుకం తత్ర నిక్షిపేత్
అథ వా తంతు మాహృత్య న్యసిత్వా తండులోపరి.

తాంబూలసహితే పాత్రే? దేవస్యాగ్రే నిధాయ చ
పుణ్యాహం వాచ్య తత్కాలే స్వస్తిసూక్తం సముచ్చరత్
దేవస్య దక్షిణే హస్తే దేవ్యోర్వై వామహస్తయో
'స్వస్తిదా' వీతి మంత్రేణ కాతుకం బంధయేత్
పేదమంత్రజ్ఞ ఆచార్యో రక్షామంత్రం సముచ్చరత్

34

పద్మోం ధాన్యమధం వా వేదికోపరి చాస్తరేత్

౫

తదగ్ధం తండులాంశ్చైవ తదగ్ధం తు భిక్షానసి

తదగ్ధం యవమాదాయ తదగ్ధం తిల్యజాత చ.

3౬

అంశజం ముంశజం చైవ రోమజం వామజం తథా

చర్మకం చాస్తరేత్త్యుచ శయనం వేదికోపరి.

32

అలాభే తు తథై తేషాం పంచవస్త్రాణి వాస్తరేత్

మూర్ధ్ధోపధానం కర్తవ్యమూర్ధ్ధ్వేన స్తం సమర్చయేత్.

3౮

దేవం దేవ్యా సమాదాయ యద్విద్వాంసరం తథా శిరః

శాయయేచ్ఛయనే విద్వాన్ యదై వ్యస్థవమితి బుధవత్.

3౯

దేవ్యోశ్చైవ తథా కుర్యాత్తత్తత్సక్తం జపేత్ప్రమాత్
ఉత్తరాచ్ఛానం కుర్యాద్దలాంతం తత్ర నిశీపేత్ ? ౪౦

శయ్యావేద్యాస్తుపరితస్సర్వాః దేవాంతస్సమర్చయేత్

ఈశానాదిక్రమాద్దేవాః బల్యంతం తు సమర్చయేత్. ౪౧

శంకం బలిరతుం చ వాద్దేవీం బలిశక్రకా
అగ్నిం పవిత్రం శైలూషం ప్రాచ్యాం ప్రత్యజ్ఞుభాః క్రమాత్.

భామం గుహం చ దుర్గాం చ యమం మందం చ నైర్ముతిమ్
రోహిణీం సప్తమాత్యశ్చ దక్షిణే చోత్తరాముఖాః. ౪౩

పశ్చిమే నైర్ముతాద్యాదీనర్చయేత్తదనుక్రమాత్
వైష్ణవీం పురుషం చైవ బుధం జ్యేష్ఠాం త్సఖైవ చ. ౪౪

పుష్పరక్షకవాయూ చ ప్రాజ్ఞుభాంశ్చ సమర్చయేత్
వాయవ్యాదీశపర్యంతం దక్షిణాభిముఖాః క్రమాత్. ౪౫

శుక్రం చైవ భృగుం శాంతం తథా సప్త ఋషీనః
భాగీరథీం కుబేరం చ చంద్రం భూతాని చాఽర్చయేత్. ౪౬

ద్వారే ద్వారే చ ధాతృదీక్షా ద్వారదేవాంస్సమర్చయేత్
విమానం పరిశోభ్యర్చ్య న్యతూదీనర్చయేత్ప్రమాత్. ౪౭

శేవస్యాఽగ్రే ప్రసన్నాత్మా పూజయేదనపాయినః
భూతద్వయం తథా తాక్ష్యం తథా చైవాఽమితం బుధః. ౪౮

చక్రశంఖాఽరవిందాని దేవస్యాఽగ్రేఽర్చయేద్బుధః.
వేదానన్యాపయేద్దిక్షు ఋచాం ప్రాచీరితి శ్రుతిః. ౪౯

సంభారవేద్యామాస్తీర్య భాన్యం వస్త్రోపరి క్రమాత్
హేమాదిపాత్రే రత్నానీం తస్మిన్ సైవ లిఖితా వతమ్. ౫౦

విష్ణుమధ్యర్చ్య విధినా కారయ త్వా లిఖితా సనమ్
విష్ణుసూక్తం సముచ్చార్య వస్త్రేణా లిఖితా యేద్భుధః. ౫౧

వస్త్రాన్ధో తారమాహూయ యథోక్తగుణసంయుతమ్
పాదా ప్రత్యక్షా చా లిఖితా కూర్చయ త్కం సమాహితమ్. ౫౨

అలంకార్యాచ్చ పుష్పదైత్యః పంచాంగో చితి భూషణైః
సభ్యస్య పూర్వభాగే తు పశ్చిమా లిఖితాః సితః. ౫౩

సభ్యాధ్వర్యుం సమీక్ష్యైవ హేమాతా ప్రణవముచ్చరేత్
'హేమాత రేహి' పదే ఉక్తే తతో హేమాతా సముచ్చరేత్ ౫౪

'అధ్వర్యో దేవ' తే త్యుక్త్వా పాదా ప్రత్యక్షా చా లిఖితా
పూర్వవత్తత్ర చ స్థితా 'ఓం నమః ప్రవక్త్రే' బుద్ధివక్త ౫౫

హోతా చ నామ శర్మాంతం సంమోక్ష్యైవ సముచ్చరేత్
'భూతే భవిష్య' తే త్యుక్త్వా బ్రూయాద్ధిం కారపూర్వకమ్. ౫౬

'భూభువస్సువ' రిత్యేవ ప్రాజ్ఞుభిశ్చ ప్రదక్షిణమ్
అదధ్యాత్సమిధో లిఖితాః ప్రత్యోకారం తతో లిఖితా. ౫౭

'హేమాతా లిఖితా మహా' మిత్యుక్తే ప్రభాః ప్రవర ఇవ్యతే
రాజ్ఞో వా రాజపత్నీ వా తథా లిఖితా వా భవేత్. ౫౮

గ్రామ శ్చేద్యజమానస్సు వసిష్ఠప్రవరం వదేత్
అథ వా కారయేద్విదావ్ కార్యప్రవరం వదత్. ౫౯

వైశ్యాదన్యత్ర జాతీయో యజమానో భవేద్దది
తస్య తు ప్రవరం హిత్యా కార్యప్రవరం వదేత్. ౬౦

తతః ఆయాతు భగవానుక్తాం పశ్యిమదిజ్ఞుభిః
విష్ణోది భూత పర్యంతం సర్వమూర్తీస్తదాఽహ్వయేత్. ౬౧

సనథోక్తేన మార్గేణ పార్షదానాహ్వయేద్బుధః
ఆవాహనక్రమేణైవ నిరుహ్యఽఽభ్యాహుతీర్యజేత్. ౬౨

సభ్యాగ్నిం చ పరిస్తీర్య ప్రాణాయామాదిపూర్వకమ్
'స్వస్తిచై'వేతి హుత్వా తు తథా చైవ 'ప్రణవతే'. ౬౩

•అగ్నిధీమతీ యేత్యుక్తాం 'ఆరిత్యేభ్య' స్తథైవ చ
'విశ్వేభ్యో దేవేభ్య' శ్చైవ 'మరుద్దేవేభ్య' ఏవ చ. ౬౪

'భూరగ్నియే'చైవమాద్యాశ్చతసో వ్యాహుతీర్యజేత్
దశభిశ్చతశస్త్యైస్సహస్రాహుతిరచ్యతే. ౬౫

సుగ్రీవేణ ప్రావయన్ విద్వాసవిచ్ఛిన్నం సమాచరేత్
విష్ణుసూక్తం సమచాచర్య సూక్తం పౌరుషమేవ చ. ౬౬

శ్రీసూక్తం భూమిదైవత్య మతో దేవాది నైష్ఠకమ్
ఏకాక్షరాదిసూక్తం తు విష్ణుగాయత్రీయా యుతిమ్. ౬౭

ఏతైస్త సప్తభిస్సూక్తైశ్చతురావర్త్య హూయతామ్
ఏతత్కర్తుమశక్తశ్చేత్సకృద్వాత్ర సమాచరేత్. ౬౮

అష్టాఽక్షరేణ మంత్రేణ ద్వాదశాక్షరకేణ వా
నైష్ఠవం విష్ణుగాయత్రీం జాహుయాదితి కే చ న. ౬౯

తేజోహవనీయాఽగ్నికుండే సమ్యగ్యథాక్రమేన్
యజేత్పురుషసూక్తం తు షోడశావర్త్య యగ్నితః. ౭౦

అన్వాహోగ్నాఽగ్నికుండే తు విష్ణుసూక్తం సుహూయతామ్
బ్రాహ్మం చ వ్యాహుతీశ్చైవ జయాగ్ని జాహుయాత్కృమాత్.

- శ్రీసూక్తం వైష్ణవం చైవ జహుయాద్వాపత్యకే
అవసర్థ్యే విశేషేణ వైష్ణవం రుద్రసూక్తకమ్. 20
- మహీసూక్తం చ జహుయాత్సూక్త మేకాక్షరాదికమ్
పౌండరీకే తు జహుయాత్పారమాత్మికసంయుతమ్. 23
- రక్తాబ్జం బిల్వపత్రం చ శ్వేతాబ్జానామసంభవే
ఘృతేనాఽప్లుత్య జహుయాద్విష్ణు యత్రియా బుధః. 24
- సమిదాబ్జం చరు ర్లాజా సర్వపాశ్చ యచాస్తథా
తీలం తిల్వం తథా ముద్గా మాషాస్సక్తుర్గుడం తథా. 25
- మధ్యపూపా దధి క్షీరం హోమద్రవ్యమితీరితమ్
ఏతైస్సప్తదశరవైశ్చ వైష్ణవం జహుయాద్బుధః. 26
- జహ్యే చైవోపజహ్యే చ విష్ణుసూక్తం సుహూయతామ్
సభ్యే చ పౌండరీకే చ స్విష్టాకారం వినా చరేత్. 22
- అగ్నిహోహవసీయాదిష్వస్త హేమామం సమాచరేత్
ఋగాదీంశ్చచతుర్దిక్షు వేదానధ్యాపయేత్కృమాత్. 27
- ఏవమధ్యయనం స్రోత్రమృచాం పాచీరితి శ్రుతిః
సృతైర్గోయైశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేత్కృమాత్. 28
- తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వా స్నానవిధానతః
బ్రహ్మయజ్ఞం చ కృత్వా తు జపేత్సూక్తాని ద్వాదశ. ౨౦
- పాదా ప్రత్యుశ్య చాచమ్య దేవానుద్ధాప్య మంత్రవత్
పూర్వవస్త్రం విసృజ్యైవ పునరన్యధాభూష్య చ. ౨౧
- బ్రహ్మస్థానే విశేషేణ వీతం సమ్యక్ ప్రకల్పయేత్
అదూర్ధ్వే కల్పయేద్విద్వాన్ సవభాగం విభజ్య చ. ౨౨

పూర్వోక్తేన కృమితైవ రత్నన్యాసు సమాచరేత్
సుధయా పరిపూర్వైవ క్షౌమేనాఽచ్ఛాదయేద్బుధః.

౮౩

యజమానస్తు తత్కాలే ఆచార్యాదీన్ ప్రణమ్య చ
సపాదనవనిష్కం చ గురవే దక్షిణాం దదేత్.

౮౪

ప్రత్యేకం స్థాపకాదీనాం పంచనిష్కం దదేత్తదా
సభ్యాధ్వర్యోఽప్యశేషేణ హేమాతుశ్చాఽపి తథైవ చ.

౮౫

పాండరీకస్య చాఽధ్వర్యోః ప్రత్యేకం పంచనిష్కమ్
అన్యేషాంపావనీయాదివ్యధ్వర్యుణాం చతుర్థవేత్.

౮౬

పరమధామసు చాధ్వర్యోరన్యేషాం చ పృథక్ పృథక్
నిష్కం పాదాశికం దద్యాత్సంపూర్ణమితి పత్యతే.

౮౭

ఆచార్యస్య నియోగేన దక్షిణాదానమీరితమ్
యజమానస్సతతం తేగ్న న కుర్యాదితి శాసనమ్.

౮౮

హస్త్యల్పదక్షిణో యజ్ఞో యజమానం విశేషతః
అదక్షిణం తు యజనం నిష్కలం త్వితి శాసనమ్.

౮౯

ముహూర్తే సమనుష్ఠితే వాఽధ్వర్యోఃసమన్వితమ్
తోయధారాసమాయుక్తం స్వస్తిసూక్తం సముచ్చరణ.

౯౦

ఆచార్యః కుంభమూదాయ వ్రజేత్పూర్వం తతః క్రమాత్
నయేయస్థాపకాః పశ్చాద్దేవం దేవ్యాదినంయుతమ్.

౯౧

అదక్షిణం శనై గత్యా దేవాగారం ప్రవిశ్య చ
వీరస్య దక్షిణే భాగే ధాన్యవీతే ప్రకల్పితే

౯౨

ఆచార్యస్సన్ననీత్కుంభం దేవం చాదాయ చాఽత్వరః
కౌతుకం బ్రహ్మస్థానే తు స్థాపయిత్వా విచక్షణః.

౯౩

- భూరసి భూరిత్యుక్త్వా వీరే దేవం నుయోజయేత్
తస్య దక్షిణపాశేత్వ తు శ్రీదేవీ స్థాపయేద్బుధః. ౯౪
- తేజైవ వామపాశేత్వ తు భూమిం కుర్యాత్ప్రీతిష్ఠితామ్
దేవస్య వామభాగే తు స్థాపయేద్బింబమాత్సవమ్. ౯౫
- స్నాపనం బలిబేరం చ దక్షిణే స్థాపయేద్బుధః
విష్ణుసూక్తం చ జప్తైవ పురుషసూక్తయతం తథా ౯౬
- ధ్రువసూక్తం వైష్ణవం చ దేవీభ్యాం చ పృథక్ పృథక్
శ్రీభూసూక్తం పృథక్ జప్త్వా పశ్చాన్నాసం సమాచరేత్ ౯౭
- సువభూవభూరిత్యుక్త్వా చాక్షరాణి విశేషతః
పాదయోరస్తరే విద్వాన్ యకారం విన్యసేత్తతః. ౯౮
- బింబస్య హృదయే సమ్యజ్న్య సేద్బీజాక్షరం పరమ్
రుక్మాభం పరమం బీజం సర్వకారణకారణమ్ ౯౯
- తరుణార్కసహస్ర్రాశం బ్రహ్మేశాభ్యాం సమస్కృతమ్
పద్మాసనస్థం దేవేశం శ్రీవత్సాల్లంకృతోరసమ్. ౧౦౦
- శంఖచక్రధరం సౌమ్యం సర్వాభరణభూషితమ్
ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ ప్రణవః పరివత్యతే. ౧౦౧
- శ్రీకారం శ్రీయ ఇత్యుక్త్వా 'ల'కారం భువ ఇత్యపి
కూర్చనాక్షరాయ తత్తోయం కంభస్థం శక్తిసంయుతమ్. ౧౦౨
- 'ఇదం విష్ణు' స్సముచ్చార్య సమాదాయ సమాహితః
'ఆయాతు భగవానుక్త్వా ధృవజేరస్య మూర్ధని. ౧౦౩
- విష్ణుం చ పురుషం సత్యమచ్యుతం చాక్షరగుర్ధకమ్
-
- 'అచలే దేవదేవేశో వ్యావృత్తిష్ఠితీ శుభిః. ౧౦౪

- అర్చకస్సుప్రసన్నాత్మా హరిశేవ హి కేవలమ్
అథ వా విలిఖేద్విదావ్ నామ్నా వా పూజక స్య చ. ౧౧౬
- తథాఽర్చకస్య చాఽవాసనూలయస్య సమీపతః
శిలాభిస్సుశృణం కృత్వా వాసాయాఽస్య ప్రశస్యతే. ౧౧౭
- అక్లేశేన యథా జీవేదర్చకస్సుసమాహితః
యావచ్చస్త్రీదినానాథం తథా కుర్యాత్ప్రియత్నతః. ౧౧౮
- అర్చకే క్లేశయుక్తే తు క్లిశ్యతే భగవాన్ హరిః
అర్చకే తు నుసంతుష్టే తదా తుష్టో జనార్దనః. ౧౧౯
- రూపద్వయం హరేః ప్రోక్తం బింబమర్చక ఏవ చ
బింబే త్వావాహనాదర్వాక్సదా సన్నిహితోఽర్చకే. ౧౨౦
- పునర్విచిన్త్య ధర్మాత్మా యజమానో ముదాఽన్వితః
శక్తిలోభమకృతైర్వివ కరోతి విభవాన్తరమ్. ౧౨౧
- పంచపర్వసు సుక్రాంతా పుణ్యా హేష్వితరేషు చ
విశేషపూజనార్థం చ హవిరర్థం చ యత్నతః. ౧౨౨
- స్తుపనార్థం చోత్సవనార్థం ప్రాయశ్చిత్తార్థమేవ చ
నటనర్తకదాసీనాంగాయకానాం చ శక్తితః. ౧౨౩
- విద్యార్థినాం చ భక్తానామవ్యస్య విభవస్య చ
వృత్తిం తు పరికల్ప్య భూరూపాం పురతో హరేః. ౧౨౪
- దదాత్థ్యానార్యహస్తే తు మన్త్రోన్యకపురస్కరమ్
-
- అన్యేషాం విభవానాం చ తద్భేదాఽన్యపద్యానామ్. ౧౨౫
- తత్తన్నామైవ భూమ్యాసిం దాపయేద్దేశికోత్తమః
ఆచార్యస్యాపి తన్నామ్నా కల్పయేద్వృత్తిముత్తమామ్. ౧౨౬

శ్రియే జాతేతి మంత్రేణ శ్రియమావాహయేద్భుధః
మేదీసేతి చ మస్త్రేణ హరిణీం సమ్యగాహ్వయేత్.

౧౦౫

కాతుకే చాత్సవే చైవ స్నాపనే బలిబేరకే
ప్రణిధిముద్ధృత్య తత్కాలే దీపాద్దీపమివ క్రమాత్.

౧౦౬

భుజివబేరాత్సమావాహ్య కూర్చేనాఽవాహయేత్క్రమాత్
సవధా మార్గమాలోక్య యథేష్టం కర్తురిచ్ఛయా.

౧౦౭

అవిచ్ఛిన్నాఽర్చనం నిత్యం విధినైవ ప్రకల్పయేత్
అశక్తశ్చేత్రథాకర్తుం ప్రతిష్ఠాం నైవ కారయేత్.

౧౦౮

అథ్యస్సర్వసమస్త్యాగీ చిక్కిర్దుర్విష్టుమన్విరమ్
స్వార్థం కృత్వా త్రిధై కాంశం కుటుంబాగ్నే విధాయ చ.

౧౦౯

అంశాభ్యామవశిష్టాభ్యాం విమానార్చనమారభేత్
అపద్యపి చ కష్టాయాం న దుఃప్రీత్యాదాత్మనే బుధః.

౧౧౦

అవిచ్ఛిన్నా యథా పూజా విధినా సంప్రవర్తతే
తథా ప్రకల్పయేద్విద్యాభూమిభోగేన వై స్థితిమ్.

౧౧౧

అర్చకస్యాఽర్చనాఽర్థం చ కుటుంబాగ్ధం చ యత్నతః
అత్యస్తపుష్కలాం భూమిం బహుసస్యోచితాం తథా.

౧౧౨

కరగ్రహాదిరహితామర్చకాయ సమర్పయేత్
తతశ్చ తామోపట్టాదా లేఖ్య సీమావినిశ్చయమ్.

౧౧౩

దేవనామ్నైవ తాం భూమిం దద్యాదర్చకజీవికామ్
ఇదమగ్రే ప్రకుర్వీత తదధీనా స్థితిర్హరేః.

౧౧౪

పితా హరిస్తు భగవానర్చకః పుత్ర ఉచ్యతే
పుత్రస్య న లిఖేన్నామ స్నాధానే పితుః క్రమాత్.

౧౧౫

ఏవం యః కురుతే భక్త్యా ఐహికాముష్మికం ఫలమ్
పశుభ్యత్వాదిభోగాంశ్చ వాహనాదీన్ విశేషతః. ౧౨౪

సువర్ణరత్నభాన్యాదీనత్యస్తం సమవాఘ్నయాత్
తస్య కాయకృశం పాపం తత్ క్షణాదేవ నశ్యతి. ౧౨౫

యం యః కామయతే స్వాం శం తిమాహ్నేత్యసంశయమ్
పూర్వజాతిగతాస్తస్య పితరః పితరన్వయే. ౧౨౬

మాశృపతే చ యే జాతాస్తస్య మాతామహాదయః
సర్వేపి త్రిదివం యాన్తి మోదన్తే త్రిదివే చిరమ్. ౧౨౭

తతోయాస్యన్తి నై కుంతం నిస్సమాభ్యధికం మహాః
యస్సమ్యక్పాలయేదేతదధికం యశ్చ పద్ధయోత్. ౧౨౮

ఆద్యేష్టకాది నిర్మాణఫలమేవ ప్రపద్యతే
సర్వాశుభవినాశం చ లబ్ధ్వా చేష్టమవాప్య చ. ౧౨౯

అస్తే విమానమారుహ్య విష్ణోర్యాటే పరం పదమ్
శిం బహుక్తేన విధినా న దైవం కేశవాశ్రియమ్. ౧౩౦

తం విష్ణుం పూజయేన్నశ్యం సర్వపాదసాధనమ్
సర్వముక్తిప్రదం నిత్యం సర్వకామఫలప్రదమ్. ౧౩౧

గ్రామగ్రహారయోస్సమ్యగర్చనం తత్ర వాసిరామ్
సర్వసిద్ధిప్రదం నిత్యం పుత్రపౌత్రప్రవర్ధనమ్. ౧౩౨

సామాన్యమగ్ని హోత్రం స్యాదనగ్నినాం తపోధనాః
సోఽగ్నీరామప్యవిజ్ఞాతప్రాయశ్చిత్రాయ కల్పతే. ౧౩౩

తస్మాత్కుర్యాదవిచ్ఛిన్నమర్చనం సర్వయత్నతః. ౧౩౪

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చస్త్రే భృగురోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రక్షిణ్ణాధికారే ద్వాదశోఽధ్యాయః.

అథ త్రయోదశోఽధ్యాయః.

—|| స వ పట్నం చ మూర్తి విధానమ్ ||—

అతః ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి సవపట్నంచమూర్తికమ్
విష్ణుం చ పురుషం సత్యమద్యతం చావిరుద్ధకమ్.

౧

సరనారాయణాభ్యాం తు వారాహం నారసింహకమ్
ఏవం తు సవమూర్తిస్తు స్థాపయిత్వా యథావిధి.

౨

విష్ణోదీపంచమూర్తిస్తు ఆదిమూర్తిం తథా క్రమాత్
స్థాపయేత్తత్క్రమేణైవ పణ్మూర్తికమిహాచ్యతే.

౩

విష్ణోదీపాం తు పంచానాం స్థాపనం పంచమూర్తికమ్

—|| ద శా వ తా ర క ల్పః ||—

మత్స్యః కూర్మో వరాహశ్చ నారసింహోఽథ వామనః

౪

రామో రామశ్చ రామశ్చ కృష్ణః కర్మిరిమే దశ

* * *

సర్గకాలే తు భగవాన్ సృష్ట్యా విఖనసం గురుమ్.

౫

వేదానుపాదిశత్తస్మై లోకసంరక్షణక్షమాన్

పురా మధ్వాదయః కాలే సంభూయ భువి రాక్షసాః.

౬

అపాహరంస్తు తాన్ వేదాన్ బలాత్కృత్య విధిం ముహూః

తదా తు సోమకం హన్తుం రాక్షసం రణవిక్రమమ్.

౭

అంతర్హితమకూపారే మాత్స్యం భావం గోమోహరిః

హత్వా తు సోమంకం పశ్చాచ్ఛేదానబ్జభువే దదా.

౮

గ్రామాదిషు చ సర్వత్ర మధ్యమే పశ్చిమేఽపి వా
హస్తిష్కృతవిమానే తు ఊభాకారవిమానకే.

ద్వితాలేనోత్తమం కుర్యాన్మానమేతదుదాహృతిమ్
లవతారస్య సర్వస్య కాతుకం స్యాచ్ఛుశుర్భుజమ్.

విశేషమత్ర వత్స్యాని ప్రధానేఽబ్జాఽనలే క్రమాత్
హతాత్రప్రశంసరం కృత్వా దేవతావాహనం చరేత్.

మత్స్యం చ జలజం చేతి భద్రం క్రీడాత్మకం తథా
ఏవమాసిభిరావాహ్య చాన్యత్సూన్యవదాచరేత్.

యస్సప్త్యయం సృష్టమిత్యక్తాన్ శతమష్టోత్తరం యజేత్
యథోక్తేనైవ మాగ్నేః సంఘాప్య విధినాఽర్చయేత్.

— కూర్మః —

దేవాఽసురాధం మధి మృతే కృతయుగే హరిః
కచ్చపస్సమభూద్ధర్తుం మంధరం తం మహేఽచలమ్.

గ్రామాదౌ వాస్తుమధ్యే చ సర్వతాఽగ్రే విశేషతః
సన్ద్వివర్తవిమానే వా ఘోభాకారవిమానకే.

ఏకతాలేన మానేన కూర్మరూపం విధీయతే
కూర్మరూపం ధృవం కుర్యాత్ కాతుకం తు చశుర్భుజమ్.

ప్రతిష్ఠాం పూర్వవత్కుర్యాన్మానమేతదుదాహృతిమ్
హతాత్రమత్ర ప్రశంసన్తి మూర్తిమస్త్రమథోచ్యతే.

అకూపారం కూర్మరూపం విష్ణుః చ వసుధాధరమ్
అకూపారం జలం కూర్మం కచ్చపం ద్వితి కే చ స.

సమావాహ్య తు జై రేవ నిరుహ్యజ్యహతిర్యజేత్
'రాయామీశ'స్సముచ్చర్య శతమష్టా౭ధికం యజేత్.

౧౯

ఉక్తవత్సాపయేద్విద్వాక్ విధిరా సమ్యగర్చయేత్
మత్యుకూర్మా ద్విధా పోక్తా కిం చిచ్ఛేదం ప్రచక్షతే.

౨౦

ద్విభుజౌ కేచిచ్ఛన్తి కేచిచ్ఛభుజౌ బుధాః

— వ రా హః —

నేవమానుషతిర్యంచ స్థావరా జంగమా స్తథా
పురా సృష్టా యథా సర్వే చత్వారో భువి జంతవః
జరాయుశాండజోద్భిజ్జన్వదజాశ్చేతి జాతిభిః.

౨౧

౨౨

ఏవం ప్రవర్తమానే తు హింసాత్మో మహాబలః
రసాతలమగాద్ధృత్వా చరాచరధరాం మహీమ్.

౨౩

మహావరాహావపుషా తాం తిదోద్ధృతవాక్ హరిః
వరాహస్త్రివిధః పోక్తో దేవస్యా౭విష్కృతో పునః

౨౪

క్రమాదాదివరాహశ్చ వరాహః స్రలయూత్మికః
యజ్ఞహారాహ ఇత్యేవం త్రివిధస్సంప్రోక్తితః.

౨౫

విమానే పర్వతా౭కాలే శ్రీప్రతిష్ఠితకే తథా
దశతాలేన మానేన దేవం సూకరమాచరేత్.

౨౬

చతుర్బాహుసమాయుక్తం శంఖచక్రధరం పరమ్
వామపాదం సమాకుంచ్య మహీముద్ధృత్య సాదరమ్

౨౭

దక్షిణం చంపితం కుర్యాన్మహీమూరౌ సమాచరేత్
మహీం చ శ్యామవర్ణాం తు కుర్యాచ్చైవ విధానతః.

౨౮

ఏవమాదివరాహస్తు కారయేల్లక్షణాన్వితమ్

అవాస్తరమనుప్రాప్య యదా తు ప్రలయం హరిః. ౨౯

తత్తోయమువసంహర్తుం వరాహం రూపమాస్థితః
తతః ప్రలయవారాహం పురాభూతుః చ కారయేత్. ౩౦

శంఖచక్రధరం సౌమ్యం వీతాంబరధరం హరిమ్
దక్షిణం చాభయం హస్తం వామం కట్యవలంబితమ్, ౩౧

మహీం తు దక్షిణే కుర్యాత్సశ్యామసిభాం తథా
సుఖాననక్రమేణైవ చాసీనాం వా స్వలంకృతామ్. ౩౨

ఏవం ప్రలయవారాహం కారయేత్తు విచక్షణః

హిరణ్యాక్షః పురా రత్నో బలవాన్ బలినాం వరః. ౩౩

వరేణ గర్వాద్దుర్బుద్ధిర్మజ్జవిద్వేషకోఽవృధత్
అవాతరత్తదా విష్ణునకరసూకరమూర్తిమాన్ ౩౪

హతాప్వ సదైత్యం సబలం పశ్చాద్ద్యజ్ఞాన్న్యవర్తయత్
తస్మాద్ద్యజ్ఞవరాహం తు తం చ కుర్యాద్విధానతః. ౩౫

శ్వేతం యజ్ఞవరాహం తు శ్రీభూమిభ్యం స్పృహేవ వా
సుఖాననే సమాసీనం కుర్యాల్లక్షణసంయుతమ్. ౩౬

త్రయాణాం చ వరాహాణాం స్థాపనే భేద ఉచ్యతే.
పూర్వోక్తేన క్రమేణైవ సర్వం కృత్వా విశేషతః ౩౭

సభ్యాగ్నికుండే రాతో తు హతాత్రశంసనమూచరేత్
వరాహం వరదం విష్ణుముర్వీసంధారణం తథా.

- వజ్రదంష్ట్రమితి పోచ్య దేవమాదివరాహకమ్
మహిం తాం పృథులముర్వీమితి దేవీం మహిం క్రమాత్. ౩౯
- ఆవాహనైద్యధాన్యాయచున్వత్సర్యం సమాచరేత్
వారాహం ప్రలయహరం భూతేశం విష్ణుచేవ చ ౪౦
- జగత్ప్రియాత్మకం చోక్తా వరాహం ప్రలయాత్మకమ్
వరాహం దేవరూపం చ యజ్ఞేశం యజ్ఞవర్ధకమ్ ౪౧
- విష్ణుం చేతి తథా దేవం యజ్ఞవారాహమహ్వయేత్
ఆవాహనాదిసర్వత్ర పూర్వవత్కారయేద్బుధః ౪౨
- త్రైమికామితి మంత్రేణ యజేదష్టోత్తరం శతమ్
హరేరుక్తవిధానేన సర్వం పూర్వవదాచరేత్. ౪౩

—|| నారసింహః ||—

- హిరణ్యకశిపుర్నామ దైత్యానాం ప్రజలోఽభవత్
వరో గర్వాదైత్యేంద్రో హిరణ్యకశిపుస్తదా ౪౪
- దేవైర్మృగైర్మనుష్యైర్వా జీవిభిర్వాప్యజీవిభిః
దివా వా యది వా రాత్రౌ వధో మే న భవేదితి. ౪౫
- లోకానుద్వేజయమాస తదా తం దైత్యసత్తమమ్
హస్తుకామః కృతోద్యోగశ్చిన్తయిత్వా హరిః ప్రభుః. ౪౬
- తత్పాలితపురాద్బాహ్యే మహాపర్వతమస్తకే
రక్షసా వీడితైర్దేవైః ప్రార్థితః కరుణానిధిః ౪౭
- సరసింహపపుర్భత్వా దివా రాత్రిం వ్యపోహ్య చ
సంధ్యాకాలేఽవధీత్తన్త భువంగే స సఖాయుధః. ౪౮
- బాహ్యమాభ్యస్తరం హిత్వా జీవాజీవైర్మృఖైశ్చైః
ఏవం దైత్యవధం కృత్వా పర్వతేఽస్తరభూత్ హరిః. ౪౯

తతస్తమర్చయేద్భక్త్యా విజయాంథం వివృద్ధయే
పర్వతాకృతికే వాపి శ్రీప్రతిష్ఠితకేఽపివా.

౫౦

దశతాలేన మానేన నరసింహం ప్రకల్పయేత్

గిరిజం స్థూణజం చైవ సుదర్శనవృసింహకమ్

౫౧

తథా లక్ష్మీనృసింహం చ పాతాళనరసింహకమ్

తథా పుచ్చనృసింహం చ నృసింహం పద్మీధం విదుః.

౫౨

సింహాసనే సమాసీనం సర్వాభరణభూషితమ్

నారసింహం చతుర్బాహుం శంఖచక్రధరం పరమ్

౫౩

పాదాద్వాచ సమాకుంచ్య వ్యస్య సింహాసనే స్థితమ్

ప్రసార్య హస్తాద్వాచానోస్తమూర్ధ్యే నిధాయ చ.

౫౪

వస్త్రేణ చోదా బద్ధేవమాసీనం గిరిజం తథా

శ్రీయం కింకవర్ణాభాం మేదినీం శ్యామస్మభామ్

౫౫

బ్రహ్మేశౌ వస్తమానౌ తు దక్షిణోత్తరయోః క్రిమాత్

వాహనం సామవేదం చ ప్రముఖే సప్రకల్పయేత్.

౫౬

సామ శ్యామనిభం కుర్యాత్సర్వాభరణభూషితమ్

భూమిశో నామగర్భరోష్ట్రైషికస్థానమాశ్రితః.

౫౭

కారయేదుక్తవర్ణస్తం సర్వాభరణభూషితమ్

స్థూణజం సంప్రవక్ష్యామి స్థూణాదావిర్బభౌ హరిః.

౫౮

వామపాదం సమాకుంచ్య దక్షిణం సంప్రసార్య చ

చతుర్భుజధరం దేవం శంఖచక్రే చ కారయేత్

౫౯

హస్తం తు దక్షిణం పూర్వం కుర్యాద్దానకరం తథా
వామహస్తం ప్రబద్ధ్యైవ ఊరౌ చ తు సువిన్యసేత్

౬౦

సూక్ష్మస్థరసంయుక్తం తీక్ష్ణనమ్బ్రం భయానకమ్
శంఖశంఢేందుధవళం సర్వాభరణభూషితమ్

౬౧

సుదర్శసచ్చసింహస్య లక్షణం సంప్రవక్ష్యతే
సూర్యకోటిప్రతీకాశం చక్రం విమలముజ్జ్వలిమ్.

౬౨

బృహద్భానుపుర్వాంశం చక్రమధ్యే క్రకల్పయేత్
చక్రమధ్యేసమాసీనం నృసింహమరుణప్రభమ్.

౬౩

అత్యస్తభీషణాకారం భక్తానామధయప్రదమ్
చక్రా యుధం చతుర్భాజం దేవదేవం ప్రకల్పయేత్.

౬౪

వక్ష్యే లక్ష్మీనృసింహస్య లక్షణం మునినత్తమాః
వామపాదం నమాకుంచ్య దక్షిణం సంప్రసార్య చ.
వామోరౌ శ్రియమాసీనాం ప్రాజ్ఞలీకృతహస్తకామ్
వామహస్తేన దేవ్యాశ్చ కుర్వన్తముపగూహనమ్
దక్షిణం త్వభయం కుర్యాత్పరాభ్యాం శంకచక్రకే

౬౫

౬౬

పాతాళసారసింహాఖ్యమాసీనం పూర్వవత్తథా.

౬౭

ఫణైస్తు పంచభిస్సుచ్యక్ భన్తు చూర్ధానమేవ చ
దక్షిణాదక్షిణం హస్తం వరదం కటికం తథా

౬౮

వక్ష్యే పుచ్చసచ్చసింహాస్తు పుచ్చయుక్తం తు కారయేత్
అభయం దక్షిణం హస్తం వామమూరప్రతిష్ఠితమ్.

౬౯

దక్షిణం పాదమాకుంచ్య సర్వాభరణభూషితమ్

నారసింహమిదం కృత్వా స్థాపనారంభమాచరేత్.

తత్ర చాపహవనీయాఽగ్ని హతాత్రశంసనమాచరేత్
నారసింహం తపోనాథం మహావిష్ణుం మహాబలమ్.

భక్తవత్సల' మిత్యుక్త్వా నరసింహం సమూహ్వా యేత్
'తపోనిధి' సముచ్చార్య శతమష్టాఽధికం యజేత్.

స్తుతనం చోత్సవం చైవ హరేరివ విధానతః.

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భగవద్గోత్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రక్షిప్తాఽధికారే త్రయోదశోఽధ్యాయః.

అథ చతుర్దశోఽధ్యాయః.

॥ దశావతారకల్పః (వామనః) ॥

అథాపతస్సంప్రవత్స్యామి వామనస్య క్రమం యథా
వైరోచనసుతోహ్యుగో బలీ చ బలినాం వరః.

తద్బలస్యాపహారాథం కాశ్యపాజ్ఞాయతే హరిః
హరిర్వామనరూపోఽభూచ్ఛత్రీ దండీ చ వేదవిత్.

వటబీజేన సదృశః కేవలం సూత్రదండభృత్
వర్తమానే మహాయజ్ఞే బలేర్వైరోచనేః పురా.

తద్యజ్ఞశాలాం సంప్రాప్య వటురూపో మహాహరిః
త్వం దేహి త్రిపదీం మహ్నం గామిష్యాచే స్వమాయమా.

బలిశ్చ త్రిపదం తస్మై పౌదాత్తోయసమన్వితమ్
హస్తే జతే పతత్యాశు భద్రం రూపమవాప్య చ.

౫

దేవస్త్రైవిక్రమం రూపం సర్వం లోకం తదాఽగ్రహీత్
త్రివిక్రమప్రతిష్ఠాయాం విశేషస్సంప్రసక్యజే.

౬

వసంతకవిమానే వా భద్రకే హస్తీభద్రకే
ద్విగ్ధాశే మహాకూటే స్థానం సర్వసిద్ధిదమ్.

౭

దశతాలేన మానేన దేవదేవం ప్రకల్పయేత్
సర్వం పాదం స్థితం కుర్యాద్దక్షిణం చోద్ధితం భవేత్.

౮

చతుర్భుజం ప్రకుర్వీత సంయుతం వా ఽష్టభిర్భుజైః
దక్షిణే శార్ఙ్గమాలంబ్య భూమ్యాం చైవ ప్రసార్య చ.

౯

శరం చ దక్షిణే హస్తే ఖడ్గం చైవ తథా భవేత్
గదా వామకరే ప్రోక్తా తథా భేటకమేవ చ.

౧౦

చక్రశంఖే తథా కుర్యాద్దూర్ధ్వబాహుస్త్రిచక్షుః
ఏవమేవ ప్రకుర్వీత వసుహస్తం ప్రకల్పయత్.

౧౧

సస్యశ్యామనిభం కుర్యాద్ధర్ష వేగసమన్వితమ్
సర్వాభరణసంయుక్తం కిరీటాదివిభూషితమ్.

౧౨

ఇంద్రం సస్యనిభం కుర్యాద్వామపార్శ్వే చ సుస్థితమ్
దక్షిణే ధర్మరాజం చ పుష్పమాలాధరం పునః.

౧౩

దక్షిణే భిత్తిపార్శ్వే తు బ్రహ్మణం చ ప్రకల్పయేత్
హస్తాభ్యాం కుంభమోక్షై చైవ పాదప్రత్యాశనం చ శిత్.

౧౪

తస్యపాదాంబుజే చైవ జాతాం గంగాం చ సుందరీమ్

ప్రాంబలీకృత్య హస్తాభ్యాం నాభేయార్ధమ్ శరీరగా.

౧౫

పార్శ్వమోరుధయోశ్చాఽపి చంద్రాదిత్యౌ చ పూర్వవత్

జాంబవంతం తథా భేరిం తాడయంతం నరాకృతిమ్.

౧౬

ఇంద్రం శ్యామనిభం కుర్యాద్యమమంజనసన్నిభమ్

ఆదిత్యం చాఽగ్నివర్ణం చ చంద్రం శ్వేతం తథా చరేత్.

౧౭

పీతవర్ణం బలిం కుర్యాన్నీలాభం జాంబవంతకమ్

బ్రహ్మణం పీతవర్ణం చ శ్యామవర్ణం చ జాహ్నువీమ్.

౧౮

ఏవం వర్ణక్రమేణైవ చిత్రాభాసం చ కారయేత్

పూజకౌ తు ప్రకుర్వీత తథా శుక్రబృహస్పతి.

౧౯

శంఖం దక్షిణతః కుర్యాచ్చక్రం వామే నమర్పయేత్

అమూర్తం వా సమూర్తం వా కల్పయిత్వా యథాక్రమమ్.

౨౦

శుక్రం శుక్లనిభం కుర్యాత్పీతవర్ణం బృహస్పతిమ్

మహీం దక్షిణతః పార్శ్వే స్థితామేవం ప్రకల్పయేత్.

౨౧

ఉదబ్బుఖం చ కుర్వీత పద్మహస్తాం చ దక్షిణే

వామే ప్రసారితాం చైవ సర్వరత్నవిభూషితామ్.

౨౨

తస్యాః పూర్వే తథా కుర్యాత్ప్రేక్షాదం చోత్తరాముఖమ్

జటాముకుటసంయుక్తం సర్వాభరణభూషితమ్.

౨౩

పూర్వయేఽంబలిసంయుక్తం శుకవస్త్రవిభాంబరమ్

తస్యచోత్తరపార్శ్వే తు బ్రహ్మనూత్రస్య దక్షిణే.

౨౪

అనురేంద్రం తథాఽనీనం వినతం పశ్చిమాముఖమ్

బ్రహ్మాంబలిసమాయుక్తం కిరీటాదివిభూషితమ్.

౨౫

ఏవం వై రోచనిం కుర్యాత్పుష్పాంబరధరంపరమ్
సముచిం చ సమాసీనం పాదపీఠాదవలంబినమ్. ౨౬

వామపార్శ్వే సమాసీనం పూర్వభిత్తిసమాశ్రయమ్
కల్పయిత్వా యథామార్గం శుక్రం చైవ సమాగతమ్. ౨౭

వామపాదం సమాసీనం దక్షిణం కుంచితం తథా
అభయం దక్షిణం హస్తం వామం కట్యవలంబితమ్. ౨౮

సర్వాభరణసంయుక్తం పశ్చిమాముఖమేవ చ
తస్య చోత్తరపార్శ్వే తు పక్షిరాజం ప్రకల్పయేత్. ౨౯

దక్షిణాముఖసంయుక్తం శుక్రే ముష్టిప్రహారిణమ్
ఏవం గర్భగృహే ప్రోక్తం విధినా కారయేద్బుధః. ౩౦

మండపే నిమ్నతస్థానే అనస్తం చోత్తరాముఖమ్
హృదయేఽంబలినంయుక్తం స్థితమేవం ప్రకల్పయేత్. ౩౧

ఫణైస్తు పంచభిర్యుక్తం సర్వాభరణభూషితమ్
ఉత్తరే భిత్తిపార్శ్వే తు వాసుకిం చ ప్రకల్పయేత్. ౩౨

అనస్తవత్తథా కుర్యాద్ధర్షవేగసమన్వితమ్
ఏవమేవ విధానేన కల్పయిత్వా యథాక్రమమ్. ౩౩

శ్యామవర్ణాం తథా దేహీం ప్రహ్లాదం వీతమేవ చ
కనకాభం బలించైవ సముచిం చ తథైవ చ. ౩౪

శుక్రం తు పూర్వవత్కుర్యాత్పంచవర్ణం ఖగాధిపమ్
అనస్తం వీతవర్ణం చ వాసుకిం శ్యామమేవ చ. ౩౫

ఏవం స్థానక్రమేణైవ కూటయుక్తేన కారయేత్
అథ వా భిత్తిపార్శ్వే తు చిత్రాభానేఽధమాధమమ్. ౩౬

త్రివిక్రమం ప్రవత్యౌమి యథా కుర్యాజ్జగత్ప్రయే
ఏకం జానుసమం కుర్యాద్ద్వివీతీయం నాభితస్సమమ్. 32

తృతీయం తు లలాటాస్తం త్రివిధం స్యాత్త్రివిక్రమమ్
మహీం దేవీం తథా చైవ ప్రహ్లాదం తు బలిం తథా. 33

సముచిం చ తథా శుక్రం గరుడం చ తథా చరేత్
అనస్తం వాసుకిం చైవ మష్టాఽంగస్థాపనం చరేత్. 34

విష్ణుం త్రివిక్రమం చేతి త్రిలోకేశమతః పరమ్
విశ్వేశ్వరం త్రిమూర్తిం చ సర్వాధార' మతీరయేత్. 35

వీతవర్ణం గురుం చైవ తైష్యం చైవ బృహస్పతిమ్
సముచిం కనకాథం చ వీతవాససమిత్యసి. 36

శ్యామలాంగమితి పోక్తం' మూర్తిమంత్రం యథాక్రమమ్
'వారిణీం చ తథా పౌష్ణీం త్నాణీంచైవ తథా మహీమ్.' 37

'ప్రహ్లాదం వీర్యవీత్తం చ విష్ణుభక్తం మహాబలమ్'
'అసురేంద్రం బలిం చేతి వదాస్యం వీర'షేవ చ. 38

శుక్రస్య పూర్వమేవోక్తం గరుడస్య విధానతః
'కాశ్యపం గరుడం చైవ నైనతేయం ఖగాధిపమ్. 39

'సహస్రశీర్షం శేషం చ నాగరాజమితీర్య చ
అనస్తం' చ సముచ్చార్య శేషస్యావాహనం చరేత్. 40

వాసుకిం నాగరాజం చ కాద్రవేయం మనోరమమ్
ఏవం మూర్తిక్రమశ్చైవ మష్టాఽంగస్థాపనే చరేత్. 41

ప్రతిష్ఠోక్తక్రమేజైవ సర్వం పూర్వవదాచరేత్
త్రివిక్రమప్రతిష్ఠాయామన్వాహార్యే విశేషతః. 42

తథా హత్రం ప్రశంసైవ మూర్త్యావాహనమాచరేత్
జప్తాకారం చ కృత్యైవ పూర్వవత్సర్వమాచరేత్.

౪౫

‘యో వా త్రిమూర్తి’ రిత్యేవం శతమష్టాఽధికం యజేత్
కర్షణాప్రతిష్ఠాస్తం పూర్వవత్సర్వమాచరేత్.

౪౬

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛస్తే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రశ్నోత్తర ఋషి కార్య చతుర్దశోఽధ్యాయః.

అథ పంచదశోఽధ్యాయః.

—o—o—o—

—|| దశావతార కల్పః (రామః) భార్గవః ||—

అతః పరశురామస్య స్థాపనం వక్ష్యతేఽథునా

బహుభిర్బలవద్భిస్తు రాజభిర్ధరణీ హతా.

౧

తద్వినాయ కృతోద్యోగో జనుదస్మినుతో హరిః

భూత్వాఽవతీర్ణో లోకేస్మిన్ భారనిర్హరణాయ వై.

౨

పరశుం చ గృహీతోర్వాప్యం నృపాక్ సర్వాక్ ప్రగృహ్య చ

జఘాన కిలభూయోఽపి రామో భీమపరాక్రమః.

౩

స్థాపయేచ్ఛత్రునాశాయ రామం పరశుధారిణమ్

శ్రీప్రతిష్ఠితకే చైవ అంగనాకార ఏవ చ

౪

మధ్యమం దశతాలేన రామం ద్విభుజమాచరేత్

పరశుం దక్షిణే హస్తే ధృత్వా చైవ విచక్షణమ్.

౫

వామముద్దేశహస్తం చ జటాముకుటశోభితమ్

రక్తవర్ణయుతం చైవ శ్వేతాంబరధరం తథా.

౬

సర్వాభరణసంయుక్తం స్థానకం తత్ర కారయేత్
తద్రూపం కౌతుకం కుర్యానథ వా తం చతుర్ముఖమ్. 2

అన్వాహార్యే ప్రధానాగ్నౌ హోత్రశః సనమాచరేత్
‘రామం ఋషిసుతం విష్ణుం పరశుపాణిమితీరయేత్. 3

ఇత్యేవముక్త్యా చావాహ్యా నిరుప్యాజ్యాహుతీర్యజేత్
‘విష్ణుర్వర్ణిష్ఠ’ ఇత్యుక్త్యా శశిమప్తాఽధికం యజేత్. 4

ఉత్సవస్త్వపనాదీని విష్ణువత్సర్వమాచరేత్

→॥ దా శ ర థిః ॥←

రావణో బహుభిః క్రూరై రాక్షసైశ్చ మహాబలైః. 5

శ్రీ లోకా పీడయామాస వరదానేన గర్వితః
దేవాస్సగపీడితాస్సర్వే మునయశ్చాఽఖిలాస్తథా. 6

తైర్దేవైర్మునిభిస్సరైర్విస్సంస్తుతో హరిరవ్యయః
తద్వధాయ కృతోద్యోగో మానుషం దూపమాస్థితః. 7

అవతీర్ణస్సుతో భూత్వా రాజ్ఞో దశరథస్య చ
రామస్త రాక్షసా హత్వా సర్వా లోకానపాలయత్ 8

పుష్కరిణీ విజయార్థీ చ వీరార్థీ చ విశేషతః
కూటాగారేఽగనాకారే ఫేళాకారం చతుష్పుటమ్. 9

స్వస్తికం వా విమానస్త కృత్వా చైవ పంచక్షణః
‘రామం తు ప్రతిష్ఠాప్య యథావత్ప్రిప్రపూజయేత్. 10

అథాతస్సంప్రవక్యోమి రామలక్ష్మణలక్ష్మణమ్
సీతాయా వాయుపుత్రస్య భరతస్యాఽనుజస్య చ. 11

మానోన్మాదప్రమాణాని వక్ష్యే సంక్షేపతః క్రమాత్
ఉత్తమం దశతా లేన మధ్యమేన యథాక్రమమ్. ౧౭

ఉత్తమం రాఘవేంద్రస్య మధ్యమం లక్ష్మణస్య చ
అస్తేనై వ తు మానేన సీతాయాస్తూచ్చయో భవేత్. ౧౮

నవతా లేన మానేన వాయుపుత్రం ప్రకల్పయేత్
అధమం దశతా లేన భరతస్యానుజస్య చ. ౧౯

ఏవం యుక్తియుతేనై వ క్రియతే శాస్త్రనిత్యమైః
గర్భద్వారవిమానాభ్యాం బేరమానమిహోచ్యతే. ౨౦

ఉత్సవప్రతిమాయాస్తు సర్వేషామాలయేషు వై
తద్దేవభేదం మూర్తీనాం తత్ప్రమాణేన యోజయేత్. ౨౧

ఇవ్యతే గర్భమానస్తు పువ్యమానం? విభజ్య చ
ఉత్తమం పంచభాగం తు చతుర్భాగం తు మధ్యమమ్ ౨౨

త్రిభాగమధమం ప్రోక్తం యథావచ్ఛాస్త్రనిత్యమాః
గర్భమానం ప్రవక్ష్యన్తి ద్వారమానం తు వక్ష్యతే. ౨౩

సప్తభాగే చతుర్భాగముత్తమం తు విధీయతే
త్ర్యంశం తు మధ్యమం ప్రోక్తమథాంశమధమం భవేత్. ౨౪

ద్వారమానమిహం పోక్తం క్రియాయాస్తు విశేషతః
రామస్యానుజ లలాటాస్తం నాసాస్తం లక్ష్మణోచ్చయమ్. ౨౫

ఆస్యాస్తమథ వా కుర్యాద్వాయుపుత్రస్య లక్ష్మణమ్
భరతస్యానుజస్యానుజ తథా గలనమం భవేత్. ౨౬

ఉష్ణిషాత్పదపర్యస్తం చతుర్వింశచ్ఛతాంగులమ్
షష్టిన్విగోలకం విద్యాదేకశ్ర్యంశత్రిభాగికమ్? ౨౭

- తాలాని దశభాగై కము త్తమం దశతాలకమ్
చతుర్భాగాఽష్టభాగం స్యాచ్చతుస్తలం తిథైవ చ ౨౮
- దశతాలస్య త్ర్యంశేన ఉత్తమం మధ్యమాధమమ్
మధ్యమాదధమం హీనం ముఖే వాద్ధాంగులక్షయమ్ ౨౯
- ఉష్ణీషమంగులం నేత్రం శిరస్త్ర్యంగులమిష్యతే
లలాటే హనుపర్యస్తం త్రియోదశాద్ధాంగులం భవేత్ ౩౦
- గలం చతుర్యవాః పోక్తా గ్రీవా సాధత్రియంగులా
హిక్మా హృదయానాభ్యస్తం మేఢమూలం ముఖత్రయమ్ ౩౧
- ముఖాయామం చతుర్మాత్రం లింగం పంచాంగులాయతమ్
నాభిరద్ధాంగులం జ్ఞేయం నిర్మాద్యవరితాలకా ౩౨
- శ్రోణీ భాగాద్ధమేవం స్యాత్కటిః పంచాంగులం భవేత్
మేఢమూలాదిజన్వస్తం సప్తవింశతికాంగులమ్. ౩౩
- జానుభాగమితి పోక్తం జంఘారూ సుసమాయతౌ
చరణం చతుశంగుల్యం మనోదేశవిధానతః ౩౪
- బ్రహ్మాంగులముఖాయామం త్రియోదశాంగులమేవ చ
కనిష్ఠాంగులమాయామమేకాదశాంగులం భవేత్ ౩౫
- అత్థాముష్ణీషపర్యస్తం భాగాద్ధాంగులముచ్చయమ్
హిక్మాసూత్రాస్తమేవం స్యాత్స్నిగ్ధమూలస్వయం భవేత్. ౩౬
- శ్శుద్ధం భుజసమోత్సేధం భుజోద్ధ్ర్యం గోలకం భవేత్
భుజద్విముఖాయామం కూర్పరం చ కలాయతమ్. ౩౭
- పౌరోష్ఠం వింశదంగుల్యం హస్తాయామమితి స్మృతమ్
నాస్యాని నాభివామేభ్యో రక్షాస్తం సూత్రదక్షిణమ్. ౩౮

భరతం శ్యామవర్ణస్తు శత్రుఃస్నుస్తు సువర్ణకమ్
లక్ష్మణస్యాఽథ వామే తు స్థితౌ బాణధనుర్ధరా. ౫౦

హనూమస్తం పింగలాభం వార్తావిజ్ఞాపనే పరమ్
ఏవం సాయుధవర్ణస్తు వత్స్యతేఽత్ర నిరాయుధమ్. ౫౧

ప్రసారి దక్షిణం పాదమితరచైచ్చవ కుందితమ్
దక్షిణే నాఽభయం హస్తం వామం కటికముచ్యతే. ౫౨

స్థాపనాఽక్రియాస్పర్వాః పూర్వవత్కారయేత్తతః
దక్షిణాగ్నౌ ప్రధానే తు హతాస్త్రశంసనమాచరేత్. ౫౩

'రామం దాశరథిం విష్ణుం కాకుత్స్థ'మితి చాహ్వాయేత్
'సీతామయోనిజాం లక్ష్మిం వై దేవీ'మితి చాహ్వాయేత్. ౫౪

'రామానుజం చ సామిత్రిం లక్ష్మణం లక్ష్మివర్ధనమ్'
'భరతం రామప్రియం చేతి కైకేయీసుతమేవ చ. ౫౫

సద్వృత్త'మితి చావాహ్య భరతస్య విశేషతః
'శత్రుఃస్నుం సుమనస్కం చ లక్ష్మణాఽనుజమేవ చ. ౫౬

దశరథోద్భవ'మిత్యేవ శత్రుఃస్నుం చ సమాహ్వాయేత్
'కపిరాజం హనూమస్తం శబ్దరాశిం మహామతిమ్, ౫౭

జష్టాకారాదిసర్వం చ పూర్వవత్కారయేద్బుధః
'రాయామీ'శేతి మంత్రేణ శతమష్టాఽధికం యజేత్ ౫౮

'శ్రియే జాత'శ్చ సీతాయా హనూమే మంత్ర ఉదీరితః
'తస్మా యశోగ్ర' మంత్రేణ భరతస్య చ హూయతే. ౫౯

- ఆదినూత్రిమిదం పోక్తమవ్యతూన్త్రం చ కారయేత్
ఈషత్కుంచితమాత్రస్తు మాతార్థం సమకుంచితమ్. ౩౯
- ద్వికలాకుంచితం జ్ఞేయం త్రివిధం కుంచితం భవేత్
పాష్ట్యోరస్తరసంయుక్తం పంచాగులసమన్వితమ్. ౪౦
- పాదాంగుష్ఠాస్తరం చైవ త్రయోదశాంగులమీరితమ్
ఉష్ణీపాత్పర్శ్వోర్ధ్వాస్తం వామహస్తోచ్చాయం భవేత్. ౪౧
- నీవ్రం కంఠయవానాస్తు ద్విముఖం విస్తరం భవేత్
దక్షిణే లంబహస్తస్తు ఊరుమూలా సమం భవేత్. ౪౨
- నీవ్రం పంచాంగులం చైవ త్రయోదశాంగులమీరితమ్
హస్తం తు ద్వ్యంగుల చేతి కటిబాహూ షడంగులమ్. ౪౩
- త్రీయుజా కుంచితం ఫిత్వా త్రిభంగాగ్ర విరాజితమ్
దక్షిణే కటిదేశే తు వామమక్షాన్వితం భవేత్. ౪౪
- దక్షిణం ముఖమాశ్రిత్య త్రిభంగాంగ మథోచ్చతే
శృంగారగుణసంయుక్తం కిరీటం వా విశేషతః. ౪౫
- వజ్రం పుల్లింగవాయుక్తం మకరకుండలసాయుతమ్
కిరీటముకుటా జ్ఞేయా హారకేయూరసంయుతమ్, ౪౬
- ఉష్ణీపం కేశవృష్టా నై త్రయోదశాంగులమాయుతమ్
గ్రీవాయాం మధ్యమం భాగం కకుద్భాగాత్కృమోన్నతిః. ౪౭
- జానకీం సమభంగేన వామహస్తేన పుష్పధృత్
దక్షిణం సంప్రసారై ర్యర రుక్మవర్ణాస్తు కారయేత్. ౪౮
- శ్యామవస్త్రధరాం చైవ దివ్యస్త్రీమండనోపమామ్
లక్ష్మణం సమభంగేన తప్తకాంచనసన్నిభమ్. ౪౯

శేనో నిధతా'ముచ్చార్య లక్షణస్య హనేత్సుధీః
'భూమానన్తోగ్ర' ఇత్యుక్త్యా శత్రుఃస్మస్య సమాచరేత్.

౬౦

మరుతః పరమా'త్మేతి మాదుతస్యేవ మారుతేః
సర్వత్ర జహుయాన్మంత్రం శతమష్టాధికం బుధః.
అర్చనం చోత్సవం చైవ స్తుపనం చ హరేరివ

౬౧

→ హ లీ ←

దై త్యానాం తు వధార్థాయ యదుశ్రేష్ఠం మహాబలమ్.

౬౨

బలభద్రం విదుస్సోఽపి వసుదేవస్య సంబభౌ
భూభారమోచనార్థాయ విష్ణుస్సబలభద్రకః.

౬౩

హత్వా నరకకంసాదీన్ సర్వాన్ లోకానపాలయత్
ఏవం స్థాపయితుం రామమిచ్ఛేత్కారయితుం చ యః.

౬౪

సోమఘండవిమానే వా హస్తిపృష్ఠేఽథ వా బుధః
తృతీయం రామమాస్థాప్య ద్విభుజం శ్వేతవర్ణకమ్.

౬౫

దశతాలేన మానేన కృత్వా రూపం సమాహితః
దక్షిణేతరహస్తాభ్యాం ముసలం ఖడ్గమేవ చ.

౬౬

శ్రోణీసూత్రేనమేనైవ ముష్టిం సముసలం దృఢమ్
బాహుసూత్రసమం కుర్యాద్ధలం హమే తథైవ చ.

౬౭

తస్య దక్షిణపార్శ్వే తు లక్ష్మీవద్రోహిణీం చరేత్
ఏవం తు సాయుధం కుర్యాద్విజ్యేహం తు నిరాయుధమ్.

౬౮

హమపాదం సమాకుంచ్య దక్షిణం సంప్రసార్య చ
అభయం దక్షిణం హస్తం వామమూరౌ చ విన్యసేత్

౬౯

అగ్నావాహవనీయే తు హతాత్రిం తత్ర ప్రశంసయేత్
 ,రామం యదువరం విష్ణుం హలాయుధమితి క్రమాత్ - 20

ఇందిరాం రేవతీం చైవ లక్ష్మీం రామప్రియామితి
 ఏవమావాహనం కృత్వా జుష్టాకారాది పూర్వవత్. 21

ఝామేకామితి మంత్రేణ శతమష్టాధికం యజేత్
 అర్చనం చోత్సవం చైవ స్తుపనం చ హరేరివ. 22

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భగవచ్చస్త్రే భృగుప్రోక్షాయాం సంహితాయాం
 :ప్రకీర్ణాఽధికారే పంచదశోఽధ్యాయః.

అథ షోడశోఽధ్యాయః.

== దశావతారకల్పః (కృష్ణః) ==

అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి కృష్ణస్య స్థాపనం ఋషాః
 కృష్ణస్యాలయముద్దిష్టం కంభాకారవిమానకే. 1

కూటే వా గోపురే వాఽపి పర్వతాకృతికేఽపి వా
 కృష్ణస్య బాలనూపస్య వయసా తాలమానకమ్. 2

ఏకవర్షం సమారభ్య యావత్పంచాబ్దమాదరాత్
 తాలత్రయక్రమేణైవ యథాయోగం ప్రకల్పయేత్. 3

వేదవర్షం సమారభ్యషట్తాలత్రయమేవ వా
 సప్తవర్షం సమారభ్య సప్తతాలత్రయం తథా. 4

దశవర్షం సమారభ్య అష్టతాలత్రయం తథా
 త్రయోదశసమారభ్య నవతాలత్రయం తథా. 5

ఏవం వయఃక్రమేణైవ తాలమానం తథోచ్యతే .

తిష్ఠన్తమేకపీఠస్థం రుక్మిణ్యా సత్యభామయా .

కృష్ణం చ బాలవపుషం శ్యామలం పీఠవాససమ్
రుక్మిణీం కనకాభాం తాం సత్యభామాం చ శ్యామలామ్ . 2

వాసుదేవం గుడాకేశం సర్వాభరణభూషితమ్
క్రీడాయష్టిధరం దేవం త్రిభంగధ్యానసంయుతమ్ . ౩

స్వస్థికం దక్షిణం పాదం వామపాదం తు కుంచితమ్
తిష్ఠన్తమంగులిస్థానే చాంగుష్ఠస్థితిమాచరేత్ . ౪

కించిత్కుంచితజాన్వన్తవామపాదస్థితిర్భవేత్
వక్త్రం చైవ తథా గాత్రం కటిభాగం తక్రైవ చ . ౧౦

త్రిషు మాన్దేషు భంగితాత్త్రిభంగిత్వం విధీయతే
వక్త్రం దక్షిణతో భాగే మధ్యభాగం తు వామతః . ౧౧

కటిర్దక్షిణతో భాగే భంగత్రయముదాహృతమ్
దక్షిణం కటికం హస్తం క్రీడాయష్టినమన్వితమ్ . ౧౨

దక్షిణే యష్టిహస్తస్తు నాభిసూత్రాదధోన్నతమ్
భూతవేదగుణాంగుల్యా విధినా సహితాలతః ? ౧౩

వామం దేవ్యోర్భుజసక్తం వామహస్తమధోముఖమ్
హిక్కాసూత్రాదధో వామం కూర్పరం స్యాద్దళాంగులమ్ . ౧౪

చట్రపాష్టాంగులాధిశ్యోన్నతం వా కారయేత్క్రమాత్
వామహస్తతల్యాగ్రస్తు నాభిమాత్రస్తు యోజయేత్ . ౧౫

వేణు చ తరవేగం తు హస్తాభ్యాం వీరయేత్క్రమాత్
ఊర్ధ్వకాయసమం వేణు క్రీడాయస్త్రిం తు తత్సమమ్.

౧౬

తీగితం శ్యామలాంగం చ ద్విభుజం రక్తవాససమ్
చతుర్భుజం వా కుర్వీత శంఖచక్రధరం పరమ్.

౧౭

సుస్థితం వామపాదేన దక్షిణేనైవ బంధయేత్
సర్వాభరణసంయుక్తం సుందరం సౌమ్యలోచనమ్.

౧౮

దేవీభ్యాం సహితం కుర్యా ద్రహితం వాఽత్ర కేచన
దేవస్య వామే గరుడం పాంజలీకృత్య సుస్థితమ్.

౧౯

పక్షద్యయయుతం కుర్యాత్తాలపత్రస్య మూలవత్

నవనీతనటం కుర్యాత్తథా కాళీయమర్దనమ్.

౨౦

పార్థసారథిరూపం తు దేవ్యోశ్చ రహితం క్రమాత్

పీతం చ ప్రతిమోత్సేధం పంచభాగం త్రిభాగికం.

౨౧

నపాంశాత్సప్తభాగం చ త్రిభాగద్యయముచ్యతే
తాకికప్రతిమోత్సేధం మానాఽంగులమితి క్రమాత్.

౨౨

ప్రథమం తు నపాంగుల్యం ద్విద్వ్యంగులవివర్ధనమ్
నవసంఖ్యమితి పోక్తం మానమేవం విధీయతే.

౨౩

పీతేన తు త్రిశేదం స్యాదుత్తమాధమమధ్యమమ్
మానంప్రమాణమున్నానం లంబమానోపమానకమ్.

౨౪

పంచతాలమితి పోక్తం లంబమానం విధీయతే
సాత్త్వికం రాజసం చైవ తామసం తు వివర్ణయేత్.

౨౫

దక్షిణం మానముద్భృత్య నాభిసూత్రప్రమాణకమ్
కటియోనిసమం వాఽథ దక్షిణం పాదమేవ హి. ౨౬

దంశహస్తస్తు మానేన మూర్ధ్ని కేశాఽక్షమేవ వా
అభయం దక్షిణం హస్తం భూమాత్రం కూర్పరాదయః. ౨౭

దక్షిణేన ముఖం చైవ కించిత్ప్రహసితాననమ్
కేశకంబలమిత్త్యుక్తం సూత్రం వామాశ్రయం భవేత్. ౨౮

ఉష్ణీషస్థదే మధ్యే నాసాగ్రే పుటవామకే
నాభిమధ్యగతే వాపి ముష్కమాలోరుదక్షిణే. ౨౯

పాదే దక్షిణపాణ్యస్తే అగ్రాన్మకుటవామకే.
లంబయేన్మధ్యసూత్రం చేదన్మత్సూత్రం న కారయేత్. ౩౦

ఉష్ణీషమంగులార్థం చ ముఖమష్టాఽంగులం భవేత్
గలమర్థాఽంగులం తస్య గ్రీవాస్తం ద్వ్యంగులం భవేత్. ౩౧

హిక్కాస్తం హృదయాస్తం చ నాభ్యస్తం మేధామూలకమ్
అష్టాదశాఽంగులం చైవ మూర్ధ్వకాయం విధీయతే. ౩౨

త్రయోదశాఽంగులం చైవ మూరుదీర్ఘం విధీయతే
బాసుస్సౌందర్యంగులం చైవ జంఘా చోరుశ్చ తత్సమా. ౩౩

చరణం ద్వ్యంగులం చైవ మానమేవ న సంశయః
హిక్కాసూత్రాంతతో బాహుర్ద్దశాంగులమితి స్మృతమ్. ౩౪

ప్రకోష్ఠమష్టాంగులాయామం సప్తాంగులతలాయతమ్
ముఖం ముఖవిశాలం స్యాత్కర్ణవిస్తారమంగులమ్. ౩౫

గ్రీవావిస్తారమేవం స్యాచ్ఛతురంగులచతుర్యవమ్
అభయం బాహుమానం చ చతుర్వింశతిరంగులమ్. ౩౬

కక్షయోరస్తరం చైవ చతుర్దశాఽంగులవిస్తరమ్
ఊర్ధ్వశాఽంగులం చైవ శ్రోణిరేకాదశాఽంగులమ్. ౩౬

కటివిస్తరమేవం స్యాత్ప్రయోదశాఽంగులమిష్యతే
ఊరుమూలసువిస్తరమష్టాఽంగులమితి క్రమాత్ ౩౭

షడంగులం జానుతారం జంఘాతారం చ సప్తకమ్
త్ర్యంగులార్ధం చ విశ్లేయం నాళికావిస్తరం భవేత్. ౩౮
పాదవిస్తరమేవోక్తం సర్వలక్షణసంయుతమ్

కలాపకుసుమశ్యామం శంఖచక్రగదామ్బుజమ్. ౪౦

అనేకరత్నం స-ఛన్నం కౌస్తుభోద్భాసి వక్షసమ్
తారహారావళీమయం గరుడోపరి సంస్థితమ్. ౪౧

దేవీభ్యాం సహితం కుర్యాత్కృష్ణం బృన్దావనే రతమ్

ఆలోల కుంతలోద్భాసి ముఖచంద్రో విరాజితమ్. ౪౨

అతిరక్తాధరోష్ఠం చ రక్తపాణిద్వయాఽంచితమ్
వామపాదం సమాశంచ్య చోత్తానీకృత్య దక్షిణమ్. ౪౩

దక్షిణం చాభయం హస్తం నవనీతయుతం తథా
వామం ప్రసార్య చోత్తానం సర్వాభరణభూషితమ్. ౪౪

సాంబరం తు ప్రకుర్వీత విగతాఽంబరమేవ వా
ఏవం తు విధినా కుర్యాన్నవనీతనటం బుధః. ౪౫

నీవమేవ ప్రకుర్వీత కాళీయాఽహిఞ్శోపరి
నృత్యస్తం పరమాత్మానముత్తానాకుంచితాంఘ్రికమ్. ౪౬

దక్షిణే తు కరే కుర్యాన్నవసీతస్య ఖండకమ్
అహిపుచ్చుం కరే వాఽపి కుర్యాత్కాలీయమద్దనమ్.

౪౭

సీలోత్పలదలశ్యామం పీతాంబరసుశోభితమ్
చతుర్భుజం శంఖచక్రమూర్ధ్వపాణిన్వయే ధృతమ్.

౪౮

అధఃపాణిద్వయే వేణుం వాసయంతం ముదాన్వితమ్
సర్వాలంకారసంయుక్తం గరుడోపరి సంస్థితమ్.

౪౯

దేవీభ్యాం సహితం దేవం మునిభిః పరివేష్ఠితమ్
కృష్ణమేవం ప్రకుర్వీత సన్తానార్థ విశేషతః.

౫౦

కలావళుసుమ శ్యామంపూర్ణచంద్రివిభాననమ్
బద్ధి బద్ధ కృతోత్తంగం సర్వాలంకారసంయుతమ్.

౫౧

యవతీవేషలావగ్యం శ్రీవత్సాంకితవక్షసమ్
స్మేరాఽరుణాఽధరన్యస్తవేణుం త్రైలోక్యమోహనమ్.

౫౨

అక్షమాలాం చ విద్యాం ఛ కుర్యాద్దూర్ధ్వకరద్వయే
వేణుం కరద్వయే కుర్యాచ్చతుర్భుజయతం హరిమ్.

౫౩

తపనీయలసత్కన్త్యా భ్రాజత్కమలహస్తయా
నిరీక్ష్యమృతచరణం వామపార్శ్వస్థయా శ్రియా.

౫౪

హేమనిఃహాసనే రమ్యే రాజ్ఞీభిస్తు నిషేవితమ్
చంద్రిమంశలనంకాశశ్వేతఛత్రేణ శోభితమ్.

౫౫

నారదాదైత్యశూరిగణైశ్చానార్థిభిరుపాసితమ్
ఇంద్రానిదేవతాబ్జంధైః ప్రణతం పతమేశ్వరమ్.

౫౬

ఏవం కృష్ణం ప్రకుర్వీత జగన్మోహనవిగ్రహమ్

గోపీభిరావృతం గోభిః పరమానందవిగ్రహమ్.

౫౭

వ్యత్యస్త్య దక్షిణం పాదం వామే న్యస్త్య చ సుస్థితమ్

చతుర్భుజం శంఖచక్రధరమూర్ధ్వ కరద్యయే.

౫౮

ధృత్వా వేదమయం వేణుమన్యహస్తద్యయేన చ

అంగులీభిర్ముదా వేణుసుషిరాణి చ పూరయత్.

౫౯

దివ్యగాంధర్వగీతార్తం త్రిభంగేన చ సుస్థితమ్

ఏవం కృష్ణం ప్రకుర్వీత వేణునాదనటం బుధః.

౬౦

సర్వభూషణసంయుక్తం బ్రహ్మసూత్రసమన్వితమ్

రక్తాంబరధరం చైవ శ్యామలం కమలేక్షణమ్.

౬౧

రుక్మిణీసత్యభామాభ్యాం పార్శ్వయోరుపశోభితమ్

రుక్మిణీం రుక్మవల్లభాం సత్యాం శ్యామనిభాం తథా.

౬౨

వసుదేవం దేవకీం చ పురతో దక్షిణే తథా

యశోదాం నందగోపం చ దేవేశం వీక్ష్య సుస్థితమ్.

౬౩

ప్రద్యుమ్నం చ తథా సాంబం వామే కుర్యాత్సలక్షణమ్

దామం సుమనసం చైవ కుర్యాదన్యాం చ గోపికాన్యః.

౬౪

కర్ణాగ్రాస్తస్త్ర కృష్ణస్య సుమస్తం వామమాశ్రితమ్

కక్షబాహుసమం వాపి కారయేద్యుక్తితః క్రమాత్.

౬౫

నవతాలేన మానేన కుర్యాత్తా సమలంకృతా

దేవకీం వసుదేవం చ కృష్ణవల్లభా ప్రకల్పయేత్.

౬౬

యశోదాం గౌరవార్థాంచ కర్పరం నందమాచరేత్
ప్రద్యుష్మం శ్యామవర్ణం చ సాంబం కాలాంజనప్రభమ్. ౬౭

దామం రక్తనిభం చైవ గౌరం సుమనసం తథా
సుమస్తం శ్వేతవర్ణం చ కల్పయేద్విధినా బుధః ౬౮

ఏవం కృష్ణం ప్రకుర్వీత లీలామానుషవిగ్రహమ్
చతుర్మా ర్చిత్రమశ్చైచుచాం వాసాంధికరణోక్తవత్. ౬౯

ధృత్వా పుష్పమయీం యష్టిం దక్షిణేన తు పాణినా
స్యస్యాన్యం చైవ భూమిస్థరాజదండస్య మూర్ధని. ౭౦

రాజార్ధారణై ర్యుక్తం రుక్మిణ్యా సహితం ప్రభుమ్
ఏవం కృష్ణం ప్రకుర్వీత రాజగోపాలవిగ్రహమ్. ౭౧

వీతాంబరధరం దేవం జ్ఞానముద్రాలసత్కరమ్
వేణుమన్యకరే ధృత్వా సుఖాసీనం శుచిస్మితమ్. ౭౨

ఉపాస్యమానం మునిభిర్దేవీభ్యాం రహితం హరిమ్
కృష్ణమేవం ప్రకుర్వీత జ్ఞానగోపాలవిగ్రహమ్. ౭౩

స్వర్ణప్రభముదారాంగమప్తబాహుం జగత్ప్రభుమ్
ఇక్షుచాస్త్రాంకుశాన్వేణుం శంఖారినుమనాయ కాకం. ౭౪

బిభ్రీస్తం రమయా శ్లిష్టదివ్యమంగలవిగ్రహమ్
సర్వాభరణసంయుక్తం యోగినామమృతప్రదమ్. ౭౫

ఏవం సమ్మోహనం కుర్యాత్కృష్ణం గోపాలవిగ్రహమ్

గవాం గోపకుమారాణాం గోపీనాం రక్షణాయ వై 2౬

నగం గోవర్ధనం నామ దధార భగవాన్ హరిః.
వామేనోద్ధృతహస్తేన విభ్రీస్తం నగముత్తమమ్. 27

కటిన్యస్తాన్య హస్తం చ పద్మహస్తమథాఽపి వా
శంఖచక్రధరం దేవంకుర్యాచ్చైవ చతుర్భుజమ్. 2౮
ఏవం కృష్ణం ప్రకుర్వీత గోవర్ధనధరం హరిమ్.

పురా మహతి సంగ్రామే పార్థం రక్షితవాన్ హరిః 29

పార్థం రథస్థితం కుర్యాచ్చరతూణీరసంయుతమ్
సమీక్షమాణం దేవేశం న్యంసనన్తం స్వపార్శ్వగమ్. ౩౦

శ్యామవర్ణం మహాబాహుం కృష్ణముద్బద్ధకుంతలమ్
విభ్రీస్తం దక్షిణే పాశం శంఖం వామకరే తథా. ౩౧

అర్జునస్య ముఖం వీక్ష్య స్మయమానం మహారథమ్
ఏవం కృష్ణం ప్రకుర్వీత పార్థసారథివిగ్రహమ్ ౩౨

హమహనుసమాకుంచ్య దీర్ఘమన్యం ప్రసార్య చ

తక్షే వాఽవిధ్య సన్నయస్య భూమ్యాం వామకరం పురః. ౩౩
అకుంచితాన్యపాదేన చాసనస్థితశోభినా

అన్యహస్తేన సంధార్య నవసీతం నవం నవమ్. ౩౪
ముహురాలోకయన్తం తద్దర్శనీయం విశేషతః

ఏవం కృష్ణం ప్రకుర్వీత బాలగోపాలవిగ్రహమ్ ౩౫

పురా సంవర్తనమయే సంహృతేషు జగత్సు చ
వటప్రతే వినిద్రాణో బభూవ భగవాన్ హరిః.

౮౬

వటప్రతే శయానం తు బాలయాశం పరాత్పరమ్
అకృష్య దక్షిణం పాదం వామహస్తేన లీలయా

౮౭

పాదాంగుష్ఠం ముఖే న్యన్య ధాన్యస్తం హసితాననమ్
దక్షిణేన తు హస్తేన వహస్తం దక్షిణోరుకమ్

౮౮

ప్రసారితేతరపదం దివ్యాఽలంకారశోభితమ్
వటపత్రం ప్రకుర్వీత విశాలం చాఽథ రాగ్రకమ్

౮౯

వటప్రత్రశయానం తు కృష్ణమేవం ప్రకల్పయేత్.

శంఖచక్రగదాపద్మపాశాఽంకుశలసత్కరమ్.

౯౦

కరాభ్యాం వేణుమూదాయ ధమస్తం సర్వమోహనమ్
సూర్యాయతశతాభాసం పీతాంబరసుశోభితమ్.

౯౧

నానాలంకారశుభగం సూర్యమండలసంస్థితమ్
ఏవంప్రకల్పయేత్కృష్ణం మహాస్తం స్వమోహనమ్.

౯౨

కృష్ణరూపమసంఖ్యాతంస్త్రీచ్ఛారూపం తు కారయేత్
కాలీయమర్దనాదా తు నాగకన్యాదికల్పనమ్.

౯౩

కల్పనం భోగభేదస్య చైవమాదీన్ ప్రకల్పయేత్
యుక్త్యా బుద్ధ్యా చ భక్త్యా చ యథా స్యాన్మనసః ప్రియమ్

౯౪

ఏవం రూపం చ కృత్వా తు తద్రూపం కాతుకం చరేత్
ధనా కౌశుకు బింబ చతుస్త్రిశసంస్కృతమ్.

౯౫

అభయం వరదం పూర్వం శంఖచక్రధరం పరమ్
ఏవం చతుర్భుజం కృత్వా స్థాపనారంభమాచరేత్

౯౬

పూర్వోక్తయాగశాలాయాం పంచాంగ్నిక్ పరికల్ప్య చ
పొండరీకే ప్రధానాంగ్న హస్తశంసనమాచరేత్

౯౭

కృష్ణం నారాయణం పుణ్యం త్రిదశాభిషేచ్య
రుక్మిణీం సుందరీం గోపీం రమామితి చ రుక్మిణీమ్.

౯౮

సత్యరూపాం నతీం చైవ సన్నతీం చ శ్రుమామితి
ఇత్యేవముక్త్యా చాపవాహ్య గరుడం పూర్వవత్తథా

౯౯

ఆవాహనక్రమేణైవ నిరుప్యాజ్యహుతీర్వజేత్
సత్యసత్యస్థ ఇత్యుక్త్యా శతమష్టాభికం యజేత్.

౧౦౦

శ్రీభూమ్యారివ కుర్యాచ్చ రుక్మిణీసత్యభామయోః
పూర్వోక్తేన విధానేన స్థాపనాదీని కారయేత్.

౧౦౧

—|| క ర్మ ||—

యుగాస్తసమయే విష్ణుః కర్మీ నామ భవిష్యతి
ఖడ్గఖేటకహస్తస్తు శ్లేచ్ఛాదీన్ స హనిష్యతి.

౧౦౨

కూటే వా గోవురే వాపి పర్వతాభ్యంతికేపి వా
కల్మీరూపం ప్రతిష్ఠాప్య విమానే తు సమర్పయేత్.

౧౦౩

మధ్యమం దశతాలేన భిన్నాంజనచయప్రభమ్
అశ్వినసం ముఖం కుర్యాదన్యచైవ నరాకృతి.

౧౦౪

చతుర్భుజం చ హస్తీషు క్రమాచ్చైహాయుధాన్యసి.
చక్రం శంఖం చ ఖడ్గం చ దధానం ఖేటకం తథా.

౧౦౫

అథ వా కల్పయేద్దేవమశ్వాసాధం ద్విబాహుకమ్
శుద్ధస్థటికసంకాశం ఖడ్గఘోటకధారిణమ్.

౧౦౬

అత్రైవ కాతుకం కుర్యాద్విష్ణురూపం చతుర్భుజమ్
పూర్వోక్తయాగశాలాయాం పంచాగ్నీక్ పరికల్ప్య చ.

౧౦౭

పాండిరీకే ప్రధానాఽగ్నౌ పశ్చాత్రశంసనమాచరేత్
'కర్మిణం కామరూపం చ విష్ణుం సంహారకారణమ్'.

౧౦౮

ఏవమావాహ్యా విధినా నిరుప్యాజ్యాహుతీర్యజేత్
'ధూర్వా వహంతామిత్యుక్త్యా శతమష్టాఽధికం యజేత్'.

౧౦౯

ఉత్సవస్సుచనాదీని విష్ణోః సమాచరేత్
విష్ణోర్దశావతారాణామేవం పోక్తం తు లక్షణమ్.

౧౧౦

అనాదిర్భగవాన్ కాలో నాఽస్య చాఽన్తోఽపి దృశ్యతే
ప్రకవత్పరివర్తనే సృష్టిస్థిత్యంతసంయమాః.

౧౧౧

అవతారాశ్చ కీర్త్యంతే భూయాంసః పరమాస్మదః
ధర్మసంరక్షణార్థాయ దుష్టసంశీక్షణాయ చ.

౧౧౨

సద్య ఆవిర్భవేద్విష్ణుర్యత్ర భక్తానుకంపయా
ఆవిర్భావం తు తం వింద్యాత్ప్రమర్శావమభేతరత్.

౧౧౩

ఆవిర్భావాస్త మత్యన్యద్యాః పంచ పంచేతరాస్సృతాః
గజేంద్రమోక్షణాదీనప్యావిర్భావా ప్రచక్షతే.

౧౧౪

అన్తరాతే తథా విష్ణోర్దక్షిణోత్తరపార్శ్వయోః
కల్పయేద్రామకృష్ణౌ తు ముఖమండప ఏవ వా.

౧౧౫

అథాన్తర్మండపే వాఽపి తథాఽవరణమండపే
సంస్థాప్య కాతుకం బేరం దగ్ధయమేవేతి కే చ న.

౧౧౬

- నారసింహం వరాహం చ వామనం చ త్రివిక్రమమ్
 ధృవబేరం వినా కృత్వా కాతుకం లక్షణాన్వితమ్ ౧౧౭
- స్థాపయిత్వా తథా విష్ణోః పూజయేదగ్రమండపే
 మత్స్యకూర్మవరాహాణాం వామనస్య విశేషతః. ౧౧౮
- కాతుకం విష్ణురూపం తు కుర్యాచై చైవ చతుర్భుజమ్
 ధృవరూపం న కుర్వీత యథేష్టమితరత్ర తు. ౧౧౯

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చాస్త్రే భృగుప్రోక్షాయాం సంహితాయాం
 ప్రక్షిల్లాఽధికారే షోడశోఽధ్యాయః.

~*~*~

అథ సప్తదశోఽధ్యాయః.

~*~*~

—|| ఆది మూర్తి కల్పః ||—

- అథ వక్ష్యే విశేషేణ కేశవాదివిగ్లయమ్
 కేశవం తు ప్రకుర్వీత సామ్యరూపం చతుర్భుజమ్. ౧
- శంఖచక్రగదాపద్మధరం స్వర్ణాభవేచ చ
 సర్వాలంకారసంయుక్తం ముక్తాహారవిభూషితమ్. ౨
- స్థితమేవం ప్రకుర్వీత దేవీభ్యాం సహితం వ్రభుమ్
 నారాయణం ప్రకుర్వీత ఘనశ్యామం చతుర్భుజమ్. ౩
- శంఖపద్మధరం దేవం బిభ్రీస్తం చ గదాధునిమ్
 భూషితం మణిభూషాభిః వీరవాససమచ్యుతమ్. ౪
- ప్రకుర్యాచ్చ విశేషేణ లక్ష్మీస్థానారాయణం తుభమ్
 ఉత్తమం దశతాభేన మానోన్మాన్మజ్జమాణతః. ౫

సింహాసనే సమాసీనం దక్షిణాంఘ్రిం ప్రసార్య చ
ఆసనే నిహితం వామం లక్షణం పూర్వవత్తథా.

౬

లక్ష్మీం సన్న్యస్త్య వామోర్థా ముఖే హర్ష సమన్వితామ్
ప్రసారితకరాం దేవీం పంచతాలప్రమాణతః.

౭

ప్రాంఘ్రికృతహస్తాం తాం సర్వాభరణభూషితామ్
వామేన తాం పరిష్కప్య దక్షిణేనాంభయప్రదమ్.

౮

అన్యభ్యాం చ కరాభ్యాం చ శంఖచక్రధరం పరమ్
తార్క్ష్యస్కంధాసనఘం వా అన్యత్సర్వం చ పూర్వవత్.

౯

తార్క్ష్యం నవార్థతాలేన అర్ధేషదృశ్యకుటిం ? ముఖమ్
దక్షిణోర్థాస్థితాం లక్ష్మీం కేచిదిచ్చన్తి సూరయః

౧౦

నాగభోగే సమాసీనమేవం కుర్యాత్తు వా హరిమ్
సప్తభిః పంచభిరాపి షణ్ణై ర్యస్తారితై ర్యుతమ్.

౧౧

శేషం సమ్యక్ప్రకర్షిత సముత్తుంగశరీరిణమ్
మాధవం చోత్పలనిధం చక్రచాపగదానిభిః.

౧౨

చతుర్భుజధరం కుర్యాద్విప్రమాల్యాంబరం హరిమ్
గోవిందం పాండురాధం చ చతుర్భుజధరం హరిమ్.

౧౩

గదాశంఖారిపద్మాని బిభ్రీస్తం కారయేద్భుధః
విష్ణుం నీలోత్పలాభన్తు శంఖార్జున్జగదాభృతమ్.

౧౪

సర్వాభరణసంయుక్తం వీతవాససమచ్యుతమ్
రక్తోత్పలాభం కర్షిత దేవం తు మధుసూదనమ్.

౧౫

శంఖార్జున్జగదాపాణిం చతుర్భుజమనామయమ్
త్రివిక్రమం నీలవర్ణం శంఖార్జున్జగదాభృతమ్.

౧౬

చతుర్భుజధరం దేవం సర్వాభరణభూషితమ్
వామనం మేఘవర్ణం తు చతుర్బాహుం మహాబలమ్. ౧౭

గదాశంఖారిపద్మాది బిభ్రస్తం ఛలరూపిణమ్
అథ వా కారయేత్కుంభం దధ్యన్నం చ కరద్వయే. ౧౮

దధివామనమాహుస్తం శ్వేతాభం ద్విభుజం హరిమ్
అథ వా వటురూపం తు ధృత్వా దండకమండలూ. ౧౯

స్వర్ణచ్చవి బాలరూపం ద్విభుజం కారయేద్ధరిమ్
సితాఽసితాభం కురీవ్రత శ్రీధరం తు చతుర్భుజమ్. ౨౦

కామోదకీశంఖచక్రపద్మధారిణమీశ్వరమ్
హృషీకేశం ప్రకురీవ్రత శ్యామాభం చ చతుర్భుజమ్. ౨౧

గదాశంఖారిపద్మాది బిభ్రస్తం హరిమవ్యయమ్
సితమేచకవర్ణస్త పద్మనాభం ప్రకల్పయేత్. ౨౨

కామోదకీచక్రపద్మశంఖపాణిం రమాధవమ్
దామోదరం ప్రకురీవ్రత సితగౌరాభమీశ్వరమ్. ౨౩

పద్మశంఖగదాచక్రధరం దేవం చతుర్భుజమ్
నంకర్షణం తు కురీవ్రత శ్వేతవర్ణం చతుర్భుజమ్. ౨౪

శంఖార్యబ్జగదాపాణిం సర్వాధారం సనాతనమ్
వాసుదేవం ప్రకురీవ్రత తరుణాదిత్యసన్నిభమ్. ౨౫

శంఖచక్రగదాపద్మధరం సర్వధరం విభుమ్
చంద్రాభం నవకుందాభమథ వా కారయేద్ధరిమ్. ౨౬

ప్రద్యుమ్నం తు సువర్ణాభం కుర్వాదేవం చతుర్భుజమ్
చక్రశంఖగదాపద్మధరం దేవం మహాబలమ్. ౨౭

అనిరుద్ధం హిరణ్యాభం సర్వాలంకారసంయుతమ్
శంఖచక్రగదాపద్మధరం దేవేశ్వరేశ్వరమ్.

౨౮

సితా౭సితాభం కుర్వీత దేవేశం పురుషోత్తమమ్
శంఖచక్రగదాపద్మధరం దేవం చతుర్భుజమ్.

౨౯

అథోక్షజం ప్రకుర్వీత శంఖాభం చ చతుర్భుజమ్
చక్రశంఖగదాపద్మధరం భూషణభూషితమ్.

30

నారసింహం తు మేఘాభం సర్వాలంకారసంయుతమ్
శంఖపద్మగదాచక్రధరం భక్తాభయప్రదమ్.

31

సితమేచకవర్ణం తు కుర్వీత విభుమచ్యుతమ్
గదాబ్జచక్రశంఖాంకం చతుర్భుజవిరాజితమ్.

32

జనార్దనముదారాంగం నీలవర్ణం సమాచరేత్
చక్రశంఖగదాపద్మధరం దేవం సనాతనమ్.

33

అథ వా కటివిన్యస్తైస్సవామహస్తం ప్రకల్పయేత్
ఉపేష్ట్రం ఘనకృష్ణాభం సర్వాభరణభూషితమ్.

34

శంఖచక్రగదాపద్మధరం దేవం జగత్ప్రభుమ్
హరిం పాంశురకృష్ణాభం సర్వాలంకారశోభితమ్.

35

శంఖపద్మగదాచక్రధరం కుర్యాన్మనోహరమ్
కృష్ణం తు నీరదశ్యామం పుండరీకనిభేక్షణమ్.

36

శంఖచక్రగదాపద్మధరం కుర్యాద్ద్విచక్షణః
సర్వేషాం తు విమానాని విష్ణోరుక్తవదాచరేత్.

37

సభ్యకుండే ప్రధానాగ్నౌ హత్రం తత్ర ప్రశంస్య చ
కేశవం క్షేత్రసంహారం విష్ణుం చైవ పరాత్మరమ్.

38

- నారాయణం నరం విష్ణుం నరకాంతక' మిత్యపి
మాధవం పుండరీకాక్షం విష్ణుం సర్వాత్మకం' త్వితి, ౩౯
- గోవిందం పరమానందం విష్ణుం చైవ సనాతనమ్'
విష్ణుం వ్యాపినమీశానం సర్వలోకాభివం తథా. ౪౦
- మధుసూదనముద్యోగం మహాంతం విష్ణుమిత్యపి
త్రివిక్రమం త్రిలోకేశం లోకాధారం సనాతనమ్' ౪౧
- హమనం వరదం చైవ కాశ్యపిం చాదితిప్రియమ్'
శ్రీధరం పురుషం చేతి విష్ణుం శ్రీవత్సకృతమ్'. ౪౨
- హృషీకేశం జగన్నాథం విష్ణుం విశ్వమయం' తథా
పద్మరాజం సురేశం చ విష్ణుం చైవ జగత్పతిమ్'. ౪౩
- దామోదరం సదాధారం విష్ణుం ప్రణవరూపిణమ్'
సంకర్షణం యదువరం విష్ణుం హలధర' తథా. ౪౪
- వాసుదేవం పుణ్యమూర్తిం భద్రేశం పుణ్యరూపిణమ్'
ప్రద్యుమ్నం జగదీశానం విష్ణుం పుణ్యాత్మకం' తథా. ౪౫
- అనిరుద్ధం మహాంతం చ వైరాగ్యం సర్వతేజసమ్'
పురుషోత్తమమానందం విష్ణుం పంచాత్మకం' తథా. ౪౬
- అథోక్షజమనాదిం చ విష్ణుం వ్యాపక'మిత్యపి
నారసింహం తపోనాథం మహావిష్ణుం మహాబలమ్' ౪౭
- అచ్యుతం చాపరిమితమైశ్వర్యం శ్రీపతిం' తథా
జనార్దనమనాద్యంతం విష్ణుం తేజోమయం' తథా. ౪౮
- ఉచ్ఛేద్ధ్రమిద్ధ్రావరజం విష్ణుం పైకుంత'మిత్యపి
శూరిం సావధారం చేతి విష్ణుం మంగలవిగ్రహమ్. ౪౯

కృష్ణం నారాయణం పుణ్యం త్రిదశాధిపమిత్యపి
ఆవాహ్య తు క్రమేణై వ నిరుపావ్యాహ్యహుతీర్యజేత్.

౨౦

విష్ణోర్ముకాంబిష్ణుడ్భిరతోదేవాంబిస్తథా
కేశవాదిద్వాదశానాం మంత్రైర్ద్వాదశభిర్ద్వనేత్.

౨౧

నారసింహస్య కృష్ణస్య మంత్రః పూర్వముదీరితః
ఇత రేషాం దశానాం తు దశమంత్రాః ప్రకీర్తితాః.

౨౨

విష్ణుస్సర్వేషామిత్యాది యం యజ్ఞైరస్తమీరితాః
తం తం దేవం సముద్దిశ్య త త్త స్మస్త్రేణ చాత్వరః.

౨౩

శతమష్టా౭ధికం హుత్వా శేషం పూర్వవదాచరేత్

ఏవం సర్వత్ర కురీవీత దేవీభ్యాం సహితం విభుమ్.

౨౪

తదూపం కాతుకం కుర్యాత్సర్వలక్షణలక్ష్మితమ్
కర్షణాదిక్రియాస్సర్వా విష్ణోరివ సమాచరేత్.

౨౫

—|| ల క్షీ క ల్పః ||—

అథ వక్ష్యే విశేషేణ లక్ష్మీస్థాపనముత్రమమ్
అష్టథా ప్రోచ్యతే లక్ష్మీః ప్రథమా త్వనపామునీ.

౨౬

విష్ణోర్వక్ష్యస్థలేకార్యా సర్వాలంకారసంయుతా
దక్షస్తనస్యోర్ధ్వభాగే వహ్నయశ్చే దిష్యమండలే.

౨౭

పద్మమధ్యే సమాసీనాం పద్మద్వయకాంచితామ్
వరదాభయహస్తాం చ మద్వస్మిత ముఖాంబుజామ్.

౨౮

ఏవం యాపాం ప్రకుర్వీత యోగలక్ష్మీస్తు సా మతా
యోగలక్ష్మీం ప్రతిష్ఠాప్య శ్రీకామస్సమృగర్చయేత్.

౨౯

దేవేశేన సమం కుర్యాదస్యాస్థాపనము త్రమమ్
కాలాంతరే ప్రకృత్యాచేద్యేమయాప్యదినా పునః ౬౦
కృత్వా శ్రీవత్సరూపం తు ధారయేద్విష్ణుమవ్యయమ్
తత్తద్భింబానురూపం చ కుర్యాచ్ఛ్రీవత్సలక్షణమ్ ౬౧

భోగలక్ష్మ్యస్సమాఖ్యాతా శ్రీభూసీలాః కృమాదిమాః
ధృివాదిషు తు బేరేషు శ్రీభూమ్యా దేవపాశ్వాగే. ౬౨
వై కుంఠమార్గసంచారా సీలా నిత్యసమాశ్రితా
శ్రీభూమ్యాస్థాపనం పూర్వం దేవేశేన సహూదితమ్. ౬౩
దేవీభ్యాం రహితే దేవే కుర్యాత్కాలాంతరే పునః
పృథక్ప్రతిష్ఠాం శ్రీభూమ్యాః కుర్యాదాంగిరసోక్తివత్ ౬౪

* * *

వీరలక్ష్మీరితి ప్రోక్తా పృథగాలయసంగతా
అలయాద్దక్షిణే పార్శ్వే కుర్యాత్తు పృథగాలయమ్. ౬౫
దశతాలేన మానేన కుర్యాద్దేవీం సలక్షణామ్
పన్మన్వీయకరాం చైవ వరదాఽభయధారిణీమ్. ౬౬
కిరీటముకటోపేతాం సర్వాలంకారశోభితామ్
పద్మాసనే సమాసీనాం హేమాభాం సర్వమంగలామ్. ౬౭

గోదామన్యాం ప్రకుర్వీత లక్ష్మీం తు విజయాఽభిధామ్
నవతాలేన మానేన కుర్యాదన్యాలయాశ్రితామ్. ౬౮
దక్షిణేన తు హస్తేన కల్పారం దశతీం తథా
ప్రసారితేతరకరాం బద్ధధమ్మిల్లశోభిణీమ్. ౬౯

సర్వాంశకారసంయుక్తాం తిష్ఠన్తీమేవ కారయేత్
గోదా భూమ్యంశజా ప్రోక్తా తస్మిన్ప్రేణాచరేత్క్రియాః. 20

పాకలక్ష్మీస్సమాఖ్యాతా పచనాలయసంగతా
లప్తతాలేన మానేన కుర్యాత్తాం పచనాలయే. 20

పద్మద్వయాంచితకరాం వరదాభయధానిశీమ్
అసీనాం వాఽథ తిష్ఠన్తి కుర్యాద్భూషణభూషితామ్. 21

ద్వితీయ మండపద్వారే ద్వారలక్ష్మీం సమాచరేత్
పతంగపట్టికామధ్యే సర్వాంశకారశోభితామ్. 22

పద్మద్వయాంచితకరాం వరదాభయధానిశీమ్
పద్మాసనే సమాసీనాం కిరీటాదివిభూషితామ్. 23

గజౌ తు పాశ్వయోః కుర్యాద్ధేమకుంభకరా పురః
సింహస్తౌ తౌ మహాలక్ష్మీం కుర్యాత్కుంభజలైస్తథా. 24

శ్రీభూమ్యార్విరవిజయలక్ష్మ్యై రేవ విధీయతే
ధృవబేరానురూపేణ బేరాస్తరసమర్చనమ్. 25

తద్రూపం కాతుకం కుర్యాదుత్సవాది యథేచ్ఛయా
అన్యాసాం నైవ కుర్వీత ధ్రువార్చామేవ కారయేత్. 26

పాండరీకే ప్రధానాఽగ్నౌ హస్తాత్రం తత్ర ప్రశంస్య చ
శ్రీభూమ్యగ్నౌ ర్తిమంత్రైశ్చ క్రమేణావాహనాదికమ్. 27

.గోదాం కృష్ణప్రియాం లక్ష్మీం దుష్మణీయతి చాహ్వాయేత్.

ఆవాహనశ్రీమదైవ తన్మంత్రైర్బ్రహ్మయంత్రాభూత్. ౭౯

ప్రతిష్ఠాక్రమేణైవ సర్వం పూర్వవదాచరేత్.

నవపట్నంచమూర్తినాం విమానస్థాలయస్య చ. ౮౦

ద్విమూర్తస్థాపనం తద్వ త్రిమూర్తస్థాపనం తథా

అన్యేషాం పరివారాణాం స్థాపనం విధివచ్చరేత్. ౮౧

యద్యత్సమర్ప్యతే వస్తు దేవేశస్య తు మర్దిరే

తత్తత్సర్వం విధానేన ప్రతిష్ఠాప్య సమర్పయేత్. ౮౨

అసంస్కృతం తు న గ్రహ్యాం న తద్దేవప్రియం భవేత్

భూషణాని చ వ సాంసి పాత్రాణ్యన్యశ్చిరిచ్ఛదమ్. ౮౩

బేరాఽలంకారయోగ్యాని ధామాఽలంకరణాని చ

యథాహం సంస్కృతాశ్చైవ గృహ్స్థీయాత్సఫలం భవేత్. ౮౪

తత్తద్ద్రావ్యాధిదైవత్యం దేవతామూర్తిమంత్రకమ్

జాహుయాత్సర్వమన్యచ్చ ప్రతిష్ఠాక్రమదాచరేత్. ౮౫

ద్రవ్యాఽధిదేవతాకల్పస్సమ్యగుక్తో మయా ఖలే.

౮౫౪

ఇతి శ్రీవై భానసే భగవచ్చాస్త్రే భృగుహోత్రాయాం సంహితాయాం
పృక్షిర్ణాఽధికారే సప్తదశోఽధ్యాయః.

అథాఽష్టాదశోఽధ్యాయః.

భ గ వ ద ర్చ న మ్

భగవత్స్వే విశేషేగా విష్ణోరర్చనము తమమ్

ప్రవః సాస్తమ'నేత్యాది శ్రుతిభిర్విహితం తథా
యచ్చోక్తం గురుణా సూత్రే సమాసేన మహర్షిణా
తేనైవ వివృతం శాస్త్రే సార్థకోటి ప్రమాణతః.

౧

౨

అస్మాభిస్తు సుసంక్షిప్తం చాతుర్లక్షప్రమాణతః
తదర్చనకృమం వక్ష్యే శ్రుణుధ్వమృషిసత్తమాః.

౩

వైఖానసేన సూత్రేణ నిషేకాది క్రియాన్వితః
ఋక్సిగుక్తగుణోపేతస్సప్రప్తాంగస్సమాహితః.

౪

గృహస్థో బ్రహ్మచారీ వా భక్తైశ్చ వాఽర్చనమాచరేత్
ద్రవ్యైరనేకైశ్చ సుంపాద్యం తథానన్తోపచారకైః.

౫

అశక్యం విధివశ్కర్తుం బ్రహ్మదైవ్యరపి పూజనమ్
మనుష్యైః కిముపక్తవ్యం దరిద్రైరదృఢాత్మభిః.
యథాశక్తి తతః కుర్యాత్తస్మాద్భవభిరర్చకైః
బహుభిః పరిచారైశ్చ తథైవాన్యపదార్థిభిః.

౬

౭

నిర్విర్యం పూజనం విష్ణోశ్శ్రద్ధాభక్తిసమన్వితైః
తస్మాన్నవవిధా గ్రాహ్యే అర్చకాః పరిచారకాః.

౮

ఉత్తమే తూత్రమం ప్రోక్తమర్చకానాం వింశతిః
అశీతిః పరిచారాణాం త్రమే మధ్యమం తతః.

౯

పరిచారాణాం చతుష్షష్టిర్చకాష్టాదశ స్మృతాః
ఉత్తమే త్వధమం ప్రోక్తమర్చకా ద్వాదశ స్మృతాః.

౧౦

పంచాశత్పరిచారాశ్చ మధ్యమే చోత్తమం పునః
చత్వారింశత్పరిచరాః పూజకాశ్చష్ట కీర్తితాః.

౧౧

మధ్యమే మధ్యమం ప్రోక్తమచాక్షుడుదీరితాః.

పంచవింశత్పరిచరా మధ్యమే త్వధమం పునః ౧౨

చత్వారః పూజకాస్తత్ర పరిచరాస్తు షోడశ
త్రయోఽర్చకాః పరిచరా నవ స్యురధమోత్తమే ౧౩

పూజకా ద్వా పరిచరాశ్చ త్వారోఽధమమధ్యమే.
ఏకోఽర్చకః పరిచరా ద్వా పోక్తావధమాధమే. ౧౪

ఆచార్యస్సాన్యదుషద్రష్టా దేవసాన్నిధ్యకారకః
అర్చనాద్యఖిలం కార్యం తస్మియోగేన కారయేత్. ౧౫

స హి కార్యస్య నిర్ణేతా గోప్తా ధర్మస్యదేశికః
అర్చనో దేవదేవస్య కుర్యాత్పూజాసనాఽపి ౧౬

ఉపచారానసంతాంశ్చ విధినా శాస్త్రచోదితాః
అర్చకస్య సహాయస్తు క్రింకరః పరిచారకః. ౧౭

బహుకార్యకరాశ్చైతే గ్రాహ్యస్తు పరిచారకాః
సమ్మాజకనకరశ్చైవ తథా స్యాదుపశేషకః. ౧౮

దీపాదీపయితా చైవ పాత్రశోధనకారకః.
పానీయ వాహకశ్చైవ పుష్పాపచయకారకః ౧౯

ధూపదీపాదికర్తా చ గంధపేషణతత్పరః
తత్తత్పరిచ్ఛదాహర్తా తథైవ బలివాహకః. ౨౦

ఏవమాదీని కార్యాణి కుర్వన్తి పరిచారకాః
పాచకః పరిచారసాన్యత్పచనాలయసంగతః. ౨౧

హవిష్పాకవిధానజ్ఞశ్చౌచాఽచారపరాయణః
ఏతాన్తైవ ఖానసానేవ వృణేత్పూర్వాః పదార్థినః. ౨౨

అలాభే తత్ర సర్వేషా మూచార్యం చార్చకాస్సనః

నై భానసానేవ వృణెన్న క్యుదర్యాదన్యసూత్రిణః. ౨౩

అనై భానస విప్రస్తు పూజయేదాలయే హఃమ్
స నై దేవలకో నామ సర్వ కర్మ బహిష్కృతః. ౨౪

పరిచారాంస్తు వృణుయాదలాభే త్వన్యసూత్రిణః
దీక్షితానేవసద్వృత్తానాగమోక్తవిధానతః. ౨౫

యజమానస్సదాధ్యాత్మరతో మోక్షార్థచింతకః
ధనీ సర్వసమస్త్యాగీ భక్తియుక్తః ప్రసన్నధీః. ౨౬

శాస్త్రోక్తేన విధానేన విష్ణులాంఛనలాంఛితః
దేవస్య నిత్యపూజార్థముత్సవార్థం విశేషతః. ౨౭

తథాన్యవిభవార్థం చ దాపయేద్ధనసంచయమ్
ఆచార్యాజ్ఞాప్రతిక్షాస్సాన్యత్యూజకే హితచింతకః. ౨౮

పరిచారే ప్రసన్నశ్చ కింకరేషు దయావరః
తీర్థప్రసాదనేవీ చ నిర్మలత్వేషు కృతాదరః. ౨౯

ఇతి లక్షణసంపన్నాః ప్రభవన్త్యాలయార్చనే

అథార్చకః ప్రసన్నత్వా పంచకాలపరాయణః. ౩౦

బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోద్ధాయ నారాయణమనుస్మరేత్
కృత్వా సూత్రోక్తవిధినా శౌచాదీని యథావిధి. ౩౧

స్నాత్వా స్నానవిధానేన ధృత్వా ధౌతాంబరే పునః
ఊర్ధ్వపుండ్రాణి సంధార్య విధినా కేశవాదిభిః. ౩౨

ధృత్వా పవిత్రపద్మాక్షతుశసీమణిమాలికాః
ధృత్వాభయవక్త్రే చ తథా సన్ధ్యాముపాస్య చ. ౩౩

ఉన్నీషేణ చ పంచాగభూషణే సువిభూషితః.

సమాప్య నిత్యకర్మాణి మహామంత్రాదికం జపక.

30

అనుణం తు జపితై వైవ నారాయణమతః పరమ్
ప్రణమ్య యంత్రికాం చైవ కరాభ్యాం పరిగృహ్య చ.

31

బాహ్వోశ్చిరసి వా న్యస్య భక్త్యా పరమయా యతః
సంగతః పరిచారైశ్చ యజమానేన సాదరమ్.

32

సర్వవాద్య సమాయుక్త స్ఫుర్వమంగలశోభితః
క్రమమాణశ్శనైర్విద్యా దేవాగారం ప్రతి వ్రజేత్.

32

ప్రత్యక్షోరితి ప్రోచ్య చాలయం పరితః క్రమాత్
యుగ్మప్రదక్షిణం కుర్యాద్దేవదేవమనుస్మరక.

33

యుగ్మప్రదక్షిణం కుర్యాదయుగ్మం త్వాభిచారికమ్
అయుగ్మం తు పరీత్యాజపి తథాక్షయుగ్మం ప్రణమ్య చ.

34

ప్రేక్షేతోద్యంతమాదిత్యం జపేద్వాదశసూక్తకమ్
ఛాయాలంఘనదోషస్తు న తత్ర స్యాత్ప్రదక్షిణే.

35

దేవాగారం ప్రవిశ్యైవ తత్రస్మస్త్రమనుస్మరక
ద్వారదేవా ప్రణమ్యాజప నిరస్తం రక్ష మస్త్రతః.

36

గృహీత్వా యంత్రికాం చైవ 'హిరణ్యపాణి' ముచ్చరక
కపాతే తు సుసంయోజ్య 'చివం' వీతి సముచ్చరక.

37

కవాటోద్ధాటనం కృత్వా ప్రవిశేదస్తరం బుధః
'అతో దేవా' ఇతి ప్రోచ్య దేవం వీత్య ప్రణమ్య చ.

38

పరిచారకమాహూయ దీపానుద్దీపయేత్క్రమాత్
ప్రణవం మంత్రముచ్చార్య తత్ర కార్యం సమాచరేత్.

39

త్రిస్ఫుప్రహర్య పాణిభ్యం 'శామ్యన్వి'త్యాది చోచ్చరక

ఆదర్శం గా శ్చ కన్యాశ్చ హస్త్యశ్చాదీన్ శుభోదయాన్. ౪౫

బ్రాహ్మణాన్వేదవిదః షో నర్తకాంతై చైవ గాయకాన్
దేవస్య పురతస్థాస్య ముఖమండప ఏవ వా. ౪౬

ప్రచ్ఛన్నపటముద్వాస్య కృత్వా సీరాజనం తథా
సర్వవాద్యసమాయుక్తం దర్శయేద్ధరయే ముదా. ౪౭

ధారోష్ణం చైవ గోక్షీరం నవనీతం సశర్కరమ్.
దేవేశాయ నివేద్యాఽథ కుర్యాద్యవనికాం పునః. ౪౮

.భూః ప్రపద్యే' సముచ్చార్య దేవేశం ప్రణమేన్ముహూః
ఽరం రం'హేతి మంత్రేణ శయనస్థం శ్రియః పతిమ్. ౪౯

.భూరసి భూరితి ప్రోచ్య జీవస్థానే నివేశయేత్
తస్మిన్ కాలే తు యే భక్త్యా నేవ నే పురుషోత్తమమ్. ౫౦

తేషాం పుణ్యఫలం వక్తుం న శక్యం త్రిదశై రపి
తతశ్చివ్యం సమాఖూయ వినయాన్వితమాదరాత్. ౫౧

సమూర్జనాదికర్మాణి గురుస్తస్మై సమాదిశేత్
.అవ భూత'మితి ప్రోచ్య గర్భగేహాది స్వతః. ౫౨

మూర్జన్యా మూర్జయే చ్చివ్యః ప్రాదిక్షిణ్యక్రమేణ వై
పాంస్వాదీన్ పరిహృత్యాపి ప్రాకారాంతం చ స్వశః. ౫౩

.అశా'న్వీతి సముచ్చార్య గోమయేనోపలేపయేత్
ఖంచగవై వ్యస్తు సంప్రోక్త్య రంగవల్లిస్సమాచరేత్. ౫౪

.అ మా హాదస్య'మంత్రేణ యథోక్తేన విధానతః
కుర్వాణ్యపి చ పాత్రాని శోధయేత్సుమనోరమే. ౫౫

తోయసరిగ్రహణార్థం తు నియు కః పూజకేన తు

- ఘటమూదాయ శివ్యస్తు, దుహతాం దివముచ్చరన్. ౫౬
- నదీతటాకకూపానాం పూర్వాఽలాభే పరం వ్రజేత్
ఉపస్థాయ జలం స్మృత్వా జాహ్నువీం లోకపావసీమ్. ౫౭
- అజ్యమభిగృహ్య 'మితి చాప్సవిత్రేణ వాససా
గృహీత్వా త్పూతమాధావం గాయత్రీముచ్చరన్ పునః. ౫౮
- అలంకృత్య ఘటం సమ్యక్ తౌమేనాచ్ఛాద్య తన్ముఖమ్
గజే శిరసి వా క్షిప్త్యా సర్వవాద్యసమాయుతమ్. ౫౯
- పునరాలయమావిశ్య కృత్వా చైవ వ్రదక్షిణమ్
'సోమం రాజానముచ్చార్య గర్భగేహే తు దక్షిణే. ౬౦
- విన్యసేచ్ఛ తతః కుంభం త్రిపాదోపరి శోభితే
ఏలాశీరాఽచాహృత్య గర్భద్రవ్యం యథావిధి. ౬౧
- దద్యాదర్చకవాస్తే తు గృహీత్వా తత్తు పూజకః
పూర్ణకుంభే తు నిక్షిప్య తోయం తదధివాసయేత్. ౬౨
- అలాభే కుశదూరై ర్వా తుశసీదలమిశ్రితైః

అభిమృత్య తతః కుంభ మిదమూపశ్శివా' ఇతి. ౬౩

సూత్రోక్తవిధినా కృత్వా పుణ్యాహం విధివత్తదా
'శుచీ వో హవ్య' మంత్రేణ సంభారాణా మౌక్షయేత్క్రమాత్.

శోధయిత్వా తు నిర్మూల్యం సశ్యేస్తు జగతామితి
'అహమేవేద'ముక్త్యా తు పీతపుష్పం చ శోధయేత్. ౬౪

'పూత సస్య' సముచ్చార్య వేదిమద్భిస్తుశోధయేత్
భూవస్య పాదపుష్పస్తు విష్ణుగాయత్రీయా తథా. ౬౫

పంచభిర్మూర్తిమంత్రైశ్చ దత్వా దేవం ప్రణమ్య చ
దేవనిర్మూల్యశేషేణ విష్వక్సేనం విభూష్య చ.

౬౭

అన్యన్నిర్మూల్యమాదాయ శుచిస్థానేఽపున వా ఓషేత్
పూజనార్థాంశ్చ సంభారాన్ యథాశక్తి సుసంభరేత్.

౬౮

తతస్సమాహితో భూత్వా సంభారార్చనమారభేత్
తత్రత్థానేషు పాత్రాణి యథార్హం స్థాపయేద్బుధః.

౬౯

స్నానార్థమగ్నికోశే స్యాదర్హ్యార్థం నైర్ముతేఽపి చ
పాద్యార్థం వాయునేశే స్యాదాచమార్థమథేశకే.

౭౦

శుద్ధ్యర్థమేకం మధ్యే తు పంచపాత్రమిదం క్రమాత్
త్రిపాదోపరి నిక్షిప్తే విశాలే తామ్రభాజినే.

౭౧

అగ్నిశ్శుచీతి మస్త్రేణ స్థాపయేచ్చ హరిం స్మృత్
కుర్యాచ్చ పాత్రసంస్కారం శోషణాది యథావిధి.

౭౨

ఉద్ధరిణ్యాం గృహీత్వా తు ప్రణవేన జలం తదా
నిక్షిప్య తుశసేం తస్యాం పుష్పం వా ధారణం చరేత్.

౭౩

వారికుంభముఖే బ్రహ్మ తిదధో దుద్ర ఈరితః
వరుణస్తు జలే ధ్యేయస్తథైవావాహనం చరేత్.

౭౪

త్రిపాదే చంద్రమావాహ్య చాదిత్యం చోర్ధ్వభాజినే
వసిష్ఠసోమయజ్ఞాంగానిదుం చన్ద్రం క్రమేణ వై.

౭౫

ఆగ్నేయాదిక్రమేణైవ పంచపాత్రైషు చాహ్వాయేత్
కర్మారోహీరకం చైవ గంధానేలాలవంగకమ్.

౭౬

స్నానద్రవ్యమిదం ప్రోక్తం స్నానపాత్రే తు నిక్షిప్తే
విష్ణుపర్ణం పద్మదలం దూర్వాం శ్యామాకమేన చ.

౭౭

ప్రాద్యద్రవ్యాణి సంపాద్య పాద్యపాత్రే తు నిశీపేత్
కశాక్షతతిలవీహియవమాహంస్తథైవ చ.

2౮

ప్రియంగూంశైశ్చ సిద్ధాథానర్థ్యపాత్రే తు నిశీపేత్
ఏలోశీరలవంగాదేంస్తక్మలాసీతి చ క్రమాత్,

29

క్షిపేదాచామపాత్రే తు శుద్ధతోయే తతః క్రమాత్
పుష్పాణి గంధాన్యస్త్యేద్యథాలాభమథాపి వా.

౩౦

అలాభే తత్తదుచ్చార్య తుశసీం వా వినిశీపేత్
'ధారాస్వీతి చ మంత్రేః పాత్రాణ్యద్భిః ప్రపూరయేత్.

౩౧

'ఇదమాపశ్శివా' పౌచ్య సురభిముద్రాం ప్రదర్శ్య చ
పాత్రాభిమంత్రణం కుర్యాద్దశదిగ్భరధనం చరేత్.

౩౨

విష్ణుగాయత్రీముచ్చార్య తత్రకార్యం సమాచరేత్.
ఘంటాయాం చైవ బ్రహ్మణం నాదే వేదానసమర్చయేత్.

౩౩

తజ్జహ్వయాం షడాస్యస్తు సూత్రే నాగాంతమర్చయేత్
ఉద్ధర్షే వీశం చ శంఖారీ పార్శ్వయోస్తస్య చార్చయేత్.

౩౪

నాభే చైవ మహాదేవమితి ఘంటాఽధిదేవతాః
త్రిపాదస్యోత్తరే స్థాప్య విమలస్తు పతద్ధిహే.

౩౫

వరుణం శంఖశుక్లౌ తు మూలే తు పృథివీం తథా
ధారాయాం స్వస్తిగాంశ్చ శంఖే చంద్రాం సమర్చయేత్,

౩౬

ఉద్ధరిణ్యాం చ పానీయపాత్రే సోమమథార్చయేత్
ఆసనే ధర్మమావాహ్యా ప్లోతే తస్మాదరచేవ చ.

౩౭

అంబరే సూర్యమావాహ్యా చోద్ధరిణీ నీశాకరమే
భూషణే షణ్ముఖం చైవ యజ్ఞస్మృతే నీశాకరమే.

౩౮

పుష్పే పుల్లం తథా గంధే ముఖవాసే చ మేదిసిమ్
అక్షతే కాశ్యపం ధూపే బృహస్పతిమథాహ్వయేత్ . ౧౮

దీపే త్రియం ఘృతే సామ తై లీ పితౄంత్సమర్చయేత్
ఉపధానే తథా ఛత్రే పాదుకే శేషమర్చయేత్ . ౧౦

యన్త్రి కాయాం చ మూర్తాండం సిద్ధాంధే సోమమర్చయేత్
కుశాఽగ్రే జాహ్నువీం చైవ తిలేషు పితృదేవతాః . ౧౧

తంతులే రవిమూవాహ్య దధ్ని చావాహయేద్యజుః
క్షీరేఽథ రావణయావాహ్య మధుపర్కే ఋచం తథా . ౧౨

మాత్రాయాం శంఖమూవాహ్య హవిఃపాత్రే దివాకరమ్
హవిష్టు పద్మగర్భం చ సానపాత్రే నిశాకరమ్ . ౧౩

ఉపహం గాదిపాత్రేషు దివాకరమథార్చయేత్
శ్యేషామూవాహ్య మార్జన్యాం నర్తకే శర్వమర్చయేత్ . ౧౪

గాయకే సామవేదం చ సంవీశం వాఙ్మకేఽర్చయేత్
పాంచజన్యం చ శంఖే తు గణికాస్వప్నగ స్త్రియః . ౧౫

గరుడం పరిచారేషు సమూవాహ్య తతః క్రమాత్
అనుక్తేషు తు ద్రవ్యేషు విష్ణుమూవాహ్య కారయేత్ . ౧౬

త త్తద్ద్రవ్యాఽదిపం స్మృత్వా త త్తద్ద్రవ్యసమూపతః
త త్తద్ద్రవ్యధర త్వేన చతుర్భువిగ్రహైర్వశేత్ . ౧౭

త త్తత్కర్మసు కాలే వై యథార్హముపయోజయేత్
తత్కాలే వ్యథ వాఽవాహ్యతస్మిన్ శర్మణి యోజయేత్ . ౧౮

తతోఽర్చకః ప్రసన్నాత్మ్యాత్వాత్వానాం జనార్దనమ్
దేవస్య దక్షిణే భాగే కూర్మపీఠే సమూహితః . ౧౯

- చింబార్హం సంస్థితో వాఽపి సమాసీనోఽథ వాః పునః
 న్యాయో భ్యవవిధానేన జప్తవచార్యపరంపరామ్. ౧౦౦
- యోగశాస్త్రోక్తమంగేణ ప్రాణాయామాదికం చరేత్
 భూతకుద్ధిం విధాయాదౌ న్యాయానన్యాయత్సమాచరేత్. ౧౦౧
- అకారాదిక్షకారాస్తమక్షరాణి యథావిధి
 పర్వత్ర నధిషు న్యస్య బ్రహ్మన్యాసం సమాచరేత్. ౧౦౨
- బ్రహ్మ బ్రహ్మస్తరాత్మేతి హృదయం చాఽభిమర్శయేత్
 ద్యౌర్ద్యౌరసీతి చోచ్చార్య మూర్ధానం చాభిమర్శయేత్. ౧౦౩
- శిఖే ఉద్వర్జయామీతి స్మృత్యైవైవ శిఖాం తథా
 దేవానామాయుధైరుక్త్వా కవచం బద్ధయేత్తతః. ౧౦౪
- నారాయణాయ విద్మహే ఇతి దశదగ్భస్థనం చరేత్
 సుదర్శనమభీత్యుక్త్వా ఓక్షిణే తు సుదర్శనమ్ ౧౦౫
- రవిహేమితి వామే చ శంఖం చ బిభృయాత్కరే
 సూర్యోసి చ త్రోఽసీత్యుక్త్వా నేత్రయోర్దక్షవామయోః ౧౦౬
- సూర్యాచంద్రమసోశ్చైవ మండలే సన్నన్యసేద్బుధః
 ఆహురగ్ర్యం విధిం యజ్ఞం బ్రహ్మణం దేవేస్త్యేమిత్యపి ౧౦౭
- అంగుష్ఠాదికనిష్ఠాస్తం కరన్యాసం సమాచరేత్
 అస్తరస్మిన్నమ ఇతి బ్రహ్మణం చ హృది న్యసేత్ ౧౦౮
- ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య తిథివారాదికీర్తయేత్
-
- తతో మంత్రాసనం విద్వాక్ సంకల్ప్య చ యథావిధి ౧౦౯
- ప్రతద్విష్ణుస్సస్వత ఇతి ఇతి తథాఽస్తాస్ససమిత్యపి
 పుష్పదళాకుశేష్యేకం వీతాస్తే చాఽసనం దదేత్ ౧౧౦

‘విశ్వాధికానా’మిత్యుక్త్వా స్వాగతం తు సమాచరేత్
‘మనో’౭భిమన్తా’మన్తేణ దేవేశమనుమాన్య చ ౧౧౧

‘త్రీణి ప’దేతి మంత్రేణ దద్యాత్పాద్యం పదద్వయే
‘అనూవాదస్య’ మంత్రేణ స్పృశ్యమఘ్నం ప్రదాయ చ ౧౧౨

దేవస్య దక్షిణే హస్తే స్పృశ్యం స్పృశ్యాఘ్నముచ్చ్యతే
‘శన్నో’దేవీరితి ప్రోచ్య దద్యాదాచమనీయకమ్ ౧౧౩

‘దేవస్య’త్వేతి మంత్రేణ చార్షం దర్శయేత్తతః
అన్నాద్యాయ సముచ్చార్య దంతభావనమాచరేత్. ౧౧౪

హిరణ్మయం వా రావ్యం వా దంతకాష్ఠం షడంగులమ్
జౌదుబరం వా సంపాద్య యథాలాభం సమాచరేత్ ౧౧౫

‘ఇదం బ్ర’హ్మేతి మంత్రేణ జిహ్వశోధనమాచరేత్
‘యన్మే గర్భే’ సముచ్చార్య గంధూషం త్వాశనం తథా ౧౧౬

‘శన్నో’దేవీరితి ప్రోచ్య దద్యాదాచమనం తతః
‘విచక్రమే’ సముచ్చార్య ముఖవాసం ప్రదాపయేత్ ౧౧౭

పూర్వవస్త్రం విసృజ్యైవ పరిధాప్త్యా౭న్యవాససా
గ్రీవాయాః పృష్ఠతః కుర్యాదవకుంతనమాదరాత్. ౧౧౮

కేశాన్వికీర్య మంత్రజ్ఞో వామభాగే చ సుస్థితః
‘ఉపానహా’వీతి ప్రోచ్య పురస్తాత్పాదుకే న్యసేత్ ౧౧౯

‘భూః ప్రపద్యే’ సముచ్చార్య ప్రణమ్య జగతాం పతిమ్
‘పరం బ్ర’హ్మేతి మంత్రేణ సమాదాయ తు కాతుకమ్. ౧౨౦

స్వస్తిసూక్తం తతో జప్త్వా ‘వ్రతద్విష్ణు’రీతి బ్రువన్
న్నానవీరే సుసంఘాప్య పాద్యమాచమనం దదేత్. ౧౨౧

- అనో దేవాదిమంత్రేస్తు తైలయాలివ్య మూర్ధని
తద్వైవ విష్ణుగాయత్ర్యా సర్వాఽంగాణ్యనులేపయేత్ ౧౨౨
- పరిలిఖతమితి మస్త్రేణ సర్వాంగమపి శోధయేత్
అస్మేన ఖండశీకేన శర్కరాభిర్మథోదితమ్ ౧౨౩
- అలకాశోధనం కుర్యాచ్ఛ్రీపత్రామలకాబునా
శాలిపిష్టేన గంధాదైర్వరంగశోధనమాచరేత్ ౧౨౪
- విశదం శోధయిత్వా తు సంస్కాప్యోష్ణేన వారిణా
'వారీశ్చతస్ర' ఇత్యుక్త్వా శుద్ధోదైరభిషేచయేత్. ౧౨౫
- 'నమో వరుణ' ఇత్యుక్త్వా గోక్షీరైరభిషేచయేత్
'భూరానిలయ'మంత్రేణ స్నాపయేద్దన్ధవారిణా ౧౨౬
- 'అగ్నిమిత్రే'సముచ్చార్య మధునా స్నానమాచరేత్
'సినీవా'లీతి మస్త్రేణ హరిద్రోదకసేచనమ్ ౧౨౭
- తత్తద్ద్రీవ్యాస్తరే చైవ భవేచ్ఛుద్ధోదకాష్టకః
పునర్గంధోదకనైవ గంధద్వారాముదీర్య చ ౧౨౮
- స్నాపయేద్దేవదేవేశం తూర్యఘోషపుగస్సరమ్
చతుర్యేదాదిమంత్రేశ్చ శుద్ధోదై స్నాపయేత్స్వనః. ౧౨౯
- 'మిత్రసుపర్ణ' ఇత్యుక్త్వా విమృజ్య ప్లోతవాసనా
పూర్వవస్త్రం విస్మజ్యైవ పరీధాప్య తథేతరత్ ౧౩౦
- పాద్యమాచమనం దద్యాత్పూర్వోక్తేన విధానతః
ప్రణమ్య దేవదేవేశం దత్వా పుష్పాంజలిం తతః. ౧౩౧
- 'భూరసి భూరిత్యుచ్చార్య జీవహనే నివేశయేత్
'త్రిదేవ'మంత్రముచ్చార్య దృశ్యాఘృన్యస్త సమర్పయేత్ ౧౩౨

తతః పోత్య ధువస్థానం గాయత్రీమస్త్రముచ్చరణ
సంయుక్త మేతదుచ్చార్య ధువకాతుకయోస్తతః.

౧౩౩

సంబంధార్థం న్యసేత్కూర్పం కాతుకాగ్రం విభాసతః
గాయత్ర్యా ధువపీతస్తు పోత్య శుద్ధేన వాచిణా.

౧౩౪

విష్ణవే నమ' ఇత్యుక్త్వా దేవదేవమనుస్మరణ
ధువస్య పాదయోర్మధ్యే పుష్పన్యాసం సమాచరేత్.

౧౩౫

ప్రాగాది చ న్యసేత్తత్ర పాదక్షిగ్యక్రమేణ వై
చతుర్థ్య నేన పుష్పాణి పురుషం సత్యమచ్యుతమ్.

౧౩౬

అనిరుద్ధమితి పోచ్య మహాదిక్షు చతుర్షు చ
ఆగ్నేయాది తథా న్యసేద్విదిక్షు చ క్రమేణ వై.

౧౩౭

కపిలం చైవ యజ్ఞం చ నారాయణం పుణ్యమేవ చ
ప్రథమావరణం చై తద్దివీతీయావరణే తతః.

౧౩౮

పూర్వోక్తేన క్రమేణైవ వారాహం నారసింహకమ్
వామనం త్రిపిక్రమం చైవ సుభద్రం చ తతః పరమ్.

౧౩౯

ఈశితాత్తానమిత్యుక్త్వా సర్వోద్విహమతిః పరమ్
సర్వవిద్యేశ్వరం చేతి సమభ్యర్చేద్ధృష్టిహియ్మఖాన్.

౧౪౦

తృతీయావరణే త తద్దిగ్గీశాంశ్చ సమర్చయేత్
శ్రీభూమ్యాహ్మార్మిమూత్రైశ్చ దేవ్యోరపి సమాచరేత్.

౧౪౧

ఏవం ధువస్య పీతే తు పుష్పన్యాస ఉదాహృతః

అథ కాతుకపీతే తు పూర్వోక్తేన క్రమేణ వై.

౧౪౨

ప్రాచ్యాం సుభద్రమూవాహ్య హయాత్మకమతః పరమ్
రామదేవం పుణ్యదేవం సర్వం చైవ సుఖావహమ్.

౧౪౩

సంవహం సువహం చేతి ప్రథమావరణే లర్చయేత్

ద్వితీయావరణే తద్వన్మిత్ర ముత్రిం శివం తతః.

౧౪౪

విశ్వం సనాతనం చైవ సనన్దనమతః పరమ్

ససత్కుమారం సనకమర్చయేచ్చ బహిర్ముఖాః.

౧౪౫

తృతీయావరణే తద్వల్లోకపాలాంత్రమర్చయేత్

ప్రణవాది నమోఽస్తం స్యాదర్చనం న్యాస ఉచ్యతే.

౧౪౬

ఏకాదశభిరష్టాభిరుపచారై స్తథార్చయేత్

తత్ర దేవ్యోశ్చ విధినా ధృవదేవ్యోవాచకేత్.

౧౪౭

మార్కండేయం భృగుం చైవ దేవదక్షిణవామయోః

బ్రహ్మణం శంకరం తద్వద్భిత్తిపాశ్చేన్ద్ర సమర్చయేత్.

౧౪౮

దేవేశాభిముఖానేతాన్యథావిధి సమర్చయేత్

ద్వారార్చనం సమారభ్య శిష్యః కుర్యాద్గురూదితః.

౧౪౯

ద్వారే ద్వారే ద్వారదేవాన్ ద్వారపాలాంత్రమర్చయేత్

విమానపాలాన్ లోకేశాన్స్తథా చైవానపాయినః.

౧౫౦

పరివారాన్స్తథాన్యాంశ్చ విష్ణుభూతాన్స్తమేవ చ

తత్తన్నామ్నా సమభ్యర్చ్య భూరానిలయ' మస్త్రతః.

౧౫౧

ద్వారప్రత్యూశనం కృత్వా దక్షిణే మధ్యవామయోః

ధన్వంతరానమస్తాశ్వర్య మావాహ్య సుసమర్చయేత్.

౧౫౨

సర్వత్ర ద్వారవామే తు రక్షాం శాన్తమర్చయేత్

తతో యవనికాం కుర్యాద్ద్వారే ఔమాదినిర్మితామ్.

౧౫౩

స్త్రీయశ్శూద్రాస్తు పతితాః పాపండా వేదనిష్ఠకాః
దేవతాస్తర భక్తాశ్చ పాపహోగాదివీజితాః. ౧౫౪

అభిశస్తాశ్చ యే పాపాశ్శాస్త్రేషు తు వినిందితాః
పూజాకాలే తు నార్హంతి నేవతుం హరిమవ్యయమ్. ౧౫౫

ధ్యానమావిశ్య తిత్కాలే పూజకస్సుసమాహితః
ఆస్మిమాత్రం జపితై వైవ సాక్షాన్నారాయణో భవేత్. ౧౫౬

విష్ణుం వ్యాపినమాత్మాన మఖండానందచిన్మయమ్,
దుక్మాభం రక్తనేత్రాన్యపాణిపాదం సుఖోద్వహమ్. ౧౫౭

కిరీటహారకేయూరకుండలాంగదభూషితమ్
శంఖచక్రధరం దేవం వరదాభయదిహ్నితమ్. ౧౫౮

శ్రీవత్సాంకం మహాబాహుం కాస్తుభోద్భాసితోరసమ్
శుకపింఛాంబరధరం ప్రలంబబ్రహ్మసూత్రిణమ్. ౧౫౯

దివ్యాయుధపరీవారం దివ్యభూషావిభూషితమ్
దేవీభ్యాం పరివారైశ్చ సేవ్యమానం జగత్పతిమ్. ౧౬౦

ధ్యాయేత్పన్నిహితం చింబే నారాయణమరామయమ్
యథాబేరం తథా ధాత్వా న్యాసకర్మ తతశ్చరేత్. ౧౬౧

‘సువర్భవర్భా’రిత్యుక్త్వా మూర్ధ్ని నాభౌ చ పాదయోః
బింబస్య వ్యాహృతీర్నృత్యేద్వాన్యహృతీన్యాస ఉచ్యతే. ౧౬౨

పాదయోరస్తరే వీరే యకారం చ తతో న్యసేత్
అకారం హృదయే న్యస్య చాదిబీజం తతః పునః. ౧౬౩

అవేష్ట్య ప్రణవేనై తాన్ ప్రణామం పునరాచరేత్

పుష్పగన్ధాక్షతై ర్యుక్తం శుద్ధోదైరభిపూరితం

౧౬౪

పృణిధిం చోర్ధ్వముద్ధృత్య దీపాద్దీపమివక్రమాత్

ఇదం విష్ణురితి' పోచ్య చాచాయాతు భగవా'నితి.

౧౬౫

ప్రణవాత్మకమవ్యక్తం దివ్యమంగళనిగ్రహమ్

ధ్రువాత్ప్రీణిధిశోయే తు కూర్చేనావాహయేద్ధరిమ్

౧౬౬

తద్వాన్వితం తోయమాదాయ కౌతుకస్య తు మూర్ధ ని

ప్రణవేన సమాస్రావ్య కూర్చేనావాహయేద్ధరుః

౧౬౭

మూర్తిమంత్రాంశ్చముచ్చార్య తత్ర కార్యం సమాచరేత్

దేవ్యా చైవ తథాఽవాహ్య సమ్యగభ్యర్చయేద్బుధః

౧౬౮

త్విథ్వావాహయేద్విద్యా విధినా చోత్సవాదిషు

కౌతుకాద్భలిభేరస్య కేచిదావాహనం విదుః.

౧౬౯

అలంకారాసనం పశ్చత్సంకల్ప్య చ యథావిధి

ఆసనం మంత్రవద్దద్యాద్దేవేశమనుమానయేత్.

౧౭౦

పాద్యమాచమనం చాఽపి దద్యాత్పూర్వోక్తమంత్రతః

తేజోవత్సావ్యవమంత్రేణ వస్త్రం ఔమాసిచార్పయేత్

౧౭౧

భూతో భూతేషు' మంత్రేణ భూషణైశ్చ విభూష్య చ

సోమస్య తనూరసీత్యుక్త్వా భారవే దుత్తరీయకమ్.

౧౭౨

అష్టాక్షరేణ మస్త్రేణ చోర్ధ్వపుండ్రం చ భారయేత్

అగ్నిం దూతమితి ప్రోచ్య యజ్ఞసూత్రం సమర్పయేత్

౧౭౩

తద్విష్ణోఽతి మస్త్రేణ పుష్పాద్యైః పూజయేత్తతః

మూర్తిమంత్రాంత్యముచ్చార్య కేశవాదిభిరేవ వా.

౧౭౪

అష్టోత్తరశతైస్తద్వదష్టోత్తరసహస్రీకైః

అనన్తేనామభిః పూజ్యోనన్తనామా భవా హరిః.

౧౭౫

‘తద్విప్రీస’ ఇతి పోచ్య చస్తనేనానులేపయేత్

‘సరోమాత్ర’ దే త్యుచ్చార్య భూపమ్యాఘ్రియే త్తతః

౧౭౬

‘విష్ణోః కర్మాణి’ మంత్రేణ దీపం తస్మై ప్రదర్శయేత్

‘త్రిదేవ’ ఇతి మంత్రేణ దద్యాదఘక్యం చ పూర్వవత్

౧౭౭

ఉపచారేషు సర్వేషు ప్రియమఘక్యం హరేస్సప్తతమ్

తస్మాన్నివేదయేద్ధీమా మఘురోపమం శుభమ్.

౧౭౮

ఆచమనస్తు తస్యాస్తే పూర్వమస్త్రేణ కాశయేత్

ద్యోతంశులమూదాయ తదర్థం పాదమేవ వా.

౧౭౯

తండులాధతిలైశ్చక్రం ముఖవాసఫలాన్వితమ్

గృహీత్వా కాంస్యచాత్రే తు దేవస్యాగ్రే నిభాయ చ

౧౮౦

దశకయోద్ధేవదేవస్య ‘సోమం రాజానముచ్చరక

దేవార్పితైస్తు నిర్మాలైః పూజయిత్వాఽర్చకం తతః.

౧౮౧

‘ఘృతాత్పరీతి మంత్రేణ దశకయిత్వా కరం హరేః

అర్చకాయ ప్రదేయం స్యాన్మాత్రాదానమితి స్మృతమ్

౧౮౨

బహుశో దక్షిణాం దద్యాద్దానసాధుణ్యసిద్ధయే.

‘దేవస్య’ ష్టేతి మస్త్రేణ పరిగృహ్య తదర్చకః

౧౮౩

ఉపయంజ్యత్కుటుంబాథే స హి దాయహరో హరేః

దేవద్రవ్యోపభోగే తు యశ్శాస్త్రేనోప హితః.

౧౮౪

వైఖానసానాం తద్దోషో నాస్తి దేవప్రసాదతః

ప్రణమ్య దేవదేవేశం మంత్రైర్వేదాపిసంభవైః

౧౮౫

ఉత్సవాదేశ్వ పూర్వోక్తం సర్వమర్చనమాచరేత్
తతో భోజ్యాననం చైవ సంకల్ప్య చ యథావిధి. ౧౯౭

ఘృతం మధు గుడం చైవ పయో దధి సమన్వితమ్
ప్రస్థమాత్రిం తు సంగ్రాహ్యం మధుపకకమిహాచ్యతే. ౧౯౮

‘యన్మధున’ ఇతి మంత్రేణ మధుపకకం నివేదయేత్
పశ్చాదాచమనం దత్వా శిష్యం కార్యే నియోజయేత్. ౧౯౯

‘అథా ౭ వసేద’ మంత్రేణ శోధయిత్వా స్థలం తతః.
మండలం చతురశ్రం చ కారయేత్పరిచారకః. ౨౦౦

హవిః పాత్రాణి సంశోధ్య రవిమభ్యర్చ్య తేషు నై
అభిఘార్య ఘృతేనైవ హవిస్తత్ర తు నిక్షిపేత్ ౨౦౧

‘అమృతోపస్తరణమసీత్యత్ర కార్యం సమాచరేత్.
ఉపదంశాదికం తత్ర గుడం దధి ఫలాని చ ౨౦౨

నిక్షిప్య విష్ణుగాయత్ర్యా పృథక్పాత్రేష్వసంకరమ్
‘యత్రే సుసీమ’ మస్త్రేణ గోఘృతేనా ౭ భిఘార్య చ ౨౦౩

దేవస్యా ౭ గ్రే తు నిక్షిప్య త్రిపాదేషు యథావిధి
హవిరర్పణకాలే తు న సేవ్యో హరిరుచ్యతే. ౨౦౪

తస్మాదైవిభాసనా ౯ హిత్వా బ్రాహ్మణా అన్యసూత్రిణః
స విశేయుస్తథా ౭ న్యే చ తత్కాలే విష్ణుమందిరమ్. ౨౦౫

కవాటం బద్ధయేత్పశ్చత్ ఘంటానాదం చ కారయేత్
తూర్యఘోషాదికం కుర్యాన్మృదువాద్యప్రియో హరిః. ౨౦౬

తతో ౭ ర్చకః ప్రసన్నాత్మా దేవదేవమనుస్మరక
హవిః పాత్రేషు తుళసీం నిక్షిప్యా ౭ స్థాపిరేణ తు. ౨౦౭

స్తోత్రైశ్చ వివిధైస్తుత్తా సాదే పుష్పాంజలిం క్షిపేత్
దశశయేద్వివిధాకారాః దీపాన్మంత్రేణ తత్ర శు. ౧౮౬

కుంభదీపం సమాదాయ దేవాగ్రే శు వివిక్షిపేత్
వారాహం నారసింహాదితః శాస్త్రనం చ త్రివిక్రమమ్. ౧౮౭

దశేష్యభ్యర్చ్య విధినా దీపే లక్ష్మీం సమర్చయేత్
వర్తికాయాం త్రియం చైవ ధూమేభ్యర్చ్య భవం తథా ౧౮౮

ప్రోక్ష్యోపచారైరభ్యర్చ్య పుష్పగంధాదిభిః క్రమాత్
శుభ్రా జ్యోతిరితి ప్రోచ్య కరాభ్యాం పరిగృహ్య చ, ౧౮౯

ప్రదక్షిణం త్రివారం శు దర్శయన్ భ్రామయేద్ధరిమ్
సర్వవాద్యసమాయుక్తం తం దీపం పరిగృహ్య చ ౧౯౦

శిష్యో వా గణికా వాపి దేవాగ్రం పరీత్య చ
విసృజేచ్ఛైవ తం దీపం పృష్ఠే యూథాధిపస్య చ ౧౯౧

తద్దీపదర్శనాన్మూలామాయుశ్శ్రీపుత్రసంవదః
సంభవన్తి స సద్దేహా విజ్ఞోగ్నిరాజనం హి తత్. ౧౯౨

చిత్రైశ్చివాలవ్యజనైస్తత్కాలే వీజయేద్ధరుః
దర్పణం చామరం ఛత్రం వ్యజనం చతురంగకమ్. ౧౯౩

సృతం గీతం చ వాద్యం చ వైష్ణవం మంత్రముచ్చరన్
దేవస్య దర్శయిత్వా శు స్తోత్రం వేదైః క్రమాచ్చరేత్ ౧౯౪

తథా నానావిధైస్తోత్రైశ్శ్రావయేదమృతం హరిమ్
అనుక్తం చైవ యత్సర్వమూహయిత్వా సమాచరేత్. ౧౯౫

శ్రీభూమ్యాహ్వాదయే న్యస్య తత్తద్బీజాక్షరం వృథా
తత్సూక్తాభ్యాం జోడశోపచారైరభ్యర్చయేత్క్రమాత్. ౧౯౬

పుష్కేరభ్యర్చ్య సంపౌక్ష్య ప్రణవైః పరిషిచ్య చ
అభిమృశ్యాన్నసూక్తేన మరభిముద్రాం ప్రదర్శ్య చ. ౨౦౮

తదస్య ప్రియ'మిత్యుక్త్వా పావిదన్తం నివేదయేత్
సుభూస్వయంభూ'త్యుక్త్వా అపూజం చ నివేదయేత్. ౨౦౯

వృథుకాదీని చాన్యాని విశ్వభేషద'మస్త్రుతిః
అపక్వాని చ వస్తూని సర్వమష్టాక్షరేణ తు. ౨౧౦

ఇదం విష్ణుస్సముచ్చార్య పానీయం స్వాదు శీతలమ్
నివేదయత్వా గంధూపం పాద్యమాచమనం దదేత్, ౨౧౧

ఘృతాత్పరీతి మంత్రేణ ముఖవాసం ప్రదాపయేత్
విష్ణుగాయత్రీముచ్చార్య దద్యాత్సుష్పాంజలిం తతః. ౨౧౨

నిత్యాగ్నికుండే ఘల్ల్యం వా పరిషిచ్య చ పాపకమ్
చరుణాజ్యేన జహుయాన్మాత్రిమంత్రైః క్రమాద్భుధః. ౨౧౩

దేవ్యాదిభ్యస్తథా హుత్వా వైష్ణవం చ యజేత్క్రమాత్
పుష్పన్యాసోక్తదేవేభ్యః పాషణ్దానాం త్థిథవ చ. ౨౧౪

త్రికాలేషూత్తమం ప్రోక్షమధమం ప్రాతరేవ హి
ప్రాతర్మధ్యాహ్నయోశ్చైవ మధ్యమం హిమామలక్షణమ్. ౨౧౫

రక్షేదగ్నిమవిచ్ఛిన్నమశ్నో యశ్చ రక్షితుమ్
సమిధ్యాత్మని వాఽరోప్య ప్రణీయాహరహర్యజేత్. ౨౧౬

తతో యాత్రాసనం విద్వాక్ సంకల్ప్య విధినా బుధః
ప్రోక్ష్యాఽలంకృత్య చాదాయ రథం వా చతురస్తరమ్. ౨౧౭

బలిజేరం సమారోప్య సర్వాంగకారసంయుతమ్
'రథస్తరం' సమాచ్చర్య తత్ర కార్యం సమాచరేత్. ౨౧౮

- ‘యోగేశం పరంబ్రహ్మణం పరమాత్మానమిత్యపి
భక్తవత్సలమిత్యుక్తావ మూర్తిమంతైస్తథా హరిమ్ ౨౧౯
- నారాచరజ్ఞాన సుదృఢం బంధయేద్రీహసి క్రమాత్
విష్ణుస్తావమితి మస్త్రీణ పాదా స్పృష్ట్యా సమేన్ముహుః ౨౨౦
- ‘సోమం రాజానముచ్చార్య ఛత్రం మూర్ధని ధారయేత్
మరుతః పరిమాశ్మేతి పార్శ్వయోశ్చామరే దదేత్ ౨౨౧
- ‘నాయుపరీతి మంత్రేణ వ్యజనైర్విజయేద్ధర్మమ్
తథాన్యైస్సుమహాహౌశ్చ యుక్తో దివ్యపరిచ్ఛదైః. ౨౨౨
- ఘంటారవేణ సంయుక్తం శంఖభేరీనినాదితైః
భేరీమృదంగపణవనిస్సాతైః కాహలైరపి. ౨౨౩
- మర్దలైర్దివ్యవాదై శ్చ లయశ్రుతిసమన్వితైః
ఉపతిష్ఠేజ్జగద్యోనిం నారాయణమనామయమ్ ౨౨౪
- శిష్యమాహూయ తత్కాలే సోష్ఠీవం సోత్తరీయకమ్.
ఊర్ధ్వే వ పుష్పం చ సన్న్యస్త్య ప్రోక్షయిత్వా చ మస్త్రతః ౨౨౫
- తసోష్ఠీజోపరిస్థావ్య బలిపాత్రం విచక్షణః
ఆలంకృత్య చ మాల్యాద్యైః పూజయేత్తాక్షవత్సర్గరేత్ ౨౨౬
- వాహయిత్వా బలిం తేన బలిపాత్రేణ చైవ హి
సర్వద్వాకేషు సర్వత్ర పుష్పన్యాసోక్తమంగళతః. ౨౨౭
- పూర్వాంతముత్తరాంతం చ నిక్షిపేత్తు బలిం క్రమాత్
తోయం పుష్పం బలిం తోయం చ త్వారంత్ర విగ్రహః ౨౨౮
- తతో దేవం సమానీయ క్రమమాణాశ్చనై శ్చనైః
వాహకా వాహయేయంతం రథం సర్వాంగసుందరమ్. ౨౨౯

క్రమేణ నమృతాయస్తు షీ వేచ్ఛిష్యో బలిం క్రమాత్
 బలిం దత్వాఽగ్రతో గచ్ఛేద్దేవేన సహ వా పృథక్ ॥ ౨౩౦
 తతో దేవం క్రమాన్నీత్వా ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ వై
 తత్కాలే తు బలిదేయ స్తత్క్రమస్తు ప్రవక్ష్యతే. ॥ ౨౩౧

మణికం చ తతస్సన్ధ్యాం ప్రథమద్వారపాలకా
 తాపసం సిద్ధిదం చైవ ద్వితీయ ద్వారపాలకా. ॥ ౨౩౨
 న్యక్షేంద్రావస్తరాలే చ యథావిధి సమర్చయేత్
 ప్రథమావరణద్వారే కిష్కిన్ధం తీర్థమేవ చ ॥ ౨౩౩
 ద్వితీయావరణద్వారే గణేశం శేషమర్చయేత్
 తృతీయావరణద్వారే శంఖపద్మవిధీ తథా. ॥ ౨౩౪
 తుహిణం చ బలిందం చ చతుర్థావరణే తథా
 పంచమావరణే చైవ ఖడ్గం శాబళం సమర్చయేత్. ॥ ౨౩౫
 షష్ఠే చావరణే శంఖచక్రచూడా సమర్చయేత్
 చండం తథా ప్రచండం చ సప్తమావరణే ఽర్చయేత్. ॥ ౨౩౬
 సోపానమధ్యే శ్రీభూతం గరుడం చ సమర్చయేత్
 హవీరక్షకమగ్నిం చ ఆగ్నేయ్యాం సమ్యగర్చయేత్. ॥ ౨౩౭
 విమానదక్షిణే పార్శ్వే వివస్వంతం యమం తథా
 నైర్ఋత్యాం వాద్యౌరతుం చ నిర్ఋతిం చ సమర్చయేత్. ॥ ౨౩౮
 పశ్చిమే ఋత్రమభ్యర్చ్యే త్రైతథా వరుణమేవ చ
 వాయునామర్చయేచ్చైవ పుష్పేశమరుతో తథా, ॥ ౨౩౯
 ఉత్తరస్యాం తు క్షత్తారం కుబేరం చ సమర్చయేత్
 ఈశానం భాస్కరం చైవ తిథై శాన్త్యే సమర్చయేత్. ॥ ౨౪౦

భూతపీఠే సమభ్యర్చ్య చక్రం చైవ ధ్వజం తథా
శంఖం యూథాధిపం చైవ అక్షహస్తం తథార్చయేత్. ౨౪౧

పీఠస్య దక్షిణే భాగే 'యే భూతా' ఇతి మస్త్రతః
భూతయక్షపిశాచేభ్యో బలిశేషం తు నిర్వపేత్. ౨౪౨

పాదా ప్రక్షాళ్య చాచమ్య తత్ర కార్యం సమాచరేత్
పుత్రగేయాదియక్తం తు దివ్యస్తోత్రైస్సమన్వితమ్. ౨౪౩

ప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా భౌమముత్వా జగద్గురుమ్
సోపాసమధ్యే సంస్థాప్య రజ్జుబద్ధం విసృజ్య చ. ౨౪౪

జయశబ్దైస్తథామన్త్రైర్దద్యాన్నీరాజనం తతః
తతో దేవం సమాదాయ స్వస్థానే తు నివేశయేత్. ౨౪౫

విష్ణుసూక్తం సముచ్చార్య ప్రణామం ముహూరాచరేత్
దద్యాత్పూజ్యంబలిం చైవ ద్వాదశాఽష్టపదక్షరైః. ౨౪౬

పౌరుషం సూక్తముచ్చార్య ప్రణవం చ సముచ్చరేత్
ముఖవాసం సమర్పయ శక్తితో దక్షిణాం దదేత్. ౨౪౭

తతః పతద్గ్రహా తీర్థమాదాయైవ తు పూజకః
త్రిః పిబేన్నీయతో భూత్వా తు శనీమపి భక్షయేత్. ౨౪౮

ప్రత్యూషశ్చ ప్రభాతిశ్చ మధ్యాహ్నశ్చాపరాహ్ణకః
సాయంకాలో నిశీథశ్చ పూర్వాకాలస్తు షట్స్మృతాః. ౨౪౯

ప్రాతఃకాలేర్చనం కుర్యాజ్జపహోమాభివృద్ధయే
రాజరాష్ట్రైర్భివృద్ధ్యర్థం మధ్యాహ్నార్చనమప్యతే. ౨౫౦

సాయంకాలేఽర్చనం చైవ సర్వసన్యాఽభివృద్ధయే
ఉపఃకాలాఽర్చనం పోక్తం ప్రజాపతువివృద్ధయే. ౨౫౧

అపరాహ్ణోర్చనం చైవ దైత్యనాశనహేతవే
అర్ధరాత్రాఽర్చనం పోక్తం చతుష్పాదభివృద్ధయే. ౨౫౨

ఏవం షట్కాలపూజాయాం ధలముక్తం విశేషతః
షట్కాలం వా త్రికాలం వా ద్వికాలం కాలమేవ వా ౨౫౩
పూజనం దేవదేవస్య తైస్సహికాముష్మికప్రదమ్

షట్కాలపూజనే కుర్యాదాదావాహనంబుధః. ౨౫౪

తేఢాన్తస్యవేలార్చనాయాం కుర్యాదుద్వాసనం షరమ్
ఉపసన్ధ్యాసు దేవేశమాసనాద్యష్టవిగ్రహేః. ౨౫౫

సమభ్యుచ్చ్య హవిర్దద్యాద్వినా హేలూమం బలిం తథా
పుష్పన్యాసం చ హేలూమం చ పరివారార్చనం బలిమ్. ౨౫౬

నిత్యయాతోత్సవం చైవ వేత్తుపసన్ధ్యాసు వర్జయేత్
త్రికాలమర్చనేఽన్యత్ర స్తుపనం ప్రాతరేవ హి. ౨౫౭

ప్రోక్షణం చాన్యకాలే తు మస్త్రేణేత్యాహ పూజనమ్
శిష్యాణామప్యభావే తు వర్షాద్యుపహతో తథా. ౨౫౮

తథా వాద్యాద్యభావే వా బలికాలే సమాగతే
తదా దేవాంతసూవాహ్మ్యా ద్వారాగో నిక్షిప్తృలిమ్. ౨౫౯

‘సూర్యస్తావీ’ మస్త్రముచ్చార్య కవాటం బద్ధయే తతః

మధ్యాహ్నే చైవ సాయాహ్నే కాలే కాలే తథా ఽచరేత్.

తస్మాద్దోష్టాటయేత్కాతే సర్వం పూర్వవదర్శనమ్
పుష్పం దావ్యరాశ్చితం శోధ్య పునర్దావరే సమర్పయేత్. ౨౬౧

ధృవపీఠే తు పుష్పాణి న శోధ్యాని పునః పునః
తాని పుష్పాణ్యనుధృత్య తదూర్ధ్వే న్యాసమాచరేత్, ౨౬౨

సాయార్పయేత్ తు తాని సున్యనిర్మలాని న చాన్యతః
కౌతుకాద్యశ్చితం పుష్పమూదాయ విధివా బుధః ౨౬౩

పీఠే పార్శ్వే నిఘాత్యాన్వైరర్పయేత్తు నవైర్నవైః

అన్యవేలార్పనాన్తే తు సంకల్ప్య శయనాసనమ్. ౨౬౪

విముచ్య వస్త్రమాల్యాదీన్ సూక్ష్మవస్త్రం సమర్ప్య చ
అభ్యర్చ్య పుష్పగంధాదై వ్యధేవదేవం శ్రియః పతిమ్. ౨౬౫

సర్వావధివిమిశ్రం చ కషాయం తోయమేవ చ
నివేద్య దేవదేవస్య ముఖవాసం ప్రదాపయేత్. ౨౬౬

యదై వ్యష్టవమితి ప్రోచ్య మృదువాదై ర్మనోరమైః
దివ్యోపధానసహితే దివ్యాలంకారశోభితే ౨౬౭

పరిష్కృతే వితానాదై ర్విదివ్యధూపై స్సుధూపితే
మహాఘోషైస్తరణోపేతే శయనే శాయయేద్ధరిమ్. ౨౬౮

శ్రీభూమ్యా చ సమాదాయ తస్మాన్ప్రాభ్యాం కృమాద్ధరుః
శాయయేద్దేవపార్శ్వే తు 'ధ్రువస్త' ఇతి చోచ్చరేత్. ౨౬౯

అచ్చితస్సుష్టుతశ్చాన్వేసి సుపర్ణగరుడధ్వజ
చక్రపాణే మహాబాహూ యథేష్టం వస ఓం నమః. ౨౭౦

ఇతి మంత్రం సముచ్చార్య భక్త్యా పరమయా యతః
ప్రాతరావాహితాం శక్తిం ధ్రువబేగేవగోపయేత్. ౨౭౧

ప్రదక్షిణం ప్రణామం చ కృత్వా మంత్రేణ దేశికః
 స్తుత్వా పురుషనూక్షేన విష్ణుగాయత్రీయా తథా. ౨౭౨
 వ్యాపకత్రయమన్త్రైశ్చ తథా విష్ణోర్నుకా'దిభిః
 అథో దేవా'దిభిర్మూర్తైర్మంత్రైర్వైశ్చ వైష్ణవైః ౨౭౩
 ఏకాక్షరాదినూక్షైశ్చ ద్వాదశాఽష్టషడక్షరైః
 ముహూః పుష్పాబలిం దత్వా క్షామయేద్దోషసంచయమ్ ౨౭౪

అథ వక్ష్యే విశేషేణ పూజనం చాత్మవాదిషు
 బ్రహ్మస్థానం కాతుకస్య పూర్వమేవ సమీరితమ్. ౨౭౫
 సాశ్వతాయాః కాతుకస్యాఽథ స్థాపయేత్సాపనాత్సవా
 ఉత్తరే కాతుకస్యైవ బలిభేరస్య సంస్థితిః. ౨౭౬
 గర్భాలయస్య సంకోచే తప్తథ వా ముఖమండపే
 అస్తరాలేఽథ వా స్థాప్య పూజయేత్సాపనాత్సవా. ౨౭౭
 సాపనాత్సవయోః కుర్యాత్పూర్వోక్తార్చనముత్తమమ్
 ఆసనాద్యుపచారాంశ్చ కల్పయేత్ షోడశాఽథ వా ౨౭౮
 త్రయోదశోపచారైశ్చ శాస్త్రం సమ్యక్సమర్పయేత్
 సహోపచారైరభ్యర్చ్యేదనపాయగణాం స్తథా. ౨౭౯
 ద్వారదేవాన్ ద్వారపాలాన్ లోకపాలాంస్తథైవ చ
 అష్టోపచారైరభ్యర్చ్యేత్సమూర్తిమంత్రైస్సమాచరేత్. ౨౮౦
 ఇతరాన్ పరివారాంశ్చ యజేత్ షోడశవిగ్రహైః
 తథైవ పాకలక్ష్మ్యైశ్చ ద్వాపరలక్ష్మ్యైశ్చ కారయేత్. ౨౮౧
 శ్రీవత్సలక్ష్మ్యైశ్చ తథా దేవేన సహ చాచరేత్

అవతారప్రతిష్ఠాయాం ధృవర్చాం వా ౭ ధ కా రయేత్. ౨౮౨

త్రివిక్రమప్రతిష్ఠాయాం ధ్రువార్చాచర్చయేత్తతః. ౨౮౨౪

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రకీర్ణా ౭ ధికాశ్చ ౭ ఘటశో ౭ ధ్యాయః.

అధైకోనవింశో ౭ ధ్యాయః.

⇒ భ గ వ ద ర్చ న మ్ ⇒

అత ఊర్ధ్వం ధృవార్చాయామర్చనం సంప్రవక్ష్యతే
మూర్ధాది పీఠాత్సన్న్యస్తప్తపాదీన్యసి శోధయేత్. ౧

యోగపీఠార్చనం స్యాచ్ఛే త్త్రికాలం స్నానమాచరేత్
ప్రాతర్మధ్యాహ్నాయోర్వా ౭ ధ యోగపీఠే ధ్రువా ౭ ర్చనమ్. ౨

భోగమేవ ధృవార్చాయాం ప్రాతర్మధ్యాహ్నాయోరపి
త్రికాలం పా ౭ ధ సంస్నప్య ధృవార్చాయాం విశేషతః. ౩

వస్త్రాదీన్యసి సంశోధ్య పుష్పన్యాసం చ పూర్వవత్
శివాదీనర్చయిత్వా తు పాదపీఠే సమస్తతః. ౪

తథాసనాద్యేసురై విశ్చ త్రిసంధ్యం చార్చయేద్భుధః
అర్థయామే తు పూర్వాస్తమర్చయిత్వా చ పూర్వవత్. ౫

హవిర్నివేదయేచ్చవా ౭ ను క్తమన్యచ్చ పూర్వవత్
ఆవాహనవిసర్గా తు న కుర్యాదితి శాసనమ్. ౬

- అథ వక్ష్యేఽర్చనాస్తే తు విధానం ప్రతి కర్మణామ్
సావర్ణముత్తమం పాత్రం రాజతం మధ్యమం భవేత్. 2
- అథమం తామ్రపాత్రం తు త్రివిధం పాత్ర ముచ్యతే
త్రితాలముత్తమం ప్రోక్తం ద్వితాలం మధ్యమం భవేత్. ౩
- అథమం త్వేకతాలం స్యాత్త్రివిధం పాత్రవిస్తరమ్
విస్తారేణ సమాఖ్యాతం తయోర్మధ్యమమధ్యమమ్. ౪
- తస్య మధ్యే త్రిభాగైకం కర్ణికాఽంగులముచ్చయమ్
పరితోఽష్టదలం కుర్యాత్కర్ణికోచ్చయమానతః. ౫
- ద్వ్యంగులం మూలనాహం స్యాత్తదగ్రం త్వద్ధనాహకమ్
కింబిత్ఫలాంబుజాకారమగ్రం కుర్యాద్విచక్షణః. ౬
- ద్విప్రస్థతండులైః పక్షమన్నం తత్రైవ నిక్షిపేత్
అభిఘోర్య ఘృతేనైవ అష్టాఽంగులసమున్నలిమ్. ౭
- దశాంగులం వా ఉత్పేధం దాసదశాఽంగులమేవ వా
తిత్పాత్రం చ సమాదాయ కాతుకాగ్రే నిధాయ చ. ౮
- కాతుకాచ్చక్తిమాదాయ చార్పయేదప్తవిగ్రహైః
పరబ్రహ్మణ మిత్యక్త్వా పరమాత్మానమిత్యపి. ౯
- భక్తవత్సలం యోగేశం చతుర్మా ర్భిరర్చయేత్
ప్రాతః పుష్పబలిం కుర్యాత్సృభ్యాపేన్నుబలిం తథా. ౧౦
- సాయే త్వద్భ్యుబలిం కుర్యాత్సూర్యమేవ ప్రవోదతమ్
లింకులైః కుశుబైశ్చాఽపి యథాలాభమథాపి వా. ౧౧
- శ్రుతిం చాఙ్ఘ్యబలిం కుర్యాత్పుష్పం తు చతురంగులమ్
శిష్యమాహూయ తత్కాలే సోష్ణీషం సోత్తరీయకమ్. ౧౨

సావర్ణ్యం రాజతం తామ్రం శ్రేష్ఠమధ్యమగౌణతః
రత్నజప్రతిమాం కుర్యాన్మానోన్మానం న విద్యతే. ౨౯

ఉష్ణీషం గోలకం జ్ఞేయం శిరోమానం త్రిమాత్రకమ్
కేశాంతార్పా సమం భాగం సంగమాత్పుటసూత్రకమ్. 3౦

పుటసూత్రాధనుపర్యస్తమేకమేకస్తు భాగశః
గలమధాంగులం వింద్యాన్మాత్రార్థం గ్రీవముచ్యతే. 3౧

హిక్మాహృదయపర్యస్తం ముఖం మాత్రాధికం భవేత్
హృదయం నాభి తథైవోక్తం తదధస్తాత్తు తత్సమమ్. 3౨

ఊరూ చ ద్విముఖాయామం గోలకోత్సేధమిష్యతే
చరణం జానుమానం చ కాలాయ పురతో పరమ్? 3౩

హిక్మాసూత్రాదధస్తాత్తు బాహుద్విముఖనేత్రకమ్
ప్రకోష్ఠం ముఖబద్ధం చ ముఖమధాధికం భవేత్. 3౪

మణిబద్ధాంగులస్యాఽగ్రే ముఖాయామం ప్రశస్యతే
చతుర్ముఖం చ కృత్వా తు మానమేవముదాహృతమ్. 3౫

.....వకుర్యాత్పద్మాకారం తు గోలకమ్

అథ వక్ష్యే విశేషేణ హవిష్పాకం విధానతః. 3౬

పక్వా విత్తానుసారేణ హవీంచ్యపి చ కల్పయేత్
అల్పే మహతి వా తుల్యం ఫలమాధ్యదర్శితయోః, 3౭

నివేదయిత్వా దేవేనం కల్యాణం కారయేద్భుధః
అవదత్వా? ఘృతం యత్తు కల్యాణమశుభాయ వై. 3౮

అలాభే చైవ ఫర్వేషాం వీరీహిణాం తండులం స్తథా

శిష్యం గరుడ వత్సత్వత్వా పాత్రముద్ధృత్య తత్రై వై
ఉద్యోగమితి మంత్రేణ శిష్యస్తచ్చిరసి న్యసేత్.

౧౮

ప్రదక్షిణం తతః కుర్యాత్కుర్యాత్చబ్ధరవై ద్యుతమ్
వితానఛత్రసంయుక్తం పింఛచామరసంయుతమ్.

౧౯

భూపదీపసమాయుక్తం శనైః కుర్యాత్ప్రదక్షిణమ్
ప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా ప్రవిశేదాలయం బుధః.

౨౦

భూతిపీఠాస్తరే తిష్ఠేద్దృష్టియాత్తు తదర్చకః
కాతుకాగ్రే తు సన్న్యస్య ఓంకారేణ నివేశయేత్.

౨౧

బల్యగ్రం ఖండయిత్వా తు సేవేశాయ నివేదయేత్
తచ్ఛేషం సోదకం చైవ భూతిపీఠే తు నిక్షిపేత్.

౨౨

ఉత్సవం కర్తుకామశ్చేత్రిసంధిపేష్వివముత్తమమ్
సాయం ప్రాతర్మధ్యమం న్యాయం చైవ వాఽధమం భవేత్.

బలిం చ బలిదేవం వా కారయేదితి కే చ స
బల్యధం క్షప్తదేవస్య చోద్ధృష్టమానముదాహృతమ్.

౨౪

మహాదేవస్య హస్తేన చైవ కవింశతికాఽంగులమ్
సప్తదశాంగులం విద్యాద్వాదశాఽంగులమేవ వా.

౨౫

శ్రేష్ఠమధ్యకనిష్ఠాని త్రివిధం మానమాచరేత్
లర్చాదేరత్రిభాగై కముత్తమప్రతిమాభవేత్.

౨౬

తస్మానస్య దశాంశేన త్వేకోన మధ్యమం భవేత్
మధ్యమస్య దశాంశేన త్వేకోనమధమం భవేత్.

౨౭

మహతో మూలదేవస్య ముఖాయామం ప్రశస్యతే
బల్యధం ప్రతిమాం కుర్యాత్సర్వేషాం స్థాపనం భవేత్.

౨౮

శతద్వయం పంచవింశద్విహిభిః పూరితం తా యత్
శుక్తిమాత్రమితి ఖ్యాతం మానం తేనైవ కారయేత్. ౪౦

తద్వ్యయం తిలమిత్యుక్తం ప్రకుంచం స్యాత్తిలద్వయమ్
ప్రస్ఫుతిస్తద్వ్యయం పోక్తం కుశుబం ప్రస్ఫుతిద్వయమ్. ౪౧

అంబలిస్తద్వ్యయం పోక్తం ప్రథా స్యాదంబలిద్వయమ్
పాత్రం ప్రథద్వయం పోక్తమాథకం తద్వ్యయం భవేత్. ౪౨

చతురాథకసంయుక్తం ద్రోణమిత్యభిధీయతే
ద్రోణద్వయం భవేత్థారీ భారంఖారీద్వయం భవేత్. ౪౩

ద్రోణతంశులసంయుక్తముత్తమం హవిరుచ్యతే
శిధిద్ధం మధ్యమం ప్రోక్తంతిదద్ధమధమం భవేత్. ౪౪

ఉత్తమోత్తమమిత్యుక్తమప్తదోక్షైస్తు తంశులైః
అధికం యశ్చవేత్తస్మాత్పోక్తం సర్వం మహాహవిః. ౪౫

తద్దస్తైస్తంశులైస్సిద్ధం మధ్యమం హవిరుచ్యతే
పద్దోక్షైస్తంశులైస్సిద్ధం హవిరుత్తమమధ్యమమ్. ౪౬

ద్రోణహీనం భవేత్తస్మాదుత్తమాధమముచ్యతే
మధ్యమోత్తమమిత్యుక్తం చతుర్దోక్షైస్తు తంశులైః ౪౭

దోణత్రయం భవేద్వ్యత్ర కృతం మధ్యమమధ్యమమ్
మధ్యమాధమమిత్యుక్తం దోణద్వయకృతం హవిః. ౪౮

దోణేన తంశులేనైవ సివేద్యైమధమోత్తమమ్
తస్య మధ్యమమిత్యుక్తమాథకద్వయసమ్మితమ్. ౪౯

అథకేర తు సంయుక్తమధమాధమముచ్యతే
తంశులానాథకార్థం తు దేవీనాం తు ప్రకల్పయేత్. ౫౦

చరుప్రథద్వయం పోక్తం హవిరాధకముచ్యతే
ప్రథం కుడుబసంయుక్తం పిశాచానాం బలిర్భవేత్. ౫౧

గంధవర్ణరసైర్బుష్టాః ప్రగ్రాహ్యస్తంశులాస్తథా
ప్రత్యుల్య తంశులాన్ సమ్యక్ నిష్ప్రీత్య చ పునః పునః. ౫౨

చతుః ప్రత్యుశనం కృత్వా ప్రజాస్థాలీతి మన్త్రతః
ఊర్జస్వతీతి మన్త్రేణ పాత్రే ప్రక్షిప్య తంశులాన్. ౫౩

ఘల్లమారోపయేత్పశ్చాద్ ద్విష్టవే జప్తమిత్యసి
వాచస్పతీతి మన్త్రేణ హవిస్సోన్నతు పాచయేత్. ౫౪

ధూమగర్ధరసం స్విన్నమతివక్త్రం చ శీతలమ్
కేశకీటాపవిధస్తు త్యజేత్పర్యుషితం తథా. ౫౫

ముద్గం చైవ మహాముద్గం కూటస్థం రాజమాషకమ్
కదలీ పనసం చైవ కూష్మాండం బృహతీ తథా. ౫౬

కందమూలఫలాన్యన్యే సారాఢ్యా ఉపదంశకాః
గుడం దధి సమాయక్తమాజ్యయుక్తం..... ౫౭

హవిః కృత్వా చతుర్భాగమూర్ధ్వభాగే నివేదయేత్
అధస్తాదేకభాగేన హిమామూర్ధం బలయే తథా. ౫౮

యదంశం పాత్రసంశిష్టం పూజయైవ చ నిర్మితమ్
సావర్ణ్యే రాజతే పాత్రే కాంస్యే తామ్రే నివేదయేత్. ౫౯

అగ్నికార్యావశిష్టం చ బలిశిష్టం చ యద్ధవిః
తత్సర్వం పూజకాయైవ పోక్తమేవం మనీషిభిః. ౬౦

ద్వితీయావరణే పోక్తనూగ్నేయ్యాం పచనాలయమ్
అర్చకస్య గృహే వాఽపి పాచయిత్వా నివేదయేత్. ౬౧

ప్రణిధిం చాద్యస్థానం చ ప్రోక్షణీపాత్రమేవ చ
అర్ఘ్యప్రదానపాత్రం చ కుడుబేన ప్రపూరితమ్.

౬౨

హవిఃపాత్రప్రమాణస్తు బలిపాత్రప్రమాణతః
పానీయదానపాత్రం చ కాంశ్యం శుక్తిజమేవ వా.

౬౩

హిరణ్మయం వా రౌప్యం వా యథాశోభమలంకృతమ్
తాంబూలదానే ప్యేనం న్యాయైస్సవర్ణం కాంశ్యమేవ హి.

౬౪

దపః ణం చ ప్రదాతవ్యం ధ్రువానససమం భవేత్
ఆవాహనార్థప్రణిధిం ప్రథమాత్ర ప్రపూరితమ్.

౬౫

కలుషం కృమితై వాలయుక్తం సూత్రవిచర్చితమ్
గర్భవర్ణరసైర్ద్వప్తమశుచిస్థానమాశ్రితమ్.

౬౬

పంకాశ్మదూషితం చైవ సాముద్రం పల్వలోడకమ్
అగ్రాహ్యముదకం గ్రాహ్యమేభిర్దోషైర్వివర్జితమ్.

౬౭

ఉత్తమం త్రిగుణై రద్భిస్సాన్నినం చాథమముచ్యతే
అభిషేకో నదీభ్యస్తు మధ్యమే మధ్యమం భవేత్.

౬౮

ఉశీరచంద్రనోపేతం యజ్జలం పాద్యముచ్యతే
ఏలాలవంగతక్కిలజాతిఫలసమన్వితమ్.

౬౯

ఆప ఆచమనీయార్థముశీరామయచంద్రనైః

ఆపః క్షీరశుశ్రాగ్రాది యవసిద్ధార్థతండులైః.

౭౦

తిలవ్రీహినమాయుక్తై రర్ఘ్యమష్టాంగముచ్యతే
చంద్రనం చాగురుత్పైవ కుంకుమం గర్భ ఉచ్యతే.

౭౧

ఏకం ద్వయం త్రయం వాపి కర్పూరేణ చతుష్టయమ్
ఉశీరచంద్రనోపేతం ఘృతయుక్తం ఘృతాపుతమ్

౭౨

కిందిత్కర్పారసంయుక్తం ధూపమిత్యచ్యతే బుద్ధైః
గోఘృతేన కృతం యత్తు దీపముత్తమముచ్యతే. 23

చతురంగులమాయామం రాజసం దీపమేవ హి
దీపం తత్త్రింగులాయామం మధ్యమం దీపముచ్యతే 24

అథమం తు భవేద్దీపమంగులద్వయసమ్మితమ్
కాపితేన ఘృతేనాఽపి కృణోం కర్పూరవర్తికమ్. 25

దీపం విష్ణుప్రియం ప్రోక్తం సర్వసిద్ధిప్రదాయకమ్
తామసం తు భవేద్దీపం మాహిషేణ తు సర్పిషా. 26

వృక్షబీజోద్భవస్నేహదీపం ప్రైశాచముచ్యతే
తామసం వాపి ప్రైశాచమయోగ్యం దీపముచ్యతే. 27

క్షౌమం కార్పాసజం వస్త్రం పక్షభేదాంగసంభవమ్
దశహస్తాయతం చైవ విస్తారం తు ద్విహస్తకమ్. 28

మకోహరం తు సుశ్లక్ష్యం విశేషం వస్త్రముచ్యతే.
బేరాయామూర్ధమానేన వస్త్రవిస్తార ముచ్యతే. 29

విస్తారాష్టగుణాయామం సదశం తు సలక్షణమ్
మయూరపింఛైః కుర్యాత్తు చతుస్తాలం తు విస్తృతమ్. 30

అథోముఖం తు కర్తవ్యమత ఊర్ధ్వముఖం తథా
పంచాఽరత్నిప్రమాణేన దండస్పృహదధమం తథా. 31

అధికం ద్వాదశాంగుల్యం మధ్యమేచోత్తమేపి వా
ఏవం పింఛం సమాఖ్యాతం ఛత్రలక్షణముచ్యతే. 32

షట్కాలం ఛత్రవిస్తారముత్తమం సముదాహృతమ్
మధ్యమం పంచకాలస్యాచ్చతుస్తాలమథాధమమ్. 33

మాక్తికం తు భవేచ్ఛత్రం వస్త్రేణాఽపి హితం తథా
వస్త్రేణ వా తథా కుర్యాత్తాలవస్త్రమథాఽపి వా, ౮౪

ఛత్రం త్వఘోముఖం ప్రోక్తం డండం పింఛస్య దండవత్
సుషర్ణరన్నిసంయుక్తం కుర్యాదాధరణాదికమ్. ౮౫

ముకుటం కుండలం చైవ హారం కేయూరకం తథా
కటకం కటిసూత్రం చ పుష్పం వై హారచూపురే. ౮౬

కుర్యాదుదరబద్ధం చ రత్నహారం చ మేఖలామ్
హారం చ కర్ణపుష్పం చ ప్రతిమాయా యథార్హకమ్. ౮౭

చామరై శ్చామరం కుర్యాత్పింఛైర్వాఽపి మయూరజైః
దండం వాస్తప్రమాణం స్యాద్బాలదండప్రమాణకమ్. ౮౮

హేమరత్నమయం దండం తారతామ్రమయం తథా
అథ వా దారుదండం స్యాన్మయూరశింఘం చ యోజయేత్ ౮౯

ఏవం తు చామరం ప్రోక్తం ప్రచ్ఛన్నపటముచ్యతే
క్షౌమకార్పాససంయుక్తం ద్వారమాసస్తు కారయేత్. ౯౦

అథ వక్ష్యే విశేషేణ సహస్రధారావిధిక్రమమ్
సావర్ణ్యం రాజతం వాపి తామ్రం వాపి స్వశక్తితః, ౯౧

ఉత్తమం షోడశాంగుల్యం మధ్యమం ద్వాదశాంగులమ్
అష్టాంగులం తదధమం యథాశక్తి చ కారయేత్. ౯౨

ఏతైరంగులిభిస్సమ్యక్ భ్రమికృత్య చ చంద్రవత్
భాగం భిత్తున్నసంప్రోక్తం గోలకం వా విశేషతః. ౯౩

సీమావృత్తం తు విస్తారమష్టాంగులమితి స్మృతమ్
కర్ణి కాయామవిసారం గోలకం తు యవోన్నతమ్. ౯౪

మధ్యే రత్నం సువర్ణం వా యథాశక్తి సమర్పయేత్
కర్ణికామభితః కుర్యాద్దళాన్మవ్న సుసంగతమ్.

౯౫

పరితష్టోఽశదళం దాప్రితీశత్కర్ణికం బహిః
చతుష్పస్పిసమాయుక్తం దళం బాహ్యే ప్రకల్పయేత్.

౯౬

దలే యవద్వయఘనం శేఖామసి చ కారయేత్
సహస్రసుషిరైర్మ్యుక్తం సమానోక్తం చ కారయేత్.

౯౭

షోడశద్వాదశాష్టాభిరంగుల్యాయామవిస్తృతమ్
మాలం తద్ధస్తవిస్తారం శంఖాస్తరసమీకృతమ్.

౯౮

పద్మాకృతిం చ కృత్వా తు తౌ చ నాలసమాయుతౌ
శేషం యుక్త్యా ప్రక్షరీత జలవిగ్ధమనం బుధః,

౯౯

సర్వసౌందర్యసంయుక్తం తథాకారం చ కారయేత్
ప్రత్యుశ్య పంచగవ్యేన శోధనీయేన శోధయేత్.

౧౦౦

దేవాలయస్య పుంతో గోమయేనోపలిప్య చ
థాన్యరాశిం సమాస్తీర్య వస్త్రం చోపరి విన్యసేత్.

౧౦౧

ఉత్తరే వాస్తుహూమం చ పర్యగ్నిం చైవ పూర్వవత్
ఆచార్యం పూజయేత్తత్ర నవవస్త్రాంగులీయకైః,

౧౦౨

తంత్రేందుమండలం ధ్యాత్వా పద్మే పద్మనిధిం తథా
శంఖే శంఖనిధిం తద్వదావాహ్నేన సమర్పయేత్.

౧౦౩

పుణ్యాహం వాచయిత్వా తు దక్షిణాం చ దదేత్పునః
బింబశుద్ధిం చ కృత్వా తు మంత్రేణైవాభిషిచ్య చ.

౧౦౪

దేవదేవం సమభ్యర్చ్య హవిస్తత్ర నివేదయేత్.

ఏవం వై కృతపాత్యాణి దేవార్థం చ ప్రదాపయేత్.

౧౦౫

తస్య కాయకృతం పాపం తత్క్షణాదేవ సశృతి
సర్వదోషోపశమనం విష్ణుభక్తి వివర్ధనమ్.

౧౦౬

ఇతి క్రితైఃఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రకీర్ణాఽధికారే ఏకోనశోఽధ్యాయః.

అథ వింశోఽధ్యాయః.

→. రక్షాదీపవిధిః. ←

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి రక్షాదీపవిధిక్రమమ్
సావర్ణంరాజతంవాపి తామ్రంవాపి స్వశక్తితః.

౧

ద్వాత్రింశదంగులం శ్రేష్ఠం మధ్యమం పాదహీనతః
అథమం వింశదంగుల్యం సమవృత్తం తు కారయేత్.

౨

అష్టదిక్షు చ మధ్యే చ చతుర్దిక్షు చ వాతథా
కేవలం కర్ణికాం వాధ కర్ణికాయాన్తు విస్తృతమ్.

౩

తదగ్ధమున్నతం వింద్యాద్దండాయామం షడంగులమ్
ద్వ్యంగులం తు పరీణాహం తదూర్ధ్వే భాగవిస్తృతమ్.

౪

తదగ్ధం విస్తృతోత్సేధం దీపపాత్రం ప్రకల్ప్య చ
అక్షణే శాలిపిష్టం వా గోమయం వా సమాహరేత్.

౫

తత్తత్థానే తు విన్యస్య పాత్రే సంయోజయేత్తతః
అథకం వా తదగ్ధం వా పిండార్ధం చ చరుంపచేత్.

౬

హరిద్రచూర్ణసంయుక్తం పాత్రే ప్రక్షిప్య మంత్రవిత్
అక్షేన స్రావ్య సంమృజ్య ముష్టిమాత్రం దృఢీకృతమ్.

౭

దశసింహం నదర్థం వా సాక్షతం చ సమాహరేత్
జలేన కుంభమాపూర్య సర్వగన్ధసమాయతమ్. ౮

కుశకూర్చావినిక్షిప్య పల్లవై రపి భూషయేత్
అష్టమంగలసంయుక్తం పాద్యాచమనసంయుతమ్. ౯

పుష్పగంధసమాయుక్తం ధూపదీపార్ఘ్యసంయుతమ్
పృథక్పాతే సమాహృత్య దేవదేవం చ పూషయేత్. ౧౦

శంఖధ్వనిసమాయుక్తం వంశధ్వనిసమాయుతమ్
భేరిమృదంగనుషిరవాద్యఘోషసమాయుతమ్. ౧౧

స్తోత్రధ్వనిసమాయుక్తం స్వస్తిసూక్తసమన్వితమ్
దాసీభిశ్చైథ వా భక్తైస్సంస్పృహస్తోపరి ధారయేత్. ౧౨

ప్రదక్షిణం శనైర్గత్వా దేవాలయముచ ప్రణేత్
ఆచార్యం పూజయిత్వా తు దేవదేవం ప్రణమ్యచ. ౧౩

రక్షాదీపం సమాదాయ 'శ్రియే జాత' ఇతి బుగ్గ
బింబమూర్ధ్ని తు సంయోజ్య త్రిః ప్రదక్షిణమాచరేత్. ౧౪

దిక్పిండం తు విసృజ్యైవ పోక్షయిత్వా చ మస్త్రవిత్
ప్రదక్షిణం ప్రణామం చ కారయేదష్టమంగళైః, ౧౫

పాద్యమాచమనం దత్వాగన్ధపుష్పాదిభిర్యజేత్
ముఖవాసం చ దత్వా తు స్తుతిమన్త్రైశ్చ నైష్ఠవైః. ౧౬

సమాలభ్యైవ హస్తాభ్యాం పుష్పదూర్వాంకురాక్షతైః
పాదే పుష్పాంజలింకుర్యాత్కుర్యాద్దేవస్య మస్త్రశః. ౧౭

ఆలయాత్తు బహిర్గత్వా వీతపాశ్శ్చేవ తు నిక్షిపేత్
కాతుకే బలిదేరేపి స్నాపనే పృథక్పాదేపి చ, ౧౮

ప్రాదుర్భావే చ సర్వేషామావిర్భావే తథైవ చ
ఏవమేవ తు కృత్వా తు భౌమముత్వా విచక్షణః, ౧౯

చక్రవీళమితాదీనామింద్రాదీనాం తథైవ చ
దర్శనం భౌమణం చైవమాదేశ్యాస్త్రవిత్తమః. ౨౦

మోహదజ్ఞానతః కుర్యాత్సర్వహానిర్భవిష్యతి
సాయాహ్నే చ త్రిభాషాస్తే చోత్సవాస్తే చ నిత్యశః. ౨౧

ఏవమేవ విధానేన కారయేదుత్తమం విదుః
సర్వశాన్తికరం చాపి సర్వసంపత్సమృద్ధిదమ్. ౨౨

దారిద్ర్యాదివిరాజేన సర్వాః కామానవాప్నుయాత్

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి శిబికానాం తు లక్షణమ్. ౨౩

మాత్రాంగులేన వా కుర్యాద్భిబికాదీన్వినానతః
ఆవృతం తదర్థవిస్తారముత్తమం తు విధీయతే. ౨౪

తత్పడింగులహీనస్తు మధ్యమం తు ప్రకీర్తితమ్
విస్తారాధ్యర్థపాదేన ఆయామద్విగుణం భవేత్. ౨౫

ఉత్తమాధమమధ్యానాం శిబికావిస్తరో భవేత్
త్రిభాగైకస్య భాగం స్యాచ్చతుర్భాగైకభాగికమ్. ౨౬

పంచభాగైకభాగం స్యాద్విస్తారస్య ఘనం భవేత్
తచ్చతుర్భాగమేవ స్యాద్దేకైకం పమరం భవేత్. ౨౭

శేషభాగం తు పద్మాక్షం తలాయుక్తి విశేషతః
శిబికావిస్తృతం చైవం భాగైకం భాగమేవ చ. ౨౮

తచ్చతుర్భాగమేవోక్తం భిత్త్యున్నేధం విధీయతే
ద్వితలం త్రితలం చైవ గుళికాఫలకాభవేత్. ౨౯

గులికాపాదతలోత్సేధం మధోర్ధ్వవీతలవత్సమమ్.

చతుర్భాగైకమేవస్తు నవభాగైకమేవ వా.

30

అంగులం చాంగులార్థం చ ఊర్ధ్వపట్ట్యా చ సంయుతమ్

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి రథాదీనాం విధిక్రమమ్.

31

పంచషట్పవతాలం వా చాష్టతాలమథాఽపి వా

విస్తారాయమమేవం స్యాదుత్సేధం ద్విగుణం భవేత్.

32

మండపద్వారయుక్తం వా కూటాకారమథాఽపి వా

అధరాధరమాయామం రథాయామత్రయం భవేత్.

33

ఛత్రస్యాయామవిస్తారాదుత్సేనాగ్ధప్రమాణతః

ఏవం తు పరికలైవ్యవ శిబికాయామముచ్యతే.

34

రథాయామసమం వాఽపి పాదహీనమథార్థకమ్

విస్తారం తత్త్రిభాగైకమాయామం చోచ్చాయం భవేత్.

35

విస్తారార్థసముత్సేధం విస్తారార్థాధికాయతమ్

శయనం సంప్రకలైవ్యవ పూర్వోక్తేనైవ దానుణా.

36

సర్వాలంకారసంయుక్తం సర్వసౌందర్యసంయుతమ్

శిల్పశాస్త్రోక్తమార్గేణ శిల్పిభిః కారయేద్దుభః.

37

పంచగవ్యైస్సుసంశోధ్య వాస్తవహోమశ్చ హూయతామ్

పర్యగ్ని చైవ కృత్వా తు కలశైస్సాన్నిపయేత్తతః.

38

మండపే వా ప్రపాయాం వా స్థండిలే వాత్ర విన్యసేత్

నవైర్వస్త్రైస్సమావేష్ట్య పుణ్యాహమపి వాచయేత్.

39

జౌహవసనాగ్నికుండం చ కారయిత్వా విధానతః

అఘారం పూర్వవత్కృత్వా కుంభపూజాం సమాచరేత్.

40

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ తత్తద్దేవాంశ్చ మూర్తిభిః
వ్యాహృత్యస్తం చ హుత్వా తు అంతఃపూజయిష్యే.

యానాదిషు చ తస్మిన్ తత్తద్దేవాంస్తథా చ
ఆవాహ్యైవ సమభ్యర్చ్య దేవదేవం ప్రణమ్య చ. ౪౨

పాద్యాద్యర్హ్యస్తమభ్యర్చ్య హవిస్సమ్యజ్ని వేదయేత్
సర్వాంకారసంయుక్తం సర్వవాద్యసమన్వితమ్. ౪౩

యానాదిషు సమారోప్య 'ప్రతద్విష్ణు'ఽతి బ్రువన్
గ్రామం వా ప్యాలయం వాఽపి ప్రదక్షిణమథాఽచరేత్. ౪౪

మందిరం సంప్రవిశ్యైవ స్వే స్వేషానే నివేశయేత్
ఏవం యః కురుతే భక్త్యా వైష్ణవం పదమాశ్నుయాత్. ౪౫

అథః పరం ప్రవక్ష్యామి ప్రపామండపలక్షణమ్
మండపం త్రివిధం జ్ఞేయం విమానసమవిస్తృతమ్. ౪౬

అర్థం పాదం తు పాదం వా హీనస్తు త్రివిధం భవేత్
ప్రముఖే తస్య సోపానమాలయార్థ మితి స్మృతమ్. ౪౭

పూర్వేతు స్తుపనాథాయ మండపం సంప్రకల్పయేత్
షోడశస్తంభయుక్తం వా ద్వాదశస్తంభసంయుతమ్. ౪౮

ఏళాన్యే వా ప్రకుర్వీత స్తుపనార్థం ప్రకల్పయేత్
ప్రథమావరణే వాఽథ ద్వితీయావరణేఽథ వా. ౪౯

ఏకాదశేన హస్తేన సమం సమ్యక్ ప్రకల్పయేత్
నవహస్తం సప్తహస్తం పంచహస్తమితి త్రిధా. ౫౦

ప్రథమావరణే బాహ్యే మండపస్తు విధీయతే
అఫానవృత్తిగేయాదిదర్శనార్థం ప్రకల్పయేత్. ౫౧

పూర్వవత్ప్రముఖే కుర్యాద్యథావిభవవిస్తరమ్
యజమానస్య హస్తేన ద్విహస్తస్తు వివర్ధయేత్. ౫౨

పూర్వవత్ స్తంభసంయుక్తం యథాయోగ్యం ప్రకల్పయేత్
తత్పూర్వదిశి శాలాయాం సృతార్థస్తు విధీయతే. ౫౩

విష్కంభం నవహస్తం వా ఆయామం ద్విగుణీకృతమ్
యజమానేచ్ఛయా తత్ర ద్విహస్తస్తు వివర్ధయేత్. ౫౪

ఆయాదిలక్షణం వక్ష్యే యజమానానుకూలతః
హస్తం పాదం తదర్థం వా విస్తారాయాదినంయుతమ్. ౫౫

తథైవ నూనం కృత్వా తు ఆయాదీం లక్షయేద్బుధః
శిలాభిగిష్టకాభిర్వా హస్తోచ్ఛ్రియసమం తలమ్. ౫౬

ద్వితలం వా ప్రకుర్వీత తాలం సమ్యక్ ప్రకల్పయేత్
శైలజం దారుసారం వా స్తంభమాహృత్య యస్మిత్తః. ౫౭

వృత్తం వా చతురశ్రం వా ఋజుం వక్రవివర్జితమ్
స్తంభానాం వింశతిం గృహ్య బాహ్యస్తంభం ప్రగృహ్య చ. ౫౮

తన్మధ్యే ద్వాదశస్తంభం పూర్వవత్కారయేద్బుధః
స్తంభాయామం యథాయోగం కృత్వా తత్ర విచక్షణః. ౫౯

ద్వితాలఘనసంయుక్తం స్తంభమాసేన స్పృశిక్వమ్
స్తలతోర్ధ్వే పిభజైవ సమం వందత్యప్రకల్పయేత్. ౬౦

తస్యామేవ తు స్తంభార్థం పాదం సంఘాప్య స్పృశిక్వమ్
దృఢం కృత్వా తదూర్ధ్వే తు స్తంభం సంఘాప్య వై బుధః. ౬౧

ద్వ్యంగులం చ భవైర్వాఽథ వేదికాం కారయేద్బుధః
నానాలంకారసంయుక్తం నానాచిత్రసమన్వితమ్. ౬౨

ఉత్తరం తత్సమం శృత్వా బోధికే తు సుయోజయేత్
స్తంభాదూర్ధ్వం తు సంఘాప్య తదూర్ధ్వే ప్రస్తరం న్యసేత్ ౨౩

అభ్యస్తరో త్రరాదూర్ధ్వేఽభిష్టకాఽధానపాదయోః
బాలోత్తరం యథాయోగ్యం స్థాపయేత్సుదృఢం క్రమాత్. ౨౪

తస్మిల్పకో యథామార్గం యోగ్యం తత్పద్మముచ్చయమ్
ఏవంలక్షణసంయుక్తం దర్శనీయం చ కారయేత్. ౨౫

యజమానేచ్ఛయా తత్తస్మంశపేన సహైవ తు
షోడశస్తంభసంయుక్తం ద్వాదశస్తంభమేవ వా. ౨౬

భక్తియుక్తం ప్రకలైష్ఠ్యవ ప్రసాం యుక్తైష్ఠ్యవ కారయేత్
అపరే ద్వాదశసంయుక్తం పూర్వవత్ స్తంభమేవ వా. ౨౭

కవాటం తత్ర వా కుర్యాచ్ఛేషం యుక్తైర్వర కారయేత్
శిల్పశాస్త్రోక్తమార్గేణ శిల్పిభిః కారయేద్బుధః. ౨౮

మండపస్య సమాప్తా తు అంశరానర్పయేత్క్రమాత్
శుద్ధ్యర్థం వాస్తుహోమం చ పుణ్యాహం చైవ కారయేత్ ౨౯

బ్రాహ్మణా భోజయేత్పశ్చ తద్దేశముపలక్షయేత్
చరోదయే చ నక్షత్రే స్థిరరాశిం ప్రగృహ్య చ. ౩౦

మండపస్య తు మధ్యే వై ధాన్యపీఠాని కల్పయేత్
ప్రతిష్ఠోక్తక్రమేణైవ కుంభస్యాసాది కారయేత్. ౩౧

పశ్చిమే గార్హపత్యా గ్నావాఘారం జహుయాత్క్రమాత్
హోతా హోత్రక్రమేణైవ హోత్రం తత్ర ప్రశంసయేత్. ౩౨

తత్తద్దేవస్య చావాహ్య జప్తాకారం హుతం చరేత్
శ్రీసూక్తం వైష్ణవం చైవ వైష్ణవం చైవ కవింశతిః. ౩౩

ఇంద్రాదిలోకపాలానాం ప్రత్యేకం జహయత్క్రమాత్
తత్తత్స్థానే తు కూర్చే వా స్థండిలే వా నమర్చయేత్. 28

ప్రభూతం తు నివేదై వ్యవ ద్రోణం ద్రోణార్థమేవ వా
ఆచార్యస్యార్చకాదీనాం దక్షిణాం చ దదేత్క్రమాత్. 29

సావర్ణేరుత్పలైః పుష్కైః పరలంకుర్యాత్ప్రసాం తతః
పదైః పుర్యా కుముదైః రావీభిః పుష్కైః పరైః వ్యసృజేత్. 30

దేవదేవమలంకృత్య వస్త్రమాల్యాదిభిః పుసః
ప్రపాం సంయోజ్య దేవేశం ధ్యానేనైవ తు నన్నయేత్. 31

దేవేశం స్థాపయేత్తత్ర పాద్యాదైః పరర్చయేత్క్రమాత్
మహాహవిః ప్రభూతం వా యథాశక్తి నివేదయేత్. 32

ఏవం యః కురుతే భక్త్యా విష్ణులోకే మహీయతే. 33

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చాస్త్రీ భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
పృక్షిణ్ణాభికాశే ఐంశోఽధ్యాయః.

అధైకవింశోఽధ్యాయః.

— వి శేషార్చనమ్ —

అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి విష్ణుస్మరణదినాని చ
శ్రవణం ద్వాదశీ శుక్లే కృష్ణే చార్ధే చ ద్వాదశీ. 1

పూర్ణిమ చావ్యమావాస్యా పంచైతాని దినాని వై
పూర్వోక్తేన విధానేన అంకురానర్పయేత్క్రమాత్. 2

బద్ధాన్ ప్రతిసరం తత్ర పూర్వరాత్రౌ తు శాయయేత్

పాతససభ్యార్థనా నే తు న్నాపనోక్తక్రమేణ వై. 3

సమభ్యర్థ్య నివేద్యైవ పూర్వస్థానే నివేశయేత్
మార్గశీర్షాఖ్యయా నే తు పూర్వపక్షే వివేషతః. ౪

ప్రాతర్సభ్యవసానే తు పూర్వమాస్థానమండపే
సంస్థాప్య చతురో వేదాక్రమేణాధ్యపయేత్సదా. ౫

పూజయేద్దేవదేవేశం సప్తవింశతివిగ్రహైః
ఏకాదశీముహూర్తేషు మహాపాతకనాశినీమ్. ౬

తతః ప్రభాతే ద్వాదశ్యాం న్నాత్వా న్నానవిధానతః
మృణ్మయాని తు భాండాని పురాణాని పరిత్యజేత్. ౭

మృష్టసిక్తోపలేపాదై శ్శిశ్నుత్వా యథార్హకమ్
న్నాపనోక్తక్రమేణైవ న్నాపయిత్వా యథావిధి. ౮

ఆసనాదిభిరభ్యర్చ్య పాయసం చ నివేదయేత్
పానీయాచమనం దత్వా ముఖవాసం తతః పరమ్. ౯

పురుషసూక్తేన సంస్తూయ గ్రామం చైవ ప్రదక్షిణమ్
ధామప్రదక్షిణం కృత్వా జీవస్థానే నివేశయేత్. ౧౦

సంవత్సరేఽర్చనే హీనే నిత్యనైమిత్తికాదిషు
తత్సర్వం పూర్ణమిత్యాహుర్ద్వాదశిపూజనే కృతే. ౧౧

పౌషే తు పూర్ణిమాయాం వై విష్ణుపంచదినోక్తవత్
అర్చయిత్వా తు దేవేశం గవ్యం క్షీరం నివేదయేత్. ౧౨

సోఽపి సంవత్సరఫలం లభతే నాఽత్ర సంశయః.

మాఘమాసే పునర్వసో రాఘవోఽజాయత స్వయమ్, ౧౩
తత్తస్తస్యామసోఽప్యైవ రామం వా విష్ణుమేవ వా
గ్రామం ప్రదక్షిణం కృత్వా స్నాపయిత్వా నివేదయేత్. ౧౪

తలపద్మవిధిం వక్ష్యే శ్రుణుధ్వం మునిపుంగవాః
మాఘమాసే తు పంచమ్యాం పూర్వపక్షే విశేషతః. ౧౫

పూర్వరాత్రౌ తు దేవేశమర్చయిత్వా యథావిధి
హవీంవ్యపి నివేద్యైవ బద్ధాన్ ప్రతిసరం పునః. ౧౬

పూర్వవచ్చాయయిత్యైవ రాత్రిశేషం నయేత్క్రిమాత్
ప్రభాతే దేవముద్ధాప్య కలశైస్సాన్నిపయేత్పునః ౧౭

మండపం వాఽథ కూటం వా ప్రసాం వాఽథ యథోచితమ్
గోమయేనోపలిప్త్యైవ పంచవర్ణైరలంకృతమ్. ౧౮

తస్మిన్ సంస్థాప్య దేవేశం ప్రణమ్యైవాఽనుమాన్య చ
ప్రముఖే ధాన్యరాశౌ తు ద్విహస్తాయతవిస్తృతే. ౧౯

కృష్ణాజినం సమాస్తీర్య నవవస్త్రీస్సమాస్తకేత్
తదూర్ధ్వే తు వికీర్త్యైవ షడ్ద్రిణం తలమేవ హి. ౨౦

దోణత్రయం ద్వయం వాఽపి మండలాకారవత్తథా
అష్టభిశ్చదలై ర్యక్తం తలపద్మం సమాలిఖేత్. ౨౧

తిగ్రహేన తదర్ధేన నిష్కమాత్రేణ వా పునః
స్పర్శపద్మం చ కృత్వా తు తలపద్మే తు వన్యసేత్ ౨౨

అథకైశ్చాలిధానై శ్చ పూర్ణపాత్రాణి షోడశ

ఇంద్రాదీశానపర్యంతం శాలిరాశ్యపరి న్యసేత్. ౨౩

అథకం తైలమాహృత్య తదగ్ధం చ ఘృతం తథా
పశ్చిమే దధి సన్న్యస్త్య దేవదేవం ప్రణమ్య చ. ౨౪

అశ్మసూక్తం చ జప్త్వా తు పూజయేదష్టవిగ్రహైః
ప్రణమ్య దేవదేవాయ పద్మచుభ్యే తు పూర్వవత్. ౨౫

ప్రాచ్యాది పురుషాదీంశ్చ చతుర్మా ర్తిభిరాహ్వాయేత్
ఏకాదశోపచారై శ్చ పూజయిత్వా యథార్హకమ్. ౨౬

ఇంద్రాద్వైశా న్తమావాహ్య దిగ్దేవానర్చయేత్తతః
అశోదేవాదిసాయుక్తం విష్ణుసూక్తం జపేత్పనః. ౨౭

బిజే దేవం సమారోప్య చాన్యాసుద్వాసయేత్క్రమాత్
యజమానోఽథ తత్కాలే దద్యాదాచార్యదక్షిణామ్. ౨౮

విష్ణుభక్తియుతం శాస్త్రం దయాద్యాత్మగుణై ర్యుతమ్
వేదపారాయణపరం సర్వావయవసంయుతమ్. ౨౯

విప్రీమాహూయ తత్కాలే దేవస్య నియతోఽగ్రతః
ధ్యాత్వా దేవేశచూచార్యో దేవదేవస్య సన్నిధౌ. ౩౦

తిలపన్నం దదేత్తస్మై సర్వలోకహితాయ వై
స్తోత్రైగ్దేమైశ్చ వాద్యైశ్చ స్తుత్వా దేవం సమర్చయేత్. ౩౧

దేవం యానే సమారోప్య సర్వాలంకారసంయుతమ్
దేవాలయం పరీత్యైవ జీవన్ముఖే నివేశయేత్, ౩౨

ఏవం యః కురుతే భక్త్యా విష్ణవే పరమాత్మనే
సర్వా కామానవాప్నోతి వైష్ణవం లోకచుక్షతే. ౩౩

ఫాల్గునే మాసి ఫల్గున్యాం శ్రియా సార్థం జనార్దనమ్

స్నాపయిత్వాత్సవం కృత్వా సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్. 38

చై తే మాసి తథా చైత్ర్యాం కుర్మాద్దమనోత్సవమ్.
పూర్వస్మిన్నేవ దివసే రాత్రిపూజావసానకే. 39

బద్ధ్యా ప్రతిసరం తత్ర దేవేశాయ నివేదయేత్
వనస్తం కామమభ్యర్చ్య సాయసాన్నం నివేదయేత్. 3౬

దేసస్య దక్షిణే పార్శ్వే మాలాం దమనకిం న్యసేత్
ప్రభాతే దేవముద్ధాప్య స్నాపయిత్వాఽర్చయేత్తథా 3౭

దేవస్య పుష్పమస్త్రాభ్యాం దద్యాత్సక్తిసమన్వితమ్
సర్వేషాం పరివారాణాం దద్యాత్తస్మంత్రీమూర్తిభిః. 3౮

గ్రామం ప్రదక్షిణం కృత్వా సంస్థాప్యాస్థానమండపే
సమభ్యర్చ్య నివేద్యైవ ముఖవాసం దదేత్తతః. 3౯

వైశాఖ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వై స్నాపయిత్వా సమర్చయేత్

జ్యేష్ఠే తు స్నాపయేద్దేవం నవవస్త్రం ప్రదాప్యేత్.
సోఽపి సంవత్సరఫలం ప్రాప్నుయాదేవ మానవః ౪౦

అర్హ్యదానం ప్రశస్తం స్యాద్దేవస్యాపాదమాసకే. ౪౧

శ్రావణే మాసి సక్షతే శ్రావణే తు విశేషతః
ఉత్సవస్సపనాదీని పూర్వవత్కారయేద్దుభయః ౪౨

- అతః పరం ప్రవక్ష్యామి జయన్త్యుత్సవలక్షణమ్
జయన్తి శ్రావణే మాసి కృష్ణపక్షేఽష్టమి శుభా. ౪౩
- రోహిణీసహితా జ్ఞేయా సర్వపాపహరా తిథిః
తస్యాం జాతో జగన్నాథో జగత్పాలనకాంక్షయా ౪౪
- చంద్రస్యోదయకాలే తు మధ్యరాత్రౌ స్వలీలయా
తస్మిన్ వై దివసే కృష్ణమర్చయిత్వా ప్రయత్నతః. ౪౫
- ఉత్సవం కారయేద్యస్తు విష్ణోస్సాలోక్యతాం వ్రతేత్
అష్టమి రోహిణీయుక్తా రహితా వా విచక్షణైః. ౪౬
- అవిధైవ సదా గ్రాహ్య సప్తమ్యా సర్వదా తిథిః
ఆదిత్యోదయవేలాయాం కలామాత్రాఽష్టమి యది. ౪౭
- సా తిథిస్సకలా జ్ఞేయా నిశీథవ్యాపిని భవేత్
నాగవిధా యథా నందా వర్జితా శ్రవణాఽన్వితా. ౪౮
- తథాష్టమిం పూర్వవిధాం సర్వైః వాపి పరిత్యజేత్
అవిధైవాఽష్టమి గ్రాహ్య తాం సుపుణ్యాముపావసేత్. ౪౯
- రోహిణీసహితా కృష్ణా మాసి భాద్రపదేఽష్టమి
అర్ధరాత్రాదథశోఽర్ధం కలయా వాపి పూర్వవత్. ౫౦
- జయన్తి నామ సా పోక్తా సర్వపాపప్రణాశిని
-
- తస్మాత్తు దివసాత్పూర్వం నవమే వాఽథ సప్తమే. ౫౧
- పంచమే వా త్రయింశే వాపి విధినా చాంకురార్పణమ్
పూర్వేద్యురేవ శర్వర్యాం రాత్రిపూజావసానకే. ౫౨
- బద్ధ్యా ప్రతిసరం తత్ర శయనే శాయయేద్ధరిమ్
తస్యాం తిథావర్ధరాత్రౌ కృష్ణమేవం విశేషతః. ౫౩

పుష్పాంజలిం తతః కుర్యాచ్చియా యక్తో జనార్దనః
భూమిభా రాపహారాయ లోకే జాతో జగత్పతిః

౫౪

ఇతి సంచితయేదేవం వైష్ణవం మంత్రముచ్చరణ
సర్వాలంకారసంయుక్తం మండపం చ ప్రదక్షిణమ్.

౫౫

పురస్తాన్మధ్యమే వాసి చాస్థానే వాప్యలంకృతే
తన్మధ్యే విష్టరే స్థాప్య దేవదేవం ప్రణమ్య చ

౫౬

తైలం హరిద్రచూర్ణం చ కలశాక్ సంప్రపూర్య చ
స్థండితే విన్యసేత్తత్ర దేవదేవం సమర్చయేత్.

౫౭

తైలేనాభ్యంజనం కృత్వా చూర్ణేనోఽన్వర్తనం చరేత్
నాదేయం గంధతోయం చ పుష్పోదం చాక్షతోదకమ్.

౫౮

కుశోదకం తు సంభృత్య కలశాక్ పంచ విన్యసేత్
అతో దేవాదిభిర్మస్త్రై సన్నిపదేత్పురుషోత్తమమ్.

౫౯

పాద్యాద్యధ్యక్షాన్తమభ్యర్చ్య దేవదేవం ప్రణమ్య చ
హిరణ్యగర్భ ఇత్యుక్త్వా గణం క్షీరం నివేదయేత్.

౬౦

ముఖవాసం చ దత్తైవ ప్రణామం చ తతశ్చరేత్
నివేదితం తు తత్ క్షీరం పంథ్యాపుత్రప్రదం భవేత్.

౬౧

పీతాం ప్రసూతే పుత్రం చ ఆయుష్మంతం బలాన్వితమ్
నీతాం ఘృతం చ తైలం చ ముఖవాసయుతం తథా.

౬౨

దేవస్య దర్శయిత్యా తు బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రదీయతామ్
దేవదేవమలంకృత్య భక్తానామాత్తచేరిసామ్.

౬౩

యథా వై యజమానస్య తథా ప్రియకరం బుధైః
సర్వవాద్యసమాయుక్తం సర్వాలంకారసంయుతమ్.

౬౪

గ్రామం వాఽప్యాలయం వాపి ప్రదక్షిణమథాచరేత్
ఆలయం సంప్రవీశ్యైవ కలశై స్సన్నిపయేద్బుధః. ౬౫

ఆచార్యదక్షిణాం దత్వా సోదకం దేవస్నానా
ప్రభూతం తు నివేద్యైవ ముఖచాసం దదేత్సునః, ౬౬

ఏవమేవం తథా కుర్యాదుత్సవం ప్రతిపత్సరమ్
భుక్తి ముక్తిప్రదమిదమృషిభిః పరికీర్తితమ్. ౬౭

అపరే౭థ దినే వాఽపి కారయేదుత్సవం బుధః
యద్యస్మస్త్రక్రియాలోపో నైష్ఠనైర్హాయతే తథా. ౬౮

ఏకస్మిన్ వత్సరే హీనే దేవదేవం ప్రణమ్య చ
స్తుపనం పంచవింశద్భిః కలశై శ్శుద్ధమానసైః ౬౯

శాన్తిహోమాదుం చ హుత్వా తు పుణ్యానామపి వాచయేత్
ఉత్సవం ద్విగుణం కుర్యాద్దక్షిణాం చ స్వశక్తితః. ౭౦

శ్రావణే ద్వాదశీయోగే మాసి భాద్రపదే తథా
సంవత్సరార్చాదోషస్య శాన్త్యర్థం కేశవస్య తు. ౭౧

అస్మిన్ మాసే విశేషేణ పవిత్రారోపణం హరేః
సర్వదోషోపశమనం సర్వకామాభివృద్ధిదమ్, ౭౨

మాసే౭స్మిన్నారభేత్తై వ శ్రవణప్రతము త్తమమ్
త్రిభిర్వైశ్చైస్త్రిభిర్మాసై రుపోవ్య చ మహాత్మలమ్. ౭౩

ఆశ్వయుజమాసే చాశ్వయుజే దేవేశం స్నాపయేత్తతః
అఘ్నదానం ప్రశస్తం స్వాద్దేవదేవస్య శార్జిణః. ౭౪

అథాఽతః కృత్తికాదీపదానలక్షణముచ్యతే
కార్తిక్యాం పూర్ణిమాయాన్తు యదృక్షన్తు ప్రవర్తతే.

౭౫

తదృక్షం దీపసుక్షం స్యాత్కాలాపేక్షా న విద్యతే
రవ్యస్తమయవేలాయాం దీపారోపణమాచరేత్.

౭౬

దేవస్య సన్నిధౌ స్తంభే దేవాలయసమోచ్చయే
అధికే వా మహాదీపం మహాన్నేహం వ్రకల్పయేత్.

౭౭

త్రిపాదం వా తదర్థం వా దీపదండం సమాహరేత్
వేణుం వా క్రముకం వాఽపి తాళం వా నాళికేరకమ్.

౭౮

మధూకం తింత్రీణీకం చేత్యన్తైస్సాస్పరదుష్రిమైస్తథా
శతాష్టదీపసంయుక్తముత్తమోత్తమముచ్యతే.

౭౯

ఉత్తమే మధ్యమం దీపం శతసంఖ్యాక్రమం విదుః
ఉత్తమాధమదీపం స్యాన్నవతిర్దవ్యధికా తథా.

౮౦

మధ్యమోత్తమముక్తం స్యాదశీతిశ్చతురస్తథా
మధ్యమే మధ్యమం చైవ షట్పత్తిరథోచ్యతే.

౮౧

మధ్యమాధమదీపన్తు అష్టపష్టిరితి స్మృతమ్
అథమోత్తమదీపన్తు షష్టిసంఖ్యాం వదన్తి హి.

౮౨

ద్విపంచాశత్ప్రదీపాంశ్చ కుర్యాదధమమధ్యమే
అథమాధమమేవేదం చత్వారింశత్ప్రదీపకమ్.

౮౩

అశక్తానాం యథాశక్తి దీపం తత్త్రైవ యోజయేత్
దండే తు సుషిరే యోజ్యం చతుర్దిక్షు క్రమేణ వై

౮౪

భూతవీరస్య పూర్వే తు దీపస్థానం విధీయతే
'పద్మకోశప్రతీకాశ' ఇతి శ్రుత్యాముదాహృతమ్.

౮౫

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పద్మం కుర్యాత్సలక్షణమ్
విస్తారాయామతుల్యం స్యాచ్చతుస్తలప్రమాణశః.

౮౬

గోలకాంగులము తేస్థం చతురశ్రం ప్రకల్పయేత్
తతైవ శాలిభి స్త్రిర్యక్షదృమష్టదలాన్వితమ్.

౮౭

తన్మధ్యే తాలమాత్రేణ సమవృత్తం నకర్ణికమ్
ఏకాంగులసముతేస్థం తతైవోపరి తండుతైః.

౮౮

సతి పద్మం సముత్ఫుల్లం నవవస్త్రం సమాస్తరేత్
పుష్పం తస్యోపరి న్యస్య కల్పయేత్పద్మమండలమ్.

౮౯

దలేష్వభ్యర్చ్య చ వసూర్ణ మధ్యే ధర్మం సమర్చయేత్
ఆలయాభిముఖే కుర్యాత్ప్రసాం చై వాతిసుందరమ్.

౯౦

ఆస్థానమండపే వాఽపి కల్పయేత్పద్మమండలమ్
సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం మృణ్మయం వా న్యశక్తితః.

౯౧

శరావం ప్రథసంపూర్ణం సమాహృత్య విచక్షణః
కించిత్కర్పూరసంయుక్తం పిచువన్దిసమన్వితమ్

౯౨

గవ్యం ఘృతం సమాదాయ స్థాపయేత్పద్మమధ్యమే
ఆచార్యసుప్రసన్నాత్మా నవవస్త్రోత్తరీయకః

౯౩

శ్రియో జాతేతి మంత్రేణ దీపస్యోద్దీపనం చరేత్
ప్రతీచ్యం పద్మమధ్యే తు శ్రియం ధ్యాత్వా సమాహ్వాయేత్.

ఏకాదశోపచారై శ్చ పూజయిత్వా సమాహితః
శ్రీదేవీం మనసా ధ్యాత్వా శ్రీసూక్తం చ సముచ్చరణ.

౯౪

దీపమాదాయ హస్తాభ్యామప్సరోభిర్విశేషతః
దీపానన్యాంతనమాదాయ తోయధారాసమన్వితమ్.

౯౫

కేయధ్వనిసమాయుక్తం నృత్తవాద్యసమన్వితమ్
ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా గర్భాగారం ప్రవేశయేత్. ౯౭

దేవస్య దక్షిణే పార్శ్వే స్థాపయేన్నృత్రవిత్తమః
దేవదేవం సమానీయ మండలే స్థాప్య చాఽత్విరః. ౯౮

కుర్వాద్దశోపచారాంశ్చ సమభ్యర్చేద్విధానతః
'శ్రియే జాతేతి మస్త్రేణ దీపానుద్దీపయేద్భుధః. ౯౯

గర్భకేహే చ సోహనే ప్రాసాదే ముఖమండపే
ప్రాసాదశిఖరే వాఽపి గ్రీవాయాం చరణేఽపి చ, ౧౦౦

ప్రాకారేషు చ సర్వత్ర త్పథేషు స్తుపనాలయే
పుష్పసంచయదేశే చ ద్వారే చాస్థానమండపే. ౧౦౧

అన్యేషుపి చ సర్వత్ర దీపానుద్దీపయేత్క్రమాత్
కార్వాసతూలం సంబద్ధ్య శరాపేషు ఘృతేన సై. ౧౦౨

ఘోరోష్వక్తేనైవ మంత్రేణ చోద్దీపనమథాచ శేత్
నృత్తగేయాదివాదైశ్చ ఘోషయిత్వా ప్రయత్నతః. ౧౦౩

తచ్ఛరావస్థదీపం చ బలివీతస్య వశ్చిమే
అధిదేవం సమారాధ్య నిక్షిపేద్దీపమండపే. ౧౦౪

శుభ్రాఙ్శ్యోతిరీతి ప్రోచ్య దండ్రాగ్రేఽన్యోంశ్చ నిక్షిపేత్
నివేద్య బహుధా దేవం పృథుకాదీన్విశేషతః. ౧౦౫

భక్త్యాణి గుడమిత్రాణి ప్రభూతం చ మహాహవిః
గ్రామం ప్రదక్షిణం కృత్వా సర్వాలంకారసంయుతమ్. ౧౦౬

పునర్దేవం సమాదాయ జీవస్థానే నివేశయేత్
సోఽపి సంవత్సరఫలం పాప్య గచ్ఛేత్పరం పదమ్. ౧౦౭

→ గ్రహణారాధనమ్ ←

- అథా౭తస్సంప్రవత్యౌమి సూర్యసోమోపరాగయోః
అర్చనాదివిధిం సమ్యక్ దేవదేవస్య శాఙ్గిణః. ౧౦౮
- సూర్యగ్రహే చతుర్యమం త్రియామం తు విధుగ్రహే
నా౭ శ్చన్తి హవ్యకవ్యాని దేవతాః పితరస్తథా. ౧౦౯
- ఆలయే తు హరేః పూజాం న త్యజన్తి మహర్షయః
హవిర్నివేదనం హిత్యా పూజాం సర్వాం సమాచరేత్. ౧౧౦
- గ్రహణే వర్తమానే తు స్నాపయేత్పురుషో త్రమమ్
కోటియజ్ఞఫలం ప్రాశ్య బ్రహ్మలోకే మహీయతే. ౧౧౧
- గ్రస్తా౭ సగ్రహణే కుర్యాత్స్నాపనం తు పరే౭హని.
తథా గ్రస్తోదయే కుర్యాదితి శాతాతపో౭బ్రవీత్. ౧౧౨
- సర్వథా వరమానే తు గ్రహణే స్నాపనం చరేత్
గ్రహణం మోహాస్తాచ్యాయా చ విషువాదికమ్. ౧౧౩
- యుగాది౭౧ మాద్యాస్తు పుణ్యకాలాః ప్రకీర్తితాః
నిషేధః కథితః ప్రాజ్ఞైర్నవిద్వానవిదుత్సవే ౧౧౪
- నిత్యార్చనం చోత్సవం చ స్నవనాత్పూర్వమాచరేత్
స్నాపయిత్వా హృషీకేశం హవిర్దానం ప్రశస్యతే. ౧౧౫
- వాస్తుశుద్ధిం సదా కుర్యాద్గ్రహణే చంద్రసూర్యయోః
పురాణాని చ భాండాని ద్యుక్త్యాన్యాని సమాహరేత్. ౧౧౬
- కుశాగ్రాణాం సముత్క్షేపాద్వాససాం శుద్ధిరిష్యతే.
అపక్వానాం చ వస్తూనాం న పక్వం పరిగృహ్యతే. ౧౧౭
- అదృశ్యముపరాగస్తు నోపరాగం ప్రచక్షతే.

దీక్షితస్య తథాఽన్యస్య స్నానం స్యాత్స్పర్శమోక్షయోః ౧౧౮

యావానాద్యస్తకాలస్సయితావతా కీర్తయేద్ధరిమ్
మానీ జపాదికం కుర్యాదూర్ధ్వచంద్రధరశ్శుచిః. ౧౧౯

సప్తవాతాహతం వస్త్రమూర్ధ్ధ్రం భృత్వా న దోషభాక్
గ్రహణే భగవత్సేవా సర్వాఽశుభవివాశినీ. ౧౨౦

దద్యాద్దానాని శక్త్యా వై సకామో హరిమన్దిరే
తదనస్తం భవేత్సాక్షీ యత్రాఽనన్తో హరిస్సయిమ్ ౧౨౧

ప్రభూతం తు నివేద్యాఽథ భుంజీయాత్తదనస్తరమ్
రాత్రౌ శ్రాద్ధం ప్రకుర్వీతి గ్రహణే తన్నదోషకృత్. ౧౨౨

దూషితే శూక్తకాలే తు తస్యాఽపగమ ఏవ చ
విపరీతే మహాః దోష ఇతి శాస్త్రవిదో విదుః ౧౨౩

న నిశీథాత్పరం శ్రాద్ధమాపత్స్వపి విధీయతే
స్నానమాశౌచినాం నిత్యం తేఽపి దానం చ కుర్వ ౧౨౪

న జపో న తపస్తేషామశుద్ధా మోక్షణే పునః
యదా రాశ్యస్తరం రాశేః కాలే సంక్రమతే రవిః. ౧౨౫

తదా తు పుణ్యకాలస్సయిత్స్వపనాద్యత్ర కారయేత్.
కటకే వింశతిః పూర్వం మకరే వింశతిః పరే ౧౨౬

పుణ్యాస్తు ఘటికాః పౌర్ణిక్తా స్తత్ర గ్రహణవచ్చరేత్.
యదాఽస్తమయవేలాయాం సంభ్రాంత్యాం సంక్రమో రవేః ౧౨౭

పూర్వోఽష్టి పుణ్యకాలస్సయిదపరాహ్లాత్పరస్కృతః
అద్ధాస్తమిత ఆదిత్యే తథా చాఽగ్లోదితే సతి ౧౨౮

పాశ్చాత్యపూర్వఘటికా స్తిరసంభ్రాంత్యా ప్రకీర్తితాః.

ఉపరాగే ౭ పి కుర్యాదై వ ఉత్సనే ౭ వభృథం హరేః. ౧౨౯

విధుగ్రహే నిశాం సర్వామహారాత్రం రవిగ్రహే
త్యజేచ్ఛభే తదా కుర్యాదై ౨వ దీపోత్సవం హరేః. ౧౩౦

పశ్యాన్నిశీఢాద్భహణే దీపం దాస్యన్తి కే చ న
అవిధే పర్వణి పౌర్ణమాసం దీపదానం శుభాపహమ్. ౧౩౧

గ్రహణే ౭ పి భవేద్దీపమవిధా పూర్ణిమా న చేత్
అపర్వణ్యర్హితం దీపం హన్తి పుణ్యం పురాతనమ్. ౧౩౨

మాసక్షయస్య పుణ్యక్షయే విష్ణుపంచదినే తథా
అర్చనాథాయ దేవస్య కాలో మధ్యాహ్న ఉచ్యతే. ౧౩౩

కామ్యే తు సుముహూర్తే స్యాత్పూజనం నా ౭ న్యథా చరేత్.

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చంద్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రకీర్ణా ౭ ధికారే ఏకవింశో ౭ ధ్యాయః.

అథ ద్వావింశో ౭ ధ్యాయః

—|| స్తు ప న మ్ ||—

అథా ౭ తస్మాత్ప్రసాదాగారం ప్రముఖే చోత్తరే తథా
ఐశాన్యాం వా విశేషేణ ప్రపాం వా మండపస్తు వా. ౧
వితానోపరి సంపీతం లంబమానం పరిష్కృతమ్

* * *

స్తంభాంతస్సంవేష్ట్య వాస్త్రైశ్చ దుకూలైస్తాంతవై రపి. ౨

ముక్తాదామసమాయుక్తం పూర్ణకుంభసమన్వితమ్

- సత్వం రజస్తమశ్చైచ వ ఐశ్వర్యం చాఽధిదైవతమ్ 3
- చతుర్వేదాదికైర్మంత్రైస్తోరణాంస్థాపయేత్క్రమాత్ 4
- ఉభయోః పార్శ్వయోశ్చైచ కదలీక్రముకాన్వితమ్. ౪
- పూర్వాస్తముత్తరాస్తం చ షటున్జితం సంప్రసార్య చ ౫
- కల్పయేదాయతసమం పదానాం సంచ పింశతిమ్.
- మధ్యేబ్రాహ్మం పదం హితాన్ చర్యార్థం పరితోఽప్త చ ౬
- పూర్వాది చత్వారి పదం ద్వారాథం పరికల్పయేత్.
- శిష్టాంశ్చ ద్వాదశపదాన్ ద్రవ్యన్యాసార్థమాహరేత్ ౭
- మధ్యే శ్వభిన్తు కర్తవ్యమాపాసవిభానతః.
- మధ్యే నిమ్నం చ కృత్వా తు తాలమాత్రప్రమాణతః ౮
- శ్వభిస్య మధ్యమే చైవ బిల్వజం ఫలకం న్యసేత్.
- తప్తీమాణాధికం పీఠం పరితశ్చతురంగులమ్ ౯
- మధ్యే హితాన్ ప్రతిష్ఠాప్య ద్వివేదిసహితం క్రమాత్.
- తతః పావనమార్గేణ జలం గచ్ఛేదునజ్ముఖమ్ ౧౦
- మండపాత్తు బహిస్థానే జలస్థానం తు ఖానయేత్.
- ఆచ్ఛాద్య కదలీపత్రైః పద్మపత్రైః గృథాపి వా ౧౧
- హరిదైశ్చాఽథ పత్రైర్వా పత్రైః క్రముకజైస్తు వా.
- అతోదేవాదిమంత్రైః కుశదర్భాన్తు శోధయేత్ ౧౨
- యావచ్ఛ్వభిప్రమాణస్తు తావత్కృత్వా సమాహరేత్.
- హస్తమాత్రం తథాఽయామం పోక్షణార్థం తు కూర్చకమ్ ౧౩
- మార్జనార్థం తు కూర్చం చ షడంగులమితి స్మృతమ్.
- పంచభిర్వాత్రిభిర్వాఽథ ద్వాదశాఽంగులమాయతమ్

కలశార్థం తు కుర్వీత యథాకలశసంఖ్యయా.

౧౪

తండులై ర్వీహిభిశ్చై చ సతిలైశ్చ త్రివేదికమ్
వీహ్యార్థం తండులం పోక్తం తదర్థం చ తిలానపి.

౧౫

ఉ త్తమం దోణమిత్యుక్తం మధ్యమం తు తదర్థకమ్
అధమం చాఽధకం చైవ పంక్తిం కుర్యాద్విచక్షణః.

౧౬

సమ్యక్ దధ్ధా తు కలశాసభిన్నాంతస్సప్రగృహ్య చ
శరావాణాం ప్రమాణం తు కుడుబం సముదాహృతమ్.

౧౭

షట్ప్రస్థమాత్రం కరకం కుంభం తు దోణమేవ చ
, దేవస్య'త్వేతి కలశాః కుంభాదీంతస్సప్రగృహ్య చ.

౧౮

యవాస్తరం తు తంతూనాం సంకేప్త్య కలశానపి
పూర్వరాత్రౌ విశేషేణ దేవేశం సంప్రణమ్య చ.

౧౯

సమభ్యర్చ్య నివేద్యైవ ముఖవాసం దదేత్తతః
పూర్వోక్తేన విధానేన బద్ధా ప్రతిసరం తతః.

౨౦

శయనం సోపధానం చ కారయిత్వా తు పూర్వవత్
శయనే శాయయేద్దేవముత్తరాచ్ఛాదనం చరేత్.

౨౧

సృతైశ్చైవైశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేత్క్రమాత్
తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా యజమానయుతో గురుః.

౨౨

శ్వభిమధ్యే ప్రతిహస్య కూర్చుంతస్సమ్యజ్జ్వలేత్క్రమాత్
జయాదీని తత్రైవ చైంద్రాద్యైశ్చాస్తమర్చయేత్.

౨౩

పంక్తిశ్చమర్చయేత్పూర్వం సీలవారుణమధ్యమే
విష్వక్సేనం సమభ్యర్చ్య సోమేశానాఽస్తరేపి చ.

౨౪

లోకపాలాంతస్సమభ్యర్చ్యేద్విగ్రహేద్దేశభిస్త్రిభిః

—॥ ప్రాగ్ ద్వి వ్యాణి ॥—

నదీతీరే మృదం గృహ్య సస్యజ్ఞే తేరీ తటాకకే. ౨౫

దర్శములే చ సంగృహ్య గజదస్తే తథైవ చ
గోశుగ్గే కర్కటావాసే వల్మీకస్య తు మధ్యమే. ౨౬

మహీం దేవీమనుజ్ఞాప్య తాశ్చాహృత్య పృథక్ పృథక్
ఆతపేనాఽథ సంశోష్య విశ్వామిత్రాః పరిహసేత్. ౨౭

శరావేషు మృదం చైవ పూరయిత్వా పృథక్ పృథక్
ఇంద్రాదీశానపర్యంతం ప్రదక్షిణవశేన తు. ౨౮

‘ఉదుత్య’మితి మస్త్రేణ ప్రథమం సన్న్యసేస్మృదః
మృదుపన్నానమేకం తా ఐశాన్యాం విప్రసేత్తదా. ౨౯

అశ్వధేన పలాశేన బిలేన్ద్రేన ఖిరేణ వా
కుర్యాదష్టాఽంగులోఽష్టేధం చతురశ్రం సమస్తతః. ౩౦

మూలం షడంగులం చాగ్రాత్త్రింగులం సముదాహృతమ్
అనేన వా మృదా వాపి కుర్యాదైవ పర్వతాః క్రమాత్. ౩౧

హిమవానూర్జ్వాన్వింధ్యో విదూరో వేదపర్వతః
మహేష్ద్రౌష్ణ పురశ్చష్ట్రశ్శతశ్చింగాశ్చ పర్వతాః. ౩౨

ఏషాం వర్ణస్తథైవోక్తః కుర్యాద్వర్ణేన సంయుతాః
శ్వేతం పీతం చ కృష్ణం చ రక్తం వై శ్వేతమేవ చ. ౩౩

పీతం కృష్ణం చ రక్తం చ క్రమాద్వర్ణ ఉదాహృతః
ప్రాగాదీశాస్త మేతాంశ్చ షడంగ విష్ణురితి న్యసేత్. ౩౪

తైలానాం చాప్యపన్నామేకమీశాన్యగోచరమ్
శాలివ్రీహియవా ముద్గతిలమాష త్రియంగవః. ౩౫

గోధూమశృణక స్తిలోన్వి మసూరశ్చాద్ధనీ తథా
కుళుద్ధమాష కాశై చ్చవ ప్పిర్నిష్పావ ఏవ చ.

32

ఏతాన్మాహృత్య ధాన్యాని శరావేషు పృథక్ పృథక్
ప్రక్షిప్య తాంశ్చ సాపూర్ణా క్రమాద్దాన్వి దాన్వి న్యసేత్తథా.

32

ఇంద్రాదీశానపర్య స్తం శుక్ర స్త ఇతి మస్త్రతః
న్యసేదేకముపన్నానం ధాన్యానామగ్నిదిశ్యపి.

33

శరావాణామలాభే తు కలశేషు పృథక్ పృథక్
సోమ ఓషధీనాముచ్చార్య పూర్వవచ్చాంకురానపి.

34

యమనీలాస్తరే చాపి శరావే తు సువిన్యసేత్
అంకురాణాముపన్నానమేకమత్రైవ విన్యసేత్.

35

పర్వతార్థం సమం ప్రో క్తవృక్షైర్వృక్షేన వా మృదా
మంగలాని ప్రకుర్యాచ్చ దారుపత్యాణ్యనుక్రమాత్.

36

శ్రీవత్సం పూర్ణకుంభం చ భేరీమాదర్శనం తథా
మత్స్యయుగ్మం లంకుశం శంఖమావర్తమితి చాప్తవై.

37

శ్రీవత్సం తత్తు రుక్మాభం ఘటో రక్తాభ ఉచ్యతే
రక్తం భేరీం నువర్ణాభం తస్య పార్శ్వేన్వేషితం తథా.

38

ఆదర్శనం చ శ్వేతం స్యాదవృత్తం చంద్రవదివ్యతే
మత్స్యయుగ్మం తథా శ్వేతమూర్ధ్వాననమితిరీతిమ్.

39

అంకుశస్య తు దండం చ రక్తం కృష్ణఘృణీయుతిమ్
శంఖం శంఖనిభం ప్రో క్తం రక్తమావర్తమివ్యతే.

40

సప్తాంగులసముత్సేధమేషాం వీణం ద్విగోలకమ్
యథా వృక్షైస్తథా కుర్యాత్పంచవర్ణైర్మృదా తథా.

41

ఏవం లక్షణముద్దిష్టం శేషం యుక్త్యా సమాచరేత్
ప్రదక్షిణక్రమేణైవ వైంద్రాదీశా న్తమర్చయేత్.

౪౭

దిక్ష్యద్భుసు మహాదిక్షు తత్తద్దావిరస్య దక్షిణే
శం సా నియచ్చ'త్విశ్చక్వా మంగలాన్యత్ర విన్యసేత్

౪౮

మంగలానాముపస్మానమైంద్రాద్యే చైకమేవ హి
ఏవం ప్రకరణం ప్రోక్తం కలశానాం

౪౯

* * *

== ద్వాదశప్రధానద్రవ్యాణి ==

పంచగవ్యక్రమం వత్సే దేవస్య స్తుపనం ప్రతి
కపిలాయా వరం క్షీరం శ్వేతాయా దధి చోచ్చతే.

౫౦

రక్తవర్ణాఘృతం గ్రాహ్యం కృష్ణాయా గోశ్చకృద్భవేత్
మూత్రం తు సీలవర్ణాయాః పంచగవ్యమితి స్మృతమ్.

౫౧

ప్రథపాదం ఘృతం చైవ ద్విగుణం దధి సంయుతమ్
గృహీత్వా త్రిగుణం క్షీరం గోమయస్త చతుర్గుణమ్.

౫౨

షడ్గుణం చైవ గోమూత్రిం పంచగవ్యయుతం క్రమాత్
అపాతీతం తు గోమూత్రం పతీతం గోమయం భవేత్

౫౩

ధారోష్ణం క్షీరమాదాయ సద్యస్తస్తం ఘృతం భవేత్
అశుక్తం దధి గృహీతాయాదేతత్సర్వత్ర లక్షణమ్

౫౪

'గాంగేయం' మంత్రముచ్చార్య గోమూత్రం పూర్వమాహరేత్
తత్పరం తు శక్మద్ద్రావ్యామీశానమితి మస్త్రతి.

౫౫

'హిరణ్యపాణి'మిత్యుక్త్వా పయ ఆదాయ నిక్షిపేత్
'ఇషే' త్వేతి దధి యంజ్యద్భుతం 'చాయస్త' ఇత్యపి.

౫౬

ఇత్యేవం పంచభిర్మన్తైః పంచగవ్యం సమాహారేత్
ఏతదాథకపూర్ణస్తు కలశే దృశ్యతే పృథక్.

౪౭

సావర్ణం రాజతం తామ్రం కాంస్యం మృణ్మయమేవ వా
ద్వాదశాఽంగులపిస్తారం షోడశాఽంగులనాహకమ్.

౪౮

ద్వ్యంగులం సంభరేత్కంతం ముఖం పంచాంగుల భవేత్
పక్వబింబ ఫలాకారం ఖండస్ఫుటితవర్జితమ్.

౪౯

ఏవం కలశమాదాయ పంచగవ్యైః ప్రపూర్య చ
'ఆద్రమస్య'మితి ప్రోచ్య నృసిద్దిశానగోచరే.

౫౦

ఆథ కార్థఘృతేనైవ సంపూర్ణం కలశం తథా

'ఘృతప్రతీక' ఇత్యుక్త్వా ఇ ద్ర్దేశానాస్తరే నృసిత్.

౫౧

కలశం మధుసంయుక్తం సుశుభైః పూరితం తథా

'మధు వా'తేతి మంత్రేణ ఇంద్రాగ్నేర్వరస్తరే నృసిత్.

౫౨

న శుక్తం దధి గవ్యం చ? సంపూర్ణకలశం తథా

'దధి క్రావ్ణి' ఇత్యుక్త్వా ఆగ్నేయ్యాం దధి విన్యసేత్.

౫౩

సద్యో దుగ్ధం పయో గ్రాహ్య మక్షతైః పూరితస్తథా

'అణోరణీయా' నిత్యుక్త్వా యమాగ్నేర్వరస్తరే నృసిత్.

౫౪

ఉశీరాగరుపర్ణైర్వా సంయుక్తం చస్తనేన వా

శుద్ధోకేన సంగృహ్య కలశం పరిపూరితమ్.

౫౫

యచనీలాస్తరే తత్ర 'అపర'స్సితి విన్యసేత్

వీహిమాషయవైర్యుక్తం సర్వపంచాక్షతం విదుః.

౫౬

తూర్య ఘోషసమాయుక్తం మిశ్రితం చాక్షతోదకమ్

తత్రాక్షతోదకేనైవ సంపూర్ణం కలశం తతః.

౫౭

.ఇమా ఓషధయ' ఇత్యుక్త్వా న్యసేన్నీలేఽక్షతోఽకమ్
కదభీమాతులుంగామృ పనసై ర్నాభికేరక్షః.

౬౮

ఆద్రాక్షదిభిః ఫలైశ్చానైవైర్యథాలాభం సమాహృతైః
ఫలై ర్ధాంశసంయుక్తం శేషం తోయేన పూరితమ్.

౬౯

ఫలోదకమితి ప్రోక్తం కలశం సంప్రసాధితమ్
సీలవారుణయోర్మధ్యే సోమం రాజేతి విన్యసేత్,

౭౦

కుశాగ్రైరథ వా దూర్వైర్జక్షతైశ్చ సమన్వితమ్
కుశోదకమితి ప్రోక్తం కలశం తేన పూరితమ్.

౭౧

వరుణోదానయోర్మధ్యే 'యతస్స'మితి విన్యసేత్
వజ్రం సీలం ప్రివాలం చ శంఖజం శుక్తిజం తథా

౭౨

ఏతాని పంచరత్నాని తతో ముతకం తథా
వైడూర్యం పువ్యరాగం చ గోమేధికమితి క్రమాత్.

౭౩

రత్నోదకమితి ప్రోక్తం కలశం తేన పూరితమ్
వాయవ్యే సన్న్యసేద్విద్యోనతో దేవాదిముచ్చుత్

౭౪

యథాలాభం తథా రత్నసువర్ణసహితం క్రమాత్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పురుషసూక్తయుతం జపేత్.

౭౫

తథాభిమన్వితం తోయం జప్యోదకమితి స్మృతమ్
కుబేరోదానయోర్మధ్యే బ్రహ్మ దేవానామితి న్యసేత్.

౭౬

ఫలాస్తే తు వితున్నాస్సురోవధ్యస్సముదాహృతాః
సర్వాషధిసమాయుక్తం సర్వాషధ్యుదకం భవేత్.

౭౭

తుర్యాంశేషు గృహీతం చ కలశం పూర్ణమంభసా
సోమేశానాస్తరే చైవ చిత్రం దేవానామితి న్యసేత్.

౭౮

ఏమాం ప్రజ్యేకమేకం తు కలశం శుద్ధవారిణా
గృహీత్వా తమపన్నానం వామచార్షే తు విన్యసేత్. ౭౯
ఉపన్నానే తు కలశానతో దేవాదినా న్యసేత్
ఏవం ప్రధానకలశాశ్చతుర్వింశతిరీతాః. ౮౦

— అను ద్ర వ్యాణి —

సంద్యావర్తం చ పద్మం చ తుళసీ విష్ణుపర్ణికా
బిల్వం చ కరవీరం చ పద్మం కుముదమేవ చ. ౮౧

అష్ట వై పుణ్యపుష్పాణి గౌహ్యేణి తు యథాక్రమమ్
దివా శుద్ధం తు బిల్వం చ కపిథం బిల్వవన్నిశి. ౮౨

కరవీరం దివా శుద్ధం నిశి నితం ? తథా శుచి
శరావేషు సమాహృత్య పుష్పాణి తు పృథక్ పృథక్. ౮౩

‘ఇమాస్సుమనస’ ఇతి మంత్రేణ యమనీలాంతరే న్యసేత్
తస్యోపన్నానమేకస్త తత్పార్శ్వే కలశం న్యసేత్. ౮౪

శ్రీవీష్ణకం యవం ముద్గముశీరం చైవ రత్నకమ్
తథా మసూరం దమనం జాతీఫలయుతం తథా. ౮౫

లవంగం చ సమాహృత్య చూర్ణయిత్వా క్రమేణ వై
సమారాధ్యైవ తచ్ఛూర్ణం శరావేషు చ పూరయేత్. ౮౬

పంక్తిశాద్దక్షిణే చూర్ణం ‘వస్తోన’ ఇతి విన్యసేత్
ఏమామలాభే చూర్ణానాం గౌహ్యమేలాదిచూర్ణకమ్. ౮౭

ఉపన్నానం తు తత్పార్శ్వే త్వేకం వై కలశం న్యసేత్
అశ్వత్థస్య మధూకస్య ఖదిరస్య చటస్య చ. ౮౮

పంజాశాసన మోశ్చాపి చిత్రవృక్షస్య చ త్వచః

హృత్తోల్పలాఖలమధ్యే చ ఉడుత్యమితి విన్యసేత్.

౮౯

ఉక్తచర్మణ్యలాభే తు అశ్వద్ధన్య విధీయతే
కషాయం పరికల్ప్యైవ యే తే శతమితి బుధాన్.

౯౦

వరుణోదానయోర్మధ్యే కషాయకలశం న్యసేత్
ఉపన్నానం తు తత్పార్శ్వే ఏకం వై కలశం న్యసేత్.

౯౧

సింహీ చ నకులవ్యాఘ్రనిద్రాదిత్యం చ పుష్కరమ్
దూర్వా చ సహదేవీ చ పాతా సాహ్వయమేవ చ.

౯౨

ఏవం వనాపధీస్సహ్య సోమవాయోస్తు మధ్యమే
ఉపన్నానం తు తత్పార్శ్వే ఏకం వై కలశం న్యసేత్.

౯౩

నదీతటాకకూపానాం పల్వలస్య చ వారిభిః
పృథక్సంపూర్య కలశాంశ్చతురస్తు సమాహరేత్.

౯౪

తస్యైకం కలశం పార్శ్వే ఉపన్నానం తు విన్యసేత్
హరేణుకం చ ఘాణేయం పత్రం వ్యాఘ్రనిఖం తథా.

౯౫

పల్లాగరుం చ ద్యౌమాకం కచోరం చేరువాలకమ్
మాంసీ చాతిథలైలాంశ్చ లవంగం చందనం తథా.

౯౬

కర్పూరం చ బలోశీరస్థిరనారదమేవ చ?

కుస్తుంబురుం తథాఽన్యాని సుగంధీని శుచీని చ.

౯౭

ప్రాణ్యంగం చ పురీషం చ వర్జయిత్వా సమాహరేత్
ఏతేషామపి యచ్ఛార్ద్యం సూక్ష్మముత్పిడ్య కల్పితమ్.

౯౮

సర్వగంధమితి ప్రోక్తం శరావేషు ప్రపూరయేత్
న్యసేత్ప్రాతరామిత్యేవ యక్షరాజేశమధ్యమే.

౯౯

తత్తత్పార్శ్వే న్యసేత్తేషాముపన్నానం తథైవ చ

నవస్య స్నిగ్ధవర్ణస్య హరిద్రస్య ప్రకల్పయేత్, ౧౦౦

చూర్ణం తు కలశే క్షిప్త్వా సంపూర్ణం కలశం చరేత్
పంత్యశ్చైవ పాశ్చేత్ తు సిని వాలీతి విన్యసేత్. ౧౦౧

తస్య పాశ్చేత్ స్యసేదేకముపస్నానస్తు పూర్వవత్
పాలాశదూర్వాపామార్గనద్వావత్తదలాని చ. ౧౦౨

కరవీరస్య ప్రత్రాణి కుశప్రత్రాణి చైవ హి
మూలగన్ధార్థమాహృత్య తస్య పాశ్చేత్ స్యసేద్బుధః. ౧౦౩

శుద్ధోదకలశం స్థాప్యేదుపస్నానం చ పూర్వవత్
వస్త్రయుగ్మం నవం సూక్ష్మం కృతం కార్పాసతంతూనా. ౧౦౪

ష్లోతాఘ్నైః సమాహృత్య శుద్ధపాత్రే తు నిక్షిపేత్
విష్ణుగాయత్రియా ఘ్నైః యక్షరాజేశమధ్యమే. ౧౦౫

ష్లోతపాశ్చేత్ స్యసేత్తాని బ్రహ్మజ్ఞానమిత్యపి
జాతిం హింశికం చైవ అంజనం చ మనశ్శిలామ్. ౧౦౬

గోరోచనం చ గిరికమితి ధాతుంశ్చచూహరేత్
ఏతాని చూర్ణయిత్వా తు శరావేషు పృథక్ పృథక్. ౧౦౭

ప్రక్షిప్య 'జాతవేదేతి స్యసేత్తత్రైవ పూర్వవత్
ఏకాదశానుకరణే కలశాంతైశ్చ పూరయేత్. ౧౦౮

అహతం చ సుసూక్ష్మం చ వస్త్రయుగ్మమఖండితమ్
వస్త్రం యజ్ఞోపవీతం చ పవిత్రం భూషణాదికమ్. ౧౦౯

ఏవమాదీని సంగృహ్య సోమేశానాంతరే స్యసేత్
విన్యస్య కలశాంతైశ్చ తథా చూర్ణాన్ పృథక్ పృథక్. ౧౧౦

వస్త్రైరావేష్ట్య తాత్పర్యాన్ పురః కూర్పాని నిక్షిపేత్

ఉత్సూర్చం వాఽప్యథః కూర్చం ప్రాగగ్రం వోదగగ్రకమ్. ౧౧౧

విన్యస్య తేషు కూర్చుని శరావై రపిఘాయ చ
ప్రణమ్య దేవదేవేశం ద్రవ్యార్చనమథాఽరభేత్. ౧౧౨

తతశ్చర్యాపదాన్తేషు జయాద్యపురసోఽర్చయేత్
జయాం చ విజయాం విందాం నందకాం పుష్టికామపి. ౧౧౩

కుముద్వతీముత్పలకాం విశోకాం చ సమర్చయేత్
ప్రాగాదివేద్యాః పరితః పంక్తౌ పంక్తీశమర్చయేత్. ౧౧౪

విష్వక్సేవం తతః పశ్చాద్వింద్రాదీంశ్చ సమర్చయేత్

→ ద్రవ్య దేవార్చనమ్ ←

మృద్దేవతా తు భూదేవీ పర్వతేశస్తు పావకః ౧౧౫

వాయురై వ ధాన్యదేవస్సాన్యధువోఽంకురదేవతా
మంగలాధిపతిశ్చక్రః పంచగవ్యాధిపశ్చివః. ౧౧౬

తథైవ విశ్వేదేవాశ్చ ఉపస్సానాధిదేవతాః
సామవేదో ఘృతేశస్సాన్యదుపస్సానే తు వత్సరాః ౧౧౭

ఋగ్వేదో మధుదేవస్సాన్యదుపస్సానే తు వాయవః
యజుర్వేదో దధిశోఽభూదుపస్సానే కపర్దినః ౧౧౮

క్షీరే త్వధర్వవేదశ్చ ఉపస్సానేఽశ్వినౌ తథా
గంధోదకే పద్మతవో మరుతస్తదనస్తరే. ౧౧౯

అక్షతోదే విశ్వమూర్తిరుపస్సానే బృహస్పతిః
సోమః ఘృతోదకేశస్సాన్యదనస్తస్తదనస్తరే. ౧౨౦

కుశోదకే చ మునయ ఉపస్సానే తు తక్షకః
విష్ణూరతోద్దకేశస్సాన్యద్గంధర్వాస్తదనస్తరే. ౧౨౧

మంత్రో రహ్నో దకేశసాస్యదుపన్నా నే తు పుష్పజాః

సర్వాషుభ్యుదకే భానురుపన్నా నేఽపరోగణాః

౧౨౨

పుణ్యపుష్పేషు ధాతారం చూర్ణేష్యవ్యనసాయిసమ్

వరుణః కమాయదేవస్యాస్త్రీర్థే చై వ జగద్భువః.

౧౨౩

వనోపధీశో దుద్రోఽభూచ్ఛివాలీ హరిద్రకే

ఉపన్నా నే తు రాకా స్యాత్సర్వగధే శతక్రతుః.

౧౨౪

బ్రహ్మిణం మూలగధే తు ప్లోతవస్త్రే పురద్దరమ్

ధాతుష్వపి చ దుర్గాం చ తత్తద్ద్రవ్యధరం సూర్య.

౧౨౫

త్రయోదశోపచారైశ్చ మూర్తిమంత్రైరథాఽర్చయేత్

ఉపన్నా నేషు చాఽనేషు వరుణం చ తథాఽర్చయేత్.

౧౨౬

ఆచార్యం పూజయిత్వా తు వస్త్రైరాభరణైస్తథా

శిష్యం చ పూజయేత్పశ్చాన్యజమానస్సృశక్తితః.

౧౨౭

తతో గురుః ప్రసన్నాత్మా దేవేశం సంప్రణమ్య చ

అష్టోపచారై రభ్యర్చ్య స్తు పనావసరం తతః.

౧౨౮

విజ్ఞాన్య హరయే సమ్యక్ పశ్చాత్కార్యం సమాచరేత్

రక్షస్వ త్వమితి పోచ్య ద్రవ్యదేవం ప్రణమ్య చ.

౧౨౯

శిష్యస్తునమ్రీకాయస్సన్నాచార్యాజ్ఞం వ్రతీక్షతే

అజ్ఞాపయేద్గురుశ్శిష్యం హరస్వేదమితి బుధా.

౧౩౦

తత్తద్ద్రవ్యం సమాదాయ శిష్యస్తస్మై నివేదయేత్

అద్భిః ప్రోక్ష్య సమాదాయ తద్ద్రవ్యం గురురభ్యరః.

౧౩౧

ప్రణవం తు సముచ్చార్య తత్ర కార్యం సమాచరేత్

లలాటాంతం సముద్భృత్య దేవదేవం ప్రణమ్య చ.

౧౩౨

తద్ద్రోక్యేణ సకృత్త్రిరావ దేవేశస్య ప్రదక్షిణమ్
తద్ద్రోవ్యనామ సంయోజ్య తస్మంత్రాస్తే తు కారయేత్. ౧౩౩

అథో దేవాదితిమంత్రేణ దేవదేవం ప్రణమ్య చ
విష్ణుం చ పురుషం సత్యమచ్యుతం చాఽచిరుద్ధకమ్. ౧౩౪

ఏవం మంత్రం సముచ్చార్య తత్ర కార్యం సమాచరేత్
క్రియాస్తే సాత్రమాదాయ పూర్వస్థానే నివేశయేత్. ౧౩౫

→ స్మ ప న ప్ర యో గః ←

ఏకాక్షరేణ మంత్రేణ ప్రోక్ష్య గృహ్య ప్రదక్షిణమ్
కూర్చేనాదాయ సంప్రాప్య మూర్ధ్ని వై స్నాపయేన్మృదా. ౧౩౬

ఏశ్వే నిమగ్న' ఇత్యుక్త్వా పర్వతేన ప్రదక్షిణమ్
భాన్యేన స్నాపయేచ్చైవ ప్రాణప్రసూతి'ముచ్చరణ. ౧౩౭

వితత్య బాణ'మిత్యుక్త్వా అంకురైరేవ చాఽర్చయేత్
త్వం య'జ్ఞేతి చ మంత్రేణ మంగలైశ్చ ప్రదక్షిణమ్. ౧౩౮

వసోః పవిత్ర'మిత్యుక్త్వా పంచగవ్యాఽభిషేచనమ్
'వారీశ్చతస్ర' ఇత్యుక్త్వా సోష్విపస్నానమాచరేత్. ౧౩౯

అగ్న ఆయాహి' మంత్రేణ ఘృతేన వాఽభిషేచయేత్
అగ్నిమి'శేతి మంత్రేణ మధునై వాఽభిషేచయేత్. ౧౪౦

దధ్నాఽభిషేచయేత్పశ్వాదిషే త్వే'తి సముచ్చరణ
'శనో దేవీర'భీత్యుక్త్వా కీరణై వాఽభిషేచయేత్. ౧౪౧

అభి త్వా శూర' ఇత్యుక్త్వా స్నాపయేద్గంధవారిణా
'ఇమా ఓషధయ' ఇత్యుక్త్వా స్నాపయేదక్షతోద్దక్షైః. ౧౪౨

జవణ ద'త్వేతి చోచ్చార్య ఫలోద్దై శ్వాఽభిషేచయేత్

‘చత్వారితి చ మంత్రేణ కుశోదైశ్చాభిషేచయేత్. ౧౪౩

‘తత్సరుషా’యేతి మంత్రేణ రహోదైశ్చాభిషేచయేత్
‘పూతే స్త’స్యేతి మంత్రేణ జహ్యోదైరభిషేచయేత్. ౧౪౪

‘చత్వారి శ్రుం’గేత్యుచ్చార్య సర్వాపధ్యుదకై శ్చరేత్
‘ధాతా విధా’తేత్యుచ్చార్య పుణ్యపుష్పైరధారయేత్. ౧౪౫

‘ఋచో యజాంసి’ మంత్రేణ చూర్ణేన స్నాపయేద్గురుః
‘స ఏష దేవ’ ఉచ్చార్య ఉద్వరేత కషాయకైః. ౧౪౬

‘స సర్వవేత్తా’ మంత్రేణ తీర్థోదైశ్చాభిషేచయేత్
‘సామైశ్చ సాంగ’ మిత్త్యుక్త్వా మార్జయేచ్చ వనాపధిః ౧౪౭

హరిద్రచూర్ణైస్సంస్నాప్య ‘అతో దేవా’ ఇతి బ్రువణ
‘త్వం ప్రీ’ పుమా’నిత్యుచ్చార్య తేపయేత్సర్వఃస్థకైః ౧౪౮

స్నాపయేద్దుష్టతోయేన ‘ఆపో హి’ క్షేతి చోచ్చరణ
నిత్యస్నానోక్తమాగ్నేణ శుద్ధోదైరభిషేచయేత్. ౧౪౯

తత్తద్వివ్యాభిషేకాస్తే స్నానవస్త్రం విసృజ్య చ
ధౌతం సమర్పయేచ్చైవ పూజయేదప్తవిగ్రహైః. ౧౫౦

‘మిత్రిస్సుపర్ణ’ ఇత్త్యుక్త్వా ప్లోతేన పరిమృజ్య చ
వస్త్రోదైశ్చస్సమలంకృత్య పూర్వోక్తేనైవ కారయేత్ ౧౫౧

‘త్వం భూర్భువ స్వం’ మంత్రేణ మూలగర్ధేన మార్జయేత్
‘బుద్ధిమతా’మిత్త్యుచ్చార్య చాలంకుర్యాచ్చ ధాతుభిః. ౧౫౨

పాద్యమాచమనం దద్యాదాలయస్య ప్రదక్షిణమ్.
స్వస్తిసూక్తాదిసూక్తం చ జప్త్వా చైవాఽథ కారయేత్. ౧౫౩

లచ్చాప్తానే తు సంస్థాప్య పూజయిత్వోక్తమార్గతః

మహాపాపిః ప్రభూతం వా యథాశక్తి సేవయేత్.

౧౫౪

నిష్కాధికం సువర్ణం చ సవత్సామపి గాం తథా
గురవే దక్షిణాం దద్యాత్స్నిహకానాం తథైవ చ.

౧౫౫

తత్రాన్యకర్మకర్తృణాం యథాశక్త్యా చ దక్షిణామ్
దద్యాత్కర్మఫలం ప్రాప్య యజమానోఽథ భక్తిమాన్

౧౫౬

స్నుపనాయ త్తముద్దిష్టానన్యద్రీవ్యాఽంబరాణి చ
పాత్రాణి చ తథాన్యైశ్చ స్నుపనాస్తే ధృతాని చ.

౧౫౭

నివేశయిత్వా గురవే ప్రణమేచ్ఛ ముహుర్ముహుః
ధ్రువార్చనా యది స్యాత్తు ప్రముఖే స్నుపన చరేత్.

౧౫౮

వితానస్తంభవేష్టాదిపూర్వవత్కూరయేత్తతః
పంచహస్తాదిభేదేషు పంక్తిం కుర్యాద్విధానతః.

౧౫౯

మధ్యే కుభం చ సన్న్యస్య అర్చయిత్వా చ పూర్వవత్
ధ్రువవీరస్య పరితః కూర్చయిత్తం చతుర్దిశమ్.

౧౬౦

జయావీరర్చయిత్వా తు మృదాదీన్ పూర్వవత్క్రమాత్
తత్పాత్రం సంప్రగృహ్యైవ పాణిభ్యాం ఊశనం చరేత్

౧౬౧

అథ వా పాత్రమాదాయ పూరయిత్వా తు సన్న్యసేత్
ద్రవ్యం ప్రతి విశేషేణ పూరయిత్వాఽర్చయేత్క్రమాత్.

౧౬౨

పాద్యం చాచమనం పుష్పం గంధం ధూపం తథైవ చ
దీపమర్ఘ్యం తిథాచామమర్చయిత్వాఽప్తవిగ్రహే.

౧౬౩

దేవదేవం నమస్కృత్య ప్రక్షిణమథాఽచరేత్
దేవస్య పురతస్తిష్ఠేద్ద్రీవ్యమాదాయ పాణినా.

౧౬౪

గోశృంగాగ్రం సముద్భృత్య పూర్వోక్తవిధినా క్రమాత్

పునః ప్రదక్షిణం కృత్వా పూర్వస్థానే తు నిన్యసేత్. ౧౬౫

ధృవేణాభ్యస్తరే చైవ బింబైరన్యైస్సహైవ తు
పూర్వముక్తం ధృవార్చా చేత్సప్తనం సమ్యగాచరేత్. ౧౬౬

యథోక్తేనైవ మార్గేణ యథావిధి సమర్పయేత్
చత్వారింశత్ ౧౬౭

గవ్యం శ్రుతం దధి మధు క్షీరం

స్యాన్నోన్న తోయకమ్. ౧౬౮

జవ్యం

దావదశై తా సమాహృత్య ౧౬౯

స్తు ఉపస్నానమేకం హరిద్ర

మధ్యమోత్తమమ్ ౧౭౦

ఉపస్నాన వి

మాధమం చైవ స్నప్తనం తు విధీయతే ౧౭౧

స్తథా కుర్యాత్కలశై స్తు చతుర్దశైః

౧౭౨

మధ్యమే మధ్యమం చైవ మధ్యమాధమ

విధీయతే. ౧౭౩

సప్తభిః కలశైః

మధ్యమ తేషాం పద్భిః కల ౧౭౪

ధమ ముచ్యతే

చతుర్దశైః

౧౭౫

గవ్యం ఘృతం క్షీరమక్ష

పస్నానం తద్దైవ చ. ౧౭౬

ఏతే

దశై తాన్ కలస్యాచేత్కృ?

త

౧౭౭

పూర్వోక్తేనైవ

కలశస్య చేత్.

౧౭౮

దిక్షుష్ట

గవ్యైస్తు ఐంద్రే ఘృతమి

౧౭౯

మ్యేగన్ధోదకం తథా

పయో

త్యాం వారుణ్యామక్షతోదకమ్

౧౮౦

సౌమ్యే జప్యోదకం క్రమాత్

వ్యస్తుసప్తభిః కలశైః

౧౮౧

చ త్రిషట్కూణస్థలం

సప్తభిః కలశోక్తవత్

౧౮౨

౦ సప్తకోవస్తు తత్ర వై

మ

భశ్చ కుశాంభసా

౧౮౩

జప్య

౦ విన్యసేత్

ఏవమేవం

యేత్.

౧౮౪

దక్షిణాయనకాలే తు

ఉత్తరాయనకాలే తు వశ్చాత్

౧౮౫

యే తు సంప్రాప్తే త

త్సూర్యేం దూపరాగేషు

౧౮౬

స్పృశనం దేవదేవస్య కృత్వా త

౧౮౬౪

ఇతి శ్రీనైఖానసే భగవచ్చాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

ప్రకీర్ణాదికారే ద్వావింశోఽధ్యాయః.

అథ త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

—o—o—o—

—=— ఉ త్స వ చ క్ర మ్ —=—

- అతః పరం ప్రవక్ష్యామి పూరోద్దిష్టం సుదర్శనమ్
సుదర్శనస్య చోద్దిష్టం ప్రమాణం చ విశేషతః, ౧
- మహాబేరస్య మానేన నవాంగులమితి స్మృతమ్
తస్య వృత్తం సముద్దిష్టమరాశ్చైవ తు త్ర్యంగులమ్. ౨
- వృత్తం పట్టస్య విస్తారమేకాంగులముదాహృతమ్
తస్మిన్ దేవ్య చారకూటం స్యాదేకాంగులముదాహృతమ్ ౩
- అథా ద్వాదశ ఉద్దిష్టా ఏతచ్ఛక్రస్య వై తథా
అథమం మౌగమాలోక్య ప్రోక్తమేతత్ప్రమాణకమ్. ౪
- తత్ర మధ్యం ప్రమాణం వక్ష్యామి శ్రుణ్వతాదరాత్
మహాబేరస్య హస్తేన ద్వాదశాంగులముచ్యతే. ౫
- తద్వృత్తం తస్య హస్తేన ద్వాదశాంగులముచ్యతే
వృత్తం తస్య సముద్దిష్టమారకూటం ద్వయంగులమ్. ౬
- వృత్తపట్టస్య విస్తారమేకాంగులముదాహృతమ్
అష్టా చ చతురంగుల్యా? దుద్దిష్టాశ్చ సమాసః. ౭
- అథాష్టాదశ ఉద్దిష్టాశ్చక్రస్యైవ తు మధ్యమే
కూర్మం వాఽప్యథ సింహం వా పద్మం వాఽప్యథ కారయేత్. ౮
- అథస్తాద్యోగదండం చ ఏకాంగులముదాహృతమ్
ఉథయోః పాదయోశ్చైవ సింహేనైవ తు కారయేత్. ౯
- ఆయసేనైవ వా కుర్యాద్దారుణా వా త్పథే చ
సర్వత్ర సుందరం కుర్యాత్సజానన? విధీయతే. ౧౦

ఏతల్లక్షణముద్దిప్తం చక్రస్త్వైవ ప్రమాణతః
మథూద్భిష్టేన విధినా కుర్యాదైవీ శత్ర తత్ర తు. ౧౧

విద్యాద్దేవ దేవస్య హేతి ప్రవరముత్తమమ్
ప్రమాణం చ తు సర్వత్ర తత్త్రిభాగం పితృపతః. ౧౨

స్థాపనాం మూర్తిమంత్రం చ చక్రస్య శ్రావణతర్జయః

లిఖాత్సంప్రవక్ష్యామి వైష్ణవం చక్రముత్తమమ్. ౧౩

త్రివిధం చక్రముద్దిప్తం బ్రహ్మణా పరమీషినా.
కాలచక్రం వీరచక్రం సహస్రవికచం క్రమాత్. ౧౪

కరోద్ధృతం వీరచక్రం దేవస్య ముఖమానతః
సర్వాజినాం సమూహాన్త బజం ఖత్రీయమస్తతః. ౧౫

దేవస్య ముఖమానం స్యాద్దావదశాస్త్రారచిన్నితమ్
జ్వాలాపంచకసంయుక్తం కరాగ్రే దక్షిణే చరేత్. ౧౬

మయం మహిమయం దివ్యమస్తారం ద్వాదశారకమ్
ఏభిర్మనైస్సమభ్యర్చ్య రక్షార్థం మోక్షశాస్త్రయే ౧౭

కాలచక్రం ప్రవక్ష్యామి ఔత్సవం సర్వశాన్తిదమ్
భూపభేరముఖాయామం ద్విగుణాయామవిస్తృతమ్. ౧౮

వృత్తం చ వక్త్రం పోక్తం శతాన్తం తత్సప్తత్రకమ్
వృత్తస్య పట్టవిస్తారం త్రియంగులమితి స్మృతమ్. ౧౯

పడంగులసమాయామమారకూటం తు త్ర్యంగులమ్
యవా కారకరాజ్ఞేయా ఉభయత్ర ప్రవేశతా. ౨౦

అరకూటే౭ధ సింహం వా మకరం వా౭ధ పద్మకమ్
జ్వాలాత్రికం వా కర్తవ్యం జ్వాలాపంచకమేవ వా. ౨౧

శతా౭ష్టారం వింశతిం వా ఉత్తమే సమ్యగాచరేత్
చతుష్పంచద్విపంచాశన్మధ్యమే సముదాహృతమ్ ౨౨

ద్వాత్రింశద్వా చతుర్వింశదధమే సంప్రయోజయేత్
ఏవం స్యాత్కాలచక్రస్తు ఉత్సవార్థం ప్రకల్పయేత్. ౨౩

చక్రాధస్తాత్తథా నాలం ద్వాదశా౭ంగులమాచరేత్
చక్రద్విగుణదండస్తు ఖదిరం చా౭సనం భవేత్. ౨౪

యాజ్ఞికైరథ వా వృక్షైః కారయేదత్ర శాసనమ్
షడంగులాయతేవిస్తారాం ఫలకాం సంప్రకల్పయేత్. ౨౫

వృత్తం వా చతుర్దశం వా లంబదామసమాయుతమ్
త్రియంగులసముత్సేధం సంధయేత్తరిగోపరి. ౨౬

తదధస్తాత్తు తాటిం చ కుంభలంబకసంయుతమ్
అష్టా౭ంగులసముత్సేధం కారయేదితి శాసనమ్. ౨౭

అంతస్సుపిరసం కృత్వా? డండాగ్రే చా౭ధ ఏవ వా
కూరదండేన సంయోజ్య ఫలగోఫలపద్మకమ్. ౨౮

లతాప్రస్థారం హవి కారయేదితి శాసనమ్
పద్మం తు త్త్రింగులాయామం విస్తారమధికా౭ంగులమ్. ౨౯

పాలిగోపరి సింహా ద్వాపుభయోః పాశ్చ్యాయాశ్చరేత్
చక్రం సంవహమానౌ తౌ యావత్తత్రి చ కారయేత్. ౩౦

తయోర్మానం సముద్దిప్తం పంచా౭ంగులమితి స్మృతమ్
దండమభ్యేన కుర్యాత్తద్దండమూలే షడంగులమ్. ౩౧

పీఠం పడంగులో తేనెధం చతురంగులమేవ వా
వృత్తం వా చతురశ్చిం వా సరోదదశకర్ణయన్. 32

షోడశాంగులమాయామం విస్తారం సంప్రకీర్తితమ్
కర్ణికామధ్యమే నాశమస్తాంగులసమాయుతమ్. 33

నాశదండేన సంయోజ్య బంధయేదప్తబద్ధనైః
హారవత్సుదృఢం కుర్యాదవక్రమృజసంయుతమ్. 34

ఏవం కృత్వా యథామాగణం స్థాపనం నమ్యగాచరేత్

సహస్రవికచం చక్రం పురుషాకారమాచరేత్. 35

రక్తాభం నీలవర్ణం చ నవతాలేన మానరిః
ద్విభుజం ముకుటోద్భృతం చక్రచూళినమాచరేత్. 36

సుదిర్ఘం తథా చక్రం సహస్రవికచం తథా
అనపాయినమిత్యేవం మూర్తిమంత్రైస్సమర్చయేత్. 37

శతధారం కాలచక్రం సర్వాసురవిమర్దనమ్
సర్వవిఘ్నహరం చేతి కాలచక్రం సమర్పయేత్. 38

కాలచక్రం ప్రవక్ష్యామి సర్వాసురవినాశనమ్
షట్త్రింశదంగులం వాపి పటపంచాశచ్ఛతాఽష్టకమ్. 39

విస్తారాయామతోమానము త్తమాధమమధ్యమమ్
మానాంగులేన తద్ద్రావ్యం తక్షకం వర్తులం భవేత్ 40

సహస్రారా అష్టశతం త్రిశతం షష్టిమేవ వా
అరాః క్రమేణ సంయుక్తా ఉ త్తమాధమమధ్యమాః. 41

చతుర్వింశ త్తథా జ్వాలాష్టోడశ ద్వాదశాఽథ వా
దశసప్తాంగులం పంచ పృత్తం పట్టస్య సుయతమ్. ౪౨

చక్రప్రళేహకం భాగం వీతం పద్మకమాచరేత్
దండాదీని వినా తస్య పద్మం వీతస్య యోజయేత్. ౪౩
ఏతదుక్తం మహచ్ఛక్తిం సర్వారిష్టవిनाశనమ్

చక్రస్య స్థాపనం మార్గం ప్రవక్ష్యామి తపోధనాః ౪౪

అంకురానర్పయిత్వా తు కారయేదక్షి మోచనమ్
తథాఽధివాసనం కృత్వా గవ్యానామధివాసనమ్ ౪౫

యాగశాలాం తథా కృత్వా భూషయేత్తోరణాన్విత్
శయ్యావేదిం చ తన్మధ్యే చాఽధ్యధానామనిస్తృతామ్. ౪౬

తత్తుర్యాంశోదయాం వేదిం కృత్వా తాం చతురశ్రకమ్
ప్రాచ్యామాహవనీయం చ ఈంశమాహసనాగ్నివత్. ౪౭

ప్రాచ్యాం తు స్నానవేదిం చ కృత్వా చైవ విచక్షిణః
అథాఽధివాసితం చక్రమాదాయైవాభిషిచ్య చ. ౪౮

అగ్నిం సంసాధ్య పూర్వోక్తం ఈంశం సంసాధయేత్సునః
చక్రస్యాఽభిముఖే ఈంశం ధాన్యవీతోపరి క్రమాత్. ౪౯

సన్న్యస్య తు గురుగ్రీమాన్ యదితం భావయేత్తథా
గ్రామం ప్రదక్షిణం కృత్వా శాలాయాం స్థాపయేత్తథా. ౫౦

హృత్పద్మమధ్యే చక్రేశం ద్విభుజం ప్రాఽంజలికృతమ్
రక్తాంశం కృతివస్త్రాంశం ధ్యాత్వా సమ్యక్ ప్రపూర్య చ. ౫౧

తస్మాత్కుంభే సమావాహ్య పూర్వోక్తమభిపూజ్య చ
వేద్యాం సంస్నాప్య తచ్చక్రిం కలశై స్నాపయేత్తథా. ౫౨

సమల కృత్య వస్త్రాద్యైధ్యాన్యవీతోపరి క్రమాత్
సన్న్యస్య కుంభం సంయుక్తం బద్ధ్యా ప్రతిసకం తతః. ౫౩

శాయయత్వా తథా చక్రం హత్యైం సమ్యక్ ప్రశంస్య చ
చక్ర్యాంగనాన్యధాఽంగాని మూర్తిమంత్రాక్ ప్రచక్షతే. ౫౪

పశ్చాదగ్నిం పరిస్తీర్య వైష్ణవైర్మస్త్రసంయుతైః
భూమాననోఽగ్రే వద్వ్యానో హుత్వా గాయత్రిసంయుతమ్. ౫౫

శతమష్టోత్తరం హుత్వా రాత్రీశేషం వ్యపోహ్య చ
న్నాత్వా ప్రభాతే పూర్వోక్తం చక్రమాదాయ పూర్వవత్ ౫౬

గ్రామం పరిదక్షిణం కృత్వా కుంభేనాసాదయేత్తథా.
మండపే దక్షిణే పాశ్చేష్వ కృతవీతే విశేషతః. ౫౭

రత్నం నిక్షిప్య పూర్వోక్తమంత్రేణ ఘాపయేత్తదా
చక్రమంత్రో సుసన్న్యస్య బీజాక్ సన్న్యస్య పూర్వవత్. ౫౮

ఈంభాచ్ఛక్తిం తథాఽవాహ్య పూజయేదాసనాదిభిః
పాయసాద్యైర్నివేద్యాఽథ గురం సమ్యక్ ప్రభూజయేత్. ౫౯

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రకీర్ణాఽధికారే త్రయోఽంశోఽధ్యాయః.

అథ చతుర్వింశోఽధ్యాయః.

== ఉ త్స వః ==

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి దేవేశస్యోక్తవక్రమమ్.
వల్లదం సర్వలోకస్య శాన్తిదం సర్వపుష్టికమ్.

రాజ్యం విజయదానాయ శత్రుణాం నాశహేతవే
వ్యాధిదుర్భిక్షశాస్త్ర్యధముత్సవం కారయేచ్ఛుభః. ౨

కాలశ్రద్ధానిమిత్తాథా (భావ) ఉత్సవాస్త్రివిధాస్మృతాః
మాసే తు యస్మిన్ కస్మిన్చిత్ప్రతిసంవత్సరం చరేత్. 3

ఏకస్మిన్ సమయే చైవ స తు కాలోత్సవో భవేత్
ఇప్తమాసే దినే చేష్టే శ్రద్ధయా క్రియతే తు యః. ౪

స తు శ్రద్ధోత్సవో జ్ఞేయస్తస్మాత్కాలోత్సవో గుః
భయప్రదనిమిత్తేషు తథానావృష్టికానిషు. ౫

క్రియతే తత్ర శాస్త్ర్యం స నిమిత్తోత్సవస్మృతః
ప్రతిష్ఠాదివసే తీర్థం ప్రతి సంవత్సరం చరేత్, ౬

కాలోత్సవ ఇతిజ్ఞేయశ్శాస్త్ర్యం స ప్రకీర్తితః
రాజరాష్ట్రాభివృద్ధ్యర్థం రాజ్యం చైవాభివృద్ధయే. ౭

ఆత్మనశ్చైవ పుత్రాణాం కుర్యాదుత్తేషు మంగలమ్
రాజ్యో జన్మదినే చైవ యస్య శ్రద్ధోత్సవో భవేత్. ౮

అద్భుతాద్యుద్భవేశాన్తిస్స తు నైమిత్తోత్సవః
గ్రామాదా చోత్సవస్సాచ్యేష్టమేదైవం తు కారయేత్, ౯

సర్వదుఃఖార్తిశాస్త్ర్యధమాదా కాఙ్కుత్సవం చరేత్
అశ్వేషాం క్రూరదేవానాం శిష్టభూతగణస్య చ. ౧౦

శాస్త్ర్యం కారయేత్పశుచ్ఛాప్తాస్త్రం శంకరోత్సవమ్
విశ్రిగణశాస్త్ర్యం సౌమ్యమార్గేణ వాసుషు. ౧౧

చక్రసేవేశ సంయుక్తం కుర్యాద్దుర్గోత్సవం పునః
సశ్వేషామపి దేవానాం మునీనామపి సర్వతః. ౧౨

పితౄణాం చ గ్రహాణాం చ తత్పత్నీనాం చ సర్వశః

ద్విజానామపి శాస్త్రస్థం లోకానామపి సర్వశః.

౧౩

పుష్కరస్థం కారయేత్పశ్చాద్దేవేశసౌఖ్యసేవం క్రమాత్

అన్యథా చేద్విదాశస్సాన్యత్సర్వేషాం చ న సంశయః.

౧౪

తస్మాత్పరిహరేద్విదావ్ గ్రామాదాతం విశేషతః

విషువాయనభూషర్మప్రతిష్ఠాకర్తృభేషు చ

౧౫

గ్రహణే మాసనక్షత్రే విష్ణుపంచదినేషు చ

ఉత్సవస్యాస్తవసే తేషు తీర్థం ప్రకల్పయేత్.

౧౬

ఏతేష్యేకం పరిగ్రాహ్యం యజమానస్య చేచ్ఛయా

విషువే చాయనే చైవ గ్రహణే సోమసూర్యయోః

౧౭

తత్తత్కాలే ప్రకుర్వీత తీర్థస్నానం తు నాన్యథా

అన్యతే షష్ఠ పూర్వాష్టామధ్యాహ్నా వా గుణాన్వితే.

౧౮

ఏకస్మిన్నేవ మాసే తు యది తీర్థదివ్యయమ్

తయోరస్త్యదినే తీర్థమితి పూర్వజదర్శనమ్.

౧౯

తదేవ యది సూర్యస్య విధం చేత్సంక్రమాదిభిః

వర్జనీయం తథా పూర్వం ప్రశస్తమభిధీయతే.

౨౦

వారద్యయానుషక్తే చేత్తిథా స్యాత్తు పరే తథా

అధిమాసః పరిత్యాజ్యః కాలోత్సవవిధావారేః.

౨౧

అర్కవారర్కసంయోగస్సర్వదా సంప్రశస్యతే

శ్రవణద్వాదశీయోగస్సర్వకర్మఫలప్రదః.

౨౨

యోగాశ్చ సుప్రశస్తాస్సృసిద్ధామృతవరాహ్వయాః

తిథిద్యయానుషక్తం చేత్తుక్షత్రం స్యాత్సర్వేషాని.

౨౩

పరస్మిక్ దివసే స్యాచ్చేవ్యావచ్చ దశనాడికాః
హీనం చే త్పుర్యదివసే సంకల్ప్యావవభృథం చరేత్. ౨౪

ఉత్తమం తు త్రిసప్తాహం మధ్యమం స్యాచ్చతుర్దశ
నవాహం వా౭థ సప్తాహ మధమం పరిచక్షతే. ౨౫

త్రిగుణాన్యతనవాహని కృత్వాదౌ ఘోషణం చరేత్
మధ్యమే ద్విగుణాదౌ స్యాదుశ్చవా౩ దినే౭థమే. ౨౬

అథ వా౭వభృథాత్పూర్వమీకవింశతికే దినే
ధ్వజస్యారోహణం కృత్వా సర్వముత్సవమాచరేత్. ౨౭

రాహుదర్శనసంక్రాంత్యో స్నానం శ్రేష్ఠం నిశాస్వపి
క్రియాం సమాప్య మభ్యాసేన రాత్రౌ చేత్సకలం బుధః. ౨౮

తావత్కాలం వినోదేన నీత్వా తత్తీర్థమాచరేత్
పక్షం త్రయోదశ౭హం వా దినాన్యేకాదశ క్రమాత్. ౨౯

నవా౭హం వా౭థ సప్తా౭హం పంచా౭హమథ వా పునః
త్రిదినం ద్విదినం చైవ కుర్యాదేకా౭హమేవ వా. ౩౦

న ధ్వజారోహణం కుర్యాత్త్ర్యహాదౌ తు విశేషతః
ఉత్సవస్య దినాదౌ తు ఘోషయే ద్విధిపూర్వకమ్. ౩౧

ఘోషణాదివసాత్పూర్వం కారయేదంకురా౭ర్పణమ్

* * *

ధ్వజదండం తతోవక్ష్యే విప్రాదీనాం యథాక్రమమ్. ౩౨

వేణుం చ బాతివృక్షం చ చంపకం క్రముకం తథా
ధ్వజదండార్థనూహృత్వ సర్వేషాం క్రముకం తు వా. ౩౩

అప్యైర్వా శుభవృక్షైర్వా కారయేదితి కే చ స

- చతుర్వింశాంగులం నాహం ధ్వజదండమథో త్తమమ్ 38
- తస్మాత్తు ద్వ్యంగులం హీనం ధ్వజదండం మధ్యమమ్
వింశత్యంగులనాహం తదధమం దండముచ్యతే. 39
- యథాలాభపరీణాహమవక్రం పరిగృహ్య చ
ధ్వజదండమృజుః కుర్వా ద్విచూనసమమాయతమ్. 3౬
- విమానస్యాధికం కుర్వా త్పాదహీన మథాఽర్ధకమ్
అధ్యర్థం వాఽధిపాదం వా మూలాదగ్రం క్రమాత్కృతమ్. 32
- వేణుకం యది సుగ్రాహ్యం భూతవేదాఽంగులాయతమ్
వడంగులపరీణాహం వేణుకందం సుసంస్థితమ్. 3౮
- తస్మధ్యే ద్వియమం హిత్యా తస్మధ్యే వలయం దృఢమ్
తాలద్వియమథాఽయామం యమమాశ్రస్త విస్తృతమ్ 3౯
- ఉత్తేగం భాగముద్దిప్తం దారుభిర్యాజ్ఞితైస్త్రై వా
తచ్చతుర్థాఽంశకం కృత్వా మూలేఽగ్రే ద్వ్యంశకం త్యజేత్. ౪౦
- మధ్యే ద్వ్యంశం తు కర్తవ్యం సుషిరద్వియసంయుతమ్
శకలాని త్రిణి యోజ్య మూలమథ్యాగ్రతః క్రమాత్. ౪౧
- ప్రత్యుశ్య మూలమస్త్రేణ తన్మంత్రైః ప్రోక్షణం చరేత్
దశదర్భయుతం కూర్పమగ్రే చైవ తు యోజయేత్. ౪౨
- దర్భమూలాంతరావేష్ట్య దండేచాఽశ్వధ్వజప్రయుక్
మథ్యాంగులపరీణాహం దండద్విగుణమాయతమ్. ౪౩
- దండగ్రే తత్ర సుయోజ్య రజ్జుం తత్రైవ బద్ధయేత్
సఃవ్యప్రోహ్య చతుస్తాలం పృష్ఠే యాథాధిపస్య తు. ౪౪
- ఖానయిత్వా ధ్వజస్థానం త్రితాలం గాఢమేవ చ

మేదిసీం తు సమభ్యర్చ్య రత్నం బీజాని చ ఊపేత్. ౪౫

స్థాపయిత్వా ధ్వజం తత్ర ధ్వజమంత్రేణ మస్త్రవిత్
దేవదేవం సమీక్ష్యైవ యప్తిం తస్మై ముఖే న్యసేత్. ౪౬

ధ్వజదండమృజం కుర్యాద్ధ్వజం తత్రైవ కారయేత్
మూలం త్రితాలముత్సేధం తదధ్యర్థిస్తు విస్తృతమ్. ౪౭

తదూర్ధ్వే రక్షిమాత్రస్తు సాప్తపత్రం సకర్ణికమ్

* * *

శుద్ధకార్పూరవస్త్రస్తు సనూహృత్య నవం దృఢమ్. ౪౮

ఉత్తమం షోడశం హస్తం మధ్యమం తిథిహస్తకమ్
అధమం చతుర్దశం హస్తం త్రివిధం వస్త్రముచ్యతే. ౪౯

పంచతాలం చతుస్తాలం త్రితాలం విస్తృతం క్రమాత్
అగ్రం పాదం విదిత్వా తు ముఖం పృష్ఠం తథావ చ. ౫౦

చతుర్భాగం పటం కుర్యాదేకభాగం శిరో భవేత్
వీశస్థానం ద్విభాగం తు పుచ్చమేకాంశముచ్యతే. ౫౧

మధ్యమస్యాగ్రమూలం చ యప్తిం సమ్యక్ ప్రయోజయేత్
తస్మధ్యే తు లిఖేద్విశం పంచవర్ణైరలంకృతమ్ ౫౨

ధృవచేరస్యకంఠాస్త ముత్తమే చోత్తమం భవేత్
అధమేఽస్త్యస్తు నాధ్యస్తం తయోర్మధ్యేష్టథా భవేత్ ౫౩

ఏకై కమధమాస్తం చ నవథా మానముచ్యతే
ధ్వజదండస్య వీశస్య షోడశభాని నిరీక్షయేత్. ౫౪

యజమానానుకూలే చ నక్షత్రే చ విశేషతః
నవార్థతాలమానం వా నవతాలమథాఽపి వా. ౫౫

అతిభంగం నతం చైవ భంగత్రయసమన్వితమ్
వామపాదం సమాకుంచ్య దక్షిణం సంప్రసార్య చ. ౫౬

కించిత్సంకుచితం పీఠాత్పాక్షిపార్శ్వం సముద్భృతమ్
పక్షద్వయసమాయుక్తం కరండముకుటాన్వితమ్. ౫౭

శ్యామం శ్వేతం తథా కృష్ణం రక్తం పీతం తైలైవ తా
వీతైస్తు పంచభిర్వర్ణైరనురూపైస్తు శోభనైః. ౫౮

గరుడం ప్రాంజలిం కుర్యాత్కించిత్యం ప్రేక్షయేద్భుజః
భూషణై రప్టనాగైశ్చ వామహస్తే నివసతకః. ౫౯

వాసుకిఃకృష్ణ నూత్రస్తు కటిసూత్రీస్తు తక్షకమ్
హారం కర్కోటకం చైవ వన్మం దక్షిణకర్ణకే ౬౦

మహాపద్మం వామకర్ణే శంఖ చ శిరసి కృమాత్
గుళికం దక్షిణే హస్తే క్రమాత్సర్వవిభాషామ్. ౬౧

మూర్ధ్నశ్చోపరి కర్తవ్యం శ్వేతఘ్రతం తు సుస్తరమ్
పార్శ్వయోరుభయోశ్చాపి చామగ్వయ సాయుతమ్. ౬౨

పాదపార్శ్వద్వయే చైవ దీపగ్వయ సమన్వితమ్
పూర్ణకుంభం తయోర్మధ్యే లిఖత్వా తు విశేషతః. ౬౩

తస్యాధశ్శంఖచక్రే చ సమాలిఖ్య విశేషతః
ముక్తాదామాద్యలంకృత్య పార్శ్వయోః కదళీకృతమ్. ౬౪

భూర్వస్థిస్తేవ దివసే కృత్వా నయనమోక్షణమ్
దేవాఽలయస్యాఽభిముఖే ప్రపాయాం మండపేథ వా ౬౫

పంచవర్ణైరలంకృత్య వితానస్తంభవేష్టనైః
శాలిరాశిం చ కృత్వైవ తత్పటస్తు సుసన్న్యసేత్ ౬౬

వాస్తుహేమామం తతః కృత్వా పర్యగ్నికరణం చరేత్
పుణ్యాహం వాచయిత్వైవ ప్రోక్షయేత్పంచగవ్యకైః

౬౨

విశాన్యామగ్నికుండే తు చాపాసర విధానతః.

ఆఘారం విధివన్ధుత్వా వైష్ణవం చ సుహూయతే.

౬౩

హేమపాత్రస్థవర్ణేన హేమతూల్యా విశేషతః

తస్మైత్రం చ సముచ్చార్య నయనోస్మృలనం చరేత్.

౬౪

అంగహేమామం తతః కృత్వా దర్శనీయైశ్చ దర్శయేత్

విష్ణుసూక్తం చ హుత్వా తు తథా పురుషసూక్తకైః.

౬౫

వ్యాహృత్యైవం చ హుత్వా తు తతః కుంభం ప్రగృహ్య చ
సంతునా పరివేష్టైవ కూర్చయి క్తం సహజ్జగిమ్.

౬౬

వదన్తైః విష్ణుగాయత్రీం గాయత్రీం గరుడస్య చ

‘ఇషే తోవీజేవ’ తావది దపక్ ఆప ఉద్ధన్వీతి క్రమాత్

౬౭

తతః పుగుషసూక్తం చ మంత్రానిసి చ వైష్ణవాన్

కూర్చన్తైవ తు తత్తోయమభిమృశ్య సమాహితః.

౬౮

తదంబునా కుళాగ్రేః ప్రోక్షణైః ప్రోక్షణం చరేత్

ఆపో హిరణ్యవర్ణాభిః పథమానాదిభిస్త్రీభిః

౬౯

‘శన్నో దేవీరభీశ్శుక్తాః పురుషసూక్తేన వైష్ణవైః

శుద్ధ్యర్థం ప్రోక్షయిత్వా తు పుణ్యాహమపి వాచయేత్

౭౦

పసిచ్య సావకం పశ్చాత్తన్మంత్రేణ సుహూయతామ్

సాయమర్చావసానే తు కుంభపూజం సమాచరేత్

౭౧

కలశైస్సుప్తభిః ప్రోక్ష్య బద్ధాః ప్రతిసరం తతః

అంజహదీని పంచైవ ధార్యాన్యస్తీర్య వస్త్రయుజ్ఞే.

౭౨

శయనే శాయనే చైచుర దేవపాదే కిరస్తథా

హతాత్రిం ప్రశంస్య తత్కాతే హూతా హతాత్రిక్రమేణ వై 20

వై నతేయస్య మంత్రేణ తస్మాద్భ్యావాహనం చ కేత్

మూర్తిమంత్రైస్సమావాహ్య నిరుప్యాజ్యహుతీగ్యజేత్ 21

శతధారం కదా'వీతి వీశమస్త్రీముదాహృతమ్

తథా ద్వాదశపర్యాయం వైష్ణవం చ సుహూయతామ్. 22

వ్యాహృత్యస్తం చ కృత్వా తు రాత్రిశేషం వ్యహార్య చ

ఆగ్నేయాం వ్యస్య భేర్యం చ సంధిక్షేపకమాహ్వయేత్ 23

పునః పృథాతే ధర్మాత్వా స్నాత్మా స్నానవిధానతః

ముహూర్తే సనునుప్రాప్తే హృది బీజాక్షరం న్యసేత్ 24

కుంభాచ్ఛక్తిం సమావాహ్య చాఽర్చయిత్వా విధానతః

పుణ్యాహం వాచయిత్వైవ సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్ 25

అగ్నిం ప్రజావల్య తస్మంత్రైజ్జహుయాద్దశశః క్రీమాత్

అస్త హూమం తతః కృత్వా విస్తారం చై కభాగకం 26

ఉపలిప్య పటం పశ్చాత్పంచవర్ణైరలంకృతమ్

ధూపదీపైరలంకృత్య శాలివీతం ప్రకల్పయేత్. 27

చతురశ్రం సమం కృత్వా విస్తారం చై కభాగకం

శాల్యధం తండులం ప్రోక్షం తదర్థం తిలమాహరేత్ 28

చక్రం పశ్చిమతః న్యస్య ధాన్యపీతోపరి స్థితమ్

తస్మైవోత్తరతః పాశ్చిమ విప్రక్షేపం కై వ చ 29

పంచాన్యపీతే సుసంస్థాప్య గరుడం పశ్చిమాముఖమ్

శాలిరాశిం చ క్షిప్య న్యస్య భేరిం చ పాశ్చిమ యప్తిం సుసన్నసేత్. 30

దేవదేవం నుసంపూజ్య ద్విగుణం పూజయేత్తతః
ద్విగుణం హవిరేవోక్తం దేవీభ్యాం చ తథా భవేత్.

౮౯

చక్రాదీనాం పృథక్కుర్యాదాసనాదీన్ పృథక్ పృథక్
సందీశ్వరం తథాభ్యర్చ్య హవిర్భిశ్చ నివేదయేత్.

౯౦

ఆచార్యో యష్టిమాదాయ భూర్భువస్సువ రీరయన్
ఉప శ్వాసయ మంత్రం చ జప్త్వా భేరిం సుతాడయేత్

౯౧

వాదకస్తు శుచిర్భూత్వా వస్త్రమాల్యాద్యలంకృతః
సర్వవాద్యసమాయుక్తం భేరిమాదాయ శాస్త్రవిత్.

౯౨

శాస్త్రోక్తేన విధానేన చక్రాగ్రే తాడయేత్తదా

దోణైర్దోణార్థకైర్వాఽపి ఆధకైర్వాఽథ తందులైః.

౯౩

పాచయిత్వా కటాహే తు ప్రక్షిపేద్బలిముత్తమమ్
ముద్గదిష్పావతిలావంశ్చ లాహ౭పూపా ప్రగృహ్య చ.

౯౪

కటాహే తు సుసన్న్యస్య శివ్యస్తం శిరసా వహేత్
అభివన్ద్య ధ్వజం పూర్వమాదాయ నమలంకృతమ్.

౯౫

రథే వా శిలికాయాం వా మంత్రేణాఽరోప్య మంగలైః
సహ పుష్పం బలిం పాత్రే సంగృహ్యేఽనుగతం పునః.

౯౬

చక్రవీశాఽమితాన్ పశ్చాన్నాథవద్గమయేత్తదా
ఆచార్యః పురతో గత్వా సర్వవాద్యసమాయుతమ్

౯౭

గర్భగేహస్థదేవానాం బ్రహ్మదీనాం యథాక్రమమ్
ద్వారేషు ద్వారపాలేభ్యో ధామపాలేభ్య ఏవ చ.

౯౮

అన్యేషాం పరివారాణాం స్వేస్వేస్థానే బలిం క్షిపేత్
అలయస్య బహిర్గత్వా గ్రామే సర్వత్ర ఘోషయేత్.

మధ్యమే చాలయం యత్ర బ్రహ్మాదీనాస్తమాచరేత్
యస్యాం దిశి భవేద్ధామ తద్దిగాది బలిం క్షిపేత్. ౧౦౦

ఉత్సవభిముఖం కుర్యాత్ప్రదక్షిణ్యక్రమేణ వై
గ్రామం గత్వా తు సంప్రాప్య సంధా సంధా విశేషతః. ౧౦౧

భ్యాత్వా బుద్ధ్యాధిపాన్మంత్రీ భూమ్యామావాహ్యా పూర్వభుత్
అధ్యాయం చ సమభ్యర్చ్య మువ్త్వన్నం నామభిర్జయేత్. ౧౦౨

సంధా తత్సంధిమాదాయ ప్రాచ్యాం 'భూతేభ్యః' ఇత్యది
దేవేభ్యో దక్షిణే పశ్చాద్ద్రాక్షసేభ్యశ్చ పశ్చిమే. ౧౦౩

నాగేభ్యశ్చోత్తరే చాక్షణ్డ్యాయాం దిశి చక్రమాత్
'యే భూతా' ఇతి మంత్రేన పూర్వం దద్యాజ్జలం పునః ౧౦౪

పుష్పం బలిం తథాక్షణావం సందద్యా చ్చక్రసన్నిధౌ
యస్యాం దిశి విమానం వా బ్రహ్మద్యేవ బలిం దదేత్. ౧౦౫

అచరేదథ వా తస్య దిగ్విశాద్యం బలిం క్రమాత్
పశ్చిమస్థ విమానం చేద్యరుణాది బలిం క్షిపేత్. ౧౦౬

అథ వా గ్రామమధ్యే చేద్యత్వా బ్రహ్మబలిం పునః
తతో దిక్పాలకానాం చ తథా భూతబలిం క్షిపేత్. ౧౦౭

దిగ్విశయోర్ధ్వమోర్ధ్వధ్యే మహావీర్యాం విశేషతః
సంధిర్యది భవేత్తత్ర భూతానాం చ బలిం క్షిపేత్. ౧౦౮

సంస్కృతైరగతాం సంధిమాచరేద్యది మోహతః
కర్మణో వాస్తుభూతానామనర్థం భవతి ధ్యేవమ్. ౧౦౯

ప్రాగస్తం పశ్చిమాద్యం చ వకపీఠం చ దండకమ్
కుర్యాత్తత్రైవిచక్రాద్యైః పశ్చిమాద్యం బలిం తతః. ౧౧౦

వరుణనిర్ముతి వాయుభ్యః పశ్చిమే తు బలిం తథా
ధాత్రే యమకుబేరాభ్యాం స. ధా మధ్యే బలిం క్షిపేత్. ౧౧౧

ఇంద్రపావకరుద్రేభ్యః ప్రాచ్యాం దద్యాత్తతః క్రమాత్
ఉదగన్తైకపీఠేద్వక్షిణాద్యం బలిం క్షిపేత్. ౧౧౨

యమసీలానలేభ్యశ్చ దక్షిణే మధ్యమే ౭పి చ
బ్రహ్మవారుణ శక్తిభ్యశ్చోత్తరే చ బలిం తథా. ౧౧౩

కుబేర పవనేశేభ్యో బలిం దద్యాత్క్రమేణ చ
సద్యాదిషు విమానం చేత్పరితః ప్రాంగణే దదేత్. ౧౧౪

పూర్వం క్షిప్త్వా బలిం ధీమాన్ పునస్తస్య చ తస్య చ
మంత్రముచ్చార్య పూర్వోక్తం గద్యపద్యైశ్చ ఘోషయేత్.

సగరాదా తు గద్యైశ్చ ప్రశంసోపాంశునా బుధః
తత్తన్మంత్రం సముచ్చార్య ఘోషయేత్పటహాదిభిః. ౧౧౫

ప్రియతాం భగవాన్విష్ణుస్సర్వలోకేశ్వరో హరిః
బ్రహ్మేశాభ్యాం చ సహితశ్చోత్సవే నః ప్రసీదతు. ౧౧౬

దేవాశ్చ ఋషయస్సర్వే పితరశ్చ గ్రహాదయః
విష్ణులోకగతాస్సర్వే నానాలోకనివాసినః. ౧౧౭

సర్వేన్ద్రే దేవతాస్సర్వాః పరివారగణై స్సహ
విశ్వే తే విష్ణుయాగేన్ద్రిక సమాగచ్ఛన్తు సాదరాః. ౧౧౮

వావ్యం బలిం సమాదాయ భుంజన్తు శుభదాయినః
ఇత్యుక్త్వా ఘోషయేత్సంధా చక్రస్యాభిముఖే పునః. ౧౧౯

బ్రహ్మద్యాన్ స్వస్వతాలై శ్చ ఘోషయేద్వాదకః పునః
బలిమేవం చ నిర్వాప్య వ్రదక్షిణవశేన తు, ౧౨౧

జపనై వ శాకునం సూక్తం ప్రవిశేదాలయం పునః
బలికిప్తం భూతవీరే 'సర్వభూతేభ్య' ఇత్యపి. ౧౨౨

బలిం తత్తోయశేషం చ పక్షిపేచ్చక్రసన్నిధౌ
ధామప్రదక్షిణం కృత్వా ధ్వజానై ర్వరసపాయభిః. ౧౨౩

శాస్త్రం చక్రం చ చత్స్థానే స్థాపయేన్మతిమాన్ పునః
ధ్వజస్థానం ప్రవిశ్యైవ ధ్వజమాదాయ మంత్రవిత్. ౧౨౪

'స్వస్తి దా' ఇతి మంత్రేణ బద్ధ్వియాద్రజ్జనా సహ
మంత్రేణ మతిమాన్ పశ్చాత్పాన్విజ్ముఖో వా పుష్పదబ్ముఖః. ౧౨౫

దండ్రగే యోజయేత్పశ్చాచ్ఛంఖకాహశసంయుతమ్
సమాబధ్య పునస్సిగ్ధం 'భూర'వీతి జపం న్తతః. ౧౨౬

ఆభిమంత్ర్య ధ్వజం పశ్చాదాసనాద్యైస్సమర్చయేత్
పుణ్యాహం వాచయేత్పశ్చాన్ముద్గాన్తుం తు ధ్వజస్య చ. ౧౨౭

నివేద్య ముఖవాసం చ ప్రణామమపి కారయేత్
తత్కాలే మాద్దికం చాన్తుం గరుడస్య నివేదితమ్. ౧౨౮

స్త్రీయస్సత్పత్రకామాస్తదశ్చీయర్భక్తి సంయుతాః
ఆయమృంతం బలారోగ్యవంతం దాంతం సులక్షణమ్. ౧౨౯

బుద్ధిమంతం యశోవంతం ప్రసూయేయుస్సుతం ధృివమ్
(తతస్తు తోషయేద్వీశం స్తోత్రైర్ధ్యానయుతో గురుః. ౧౩౦

'నమో నమస్తే పక్షిస్త్రీ స్వా'ధ్యాయవపుషే నమః
వాహనాయ మహావిజ్ఞాన్సాక్షాత్యాయామిత తేజసే. ౧౩౧

గరుడాయ నమస్తుభ్యం సర్వసర్వేంద్రిమృత్యవే
వై నతేయ మహాబాహూ మహాబల వయో౭ధివ ౧౩౨

విహగేంద్రీ నమస్తే౭స్తు సముత్పాటితకల్పక
ఆపృత౭మృతకుంభాయ జననీదాస్యమోచినే. ౧౩౩

సురాసురేంద్రీజయినే నాగేంద్రీభరణాయ తే
యదాధారమిదం సర్వం తదాధారాయ తే నమః. ౧౩౪

పక్షౌ యస్య బృహత్సామ రథస్తరమపి ద్వయమ్
అక్షిణీ చ౭పి గాయత్రీ త్రివృత్సామ శిరస్స్వయమ్. ౧౩౫

స్తోమ ఆత్మా నమస్తస్మై వామదేవ్యాజ్ఞసమ్మదే
నమః ప్రాణాదివాయూనామీశాయ గరుడాత్మనే. ౧౩౬

పక్షీంద్రీ పక్షవిక్షేపతరంగానిలసంపదా
నిరస్తాసురసన్నాహ సమరే శత్రుసూదన ౧౩౭

ప్రతిష్ఠితః పతే తుభ్యం నమః ప్రణవమూర్తయే
కర్మణాం సిద్ధిమాహూతః కురుష్వ విహగేశ్వర. ౧౩౮

దోషానపనయాస్మాకం గుణానావహ సర్వశః
విఘ్నాని జహి సర్వాణి ఆత్మసాత్కురు మామపి. ౧౩౯

స్తుత్యైవం గారుడో మంత్రం జపేదేకాగ్రమానసః)
ధ్వజస్యారోహణే యావత్తావస్మూర్త్యా విశేషతః. ౧౪౦

త్రికాలం వా ద్వికాలం వా ఏకకాలమథ౭పి వా
హవిస్సమ్యక్ష్ణివేదైవ సప్తవింశతి విగ్రహైః. ౧౪౧

పూజయిత్వా ధ్వజం పశ్చాద్రాతౌ భూతబలిం ధీవేత్
'జయమత్కుచ్చి'యం ధన్యం ధ్వజంచేతి ధ్వజం తథా. ౧౪౨

ధ్వజమూలే తథేంద్రాదీన్ దండే బ్రహ్మాణమిత్యపి
సూర్యేంద్వగ్నింస్తు ఫలకల్రయే యష్ట్యైం సుదర్శనమ్. ౧౪౩

వలయే వాసుకిం రజ్జ్వం త్రిమూర్తిరర్చయేత్తతః
ఘంటాయాం చైవ బ్రహ్మాణం దర్శదామిన్ సరస్వతీమ్. ౧౪౪

ఇతిక్రమేణ చావాహ్య తన్మంత్రైరర్చనం చరేత్
ధ్వజారోహణమారభ్య తోత్సవాదినాదధః. ౧౪౫

సాయం ప్రాతశ్చ పూజాస్తే ధ్వజారోహణవద్బలిమ్
శిష్యేణ గురుణ చాఽథ చక్రస్యాఽభిముఖే తథా. ౧౪౬

నిత్యం రాత్రౌ విశేషేణ తథా భూతబలిం క్షిపేత్
వీశాఽమితో వినా ధీమాన్ తీర్థాంతం సర్వరాత్రిషు. ౧౪౭

చక్రమేవ నయేద్విద్వాన్ బలిరక్షణహేతవే
ధ్వజస్యారోహణం యావత్తావన్నిత్యం సమాహితః. ౧౪౮

త్రికాలం వా ద్వికాలం వాఽప్యేకకాలమథాఽపి వా
పూర్వోక్తేన క్రమేణైవ సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్. ౧౪౯

ధ్వజస్యారోహణం రాత్రావపి కుర్వన్తి కే చ న
ఉత్సవారంభదివసాత్ప్రతయే గామవాసిన్ః. ౧౫౦

అన్యకార్యసమాసక్తా న గచ్ఛేయ్యుఫలాలస్తరమ్
గచ్ఛేయ్యురథ హాతీశ్చ నివేదేయరసంశయమ్. ౧౫౧

బహిర్యథ్యాం తు తద్ద్రామే జనాస్సర్వే తథైవ చ
తావాన్తు తేషాం నిత్యరథస్సమపథేషు యస్మిన్మృతః. ౧౫౨

అహూతేహస్త్రీ ఉత్సవాశ్చ దేహాశ్చమ్యక్ పశ్చీర్ధితాః
దేవాదీనాం చ సర్వేషాం తేషాం భానం ప్రవక్ష్యతే. ౧౫౩

ఇంద్రాదయో మహాదిక్షు విదిక్షు న సమాశ్రితాః
తథై కాదశ రుద్రాశ్చ ధ్వాదశాఽహస్కరా అపి. ౧౫౪

వసవస్సురభాఽష్టా న ఓంకారశ్చ వవట్పుతమ్
ఏతే దేవాస్త్రయస్త్రింశాః కథితా బ్రహ్మణ పురా. ౧౫౫

అశ్వినావపి తత్రేతి కేచిదాహుర్మనీషిః
త్రయస్త్రింశద్దేవతానాం స్థానమైశాన్యముచ్యతే. ౧౫౬

అపరే ఘాఽపి కర్తవ్యా నదీపార్శ్వే విశేషతః
అష్టాదశగణానాన్తు భూతపితృస్య దక్షిణే. ౧౫౭

దేవాశ్చ ఋషయస్సర్వే పితరో దైత్యదానవాః
అసురాశ్చైవువ గన్ధర్వా స్తథై వాఽఘ్నసాం గణాః. ౧౫౮

యతాశ్చ రాక్షసాశ్చైవువ నాగా భూతాః పిశాచకాః
అనాపృష్టిగణాశ్చైవువ తథాఽమృతముచాం గణాః. ౧౫౯

మాతరశ్చైవువ రోహిణ్య సూర్యా అష్టాదశ స్మృతాః
అష్టాదశగణాశ్చైవుతే బ్రోక్తా వై దేవయోనయః. ౧౬౦

అనుక్తానన్యదేవాంశ్చ ఇంద్రాపార్శ్వే సమర్పయేత్
దేవానాం చైవ పత్నిశ్చ తత్ర త్పార్శ్వే సమర్పయేత్. ౧౬౧

స్కందో విశ్వుశ్చ యుగో చ శ్యేష్ఠా చైవ సరస్వతీ
తదాలయే బలిం దద్యాత్ప్రతికారే చోత్తరేఽపి వా. ౧౬౨

పరివారో క్తదేశే, తు రోహిణ్యో మాతరస్తథా
ఋషిపత్నిశ్చ తాస్స చ ఋషిభిస్సహ చాఽర్పయేత్. ౧౬౩

సిద్ధా విద్యాధర్మాశ్చైవువ గరుడగన్ధర్వకిన్దు రాక
కింశూరుషాం శ్చార్ధణా దేవా మహాదిక్షు సమర్పయేత్. ౧౬౪

భూతేభ్యశ్చౌఽథ యజ్ఞేభ్యః పితౄణామేభ్యస్తథా చ
రాక్షసేభ్యశ్చ నాగేభ్యస్సంధౌ సంధౌ బలిం దదేత్ ౧౬౫

రాజవేశ్మాంగణే మధ్యే ఇంద్రం చైవ సమర్చయేత్
తస్య దక్షిణపాశ్చ్యే తు జయశ్రీకీర్తీస్సమర్చయేత్ ౧౬౬

ఉత్సవార్థం విశేషేణ సంభారానాహరేత్తతః
రథం చ శిబికాం చైవ యంత్రోహలాదికాం స్తథా ౧౬౭

కారయిత్వా చ శిల్పీక్షం దీపానన్యాక్ ప్రగృహ్య చ
భేర్యాదీన్యపి వాద్యాని శంఖకాహళికాని చ. ౧౬౮

తాళవృంతం ధ్వజానన్యాక్ ఛత్రీచామరబహిణః
నర్తకాక్ గాయకానన్యాక్ యథోక్తం పూర్వమాహరేత్. ౧౬౯

ఆలయం సమలంకృత్య తోరణాద్యైర్విభూష్య చ
పరిచారాక్ సమాహూయ స్వస్వకర్మ నివేదయేత్. ౧౭౦

మంటపాదీని సర్వాణి ప్రసాదీని చ సర్వశః
ఆఘానార్థం చ నృత్యార్థం కారయేచ్ఛిల్పశాస్త్రవిత్. ౧౭౧

అవ ధూతేతి మంత్రేణ గ్రామవిధిర్విశేషతః
విప్రా వేదవిదశ్శుద్ధాశ్శిష్యధయేయర్మనోరమమ్. ౧౭౨

అశాసు సప్తశత్యుక్త్యా గవ్యాద్యైస్సర్వతశ్శుభమ్
సమభ్యుత్థ్యోపలిప్యైవ తండులానవకీరయేత్. ౧౭౩

కదళీప్రసాగకుంభాద్యైరలంకార్యాద్గుహఃకంఠమ్
వితానాద్యైర్విశేషేణ భూషయేత్సర్వతశ్శుభమ్ ౧౭౪

తద్గ్రామవాసిన స్సర్వేఽలంకృతా నాఽన్యతత్పరాః
న మి తికాదికం హిత్యా ధ్యాయేయర్మనసా హరిమ్. ౧౭౫

తద్దామసీమన్యంతస్థా నిత్యకర్మక్రియాం వినా
నైమిత్తికాని కామ్యాని తీగ్ధాస్తం నాచరేద్బుధాః ౧౭౬

ప్రవృత్తే చోత్సవే విజ్ఞోస్సామ్యుమాగ్నేః వాస్తవః
అన్యదేవోత్సవం తత్ర నాచరేదితి శాసనమ్. ౧౭౭

అస్మిన్ దేవోత్సవే యాగే తద్వాస్తవః విశేషతః
సంకల్ప్య చోత్తరాం వేది ప్రవృత్తేనాన్యని నాచరేత్. ౧౭౮

యది చేత్సర్వనాశస్సామ్యత్కర్తా భర్తా వినశ్యతి
తస్మాత్సరిహరేద్ధీమాన్ తీగ్ధాస్తం తేషు వాస్తవః. ౧౭౯

ఉత్సవాదిదినాత్పూర్వం సప్తమే పంచమే ౭థ వా
సంస్నాప్య దేవదేవేశమంకురాఽర్పణమాచరేత్. ౧౮౦

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛ్రీ భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్ర క్తి గ్ధా ౭ ధికార చతుర్వింశోఽధ్యాయః.

అథ పంచవింశోఽధ్యాయః.

— ఉత్సవ విధిః —

అథోత్సవవిధిం వక్ష్యే దేవదేవస్య శార్జిణః
ఆరంభదివసాత్పూర్వం యజమానో ముదాన్విత్. ౧

పూర్వో క్షగుణసంపన్నం వరయిత్వా గురుం తథా
ద్విగుణారాధనాయైకమేకం కుంభార్చనాయ చ. ౨

హోమాగ్ధం బలిదానాగ్ధం తథా స్థానార్చనాయ చ
వృణేత్పదార్థినః పంచ తావతః పరిచారకాన్.

ఆచార్యముపసంగమ్య సంపూజ్య చ విధానతః

శక్తేనం మే కురు'ష్యేతి యాచయేద్విసయాన్వితః.

౪

ఆచార్య స్సహ శిష్యైశ్చ కృత్వా కేశాదివాపసమ్

స్నాత్వా స్నానవిధానేన ధృత్వా ధాతం యథావిధి.

౫

ఊర్ధ్వపుండ్రధరస్సమ్యక్ సంధ్యాదీక్ సముపాస్య చ

బ్రహ్మయజ్ఞం చ కృత్వైవ తథా దేవ్నితర్పణమ్.

జపేద్దాదశసూక్తాని నారాయణమథారణమ్

ఆలయం సంప్రవిశ్యైవ దేవేశం సంప్రణమ్య చ.

దేవం విశేషతోఽభ్యర్చ్య కార్యం తస్మై నివేదయేత్

యజమానోఽపి ధర్మాత్మా నిత్యకర్మ సమాప్య చ.

౬

దేవాలయం ప్రవిశ్యైవ పుణ్యాహం కారయేత్తతః

శ్రీనైఖానస సూతోక్త మధువర్కవిధానతః.

౭

ఆచార్యమృత్విజశ్చై చ సంపూజ్య విధినా తతః

అలంకుర్యాచ్చ గంధాదై వ్యధూపదీపాదిభిస్తథా.

౧౦

నవవస్త్రోత్తరీయాద్యైస్తథా పంచాంగభూషణైః

పంచాంగభూషణం వక్ష్యే యథా కుర్యాదతద్విధితః.

౧౧

దశనిష్కప్రమాణేన కుండలాభరణం పృథక్

వణ్ణిష్కప్రమాణం కటకమంగదం చాఽంగులీయకమ్.

౧౨

ఏకవింశతినిష్కాభ్యం కటిసూత్రం సలక్షణమ్

తదగ్ధాంశప్రమాణేన గ్రీవాఽలంకరణం పృథక్.

౧౩

అష్టనిష్కప్రమాణేన యజ్ఞసూత్రం చ కారయేత్

అనేన విధినా కుర్యాద్దురోరగ్ధాగ్ధమృత్విజామ్.

ఆచార్యః పోక్ష్యచాత్మానం యజమానమధర్మివజః

ప్రాశ్నీయాత్పంచగవ్యం చ పదార్థిభ్యశ్చసాదరమ్.

౧౫

యజమానాయ దద్యాచ్చ మంత్రపూర్వం విశేషతః

తతః పద్మాగ్నిమాఘాయ పరిషిచ్య చ పావకమ్.

౧౬

యద్దేవాది చతుస్సూక్తాన్యాజ్యేన జహుయాన్దురుః

వైశ్వానరేణ సూక్తేన చోపతిష్ఠేద్దుతాశనమ్.

౧౭

క్షపయిత్వా తతః పాపం కర్మాహ్వాస్తే భవస్త్యతః

కూష్మాండహూమ ఇత్యుక్తస్సర్వపాపప్రణాశనః.

౧౮

తత్కాలే దీక్షితాస్సర్వే విధిమంత్రపురస్కరమ్

బద్ధాన్ ప్రతిసరం హస్తే పశ్చాత్కుర్యుః క్రియామపి.

౧౯

తతః ప్రభృతి సర్వే తే శుద్ధ దస్తవఖాస్తథా

హవిష్యభోజనో దాన్తా స్త్రికాలన్నాయినోఽపి చ

౨౦

జితేంద్రియా భవేయుస్తే తథా ఽధశ్నాయినోఽపి చ

స్త్రీశూద్రాభ్యామసంభాష్య నారాయణపరాయణాః.

౨౧

యావత్కాలం భవేద్దీక్షా తావచ్ఛుద్ధా ఇమే స్మృతాః

సూరికే మృతకే వాఽపి తేషాం నాశౌచ ఇష్యతే.

౨౨

అథ వక్ష్యేఽంకురార్థస్తు మృత్తికాగ్రహణే విధిమ్

శాస్త్ర చక్రే సమభ్యర్చ్య హవీంష్యపి నివేద్య చ.

౨౩

విష్యక్సేనం సమాదాయ యానమూరోష్య నాథవత్.

ఆచార్యః పురతోగచ్ఛే 'ద్విష్ణుర్మమితి' చోచ్చంక.

౨౪

చక్రస్య పశ్చాద్గచ్ఛేయరాచార్యేణ సమన్వితాః

ఆదర్శహేమకలశపూర్ణకుంభాఽంకురాదిభిః.

౨౫

- ధ్వజత్రయాదికాః సర్వాః పురస్కృత్య పదార్థినః
పాశ్చాత్యం సర్వసమృద్ధిసాన్యదాగ్నేయాం భాన్యనాశనమ్. ౨౬
- యామ్యే జనవివాశసాన్యనైర్ముత్యాం ధననాశనమ్
అనావృష్టిశ్చ వారుణ్యాం రాజకోపశ్చ పావనే. ౨౭
- సామ్యే పుత్రసమృద్ధిసాన్య దైశాన్యాం సుఖదం భవేత్
ఏతాసాం తు దిశాం మధ్యే ప్రశస్తాం శుద్ధమృత్తికామ్. ౨౮
- ఆచార్యసాన్యధనైర్ద్యుక్తో దిశం గత్వా సశిష్యకః
గ్రామదేవాలయాదారాదారామేఽత్ర మనోరమే. ౨౯
- నదీతటాకతీరే వా సీమామనతలంఘ్య చ
ప్రాప్త్య భూదేవతామంత్రే శ్శుద్ధే దేశే మృదం హరేత్. ౩౦
- వీశాఽమితౌ చ చక్రం చ స్థాపయేత్ప్రాజ్ఞుభాక్ బుధః
ప్రాజ్ఞుభిశ్చోపలిపై వ్యవ వృత్తాకారం సముల్లిఖేత్. ౩౧
- తత్ర స్థానం చ సంప్రోక్ష్య దధి కావేన్ద్రోడచ్చరన్
భూరూపం తు లిఖితై వ్యవ భూమిర్భూషేతి చ బుధికా. ౩౨
- ఊర్ధ్వవక్త్రాం చ శయితా మైశాన్యాం న్యస్తమాళికామ్
దేవీం మహీం తామభ్యర్చ్య ప్రోక్షణైః ప్రోక్షణం చరేత్. ౩౩
- ఏకాదశోపచారైశ్చ మూర్తిమంత్రే సుమర్చయేత్
పుణ్యాహం వాచయిత్వా తు మేదిన్యాది సముచ్చరన్. ౩౪
- ఖనిత్రే శేషమభ్యర్చ్య వస్త్రాదై వ్యసుమలంకృతే
లలాటే సర్వదోషఘ్నం బాహ్యోపహాసుఖప్రదమ్. ౩౫
- స్తనద్వయే వయోవృద్ధిర్జతరే సర్వసంపదః
లఢోభాగే మృదం తస్యా నాఽహరేతి కదా చ న. ౩౬

ఏవం సంకల్ప్య మనసా మేదిన్యాది లేదా బ్రువన్
తావం ఖనామీతి మస్త్రేణ వారాహం మనసా స్మరన్. 32

ఉభాభ్యాం చైవ హస్తాభ్యాం ఖనిత్రేణ ఖనేద్బుధః
మహిం దేవీమనుజ్ఞాప్య ఖనిత్వా తలమాత్రకమ్. 33

అసోహ్యైవ చ తత్సర్వం తదధస్థానం మృగం హరేత్
వైష్ణవం మంత్రముచ్చార్య తత్రకార్యం సమాచరేత్. 34

పాలమధ్యే సుసన్న్యస్య పూర్వవచ్ఛిరసి న్యసేత్
పశ్చాద్దేవీం సముదావస్య చాఽవటం తత్ర పూరయేత్. 35

శిరసా ధారయిత్వా తు పురస్తాచ్చక్రశాస్త్రయోః
గ్రామం ప్రదక్షిణం కృత్వా దేవాలయముపావ్రజేత్. 36

పూర్వస్మిన్నుత్తరే పాశ్చ్యే వాఽంకురానర్పయేత్తథా
చక్రాదీనభిషిచైవ హవిస్సమ్యక్ష్మివేద్యచ. 37

స్వే స్వే స్థానే తు సంస్థాప్య పశ్చాన్యాయగం సమారభేత్
అలయాభిముఖే వాఽపి దక్షిణే వా మనోరమే. 38

యమపావకయోర్మధ్యే పావకాఽంశేఽథ వా చరేత్
విశాన్యాం వాఽథ వా కేదిత్సోమేశానాస్తరే తథా. 39

కల్పయేద్వ్యాగశాలాం చ ప్రతిష్ఠాక్రవిధానతః
వేదిం తన్మన్యమే పంక్తా వేదిమానేన కారయేత్. 40

ప్రతిష్ఠాద్వర్ధమానం వా రక్షిమాతోద్ధయం క్రమాత్
పంచాగ్నేః కల్పయేద్ధిమానుత్సవే చోత్తమే తథా. 41

త్రేతాఽగ్నేః కల్పయేద్విద్వాన్మధ్యమే చోత్సవే క్రమాత్
అథమం యది యేత్సిన్ధ్యం కల్పయేత్పూర్వవత్సుధీః. 42

ఆవేష్ట్య వస్త్రయగ్నే న సర్వానపి పృథక్ పృథక్. ౫౮

వేద్యా మథస్తాత్పూర్వే తు వీశం వై పశ్చిమాముఖమ్
సన్న్యస్య దక్షిణే పశ్చాచ్ఛక్రం చైవోత్తరాముఖమ్ ౫౯

పంక్తిశ్చ పాశ్చిమం పశ్చాత్పశ్చిమే చోత్తరేఽథ వా
దక్షిణాభిముఖం శాస్త్రం స్థండిలోపరి సన్న్యసేత్. ౬౦

అథావే గరుడాదీనాం స్థానే తత్త్రి చ తత్ర చ
కుంభాంతసన్న్యస్య తన్మధ్యే ధ్యాతై వివాఽవాహయేత్క్రిమాత్.

యావత్తీర్థాఽవసానం న్యాయావత్కుంభే తు పార్షదాన్
సాయం ప్రాతర్విశేషేణ పూజయేద్విధివత్సుధీః. ౬౧

పశ్చాత్పశ్చాత్పార్షదగ్నికుండే తు విధినాఽఘోర మాచరేత్
ఉత్తరాభిముఖ స్త్రిష్ఠా గురుర్వేద్యాస్తు దక్షిణే ౬౩

ప్రాణాయామం తతః కృత్వా పూర్వవద్ధ్యానమాచరేత్

ప్రధానకుంభమధ్యే తు విష్ణుం దేవ్యా చ సాఽన్వయా. ౬౪

ధ్రువాదావాహయేన్మంత్రీ ప్రాగాదిషు యథాక్రిమమ్
పురుషం కపిలం సత్యం యజ్ఞమచ్యుతమేవ చ. ౬౫

నారాయణం చాఽనిరుద్ధం తతః పుణ్యం సమస్తయేత్
తం దుక్మవర్ణం రక్తాస్యం రక్తనేత్రం సుఖోద్వహమ్ ౬౬

కిరీటహరకేయూరలంబయజ్ఞోపవీతినమ్
కౌస్తుభోద్భాసితోరస్కం శ్రీవత్సాంకం చతుర్భుజమ్ ౬౭

దక్షిణేనై కహస్తేన భక్తానామభయప్రదమ్
వామేనాఽప్యన్యహస్తేన స్వకట్యామవలంబితమ్. ౬౮

పరాభ్యాం తు కరాభ్యాం తు శంఖచక్రధరం షరమ్

త్రేతాగ్ని కల్పనం యత్ర పృథానం గాహాపత్యకమ్
ఉభయోరన్యయోస్సభ్యం ప్రధానం కల్పయేత్తథా.

౪౮

భూమియజ్ఞేన సర్వత్ర శోధయేచ్ఛ యథావిధి
దేవం దేవ్యా సమాదాయ స్నానశ్వభే గురూత్తమః.

౪౯

పరం రంహేతి మంత్రేణ స్థాపయేచ్ఛ విశేషతః
నిత్యస్నానోక్తమాగేణ స్నాపయిత్వా హరిం పరమ్

౫౦

ఆస్థానే విష్టరం న్యస్య తదూర్ధ్వే వస్త్రమాస్తరేత్
దేవం దేవ్యా సమాదాయ శ్వేతవస్త్రైర్విభూష్య చ.

౫౧

కుండలాంగదహారాదిభూషణై రపి భూషయేత్
శ్వేతమాస్త్రై రలంకృత్య శ్వేతగంధానులేపనైః.

౫౨

పవిత్రం చోత్తరీయంచ కత్వా దేవం ప్రణమ్య చ
రాజవచ్ఛేపచారాదీనాచరేద్దేశికోత్తమః,

౫౩

— న వ కుంభా రోపణమ్ —

పూర్వోక్తవిధినా ధీమా నవ కుంభా ప్రగృహ్య చ
ఇంద్రం సరో న ఇత్యుక్త్వా తంతునా వేష్టయేత్తథా

౫౪

వేద్యాముపరిపూర్వోక్తధాన్యాన్యాస్తీర్య మంత్రవిత్
చతుస్సూత్రైర్నవపదం కృత్వా కుంభాంశ్చ విన్యసేత్.

౫౫

కుంభానద్భిః ప్రపూర్వైవ కుశకూర్చాక్షతాదికా
మంగలాన్యా యుధం రత్నం పృథికుంధం పృథక్ పృథక్.

౫౬

గాయత్ర్యా చైవ నిక్షిప్త్య మధ్యకుంభే విశేషతః
ద్వ్యంగులేన ప్రమాణేన స్రుగోదీన్యపి పూర్వవత్
హేటకే న వ కృత్వా తు విష్ణుసూకేన నిక్షిప్తే

౫౭

- శుకపింఛాంబరధరం విష్ణుం ప్రణవరూపిణమ్. ౬౯
- త ప్రహటకసంకాశాం పద్మవత్రాయతేక్షణామ్
తస్మభిః పుష్పచూడాభిలలాటోపవిశోభితామ్ ౭౦
- సపద్మవామహస్తాంతాం కక్ష్యాబద్ధఘనస్తనీమ్
ప్రసారితేతరకరాం ప్రసన్నేందునిభాననామ్ ౭౧
- శ్రీవత్సాంకితబీజాంతాం ఫాల్గునేవోత్తరోద్భవామ్
విష్ణోద్దక్షిణపార్శ్వస్థాం హంసనిర్వాఖ్యవాహినీమ్ ౭౨
- వామభాగే మహీం శ్యామాం సర్వాభరణభూషితామ్
వైశాఖే రేవతీజాతాం దధతీం దక్షిణేంబుజమ్. ౭౩
- ప్రసారితేతరకరాం ప్రసన్నేందునిభాననామ్
మహాచాతకమాయాధాం లక్ష్మీపూర్వాక్షరాంబుజామ్ ౭౪
- పురుషః ప్రాజ్ఞుభోజచ్ఛాభః పీతవాసాశ్చతుర్భుజః
శంఖచక్రధరశ్రీమాః సర్వాభరణభూషితః. ౭౫
- వరదోద్భయదః ప్రాచ్ఛాం శ్రీభూమిసహితో హరిః
కపిలః ప్రాజ్ఞుభోజచ్ఛాభో రక్తవస్త్రోద్వభావయుక్. ౭౬
- దక్షిణేనైకభూస్తేన శక్తానామభయప్రదః
అన్యైశ్చక్రాన్విహితైశ్చాలభ్యత్సర్వాభరణభూషితః ౭౭
- వామేనాంబుజహస్తేన స్వకట్యామవలంబ్య చ
అన్యైశ్శంఖభస్మంధంధరఘ్నందక విగ్రహః. ౭౮
- అగ్నేయ్యాం దిశి గాయత్ర్యా సావిత్ర్యా చ యుతో హరిః
సత్యో యామ్యముఖశ్రీమానంజనాశ్చశ్చతుర్భుజః ౭౯
- శంఖచక్రధరస్యాఖ్యత్సర్వాభరణభూషితః

వరదోఽభయదస్సానూ రక్తవాసా మహామానుః. ౮౦

దేవీభ్యాం ధృతిపాక్షీభ్యాం యుతో యామ్యుదిశి ప్రభుః
యజ్ఞః పశ్చిమదిగ్వక్త్రస్థప్రచామికరప్రభుః. ౮౧

సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగో రక్తవాసా ద్విశ్శీర్షకః
శంఖచక్రాఽజ్యపాత్రసుగ్రీవానుసభృతం జుహూమ్ ౮౨

విభ్రత్త్రిపాదో నైఋత్యాం దేవస్సావ్యహస్యవాయుతః
అమృతః పశ్చిమాశాస్యః కనకాభశ్చతుర్భుజః ౮౩

శంఖచక్రధరశ్రీమాన్ సర్వాభరణభూషితః
వరదోఽభయదస్సాక్షీ సర్వకర్మఫలప్రదః ౮౪

యుక్తః పవిత్రీక్షోణీభ్యాం ప్రతీచ్యాం శ్యామలాంబరః
నారాయణః పశ్చిమాస్యస్ఫుటికాభశ్చతుర్భుజః. ౮౫

శంఖచక్రధరశ్రీమాన్ సర్వాభరణభూషితః
వరదోఽభయదశ్శ్యామాంబరశ్రీవత్సవిహితః. ౮౬

సంయుతః కమలేలాభ్యాం వాయవ్యాం జగతాం పతిః
అనిరుద్ధ ఉదీచ్యాస్యః ప్రవాలాభశ్చతుర్భుజః ౮౭

అనంతోత్సంగ ఆనీనః పుష్పాంబరధరో హరిః
శంఖచక్రధరశ్రీమాన్ సర్వాభరణభూషితః. ౮౮

దధత్స్విదక్షిణే నామే ప్రమోదాదాయినీం మహిమ్
వరదోఽభయకో దేవ ఉదీచ్యాం సర్వసిద్ధిదః. ౮౯

పుణ్యః ప్రాగాననశ్రీమాంస్తరుణాదిత్యసన్నిభః
శ్రీవత్సవక్షా నిత్యశ్రీస్సర్వాభరణభూషితః. ౯౦

చతుర్భుజశ్శంఖచక్రవరదాఽభయచిహ్నితః

శ్వేతనస్త్రోత్తరీయోపవీతాద్వైస్సమలంకృతః ౯౦

ఇందిరాధరణీనాథ ఈశాన్యాం పుణ్యపూరుషః
ఏతాన్ దేవాన్ సమావాహ్య సమభ్యర్చ్యైష్టవిగ్రహైః ౯౧

వీశానసూయపంక్తిశశాంతాన్ దిక్ష్యగ్నయేత్క్రమాత్
సాయం ప్రాతర్విసా కుంభైర్దేవం వీశానమితైస్సహ. ౯౨

వేద్యామేవ ప్రతిస్థాప్య పూజయేదితి కేచన

== హాత్రశంసనమ్ ==

హూతా పశ్చత్పూర్వానాఽగ్నౌ హాత్రశంసనమాచరేత్ ౯౪

ప్రతిష్ఠాక్షకృమీడైవ తదాలయగర్తా సుర్గా
ఆనాహ్య తత్కృమీడైవ నిరుప్యాజ్యహుతీర్యజేత్. ౯౫

పరిషిచ్య సావకం పశ్చద్వైష్ణవం జహుయాత్క్రమాత్
వేద్యాస్తు పశ్చిమే వాఽథ వాయువ్యాం వా విశేషతః, ౯౬

స్థిండిలం కల్పయిత్వాఽగ్ని చాస్త రేషండహదిర్కా
యజమానసమాయుక్తో గురుదేవం ప్రణమ్య చ. ౯౭

కుసుమాంజలిముత్సృజ్య 'ప్రతిద్విష్ణు'రీతి బ్రువన్
దేవీభ్యాం సహ దేవేశమాదాయ స్థండిలోపరి. ౯౮

పాశ్చిముఖం చైవ సంస్థాప్య పూజయేద్దైవిగ్రహైః
ఉత్సవప్రతిమాభావే స్నాననే వా విశేషతః. ౯౯

స్నానసన్యాసభావే శుకాతుకే చాచరేత్తు వా
కాతుకే యని చేదేవ్యా నైవాదాయ తథా చరేత్. ౧౦౦

నాచరేన్నిత్యైకల్యం విసర్జ్యాహుతే తథా
ఆచరేదుత్సవం విద్యాన్నిత్యాగ్నౌ తు యథాక్రమమ్. ౧౦౧

కుర్యాచ్చేన్నిత్యవై కల్యం సర్వనాశో భవేద్ధృవమ్.
స్నాపయేద్యది చేద్విద్యా మధ్యమే చోత్సవస్య తు ౧౦౨

స్నపనే యది సంప్రాప్తే కాతుకే స్నపనం చరేత్
స్నాపనప్రతిమాభావే స్నపనం యది చోత్సవే ౧౦౩

సంప్రాప్తే స్నపనే చాత్ర కాతుకే చోత్సవం వినా
ఆచరేదేవ సాంకర్యం నాచరేదుభయోరపి. ౧౦౪

ఉత్సవే వర్తమానే తు కాతుకే స్నపనం యది
సంభవేదుక్తకాలే తు కర్మణి ద్వే సమాచరేత్. ౧౦౫

పురాప్రవృత్తకార్యే తు దోషో నానన సంభవేత్
కాతుకే చేద్యథై కాఽగ్నౌ బహుకర్మవదాచరేత్. ౧౦౬

గృహే త్రేతాగ్నివన్నిత్యం ప్రణీయారోహణం వినా
స్నాపనోత్సవభేదే తు కాతుకేన దినం దినమ్ ౧౦౭

ఆరోహణం యది భవేద్ధృవే తత్కర్మ పూర్వతః
ఆవాహ్య కర్మణామస్తే తథా సాయే విసర్జయేత్ ౧౦౮

పాతరావాహనం నిత్యమర్చనాదా విశేషతః
విసర్గం సాయమర్చస్తే కాతుకే తు యథా తథా, ౧౦౯

తథైవోత్సవదీక్షాస్తే సమావాహ్య ధ్రువాత్సుధీః
విసర్గం నాచరేన్మధ్యే దీక్షాస్తే తు సమాచరేత్. ౧౧౦

అర్చనాస్తే విశేషేణ పుణ్యాహమపి వాచయేత్
హేమపాత్రే తు సాన్ద్యం కాతుకం తండులోపరి. ౧౧౧

సన్న్యస్య పూర్వవద్ధీమాన్ బంధయేద్దక్షిణే కరే
కుంభాన్ దేవ్యా చ చక్రాదీన్ సమాబధ్య సమర్చయేత్ ౧౧౨

పరిషిచ్య పావకం పశ్చాద్వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్
జహుయాత్సేరుషం సూక్తం శ్రీభూసూక్త సమన్వితమ్ ౧౧౩

దీనసంధ్యాధిదై వత్సం తిథివారక్షణదేవతమ్
తథా మాసాధిదై వత్సమబ్దదై వత్సమేవ చ. ౧౧౪

తదాలయగతానాం చ జహుయాన్మూర్తిభిః క్రిమాత్
వ్యాహృత్యస్తం ప్రధానే స్యాత్తత ఆహవనీయకే. ౧౧౫

సృసూక్తం దక్షిణాగ్నౌ చ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్
గావాపత్యే తు జహుయాచ్ఛ్రీసూక్తం వైష్ణవం తథా. ౧౧౬

ఆవసభ్యే మహీసూక్తమేకాక్షరమతో యజేత్
జహుయాత్సేరుషికాగ్నౌవతో దేవాది వైష్ణవమ్. ౧౧౭

విష్ణుసూక్తం పురుషసూక్తం యదేవాది సమన్వితమ్
పారమాత్మికమంత్రాంశ్చ బ్రాహ్మమండ్రం చ వారుణమ్. ౧౧౮

జహుయాద్విష్ణుగాయత్ర్యా శ్వేతాబ్జం చ ఘృతాప్లుతమ్
అష్టోత్తరశతం చైవ పుర్యహోషానశాస్త్రమ్. ౧౧౯

ఏకాగ్నీమథ వాఙ్మాయ జహుయాదధరూపధమమ్
సభ్య హిరణ్యం చ పూర్వోక్తం వైష్ణవాది విధానతః. ౧౨౦

శోత్సవాధిదై వత్సం విశేషేణ ప్రవక్ష్యతే

సూర్యమాషణం తథా రాద్రీమండ్రం సౌమ్యం చ వైష్ణవమ్. .

సర్వదై వత్సయామ్యే చ వారుణం చ నవాహ్నికే
అగ్నేయం ప్రాజాపత్యం చ కౌశేరం వైఘ్నమేవ చ. ౧౨౧

శ్రీదైవత్వం చ కౌమారమాదిత్వం రాద్రీమేవ చ
దౌర్లమేంద్రిం తథా యామ్యం వైష్ణవం స్కాన్తమేవ చ. ౧౨౨

ఈశాన్యం సామ్యమిత్యేతత్తిధిదైవత్యముచ్యతే
తత్తిద్వావరే తు జహుయాన్మత్రైదాన్వరాధిపాదితైః. ౧౨౪

తథా నక్షత్రదైవత్యం జహుయాన్విధినా బుధః
త్రిసంధిషు హునేదైస్త్రం సారం బాహాన్సృతం క్రమాత్ ౧౨౫

మాసక్షాన్ధిపదైవత్యం మాసదైవత్యముచ్యతే
యామ్యం చ వైష్ణవం సామ్యం బ్రాహ్మం బార్హస్పతం తథా.

సామ్యమైస్త్రం వారుణం చ శేషాగ్న్యదిత్యభాతికమ్
మారుతం భృగుదైవత్యం వారుణం వైష్ణవమేవ చ. ౧౨౬

కాద్రం కాబేరకం త్వాష్ట్రం మైత్రం కామరమేవ చ
సానిత్రం శ్రీదైవత్యం చైవ గౌరీదైవత్యమేవ చ. ౧౨౭

ఆదిత్యం వైత్తికం చైవాదితి దైవత్యమేవ చ
యోగదైవత్యమేతత్స్వజ్జహుయాన్విధినా బుధః. ౧౨౮

విద్యం చ ప్రాజాపత్యం చ మైత్రమార్యమం తథా
భూతశ్రీయామ్యదైవత్యం భర్గవం వృషదైవతమ్ ౧౨౯

కాబేరం వాయుదైవత్యం జహుయాన్మత్రైదాన్వరాధిపాదితైః
దేవేభ్యః పితృభ్యశ్చేతి పక్షయోశ్చక్షకృష్ణయోః. ౧౩౦

సారం చాద్యం చ జహుయాన్మత్రైదాన్వరాధిపాదితైః
'మధుశ్చ మాధవ'శ్చేతి జహుయాన్మత్రైదాన్వరాధిపాదితైః. ౧౩౧

విష్ణుః ప్రజాపతిశ్చూలీ విశ్వేశస్సప్త చ ద్వియః
అష్టే లోకాధిపాః పంచ భూతా విశ్వంభరాదయః. ౧౩౨

వసవోఽష్టౌ చ రోహిణ్యస్సప్త శ్రీశ్చండికా గుహాః
సూర్యసోమశ్చిరంజీవీ కాళీవిశపురస్తరాః. ౧౩౩

చక్రశాస్త్రో గురుశ్చామబుధశుక్రిశ్చైశ్చరాః
హవిః పాలో హ్యనస్తశ్చ గంగా క్ష్యేహ చ మాతరః ౧౩౫

ప్రభవాది క్రమాదేతే విక్షేయా వత్సరాధిపాః
తథోత్సవాధిపై వత్సం తిథివారర్షదై నతమ్. ౧౩౬

చతుర్దైవత్యమాత్రస్తు జహలయాదితి కే చ న
పలాశబిల్వశామీలన్యగ్రోఘోదుంబరాస్తథా. ౧౩౭

అశ్వద్ధభదిరష్టమబ్రహ్మపృథ్వాః క్రమాదిమే
సమిధాం గ్రాహ్య పృథ్వాస్తు పర్ణమశ్వద్ధమేవ వా ౧౩౮

పద్మం చ బిల్వపత్రం చ కరవీరం కుముదం తథా
నంద్యావర్తం చ తుళసీ తక్షైవ స్థలపంకజమ్. ౧౩౯

విష్ణుక్రాంతారవిదే తు పుష్పాశ్వేతాన్యసుక్రమాత్
అలాభే తుళసీం వాఽథ కరవీరిం చ పంకజమ్. ౧౪౦

ముద్గం నిష్పావకం చైవ కుళుద్ధం మాషమేవ చ
తిలానపూపాః లాహంశ్చ యవాః సక్తాః యథాక్రమమ్ ౧౪౧

బలిద్రవ్యాణి చోక్తాని సర్వాఽభావే తు మాద్దికమ్
ఏవమేవ విధానేన ద్వికాలం హేమామమాచరేత్. ౧౪౨

ప్రాతస్సంధ్యావసానే తు సాయమర్చావసానకే
హోమం కృత్వా బలిం దద్యాద్ద్వికాలం చోత్సవం చరేత్ ౧౪౩

ఉత్పివృద్ధిమణం వక్ష్యే దేవదేవస్య శాఖిణః
బలినిర్వాహణాస్తే తు సాయంపాఠిర్యతేమతః ౧౪౪

దేవదేవమలంకృత్య వస్త్రాద్యైర్భూషణైశ్శుభైః
సుగంధిఘృమాలాభిగంధై రపి మనోహరైః ౧౪౫

రథే వా శిబికాయాం వా వీశస్సన్ధేఽపి వా తథా
గజాశ్వాఽంధోలికాదా వా వాహనే సమలంకృతే. ౧౪౬

అహమేవేద'మం తే'ణ దేవమారోఽప్య నిశ్చలమ్
అష్టోపచారైరిభ్యర్చ్య లాజాపూపాదికాం స్తథా. ౧౪౭

సంస్కృతాః గుడసంమిశ్రాః నివేద్య ముఖచాసకమ్
దత్వా వాద్యైస్సమాయుక్తం సర్వాలంకారసంయుతమ్ ౧౪౮

దాసీభిర్వాదకై శ్చైవ నృత్రగేయసమన్వితైః
బ్రాహ్మణై ర్వేదవిద్భిశ్చ సమాయుక్తం శనై శ్చనైః ౧౪౯

భవజై శ్చజై'రాతపత్రై'స్తరిజై శ్చ తథైవ చ
సంభృతై స్సంయుతం చాన్యైస్సర్వై శ్శృంగారలత్ముభిః ౧౫౦

వాలవ్యజనహస్తాభిదా'సీభిః పార్శ్వయోర్ద్వయోః
వీజ్యమానం విశేషేణ తథా భక్తవరై రపి. ౧౫౧

వాహయే యుర్ద్విజా దేవం బ్రాహ్మణా వేదపారగాః
దీపై రుదగై ర్భచుభిః పరిషి క్షేఘ్నతాదినా. ౧౫౨

పరస్పరాస్సైస్సర్వత్ర దీపయేచ్ఛ శతావరైః
విపై'స్త్రీయామధీయానే ర్జపస్తతిపరాయణైః. ౧౫౩

నృత్యతా గాయతా చాపి గాణిక్యేన సుసేవితమ్
వీణాదివాదిభిశ్చైచ్ఛ వద్దిభిశ్చ తథా వరైః ౧౫౪

షడ్జాదీగీతనిపుణై ర్వాద్యవాదకకోవిదైః
గద్యం పద్యం తథా మిశ్రం పఠద్భిస్తోత్రముజ్జ్వలమ్. ౧౫౫

వై తండికై స్తథా జలై'న్నిపుణై ర్వాదశిష్యితైః
తథా తత్త్వకథానిష్ఠైః పదాభిజ్ఞైశ్చ తార్కికైః. ౧౫౬

మీమాంసకై ర్యాజ్ఞికై శ్చ ఛాందసైస్సాంఖ్యణోవిదైః

యోగజ్ఞానపు పురాణజ్ఞానాద్విక సత్త్వవేదిభిః.

၇၃၂

మాహాత్మా రిక్తేశ్చ గణశః పరస్పరజిగీషుభిః

తత్తచ్చాస్తోకమార్గేణ ప్రమేయం చ బహుస్థితమ్.

025

ఉచైచ్రబుకవాణైర్విద్యద్భిః పంచకాలపరాయణైః

వాసుదేవస్య మాహాత్మ్యం కథయద్భిశ్చ సాత్త్వికైః.

925

శాస్త్రోక్తు నైపుణం సర్వం ప్రదర్శయితుమాద్యతైః

దేవస్య పురతః పృష్ఠే వార్ష నతశ్చ నిజైః

050

సేనయా సర్వతో దిక్షు చతురంగబలాభ్యయా

దేవస్య పాశ్చాత్య మోః పూర్వ లాక్ష్యరంజితమస్మరైః

၇၆၇

య త్రైర్దారుమయశ్చిత్రే, పక్ష్యాకారై రిత స్తతః.

దేవతాకృతియంత్రైశ్చ తథా యంత్రైర్గోచరదిభిః.

၇၆၂

నిషాదిభిస్సమాయాక్ష్ణే స్త్రీభిశ్చ భరణో దితైః

మూలై కర్పహుపి ధైర్వృత్తం దర్శయన్తిభిరద్యుతమ్

၇၉၃

తేజోయస్రస్త్రిస్త్రియమాక్షా ర్యస్త్రిరన్యైస్తథా విధేః

గతాగతాని కుర్వాణ్నే రినుయాతం సమాకులై :

NE8

శ్రీనాథ దోష్టగన్నాథం యథాశక్తి సమన్వితే

అరభ్యావరణాదాద్యాదేషా పరివృత్తిశ్చేత్

OE X

దేవేన సార్థమచార్యో యానమారుహ్య తత్ర తు

రక్షాం దేవ దేవస్య ధ్యాయన్ను పవి శేద్ధరిమ్.

QEE

అర్చకశ్చ తథాసీనస్సమ్యగర్చనమాచరేత్

ఆరోహణః గజేంద్రస్య దేవదేవం విశేషతః.

GE 2

వస్త్రాభరణపుష్పాద్యైరలంకృత్య యథాష్టకమ్
దేవేశం పూర్వమారోప్య హస్తేనాదాయ చాఽంకుశమ్. ౧౬౮

నిషీదేద్దజప్యష్టే తు దేశికస్వయమత్వరః
అర్చకశ్చత్రమాదాయ తథా దేవస్య ధారయేత్. ౧౬౯

తోయధారాం పురస్కృత్య కుర్యాద్భిక్షుమణిమాదరాత్
గ్రామం ప్రదక్షిణం కుర్యాద్భలిర్యేన పథా కృతః. ౧౭౦

తత్కాలే దేవమాయాంతం భక్తా భాగవతా జనాః
స్వగృహప్రాంతంగణే చైవ ప్రీతుస్యధాయ పునః పునః. ౧౭౧

ప్రీణమ్య చోపహారాంశ్చ దద్యుర్భహువిధాన్ బహూన్
పత్రం పుష్పం ఫలం పూగం నాగవల్లీదలాన్యపి. ౧౭౨

దక్షిణాం చ విశేషేణ యథాశక్తి యథారుచి
సీరాజనాది కుర్యత్చ బాలవృద్ధాతురాస్తదా. ౧౭౩

తపోభిర్భహుభిర్గమ్యే స్వయమేవ పరాత్పరే
భక్తానుకంపయా దేవే స్వగృహద్వారమాగతే. ౧౭౪

లో న సస్తతి మూఢాత్మా తస్య కా నిష్క్రుతిర్భవేత్
తత్కాలే చార్చితం ద్రవ్యం యదపక్వం ప్రగృహ్య చ. ౧౭౫

అమంత్రం తు నివేద్యైవ భగవత్ప్రియమాచరేత్
ఉపహారేషు తత్రాగ్ధం గృహ్ణీయాద్భాగమర్చకః. ౧౭౬

నాగవల్లీదలం పుష్పం క్రీముకం దక్షిణాదికమ్
సర్వమర్చకసర్వస్వం గృహ్ణీయాదర్చకస్స వ్రయమ్. ౧౭౭

తత్కాలే భక్తినమోభ్యసంప్రాప్తే భ్యశ్చ సన్నిధిమ్
భగవత్పాదుకాం దద్యాద్భిచ్చసి శ్రీధయా గురుః. ౧౭౮

శిరసా ధానే మర్త్యైస్సుప్తికోఞ్ఞో న విద్యతే
న నయేత్పాదుకాం విష్ణోర్హరికృత్య తు సన్నిధిమ్. ౧౭౯

న గృహద్యౌరసీమూఢం నయేత్తాం గృహిణాం గురుః
ఇష్టం రాజగృహే స్త్రీభిః పాదుకాధారణం యచి. ౧౮౦

దేహలీమనశ్చక్రమ్య నేయాత్తాం దీపికాన్వితామ్
తదా దీపైస్తథానైవ్యశ్చ రాజాన్వైశ్చ పరిచ్ఛదైః. ౧౮౧

నేయాన్యైత్పాదుకా విష్ణోః ప్రణిధిస్సా యతో హరేః
తత్సన్నిధిమతిక్రమ్య పూజకస్తు న జాతు చిత్. ౧౮౨

అదానాయోపహారాణాం ప్రాయాయాద్గృహిణాం గృహాన్
నాఽపి కార్యాస్తరాసక్తః పంచహస్తానతి క్రమేత్. ౧౮౩

ఏష శ్రేష్ఠోపచారస్సాన్వయశ్చసృన్మాన్యతే హరిః
ఏవం ప్రదక్షిణం నీత్వా నివర్తేతాలయం ప్రతి ౧౮౪

గోపురాగ్రే తు దేవేశం కృత్వా దేవోన్ముఖం క్రమాత్
అఘ్నైపాద్యాదినాఽభ్యర్చ్య నివేద్య పృథుకాదికమ్ ౧౮౫

ధామప్రదక్షిణం నీత్వా పునరావిశ్య చాలయమ్
అవరోహ్య చ దేవేశం స్థాప్య చాస్థానమండపే. ౧౮౬

పాద్యమాచమనం దత్వా ముఖవాసం ప్రదాయ చ
కాతుకం తు విస్మయైవ శుద్ధోదేస్సాన్వయేత్ప్రభుమ్. ౧౮౭

విమృష్య స్తోతవస్త్రేణ సమలంకృత్య పూర్వవత్
కాతుకం పునరాబద్ధ్య హవిః పాచ్ఛివేదయేత్ ౧౮౮

కుర్యాద్రాజోపచారాణి స హి రాజా జగత్ప్రభుః
వివోదం కారయేచ్ఛైవ సత్తగీతాదిర్భవతు. ౧౮౯

తతః ప్రణమ్య దేవేశం పూర్వస్థానే నివేశయేత్
ప్రథమేహని సాయే తు కర్తవ్యమిదమూరితమ్.

౧౯౦

ద్వితీయాహఃప్రభృత్యేవ సాయం ప్రాతశ్చ నిత్యశః
నిత్యార్చనానై ద్విగుణమర్చయేచ్ఛ నివేదయేత్.

౧౯౧

కుంభదేవాక్ సమారాధ్య ధ్వజదేవార్చనం చరేత్
హోమం బలిం చ దత్వా తు కారయేదుత్సవం తథా.

౧౯౨

తృతీయే పంచమేహవాహ్ని ప్రాతస్సాగ్ధరఙ్గోత్సవః
షష్ఠేహని తు మధ్యాహ్నే దేవీభ్యాం సహితం హరిమ్.

౧౯౩

షీతమధ్యే సమారోప్య సమభ్యర్చ్యైష్ట్యగ్రహైః
జలకుంకుమమదాయ కారయేదుత్సవం తథా.

౧౯౪

నవవస్త్రాదికం దత్వా పృథుకాని నివేద్య చ
దత్వా తాంబూలమాచామమర్చయే ద్రాజవత్ప్రభుమ్.

౧౯౫

సప్తమే ప్రాతరర్చనై కుర్యాత్సప్తర్షి పూజనమ్
వృణయాద్వృత్తిజస్సప్త తదాచార్యపురస్సరాక్.

౧౯౬

ధ్యాత్వా సప్తదివతాంస్తు స్వర్ణం గామాజ్యమేవ చ
తండులోదకకుంభాదీక దూర్వాగ్రం క్రమకం తథా.

౧౯౭

దద్యాత్ప్రభాతం తేభ్యస్తు బ్రాహ్మణేభ్యః పృథక్ పృథక్
తత్సాయం చ విశేషేణ కృష్ణగర్భానులేపనమ్.

౧౯౮

సద్యః ప్రతిసరం బద్ధ్వా దేవాగ్రే స్థండిలం చరేత్
కృష్ణాగురు సమాదాయ సర్వవాద్యసమాయుతిమ్.

౧౯౯

గ్రామం పృథగ్గీణం కృత్వా స్థండిలోపరి విన్యసేత్
పుణ్యాహం విధివత్కృత్వా శ్రియమావాహ్నా తత్ర చ.

౨౦౦

- సంస్కృత్య విధివద్గంధాక్ సమభ్యర్చ్య హరిం తతః
గంధద్వారేతి మస్త్రేణ సర్వాంగం లేపయేద్దురః ౨౦౦
- దేవ్యాదీనాం తథా కుర్యాత్తత్తస్మంత్రైర్యథావిధి
తచ్ఛేషగంధం భక్త్యైవ భక్తేభ్యో దాపయేద్దురః ౨౦౧
- తద్గంధభారణాన్మూణాం భవేముస్సర్వసంపదః
సాయమర్చావసానే తు రథయాత్రాం సమాచరేత్ ౨౦౩
- అష్టమే దివసే ప్రాప్తే సమాప్తే ప్రాతరుత్సవే
అలంకృత్య తు దేవేశం మృగయోత్సవమాచరేత్ ౨౦౪
- మధ్యాహ్నే దేవదేవస్య జలక్రీడోత్సవం చరేత్
ప్రసాం కృత్వా విఘానేన నద్వాదీనాం తటే బుధః ౨౦౫
- వితానాద్యైరలంకృత్య జలక్రీడాధ్యమంటపమ్
బింబాధ్యధాయతామర్థవిస్తారాం బింబదఘ్ని కామ్ ౨౦౬
- జలద్రోణీమథాచ్చిద్రాం న్యస్య లోహమయీం ఘనామ్
నాదేయాద్భిస్సమాపూర్య 'ధారాస్వీతి చ మస్త్రతః ౨౦౭
- ఏలాదస్తనకర్పూరైః కంఠమేనాఽధివాసయేత్
కల్పారకేతకీపుష్పైర్యశీ రాగురుభిస్తథా ౨౦౮
- ఆస్తీర్య నవవస్త్రాణి 'వేదాహ'మితి మస్త్రతః
పుణ్యతీర్థం శివం పుణ్యం దేవావాస'మితి బుధౌ ౨౦౯
- అధిదేవం సమావాహ్య విగ్రహైరష్టభిర్యజేత్
మండపే పశ్చిమాగ్ధే తు విష్ణురే సోత్తరభద్రే ౨౧౦
- దేవదేవం సమాస్థాప్య శతునసూక్తం సముచ్చరన్
నవవస్త్రోత్తరీయాద్యైరలంకృత్య మనోహరమ్ ౨౧౧

- పాద్యాదిభిస్సమభ్యర్చ్య స్థాపకై స్సహితో గురుః
'భూః ప్రపద్యే'తి మంత్రేణ దేవదేవం ప్రణమ్య చ ౨౧౨
- పరం రం'హే'తి మంత్రేణ దేవనూదాయచాదరాత్
'ప్రతఃస్విష్టుస్తనవతి' ఇతి జలద్రోణ్యాం నివేశ్య చ. ౨౧౩
- ఇంద్రావీ శ్చ జయావీశ్చ తింశులైః క్లృష్టమండవీ
సమావాహ్య సమభ్యర్చ్యేజ్జలద్రోణ్యాభితో గురుః. ౨౧౪
- 'ఆపో హి హ్మా'దిమంత్రాంత్రీసనువాకాంత్యముచ్చర్ణ
'ఇదమాపశ్వి'నేత్యుక్తాన్వ 'ఆపో వా ఇద'ముచ్చర్ణ. ౨౧౫
- అభిమన్త్ర్య జలద్రోణ్యాం దేవదేవం ప్రణమ్య చ
పారుషం సూక్తముచ్చార్య విష్ణుసూక్తం చ వైష్ణవమ్. ౨౧౬
- ఇషే త్వోన్ద్యే'త్వాది జపక భూరానిలయ' ఇత్యపి
మజ్జయిత్వా జలద్రోణ్యాం దేవం ప్రాక్చిరసం హరిమ్. ౨౧౭
- అధివాస్య తు యామార్ధం యామద్వయమథాఽపి వా
పరం రం'హే'తి మంత్రేణ తత ఉద్ధృత్య వై పునః. ౨౧౮
- అలంకృత్య చ వస్త్రాద్యైర్యథార్హం పరిపూజ్య చ
యానమారోప్య దేవేశం గ్రామమాలయమేవ వా. ౨౧౯
- ప్రదక్షిణం క్రమాన్నిత్యా సర్వాలంకారసంయుతమ్
గ్రామవీథ్యాముపహృతముపహరమగృహ్య చ. ౨౨౦
- పునరాలయమావిశ్య సంస్థాప్యైస్థానమండవీ
సుగంధితైలేనాఽభ్యజ్య దేవం సంస్నాప్య పూర్వవత్. ౨౨౧
- జీవస్థానే సమాస్థాప్య సమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
-
- తదాత్మా పుత్రవాన్తే తు దేవం దేవీయుతం హరిమ్. ౨౨౨

అచ్చాశ్చ సవవస్త్రే సోమం తైశే సమర్పయేత్
 సినీవాలీం చ తచ్చాశ్చే చక్రావీంశ్చ ప్రపూజయేత్ ॥ ౨౩౪ ॥
 దేవమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయన్తై వ్రజ్జవం గురుః
 సంప్రాప్య మూర్ధ్ని తత్తైలం 'వేదాహ'మితి మంత్రతః ॥ ౨౩౫ ॥
 హరిద్రమాణ్డైస్సంస్నాప్య చక్రాదీన్ స్నాచయేత్తతః
 తద్భిష్టౌ ధారయన్ భక్తస్సర్వసాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౨౩౬ ॥
 అథ యానే సమారోహ్య దేవం చక్రాదిభిస్సహ
 చూర్ణోత్సవమిమం కృత్వా తీర్థోత్సవమథాచరేత్ ॥ ౨౩౭ ॥

దేవభాతం యది భవేత్తీర్థం తతః ప్రశస్యతే
 సద్భాదితీరే సంఘాప్య దేవీభ్యాం సహ వా విసా ॥ ౨౩౮ ॥
 చక్రాదీన్ పూర్వవత్ స్థాప్య ప్రముఖే థంజీలం చరేత్
 స్రవ్యేణాపూర్య కలశాన్ గాయత్రీమంత్రముచ్చన్ ॥ ౨౩౯ ॥
 మధ్యే సిద్ధాంశకం న్యస్య ప్రాచ్యాం స్వాదక్షిణోదకమ్
 దక్షిణే గంధతోయం స్వాత్పశ్చిమే తు ఉశోదకమ్ ॥ ౨౪౦ ॥
 జప్యోదకం చోత్తరే స్వాద్విదిశాసు చ మధ్యతః
 ఉపస్నానాని విన్యస్య క్రమాత్తదధిపాన్ గురుః ॥ ౨౪౧ ॥
 ఆదిత్యానప్పరసశ్చ కాశ్యపం చ గురుం తథా
 ఋతుంశ్చ మరుతశ్చైవ మునీంస్తక్షకమేవ చ ॥ ౨౪౨ ॥
 మంత్రాన్విద్యాధరాంజైవ క్రమేణావాహ్య చార్పయేత్
 'పూతస్త్రీ'తి మంత్రే, 'ఇమా ఓషధయ' ఇత్యపి ॥ ౨౪౩ ॥
 'అభి త్వా శూర' 'చ త్వారి' 'పూతస్త్రీ'తి చ క్రమాత్
 కలశైః పంచభిస్సాన్నిప్య తత్తద్గివాన్స్తరే కర్మాత్ ॥ ౨౪౪ ॥

ప్రతిష్ఠాక్షవిధానేన బద్ధ్యా ప్రతిసరం తతః
అధివాసవిధానేన శయనే శాయయేద్దురుః

౨౨౩

ప్రభాతే దేవముత్యాప్య పాద్యాద్యహ్యస్తమర్చయేత్.
తస్మిన్ తీర్థదినే ప్రాతఃపూజామాద్యం ప్రాశస్త్యమ్.

౨౨౪

కృత్వా హవిర్విదా దేవమభ్యర్చ్యైశానమండపే
ప్రముఖే గరుడం వశ్చాద్వక్ష్యే చక్రమేవ చ.

౨౨౫

అమితం చోత్తరే ధీమాన్ భాన్యపీఠోపరి న్యసేత్
నిత్యపూజాం హవిర్దానం ధృవభేరే సమాచరేత్

౨౨౬

పూర్వాంశం కృతవస్త్రాదీన్ విసృజ్యైవ ప్రయత్నతః
అన్యవస్త్రాణి చాపి చాద్య యథాహం భూష్య భూషణైః.

౨౨౭

అష్టోపచారైరభ్యర్చ్య దేవం చక్రాదిదేవతాః

వ్రీహిభిస్థండిలం కృత్వా ద్విహస్తాయశ్విస్తృతమ్.

౨౨౮

ఉలూఖలం చ ముసలం ఘృత్య వస్త్రేణ సంయుతమ్

తయోరీశౌ క్రమేణైవ బ్రహ్మశావర్పయేద్బుధః

౨౨౯

పాత్రే హరిద్రాం సంగృహ్య సిసీవాలీమథాఽర్చ్య చ.

ఉలూఖలే హరిద్రాం చ తన్మంత్రేణ వినిక్షిపేత్

౨౩౦

గృహీత్వా వైష్ణవైర్మంత్రేణ రాచార్యో ముసలం తథా

విష్ణుమాత్రం సముచ్చార్య కించిత్తదవఘాతయేత్.

౨౩౧

భక్తైర్వా దేవదాసీభిశ్చార్చ్య కృత్య విశేషతః

ఏకస్మిన్వా ద్వయోర్వాప త్రిషు వా కలశేషు వై

౨౩౨

గంధోపితం చ వాతైలమాధకం పరిగృహ్య చ

పిథాయ చ పిథానైశ్చ థండిలోపరి విన్యసేత్.

౨౩౩

‘వారీశ్చసగి’ ఇత్సుక్త్వా చోపన్నానం సమాచరేత్

శిష్టాభిః కలశాద్భిశ్చ చక్రాదీనభిషిచ్య చ-

౨౪౫

ప్రవిశ్య తు జలం తత్ర వరుణం చార్పయేత్క్రమాత్

హస్తాభ్యాం చక్రమాదాయ దేవం భక్తైస్సమన్వితః

౨౪౬

ఆచార్యః ప్రథమం తీర్థే చక్రం స్పృష్టావేవ గాహయేత్

నాభిదక్షుజతే తత్ర జలమధ్యే తు సుస్థితః

౨౪౭

చక్రం దేవం హృది స్థాప్య హస్తాభ్యాం ధారయన్ దృఢమ్

‘మే తే శశం’ సముచ్చార్య ప్రాజ్ఞుభో వాఽభ్యుదజ్ఞుభిః ౨౪౮

నిమజ్జయేత్తదా చక్రం సర్వవాద్యయుతం గురుః

జహస్సుశ్చ చ తత్తీర్థే స్నాత్వా విగతకల్మషః

౨౪౯

భవేయరశ్వమేధస్య ఫలం చ సమవాపున్యుః

తల స్తీరే ప్రతిస్థాప్య విష్టరే చక్రముత్తమే

౨౫౦

కర్యాదవభృథస్నానం శుద్ధస్నానోక్తమార్గతః

తతో విస్మజ్య వస్త్రానీకే దేవం చాన్వేష్యభూష్య చ.

౨౫౧

తత్రైవ నసన్నాంభారా సంభృత్య పిథినా గురుః

దేవీభ్యాం సహ దేవేశం స్నాపయేత్పూర్వవత్ప్రీభుమ్.

౨౫౨

లలంకృత్య విశేషేణ కుర్యాదర్ఘ్యస్తపూజనమ్

పశ్చాద్దేవం సమాదాయ సర్వాలంకారసంయుతమ్

౨౫౩

శాకునం సూక్తముచ్చార్య నీత్వా గ్రామం ప్రదక్షిణమ్

దేవాలయం ప్రవిశ్యాఽథ స్థాప్య చాన్వేష్యనమండపే.

౨౫౪

పాద్యాదిభిస్సమభ్యర్చ్య వేదానధ్యాపయేత్క్రమాత్

ముహుః పుష్పాంబలిం దత్వా జీవన్మునే నివేశయేత్.

౨౫౫

చక్రాదీనపి చాదాయ తత్తత్తాననే నివేశ్య చ
పుణ్యహం వాచయిత్వా తు పోక్షణైః పోక్షణం చరేత్. ౨౫౬
నిత్యపూజాం సమాప్త్యైవ హవిర్దద్యాద్విశేషతః

యాగశాలాం సమాసాద్య హుత్వాఽగ్నిశు చ వైష్ణవమ్. ౨౫౭
కుంభస్థాం శక్తిమాదాయ ధృవబేజేనరోహయేత్
అంశహూమాం చ హుత్వాఽగ్నిం నిత్యకుండే ప్రణీయ చ. ౨౫౮
తద్రాతౌ నిత్యహూమానే బలిం దత్వా చ పూర్వవత్
పశ్చాచ్ఛక్రం వినా దద్యాద్బలిం శుద్ధాగ్నకల్పితమ్. ౨౫౯

పూర్వోక్తేనైవ మార్గేణ సర్వత్ర బలిమాచరేత్
తైత్తిథానే ప్రసాయాం తు ఉద్యానే వృక్షమూలకే. ౨౬౦
తటాకే నిర్ముఖే కూపవాపీవల్మికపాశ్చక్వకే
శ్మశానేనస్యత్ర దేవాగ్రే వీధ్యస్తేషు చ నిక్షిపేత్. ౨౬౧

పునరాలయమావిశ్య స్నాత్వా చాప్యగ్నిసన్నిధౌ
ధ్వజమూలం సమాసాద్య సర్వవాద్య సమాయతమ్. ౨౬౨

ధ్వజానవరోహణం కుర్వాద్ధ్వజమస్త్రం సముచ్చరక్
తద్ధ్వజం తు సమాదాయ పౌదక్షిణ్యక్రమేణ వై ౨౬౩

పరీత్య మందిరం పశ్చాత్ప్రవిశ్యానభ్యస్తరం పునః
దేవస్య పాదమూలే తు న్యస్య పుష్పాంజలిం దదేత్. ౨౬౪

క్షమామంత్రం సముచ్చార్య దండవత్ప్రణమేద్భువి

— ఫల గ్రుతిః —

ఏవం యః కరుణే భక్త్యా నిష్ఠోగుత్సవమాదరాత్ ౨౬౫

సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా సర్వాః కామానవాప్య చ
అస్తే విమానమారుహ్య విష్ణుఃకోకం స గచ్ఛతి.

౨౬౬

→ పుష్పయాగః ←

అతః పరం ప్రవత్యౌమి పుష్పయాగం సుఖావహమ్
ద్వితీయదివసే తీర్థాత్పుష్పయాగం సమాచరేత్.

౨౬౭

శాన్తిదం పుష్టిదం చేతి కామ్యనం చ త్రిధా భవేత్
ప్రాతర్మధ్యాహ్నః పరహ్ణః క్రమాత్కాలాః ప్రకీర్తితాః.

౨౬౮

న్యూనం వా—ప్యధికం చైతద్దోషోపశమనాయ నై
ఆస్థానమండపే వాఽథ స్థుపనాలయ ఏవ వా

౨౬౯

చతుర్దిశం చతుష్పాదం గోమయేనోపలిప్య చ
పంచవింశత్పదం కృత్వా షట్పాదైః ప్రాగుదగ్గతైః

౨౭౦

మధ్యే నవపదే పద్మం సాఽష్టపత్రం సకర్ణికమ్
రత్నభాస్వాదకై ర్వాపి తండులైః ప్రాహితైః

౨౭౧

బహిస్తేషు పదేష్వగ్రే విశమేకత్రై పూజయేత్
దక్షిణే చక్రమభ్యర్చ్య పంక్తిశం పశ్చిమే తథా

౨౭౨

ఉదీచ్యాం శాన్తమభ్యర్చ్య శేషేషు చ పదేషు వై
పూజాద్రవ్యాణి సంభృత్య ప్రత్యేకం విన్యసేద్బుధః

౨౭౩

దలేష్వప్తసు పద్మస్య సువర్ణశకలోపరి

లోకపాలాంత్రమభ్యర్చ్య వస్త్రోపరి యథాదిశమ్.

౨౭౪

నిష్కత్రయసువర్ణేన కల్పితే కర్ణికోపరి

ఆనత్యమండలం తత్ర రాజతే చంద్రమండలమ్.

౨౭౫

తస్మిన్ సువర్ణరూపే తు వహ్నిమండలమర్చయేత్
విష్ణురం తత్ర సంస్థాప్య తదన్తర్గతపంకజే.

౨౭౬

తత్ర దేవం ప్రతిపాస్య యావద్దివసముత్సవమ్
తావత్కృత్వస్సమభ్యర్చ్య సప్తవింశతివిగ్రహైః. ౨౭౭

తత్ర పూజావసానే తు తత్తత్సుష్పాంజలిం దదేత్
పంకజం తుళసీ బిల్వం కరవీరమథోత్పలమ్ ౨౭౮

సన్ధ్యావర్తం చ కుముదమపామార్గం తథైవ చ
విష్ణుకృతం చ దూర్వాం చ క్రమాదేతాన్యనుక్రమాత్. ౨౭౯

ఏవం పుష్పాంజలిం దత్వా ఋత్విజస్సహత్రైర్గురుః
సృతైర్గేఽయైశ్చ వాద్యైశ్చ చతురేద సనై రపి. ౨౮౦

పరాత్పరతరం పారం గుహ్యద్గుహ్యతరం గురుమ్
సర్వవేదార్థసారం తం ద్వాదశాఽష్టాఽక్షరం తథా ౨౮౧

జపన్తో విష్ణుగాయత్రీం శతమష్టోత్తరం తతః
దిద్యుః పుష్పాంజలిం భక్త్యా దేవదేవస్య పాదయోః. ౨౮౨

పంచాఽగ్నిష్యథ వాఽగ్నింస్త్రీం పాండరీకమథాఽపి వా
దేవస్య పరితః కుర్యాదుత్తమాదిక్రమే క్రమాత్. ౨౮౩

ఉత్తమే సభ్యకుండే తు మధ్యే త్వాహవనీయకే
హోత్రప్రశంసనం కుర్యాత్తదాలయగతాంతురాక్ ౨౮౪

ఆవాహ్యజ్యం నిరూప్యైవ తత్క్రమేణాహుతీర్యజేత్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ సమృద్ధుత్యా విశేషతః. ౨౮౫

తతశ్చాహవనీయాగ్నౌ నృసూక్తం వైష్ణవం యజేత్
దక్షిణాగ్నౌ విష్ణుసూక్తం శ్రీసూక్తం చ యజేత్క్రమాత్ ౨౮౬

జావలయాధాహోపత్యాగ్నౌ గాయత్రీం వైష్ణవీం (వం)తః
ఆవసధ్యే తు జావలయాత్సూక్తమేకాక్షరాదికమ్.

అజ్యేన సమిధా త తద్ధవిశ్భేదైశ్చ హూయతామ్
ఏతదుత్తమముద్దిప్తం మధ్యమం తు ప్రవక్ష్యతే.

౨౮౮

యథాలాభప్రమాణేన పూర్వోక్తార్థేన వా హః
పద్మమండలదేవనాం కారయేత్ప్రతిమాదికమ్.

౨౮౯

త తద్దినార్చనానై తు శుద్ధాన్నం వా నివేద్య చ
సర్వార్చనై పంచహవిర్దద్యాదిత్యాహ పూర్వజః

౨౯౦

చతుర్దేదాదిఘోషం చ చతుర్దిక్షు ప్రకల్పయేత్
అబ్జహూమం క్రమేణైవ జహుయాన్మస్త్రవిత్తమః.

౨౯౧

పుష్పన్యాసక్రమేణైవ సర్వవిద్యేశ్వరాంతకమ్
అభ్యర్చ్య ప్రథమం పశ్చాత్పశ్చయాగోక్తపూజనమ్.

౨౯౨

కృత్వా యథాలాభహవిర్భక్త్యాణి వివిధాని చ
నివేద్య ముఖవాసానై పరివారబలిం క్షిపేత్.

౨౯౩

ఇత్యేవం మధ్యమే ప్రోక్తం పవిత్రామ్యధమే పునః
వినా శిశాదిభిర్భేదై హూమామైశ్చ పృథగర్చనైః

౨౯౪

మండలే దేవమారోప్య పూజయిత్వా యథావిధి
హవీంషి పంచ చోక్తాని నివేద్య చ తతః పఠమ్.

౨౯౫

దద్యాత్ప్రహ్లాదంబలిం మంత్రైస్సమస్తదివసోదితైః
జాన్వంతం చ తథోన్వంతం కట్యంతం చ సమర్చయేత్

౨౯౬

నాభ్యంతం చ స్తనాంతం చ బాహ్వంతమితి చ క్రమాత్
గ్రీవాంతం చ లలాటాంతం మాల్యంతమితి చ క్రమాత్.

౨౯౭

త త్తత్పూజావసానే తు హవిస్సమ్యజ్నివేదయేత్
ఉత్సవాజ్ఞాతదోషాణాం ప్రాయశ్చిత్తమిదం స్మృతమ్.

౨౯౮

అతస్సర్వప్రయత్నేన పుష్పయాగం సమాచరేత్

→ ద్వాదశారాధనమ్ ←

కుర్యాన్మథోక్తవిధినా ద్వాదశారాధనం తథా.

౨౪౭

దద్యాదాచార్యపూర్వభ్యో దక్షిణాం విధివ త్తతః

ఏకవింశతినిష్కం దద్యాదాచార్యదక్షిణామ్.

౩౦౦

పదాధినాం చ సర్వేషాం తదర్థం స్వాత్మృథిక్ పృథక్
గోభూమిభ్యాం విశేషేణ దత్వాచార్యం ప్రసాదయేత్.

౩౦౧

ఆచార్యస్సుప్రసన్నాత్మా సర్వాఽగ్నిషు యథాక్రమమ్
అస్తాహూతం సమాప్యైవ దేవదేవం ప్రణమ్య చ.

౩౦౨

జీవస్థానే ప్రతిష్ఠాప్య దేవేశం సమ్యగర్చయేత్

బ్రాహ్మణా భోజయేచ్చైవ ప్రదద్యాద్భూరిదక్షిణామ్.

౩౦౩

పుష్పయాగోత్సవః ప్రోక్తో దేవదేవస్య శాస్త్రిణః

శాన్తికాదివిధానే తు కుర్యాదంకురపూర్వకమ్.

౩౦౪

ఏవం యః కురుతే భక్త్యా పుష్పయాగం హరేః ప్రియమ్

సర్వాః కామానవాప్యైవ సర్వైశ్వర్యమవాప్య చ.

౩౦౫

సర్వాః శత్రూః విజిత్యైవ ప్రజాపశుసమన్వితః

అస్తే విమానచూరుహ్య విష్ణుసాయుజ్యమాపునయాత్.

౩౦౬

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవద్భాషితే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

ప్రశ్నా ౨ ధికారే చతుర్వింశోధ్యాయః.

అథ షడ్వింశోఽధ్యాయః.

— ప్రాయశ్చిత్తమ్ —

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి భూపరీక్షాదినిష్క్రుతిమ్
న్యూనేఽతిరిక్తే వ్యాఘాతే ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్.

ప్రాణాదోషస్సముద్భిష్టశ్చిత్తం తస్య నివారణమ్
ప్రాయశ్చిత్తం సమాఖ్యాతం కుర్యాత్కర్మసమ్పద్యయే.

ప్రాయశ్చిత్తమకుర్వాణస్సతి దోషే విసశ్యతి
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కుర్యాద్యత్నేన నిష్క్రుతిమ్.

ఆలయస్య చ నిర్మాణం పూజాద్యాస్తత్ర యాః క్రియాః
అస్మాచ్చాస్త్రాదతిక్రమ్య నిష్ఫలాః ప్రభవన్తి హి.

తద్దోషశమనాయైవ మహాశాన్తిపురస్కరమ్
సర్వాః క్రియాః క్రమేణైవ పునశ్శాస్త్రోక్తపచ్ఛరేత్.

యచ్చాస్త్రవిధిముత్సృజ్య క్రియతే కామకారతః
నోక్తం దద్యాత్ఫలం కర్మ ప్రతిత్యుతాఽనర్థదం భవేత్.

శిల్పం చ జ్యోతిషం వాస్తు తదఽన్యే చాఽగమాః పరే
తావతా హి ప్రమాణం స్యాద్యావదేతేన నాఽస్తరమ్.

వైఖానసమిదం శాస్త్రమన్యశాస్త్రాఽనపేక్షితమ్
ప్రణినాయాఽబ్జదః పూర్వం సర్వశాస్త్రార్థసంగ్రహమ్.

మోహదజ్ఞానతో వాఽపి విదికిత్సాపదేషు యః
శాస్త్రాస్త్రరానురోధేన శాస్త్రమేతద్విమానయేత్.

స యాతి సరకం ఘోరం యావదాభూతసంస్థవమ్

తస్మాన్నిష్కాస్య తం మూఢం శాస్త్రోక్తం సమ్యగాచరేత్. ౧౦

యదా గచ్ఛేద్భూద్వాద్వారా భూమిం సమ్యక్ పరీక్షితుమ్
ఆపతేదంతరాయశ్చేత్ప్రియశ్చిత్తం హనునద్బుధః. ౧౧

జపేచ్ఛ వైష్ణవం వైష్ణుం శతశః పునరాచరేత్
ద్దుర్మనే జపేత్సరం హనునత్సర్వోక్తవద్బుధః. ౧౨

దుర్వాక్యే తు శ్రుతే బ్రాహ్మం జపేత్సరస్వతం తథా
తత్కాలే కలహే చైవ శోణితప్రసవే తథా. ౧౩

అగ్నిదాహాదికే చైవ వైష్ణవం సామ్యసంయుతమ్
వైష్ణవేనం తథా సాదర్యం గారుడమీవ చ. ౧౪

తాకికాఽగ్నౌ హనునద్ధ్యాత్వా దేవం పశ్చాత్సమాచరేత్

భూపరీక్షణకాలే తు యని పాంసుక్షయో భవేత్. ౧౫

పూర్ణాహుతిం చ జహుయాత్తథా మిద్దాహుతీ బుధః
పరీక్షితా యదా భూమిః పూర్వమేవాఽన్యవర్తనా ౧౬

బోపాసనాగ్నిమాధాయ వ్యాహృత్యస్తం తు వైష్ణవమ్
జహుయాద్దశశః కుర్యాత్తతః కర్మాణి మస్తృతః. ౧౭

వృషభస్యాంగచానౌ తు కషణే దోషశాస్తయే
రాద్రం బ్రాహ్మం చ జహుయాత్తతోఽన్యం వృషమాచరేత్.

హలాదీనాం తు నిర్మాణే యజ్ఞవృక్షేర్నిరైః కృతే
తథా ప్రమాణహీనే చ జహుయాద్వైష్ణవం తథా. ౧౮

సామ్యం చైవ తథాఽగ్నేయం ప్రాణపత్యం చ దేశికః

రజ్జభేదే వారుణం చ నీతాభేదే శ్రియం తథా. ౨౦

ద్వాతభేదే తు జహలుయాజ్ఞ్యసామంత్రం విచక్షణః
ఋషిభేదే తు వాయవ్యం క్షీణీయే వాసవం తథా. ౨౧

యుగే నాగం ప్రశోదే తు యామ్యే వ్యాహృతిసంయుతమ్
కపాలాఽస్థితుమాంగారకేశవల్మీకభర్షరాః. ౨౨

దృష్టాః కర్షణకారే చేతద్యుపోహ్యఽవిలంబితమ్
అభ్యుక్త్య పంచగవ్యేన సామ్యాఽన్నేయా హునేత్క్రిమాత్. ౨౩

తత్ర చేదర్చనే హీనే శాస్త్రపీఠాఽనపాయినామ్
వైష్ణవం జహలుయాత్ర తద్దైవత్యం చాఽర్చయేత్స్వనః. ౨౪

బీజావాసహీనే తు జహలుయాదై వైష్ణవం తథా
సామ్యం హుత్వా చ వాయవ్యం పునర్బీజాని వాపయేత్. ౨౫

గవాం నివేదనే హీనే వైష్ణవం చాఽమితం హునేత్
గారుడం చక్రమంత్రం చ దశశస్సుసమాహితః. ౨౬

పలాలభారానాహ్మ్యో గోగణేభ్యో నివేదయేత్
పదదేవబలా హీనే హునేత్తస్మంత్రపూర్వకమ్. ౨౭

వైష్ణవం బ్రాహ్మమైంద్రం చ యామ్యం వారుణమేవ చ
కాబేరం చ కృమాద్ధత్వా బలిం తత్ర సమర్పయేత్. ౨౮

బ్రహ్మపద్మక్రియాహానా వైష్ణవబ్రాహ్మ వారుణా
భూదైవత్యం చ జహలుయాత్స్వనః కార్యం సమాచరేత్. ౨౯

దిక్పరిచ్ఛేదహీనే తు దిగ్దైవత్యం చ వైష్ణవమ్
సారం చైవ పురహుత్వా కుర్వాద్దిక్సంధనం తతః. ౩౦

విమానార్థం యదా భూమిః ఖన్యతే తత్ర సంభవే

శర్కరాశల్యలోపాదా వైష్ణవం బ్రాహ్మణేవ చ. 30

ఽంచ భూతా లిఖితై వత్యం వ్యాహృతీశ్చ హుతేత్త్రయాత్
హీనే లిఖితే వా మానే తు శిలాయా ఇష్టకర్మ వా. 31

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ హుత్వా విధివదాచరేత్
వివర్యాసే తు విన్యాసే దిగైవత్యం చ వైష్ణవమ్ 32

హుత్వా యథోక్తవత్క్రత్వా జపేద్వేదానికాన్మనూక్
రత్నన్యాసవిహీనే తు హుతే త్రైవిధికాన్మనూక్. 33

విష్ణుసూక్తం తతో హుత్వా రత్నన్యాసం సమాచరేత్
గర్భన్యాసవిహీనే తు వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్. 34

హుత్వా శ్రీభూమిదైవత్యం గర్భన్యాసం పునశ్చరేత్
ప్రమాణహీనే లిఖితే వా కల్పితే గర్భభాజనే 35

సారం సామ్యమథా లిఖిత్యం యజేత్కుర్యాద్విధావతః
నిర్మాణకాఠే ద్రివ్యాణాం స్థాపనే సంకరేణవై 36

వివర్యాసే చ సంప్రాప్తే వైష్ణవం జహుయూత్క్రమాత్
తత్తత్థానాధిదైవత్యం హుత్వా విధివదాచరేత్. 37

అనుక్తదేశే న్యాసే చ విష్ణుసూక్తం చ పౌరుషమ్
హుతేచ్ఛ్రీభూమిదైవత్యం తత్తత్థానే నివేశయేత్. 38

అప్రమాణే శిలాయాం వా తథా మూర్ధేష్టకాదిషు
జహుయాన్నిష్క్రూడిం విద్వానాద్యేష్టకవిధావతః. 39

స్థూపికీలే తదాధారే ప్రమాణపరివర్జితే
అలాభే చోక్తదారాణాం వైష్ణవం సామ్యపావకే. 40

భూదైవత్యం చ హుత్వా తు విధినా కారయేద్భుధః

విమానే నిర్మితే పశ్చాత్సుభాకర్మణ్యకల్పితే. ౪౨

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ సూక్తం పౌరుషమేవ చ
హునేచ్ఛ్రీభూమిదైవత్యం విధిన్ పునరారభేత్. ౪౩

ఆగ్నేయం భూమిదైవత్యం హుత్వా కార్యం సమాచరేత్

హీనే భాష్నః కవాటాదౌ ధాత్రాదీన్ జహలయాచ్చ నట్. ౪౪

వైష్ణవం శ్రీమహీమంత్రా హుత్వా నిర్మాపయేత్పునః
ప్రాకారే గోపురే హీనే దోషో భూయాన్మహత్తరః. ౪౫

వంశహానిద్విషద్వద్ధిరథనాశో మహద్భయమ్
శాస్తే హీనే మహాపాత్యాత్మకలం చోత్సదతి ధ్నువమ్. ౪౬

భూతపీఠవిహీనే తు ధనభాన్యాఽయమాం త్మయః
కూపారామహావిశ్వాలాపుష్పసంచయవాటికాః. ౪౭

స్నానపానీయశాలా చ తథైవాస్థానమండపమ్
సృత్తగీతప్రీతాశ్చైవం మండపాదావనిర్మితే. ౪౮

సంపద్యేత మహా దోషః కృతం స్యాదకృతం పునః
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కారణే చ్ఛక్తితో బుధః. ౪౯

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పౌరుషం సూక్తమేవ చ
హుత్వా శ్రీభూమిదైవత్యం తత్తద్దైవత్యమేవ చ. ౫౦

యథోక్తం తు ప్రకుర్వీత విత్తశాత్యం న కారయేత్.

ప్రథమేష్టకాం సమారభ్య స్థూపికిలావసానికే. ౫౧

ఆనుక్తానాం చ దోషాణామియం స్యాత్సర్వనిష్కృతిః

అలయాత్పరతోవాఽథ దక్షిణే వా మనోరమే. ౫౨

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య పద్మాగ్నౌ జహుయాత్క్రిమాత్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పౌరుషం సూక్తమేవ చ ౫3

హునేచ్ఛీభూమిదై వత్సమంగ హిమశ్చ హూయతే.
స్థూప్యాద్యుపానపర్యంతవిమానాంగాని నామతః. ౫4

‘దద్యుస్సాన్విహాని జహుయాద్బ్రాహ్మం రాద్రం వినాయకమ్
ఆగ్నేయం దుర్గాసూక్తం చ ప్రాజాపత్యం చ హవయేత్. ౫5

సమాపితే విమానే తు ధనలోభాదినా పురః
ధ్రువబేరం వినా కృత్వా కాతుకే స్థాపితే యది ౫6

అభిచారికమేతత్సాద్రాక్షరాప్త్రీవినాశినమ్
తద్దోషపరిహారార్థం మహాశాంతిం త్ర్యంబం చరేత్. ౫7

వైష్ణవాంశ్చ సుచంపూజ్య భోజయేద్బ్రాహ్మణా బహూక్
క్షమస్వేతి సమస్కృత్య దేవదేవం తు కాతుకమ్. ౫8

బాలాలయే ప్రతిష్ఠాప్య ధ్రువబేరం సమాచరేత్
ధ్రువార్చాబేరమథ వా కృత్వా స్థాపనమాచరేత్. ౫9

విమానస్య సమాప్తౌ తు మాసాదూర్ధ్వం తు తత్ర వై
ధ్రువస్థాపనహీనే తు వైష్ణవం జహుయాత్తతః ౬౦

విష్ణుసూక్తం తథా రాద్రమైంద్రమాగ్నేయమేవ చ
వారుణం బాహుస్పత్యం చ శ్రీభూదైవత్యమేవ చ. ౬౧

శాంతిం హుత్వా విధానేన దద్యాదాచార్యదక్షిణమ్

బ్రాహ్మణా భోజయితై వైవ పూజయిత్వా తు వైష్ణవా ౬౨

ధ్రువభేరం పృథివ్యా విధినా నమ్యగృహ్యేత్
ఏవం మాసద్వయేఽతీతే ద్విగుణం నిష్కృతిర్భవేత్. ౬౩

మాసత్రయే తు త్రిగుణమేవమావస్యేం భవేత్
సంవత్సరే వ్యతీతే తు దోషో భూయాన్మహాత్తరః. ౬౪

సప్తాహం తు మహాశాస్త్రం హుత్వాఽష్టాగ్నా విధానతః
బ్రాహ్మణా భోజయేత్పశ్చాద్విధినా నర్వమాచరేత్. ౬౫

సప్తవర్షేషు సప్తాహం పృథమాదిక్షిమేణ వై
కేచిదిచ్చన్తి మునయస్సప్తాహస్తమిదం చరేత్. ౬౬

అత ఊర్ధ్వం కషణాది పునస్సంస్కారమాచరేత్

జలాధివాసనాత్పుర్వమంగహానౌ ధృవస్య తు ౬౭

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ సూక్తం పౌండ్రమేవ చ
హునేచ్ఛ్రీభూమిదైవత్యం 'దద్యత్సాస్విహా'దకం తథా. ౬౮

ఆచార్యదక్షిణాం దద్యాద్భేరం సమ్యక్ పరీక్షయేత్
సంధానయోగ్యం సందధ్యాత్పరః కార్యం సమాచరేత్. ౬౯

శక్తశ్చేన్నూతనం భేరమాహృత్య తు సమాచరేత్

శిలాగ్రహణసంస్కారమకృత్వా శిల్పినా కృతిమ్. ౭౦

భేరమాదాయ జహయ్యాచ్చాన్తిం వైష్ణవమస్త్రతః
భూమా పిథాయ తద్భేరం వాస్తుహోమం సమాచరేత్. ౭౧

పర్యగ్నిపంచగవ్యాభ్యాం భేరం సంశోధ్య యత్నితః

పరితః పూర్వవద్గత్వా బలిం దేవం సమర్చ్య చ.

29

పశ్చాత్సమంత్రకం కృత్వా విధినా స్థాపయేద్భుజః

జలాధివాసనాదర్వాక్థాసనాత్పూర్వమేవ చ.

23

దేవస్య దేవ్యాదీనాం వా అంగహనిర్భవేద్యది

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పౌరుషం సూక్తమేవ చ.

24

శ్రీసూక్తం చ మహీసూక్తం బ్రాహ్మం రౌద్రం తథైవ చ

మున్యోర్మంత్రీమథాన్యేషాం తత్తస్మత్రం సుహూయతామ్.

25

సంధానయోగ్యం సందధ్యాదయోగ్యం విధివత్త్యజేత్

సంధాయ వాఽన్యం చాహృత్య పునస్థాపనమాచరేత్.

26

స్థాపితే తు మహాబేరే మాసాదూర్ధ్వమసంస్కృతే

అబ్జాఽగ్నౌ వైష్ణవం సైవ విష్ణుసూక్తం తథైవ చ.

22

సూక్తం తు పౌరుషం హుత్వా శ్రీభూదైవత్యమేవ చ

బ్రాహ్మం రౌద్రం పాషాదం చ హుత్వా కార్యం సమాచరేత్.

మాసద్వయే తు ద్విగుణం త్రిమాసే త్రిగుణం భవేత్

సంవత్సరాస్తమేవం స్యాత్తదస్తే స్థాపయేత్పనః.

27

అతీతే ద్వాదశే వషే కషణాది పునః క్రియాః

శిలాసంగ్రహణాద్యన్యత్కృత్వా స్థాపనమాచరేత్.

౨౦

అథ వక్ష్యే కషణాదౌ పునస్సంస్కార మాచరేత్

త్యగ్గులతాదీని శోధయేత్పూర్వమాలయే

౨౧

ఋర్యాచ్ఛిలేష్ట కాదారుప్రక్షేపణవిధిం క్రమాత్

సుధావర్ణానులేపాదీక్ష సమాప్య గురురత్విరః

౮౨

ఆలయస్యాత్తరే కుర్యాద్వాస్తుహోమామం యథావిధి
పుణ్యాశాం వాచయేద్విద్వాత్ పర్యగ్నిం చైవ కారయేత్

౮౩

పంచగవ్యైస్సమభ్యుత్య తతస్సంకల్ప్య కషణామ్
ఆలయాభిముఖే కృత్వా ద్రీహిభిస్థన్దిలం బుధః

౮౪

శాస్త్రానపాయినా వీశం చాభ్యర్చ్య చ నివేదయేత్
సువర్ణేన హలం కృత్వా గర్భాగారాది సర్వశః.

౮౫

గృహీత్వా దక్షిణే హస్తే మంత్రేన్విష్ణోర్ముకాదభిః
కషణ్యైత్వా యథోక్తాని బీజాన్యాహృత్య దేశికః

౮౬

అభ్యుత్య సోమమభ్యర్చ్య విష్ణుగాయత్రీముచ్చరత్
అభిమంత్ర్య తతో బీజా సోమం రాజానముచ్చరత్.

౮౭

సర్వత్ర వాచనం కుర్యాద్ధూర్వాదీశ్చాహరేత్పుణాత్
ఆస్తీర్యోపరి తాస్తస్త్వా సూక్తం గోదానికం పునః.

౮౮

ఉచ్చార్య గోగణేభ్యస్తావేద్య చ ప్రదాపయేత్
ఆలయం తు సుసంశోధ్య బ్రహ్మదీనాం దదేద్బలిమ్.

౮౯

ద్రోణైస్తదధైర్వా పక్వా లండులై స్సఘృతం చరుమ్

పూర్వం తోయం తతః పుష్పం బలిం తోయం సమర్పయేత్. ౯౦

పునస్సంశోధయేద్ధామ శాస్త్రోహోమామపురస్సరమ్

తత్తత్సంస్కారోహోమామం చ హుత్వా కుర్యాత్క్రియాస్తతః. ౯౧

ఆద్యేష్టకాథమాసాద్య కండమాసాసనం బుధః.

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పౌరుషం సూక్తమేవ చ

౯౨

దిగైవత్యం చ జాహుయోద్దేవం ధ్యాయత్ సమాహితః

జపేద్యేదాదిమంత్రాంత్ర సంస్కృత్యాద్యేష్టకాఫలమ్. ౯౩

కృత్వాస్త్రః పరిషేకం చ పరిషిచ్యాన్తలం పునః
గర్భన్యాస్థామాసూర్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్. ౯౪

పురుషసూక్తం చ శ్రీసూక్తం మహీసూక్తం తథైవ చ
దిగ్దైవత్యం చ జహుయాన్నాగరాజాయ'చ్యేసి. ౯౫

'సర్వరత్నేభ్య' ఇత్యుక్త్వా 'సర్వదాతుభ్య' ఇత్యపి
'సర్వబీజేభ్య' ఇత్యుక్త్వా 'సర్వలోహేభ్య' ఇత్యపి. ౯౬

నదీభ్యః పాతాలేభ్య'శ్చ 'నాగేభ్య' జహుయాన్తతః
'దిగ్దైవభ్య' విష్ణవే' చ స్వాహాన్తం జహుయాన్కృమాత్ ౯౭

తత ఆభ్యస్తరద్వారదక్షిణస్తంభదక్షిణే
మేదిసిం తు సమభ్యర్చ్య జపేత్సూక్తం తు పారుషమ్ ౯౮

మేదిన్యాదీంస్తతో జప్త్వా తత్తత్థానం స్పృశేద్బుధః
కృత్వాస్త్రః పరిషేకస్తు తత్ర కార్యం సమాచరేత్. ౯౯

నష్టే గర్భే చ హుత్వైష్టవం సంపాద్య స్థాపయేత్పునః
అన్యేష్టకార్థం జహుయాన్వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్. ౧౦౦

పురుషసూక్తం చ హుత్వా తు జహుయాద్విధివా బుధః
విమానపాలదైవత్యం జపక్ వేదాదికాన్మనాన్ ౧౦౧

విమానసోపరిష్టాత్సుస్థాఃకిలాదధస్తథా.
జప్తవై విష్ణుసూక్తం చ కుర్యాచ్చైవౌపనిషత్సమమ్. ౧౦౨

ధృవే ప్రమాణహీనే చ పరిస్తీర్య చ పావకమ్
ధృవస్థాపనవధుత్వా రత్నన్యాసాదితాస్మనాన్. ౧౦౩
జపేత్థాపనసూక్తం చ నవీకృత్య ప్రయత్నతః

- కౌతుకాదీంశ్చ కృత్యైవ ప్రతిష్ఠాం కారయేద్భుధః ౧౦౪
- నష్టే ధృవే పురుః కుర్యాదుత్కృష్టద్రవ్యవిర్మితమ్
అథ వా పూర్వవత్కృత్వా ఘాపయేద్విధినాఽత్విరః, ౧౦౫
- నరై రస్మిన్మైర్మృగాద్యైర్వా బేరముత్పాటితం యది
అహీనాంగం తు సంగృహ్య శుద్ధ్యర్థమధివాసయేత్. ౧౦౬
- జలాధివాసః కృత్వా తు తత్థానే విధినా బుధః
రత్నన్యాసం చ కృత్యైవ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్. ౧౦౭
- అన్యాలయాదపహృతమనిష్పన్నక్రియం తథా
శిలాబేరం యది స్యాత్తద్భూమా సమ్యక్ విధాయ చ ౧౦౮
- విధినాఽహృత్య సంస్కారం కృత్వా ఘాపనమాచరేత్
శిల్పినా విధిపూర్వం తు కృతం బేరం తథా చరేత్. ౧౦౯
- యథావిధి యథాస్థానం స్థాపితం దోషవజ్జితమ్
బేరం న చాలయేద్వస్మాద్ద్రావిజరాష్ట్రావినాశనమ్. ౧౧౦
- తద్దోషశమనార్థాయ పద్మాగ్నౌ జహుయాత్కృమాత్
సప్తహం తు మహాశాంతిం కుర్యాద్భూహ్లాభోదనమ్ ౧౧౧
- దద్యాత్సువర్ణం గాం భూమిం ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్
అవిధిజ్ఞైరథాచారైర్బుత్త్విస్థిప్థాపకైస్తథా. ౧౧౨
- స్థాపితం బేరమాజ్ఞాయ చాలయిత్వా యథావిధి
విధిజ్ఞైస్సాపనం విద్వాన్ కారయేత్సర్వరం తథా. ౧౧౩
- విధిజ్ఞైస్సాపితం బేరమజ్ఞానాచ్ఛాలితం యది
శాంతిం హుత్వా విధానేన విధిజ్ఞైస్సాపయేత్సవః. ౧౧౪
- నదీతటాకపాథోధిప్రవాహైర్వాత్వయాఽథ వా.

దైవాత్ప్రచాలితే తత్ర విమానే వా ధృవేఽపి వా. ౧౧౫

భూమా పిథాయ తద్భేరం నిర్మాయ పునరాలయమ్
అచలం స్థాపయేద్భేరం శాస్త్రోక్తేనైవ వర్తనా. ౧౧౬

సాపాయే తు స్థలే తస్మిన్ సన్నికృష్టే స్థలే చరేత్
గ్రామాదా వా వివిక్తే వా ప్రదేశే సుమనోరమే. ౧౧౭

విమానం సుదృఢం కృత్వా దేవమాదాయ తత్ర వై
సర్వైశ్చ పాషణ్యైర్దైర్యక్తం సంస్థాప్య విధినాఽర్చయేత్. ౧౧౮

గ్రామాదీనామభావే తు శతదండాత్పరం తతః
విమానం విస్తృతే దేశే కృత్వా సంస్థాప్య చార్పయేత్. ౧౧౯

రాజారాష్ట్రాన్తరం జిత్వా బేరమాహృత్య యత్నతః
స్వరాష్ట్రే స్థాపితం చేచ్ఛేద్యది గ్రామం విధాయ చ. ౧౨౦

తద్వాస్తవ్యంగాలయే బేరం విధినా స్థాప్య చార్పయేత్
అపారుషాలయాభ్యాశే విమానం పౌరుషం యది. ౧౨౧

కర్తృమిచ్ఛేత్తదా కుర్యాత్తత్ప్రాకారాంతరే పునః
భూశుద్ధ్యాదీన్విధాన్ కృత్వా ప్రాకారం ప్రతిమాదికమ్. ౧౨౨

ప్రతిష్ఠాప్యాఽర్చయేత్తస్య మూలస్థానాఽర్చనం ఫలమ్.

ప్రమాదాదథవా దైవా దాలయే స్తుపనాలయే. ౧౨౩

ఆస్థానమండపే పాకస్థానప్రాకారయోరపి
గోవురేన్నానపాసీయశాలాదా వహ్నిదూషితే ౧౨౪

మహావాతహతేఽకస్మాదశన్యాదిహతే తథా
పారమాత్మికమబ్జాఽగ్నావీంకారాదీన్స్తథా హునేత్. ౧౨౫

విచ్ఛిన్నం మిందాహుతీ ధైవ ఆగ్నేయం వ్యాహృతీస్తథా

పునరన్యస్తువం కృత్వా ప్రతిష్ఠాం కారయేత్క్రమాత్. ౧౨౬

శిలాగ్రహణ కాలే వా తదా దాదుగ్రహేఽపి చ
క్రియాహీనే విపర్యాసే వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్. ౧౨౭

మిద్దాహుతీ చ విచ్ఛిన్నం వ్యాహృత్యస్తం హునేద్బుధః

ద్వారస్తంభే భువంగాదా హీనే మానేఽగ్నిదూషితే. ౧౨౮

జీర్ణే వా కృమిదప్తే వాఽనుపయుక్తం త్యజేద్బుధః
అన్యమాహృత్య విధినా సుయోజ్యైవ చ పూర్వవత్ ౧౨౯

నిత్యాగ్నౌ వైష్ణవం సామ్యమాగ్నేయం శాన్తిమాచరేత్

గర్భన్యాసార్థమథ వా వీరన్యాసార్థమేవ వా. ౧౩౦

రత్నానామప్యలాభే తు సువర్ణం తత్ర నిషివేత్
విష్ణుసూక్తం తు జహుయాత్ప్రియశ్చిత్తం తు తద్భవేత్. ౧౩౧

ధాతునాం పారదం ప్రోక్తమలాభప్రణిధిస్తు తత్
పారదం తత్ర నిషివ్య బ్రాహ్మం రాద్రం చ నిష్కృతిః. ౧౩౨

యవా బీజప్రణిధిముద్గాన్వా తత్ర నిషివేత్
వాయస్యం వైష్ణవం చేతి జహుయాత్తత్ర నిష్కృతిః. ౧౩౩

ఘృవజేఽన్య. నిర్మాణే కూలగ్రహణకర్మణి
ఫాపనే వా విపర్యాసే బ్రాహ్మం రాద్రం చ వైష్ణవమ్. ౧౩౪

వాహృత్యస్తం చ హుత్యైవ విధిం యోజయేత్సరః

అప్రమాదే విమానే తు బేరం మానవివర్జితమ్. ౧౩౫

అజ్ఞానాత్ స్థాపితం చేత్రద్రావిరాప్రసాదకృత్
తద్దోషశమనార్థం చ మహాశాంతిం హునేద్భుధః. ౧౩౬

తద్విమానం చ తద్బేరం స్థాపయేద్విధిసత్త్వనః
తత్తద్బేరోక్తశూలనానాం ప్రమాణం యది హీయతే. ౧౩౭

పూర్ణం కృత్వా వైష్ణవం చ పౌరుషం సూక్తమేవ చ
'దద్భ్యస్సాన్వి'హేత్యంగహోమం హుత్వా తు స్థాపయేత్త్వనః.

స్తేహచూర్ణకషాయాదా హీనే యోగవివర్జయే
రజ్జుబంధాప్తబద్ధాదా శర్కరాతేపనే తథా ౧౩౮

తథా మృదాతేపనే చ పటాచ్ఛాదనకర్మణి
భూషాదా క్రిమహీనే వా వర్ణాదీనాం వ్యతిక్రమే ౧౩౯

వైష్ణవం బ్రాహ్మరౌద్రాఽగ్నిమహాభూతాభిషాంస్తథా
ప్రాజాపత్యం వ్యాహృతీశ్చ హుత్వా విధివదాచరేత్. ౧౪౦

మహాబేరం చాధచిత్రం మృణ్మయం నైవ కారయేత్
సావర్ణం రాజతం తామ్రం శైలం దారవమేవ వా. ౧౪౧

రత్నజం వాధచిత్రస్తు కుర్యాద్బేరం సలక్షణమ్
కృత్రిమేణాప్యనుక్తేన వర్ణేనాలేపితం పునః. ౧౪౨

బేరం ప్రత్యుశ్య నిర్వాసవారిణా పరిమార్జ్య చ
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ హుత్వాఽబ్జాగ్నౌ జయాదికాః. ౧౪౩

పశ్చాద్యథోక్తవర్ణేన యథాహోమసులేపయేత్
ఘృతబేరం సుధాయుక్త మిప్తకాకల్పితం తథా. ౧౪౪

దుష్టద్రవ్యకృతం వాఽథ స్థాపితం చాఽభిచారికమ్

తచ్చీఘ్రిమపహాయైవ పద్మాగ్నౌ వైష్ణవం తథా.

౧౪౬

విష్ణుసూక్తం పాఠయం చ శ్రీభూదైవత్యమేవ చ
యద్దేవాదీంస్తథా బ్రాహ్మరౌద్రపావకవారుణాః.

౧౪౭

సర్వదైవత్యమంత్రాంశ్చ పారమాత్మికమేవ చ
మహాశాంతిం చ హుత్వైత్యాం సర్వదోషవిनाశినమ్.

౧౪౮

పశ్చాత్సంస్కృత్య విధివద్భేరం సంస్థాప్య చార్చయేత్

వృత్తలోహఽరకూటాద్యైరనుత్తద్రవ్యసంభవైః.

౧౪౯

నిర్మితం కౌతుకం బేరమభిచారాయ కల్పతే
తద్దోషశాంత్యై పద్మాగ్నౌ మహాశాంతిం సమాచరేత్
బేరం సలక్షణం కృత్వా విధినా స్థాపయేత్స్వనః

౧౫౦

కౌతుకం స్థితమాసీనమథ వా కారయేద్భృథః.

౧౫౧

శయానం నాచరేదాషణం యథావస్థితమర్చయేత్
నిర్దుష్టే కౌతుకాదా తు పూజ్యమానే తు విగ్రహే.

౧౫౨

నైవ ప్రవేశయేద్భేరముత్కృష్టద్రవ్యకల్పితమ్
నికృష్టద్రవ్యజం చాపి పూజ్యమానం న సంత్యజేత్

౧౫౩

అర్చ్యమానే కౌతుకాదా విరూపే వర్ణవజ్రతే

యైక్తే వా రుద్రురౌరాద్యైశ్చ ధృవే శక్తిం సమర్ప్య చ.

౧౫౪

సవీకృత్య పునఃఖింబం సంశోధ్య స్థాపయేత్స్వనః

కౌతుకం చేదర్చ్యమానం దైవాద్రాజాదిభిహ్వాతే.

౧౫౫

తద్దేశశుద్ధిం కృత్వైవ మహాశాంతిం పురోదితామ్

కృత్యా న్యసాత్ర రక్షం వా సువర్ణం కూర్చమేవ వా ౧౫౬

ధుర్వాద్యా హృదయాదర్కమండలాద్యా విధానతః
దేవమావాహ్య తత్కాలే పశ్చాద్భేరం యథావిధి ౧౫౭

పూర్వద్రవ్యేణ వోత్కృష్టద్రవ్యేణాపి ప్రకల్పయేత్
కాలాపేక్షామకృత్యైవ ప్రతిష్ఠాం పూర్వవచ్చరేత్. ౧౫౮

మధూచ్ఛిష్టక్రియాహీనం బేరమాదాయ వైష్ణవమ్
శాన్తిం హుత్వా రౌద్రసారపావకాః పునరాచరేత్ ౧౫౯

అన్యాలయే స్థాపితం తు ధుర్వం కాతుకమేవ వా
అన్యాలయే స్థాపయేచ్ఛేన్మహాశాన్తిం హునేద్బుధః. ౧౬౦

వైష్ణవాంస్తు సుసంపూజ్య బ్రాహ్మణా భోజయేద్బుహు
త తత్థానే తు విధినా సంస్థాప్యార్చన మాచరేత్. ౧౬౧

గామ్రూదీనామాలయస్య నాశే బేరం తు తద్గతిమ్
అన్యస్మిన్నాలయే స్థాప్య యథార్హం తు సమర్పయేత్. ౧౬౨

కృతే తు వీరసంఘాతే బేరే త్వవనతే కృమాత్
దక్షిణాది భవేన్మృత్యురర్థనాశోఽభివర్ధనమ్. ౧౬౩

పుత్రహీనిస్తుండభేదే ధాన్యానాం తు వినాశనమ్
ఉరశ్చిద్రేఽర్థనాశశ్చ కృతే కార్పణం భజేన్నరః. ౧౬౪

సూలే చ మహతీవ్యాధివీక్ష్యేఽనాయుష్యమేవ చ
హృస్విఽదుర్భిక్షమాప్నోతి న్యూనాఽధిక్యసముద్భవే. ౧౬౫

అన్యేష్యంగేషు హీనిస్సాన్యచ్ఛాస్త్రోక్తం సమ్యగాచరేత్

ఘృవస్య స్థాపనాదర్వాక్ ప్రాక్ప్రతిష్ఠాః ధేస్తథా ౧౬౬

అనుక్తనిష్కృతిం వక్ష్యే కాపిలేన ఘృతేన వై
పద్మాఽగ్నౌ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం సూక్తం చ పౌరుషమ్. ౧౬౭

శ్రీభూదైవత్యమంత్రాంశ్చ జహుయాద్వ్యహృతీర్బుధః
తత్తత్కర్మ పునః కుర్యాదన్యథా నిష్ఫలం భవేత్. ౧౬౮

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
ప్రకీర్ణాఽధికారే షడ్వింశోఽధ్యాయః.

అథ సప్తవింశోఽధ్యాయః.

ప్రా య శ్చి త్త మ్

ఆచార్యస్యర్త్విజాం చైవ పూజకస్య విశేషతః
యథోక్తవరణే హీనే శాన్తిం కుర్యాదన్యథావిధి ౧

అబ్జాఽగ్నౌ తు మహాశాన్తిం దశవారం హునేత్తతః
యథోక్తం వరణం కృత్వా పశ్చాత్కర్మ సమాచరేత్. ౨

అంకురార్పణకాలే తు బ్రహ్మదీనామధాఽర్చనే
హవిర్నివేదనే వాఽపి హీనే శాన్తిం సమాచరేత్ ౩

తద్దైవత్యం వైష్ణవం చ హుత్వా—భ్యర్చ్య నివేదయేత్
అంకురార్పణహీనే తు వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్. ౪

పురుషసూక్తం చ బ్రాహ్మం చ వ్యాహృతీశ్చ హునేత్తథా
పునరప్యంకురాన్ కృత్వా పశ్చాత్కార్యం సమాచరేత్. ౫

కృత్వాఽంకురార్పణం పశ్చాన్నాచరేత్కర్మ చేత్తతః
రాజరాష్ట్రావినాశిస్సాన్యన్మహాశాన్తిం సమాచరేత్ ౬

క్షుమ'స్సేతి ప్రణమ్యైవ పునరంకుమాచరేత్

అత్యున్నేషాత్తు పూర్వం చేత్పితసంఘాతకర్మణి. 2

అలాభే చైవ రత్నానాం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్
సూక్తం తు పౌరుషం బ్రాహ్మం సౌమ్యం చైవ తు వ్యాహృతిః
హుత్వా సువర్ణం బహుశస్త్రతత్త్వానే వివిక్షిపేత్
అత్యున్నేషణకాలే తు గవాదీనామసంభవే. ౯

దర్శనద్రవ్యరూపాణాం యథాలాభం ప్రగృహ్య చ
తత్తద్వివ్యాధిచైవశ్యం వైష్ణవం జపయంత్రమాత్. ౧౦

తత్తద్వివ్యం చ సంపాద్య విధిరద్వ్యయేత్పరః
అత్యున్నేషణహీనే వా రాహుసారోదయేఽథ వా ౧౧

అన్యకే చైవ నక్షత్రే కృతే చైవాక్షిమోచనే
సర్వనాశో భవేత్తస్మాదైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్. ౧౨

నవగ్రహాదిసుంతాశ్చ హుత్వాఽత్యున్నేలనం చరేత్
పంచగవ్యాదిషు ద్రవ్యేష్యధివాసే వివర్జితే. ౧౩

హుత్వా వైష్ణవమార్చ్యంచ విష్ణుసూక్తం తథైవ చ
జలాధివాసం త్రియహమేకాహం వాపి కారయేత్. ౧౪

యజ్ఞాలయే మహావేద్యాం కృతాయామప్రమాణతః
అన్యదేశకృతాయాం వా విహీనాయాం చ శోభనైః. ౧౫

తత్తద్దేశాధిదైవశ్యం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్
శ్రీభూదైవత్యం చ హుత్యైవ యథోక్తం పునరాచరేత్. ౧౬

ధుంబేరాఽక్షిమోక్షాస్తే యది బేరం న శోభయేత్
విపరీతేఽపి వా హుత్వా వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్ ౧౭

పురుషసూక్తం రాద్రమాషణం వారుణం చ పునశ్చరేత్

అన్ని కుండాన్యవిధినా కృతాన్యాలక్ష్య సత్వరమ్.

౧౮

బ్రాహ్మం సామ్యమథాఽగ్నేయం విధినా కారయేత్తతః
అప్రమాణేషు కూర్వాదిషావ్యజ్ఞపాత్ర సుప్రవాదిషు.

౧౯

మిందాహుతీ చ సావిత్రం వ్యాహృతీశ్చ హుచేద్బుధః
పంచాగ్నిషు యథాస్థానం ప్రోక్షణోల్లేఖనే కృతే.

౨౦

మథితాఽగ్నీవలాభే తు ప్రాప్య చాచార్యమందిరమ్
అథ వా శ్రోత్రియాగారాదాహృత్యాగ్నిం సమాచరేత్.

౨౧

నిధాయ గాహణపత్యేగ్నిమాఘారం జహుయాద్బుధః.
వైష్ణవం భూమిదైవత్యమాగ్నేయం చ హునేత్క్రమాత్.

౨౨

తమగ్నిం వర్ధయిత్వా తు దక్షిణాగ్నౌ ప్రణీయ చ
తత ఆహవనీయాగ్నౌ వావసభ్యే తతః పరమ్.

౨౩

సభ్యే పద్మానలే చైవం క్రమాత్ప్రణయనం చరేత్
విపరీతే ప్రణయనే తత్తన్మంత్రవివర్జితే.

౨౪

వైష్ణవం పావకం బ్రాహ్మం సామ్యం హుత్వా పునశ్చరేత్
తత్తదగ్నిషు చాఘరాత్పురస్థం తేషామథాంతరా.

౨౫

సగచ్ఛేద్యది గచ్ఛేత్తు తత్తద్దిక్పాలదైవతమ్

వైష్ణవం పావకం చేతి ప్రాయశ్చిత్తం హునేత్క్రమాత్

౨౬

(ఉత్పన్నే మథితాఽగ్నౌ తు శాస్తే తత్ర ప్రమాదతః

అదౌ ప్రణయనాదర్వాగథవాగ్నిషు సర్వశః

శాంతిం యథోదితాం కుర్యాదగ్నిం సూక్తం సహస్రశః)

తండులై రేకజాతీయైర్దివప్రభైః పాచయేచ్ఛరుమ్

గవ్యం చ నవనీతం చ తాకికాఽనలసంస్కృతమ్.

౨౭

సంస్కారకాలే సంస్కార్యా త్తదగ్నిం మంత్రవత్తదా
ఆజ్యఘ్నాల్యామథ చరా మక్షికాదిః పశేద్యది. ౨౮

తద్యోహోహ్యస్యదాదాయ ప్రాజాపత్యం చ పావకమ్
వైష్ణవం చ హునేదాజ్యే త్వలభ్యే నూతనే పునః. ౨౯

వ్యహోహ్య దోషం తం దత్తైకరుద్దీప్యోత్పూయ చాచరేత్
ఆఘాతేఽగ్నౌ నష్టే తు అయం తే యోని' ముచ్చరత్. ౩౦

ఆరోపయేచ్చ సమిధం తద్యస్మిన్ యథాహితః
ఉచ్ఛిన్నస్య'స్వేతి నిక్షిప్య విధినా తాకికేఽనలే. ౩౧

విచ్ఛిన్నం మిందాహుతీ చ వైష్ణవం వ్యాహృతీర్యజేత్
పరిస్తరాదిద్రవ్యాణాం దాహే భేదేఽథ నాశనే ౩౨

పునస్తత్తచ్చ సంయోజ్య మహావ్యాహృతిపూర్వకమ్
ఆగ్నేయం మిందాహుతీ చ వైష్ణవం చ హునేద్బుధః. ౩౩

పాత్రేఽనుక్తే స్రవం పాత్రం గృష్ణీయాద్ధోమకర్మణి
హవిర్విశేషేఽనుక్తేతు ఘృతం వా సఘృతం చరు. ౩౪

ద్రవ్యే ప్రమాణహీనే తు కాపిలేన ఘృతేన వై
వైష్ణవం వింశతిహుక్త్వా పశ్చాత్కార్యం సమాచరేత్. ౩౫

ప్రాయశ్చిత్తాఽనలేఽనుక్తే ఛల్లాం నిత్యానలేఽపి వా
క్రియాహీనే విపర్యాసే మంత్రాణాం సంకరేఽపి వా. ౩౬

వైష్ణవం వ్యాహృతీలైచ వ్యాహృత్యస్తం హునేత్క్రమాత్
పుణ్యాహహీనే పుణ్యాహమంత్రా ద్వాదశశో జపేత్. ౩౭

వాస్తుహుమవిహీనే తు తస్మంత్రా దశశో హునేత్
ప్రాయశ్చిత్తవిశేషే యద్యనుక్తే వైష్ణవం తతః. ౩౮

విష్ణుసూక్తం పారుషం చ సూక్తం హుత్వా సమాచరేత్

రత్నప్రతినిధీ రుక్మం ధాతునాం పారదం తథా. ౩౯

బీజానాం చ యవాః ప్రోక్తాః పూర్వాల్లాభే పరస్మృతః
రత్నానాం ప్రణిధిం గృహ్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్. ౪౦

ద్విదైవత్యం వైష్ణవం చ ధాతునామథ తత్పరమ్
బీజానాం ప్రణిధిం గృహ్య వాయవ్యం వైష్ణవం తథా. ౪౧

హునే ద్వింశతివారం తు ప్రత్యేకం దోషశాస్త్రయే
వస్త్రే లక్షణహీనే వా యుక్తే ఛేదాదినా తతః. ౪౨

తత్త్వక్వాన్యం సమాహృత్య శ్రీదైవత్యం చ వైష్ణవమ్
అండజాదిష్వలభేషు వస్త్రం ప్రత్యేకమాహరేత్. ౪౩

వైష్ణవం శ్రీభూదైవత్యం హుత్వా కార్యం సమాచరేత్
ప్రమాణహీనేషు పునస్తోరణాదిషు చాత్యరః. ౪౪

పృథద్వారాధిదైవత్యం జహుయాద్వింశతిం బుధః
దధకరజ్జ్వం విహీనాయాం హునేదాషణం చ వైష్ణవమ్. ౪౫

కుంభే ప్రమాణహీనే వా దోషయుక్తేఽపి వా తథా
వస్త్రాభ్యాం వర్ణచిహ్నైశ్చ హీనే నాత్రవసేద్ధరిః. ౪౬

యత్నేన తాని నిషీవ్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్
పురుషసూక్తం చ బ్రాహ్మం చ మునిమంత్రాంశ్చ పావకమ్. ౪౭

జహుయాద్దశకృత్వస్తు విప్రాణాం భోజనం చరేత్
ఆచార్యదక్షిణాందద్యాత్సిఫలం భవతి ధృవమ్. ౪౮

భిన్నే తు సాధితే కుంభే వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్
పురుషసూక్తం బ్రాహ్మమైర్ద్రామాగ్నేయం చాషణమేవ చ. ౪౯

హుతావ్ వింశతికృత్యస్తు దద్యాదాచార్యదక్షిణామ్
 బ్రాహ్మణా భోజయితై వ సంతాప్తైవ చ వైష్ణవాః. ౫౦
 అన్యత్కుంభం సమాహృత్య పూర్వవత్సాధయేద్బుధః
 స్పృష్టే తు సాధితే కుంభే పతితైః కుక్కుటాదిభిః. ౫౧
 తద్వ్యసోహ్యత్యదాదాయ పూర్వవత్సాధయేత్తథా
 వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పురుషసూక్తం తథైవ చ. ౫౨
 బ్రాహ్మం సారమథాగ్నేయమష్టాధికశతం యజేత్
 ఆచార్యదక్షిణాం దద్యాద్వైష్ణవాః పూజయేద్విధిః. ౫౩

స్పృశేదుష్టే తథా బేరే స్తుపనం శాస్త్రతత్పరేత్
 పూర్వోక్తం నిష్కృతిం కృత్వా పశ్చాత్కార్యం సమాచరేత్. ౫౪
 సుగ్రీవాదీనామలాభే తు సుగ్రీవేజైవ హునేద్ధవిః
 శ్వకుక్కుటాద్యైస్సంస్పృష్టే కుండే తం తం వ్యపోహ్య చ. ౫౫
 కుండం తు పూర్వవత్కృత్వా కృత్వాఽఽఘారం యథావిధి
 ఆగ్నేయం వైష్ణవం పంచవాయుణం మూలహోమకమ్. ౫౬
 శతశో జుహుయాత్కుర్యాద్బ్రాహ్మణానాం చ భోజనమ్
 అలాభే సమిధాం గృహ్య పాలాశీర్వటసంభవాః. ౫౭
 ఆగ్నేయం వైష్ణవం బ్రాహ్మం హుతావ్ కార్యం సమాచరేత్
 దర్భాః కుశాన్వా సమిధో మాసాతీతాః ప్రగృహ్య చ. ౫౮
 వాయుణం వైష్ణవం బ్రాహ్మం సామ్యమాగ్నేయమేవ చ
 ఆదిత్యం జుహుయాద్వైవ దోషశాన్తిభిఃపేత్తథా. ౫౯
 దధి క్షీరం గృహీతం చేదాజం మాహిషమేవ వా
 వైష్ణవం బ్రాహ్మమాగ్నేయం సారం చ వ్యాహృతీర్హునేత్. ౬౦

అనుక్తదేశాదానీతా మృదో వా వాలుకాస్తథా
అగ్నికుంజార్థమాహృత్య వారుణం వైష్ణవం హునేత్. ౬౧

ఆర్ద్రం సధూమం దుగంధం లేపయ్యుక్తం సకంటకమ్
జంతుయ్యుక్తం క్షిపేద్వహ్నివింధనం తత్పరిత్యజేత్. ౬౨

అన్యత్ప్రీషిష్య చాగ్నేయం వైష్ణవం వ్యాహృతీర్హునేత్
వస్త్రాదిద్రవ్యే గర్భేషు ప్రపాయాం కూట ఏవ వా. ౬౩

దద్ధాయా మగ్నినా బ్రాహ్మం వైష్ణవం సౌరమేవ చ
ఆగ్నేయం వైష్ణవమితి ప్రత్యేకం దశశో హునేత్. ౬౪

కలశస్యాసరచనావిపర్యాసే తు వైష్ణవమ్
పంక్తిశ్చైవత్యం చ హునేత్తతశ్శాస్త్రవదాచరేత్. ౬౫

స్నుపనే తు విపర్యాసే బేరస్య జుహుయాద్బుధః
పంచవారుణమంత్రాంశ్చ వైష్ణవం చ యథావిధి. ౬౬

శయనే చేద్విపర్యాసో వైష్ణవం శ్రీమహిమనూకా
కలశస్నానశయనే ప్రత్యేకం దశశో హునేత్. ౬౭

హీనే వా విపరీతే వా తత్ర హూత్రప్రశంసనే
బ్రాహ్మం మునీంద్రమంత్రాంశ్చ హునేత్పాపదామపి. ౬౮

ఆవాహనాదావర్చాయాం విపరీతే వివర్జితే
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ బ్రాహ్మం రాంద్రం హునేద్దశ. ౬౯

సర్వేషాముక్తాహూమానాం విపరీతే వివర్జితే
పద్మాగ్నౌ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం సూక్తం చ పౌండ్రమ్. ౭౦

శయానముద్ధరేద్దేవమకాలే చాఽప్యమస్త్రకమ్
హుత్వా శ్రీభూమిదైవత్యం చతుష్కృత్వస్తు శాయయేత్. ౭౧

హీనే చాధ్యయనే సారస్వతమష్టాధికం శతమ్
ప్రాయశ్చిత్తం చ హుతైవ యథాశాస్త్రం సమాచరేత్. ౭౨

యథాలాభం చ గృహ్ణీయాదలాభే షోడశ ర్విజామ్
తంత్రేణ కారయేత్సర్వమేష శాస్త్రవిధిస్సృతః. ౭౩

ప్రతిష్ఠాయాముత్సవేవా తథాన్యచ్ఛుభకర్మణి
కుర్వతాం తు పురశ్చర్యాచార్యైర్విజాం తథా. ౭౪

ఆస్నానాద్దీక్షితానాం తు నాశౌచః పరికీర్తితః
మోహదనుష్ఠితాశౌచాః పతన్తి సరశేశుచౌ. ౭౫

గృహ్ణీయా త్సంస్కృతాంస్తాన్వా పునరన్యాసథాపి వా
ఆచార్య స్థాపకాదీంస్తథార్తసావికమాచరత్. ౭౬

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ సూక్తం పౌరుషమేవ చ
బ్రాహ్మం సారస్వతం హుత్వా తాననుజ్ఞాప్య చాచరేత్. ౭౭

ఆచార్యదక్షిణాకాలే లీలే హుత్వా తు వైష్ణవమ్
మునిమంత్రంచ జహుయాత్పుథగఃప్రోతరం శతమ్. ౭౮

యథోక్తదక్షిణాం దద్యాదథలోభం న కారయేత్

బ్రాహ్మణానామన్నదానే విహీనే శాన్తిమాచరేత్. ౭౯

త్రియహం తు మహాశాన్తి స్తద్దోషవినివారిణీ
హస్త్యల్పదక్షిణో యాగః ఫలం దద్యాత్సదక్షిణః. ౮౦

యజ్ఞస్య దక్షిణా జీవస్తస్మాద్యత్నేన పాలయేత్
ఇయం తాత్కాలిక్షిణీ ధూమిమగ్రే ప్రదాపయేత్. ౮౧

అర్చకస్యార్చనార్థం చ కుటుంబార్థం విశేషతః
భూమిభోగమకల్యేవ మహాశాంతిం నమాచరేత్. ౮౨

అసంకల్పిః పృథిస్తు దేవావాసో న వ్యతే
అర్చకః ప్రణీః ర్యస్మాద్రాజ్ఞో రాప్త్రస్య కల్పతే. ౮౩

తస్మాత్సమాహితః కుర్యాద్యథా పూజా న లుప్యతే
అపద్యసి చ కష్టాయాం పూజామేతాం న లోపయేత్. ౮౪

యదై వ లుప్యతే పూజా యేన కేనాఽపి హేతునా
అగ్రేఽర్చకమియాద్దోష ఆర్ద్రమేషోఽపరాధ్యతి. ౮౫

తస్మాద్దాయేన భూమ్యాది స్థిరదానేన సాదరమ్
రూఢాధికార ఏవాగ్రే ప్రవర్తేతాఽర్చనేఽర్చకః. ౮౬

యస్మాదర్చనహీనే తు రాజరాష్ట్రాదిసంక్షయః
తద్ద్రామవాసిన స్తస్మా ద్రాజా రాప్త్రగతా అపి. ౮౭

భగవత్పూజనాహేతోరుపకుర్యః ప్రయత్నితః
ఆర్ద్రాపరాధో భవతి యస్మాద్దోషేషు పూజకః. ౮౮

తం పృథ్వికర్షితం దృష్ట్వా రాజా చ గ్రామవాసినః
సుఖితం తం తథా కుర్యర్యథా దేవ స్తథార్చకః. ౮౯

దత్వృత్తిమధికాం చాపి న శంకేయరసూయవః
యథాహాముపయుంజీరః స్వశక్తిం తత్పుఖాయ వై. ౯౦

ప్రతిష్ఠాస్తే తు విధివదర్చకే త్వప్రకల్పితే
అసురీ సా భవేదర్చా కర్తా నైవాఘ్నయాత్ఫలమ్. ౯౧

దేవేన సాగ్ధముద్విష్టం యత్కులం పూజకస్య తు
తదతిక్రమ్య పూజాం తు కారయేదితరేణ చేత్. ౯౨

కారవం నరకం యాతి కర్తా కారయితా చ యః
తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన శాస్త్రోక్తం పరిపాలయేత్. ౯౩

శ్వః కార్యమగ్ర్య కుర్యేత పూర్వాప్రణామ చాపరాధ్వికమ్
న హి ప్రతిక్షతే మృత్యుః కర్తవ్యో ధర్మసాగ్రహః. ౯౪

న త్యక్తవిభవో జాతు భవేచ్ఛ విభవే సతి
యథాశక్తి ప్రకుర్వేత విభవాంశ్చ న లోభయేత్. ౯౫

అలాభే కౌతుకాదీనాం సువర్ణం నృస్య వైష్ణవమ్
విష్ణుసూక్తం నృసూక్తం చ వాయవ్యం దిగధీశ్వరమ్. ౯౬

సభ్యేస్తహిమామహీనే తు వైష్ణవం పావకం తథా
వ్యాహృతీశ్చ హునేద్విద్వాన్ దశకృత్వస్సయాహితః. ౯౭

అగ్నిగ్రహణహీనే తు హుత్వా పూర్వోక్తనిష్కృతిమ్
శ్రోత్రియావసథాదగ్నిమాహృత్యాఽఘోరపూర్వకమ్. ౯౮

నిత్యహిమం చ జహుమాత్రతః ప్రభృతి చాచరేత్
ధ్రువాదావాహయేద్వస్మాత్కౌతుకాది చతుష్కాపి. ౯౯

ప్రమాదాత్కుంభతీర్థేన తేషామావాహనే కృతే
ఇషే త్వేత్యాదినా న్నాప్య శీఘ్రం శుద్ధేన వారిణా. ౧౦౦

అనుమాగ్ర్య చ దేవేశం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్
జహుయాత్పైరుపసూక్తం ఘృవాదావాహ సేత్పునః. ౧౦౧

అథనిత్యాగ్ధృవాయాస్తు ప్రాయశ్చిత్తం ప్రవక్ష్యతే
సూర్యోదయాచ్చ మధ్యాహ్నతూర్వమస్తమయాదపి ౧౦౨

కవాటోష్ఠాటనే హీనే నిత్యాఽగ్నో వా మహానసే
వైష్ణవం ధాత్యానిదైవత్యం హుత్యా దావారికం తథా ౧౦౩

శీఘ్రముష్ఠాటయోద్ధావరం దేవదేవం ప్రణమ్య చ
అమంత్రకమథావ్యైర్వా కవాటోష్ఠాటనే కృతే. ౧౦౪

పూర్వోక్తం జహుయాచ్ఛాన్తిం జపేద్ధావదశసూక్తకమ్
మాఙ్గవాదిషు హీనేషు నిర్మాత్యేచాఽవ్యశోధితే. ౧౦౫

వైష్ణవం వారుణం హుత్యా వాయవ్యం శాస్త్రమేవ చ
యథావత్కారయేత్సర్వం మంత్రేణైవ పునర్దురుః. ౧౦౬

ద్రవ్యప్రతినిధిస్తాయమలాభే తేన చాచరేత్
దేవస్య స్మరనే హీనే వైష్ణవం వారుణం హునేత్ ౧౦౭

అహో హిష్ఠాదిభిర్మంత్రై స్సాన్నిపయేన్నిష్కృతిర్భవేత్
పశ్చాన్నిత్యం ప్రకుర్వీత స్నానం నిత్యార్చనోదితిమ్. ౧౦౮

అశక్తా స్నాపనే ప్రోక్ష్య మంత్రేణ కుశవారిభిః
వస్త్రాదీంశ్చ వ్యహోహ్యైవ ధౌతవస్త్రం సమర్పయేత్. ౧౦౯

నిత్యం స్నానమశక్యం చేద్విష్ణుపంచదినేషు వై
స్నాపయేద్దేవదేవేశమితి కేచిద్బద్ధన్తి హి. ౧౧౦

ధ్రువపీఠే తు నిర్మాల్యం సంశోధ్య పునరేవ చ
పుష్పన్యాసం క్రతుర్వీత ధ్రువే నిత్యార్చనం భవేత్. ౧౧౧

పుష్పన్యాసం వినాకుర్యాత్కౌతుకస్యార్చనం యది
వైష్ణవం విష్ణురూక్షం చ పురుషరూక్షం తథైవ చ ౧౧౨

హుత్యా చ విష్ణుగాయత్రీం పుష్పన్యాసం క్రమాచ్ఛరేత్
సంబంధకూర్చహీనే తు వైష్ణవ మునిమంత్రకమ్ ౧౧౩

హుత్వా సన్న్యస్య కూర్చుం తు పశ్చాత్కూర్చ్యం సమాచరేత్
ధాత్యాద్యర్చనహీనే తు తద్దేవత్యం న వైష్ణవమ్ ౧౧౮

హుత్వా ర్చయే ధాతృముఖా తథా పరిషదః క్రమాత్
ఉపచారవిపర్యాసే శ్చ మ'స్వేతి ప్రణమ్య చ ౧౧౫

అనుమాన్యార్చయే దేవం హీనే చైవ తు విగ్రహే
తద్దేవతామనుం జప్త్వా వైష్ణవం చ విశేషతః. ౧౧౬

పునస్తదపచారాని పూజయే త్సర్వవిగ్రహైః
ఉక్తద్రవ్యేష్య వ్యలభేషు పుష్పం తోయమథాశ్చ తమ్ ౧౧౭
గృహీత్వా చైవ తత్సర్వం ధ్యాత్వా దేవం సమర్చయేత్

అర్చాకాలేఽన్యకాలే వా స్మయం వా మూషికాదిభిః. ౧౧౮

మరుతా వాఽపి విచ్ఛిన్నమజస్రం దీపమాదరాత్
ద్విగుణం తు సముద్దీప్య సారం చౌద్రం చ పావకమ్. ౧౧౯

వైష్ణవం చ తథా హుత్వా పునర్చనమాచరేత్
తత్కాలే సర్వదీపానాం నాశే దోషో మహత్తరః ౧౨౦

దేవం శుద్ధోదకై స్నానపత్య కుశోదైరభిషిచ్య చ
పూర్వోక్తాం నిష్కృతిం హుత్వా ద్విగుణం తు నివేదయేత్. ౧౨౧

బహుదీపేషు చైకస్మిన్నప్తే తేన న దుష్యతి
మంత్రాణాం స్థలనే మూర్త్యా ప్రణవేన సహాచరేత్ ౧౨౨

అర్చాకాలే యవనీకాహీనే చైవ ప్రజాపతిమ్
వైష్ణవం చైవ హుత్వా తు పటం కృత్వాఽర్చయేత్పునః. ౧౨౩

వేదదూషక పాపంఢ పాపరోగాన్వితైర్దనైః
ప్రతిలోమాదిభిష్టేషు చైచ్చ స్వభాతిభిరేవ చ. ౧౨౪

తత్కాలే దర్శనే హుత్వా వైష్ణవం బ్రాహ్మమేవ చ
కాద్రం చ పావకం హుత్వా వ్యాహృతీశ్చ తతోఽర్చయేత్. ౧౨౫

యది చావరణాద్బాహ్యే పంచాశద్దండకాస్తరే
మనుష్యాణాం మృతీసాస్య త్రిదుద్ధృత్యైవార్చయేద్ధరిమ్. ౧౨౬

నైవార్చనం హవిర్ణానం తతః పూర్వం నమాచరేత్
భృషకాతుకయోః కుర్యాత్స్వప్నస్యాసావసానకమ్. ౧౨౭

పశ్చాత్కాలాత్సయే శాంతిం హుత్వా ద్విగుణమర్చయేత్

ఏకకాలార్చనే హీనే ద్వితీయే ద్విగుణం చరేత్. ౧౨౮

తృతీయే త్రిగుణం కుర్యాదేకాఽపేఽర్చావివర్జితే
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పురుషసూక్తం తథైవ చ ౧౨౯

హునే చ్ఛ్రీభూమిదైవత్యం ద్వ్యహే తు ద్విగుణం భవేత్
త్ర్యహే త్రిగుణమేవస్తు ద్వాదశాహస్తమాచరేత్. ౧౩౦

అతీతే ద్వాదశాఽహేతు సంధాయకాపాసనాఽనలే
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పురుషసూక్తం తథైవ చ ౧౩౧

అలయే పరిషద్దేవ మంత్రాన్ హుత్వా చ శక్తితః
కలశైస్సాన్నిప్య దేవేశమభ్యర్చ్య హవిరర్చయేత్. ౧౩౨

మాసం హీనేఽర్చనే కుర్యాదాలయాఽభిముఖే గురుః
సభ్యాగ్నౌ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం సూక్తం చ పౌరుషమ్. ౧౩౩

హుత్వా శ్రీభూమిదైవత్యం సర్వదైవత్యమేవ చ
కలశైరప్తభిశ్చ త్వరింశద్భిస్సాన్నిపయేద్ధరిమ్ ౧౩౪

ప్రశ్నా ౭ ధికారః.

విశేషేణ హవిర్దద్వాద్విత్వీయేద్విగుణం తథా
తృతీయే త్రిగుణం చైవం వత్సరానస్తు వర్ధయేత్. ౧౩౧

అతీతే వత్సరే చైవం పద్మాగ్నౌ సప్తవాసరమ్
మహాశాంతిం తు హుతైవైవ కృత్వా వైష్ణవపూజనమ్. ౧౩౨

బ్రాహ్మణా భోజయితైవ శతాష్టకలక్షైః పునః
సంన్నాప్య దేవదేవేశం పునస్థాపన మాచరేత్. ౧౩౩

అత్యున్నేపాధివాసా తు పునస్థాపనకర్మణి
హిత్యాన్యత్సకలం కర్మ పూర్వవత్తు సమాచరేత్. ౧౩౪

హవిహీనే జనాస్సర్వే తద్ద్రామస్థాస్సమీపగాః
పీడితాః తుత్సపాసాద్యైర్భవేయైర్వాన్యధితా అపి ౧౩౫

తస్మాదతిప్రయత్నేన హవిస్సమ్యక్ జ్ఞివేదయేత్
హీనే హవిష్యేకకాలే ద్విత్వీయే ద్విగుణం భవేత్ ౧౪౦

తృతీయే త్రిగుణం కుర్యాదేకస్మిన్ దివసే గతే
వైష్ణవం శ్రీమహీమంత్రా మూర్తిహారమం తథా హునేత్. ౧౪౧

దేవం శుద్ధోదకై సంస్పృశ్య ప్రభూతం తు నివేదయేత్
సోపదంశమపకర్షం చ శీతం పర్యుషితం తథా. ౧౪౨

పాత్రాస్తరేవ్యచిక్లిప్తం సావశేషం చ లంఘితమ్
వివృతం స్రావితం చైవ వికృతం దృష్టి దూషితమ్. ౧౪౩

అప్రోక్షితమథాస్పృష్ట మగృహీతమముద్రితమ్
హవిన్నివేదయేచ్ఛేత్తు వైష్ణవం శ్రీమహీమనూక. ౧౪౪

ఆగ్నేయం వారుణం చైవ వాయవ్యం దశశో హునేత్
ద్విగుణం తు పునః కృత్వా ప్రభూతం తు నివేదయేత్. ౧౪౫

నివేద్య చాశుచిస్పృష్టం దేవం సంస్నాప్య మంత్రతః
వైష్ణవం విష్ణుగాయత్రీం త్రయస్త్రింశత్క్రీమాద్ధనేత్ ౧౪౬

జహుయాద్విధినాశాంతిం ప్రోక్షణైరపి ప్రోక్షయేత్
పుణ్యాహం వాచయిత్వైవ ద్విగుణం చార్చనం హవిః. ౧౪౭

నీహ్యం గారతుషైర్యుక్తే శర్కరాదివిమిళితే
నివేదితే తు హవిషి మంత్రేణాఽష్టాక్షరేణ తు. ౧౪౮

వైష్ణవ్యా చైవ గాయత్ర్యా మంత్రైస్సంస్తూయ వైష్ణవైః
శ్రుమసేవ్యత్యనుమానైవ ప్రణమ్యైవ చ యాచయేత్. ౧౪౯

మక్షికాద్యై ర్జంతుభిశ్చ కేశాద్యైరపి దూషితే
నివేదితే తు హవిషి శుద్ధోదైస్సాన్నివై హరిమ్ ౧౫౦

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ శ్రీభూదైవత్యమేవ చ
అష్టోత్తరశతం హుత్వా ద్విగుణం తు నివేదయేత్. ౧౫౧

మహాహవిషి చైతైస్తు సంయుక్తే తత్ర దూషితమ్
పురుషేశనమాత్రం తు వ్యరోహ్య తదనంతరమ్. ౧౫౨

భస్మాఽంభసాశునై రాపో హిరణ్య పవమానకైః
ప్రోక్ష్య దేవం సుసంప్రార్థ్య తద్గ్రహీత్వా నివేదయేత్. ౧౫౩

పూర్వమర్కోదయాత్పక్వ ముపదంశమథో హవిః
కోష్ఠం చేదర్పయే త్వౌతరర్చనాస్తే న దోషభాక్. ౧౫౪

పూర్వ మస్తమయాత్పక్వం తథా సాయం నివేదయేత్.

అసంస్కృతం తు తాంబూలం లేపకేశాన్వితం తథా. ౧౫౫

జంతుస్పృష్టం నివేద్యైవ వైష్ణవం శ్రీమహిమనూక
హుత్వా సంస్కృత్య తాంబూలం పునరన్యన్నివేదయేత్. ౧౫౬

అర్చనాఽంగేషు చాన్యేషు వదార్థేష్యేవమేవ హి
దూషితేష్వధ హీనేషు తస్య తస్మాదధిదైవతమ్. ౧౫౭

మంత్రం స వైష్ణవం హుత్వా పునరన్వైత్యస్సమర్చయేత్
అలాభే చైవ సర్వేషాం పుష్పం తోయం ప్రగృహ్యత. ౧౫౮
సంకలైర్వివ ప్రతిః ధిం తిత్తత్సత్త్వత్వా సమర్చయేత్

నిత్యహోమే విహీనేతు వైష్ణవం దశశో హునేత్. ౧౫౯

యథోక్తవహూమం ద్విగుణమాచరేత్తదసన్తరమ్
అగ్నిసంరక్షణే శక్త్యా వయంతే యో నిముచ్చగ్. ౧౬౦

సమిధ్యారోపయేత్కుండాత్పశ్చత్సంస్థాప్య తాకికే
న్యస్య 'చోపావరో' హేతి ప్రత్యహం జహుయాత్కృమాత్. ౧౬౧

సురషికమనుజానాం తు బలం యస్మాత్ప్రేవర్ధతే
తస్మాద్భలిస్సమాఖ్యాతస్తదర్థం ప్రత్యహం హరిమ్. ౧౬౨

ఉక్తద్రవ్యేషు చావాహ్య త్రిషు కాలేషు దేశికః
అభ్యర్చ్య భౌమయేదేవమశక్తః కర్తుముత్తమమ్. ౧౬౩

యథోక్తపాత్రే నిక్షిప్య బలిద్రవ్యం తు కేవలమ్
తస్యోపరి యథోక్తం తు బలిజేరం చ విన్యసేత్. ౧౬౪

శిరసా ధారయత్ పాత్రం త్రిదిక్విర్వా సకృదేవ వా
దినే తతః పరీయాచ్చ దేవాగారం ప్రదక్షిణమ్. ౧౬౫

అథ హిత్వా బలిద్రవ్యం శిబికాదౌ గజేంద్రవా
ఆరోప్య యానే విధివత్కారయేచ్చ ప్రదక్షిణమ్. ౧౬౬

ప్రాతర్భ్రమణహీనే తు వైష్ణవం సారసౌమ్యకమ్
ప్రాజాపత్యం చ జహుయాద్ధీనే చోక్తప్రదక్షిణే. ౧౬౭

వైష్ణవం గారుశం హుత్వా బలిభిః ప్రణమూచరేత్
హీనే ప్రాతర్భూతా కుర్యాన్మధ్యాహ్నే ద్విగుణం బలిమ్. ౧౬౮

తథా హీనే చ మధ్యాహ్నే రాత్రౌ త్రిగుణమూచరేత్
ఏకాహే తు బలా హీనే నిత్యాగ్నా వా మహానసే. ౧౬౯

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పురుషసూక్తం తథైవ చ
ద్వైపత్యం చ హుత్వా తు ప్రదక్షిణమథాచరేత్. ౧౭౦

దేవాలంకారహీనే తు శ్రీదైవత్యం యజేద్భుజః
ఛత్రపింఛాద్యలాభే తు వారుణం జహుయాత్తథా. ౧౭౧

అలాభే చామరాదీనాం వాయవ్యం చైవ హూయతే
దీపాలాభే పావకం చ వ్యాహృత్యస్తం యజేత్త్రియమ్. ౧౭౨

ద్యౌహే తు ద్విగుణం కుర్వాత్త్ర్యహే త్రిగుణమేవ చ
ద్వాదశాహస్తమేవం స్యాద్ద్వాదశాహే గతే తతిః. ౧౭౩

కౌపాసనాఽగ్నిమాధాయ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్
పురుషసూక్తం చ శ్రీభూమిదైవత్యం బ్రాహ్మమేవ చ. ౧౭౪

కాద్రం దిగ్దేవతామంత్రం హుత్వైవ భిక్షుణం చరేత్
మాసేఽతీతే తు పద్మాగ్నా వైష్ణవం విష్ణుసూక్తమ్. ౧౭౫

సృసూక్తం పారమాత్మికమింకారాదీంస్తదాలయే
పరివర్తేవమంత్రాంశ్చ హుత్వా భిక్షుణమూచరేత్. ౧౭౬

ద్విమాసే ద్విగుణం కుర్యాత్త్రిమాసే త్రిగుణం చరేత్
షడ్ధయే ద్వత్సరాస్తం చాఽప్యతీతే వత్సరే పునః. ౧౭౭

సభ్యం సంసాధ్య దేవాభిముఖే వా దక్షిణే నలమ్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ సూక్తం పౌరుషమేవ చ. ౧౭౮

శ్రీభూమ్యాశ్చైవ సైవ తత్త్వం సర్వదైవత్యమేవ చ
హుత్వా చార్యం చ సంపూజ్య బల్యుద్ధరణమాచరేత్. ౧౭౯

పతితేఽన్న బలా భూమ్యాం భిన్నే జీర్ణే చ పూర్వవత్
బలిమాపాద్య హుత్వా చ వైష్ణవం గాదుడం తథా. ౧౮౦

ప్రాజాపత్యం తు విధినా తతః కుర్యాత్ప్రదక్షిణమ్
బల్యుద్ధరణకాలే తు విష్ణు శ్చేదాపతే తదా. ౧౮౧

సారం సౌమ్యం వైష్ణవం చ హుత్వా పునరథాచరేత్
పాత్రాలాభే హవిః పాత్రం హునేదాదాయ వైష్ణవమ్. ౧౮౨

ప్రమాణహీనేఽన్న బలా వైష్ణవం చ ప్రజాపతిమ్
జహుయాద్దోషదుష్టే తు హవిర్నిష్కృతిమాచరేత్. ౧౮౩

ఆవాహనం వినా చాన్న బలా తు భిమణే కృతే
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పురుషసూక్తం తర్హవ చ ౧౮౪
హుత్వా శ్రీభూమిదైవత్యం విధిగా భిమణం చరేత్
బల్యగ్రంథే విధినా శాస్త్రాయ త్వచివేదితే. ౧౮౫

వైష్ణవం మూర్తిమంత్రం చ హుత్యైవ దశశః క్రమాత్
నివేద్య విష్వక్సేనాయ ప్రదాయ ముఖవాసనమ్. ౧౮౬

పునశ్చ బల్యుద్ధరణం విధినా కారయేత్తతః

అకృతే బలిదానే తు ప్రాశ్య పాదోదకం హరేః. ౧౮౭

ప్రసాదం చాపి సంప్రాశ్య పునర్దివిగుణమర్చయేత్
ప్రవృత్తాయాం తు పూజాయాం హవిర్దానాస్తమేవ చ ౧౮౮

శ్రీప్రసాదదానం వా పాదుకాగ్రహణం తథా
సశస్త్రమగ్రహ కృత్వా శాస్త్రామలమం సమాచరేత్. ౧౮౯

పూజాస్తే పూజకాత్పూర్వమన్యస్తీర్థాదికం పిబేత్
ప్రసాదం వాపి గృహ్ణీయాత్తత్పూజా నిష్ఫలా భవేత్. ౧౯౦

మహాశాన్తిం తథా హుత్వా పునః పూజాం సమాచరేత్
తీర్థం పుష్పం తతః క్షీరం గంధం చ తదనంతరమ్. ౧౯౧

సర్వాణ్యపి హవీంశ్యత్ర నాగవల్లిదలాన్యపి
యద్యన్నివేదితం దేవే దద్యాదగ్రేఽర్చకాయ చ. ౧౯౨

అర్చకస్తు హరిస్సాక్షాచ్ఛరరూపో యతస్సృతః
నిత్యే కర్మణి స్వాత్ర పూజకం పూర్వమర్చయేత్. ౧౯౩

ఆచార్య మర్చకం వాథ తథా నైమిత్తికేఽర్చయేత్
యద్య వైఖానసో విప్రః కదాపి హరిమన్త్రీరే. ౧౯౪

సమిచ్ఛేదగ్రసన్మానం తద్దేవస్య విమానసమ్
యజమానో విపన్నస్సాన్యద్రాజరాష్ట్రం విసశ్యతి. ౧౯౫

అజ్ఞానాదథ వా మోహాదాచరే దన్యథాయది
ద్విగుణం తు సమభ్యర్చ్య చాన్యద్విగుణమాచరేత్. ౧౯౬

అశుచిర్వా ప్యనాచార స్సదావైఖానస శ్శుచిః
పితా మృష్యతి పుత్రాణాం విశంకం దోషసంచయమ్. ౧౯౭

పితా హి భగవాన్ విష్ణుపుత్రాస్సృజః పూజకా హరేః
తస్మాత్తేషు న కువ్యేత దీఘమాముజ్జేజీవిషుః. ౧౯౮

అతః పరం ప్రవత్స్యామి నిష్క్రృతిం శ్శుచనాశ్రితామ్
నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం త్రివిధం శ్శుచనం భవేత్. ౧౯౯

విషువే చాయనద్యంద్యే శ్శుచనం నిత్యముచ్యతే
చంద్ర సూర్యోపరాగే యన్నైమిత్తికమితి స్మృతమ్. ౨౦౦

- శేషేషు స్తుపనం యత్తత్కామ్యం తు పరికీర్తితమ్
నిత్యస్నాపనహీనే తు వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్ 200
- పురుషసూక్తం వారుణం చ దశకృత్వో హునేత్సుః
స్తుపనం విధివత్కుర్యాన్నిత్యస్తుపన నిష్కృతిః. 201
- గ్రహణే స్తుపనే హీనే పూర్వవన్నిష్కృతిం చరేత్
కామ్యే చ పూర్వవత్కృత్వా శుద్ధోనైరభిషేచయేత్. 202
- అన్యథా చేన్మహాదోషో యజమానో వినశ్యతి
ఆలయాత్పరతశ్చైవ ఉత్తరే వా మనోరమే. 203
- ఉత్తమం స్తుపనాగారమైశాన్యాం మధ్యమం భవేత్
పశ్చిమే దక్షిణే చైవ మధ్యమం సుప్రకీర్తితమ్ 204
- ఆగ్నేయ్యాదిషు కోణేషు స్తుపనే వైష్ణవం తథా
విష్ణుసూక్తం నృసూక్తం చ దిగ్విశానాం మమం హునేత్. 205
- స్తుపనం కారయేత్పశ్చాదేషా వ్యత్యయ నిష్కృతిః
సంధ్యాకాలే తు సుప్రాప్తే నిమిత్తస్తుపనే తథా 206
- నైమిత్తికం సమాప్త్యైవ నిత్యపూజాం సమాచరేత్
అన్యథా వైష్ణవం మంత్రం శతవారం జపేత్సుధీః. 207

- పూర్వరాత్నో ప్రతిసరే హీనే చ శయనే తథా
వైష్ణవం శ్రీమహిమంత్రా హుత్వా సాదర్శనం తథా. 208
- శయ్యాధివాసనం హిత్యా బంధయేత్కృతుకం పునః
ఏకదేశే కాతుకే తు కర్తవ్యే శయనం వినా. 209
- బద్ధ్యా ప్రతిసరం సద్యస్తుపనం సమ్యగాచరేత్
కృతేఽంకురాత్పణే హీనే స్తుపనే వైష్ణవం తథా. 210

సామ్యం శ్రీభూమిదైవత్యం వైఘ్నం హుత్యాభిషేచయేత్
వినాఽంకురార్పణం చాభిస్సాపయేదితి కేచన. ౨౧౨

ద్రమాణహీనేభి కే వా పంక్తా స్సానాఽవతేఽపి చ
వైష్ణవం భూమిదైవత్యం పంక్తీశస్య మనుం యజేత్ ౨౧౩

హీనే శాస్త్రాద్యర్చనే చ వైష్ణవం శాస్త్రమేవ చ
పంక్తీశస్యార్చనే హీనే తస్మంత్రం చ జయాదికాః. ౨౧౪

ఇంద్రాద్యర్చనహీనే తు తస్మాన్త్రం వైష్ణవం హునేత్
కలశేష్వప్రమాణేషు వైష్ణవం వాయుదైవతమ్. ౨౧౫

ఆగ్నేయం జహుయాన్మృతు హీనాస్వత్ర చ వైష్ణవమ్
భూదైవత్యం చ జహుయాన్మృతు సర్వాప్వయం విధిః. ౨౧౬

పర్వతేష్వప్రమాణేషు వైష్ణవం పావకం హునేత్
ధాన్యేషు వైష్ణవం చైవ వాయవ్యం చ హునేద్భుధః. ౨౧౭

అంకురేషు విహీనేషు వైష్ణవం గారుడం తథా
జహుయాద్వ్యావృత్తీశైశ్చైవ యథార్హం సంభరేత్పనః. ౨౧౮

వర్ణహీనేష్వమానేషు మంగలేషు తు వైష్ణవమ్
ఐంద్రం చ జహుయాత్కుర్యాద్యథాహాం సంభరేదపి. ౨౧౯

పంచగవ్యే మంత్రహీనే విహీనే యోగకర్మణి
జహుయాద్వైష్ణవం రాద్రం మంత్రేణైవ సుయోజయేత్. ౨౨౦

ఉక్తప్రమాణహీనేషు పంచగవ్యాదిషు క్రమాత్
ప్రధానేషు జలైః పూర్య ద్రవ్యాధిపమనుం తథా. ౨౨౧

వైష్ణవేనైవ మంత్రేణ సహ హుత్వా సమాచరేత్
ప్రాశసం ప్రోక్షణం వాపి శాస్త్రీఽస్మిన్ యత్ర చోద్యతే. ౨౨౨

అయమేవ విధిజ్ఞేయః పంచగవ్యస్య సర్వతః
సాధితే కలశే భిక్షే త్వస్యమాదాయ పూర్వవత్ ॥ ౨౨౩

ఆపూర్వాభ్యర్చ్య దశశో వైష్ణవం జాహుయాత్తతః
కలశానాం విపర్యాసే తద్ధృతేనైవ చాప్లుతే. ॥ ౨౨౪

వైష్ణవం ద్రవ్యదైవత్యం హుత్వా సంశోధ్య తత్సనః
శుద్ధోదైసాన్నిపయే చైచివ యథావచ్ఛ పునర్న్యసేత్ ॥ ౨౨౫

కృతే తు కలశన్యాసే శ్వకాకాదిభిరేవ వా
అస్పృశ్యైవాహుం సంస్పృశే సంసాధ్యాన్యత్తు పూర్వవత్. ॥ ౨౨౬

శాన్తిం వైష్ణవమంత్రాంశ్చ హుత్వా కార్యం సమాచరేత్
కృమికీటాదిపతన తత్తద్వివ్యం పరిత్యజేత్. ॥ ౨౨౭

అన్యదాదాయ జాహుయాద్వైష్ణవం ద్రవ్యదైవతమ్
రత్నాలాభే వైష్ణవం తు హుత్వా స్వర్గం తు నిక్షిపేత్ ॥ ౨౨౮

వస్త్రాలాభే వైష్ణవం చ శ్రీదైవత్యం చ హావయేత్
యథోక్తస్థుపసే హీనే కథం చిత్స్వపనం చరేత్ ॥ ౨౨౯

అథ వా కారయే చుచ్ఛిన్నపనం వా విధానతః

అతః ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి ప్రాయశ్చిత్తమథోత్సవే ॥ ౨౩౦

కాలాదిభేదస్తేషాం చ లక్షణం చ పురోదితమ్
పురస్కృత్య తిథిం కేచి త్కేచిన్నక్షత్రపూర్వకమ్ ॥ ౨౩౧

సంకల్పయన్త్యవధృథం వరమృతౌపవగఃకమ్
అకృతే నియతే కాలే కృతే వాఽనియతే తథా. ॥ ౨౩౨

కాలోత్సవే మహా దోషస్తత్ర కుర్యాత్తు నిష్కృతిమ్
ఉత్సవాత్పూర్వముద్దిశ్య మహాశాన్తిం త్ర్యహం చరేత్. ॥ ౨౩౩

విజ్ఞాప్య దేవదేవేశం తతః కాలోత్సవం చరేత్
అన్యథా తు కృతం కార్యమకృతం స్యాదసంశయమ్. ౨౩౪

అన్యస్మిన్ వాపి మానే తు న కుర్యాద్యది చోత్సవమ్
ఏష ఏవ విధిః ప్రోక్తః పరస్మిన్వత్సరే కృతే. ౨౩౫

ఏవం త్రివత్సరేభ్యస్సాన్యదత ఊర్ధ్వం విశేషతః
సప్తహస్త మహాశాంతిం కృత్వా తూత్సవ మాచరేత్. ౨౩౬

ఏవం ద్వాదశవర్షాంతం తతశ్చష్టాపనం పునః
తత్ర దేవో న రమతే యోఽసామ్రాజ్యవైవతమ్ ౨౩౭

యత్ర దేవాలయే విష్ణుస్థానమతే ప్రథమం తతః
తేనైవ కారయేత్సర్వమాచార్యేణాఽర్చకేన చ. ౨౩౮

తదభావే తు తత్తుల్యైః పౌత్రైః స్తదసంశయైస్తథా
తన్నియుక్తైః స్తదీయైర్వా పూర్వాభావే పరైశ్చరేత్. ౨౩౯

అన్యథా క్రియతే చేత్తు యజమానో విసశ్యతి
ఉత్సవాహస్సు హీనేషు ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్. ౨౪౦

వర్ధయేదైవిష్టవం కార్యం హాసయేన్న కదా చ న
ప్రమాదాద్వాఽప్యశక్తౌ వా కృత్వా సంప్రార్థయేద్ధర్మమ్. ౨౪౧

మహాశాంతిం తు హుత్యైవ శేషం కుర్యాత్ప్రియత్నతః
ఏష ఏవ విధిర్వృద్ధౌ న తు శ్రేయోఽభివృద్ధిదః. ౨౪౨

యదా త్వవభృథే దైవాత్కృతే వినిమయేన తు
అసంకల్పితవత్కుర్యాత్తత్ర పూర్వోక్త నిష్కృతిః. ౨౪౩

ప్రమాదాద్బుద్ధిపూర్వం వా తత్తద్వేలోత్సవాదిషు
అకృతేషు యథాశాస్త్రం కృత్వా తంత్రేణ వై పునః. ౨౪౪

మంత్రేణ వా పునస్సూక్తుం కాలేవభ్యధమాచరేత్
యజ్ఞస్యావభ్యుధోఽస్తస్యాన్నోత్సవస్తనస్తరమ్. ౨౪౫

అకృతోత్సవకార్యాణి యథోక్తం పూర్వమాచరేత్
నిత్యోత్సవం హవేః కుర్యాన్నిత్యశ్రీనిత్యమంగళః. ౨౪౬

హరినారాయణో దేవో నాలం దేవాస్తమస్పృతుమ్
ఆచార్యే యజమానే వా పూజకేన్యపదార్థిని. ౨౪౭

సప్తే సద్యస్తదాన్యస్తు వరయిత్వా సమాచరేత్
స దైవం ప్రతిబద్ధాతి కార్యం యత్కర్మ మానుషమ్. ౨౪౮

దేవేశమనుమాన్యైకమహాశాంతిం తు పద్మకే

* * * * *
స మృతో బ్రహ్మమేధాహవః పూతం తద్దాత్రముచ్యతే. ౨౪౯

సర్వే పదార్థినః ప్రోక్తా గురుపూర్వాః పదార్థినః
గామాస్తరం ప్రయాతే తు దీక్షామధ్యే పదార్థిని. ౨౫౦

అస్పృశ్యస్పృశదోషేణ సురాపానాదినా తథా
అనుక్తదోషైర్వా దుష్టే రోగాచ్చౌచాద్యసంభవే. ౨౫౧

శావాద్యాశౌచయోగ్యే వా శవానుగమనే తథా
వాహనే దాహనే వైవ ప్రేతాన్శ్రాద్ధభోక్తరి. ౨౫౨

శ్రాద్ధస్య యాజకే శ్రాద్ధశిష్టభోక్తరిభోక్తరి
దోషస్యాద్విధినా తత్ర మహాశాంతిమథాచరేత్. ౨౫౩

శ్రాద్ధకర్తరి నో దోషస్తత్ర దాతా భవేత్సహి
పరాన్నేన ముఖం దగ్ధం హస్తా దగ్ధా ప్రతిగ్రహాత్. ౨౫౪

పరస్త్రిభిర్మనో దగ్ధం బ్రహ్మశాపః కులః కలౌ

దీక్షామధ్యే నాఽన్యదీక్షాం గభాదీక్షాం వినా చరేత్. ౨౫౫

విధురే యజమానే తు దీక్షితః పురుషో భవేత్
సదారో వా ప్యదారో వా దీక్షితస్సాత్కలత్రవాః. ౨౫౬

దంపతీ యజమానౌ చేదయమభ్యుదయౌ భవేత్
అనగ్నిమత్యదారే వా గురౌ తం తు న దీక్షయేత్. ౨౫౭

అన్యస్మిన్ పదభాజి స్యాద్యథాసంభవమాదరః
వై ఘర్యసంభవే త్వేషాం మధ్యే దుష్మన్తి నైవ తే. ౨౫౮

వత్సరాశౌచమితరచ్చాశౌచం న ప్రవర్తతే
మాతాపిత్రోర్మృతౌ యత్తు ప్రోక్తమభ్యుదయే పునః. ౨౫౯

ధ్వజారోహణహీనే తు కృతే నిష్ఫల ఉత్సవః
కృత్యైవారోహణం తస్మాద్ధ్వజసోత్సవమాచరేత్. ౨౬౦

ధ్వజస్వారోహణం కృత్వా నాచరేద్ద్యది చోత్సవమ్
అజ్ఞానాదర్థలోభాద్వా మాసేఽన్యస్మింత్సమాచరేత్. ౨౬౧

నకుర్యాచ్చేద్దివితీయే తు మాసే కర్తా వినశ్యతి
తస్మాన్నప్కుటిమబ్జాఽగ్నౌ హుత్యా తూప్సవమాచరేత్. ౨౬౨

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ సృసూక్తం చైవ గారుడమ్
ధ్వజం శాస్త్రం చ చక్రం చ తథైవోత్సవదైవతమ్. ౨౬౩

వ్యాహృత్యస్తం చ హుత్వా తు వైష్ణవాః పూజ్య చాచరేత్

ధ్వజస్య లక్షణం వక్ష్యే యేన మాసేన కారయేత్. ౨౬౪
విమాసేన సమం వాధ సాదే నాఽర్ధేన వాఽధికమ్

పాదేనాధేన హీనం వా పంచధాపి ప్రకల్పయేత్. ౨౬౫

జయశ్రీకీర్తివిజయమంగలాభ్యాః ప్రకీర్తితాః
అర్థహీనం న కుర్వీత తదేవాఽగతికం భవేత్. ౨౬౬

తస్మాచ్చ హీనం నైవ స్యాదధికం స్యాత్తు శక్తితః
అవక్రమృజమన్యేనాఽసంబద్ధం కీలితాదిభిః. ౨౬౭

శక్త్యం మనోహరం దాసు గృహీత్వాఽ ఖండముత్తమమ్
తం చతుర్దశధా కుర్యాత్సులాలాగ్రే తేన కారయేత్. ౨౬౮

భాగమేకం విహాయాగ్రే తత్ర కుర్యాత్త్రిమేఖలాః
మేఖలానామథాఽయామస్తద్భాగేన సమో భవేత్, ౨౬౯

త్రితాలవిస్తృతం కుర్యాద్దండవిస్తృతమేవ వా
అస్తరం చ సమం తేషాం తిస్రః కుర్యాత్తు యష్టికాః. ౨౭౦

యష్టీ ద్వే పురతః కుర్యాత్పశ్చాదేకా విధీయతే
సర్వత్ర కింకిణీనాం తు కుర్యాచ్ఛతమశేషతః. ౨౭౧

పశ్చాచ్ఛేచం త్రిధా కుర్యాచ్ఛతద్ధా వా ధ్వజం బుధః
అష్టాశ్రం చ షడశ్రం చ చతురశ్రం చ వృత్తకమ్. ౨౭౨

మూలాదారభ్య కుర్వీత చతుర్ధా విహితం ధ్వజమ్
త్రిధా కృతే న కుర్యాత్తు షడశ్రం శేషమాచరేత్. ౨౭౩

ఆద్యం భాగం త్రిధా కృత్వా కేదీదేవం ప్రకుర్వతే
శిఖరం శిర ఇత్యాచుర్ధ్వేన శిఖరం భవేత్. ౨౭౪

ప్రచూడాత్పతితం గృహ్య శిఖరం స్థాపయేద్విధిః
స్ఫుటితేవాఽథ భిన్నే వా బింబసౌక్తవదాచరేత్. ౨౭౫

అధిష్టితే తు శిఖరే ద్విజైగ్మధాదిభిస్సకృత్

విషాదికరణే వాపి ఉషితే వా నిరస్తరమ్. ౨౭౬

వాస్తుహేలూమం చ వ్యుత్తైవ పర్యగ్నికరణం చరేత్
ఏష ఏవ విధిః ప్రోక్తో విమానశిఖరాదిషు. ౨౭౭

అధిష్ఠానేన పాదేన ప్రస్తరేణ చ సంయుతమ్
ధ్వజమూలే త్విష్టకాభిర్వేదిం కుర్యాన్మనోహరామ్. ౨౭౮

న తామవ్యధితిష్ఠేత నరో దీఘం జజీవిషుః
కిం పునస్తత్ర వక్ష్యమాలయాన్యవరోహణే. ౨౭౯

విమానం విష్ణురూపం స్యాన్న తత్పాదాదినా క్రమేత్
ధామప్రదక్షిణే పూర్వం కుర్యాత్తత్ర నమస్క్రియాః. ౨౮౦

న లంఘయేద్ధ్వజఛాయాం ప్రదక్షిణవిధిం వినా
గోపురస్య విమానస్య ప్రాకారస్యాలయస్య చ. ౨౮౧

ప్రచూడాదతిలంఘ్యైవ ప్రాణాయామశతం చరేత్
శివదృష్టిం విష్ణుస్మృతం దుర్గాయాః పాశ్చాత్యో దృశమ్. ౨౮౨

విఘ్నేశస్యార్ధవిదృష్టిం చ తీక్ష్ణమాహుగ్రసీషిణః
యావచ్చావతరే చ్ఛాయా తావతీ దోషభూమికా. ౨౮౩

దోషభూమిం పరిత్యజ్య నివాసం పరికల్పయేత్
త్యాగే సంపత్సమ్మద్ధిస్సాన్విదన్యథా విపరీతకృత్. ౨౮౪

రథ్యాదిభిర్యథా భూయాదస్తరం తన్న దోషకృత్
అథ వా శతదండాంతం త్యక్త్వావ్యే వసతిం జగుః. ౨౮౫

యావద్ధామాయతం తావత్పృథం వా ముఖమేన వా
తతోధికం తచ్చ తచ్చ కేదిదాహుగ్రసీషిణః. ౨౮౬

ధ్వజం నిత్యముశన్త్యేకే యజ్ఞైశ్చో హ్యనపాయాషు

తత్రారోహణకర్మాది నేచ్ఛన్తి పరమపర్యయః. ౨౮౭

ఔత్సవం ధ్వజమాస్థాప్య తత్ర కార్యం ప్రకుర్వతే
ధ్వజమేకం తు సర్వత్ర కేచిదాహుర్మనీషిణః. ౨౮౮

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ధ్వజదంజే తు నిష్క్రమే
ప్రమాదాత్పతితే భూమ్యాం ధ్వజే వాతాదినా దృఢే. ౨౮౯

అథగ్నే వా ౭ ధ థగ్నే వా ధ్వజం తత్ర పునః క్షిపేత్
అథగ్నే తం ధ్వజం గృహ్య కృత్వా మంత్రేణ తక్షణమ్. ౨౯౦

అధివాసాదికం కృత్వా తత్థానే స్థాపయేద్బుధః
థగ్నే ధ్వజే న సగ్రాహ్యస్తమపు విధినా త్యజేత్. ౨౯౧

తతో ౭న్యం ధ్వజమాదాయ స్థాపయేదవిలంబితమ్
చోరాద్యైర్బుద్ధిపూర్వం వా పాతితే పూర్వవద్విధిః. ౨౯౨

తత్రా ౭ధికం ప్రకుర్వీత శిల్పిభిస్తక్షణం పునః
అథగ్నధ్వజవత్కుర్యాదన్యత్పూర్వపదత్సరః. ౨౯౩

భాగేనా ౭నుపయుక్తస్య ధ్వజస్య త్యాజ్యతైవ హి
దుష్టభాగస్య దానేన న కదాచిత్పరిగ్రహః. ౨౯౪

అథ వా సుదృఢం గృహ్య ప్రతిష్ఠాం మహతీం చరేత్
దుష్టం భాగం వ్యపో హ్యైవ ప్రమాణం లక్షయేత్పునః. ౨౯౫

ప్రమాణమప్రమాణం వా ధ్వజం నా ౭న్యేన దారుణా
నంయుతాం వద్ధితాం కుర్యాదేష సార్వత్రికో విధిః. ౨౯౬

యస్తు తామ్రాదినా కుర్యాల్లోహేన కవచాదికమ్
బాలాలయం ప్రకల్ప్యైవ తత్ర కార్యం సమాచరేత్. ౨౯౭

స్థితమేవ ధ్వజం కుర్యాన్న తు తం చాలయేత్కవచేత్

దగ్ధం ధ్వజం పరిత్యజ్య పునరన్యం సమాహరేత్. ౨౯౮

ధ్వజేన్ద్రజాతిభిస్సుప్తే మహాశాన్తిమథాచరేత్
తైస్సమీపముపేతైస్తు సహస్రాచారితమూచరేత్. ౨౯౯

పతితే వాత్యయా చైవం ధ్వజస్య శిఖరే తథా
మేఖలాసు చ తత్సర్వం సవీకృత్య యథావిధి. 300

ధ్వజదండే తు సంయోజ్య ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్
ధ్వజస్య చలనే చాపి ప్రమాదాద్విశ్చకే తథా. 301

భగ్నైర్భగ్నైర్ధ్వజస్యోక్తనిష్క్రమితం తు సమాచరేత్
ఏష ఏవ విధిః ప్రోక్తో దండేష్వనేష్ఠు సర్వతః. 302

అశన్యాదినిపాతేన ధామన్యస్తరితే యది
దేవే నష్టే ధ్వజే సుస్థే ధ్వజస్యారాధనం భవేత్. 303

ఆలయం చ పునః కృత్వా తమేవారాధయేద్ధ్వజమ్
నిరీక్ష్య త్రిణి వహాణి దేవాగారే త్వనిర్మితే. 304

తత్ర దేవో న రమతే తద్ధ్వజం తు త్యజేత్సుధీః
అథ వా యత్ర కుత్రాపి ప్రతిష్ఠాప్య సమర్పయేత్. 305

అథ వక్ష్యే ధ్వజస్థానం యథాశాస్త్రవినిశ్చితమ్
వీరగోపురయోర్మధ్యే పంచభాగం ప్రకల్ప్య చ. 306

వీరాత్మక్వా చతుర్భాగం పంచమే ధ్వజసంస్థితిః
తత్సంధా తు ప్రశస్తం స్యాద్ధ్వజాసంభవమాచరేత్. 307

యది ప్రాకారబాహ్యే స్యాద్ధ్వజస్థానప్రవదాచరేత్
అనుక్తస్థాననిహితం తం చ శాస్త్రవదాచరేత్. 308

అశక్తౌ పునరన్యం చ ప్రాకారం కారయేత్క్రమాత్

దేవద్యుగ్విషయం కుర్యాద్ధ్వజం నై వాపరోక్షయేత్. 30౯
 యదా చాన్యాలయైర్వాపి గోపురాదిభిరేవ వా.
 లభ్యస్తరం భవేచ్ఛేత్తు ఛిద్రం కుర్యాత్తు దృక్ష్యథే. 3౧౦
 వృక్షాద్యైః పతితైః నాస్తి చాలితేఽవనతేఽపి చ
 తద్ధ్వజం పూర్వవత్కుర్యాత్త్రినూసాభ్యస్తరేఽత్వరః. 3౧౧
 కృమ్యాదిభిర్విహంగైర్వా కోటరాదా కృతే ధ్వజే
 కృత్వా బాలాలయం పశ్చాత్సమీకృత్యార్చయేత్సునః. 3౧౨
 రజ్జుబంధాదికరణే ధ్వజస్యారోహణే శృతే
 బాలాలయం స తత్ర స్యాద్వాస్తుశుద్ధిం సమాచరేత్. 3౧౩
 ప్రోక్షయేత్పంచగవ్యైస్తు ధ్వజమంత్రేణ హూయతే

అత ఉద్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి నిష్కృతావర్చనక్రమమ్. 3౧౪
 ఉక్తేన విధినా యత్ర నాస్తి దుష్టేఽపి వా ధ్వజే
 పునఃస్థాపనపర్యంతం కుర్యాద్వేణుధ్వజం శుభమ్. 3౧౫
 అథ వా కారయేద్విద్వాన్ సువర్ణరజతాదిభిః
 ధ్వజం తాలోన్నతం స్థాప్య గభఃగేహే తు పూజయేత్. 3౧౬
 అధివాసాది తత్సర్వం ప్రతిష్ఠాక్షవదాచరేత్
 అచలో వేణుదండస్యాద్గభఃగేహే భవేచ్ఛులః. 3౧౭
 ఉత్సనాదా తు సర్వత్ర వేణుదండం సమాచరేత్
 చలదండో వేణుదండ ఇతి స్యాదుత్సనేద్వయమ్. 3౧౮
 ఉత్సనాదా ప్రవృత్తే తు ఉక్తదోషే త్వయం విధిః
 ధ్వజస్థం గరుడం తస్మాదవముచ్య సమాహితః. 3౧౯
 నీత్వా తు యాగశాలాయాం సంస్థాప్య తు సమర్చయేత్.

- వేణుదండం ప్రతిష్ఠాప్య సద్యస్తస్మిక్ ప్రయోజయేత్. 390
- మహాశాన్తిం తథా కుర్యాత్సహస్రాహుతిమేవ చ
వైష్ణవం విష్ణుదైవత్యం గారుడం ధావజమేవ చ. 391
- సాదర్శనం చ కూశాస్మాండాన్ శతమష్టాధికం యజేత్
తథైవ దీపదండస్య భవేత్సర్వత్ర చ క్రమః. 392
- ధ్వజే నారోపయేద్దీపం దీపదండః పృథగ్భవేత్
తత్ర దీపం సమారోప్య న లభేత్ఫలమవ్యయమ్. 393
- ధ్వజే దీపం సమారోప్య వైష్ణవం శతశో యజేత్
ఆపత్కల్పం ప్రవక్ష్యన్తి ధ్వజే దీపాపరోహణమ్. 394
- దీపయుక్తే ధ్వజే నప్తే పూర్వవన్నిష్కృతిం చరేత్
వీశప్రతిష్ఠాహీనే తు ధ్వజస్యారోహణే కృతే. 395
- వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ నృసూక్తం ధావజమేవ చ
గారుడం దశశో హుత్వా ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ 396
- ధ్వజదేవస్య చక్రస్య శాంతనందీశయోస్తథా
హీనేఽర్చనే వైష్ణవం చ తద్దేవత్యసమన్వితమ్. 397
- హుతై వైవ పునరభ్యర్చ్య పశ్చాత్కార్యం సమాచరేత్
భేరీతాడనహీనే చ రాద్రం చ వ్యాహృతీస్తథా 398
- హుత్వా మహావ్యాహృతీశ్చ భేరీతాడనమాచరేత్
అగ్నిరాదిషు సర్వత్ర యత్ర ఘంటానినాదనమ్. 399
- ఏవ ఏవ విధిః ప్రోక్తః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్
ఆరోపితే తు గరుడే హీనే చైవ నివేదనే. 330
- వైష్ణవం ధ్వజమంత్రో చ హుత్వా గారుడమేవ చ

నివేదయేత్తు ద్విగుణం 'క్షుమ'స్వేత్యనుమానయేత్. 33౧

ముద్గాన్నే తు తథా హీనే వైష్ణవం వాయుదైవతమ్
ఆగ్నేయమింకారాదీంశ్చ గారుడం ధ్వజమేవ చ. 33౨

హుత్వా యత్నేన బహుశో మాద్దికం చ నివేదయేత్
వషణ్వాతాతపై సుమ్యగుపఘాతాదిసంభవే. 333

విష్ణాద్యుపహతే చైవ పక్షిణామసకృత్సకృత్
రజ్జావదిత్రుటనే చైవ ప్రమాదాత్పితనేపి చ. 33౪

పాతితే బుద్ధిపూర్వం వా అకాలేఽవ్యవరోపితే
శూద్రాద్యైరనులోమైర్వా స్పృశ్యే ధ్వజగతే పటే. 33౫

అశుచిం శోధయిత్వాన్యతనమీకృత్యాసమీకృతమ్
ఉత్సవాధిపదైవత్యం షడ్వారం జహుయాద్దురుః. 33౬

గారుడం ధ్వజమంత్రం చ సహస్రం చైవ హూయతామ్
తతశ్శేషం సమాప్యేత విపరీతం న కారయేత్. 33౭

ప్రమాదాద్బుద్ధిపూర్వం వా పటే దధేఽన్యమాహరేత్
శాంతిం పూర్వోదితాం కృత్వా ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ 33౮

అవరోహణముద్వాసస్తం చ మంత్రేణ కారయేత్
అవరోహణహీనే తు మంత్రేణోద్వాససం భవేత్ 33౯

తతశ్శేషం ప్రకుర్వీత అశక్తావవరోహణే
అప్రమాణం పటం గృహ్య మహాశాంతిం సమాచరేత్. 3౪౦

పునరన్యం సమాదాయ కర్మశేషం సమాచరేత్
హీనే తు చోత్సవారంభస్సవనే వైష్ణవం తథా. 3౪౧

విష్ణుసూక్తం సృసూక్తం చ వారుణం చైవ హూయతే

కుద్ధోదజై రభిషేకస్సాన్యత్ప్రియశ్చిత్తవిధిస్సత్ప్రతః 389

హీనే కాతుకబంధే తు వైష్ణవం శాస్త్రమేవ చ
సాదర్శనం చ హుత్వా తు కాతుకం బద్ధయేత్సరః. 393

యజ్ఞగారే కుంభవేద్యా హీనే వాఽప్యధికేఽపి వా
వైష్ణవం పావకం భూమిదైవత్యం చ హునేద్భుధః 398

తోరణానామలాభే తు హుచేద్దావారికాన్మనూః
హీనాయాం దర్శనమాలాయామాషణం హుత్యేతరాం క్రియాత్

అలంకారవిహీనే తు శ్రీదైవత్యం తథా హునేత్
ప్రాతర్పలిం తు నిర్వాప్య హీనే నిత్యోత్సవే తథా. 399

వైష్ణవం శాంతవీశౌ చ హుత్వా చోత్సవదైవతమ్
సాయం కుర్యాదుత్సవం తు ద్విగుణం కారయేత్క్రమాత్ 392

సాయం హీనం తు ద్విగుణం పాితరుత్సవమాచరేత్
ఏకకాలోత్సవశ్చేత్తు కృత్వా కాలద్వయం బలిమ్. 395

సాయాహ్నే చోత్సవం కుర్యాత్కాలాతీకేఽప్యయం విధిః
ద్వివేదతాస్సమావాహ్య ప్రథమేహని పూజయేత్ 396

ప్రాచ్యాది బలిదానం స్యాదీశానాస్తం ప్రదక్షిణమ్
దేవాహ్వానే వ్యత్యయస్సాన్యద్యతీహారోఽథ వా భవేత్ 397

పూర్వోక్తం నిష్కృతిం కృత్వా ద్విగుణం తు బలిం దదేత్
బ్రహ్మణశ్చ దగీశానాం బలిదానం తు వైత్తికమ్ 398

అదానే నిష్కృతిం కృత్వా పూర్వోక్తం పద్మణం బలిః
చతుష్పథాధిదేవానాం వృతూదీనామభేచ్ఛయా 399

ప్రథమావాహనాదర్వాగ్యత్యయే పూర్వనిష్కృతిః

ప్రథమం వాస్తుశుద్ధిసాన్యద్యత్ర వై దీయతే బలిః. 3౫3

అస్తం శుద్ధ్యన్తి రథ్యాస్తాశ్శుద్ధ్యన్తి సమయే పునః
అకృతాయాం వాస్తుశుద్ధా దద్యాద్రథ్యాసు చేద్బలిమ్ 3౫౪

శాన్తిం కృత్వా తు పూర్వాక్తాం వాస్తుశుద్ధిం పునర్బలిః
అస్తశ్శవే వాస్తుని తు స బలీశ్రమణం చరేత్. 3౫౫

శవముద్ధృత్య పశ్చాత్తు పర్యగ్నికరణం భవేత్
అకాలే బలిదానం స్యాదనురప్రీతివృద్ధిమ్. 3౫౬

అకాలే తు బలిం దత్వా కాలే తు త్రిగుణం బలిః
బలిభిముణదేశసాన్య ద్వేవస్య భ్రమణాయ హి 3౫౭

నాన్యత్ర చర్యా దేవస్య లఘుప్రోక్షణ మన్యథా
స హి శ్రద్ధోల్భవే దోషముశస్త్యేనం స హితరః. 3౫౮

వాస్తువృద్ధౌ తథా హ్రాసే గ్రామసీమానవీకృతౌ
అనుమాన్య చ దేవేశం శతాష్టకలశాన్లవః. 3౫౯

కృత్వా సీమాం వినిశ్చిత్వ తతః కార్యం సమాచరేత్
అస్తరా చోల్భవం కుర్యాత్సహస్రకలశాన్లవః 3౬౦

దేవతావాహనం కృత్వా తథైవోల్భవ మాచరేత్
దేవాదీనాం బలం యస్మాద్విద్ధతే స బలిస్సమృతః 3౬౧

శ్వసూకరాదిభిర్దుష్టైర్న భక్ష్యే బలిరుచ్యతే
బలిభగ్వాన్యసః ప్రోక్తో గోముఖ్యా మేధ్యజంతవః. 3౬౨

విపరీతే మహాన్ దోషస్తస్మిన్త్రైహ్వానయేచ్ఛతమ్
బలిశేషం స శూద్రోద్ద్యాదర్చనో బలిశేషభాగ్. 3౬౩

బలావనుంక్రకం ఖిప్తే సంఖిప్తే విధివజ్జితే

భక్షితే చానులోమాద్యైః పూర్వోక్తాం నిష్క్రూతిం చరేత్. 3౬౪

బలా పర్యుషితేఽత్యుష్ణే తథా చైవానివేదితే
నివేదనాత్పాగర్వాగ్వా దృష్టే శూద్రాదిభిర్బలా 3౬౫

పూర్వోక్తాం నిష్క్రూతిం కృత్వా సర్వత్ర ద్విగుణం బలిః
దేవతావాహనం యత్ర దేశే ప్రాక్ క్రియతే తతః 3౬౬

తత్రైవ బలిదానం స్యాద్భ్యావదుద్వాసనం భవేత్
మండలం చ జలం కూర్చయాహ్వినాధార ఉచ్యతే. 3౬౭

రథ్యాసు బలిదానాయ పీఠం శైలాదిభిర్భవేత్
బలిదానం తు గుప్తం స్యాన్న తత్పశ్యన్త్యవైదికాః 3౬౮

తత్థానం తు తిరస్కుర్యాత్కాలే యవనికాదిభిః
బలిప్రదానహీనే తు వైష్ణవం బలిరక్షకమ్ 3౬౯

హుత్వా తు నిష్క్రూతిం కుర్యాద్బలిదానం పునస్తదా
బలిద్రవ్యేఽథ వా పాత్రే పతితే భూతతే తథా. 3౭౦

భిన్నే నష్టే చ పూర్వోక్తం హుత్వాన్యం బలిమాహరేత్
బలిదానం తు కృత్యైవ భూతపీఠే క్షిపేత్తతః. 3౭౧

బలిశేషమయక్తే తు స్థానే బుద్ధ్యా తు నిర్వపేత్
వైష్ణవం చాక్షహమనుం వైష్ణవేనం చ గారుడమ్ 3౭౨

సాదర్శనం చ హుత్యైవ భూతపీఠే బలిం క్షిపేత్
హవిర్నివేదనే హీనే హీనే చ ద్విగుణార్చనే 3౭౩

శాన్తిం చ వైష్ణవం హుత్వా తథాఽభ్యర్చ్య నివేదయేత్
యథోక్త హుమామే హీనే తు వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్ 3౭౪

సృసూక్తం చ త్రయస్త్రింశత్కృత్వా హుత్వా హుతేత్సరః

- చక్రవీశామితానాం చ కుంభస్థానామథాఽపివా. 32౫
- దేవానామర్చనే హీనే వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్
సృసూక్తం శాస్త్రమంత్రో చ గారుడం చాక్రమేవ చ. 32౬
- హుత్వా పునస్సమభ్యర్చ్య విశేషేణ నివేదయేత్
దేవాలంకరణే హీనే శ్రీదైవత్యం చ వైష్ణవమ్. 322
- హుత్వా లంకారమాసాద్య విధినా భూషయేద్గురుః
అలంకారేషు ద్రవ్యేషు నిర్యాసం చస్తనం సుమమ్. 32౪
- తద్ధిత్యాన్యత్సమాదాయ ద్రవ్యం ప్రత్యాశ్య మంత్రతః
పంచగవ్యైస్సమభ్యుక్ష్య తేనాలంకార ఉచ్యతే. 32౯
- సృత్యే గేయేఽథ వా హీనే వైష్ణవం రుద్రదైవతమ్
స్తోత్రహీనే తథా బ్రాహ్మం హుత్వా సారస్వతం తతః. 3౪౦
- భక్తబృందైః పరివృతో హీనాయాం వారుణం తథా
వైష్ణవం శాస్త్రదైవత్యం హీనే పిచ్ఛాదికే తథా. 3౪౧
- వైష్ణవం జహుయాత్తద్వద్ధవిరక్షమనుం తతః
యానాత్కాలే యాగశాలాం దేవే న ప్రతిగచ్ఛతి. 3౪౨
- భవేన్నిత్యార్చనం తత్ర యత్రదేవోఽధివాసితః
భుజ్జివార్చనం యథా పూర్వం న తత్తోఽస్తి వ్యతిక్రమః. 3౪3
- దేవం ప్రత్యాగతం దృష్ట్వా పునరన్యోత్సవం చరేత్
దినవ్యసాయే కుర్యాచ్చ తత్కాలనియతోత్సవమ్. 3౪౪
- అతీతముత్సవం చాపి తంత్రేణాత్ర సమాచరేత్
తద్దినేష్యప్రమాదాచ్చేద్భూయాత్కాలస్య యాపనమ్. 3౪౫
- న జహ్యదేవకుర్యాచ్చ తత్కాలోచితముత్సవమ్

- అత్ర ప్రమాదే తు భవేత్పురోక్షైవ హి నిష్కృతిః. 3౮౬
- దీక్షితో వస్త్రమాల్యాద్యైః పంచాగార్భితభూషణైః
చరేన్నిత్యం విశుద్ధాత్మా విపరీతే తు దోషకృత్. 3౮౭
- దీక్షాంగస్య తు వస్త్రస్య తథా ప్రతినరస్య వా
నాశే తత్ర మహాన్ దోషస్తదాన్యత్పునరాహరేత్. 3౮౮
- సహస్రం విష్ణుగాయత్రీం హుత్వా శాన్తిమథాచరేత్
యావద్దీక్షాభవేత్తావద్దీక్షాంగస్య పరిగ్రహః. 3౮౯
- అస్తే తు తద్గతాశక్తిస్సన్ధ్యమేవాఽవహీయతే
అథ వా మోచనం కుర్యాదితి కే చిద్విదన్తి హి. ౩౯౦
- తత్ర పూర్ణాహుతిం కాలం ప్రవదన్తి విపశ్చితః
ప్రతిష్ఠాస్తే తు సా దీక్షా భవేదుత్సవసంగతా. 3౯౧
- న తత్ర దీక్షాసాంకర్యం ద్వయమేకత్ర చేద్యది

-
- అన్యోన్యం కలహాయస్తే యద్యాచార్యాదయః క్షతౌ. 3౯౨
- మహానసర్థస్తత్ర స్యాత్ప్రీతిభూగ్గురురత్ర హి
గురువాక్యం చ రాజాజ్ఞాం సమమాహుర్మహాషయః. 3౯౩
- దీక్షితే వస్త్రమానే తు నాన్యం తత్ర ప్రవేశయేత్
సప్యేకస్మిన్ భవేత్కార్య ఆచార్యద్వయ సంగతిః. 3౯౪
- ప్రమాదాద్బుద్ధిపూర్వం వా కలహే క్షతజనుః
క్షతాని వా భవేయస్తం విస్మజ్జన్యేన కారయేత్. 3౯౫
- న తస్య తు భవేద్దీక్షా మహాశాన్తిం తు కారయేత్
స దీక్షితో భవేదేవ పూర్వస్య ప్రణిధిస్స హి. 3౯౬
- యావదాశౌచసంక్రాన్తి రాశౌచేత్వశుచిర్భవేత్.

పునరన్యం సమాదాయ శేషం పూర్వవదాచరేత్.

౩౯౭

అదా మధ్యే తథా ౭ నై చ హినే బ్రాహ్మణభోజనే
త్రివారం తు మహాశాన్తిం హుత్వా బ్రాహ్మణభోజనమ్. ౩౯౮

దీప్తిగుణం కారయేచ్చైవ వైష్ణవానాం తు పూజనమ్
పునాతి పూజితస్పద్యః పాపభ్యో వైష్ణవస్సకృత్. ౩౯౯

అష్టైష్ట్యైశ్చ పాపంఽరూఢే దేవే త్వన్ధకృత్
తద్దోషశాన్తయే కుర్యాత్సహస్రకలశాన్లవమ్. ౪౦౦

అష్టైష్ట్యవకృతాపూజా హన్తి పుణ్యం పురాతనమ్
యానాత్తు పతితే దేవే శీఘ్రముద్ధృత్య సాదరమ్. ౪౦౧

శ్రుమ'స్వీత్యనుమాన్వైవ కుద్ధోదైరభిషిచ్య చ
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ సృసూక్తం సహితం క్రమాత్. ౪౦౨

దివాధిపస్య దైవత్యం హుత్వా చోత్సవమాచరేత్
చక్రవీశాఖమితాదీనాం చింతాభావే పృథక్ పృథక్. ౪౦౩

తండులోపరిపాత్రేషు కూర్చేమ్యివాహ్యా మంత్రతః
తత్తద్రూపం తు సంస్మృత్య సమధ్యర్చ్య విధానతః. ౪౦౪

హుత్వా చ తత్తద్దైవత్యం పశ్చాదుత్సవమాచరేత్
పతనే తు తక్తైశేషముద్ధృత్యైవ చ పూర్వవత్. ౪౦౫

స్నాపయిత్వా హునేత్తత్తద్దైవత్యం వైష్ణవం తథా

యానాత్తు పతితే చింతే హీనాంగే దోషగౌరవే. ౪౦౬

పద్మానలే మహాశాన్తిం హుత్వా తద్దోషశాన్తయే

ధృవబేరే సమారోహ్య తచ్చక్తిం విధినా తతః. ౪౦౭

కౌతుకం స్నాపనం వాఽథ బలిబేరమథాఽపి వా
యథాహాం సమలంకృత్య సమూహాహ్య యథావిధి. ౪౦౮

సమభ్యర్చోష్ఠ్యేత్సవం కుర్యాన్న తత్రీస్యాద్వ్యతిక్రమః
బేరాస్తరస్యాలాభే తు రత్నం వా కాంచనం తథా. ౪౦౯

న్యస్య పాత్రే సమూహాహ్య సమభ్యర్చ్య దినే దినే
మహాశాంతిం చ హుత్వైవ పునరుత్సవమాచరేత్. ౪౧౦

హీనాంగం చ పునశ్చేరం సంధానవిధినా పునః
సంధాయ చాత్వరేణైవ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్. ౪౧౧

పతనే గాయకాదీనాం శ్రీదైవత్యం చ వైష్ణవమ్
వాదకానాం తు పతనే బ్రాహ్మం శౌర్యం తథైవ చ. ౪౧౨

అచార్యాదీనాం తు పతనే సంక్షోభే చ తథాకృతే
అవకాశం వైష్ణవం తద్విధ్యజాదీనాం చ పాతనే. ౪౧౩

ధ్యాజం చ వారుణం చైవ వాయవ్యం చ హునేద్విధిః
వషణ్ధారాసు వాత్యాయాం విద్యద్యోజసమాహతౌ. ౪౧౪

కాలే న చోత్సవం కుర్యాత్కుర్యాచ్చేదైష్ణవం తథా
విష్ణుసూక్తం నృసూక్తం చ శ్రీభూదైవత్యమేవ చ. ౪౧౫

హుతోత్సవం ప్రకుర్వీత విపరీతే తు దోషకృత్
వీభ్యస్తరే వషణ్ధారాప్రవేశేఽశనిగర్జితే. ౪౧౬

తృణపాంసు సమాయుక్తవారస్పశేః విశేషతః

- కలహభ్యనిసంయుక్తే గేవం సంస్సాప్య మంత్రవిత్. ర౧౭
- వైష్ణవం దిద్దైవత్యం చ వాసుణం వాయుదైవతమ్.
యద్దేవాదీంశ్చ హుతైర్వివ పునరుత్సవమాచరేత్. ర౧౮
- కలహే దుధిరస్మాివే దాహే చాప్యత్సవే తతః
వైష్ణవం చాగ్నిదైవత్యం బ్రాహ్మం రాద్రం తక్షశ చ. ర౧౯
- తద్దినాధిపదైవత్యం జహుయాత్ప్రీత్యధిర్మ
ఆలయాభ్యస్తరే చైవ శస్త్రాద్వైర్మరణే సతి. ర౨౦
- తచ్ఛీఘ్రముపహయైవ వద్మాగ్నౌ జహుయాత్తథా
మహాశాన్తిం తద్దినాధిదైవత్యం చ విశేషతః. ర౨౧
- వీధ్యాం చేన్మరణాదాతు తచ్ఛీఘ్రం తు వ్యపోహ్య చ
శాన్తిఃపాలామం చ హుతైర్వివ పునరుత్సవమాచరేత్. ర౨౨
- నాడికాయా అథార్యాక్చేత్పునరుత్సవమాచరేత్
ఆలయస్యాశీతిదండాభ్యస్తరే తు శవే సతి. ర౨౩
- తత్ప్రొత్సవం స కుర్యాత్తు కుర్యాచ్ఛేత్స విసశ్యతి
తచ్ఛీఘ్రముపహయైవ ప్రియశ్చిత్తం యథోదితమ్. ర౨౪
- మహాశాన్తిం పాషాదం చ చహుత్వా చోత్సవమాచరేత్
సగరే విధిశేషస్సాన్యస్థ్రామే నైష వికల్ప్యతే. ర౨౫
- అస్తశ్శవే నైవ కుర్యాదుత్సవం గామిమృద్ధయే
-
- ధ్వజస్వరోహణాదూర్ధ్వం యావత్తీర్థదినం భవేత్. ర౨౬
- అన్యోత్సవం శుభం కర్మ కుర్యాచ్ఛేదాభిచారికమ్
తద్దోషశమనాయైవ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్. ర౨౭
- స్మసూక్తం పాషాదం చైవ హుత్వా విప్రాన్స్తు భోజయేత్.

తీర్థాహమ్నూర్వరాతౌ తు హీనే కాతుక బంధనే. ౪౨౮

శయనే వా వైష్ణవం చ శ్రీభూదైవత్యమేవ చ
సాదర్శనం చ హుత్వాస్తే యథోక్తం తు సమాచరేత్. ౪౨౯

తీర్థాహ్ననే తు కాలస్యాఽతీతే హీనే చ వైష్ణవమ్
వారుణం స్కందదైవత్యం హుత్వా చోక్తం సమాచరేత్. ౪౩౦

ధ్వజావరోహణే హీనే తద్రాతౌ ధ్వజమేవ చ
గారుడం వైష్ణవం హుత్వా దేవేశం ప్రార్థయేద్దురుః ౪౩౧

అవరోహణకాలే తు బతా హీనే విశేషతః

ధ్వజదేవం సుసంపూజ్య వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్ ౪౩౨

తదాలయస్థదేవానాం మంత్రాంత్రైచ విశేషతః

హుత్వా దేవేశమభ్యర్చ్య ధ్వజం సమవరోహయేత్ ౪౩౩

ఉత్పవాంతాప్లవే హీనే వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్

పురుషసూక్తం జయాదీంశ్చ మూర్తిమంత్రైశ్చ హవయేత్ ౪౩౪

అత్రాఽనుక్తేషు దోషేషు ప్రాయశ్చిత్తం భవేదిదమ్

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ నృసూక్తం చ తథైవ చ ౪౩౫

హూయతే విష్ణుగాయత్రీ సర్వపాపప్రాణాశిని

ఏవమష్టావింశతిర్వా శక్తావష్టోత్తరం శతమ్ ౪౩౬

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

ప్రకీర్ణాఽధికారే నప్తవింశోఽధ్యాయః.

అథాఽష్టావింశోఽధ్యాయః.

— ప్రా య శ్చి త్త మ్ —

అథాస్పృశ్యస్పృశకే తు ప్రియశ్చి త్తం ప్రవక్ష్యతే
సర్వమూషకమంశాకమాద్భారనకులాదిషు

౧

గర్భగారం ప్రవిష్టేషు విఘ్నాత్రాదివిసర్జనే
వ్యపాహ్య తత్పంచగవ్యైస్తథాబ్లింగాభిరేవ చ

౨

వైష్ణవం విష్ణుగాయత్రీం శతమష్టోత్తరం జపేత్
ధృపం చై వాధితృప్తతు విఘ్నాత్రాదివిసర్జనే

౩

క్షీప్రం వస్త్రేణ సంశోధ్య మార్జయిత్వా కుశేన చ
'అహా హిరణ్యవర్ణా'భిః 'పాపమానీ'భిరేవ చ.

౪

సంస్కృత్య చార్పయేద్దేవమన్యథా విపరీతకృత్
స్పృశేత్తైరేవ బింబానాం శుద్ధోదైస్సాన్నపయేద్విధిః

౫

ఉదక్యయా సూతికయా రజకేనాస్త్యజాతిభిః
ప్రథమావరణే విష్టే చార్చాప్తానే చ పఞ్చదామ్.

౬

ప్రవిష్టే చాఽథ సంస్పృష్టే దార్భణోద్దీప్య వహ్నినా
హుత్వా చ వాస్తుయజ్ఞేన పంచగవ్యైస్సముత్య చ

౭

కృత్వా పుణ్యాహమస్తే తు నిత్యాగ్నౌ జహుయాత్తతః
దావాఽకమనుం చైవ ద్వారపాలం చ వైష్ణవమ్.

౮

బాహ్యవరణపక్షే తు మార్జనేహోపలేపనైః
ప్రోక్షణైర్వాస్తుయజ్ఞేన శుద్ధిర్భవతి సర్వతః.

౯

అర్చాకాలే తు దృష్టేషు చైతేషు విధినా హరిమ్
సంస్నాప్య పంచగవ్యైస్తు శుద్ధోదేసాన్నిప్య చాఽత్యరః ౧౦

ప్రోక్షతైః ప్రోక్ష్య హుత్వా తు పూర్వవచ్చార్చయేత్తతః
ఏతేషు సంప్రవిష్టేషు చాలయాఽభ్యస్తరే తథా ౧౧

తత్సప్తప్రహవిహం చైవ ప్రమాదాత్తు నివేదనే
శోధయిత్వాఽథ తద్ద్రవ్యం యథావిధి విశేషతః ౧౨

వాస్తుఃపూజం చ హుత్వాఽథ పర్యగ్నికరణం చరేత్
పంచగవ్యైస్సమభ్యుత్య పుణ్యాహమపి వాచయేత్. ౧౩

సంస్నాప్య కలశైర్దేవం హుత్వా నిత్యాఽనలే తతః
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ నృసూక్తం రాద్రమేవ చ ౧౪

బ్రాహ్మం చ శ్రీమహీసూక్తే బ్రాహ్మణా భోజయేత్తతః
స్పృష్టేతు చైతైర్బింబేషు ధృవాదిషు విశేషతః ౧౫

కృత్వా తు పూర్వవచ్చుద్ధిం వాస్తుఃపూజం చ కారయేత్
పర్యగ్నిపంచగవ్యాభ్యాం శోధయిత్వా తతః పరమ్. ౧౬

సంస్నాప్య కలశైర్దేవమబ్జాగ్నా విధివత్తదా
మహాశాంతిం చ హుత్వైవ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ ౧౭

శూద్రాద్వైరనులోమైశ్చ స్పృష్టం దత్వా హవిస్తతః
పంచగవ్యైశ్చ శుద్ధోదేదేవం సంస్నాప్య చాదరాత్ ౧౮

పుణ్యాహం కారయేత్పశ్చుద్ధిగుణం తు నివేదయేత్
మహాపాతకభిక్షైశ్చ చండాలైః పుల్కసాదిభిః. ౧౯

ఆలయే సంప్రవిష్టే తు తత్సప్తప్తే వినివేదితే
సప్తాహం మహతీం శాంతిం హుత్వాబ్జాగ్నా విధానతః. ౨౦

సంస్కృత్య కలశైర్దేవం ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్
పునశ్చ ధృవబేరే వా బింబేష్యస్యేషు మందిరే. ౨౧

స్పృష్టేషు పూర్వపచ్చుద్ధిం కృత్వా ద్విగుణమేవ చ
హుత్వా తు మహతీం శాంతిం సంస్కృత్య కలశైర్విభుమ్. ౨౨

ప్రతిష్ఠా క్షత్రమేణైవ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్
పతితే చైవ పాపంఢే చాన్యశంత్రేణ దీక్షితే. ౨౩

ప్రవిష్టే గర్భగేహే తు వాస్తుశుద్ధిం విధాయ చ
హుత్వా తు మహతీం శాంతిం ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్. ౨౪

ఉక్తేషేతేషు సతతం ప్రథమావరణే తథా
ద్వితీయే వా సంచరత్సు మాసేఽతీతే విశేషతః. ౨౫

మాసమేకం మహాశాంతిం హుత్వా కృత్వా విధానతః
కర్షణాది పునః కృత్వా ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్. ౨౬

తథా సంవత్సరేఽతీతే త్యక్త్వా చావాహనాదికమ్
కాతుకాదీంతుసంరక్ష్య గర్భాగారాని సర్వతః. ౨౭

వాసయేద్దా విశేషేణ మాసేఽతీతే విశేషతః
సర్వత్ర శుద్ధిం కృత్వా తు హుత్వా మాసత్రయం తతః. ౨౮

మహాశాంతిం తథా కృత్వా కర్షణాది పునః క్రియాః
బాలాలయం చ సంకల్ప్య బింబశుద్ధిమథాచరేత్. ౨౯

జలాధివాసనాద్యైశ్చ తథా విత్తానుసారతః
అశీత్యధికసాహస్రైర్సంస్కృత్య కలశైర్హారివిమ్. ౩౦

బ్రాహ్మణా భోజయిత్రైవ సంపూజ్యాపి చ వైష్ణవా
బాలాలయే ప్రతిష్ఠాప్య దేవేశం విధివత్తతః. ౩౧

అలయం చైవ సర్వత్ర నవీకృత్య విశేషతః
మహాప్రతిష్ఠాం కృత్యైవ దేవదేవం సమర్పయేత్. 30

ఏతైస్సంసర్గిణాం స్పృశే- సూతికోక్తైవ నిష్క్రుతిః
స్పృశే తత్సంసర్గిణాం చ శుద్ధిసాన్న్యోన్నిపనాదినా. 33

తతస్సంసర్గిణాం చైవ న దోషః పరికథ్యతే

అశౌచవద్విజస్పృష్టహానిషాం చ నివేదనే. 34

ఏకాహం తు మహాశాంతిం హుత్వా సంస్నాప్య చోదకైః
పుణ్యాహం వాచయిత్వైవ పూర్వవచ్ఛ సమర్పయేత్. 35

స్పృష్టేషు చాఽథ బింబేషు కాతుకాదిషు వా ధృవే
పూర్వవన్మహతీం శాంతిం హుత్వా సంస్థాపయేత్పునః. 36

ద్రవిష్టే చాలయాద్బాహ్యే సర్వత్ర చ యథాహాకమ్
గౌరవం లాఘవం జ్ఞాత్వా సర్వమూహ్యైవ కారయేత్. 37

ఖద్యోతపక్షిజాతాదిప్రవేశే చాలయాన్తరే
స్పృశే చైవ బింబానాం కృత్వా పర్యగ్ని పూర్వవత్. 38

సంశోధ్య పంచగవ్యైస్తు శుద్ధోదైరభిషిచ్య చ
ప్రోక్ష్యైః ప్రోక్ష్య నిత్యాగ్నౌ ఛల్లాం వా వైష్ణవం హునేత్. 39

బింబాదీః తత్సూరిపస్థా సంతోధ్యైవ చ పూర్వవత్
శుద్ధోదైసాన్న్య పుణ్యాహం కృత్వోక్తం సూమమాచరేత్.

పూర్వముక్తేషు దేశేషు శ్వాదీనాం వా నృణామపి
ఛేదనే తాడనే చైవ రక్షసావే మృతౌ తథా. 40

తద్యోపోహ్య చ తద్దేశశుద్ధిం కృత్వా విధానతః
వాస్తుహూమం చ హుతై ఏవ కలశైస్సాన్నిప్య సప్తభిః. ౪౨

తద్దోషశమనార్థం చ మహాశాంతిం హునేత్తతః
లభ్యర్చ్య పూర్వపద్దేవం హవిస్సమ్యక్ష్మి వేదయేత్. ౪౩

సంభూతే త్వాలయాద్భాష్యే కృత్వా పర్యగ్ని పూర్వవత్
దేవం శుద్ధోదకైస్సాన్నిప్య శాంతిం హుత్వా విధానతః. ౪౪

సంపూజ్య వైష్ణవాంశ్చైవ పూర్వవత్సమ్యగర్చయేత్
దేవేశస్య శవే దృష్టే సంసాన్నిప్య కలశై హోరయేత్. ౪౫

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పౌరుషం జహుయాత్తతః

గజాశ్వసశుముఖ్యేషు ప్రథమావరణే పునః, ౪౬

మృతేషు తద్యోపోహ్యైవ ఖనిత్వా తాదృశం ఫలమ్
వాస్తుహూమం చ హుత్వా తు శుద్ధోదైరభిషిచ్య చ. ౪౭

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పౌరుషం జహుయాద్విధిః

ప్రస్వేదే రుధిరస్యావే రోదనే జల్పనే తథా ౪౮

హాసే దృష్టే మహాబేరే సత్సు ధూమాదిషు స్వతః
ఆలయాభిముఖే బ్రాగ్నిం సాధయిత్వాఽథ వైష్ణవమ్. ౪౯

విష్ణుసూక్తం నృసూక్తం చ ఈంకారాః పారమాత్మికమ్
హుత్వా సంసాన్నిప్య దేవేశం కలశైస్సప్తభిః క్రమాత్. ౫౦

సమభ్యర్చ్య హవిర్దత్వా బ్రాహ్మణాః భోజ్య సాదరమ్
వైష్ణవాంశ్చ సుసంపూజ్య దద్యాదాచార్యదక్షిణమ్. ౫౧

తృణవల్మీకీటాదాపుత్పన్నే తత్ర పూర్వవత్
శాంతిం పూర్వోద్దితాం హుత్వా భోజయిత్వాఽపి బ్రాహ్మణాః.

దేవం బాలాలయే స్థాప్య నవీకరణమాచరేత్
విమానే తు మాతాద్భిన్నే పతితే వా విధానతః. ౫౩

శాంతిం మాసత్రయం హుత్వా కషణాది విధాయ చ
బాలాలయం చ సంకల్ప్య కృత్వా చాప్సవిధివాసనమ్. ౫౪

లింగేశుద్ధిం తు కృత్వైవ సంస్నాప్య కలశై హారిమ్
అశీత్యధికస్నాహస్త్రిర్యథావిభవవిస్తరమ్. ౫౫

బ్రాహ్మణా భోజయిత్వైవ సంపూజ్యైవ తు వైష్ణవాః
దేవం బాలాలయే స్థాప్య నవీకృత్యాలయాదికమ్. ౫౬

సర్వత్ర చావిశేషేణ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్

తత్ప్రాశనిహతే చైవ మఱికాదిభిరావృతే. ౫౭

సంస్నాప్య కలశై దేవం పూజాం కృత్వా విశేషతః
ప్రభూతం తు నివేద్యైవ హుత్వా శాంతిం విధానతః. ౫౮

బ్రాహ్మణా భోజయిత్వైవ పునస్సంధానమాచరేత్

ఘోషిణీలీ వినష్టే తు విమానోపరి సంస్థితే. ౫౯

విమానకల్పవత్కృత్వా పునస్సంధానమాచరేత్
ఆకాశే ప్రతినూర్యస్య దర్శనే వైష్ణవం తథా. ౬౦

స్థారం చ దశకృత్యస్తు హుత్వాఽభ్యర్చ్య విశేషతః
దిగ్దాహే వైష్ణవం దిద్వైవత్యమాగ్నేయమేవ చ. ౬౧

శిలావర్షే వారుణం చ వైష్ణవం త్రిశప్తత్రింశతా
అకాలే శశిసః పూర్వాక్షయే వా ప్రతిదర్శనే. ౬౨

మహాత్మాతే చ మహతీం హుత్వా శాన్తిం విధానతః
దేవం విశేషతోఽభ్యర్చ్య బ్రాహ్మణా భోజయేత్తతః. ౬౩

ఆలయాభ్యస్తరే బాహ్యప్రాకారే వా విశేషతః
రక్షస్త్రీదర్శనే చైవం తం దేశం పరిశోధ్య చ ౬౪

దేవం విశేషతోఽభ్యర్చ్య హవిస్సమ్యక్షే కేదయేత్
ధ్రువవేరే కాతుకాదా స్పృష్టే చైవ ధ్రువోదితామ్. ౬౫

శుద్ధిం జలాధివాసం చ కృత్వా సంస్థాపయేత్పనః
గర్భాలయే తు సర్పాదిదర్శనే తద్వ్యవహార్య చ ౬౬

గోమయేనోపలిప్యైవ గవ్యైరభ్యుక్ష్య పంచభిః
బౌషాసనాగ్నిమాధాయ వైష్ణవం శాన్తిమాచరేత్ ౬౭

పుణ్యాహం వాచయితైవ బ్రాహ్మణా భోజయేత్తతః
సర్పాదా తు మృతే తత్ర తద్వ్యవహార్యపలిప్య చ ౬౮

పంచగవ్యైస్తు సంప్రోక్ష్య వాస్తుశుద్ధిం విధాయ చ
సంసన్నాప్య కలశై దేవం చతుర్వింశతిభిస్తదా ౬౯

ఏకాహం పౌండరీకాగ్నా మహాశాన్తిం విధాయ చ
ధ్రువాదిషు తు బింబేషు ముహుస్సప్తృష్టేషు తైస్తథా ౭౦

దేవం శుద్ధోదకై స్నాన్విప్య మహాశాన్తిం విధాయ చ
పుణ్యాహం వాచయితైవ విశేషార్చనమాచరేత్. ౭౧

మృతే ప్రాసాదబాహ్యే తు తద్వ్యవహార్య చ పూర్వవత్

ప్రాక్షణైః ప్రాక్ష్య చ హునేద్దిగ్దైవత్యం చ వైష్ణవమ్ 29

పాకస్థానే గోపురాదా మృతే సర్వే వ్యపోహ్య చ
ఉపలిప్య చ నిత్యాగ్నౌ వైష్ణవం చ విశేషతః. 23

తత్థానాధిపదై వత్యం దశశో జహుయాద్విధిః

ఆలయాభ్యంతరే చైవ సర్వత్రావరణేఽసి వా 24

మహావాతేఽతివృష్టౌ వా శత్రుచోరాద్యుపప్లవే
సంస్నాప్య కలశైర్దేవం వాస్తుహూమం విధాయ చ. 25

పర్యగ్నిపంచగవ్యాభ్యాం శోధయిత్వా విహనతః
పుణ్యాహం వాచయిత్వైవ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్ 26

నృసూక్తం శ్రీమహీమంత్రా బ్రాహ్మం రాద్రం విశేషతః
ప్రాజాపత్యం చ హుత్యైవ బ్రాహ్మణా భోజయేద్విధిః 22

అథ వక్ష్యే విశేషేణ భయరక్షార్థనిష్కృతిమ్
చోరైరమితైర్ద్రావణ వా పరచక్రేణ సంకులే. 27

లోహజప్రతిమానాం చ తిరోధానం ప్రకల్పయేత్
శుచౌ దేశే సుగుప్తే తు ఖనిత్వా చావటం ఘనమ్. 28

సికతాభిః ప్రపూర్వైవ కుశానాస్తీర్య చోపరి
అవళేఽభ్యర్చ్య భూదేవీమాహాహి'ష్ఠేతి ప్రాక్ష్య చ. 29

దేవాగారం పృథివ్యైవ యజమానయతో గురుః
దేవదేవం ప్రణమ్యైవ సమభ్యర్చ్యైనుమాన్య చ. 30

యూపత్కాలం భయం భూయాత్తావదీశ జనార్దన

హరిన్యా సహితస్తత్ర శయ్యాథా' ఇతి సన్మనుమ్ ౮౨

విజ్ఞాప్య శక్తిం బింబస్థాం ధ్రువబేరేవరోపయేత్
బేరాథావే తు హృదయే సమారోప్య విధానతః ౮౩

ఘరం రంహా' ఇతి ప్రోచ్య పీఠాదాదాయ చాఽత్సరః
'ప్రతద్విష్ణుస్తవత' ఇత్యవటే న్యస్య రక్షితమ్ ౮౪

'యదైవిష్ణవమితి ప్రోచ్య పాక్షిరశ్శాయయే తతః
అవటం సికతాభిర్వా మృదా వా పూర్య యన్నతః ౮౫

అద్భిద్రం సునృథం కుర్యాదవటం పరిరక్షితమ్
పశ్చాదభ్యస్తరం గత్వా దేవదేవం ప్రణమ్య చ ౮౬

గ్రథితం పంచదశభిర్దర్శైః కూర్చం ప్రగృహ్య చ
ద్వాదశాఽంగులదీర్ఘమ్ జీవస్థానే నిధాయ చ. ౮౭

ధృవబేరాత్సమాదాయ తత్కూర్చేర్చనమాచరేత్
బాలాలయం భవేచ్ఛేత్తు అర్చాపీఠే విశేషతః. ౮౮

కూర్చం సన్న్యస్య హృదయాత్ప్రణిధ్యాం వినివేశ్య చ
కూర్చం తు బింబవత్స్మృత్వా మనసైవాక్షరాణి తు ౮౯

తత్తత్థానే తు సంస్కృత్య సన్న్యస్యాఽవాహ్య చార్చయేత్
స్థుపనాదా తు సంప్రాప్తే కుర్యాదభ్యక్షణం బుధః ౯౦

మాసాదూర్ధ్వం తు తత్కూర్చం వ్యపోహ్యన్యం నిధాపయేత్
కాలే తు బింబముద్భ్రష్ట్య సంశోధ్యాన్మాదిభి స్తదా ౯౧

పుణ్యాశ్చ నై కృతేఽస్పృశ్య స్పృశే త్వవిలంబితమ్
కృత్వా జలాధివాసాదీనంకురార్పూపూర్వకమ్ ౯౨

ఆలయాభిముఖే వాపి దక్షిణే వా మనోరమే

ప్రపాయాం మండపే కూటే యద్వాఽబ్జాగ్నిం విధాయ చ ౯౩

తదుత్తరే వాస్తుహోమం హుత్వా బింబసమీపతః

పర్యగ్నికరణం కృత్వా గవ్యైస్సంశోధ్య పంచభిః ౯౪

అబ్జాగ్నౌ పశ్చిమే భాగే బింబార్థాధికవిస్తృతామ్

భాగోన్నతాం యథాలోభోన్నతాం ధాన్యైర్విధాయ చ ౯౫

వేదిం మనోహరాం చైవ వాసాంస్సాస్తీర్య పంచ చ

సంస్పృశ్య కలశైర్దిక్షైశ్చతుర్దిశభిరేవ చ ౯౬

పుణ్యాహస్తే ప్రతిసరం బద్ధ్వా కాతుకపూర్వకమ్

జేరాణి దేవీసహితం శాయయేచ్ఛయనే శుభే. ౯౭

అవతారాణాం తు శయనం పృథగేవ విధీయతే

పరిషిచ్య చ పద్మాగ్నౌ హస్తాశ్రీశంసనమాచరేత్. ౯౮

దేవేశస్య చ దేవ్యాశ్చ అవతారగణస్య చ

దక్షిణప్రణిధౌ చైవ పాషాదానామథోత్తరే. ౯౯

ఆవాహ్య కృత్వా నిర్వాపం హునేదాజ్ఞాహుతిః క్రమాత్

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పురుషసూక్తం తథైవ చ. ౧౦౦

గాయత్రీ వైష్ణవీ చైవ ద్వాదశాక్షరమేవ చ

ప్రాజాపత్యం మిందాహుతి విచ్ఛిన్నం జాహుయాదయమ్. ౧౦౧

శాన్తిహోమ ఇతి ప్రోక్తా మహాశాన్తిం జగతుః పరే

షడ్మాసే సమతీతే తు హుత్వా శాన్తిం విశేషతః. ౧౦౨

సక్తులౌజతిలాపూపై రాజ్యమితైస్తు వైష్ణవమ్

విష్ణుసూక్తం చ ప్రత్యేకం శతశో జహుయాద్విధిః ౧౦౩

శ్వేతం రక్తం సరోహతమలాభే బిల్వకచ్ఛదమ్
ఘృతాప్లుతం తు నైష్ఠవ్యా గాయత్ర్యా జహుయాత్తథా ౧౦౪
సర్వదైవత్యరుస్తే చ జహుయాత్పారమాత్మికమ్
ఏనమేకే మహాశాస్త్రహోమమాచక్షతే బుధాః ౧౦౫

వశ్చాదప్యవతారాణాం తత్తన్మంత్రం విశేషతః
పృథగ్జ్ఞోత్తరశతం హుత్వా రాత్రిం నయేత్తతః. ౧౦౬
స్నాత్వా ప్రభాతే దేవేశం ప్రణమ్య ప్రణవేన తు
బోధయిత్వాఽభివన్ద్యైవ కరుణాభేక్షుశ్చ మే ౧౦౭
శతం సహస్రమయుతమసంఖ్యేయం ముహుర్ముహుః
కృతానామపరాధానామితి సంప్రద్యో భక్తితః. ౧౦౮
ప్రాచీన వస్త్రమాల్యాదీన్ వ్యసోహ్యన్వేష్యభూష్య చ
సర్వవాద్య సమూహుక్తం శాకునం సూక్తముచ్ఛరన్ ౧౦౯
తోయధారాం పురస్కృత్య గచ్ఛేత్తు పురతో గురుః
స్థాపకా దేవముద్ధృత్య కృత్వా ధామప్రదక్షిణమ్ ౧౧౦
అభ్యస్తరం ప్రవిశ్యైవ స్థాపయేయశ్చ పూర్వవత్
దేవపాదౌ గురుస్సృష్ట్యావై నైష్ఠవం విష్ణుసూక్తకమ్. ౧౧౧
పౌడషం చాత్మసూక్తం చ జప్త్వా ధ్యాత్వా విధావతః
ధృవాద్వా హృదయాచ్ఛక్తిం ప్రణిధ్యాం తు నివేశ్య చ ౧౧౨
కృత్వాఽక్షరాణాం విన్యాసమావాహనమథాచరేత్

తదాలయగతాం శైవవ దేవానన్యాయం త్సమాహ్వయేత్. ౧౧౩

పుణ్యాహం వాచయేత్పశ్చాద్యథోక్తం పూర్వమాచరేత్
యజమానోపి శుద్ధాత్మా దద్యాదాచార్యదక్షిణామ్ ౧౧౪

పశ్చాదగ్నిం పరిస్తీర్య శాన్తిహేమామం సమాచరేత్
యథావిభవవిస్తారముత్సవం స్తుపనం చరేత్ ౧౧౫

అశక్తస్త్విపనం కుర్యాదన్యత్సర్వం చ పూర్వపత్
కూర్పాదావర్చనే హీనే తన్నిష్క్మతిమథాచరేత్ ౧౧౬

ఏవం చేద్యత్సరేఽతీతే పునస్థాపనమాచరేత్
అవతారివిశేషస్య పృథక్కుర్యాదితీతరే ౧౧౭

తేహం పునః ప్రతిష్ఠా చేత్తత్తద్దోమం తు కే చన
ఇథం స్యాద్భయరక్షార్థవిష్కృతిస్సర్వసిద్ధిదా. ౧౧౮

అథ వక్ష్యే విశేషేణ పునర్బాలాలయం బుధాః
మహాబేరే విమానే చ పతితే జరితే తథా. ౧౧౯

భిన్నేఽంగహీనే నిహతే వాత్యయాఽశనినాఽథ వా
వర్ణక్షయే స్థలభ్రంశే గర్భగేహస్య చాఽన్యథా. ౧౨౦

వీరగర్భాదినాశే వా అస్పృశ్యైర్వా ప్రవేశనే
ఉన్నతస్థాపనేచ్ఛాయాం కుర్యాద్బాలాలయం హరేః ౧౨౧

బాలాలయేఽభ్యర్చ్యమానే సః భూతే స్థానసంకటే
చండాలాధిష్ఠితే చైవ స్థాననాశే న్రాదాదిభిః. ౧౨౨

అన్యత్ర తూచితే దేశే కృత్వా పూర్వోక్తమార్గతః
కషణాదిక్రియాస్సర్వా బింబమానీయ చాదరాత్. ౧౨౩

ప్రతిష్ఠాప్య తు తత్రైవ కుర్యాన్మూలాలయం తతః

బాహ్యే చైవ విమానస్య చాంగోపాంగక్షతో తథా ౧౨౪

మక్షి కాత్మణవర్మికపాదపాద్యైర్విభేదనే
వినా బాలాలయస్థానం శక్తిం గృహ్య విమానగామ్. ౧౨౫

తదంగదేవతానాం చ సమారోప్య ధ్రువే పునః
నవీకృత్య విమానోక్తప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ ౧౨౬

లక్ష్మత్వా దేవతారోపం మహాబేరే విశేషతః
విమానం నాధితిష్ఠేత స్వత్రాయం విధిస్సక్రృతః ౧౨౭

విమానధృవయోర్నాశే యుగపత్తత్రనిష్క్రృతిః
కాతుకాదీక ప్రతిష్ఠాప్య విహాయ ప్రార్థనామనుమ్ ౧౨౮

బాలాలయం ప్రకల్పే వ్యవ విధినా తత్ర చార్పయేత్
తస్య కాలేఽప్యతీతే తు తదా తత్ర న దోషకృత్. ౧౨౯

యస్యాంగస్య భవేద్ధానిస్తత్ర బాలాలయం భవేత్
కృత్వా తస్య తు సుస్కారం యథోక్తం తత్త్వనశ్చరేత్. ౧౩౦

కాతుకాదినాశే చ దోషయుక్తే ధ్రువే తథా
విమానే చ తథా దుష్టే కృత్వా బాలాలయం పునః. ౧౩౧

యథాలాభేన మానేన బింబమాహృత్య దారవమ్
ప్రతిష్ఠాప్యాఽద్యతరుణాలయోక్తవిధినా తతః ౧౩౨

కాతుకాదీంశ్చ సంకల్ప్య ప్రతిష్ఠాప్యార్పయేత్కృమాత్
అలాభే కాతుకాదీనాం దోషయుక్తే తు దారవే ౧౩౩

బింబమన్యం సమాహృత్య ప్రతిష్ఠాప్యైవ దారవమ్

తద్వేరం విధివత్త్వక్వా కృత్వా మూలాలయే పునః ౧౩౪
విధినా మూలబేరం తు ప్రతిష్ఠాప్య సమర్చయేత్

బాలాలయస్య సంస్థానం వక్ష్యే మూలాలయస్య తు. ౧౩౫

మధ్యసూత్రాద్దక్షిణే చ ప్రథమావరణే తథా
ద్వితీయావరణే వాఽథ మంటపాదా మనోరమే ౧౩౬

యత్రావకాశస్తత్రైపం బాలాగారం ప్రకల్పయేత్
ద్వితీయావరణాదూర్ధ్వం న బాలాగారకల్పనమ్. ౧౩౭

ఏకాది తు త్రిహస్తాస్తం విస్తారం తు విధీయతే
అధ్యర్థం చైవ పాదోనముత్సేధం ద్వీగుణం తు వా. ౧౩౮

ఉత్సేధం పంచభా కృత్వాఽధిష్ఠానం చైకమంశకమ్
భిత్తుచ్చం ద్వ్యంశమథ చ ద్వ్యంశం తు శిఖరం మతమ్. ౧౩౯

ఋషోపరి తృణాచ్ఛన్నం మృణ్మయం కారయేత్సుధీః
భిత్తివిష్కంభమానం స్యాన్మూలాలయసమం తథా. ౧౪౦

ద్వీగుణం చతుర్గుణం కృత్వా యద్భిష్టం విధినా కృతమ్
నాల్గృహం భవేద్వింద్యాత్తమేవ తరుణాలయమ్. ౧౪౧

మాడపాదిషు చేశ్చిత్త్యా సహ తస్య యథాహాకమ్
నాల్గృహం మండపేన ప్రముఖే రహితం తు వా. ౧౪౨

సహితే తు సమం కుర్యాత్త్రిపాదం చాథమేవ వా.
పూర్వాపరయతం వాఽథ దక్షిణోత్తరమాయతమ్. ౧౪౩

సమం వా తరుణాగారం శిల్పశాస్త్రోక్తవచ్చరేత్
పంచవింశతిభాగం తు కృత్వా గర్భాలయం తతః. ౧౪౪

మధ్యే బాహ్యం పదం చైకం పరితోఽష్టా తు దైవికమ్

మానుషం తస్య పరితః పదాన్యన్యాని షోడశ.

౧౪౫

కాక్షకం బ్రహ్మణస్థానే స్థాపయేదు త్తమం భవేత్
దైవికే మానుషే స్థాప్య మధ్యమం చాఽధమం భవేత్.

౧౪౬

శ్రీణి తు స్తుపనాదీని బేరాణి స్థాపయేత్సదా
అస్య మోక్షేవ నాన్యత్ర స్థానభేదః ప్రశస్యతే.

౧౪౭

ప్రాశస్తానే తు వీరం స్యాద్రమ్యమేకత్రిమేఖలమ్
యథాలాభాయతం తద్వన్విస్తారో తేనధనంయుతమ్.

౧౪౮

రత్నన్యాసవిహీనం వా కృత్వా విభవవిస్తరాత్
ఆలయాగ్రేఽథ వా బాలాగారాగ్రే పూర్వవన్బుధః.

౧౪౯

యాగశాలాం తు కృత్వైవ తోరణాదీన్విధాయ చ
సంబృత్తైవ చ సంభారాన్పత్విజ్జీవరయేత్క్రమాత్.

౧౫౦

శాలామధ్యే ప్రకల్పైవ శయ్యావేదిం మనోహరామ్
చతురశ్రీం చాదహీనామర్థహీనాం విశేషతః.

౧౫౧

తద్భిత్త్యా తు సమాం తత్తురీయాంశో శ్చేనధసమ్మితామ్
పంచ త్రీనథ వై కాగ్నిం సంకల్పైవ చ పూర్వవత్.

౧౫౨

పర్యగ్నిపంచగవ్యాభ్యాం సంశోధ్య విధినా తతః
బాలాగారం యజ్ఞశాలాం పుణ్యాహమపి వాచయేత్.

౧౫౩

హుతావగ్నికుండేష్వాఘారం ప్రధానాగ్నిం సమింధ్య చ
గాయత్రీం వైష్ణవీం చైవ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్.

౧౫౪

పౌనుషం చై కాక్షరాటి శ్రీభూసూక్తం చ వారుహమ్
పంచమంత్రాణాం జయానభ్యాతానాం రాష్ట్రభృతస్తథా.

౧౫౫

మిందాహుతీ చ విచ్ఛిన్నమృద్ధిం వైష్ణవసంయుతమ్

ప్రత్యేకం ప్రతిమంత్రం చ హుత్వా చ సమస్తరమ్. ౧౫౬

శ్వేతాబ్జం విష్ణుగాయత్ర్యా ఘృతాక్షం చిల్వప్రతకమ్
హుతేదష్టోత్తరశతం సర్వకోషవినాశనమ్. ౧౫౭

రాత్రిపూజావసానే తు దేవమభ్యర్చ్య యత్నతః
హవ్నివేద్య తాం శక్తిం కాతుకాదిషు సంగతామ్. ౧౫౮

మహాబేరే సమారోప్య కుంభమాహృత్య పూర్వవత్
తంతునా పరివేష్ట్యైవ శుచీ వో హవ్యమస్తతః. ౧౫౯

ప్రత్యుల్లోత్పవనం కృత్వా 'ధారాస్వీతి' చ మంత్రతః
అద్భిరాపూర్వాభిమృశ్య 'ఇనమాపశ్శివా' ఇతి. ౧౬౦

వస్త్రయుగ్మేన చావేప్త్య నవరత్నాది విన్యసేత్
ఉచ్చార్య విష్ణుగాయత్రీం తత్ర కార్యం సమాచరేత్. ౧౬౧

తతోఽభ్యస్తరమావిశ్య దేవాఽగ్రే ధాన్యమండలే
సన్న్యస్య కుంభమాసిత్వా దేవాగ్రే తూత్తరాముఖః. ౧౬౨

సమాహితో హరిం ధ్యాయన్ ప్రాథమేన్మంత్రముచ్చరన్
అనహామేతత్త్వద్గేహం జీర్ణం తూర్ణం వ్యపోహ్య చ. ౧౬౩

కించిత్కాలం చ దేవేశ త్వయాఽత్ర స్థీయతాం విభో
యావద్వయం నవం కృత్వా ప్రతిష్ఠాం కారయామహే ౪౬౪

ప్రసాదం కురు తావత్త్విమస్మిన్ గేహే జగత్పతే
ఇత్కుక్తాన్విబ్ధమథ ద్వాత్రీన్ సంకల్ప్యవధిమాదరాత్. ౧౬౫

దేవ్యాదిసహితం దేవమావాహ్యంధసి కుంభకే
అచార్యశ్చిరసా కంఠం ధారయన్నగ్రతస్త్వియాత్. ౧౬౬

తదను స్థాపకా బింబాన్మాదాయ స్తు పనాఽపటే

యజ్ఞాలయే ప్రతిష్ఠాప్య చతుర్దశభిరేవ చ.

౧౬౭

కలశై సాన్నిప్య వస్త్రాద్యైరలంకృత్య సమర్ప్యచ
శయ్యాపేద్యాం ధాన్యపీతే శయనాని తు పంచవై.

౧౬౮

ఆస్తీర్య చాఽథ వాసాంసి బద్ధ్యా ప్రతిసరం తతః
తథైవ శాయయేత్కుర్యాదుత్తరాచ్ఛాదనం పునః.

౧౬౯

పరిషిచ్య ప్రధానాన్నిం హశాత్రశంసనమాచరేత్
కృత్వా చావాహనాదీని హుతేదగ్నిషు పూర్వవత్.

౧౭౦

ప్రధానాగ్నౌ స్రువేణాద్యమాదాయైవ తు వైష్ణవమ్
గాయత్రీం వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం పౌరుషమేవ చ.

౧౭౧

ఏకాక్షరాదినూక్తం చ శ్రీభూదైవశ్యమేవ చ
త్రిష్టుత్వా సర్వదైవత్యపక్షాదాం మంత్రమేవ చ.

౧౭౨

హుత్వా వ్యపోహ్య విధిగా రాత్రిశేషం సమాహితః
సాన్విత్యా ప్రభాతే దేవేశం ప్రణమ్య ప్రణానేన తు.

౧౭౩

విభోధ్య దక్షిణాం దద్యాద్యజమానో ముదాన్వితః
తతోఽగ్నిం సాధయిత్వా తు గురుస్సిన్ధ్య కృతం తథా.

౧౭౪

పూర్ణాహుతిం చ హుత్యైవ విసృజ్యాగ్నిం విధానతః
ధారయన్ శిరసా కుంభం శాకునం సూక్తముచ్చరన్.

౧౭౫

ఆచార్యః పురతోగచ్ఛేత్సాక్షికాస్తదనస్తరమ్
హస్తాభ్యాం దేవమాదాయ సర్వవాద్యసమాయుతమ్.

౧౭౬

సర్వాలంకారసంయుక్తం తోయధారాపురస్సరమ్
ఆలయం పరితోగత్వా ప్రవిశ్యాభ్యస్తరం పునః.

౧౭౭

విహాయ స్థిరరాశిం తు సుముహూర్తే విశేషతః

ప్రతద్విష్ణురీతి ప్రోచ్య ప్రాణపీతే హరిం స్మరణ్.

౧౭౮

ప్రతిష్ఠాప్య తు దేవేశం తస్య దక్షిణవామయోః

శ్రీయం భవం చ మంత్రాభ్యాం తయోస్సౌప్తాపయేత్కృమాత్

దేవపాదౌ స్పృశన్ పశ్చాద్విష్ణునూక్తం జపన్ గురుః

కృత్వాఽక్షరాణాం న్యాసాదీ నిదం విష్ణురీతి బ్రువన్.

౧౮౦

కూశ్చేనాదాయ కుంభస్థాం శక్తిమాయాతు మస్త్రతః

విష్ణునూవాహయామీతి కౌతుకస్య తు మూర్ధని.

౧౮౧

'శ్రియం' చ 'హరిణీ' చేతి దేవ్యా దక్షిణవామయోః

సంప్రాప్త్యావాహయేద్దేవాంస్తతః పారిషదానపి.

౧౮౨

కౌతుకాద్దక్షిణే వామే స్తుపనాదీని కౌతుకాత్

సంస్థాప్య తు సమావాహ్య తావత్కాలం సమర్పయేత్.

౧౮౩

స్థాపకై స్సహ పుణ్యాహం కృత్వాఽభ్యర్చ్యసనాదిభిః

హవ్నినేద్య దేవేశం హుత్వా హోమం చ వైత్థిమ్.

౧౮౪

బలిం నిర్వాప్య కుర్వీత బలిభిముణమేవ చ

స్తుపనం చోత్సవాదీని పూర్వవత్కాలయేత్కృమాత్.

౧౮౫

బాలాలయార్చనే కుర్యాదర్చనం తు భుగ్ధివార్చయోః

ఆవాహనం విసర్గం చ హిత్వా సర్వం సమాచరేత్.

౧౮౬

మహాసనాదీనిర్మాణం బాలాలయవిధౌ పునః

మూలాలయోక్తవత్కుర్యాద్విపరీతం స కారయేత్.

౧౮౭

అజ్ఞానాదర్థిలోభాద్వా కాలస్యాతిక్రమే సతి

దేవం విశేషతోఽభ్యర్చ్య శాంతి వైష్ణవసంయుతమ్.

౧౮౮

హుత్వా సుపూజ్య పూజ్యాంశ్చ యజమానో గురుస్తథా

సంప్రార్థ్య దేవం కాలస్య చావధిం జ్ఞాపయేత్పునః. ౧౮౯

భక్తిసమస్తతః కుర్యాచ్ఛ్రుం కర్మేదమాదరాత్
ఏవం ద్వాదశవర్షాంతం కాలయేచ్ఛ తతః పరమ్. ౧౯౦

స ర మేత హరిస్తత్ర తస్మా దుక్తం సమాచరేత్
అశక్తశ్చేత్రా కర్తుం బాలాగారాంతరం పునః. ౧౯౧

సంకల్ప్య స్థాపయేత్తత్ర విపరీతకృదన్యథా
దేహదేహాంతరప్రాప్తౌ యథా సంస్కీర్యతే నరః. ౧౯౨

తథా స్థానాంతరప్రాప్తౌ ప్రతిష్ఠాం కారయేద్ధరేః
ప్రథమేథ ద్వితీయే వా నష్టే బాలాలయేర్హితే. ౧౯౩

దుష్టే వా యేన కేనాపి మండపాదా మనోరమమ్
దేశం తు సమలంకృత్య సంశోధ్య విధివత్పునః. ౧౯౪

సంస్థాప్య కౌతుకాదీంశ్చ సమభ్యర్చ్యేద్విధానతః
బాలాలయం నవీకృత్య తదేవ త్వరితం యథా. ౧౯౫

వాస్తుశుద్ధిం చ పుణ్యాహం కృత్వా సంస్థాప్య చార్చయేత్
అయుక్తే తు తత స్తస్మిన్న ధాయావ్యత్ర మద్ధిరమ్. ౧౯౬

పునః ప్రతిష్ఠామార్గేణ ప్రతిష్ఠాప్య సమర్చయేత్

ఇతి శ్రీమత్ప్రభావతీ భగవద్దాస్తీ భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

ప్రతిష్ఠా ౭ ధికారేష్టవింశోధ్యాయః.

- అథ వా వర్ణహీనం తు శైలం సర్వత్ర కారయేత్. ౧౦
- అర్థచిత్రస్య శైలస్య హీనేష్వంగేషు చైవ హి
ప్రత్యంగేషు తథోపాంగేష్వనిష్టం తద్భవేదిహ. ౧౧
- బాలాగారేఽథ తచ్ఛక్తిం సీత్యా బింబం సమాహరేత్
భూమా పిథాయ తస్యోర్ధ్వే పద్మాఽగ్నిం పరికల్ప్య చ. ౧౨
- హుత్వా చ మహతీం శాన్తిం శిలాగ్రహణవత్తథా
తత్తదంగసముత్పత్తిం యుక్త్వా తత్త్వా తు కారయేత్, ౧౩
- హీనే మహంగే తద్భేరమయుక్తం చేత్సమీకృతౌ
త్యక్త్వా తద్విధినా బేరం పునరన్యత్సమాహరేత్. ౧౪
- బేరం సుధానయోగ్యం యస్త్యజేత్సాపీ భవేత్స హి
వినష్టం చ భవేత్సర్వసంధానం శక్తితత్పరేత్. ౧౫
- ద్రువబేరమథాఽర్చం చ కర్తుం పూర్వమివద్వయమ్
అశక్తశ్చేద్ధృవార్చాస్తు కృత్వా చైకం స్వశక్తితః. ౧౬
- ప్రతిష్ఠాప్యార్చయేత్సమ్యగితి కే చిన్మనీషిణః
ఏక బేరప్రతిష్ఠాయామేష ఏవ విధిస్సత్పతః. ౧౭
- అశక్తశ్చేద్ధృవం బేరమర్చాబేరమథాఽపి వా
సహితం రహితం వాఽథ దేవీభ్యాం స్థాప్య చార్చయేత్. ౧౮
- మృదాలయే బ్రహ్మస్థానే ద్రువార్చాబేరమాహరేత్
తం దేవీసహితం కృత్వా విమానుం చ విశేషతః. ౧౯
- శైలం తు కర్తుమిచ్ఛేచ్ఛే దేవో దైవికమాశ్రయేత్
యథా తథా ప్రకల్పైవ విమానం కాతుకం పునః. ౨౦
- లోహజం జంగమం కృత్వా బ్రహ్మస్థానే సమాచరేత్

కాతుకం శైలజం చేత్తు స్థావరం త్వేవ స్థాపయేత్. ౨౧

లఘుబేరం ప్రతిష్ఠాప్య విమానే మృణ్మయేఽర్చితే
కర్తుమిచ్ఛేద్ధృవం బేరం విమానం చైవ శైలజమ్. ౨౨

విమానం పరికల్ప్యైవ విధినా హస్తమానతః
దేవీభ్యాం సహితం దేవం దైవికాంశే విధాయ చ. ౨౩

పూర్వార్చితం గృహీత్వైవ బేరం కాతుకకర్మణి
తస్మాత్తరే చాత్మవాదీక ప్రతిష్ఠాప్య సమర్పయేత్. ౨౪

పూర్వం ధ్రువార్చితే తు లర్పయమానే మృదాలయే
శిలాభిరిష్టకాభిర్వా విమానం కర్తుమిచ్ఛయా. ౨౫

రక్షార్థం తస్య బేరస్య శిల్పిస్పర్శవివృత్తయే
కాష్ఠేన పంజరం కృత్వా బాలాగారం దృఢం తతః. ౨౬

సంశోధ్య శల్యం చాధస్తాద్యక్త్యా పరమయా పునః
విమానం యుగ్మహస్తేన తచ్ఛేరస్య వశాదపి. ౨౭

యథావిభవవిస్తారం సాధం కృత్వా సురక్షయేత్
తచ్ఛేరసమమధ్యర్థం ద్విగుణం చతురశ్రకమ్. ౨౮

అధమం మధ్యమం తద్వదుత్తమం త్రివిధోఽతమ్
కృత్వా తస్య చతుర్భాగం త్రిభాగం చార్ధమేవ వా. ౨౯

గర్భాగారం భవేచ్ఛేషం భిత్తివిష్కంభమేవ చ
సమంతపం విమానం తు పూర్వవత్కారయేద్విధిః. ౩౦

శిలేష్టకావిమానే తు వర్గస్యాస్తే పరస్య వా
కారయేన్నిశ్రమథ చేదశక్తః కర్తుమిదృశమ్. ౩౧

అధిష్ఠానస్య చోర్ధ్వం హి యథేష్టానాశే పునః

- మిశ్రద్రవ్యేణ కుర్యాత్తు శక్తిలోభం న కారయేత్. 32
- వర్ణక్షయే ధ్రువే దోషసంభవే న్ముటితాదిభిః
అల్పదోషేఽపి వా శక్తిం ధ్రువబేరస్థితాం తదా. 33
- కుంభేఽంభసి సమావాహ్య తత్కుంభం కౌతుకాది చ
సమాదాయ విధానేన మాలికాయాం తు మండపే. 34
- సన్న్యస్య కౌతుకాదా తు సమావాహ్య సమర్పయేత్
కాలే కుంభే సమారోప్య క్రియాస్పర్వాస్సమాచరేత్. 35
- అతీతే ద్విదినే కుంభమన్యదాదాయచాఽత్వరః
కుంభాచ్ఛక్తిం సమాదాయ కుంభేఽన్యస్క్ విధానతః. 36
- అర్చయేత్త్రిదినే చైవం కుంభసంశోధనం చరేత్
పశ్చాచ్ఛ వర్ణలేపాదీ కృత్వా సంశోధ్య చైవ హి. 37
- వాస్తుహోమం చ పుణ్యాహం ధ్రువశుద్ధిం చ కారయేత్
కుంభం బింబు సమాదాయ ప్రవిశ్యాఽభ్యస్తరం తతః. 38
- కౌతుకాదీ నుసంస్థాప్య న్యాసాదీంశ్చ విధాయ చ
కుంభస్థాం శక్తిమాదాయ ధ్రువబేరేఽవరోపయేత్. 39
- ధ్రువాత్పనః కౌతుకాదిష్వావాహ్య తు సమర్పయేత్
దోషాణాం గారవాన్మాసాదూర్ధ్వం కాలే త్వపేక్షితే. 40
- దేవం బాలాలయే స్థాప్య శోధయేన్మృణ్మయం పునః
యావచ్ఛాలం పునశ్చైలం శిలాస్తం శోధయేత్క్రమాత్. 41
- నవషట్పంచమూర్తీనాం విమానే దోషసంయుతమ్
యత్తలం తత్తలం గృహ్య బాలస్థానం ప్రకల్ప్య చ. 42
- కౌతుకాదీ నుసంస్థాప్య విధినా సమ్యగర్పయేత్

వశ్చుత్తలే తు నిర్దుష్టే కాతుకాదీః ప్రగృహ్య చ. ౪౩
స్థాపయిత్వా పునశ్చైవ విధినాఽపి సమర్చయేత్

అథ వక్ష్యే జీర్ణ బేరపరిత్యాగవిధిం క్రమాత్. ౪౪

ధ్రువస్యాంగవిహీనే తు త్యజేత్తత్సద్య ఏవ హి
కర్తారాధకయోగ్రాహ్యమన్యథా స్వాన్తహృద్భయమ్. ౪౫

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన జీర్ణం సంశోధ్య సర్వతః
నవవస్త్రైస్సమాచ్ఛాద్య బద్ధ్వా చ కుశరజ్జుభిః. ౪౬

బ్రాహ్మణైర్వాహయిత్వైవ నదీం స్నానం సముద్రగామ్
అశోష్యం వా జలాధారమన్యస్నీత్వాఽథ తత్తపే. ౪౭

ప్రపాం కృత్వాఽగ్నిమాధాయ చాపానసమతద్వితః
ఆఘారాతే తు జహయూద్వైష్ణవం శతశస్తతః. ౪౮

“దద్యుస్సాన్తి” హేత్యంగహోమం హ్యహృత్యన్తం హునేద్భుధః
వస్త్రబంధం విమోచ్యైవ స్రాజ్ముఖోదజ్ముఖో గురుః. ౪౯

వారుణం వైష్ణవం చైవ ప్రక్షిప్యైవ చ తజ్జలే
స్నాయాత్సంస్మృత్య దేవేశం దారవే తు విశేషతః. ౫౦

దగ్ధ్వాఽగ్నినాథ తద్యన్త నిక్షిపేత్తాదృశే జలే
దేవ్యాదీనాం పర్షదాం చ తత్తన్మంత్రం సవైష్ణవమ్. ౫౧

హునేజ్జలేక్షిపేత్పశ్చాద్దద్యాదాచార్యదక్షిణామ్

అథ చేత్కాతుకాదీనా మంగహనిస్తదుచ్యతే. ౫౨

మహాంగాని శిరః కుక్షి వక్షః కంఠాః ప్రచక్షతే

పదా హస్తా బాహవశ్చేత్యంగాని ప్రవదంతి హి ౧౩
 అంగుల్యః కర్ణ నాసాద్యాః ప్రత్యంగాని విదుర్బుధాః
 శిరశ్చక్రం చ పీఠం చ ప్రభామండలమేవ చ ౧౪
 ఉపాంగాన్యూచిరే భూషణాయుధాంబరపూర్వకాః

తత్రోపాంగస్య హీనే తు కుంభం సంసాధ్య పూర్వవత్. ౧౫
 అవాహ్య కుంభే తచ్ఛక్తిం బింబం సంధాయ పూర్వవత్
 కృత్వా జలాధివాసాదీన్ వాస్తుహోమం విధాయ చ. ౧౬
 సంశోధ్య పంచగవ్యైశ్చ కుశోదైశ్చ విశేషతః
 సప్తభిః కలశైస్థానస్య కుంభస్థాం శక్తిమాదరాత్. ౧౭
 సమావాహ్య పునర్బింబే విధినా సమ్యగర్చయేత్

ప్రత్యంగాహీనే తచ్ఛక్తిం మహాబేరేవరోప్య చ. ౧౮
 ఉద్ధృత్య బింబం సంప్రోక్ష్య పంచగవ్యైః కుశోదకైః
 తుల్యలోహేన సంధాయ చాఽధివాస్య కుశాదిషు. ౧౯
 పునః ప్రతిష్ఠామార్గేణ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్

అంగహీనే తు సంధానయోగ్యం సంధాయ పూర్వవత్. ౨౦
 అర్చయేదన్యథా యుక్తే హీనే వాఽపి మహాంగకే
 భూమా పిథాయ తద్భేరం తదూర్ధ్వే జహుయాత్క్రమాత్. ౨౧
 అంగహోమం మహాశాంతిమప్రోహ్యైవ చ తద్దినమ్
 ఉద్ధృత్య బింబం ప్రతౌల్య పంచగవ్యైః కుశోదకైః. ౨౨
 త్రిరగ్నా సంపరిక్షిప్య శోధయేదాప్లుపారిణా

రాజతం ద్విసుకృత్రాకృం దహేదగ్నా వితి క్రమః. ౬౩

కృత్వా తేనైవ ద్రవ్యేణ బింబం పూర్వవదుత్తమమ్
పునః ప్రతిష్ఠాం కృత్వైవ కారయేదర్చనం క్రమాత్. ౬౪

వతు కుడ్యేఽథ వా లిఖ్య జేరే విధివదర్చితే
జ్వలమాహాక్య తచ్చక్తిమారోవైవార్కమండలే. ౬౫
నవీకృత్య పునస్తస్మిన్ ప్రతిష్ఠాప్య సమర్చయేత్

ఆచార్యేణ చ యేనాదా కర్షణాద్యాః కృతాః క్రియాః. ౬౬

ప్రతిష్ఠా వా కృతా విష్ణోస్తేనైవాన్యాంశ్చ కారయేత్
నిత్యార్చనోత్సవాదీంశ్చ ప్రాయశ్చిత్తాదికానపి. ౬౭

తదభావే చ తత్సాత్రం పాత్రం సప్తారమేవ చ
తద్వంశజం వా తచ్చిష్యం తన్నియుక్తమథాస్తతః. ౬౮

ఆచార్యసన్నిధౌ నాఽన్యమాచార్యం వరయేత్కృచితే
వరయేద్వది రాష్ట్రస్య రాజ్యశ్చైపి మహాద్భయమ్. ౬౯

భవేచ్ఛ నిష్ఫలా పూజా సర్వం కార్యం వినశ్యతి
తస్తాత్సర్వప్రయత్నేన న కుర్యాద్గురుసంకరమ్. ౭౦

అజ్ఞానాదర్థలోభాద్వా కృతే త్యాచార్యసంకరే
లబ్ధాఽనలే మహాశాంతిం హుత్వా సంప్రార్థ్య వై గురుమ్. ౭౧

యాచయిత్వా “క్షమ”స్వేతి పూజయిత్వా విశేషతః
పునస్తేనైవ తత్కర్మ కారయేదితి శాసనమ్. ౭౨

ఆచార్యాదీనామలాభే తు తద్రూపం లేఖయేత్పతు
తత్సన్నిధౌ యుక్తమన్యమాచార్యం వరయేత్తథా. ౭౩

ఏకస్మిన్నాలయే శ్యాచ్చేత్సన్నిశాతస్తు కర్మణామ్

ఆచార్యం సంప్రణమ్యైవ తత్ప్రతాద్యైర్విధానతః.

౭౪

కారయేత్తదలాభే తు కారయేత్తంత్రతో గురుః

పూర్వం తు యోగచూర్గేః ప్రతిష్ఠాస్యార్చితే పునః.

౭౫

దేవభ్యాం సహ పశ్చాత్తు కారయేత్ స్థావరం యది
ఆభిచారిక మేవ స్యాద్రాజరాష్ట్రవిదాశకృత్.

౭౬

ధ్రువకౌతుక సంయుక్తే పూజ్యమానే పురా తతః

విమానధ్రువయోర్నా శే బ్రహ్మస్థానే ధ్రువార్చనమ్,

౭౭

కౌతుకం చోత్సవస్థానే స్థాపయేదితి కే చన

స్థానకే చాసనం కుర్యాచ్ఛయనం వాఽపి చేచ్ఛయా.

౭౮

ఆసనే శయనం కుర్యాత్స్నానకం న తు కారయేత్

శయనే నాఽసనం చైవ స్థానకం కారయేద్విధిః

౭౯

కౌతుకం స్థితమాసీన మాత్సనం కారయేత్తథా

అసీనం కౌతుకం కుర్యాత్స్థితమాత్సవమేవ వా.

౮౦

న్నపనం బలిదేరం చ స్థితం సర్వత్ర కారయేత్

అవతారగణస్త్వైవ మూర్తీనాం పంచకస్య చ

౮౧

అన్యోస్యసంకరేణైవ స్థాపనే కౌతుకస్య చ

మహత్తరో భవేద్దోషస్తద్దోషశమచాయ వై

౮౨

హుత్వా తు మహతీం శాంతిం యథాస్థానే తు స్థాపయేత్

అథ వత్స్యే విశేషేణ శాస్త్రపంచకల్పనమ్. ౮౩

సరాణాం పాపబాహుల్యాదపరాధవిశేషతః

దేవాస్సృజన్త్యద్భుతాని తేషు దృష్టేషు సత్వరమ్. ౮౪

కుర్యాచ్చాన్తిం యథోక్తాం తు విపరీతే త్వనర్థకృత్

కర్తారాధకయోశ్చైవ రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య వాస్తునః ౮౫

సంతోభో జాయతే సద్యో వినాశో భవతి ధృనిమ్

ద్వాదశాహంస్తరే తస్మాచ్చాన్తిం కుర్యాద్విధానతః. ౮౬

అతీతే ద్వాదశాహే తు మహాశాస్త్రపురస్సరిమ్

సంపూజ్య వైష్ణవా శక్త్యా దత్వా వై భూరిదక్షిణమ్. ౮౭

ఆరభేదుత్తరం కర్మమూసేతీతే విశేషతః

సప్తాహం తు మహాశాస్త్రం హుత్వా విప్రశతం తథా ౮౮

భోజయిత్వా చ దేవేశమనుమాన్య తు కారయేత్

షణ్మాసే సమతీతే తు రమతే తత్ర నో హరిః ౮౯

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కుర్యాచ్చాన్తిం యథోచితమ్

భామాస్తరిక్షుదివ్యాఖ్యభేదాత్రివిధమద్భుతమ్. ౯౦

గ్రహయ్యుద్ధశ్చ భేదశ్చ వికారో గ్రహమండలే

సర్వగ్రాసోపరాగశ్చ దుర్భిక్షశ్చాక్షుభేదనమ్. ౯౧

ఏవమాదీని దివ్యాని త్వద్భుతాని ప్రచక్షతే

అంతరిక్షాణి, చార్కేంద్రోః పరివేషో నిరస్తరః. ౯౨

వల్లూస్తరేణ బాహుల్యత్పరివేషస్తథావిధః

రాత్రావింద్రధనుర్దేవసన్మ చాకాశమండలే. ౯౩

అశన్యుల్కాదిపాతిశ్చ రాహుపుచ్ఛాదిదర్శనమ్
నక్షత్రపతనం కేతోర్ధూమస్యేంద్రస్య దర్శనమ్. ౯౪

గంధర్వనగరస్యాఽపి దర్శనం పతనం తు వా
ప్రతిసూర్యాఽబ్జనక్షత్రదర్శనం సంప్రచక్షతే. ౯౫

భామాన్యనేకభోక్తాని చరస్థిరవిభేదతః
దేశకాలస్వభావాదివిరుద్ధం ప్రసవాదికమ్. ౯౬

ప్రృషదంశకసర్వాశ్వయోనిజానాం విశేషతః
గోనాగమహిషాద్యేషు తిర్యక్తు జననం తథా ౯౭

కృమికీటపతంగేషు విష్మిరేష్యండజాదిషు
వివర్ణాకారవాసాదిరాత్రయాదిస్తథాలయే. ౯౮
రక్తస్త్రీదర్శనాదీని చాద్భుతాని చరేషు తు

దివ్యాని చాంతరితూణి తేషామత్రోత్తమోత్తమమ్. ౯౯

నారాణి చోత్తమాని న్యుర్వాహిషాద్యాని మధ్యమమ్.
సరీస్పపాదిషు భవాన్యధమాని వదన్తి హి. ౧౦౦

రోదనం హాసనం జలప్రజ్వలనం పరివర్తనమ్
స్వేదశ్చ రుధిరస్రావః కృమికీటాదిసంభవః. ౧౦౧

అకాలస్ఫోటనం ధూమశ్చాంగకంపనమేవ చ
స్వాపనాస్వాదనేచైవ తృణవల్మీకసంభవః. ౧౦౨

ప్రతిమాయాం భవేచ్ఛేత్తు రక్తస్త్రీదర్శనం తథా

చాపంక్షప్రతిలోమాన్త్యజాతిభిః పతితైస్తథా. ౧౦౩

సృగాలాదిభిరస్పృశ్యైస్సన్నర్శనే చ ప్రవేశనే
స్థూణావిరోహణే చైవ చలనే పరిపర్తనే. ౧౦౪

తథాపసర్పణే చైవ కవాటశయనానసనే
భిత్తాయుధానంబరే తద్వదగ్నిహోత్రాద్యుపసృచే. ౧౦౫

విమానే చ వికారశ్చ మక్షికావృతపాతనే
ప్రపర్తనే చోపసర్పే షర్ణపుష్పఫలేషు చ. ౧౦౬

శాఖాదా విపరీతస్య దర్శనం చ విశేషతః
రక్తస్రావో జలస్రావశ్చాద్యుత్థాని స్థిరేషు తు. ౧౦౭

తేషు గర్భగృహే చైవ పీతే చైవ భవాని తు
రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య విప్రాణాం నాశకాని విశేషతః. ౧౦౮

కర్తారాధకయోర్నాశ ఇతి శాతాతపోబ్రవీత్
ప్రాసాదజాని రాజ్ఞాం స్యుః ప్రాసాదేపి విశేషతః. ౧౦౯

అధిష్ఠానే చ పాదే చ ప్రస్తరే చ గలేపి చ
శిఖరే చ భవాని స్యుః క్షత్రియాణాం క్రమేణ తు. ౧౧౦

అభిషేకస్య యోగ్యస్య యువరాజస్య చైవ హి
అభిషిక్తస్య సమ్రాజశ్చాంత్యాహితకరాణి తు. ౧౧౧

ప్రథమావరణే వైశ్యజాతీనాం మంత్రిణాం తథా
పురోహితస్య తస్మండ్లలాధిపానాం మహద్భయమ్. ౧౧౨

శూద్రజాతివిపద్ధేత్వతీయావరణాదిషు
సస్యనాశో గజాశ్వాదిపశునాశశ్చ జాయతే. ౧౧౩

పురోధసశ్చాగ్నికుండే బ్రహ్మహ్వనే ద్విజన్మనామ్

కుద్రాలయే తు సర్వేషాం నృపస్య తు గుహాలయే.	౧౧౪
సేనేశానాం విపత్తి స్సాన్యద్వక్రతుండాలయే తథా	
శ్యాంలయే రాజపత్నీనాం దుర్గాస్థానేఽన్యయోషితామ్.	౧౧౫
మాతృస్థానేఽన్యజాతీనామోషధీనాం కుబేరకే	
నృపవాహనశస్త్రోపజీవినాం భాస్కరాలయే.	౧౧౬
అన్యదేవాలయే తత్తద్భక్తానామపి లక్షయేత్	
ఆస్థానమండపసభామండపప్రాంగణేషు చ.	౧౧౭
మహానసే నృపావాసే క్రిడాస్థానే విశేషతః	
ఆచార్యయజునానాదిపదార్థనిలయేషు చ.	౧౧౮
చైత్యవృక్షాదిషూదూభతా రక్తస్త్రీదర్శనాదయః	
వర్షికాద్యాశ్చ ఫలదాస్తత్తద్విశ్మక్తమార్గతః.	౧౧౯

భామేషు దేవబేరార్చాపీఠగర్భగృహే	
జాతా దోషాస్తు సంప్రోక్తా ఉత్తమోత్తమసంజ్ఞితాః	
ఉత్తమాస్తుపునర్జాతాః ప్రాకారే ముఖమండపే	
మధ్యమాః ప్రథమావరణే శేషేషాక్తాస్తథాధమాః.	౧౨౦
తథా రాజాంగణే చోత్తమోత్తమాః పరితస్తతః	
అంకణేషాత్తమా అంతర్వాస్తుకే మధ్యమాస్మృతాః.	౧౨౧
అధమా వాస్తునో బాహ్యే తారతమ్యమితి స్మృతమ్	

దివ్యాన్తరిక్షయోర్వాస్తి చికిత్సా శాన్తిరివ్యతే.	౧౨౩
భామేషు తు చరేష్వత్ర నిమిత్తం చ నిమిత్తినమ్	

దేశాన్తరే వాసయిత్వా శాన్తిం తత్ర సమాచరేత్. ౧౨౪

స్థిరేషు ప్రతిమానాం తు రోదనే హసనే తథా
జ్వలనే చ తథా దేవం సంస్థాప్య తరుణాలయే. ౧౨౫

తద్వైరస్థాం సమారోఢ్య శక్తిం తత్ర విధానతః.
శాన్తిం కృత్వా పునః కుర్యాత్సాధనం చార్చనం క్రమాత్ ౧౨౬

పరివృత్తౌ పునస్థాప్య కుర్యాచ్చాన్త్యాది పూర్వవత్
స్వేదే చ రుధిరస్రావే సర్వం రోదనవచ్చరేత్. ౧౨౭

కృమికీటపతంగానాం శృణాదీనామథోద్భవే
ఆరోఢ్య పూర్వవచ్చక్తిం పునస్సంధాయ యుక్తితః. ౧౨౮
శాన్త్యాదీనాచరేదేవమకాలస్ఫుటనాదికే

బేరార్చాపీతకే తద్వదాలయాన్త్యస్తరేపి చ. ౧౨౯

వల్మీకాద్యుద్భవే దేవం సంస్థాప్య తరుణాలయే
యావద్దోషం ఖసితైర్వర గవ్యైరభ్యుత్య కంచభిః. ౧౩౦
సంశోధ్య సర్వం సుధాయ పునస్సాధన మాచరేత్

ప్రాసాదబాహ్యే చోత్పన్నే వివరే విశదీకృతే. ౧౩౧

పేషయిత్వా మరీచ్యాదిజలేనాపూర్య చాశ్మనా
ఆలిప్య శర్కరాం కుర్యాచ్చాన్తిం దివ్యప్రచోదితామ్. ౧౩౨
పునరవృదితే కుర్యాదేవమేవ తు యుక్తితః

మషీకాదర్శనే తత్త్యద్వ్యపోహ్య త్వవిలంబితమ్. ౧౩౩

శోఢయిత్వా తతశ్శాన్తిమారభేత విచక్షణః

అస్పృశ్యస్పర్శనే తద్వత్కృత్వా శాన్తిం సమాచరేత్ ౧౩౪

సూనావిరోహణాదా చ పునస్సంధాయ చాచరేత్

హతాద్వైతౌదీక్షితినే శాన్తి స్తత్యాగపూర్వికా. ౧౩౫

రాజాంగణే సముత్పన్నే రాజానం సబలం పునః
వేశ్యాన్తరం వాసయిత్వా శాన్తిం కృత్వా యథోచితామ్. ౧౩౬

అభిషిచ్య పునర్యుక్తే దినే రాష్ట్రం ప్రవేశయేత్
అథోత్తమోత్తమస్యోత్తమస్య స్యాన్మధ్యమస్య చ. ౧౩౭

అథమస్యాఽపి చాస్పృశ్యస్పర్శచస్య యథాక్రమమ్
క్రమేణాదృశ్యతశాన్తిస్తు ప్రభూతా మహతీ తథా. ౧౩౮

శాన్తిశ్శుద్ధిరితి ప్రాజ్ఞః పంచథా శాన్తిరుచ్యతే

ఆలయాభిముఖే తద్వనైశాన్త్యాం చోత్తరేఽథ వా. ౩౯౧

పర్వతాగ్రే తటాకస్య తీరే వా మండపం ప్రపామ్
కూటం వా షోడశ స్తంభసంయుక్తాం సుమనోహరామ్. ౧౪౦

చతుర్భుజప్రమాణాన్త స్సంభాన్తరసమాయతామ్
తాలోన్నతాచలాయుక్తాం? కృత్వా మధ్యే విధానతః. ౧౪౧

కుండం శ్రామణకోక్తం తు కృత్వాఽథో ద్వాదశాంగులమ్
ఖనిత్వైవ చ తత్ప్రచ్యాం ద్విహస్తాయత విస్తృతమ్. ౧౪౨

హస్తమాత్రసముత్సేధం కృత్వా స్థండిలము త్రమమ్
పూగాదిషు చతుర్దిక్షు క్రమేణాహవనీయకమ్.

- అన్వాహర్యం చావసభ్యం గార్హపత్యం చ కారయేత్
అగ్నేయాదిషు కోణేషు కుండాన్యాపాసనాని చ. ౧౪౪
- కృత్వా ద్వారేషు విధినా తోరణాది ప్రకల్పయేత్
పూర్ణకుంభైరంకురైశ్చ కదలీభిర్ధ్వజైరపి. ౧౪౫
- స్తంభవేష్టనకాద్యైశ్చ దర్శమాలాభిరేవ చ
అలంకృత్య వితానాద్యైర్యథావిభవస్తరమ్. ౧౪౬
- స్థండితే ధాన్యరాశిం తు కృత్వా తస్య చ మధ్యమే
వద్దుమష్టదలం కృత్వా తండులైస్తస్య మధ్యమే. ౧౪౭
- సావర్ణం రాజతం తామ్రం మృణ్మయం వా స్వశక్తితః
ద్వాత్రింశత్స్థానసంపూర్ణం కుంభమూదాయ శాస్త్రవత్. ౧౪౮
- తంతునా పరిష్ట్యైవ యవాస్తరమనస్తంమ్
వస్త్రయుగ్మేన సః వేష్ట్య భూషణజైశ్చ విభూష్య చ. ౧౪౯
- సావర్ణమగలాన్యష్టై తథా పంచాయుధాని చ
నర్ణచిహ్నాని తాదృశి చాహీనాన్యంగులాదపి. ౧౫౦
- రత్నాని హేమ రజతం తామ్రం కాంస్యం తథా శ్రఫు
సీసాఽయస్తీక్షుకాంతాని గ్రహరూపాణి చైవ హి. ౧౫౧
- నిక్షిప్యైవ పూర్య తోయేన శుద్ధేన తు విధానతః
కర్పూరచందనోశీరలవంగైలాదికానపి. ౧౫౨
- గంధధన్యాణి చాన్యాని స్యస్య చూతాదిపల్లవాః
తన్ముఖం తు పిథానేన సిద్ధధ్యాత్సదృశేన వై. ౧౫౩
- ఆచార్యగుత్విజశ్చాపి వృత్వా శాస్త్రవిధానతః
నవవస్త్రోత్తరీయాద్యైః పంచాంగార్చితభూషణైః. ౧౫౪

- అలంకృత్యాఽగ్నికుండేషు హుత్వాఽఘోరం యథోదితమ్
మధ్యే సూర్యం తథేంద్రాది భార్గవాంగారకౌ తథా. ౧౫౫
- మందం గురుం సావకాది చంద్రరాహుధ్వజాః బుధమ్
శ్రవణీణవశేనైవ ధ్యాత్వావాహ్యైర్భయే తతః. ౧౫౬
- అష్టాక్షరేణాఽయుతం వా సహస్రం చాష్టసంయుతమ్
అభివృశ్య విధానేన గ్రహయజ్ఞోదితేన వై. ౧౫౭
- హునేచ్ఛ తత్తద్దైవత్యం సమిచ్ఛరుఘుతైః క్రమాత్
హుత్వాష్టోత్తరసాహస్రం తతో వైఖానసాఽనలే. ౧౫౮
- ఘృతాప్లుతైర్బిల్వదలై రష్టోత్తరసహస్రః
హునేదప్తాక్షరం సత్యం తథా బిల్వసమిచ్ఛుతైః. ౧౫౯
- దూర్వాపూపవ్రహీతిలచరులాజాఽబ్జసక్తుభిః
వైష్ణవ్యా చైవ గాయత్ర్యా పూర్వవజ్రహుయాద్గురుః. ౧౬౦
- ఘృతేనాష్టాక్షరేణైవ సహస్రం చాష్టసంయుతమ్
హుత్వాస్తే తు ఘృతేనైవ వైష్ణవం విష్ణుసూక్తకమ్. ౧౬౧
- జహుయాత్స్పరుషం సూక్తం నృతై ర్గేయైశ్చ ఘోషయేత్
యథాదిశం చతుర్వేదాన్నిత్యమధ్యాపయేత్క్రమాత్. ౧౬౨
- కల్పసూత్రమథాభేయం ప్రణీతం గురుణా పురా
స్వాధ్యాయో యత్ర యత్రోక్తస్తత్రాధ్యేయం విధానతః. ౧౬౩
- ఋత్విగ్భ్యో దక్షిణాం దద్యాదేవం సప్తాహమాచరేత్
యది దేహాలయే దోషః కుంభపార్శ్వేథ స్థంజితే. ౧౬౪
- దేవం తం స్థాప్య చాభ్యర్చ్య నివేద్య చ మహాహవిః
దేవస్యాభిముఖే హుత్వా హోమమస్తే యథావిధి. ౧౬౫

- నవానాం వాథ సప్తాహముత్సవం కారయేద్విధిః
 దివ్యాస్తరిక్షయోః కుంభజలేనాస్థావయేన్నృపమ్ ౧౬౬
- భామేషు తత్ఫలం ప్రోక్ష్య శిష్టతోయేన వై నృపమ్
 తత్పత్నీం చాభిషించేచ్ఛ గురుం సంపూజ్య పార్థివః. ౧౬౭
- నువర్ణపశుభూమ్యాదీన్ దద్యాదృత్విగ్భ్య ఏవ చ
 దక్షిణాం బహులాం దద్యాజ్జీవో యజ్ఞస్య దక్షిణా. ౧౬౮
- యది రాజగృహే దోషః కృత్వా మండపమన్తికే
 పూర్వవద్గ్రామయజ్ఞం చ హోమం శ్రామణకేనలే. ౧౬౯
- కుంభస్య సాధనం కృత్వా సప్తాహస్తే ప్రభుం తథా
 స్నాపయేత్కుంభతోయేన ప్రతిష్ఠానక్రమేణ వై. ౧౭౦
- దక్షిణాం గురుపూర్వేభ్యో దత్వా కృత్వాఽంకురాఽర్పణమ్
 శుభేననుకూలై నక్షత్రే కృత్వా చైవాభిషేచనమ్. ౧౭౧
- ప్రవిశేత్పూర్వగేహం తు ధర్మసిద్ధ్యైగురూదితః
 ఏవ ఏవ విధిః ప్రోక్తో గృహిణామపి సమృతః. ౧౭౨
- రాజ్ఞాం పరార్థవృత్తిత్వాతోన్తత్ర తు ప్రకృతీకృతః

- సర్వగ్రాహోపరాగాదిదివ్యాదృతశమాయ వై. ౧౭౩
- యథాశక్తి బ్రాహ్మణేభ్యస్సర్వర్థం భూమిం పశూనపి
 దద్యాత్తథా విశేషేణ దక్షిణాం భూరిసమ్మితామ్. ౧౭౪
- అనావృష్టినివృత్త్యర్థం కుంభం సంగృహ్య పూర్వవత్
 సర్వతీర్థం సమావాహ్య సమభ్యర్చ్యాగ్రతో హరేః. ౧౭౫
- ధాన్యపీతే తు సావర్ణం పద్మమష్టదలైర్యుతమ్

హేమపాత్రే తు సన్న్యస్య దేవమూవాహ్య తత్ర చ. ౧౭౬

అభ్యర్చ్య తస్య చోద్ధే తు పీఠే కుంభం నిధాయ చ
కుంభమూలే తు సుషిరం సూచీమూత్రం విధాయ చ. ౧౭౭

తద్ధారయా త్వవిచ్ఛిన్నరూపయా సేవయేద్ధరిమ్
సమిద్భిర్వైతసీభిస్తు పాలాశీభిరథాఽపి వా. ౧౭౮

అష్టో త్తరసహస్రం తు జుహుయాత్పంచవారుణమ్
అగ్నే శ్రామణాకే పశ్చాద్దిశాహోమేషు పూర్వవత్. ౧౭౯

అష్టోత్తరసహస్రం తు ప్రత్యేకం పంచవారుణమ్
సమిద్భిర్జుహుయాద్విద్వాన్ వైతసీభిర్యథావిధి. ౧౮౦

సమిద్భిః పునరాజ్యేన వైతసీభిః పృథగ్గునేత్
అష్టాధికసహస్రం తు “ఇంద్రం ప్రణయన్తు” మిత్యపి. ౧౮౧

శ్రామణాగ్నిం విధాయైకం దక్షిణే తస్య వజ్రణమ్
ఆవాహ్య తు సమభ్యర్చ్య “శచీసహ”యేతి హోమయేత్. ౧౮౨

దేవం విశేషహోఽభ్యర్చ్య కారయేత్సప్తపనాదికమ్
ఏవం జ్ఞాత్వా విధానేన తత్తత్కర్మసు గౌరవమ్. ౧౮౩

త్యగ్రిహాది త్రింశద్ధస్తాస్త్రం శ్రామణాగ్నే యథావిధి
దినే దినే పూజయిత్వా కుంభం తేనైవ సేవయేత్. ౧౮౪

సర్వాస్తే దేవమాన్నాప్య సమభ్యర్చ్య హవిర్దదేత్
కర్మాస్తే స్యాన్మహావృష్టిస్తస్మాద్యత్నేన కారయేత్. ౧౮౫

అథ వా వర్ష కామీ వా మోక్షార్థి పశుకామః
సర్వోపద్రవశాస్త్యగ్ధి విజయార్థి విశేషతః. ౧౮౬

స్నపనాలయమాసాద్య అలంకృత్య చ పూర్వవత్

కర్మగౌరవమాజ్ఞాయ సంభృత్య బహుధా పయః.

౧౮౭

పూజయేత్ప్రథమం యత్నాదాచార్యం స హి ధారకః

ఆచార్యస్సుప్రసన్నాత్మా శ్వభ్రాతృప్రీత్యాం తు తండులైః.

౧౮౮

కృత్వా పంక్తిం దక్షిణోత్తరాయతాం విపులాన్తరామ్

శ్వభ్రాద్దక్షిణతః కృత్వా కుండం శ్రామణకస్య తు

౧౮౯

అగ్నిమాధాయ కుంభాం స్తు నవ సంవేష్ట్య తంతునా

అద్భిః ప్రత్యుశ్య చోత్పాయ కుశకూర్చేన చాత్వరః.

౧౯౦

క్షీరేణ పూరయిత్వైవ చోత్పాతేన క్రమేణ వై

పంక్తిం నిధాయాఽపిధానైరపిధాయోపరి క్రమాత్.

౧౯౧

వస్త్రేణాచ్ఛాదయేచ్ఛ్వభ్రంపూజాస్తేభ్యర్చ్య వై హరిమ్

స్వస్తిసూక్తేన చానమ్య సంస్థాప్య శ్వభ్రమధ్యమే.

౧౯౨

అర్చనోక్తవిధానేన సర్వం పూర్వనదాచరేత్

తంతునా వేష్టితే క్షీరం గృహీత్వా కరకే పునః.

౧౯౩

విష్ణుసూక్తేన “చేషే” త్వేత్యాద్యైర్మంత్రైః క్రమాద్ధరుః

తయా సంస్నాపయేద్దేవముక్తయా క్షీరధారయా.

౧౯౪

తథైవ పరిషిచ్యాగ్నిం మంత్రైః “ద్విష్ణోర్ము” కాదిభిః

“అతోదేవాది”భిస్తద్వదప్తార్ణమనునా తథా.

౧౯౫

జహుయాద్విష్ణుగాయత్ర్యా అప్తాధికసహస్రకమ్

అథ వా స్నపనం యావత్తావదుద్వర్త్య మన్తతః.

౧౯౬

హరిద్రేన తు చూర్ణేన సంశోభ్యామ్లాదిభిస్తతః

గంధోదేన సుసంస్నాప్య ప్లోతేన విమృశేత్తతః.

౧౯౭

వస్త్రాదిభిరలంకృత్య సమభ్యర్చ్య విధానతః
 పాయసాది హవిర్దద్యాద్దద్యాదాచార్యదక్షిణామ్. ౧౯౮
 అనేన సర్వాః కామాంశ్చ లభేతా ౭ విశయం సర్వః

ధ్రువబేరార్చనే చేత్తు సంస్కార్య క్రముభే ఘటమ్. ౧౯౯
 తస్మాదానీయ తత్రైవ స్నాపయేదు క్తగారవాత్
 సప్తపంచత్య్రహస్యత్ర తీరస్నానం ప్రకల్పయేత్. ౨౦౦
 ఏవం ఘృతాభిషేకం చ కారయేత్సదృశం ఫలమ్
 ఇమామద్భుతశాంతిం తు కాశ్యపాద్యాః ప్రచక్షతే. ౨౦౧

అథ ప్రభూతశాంతిం తు ప్రవక్ష్యామి తపోధనాః
 పూర్వవన్మంటపాదీని కారయిత్వా యథావిధి. ౨౦౨
 దిశాహోమం చ కృత్వైవ శ్రామణా ౭ గ్నా యథోదితమ్
 కుంభం సంసాధ్య చ ప్రాగ్వత్సప్తాహస్తే విశేషతః. ౨౦౩
 అష్టోత్తరశతం వా ౭ష్టచత్వారింశదథా ౭థ వా
 సంగృహ్య కలశానాన్తు సమభ్యర్చ్య ౭భిషిచ్య చ. ౨౦౪
 దేవం విశేషతో ౭భ్యర్చ్య హవిర్దద్యాదయం విధిః

మహాశాంతిక్రమం వక్ష్యే వినా కుంభస్య సాధనమ్. ౨౦౫
 అగ్నా శ్రామణకే బిల్వపత్రైరాజ్యాప్లుతైః క్రమాత్
 అష్టాధికసహస్రం వై హునేదష్టాక్షరేణ తు. ౨౦౬
 ఆజ్యేన వైష్ణవం విష్ణునూక్తం పౌరుషమేవ చ
 హుత్వా త్య్రహస్తే సంస్కార్య శుద్ధస్న పనవర్తనా. ౨౦౭

సమభ్యర్చ్య హవిర్దద్యాన్మహాశాన్తిరియం భవేత్.

ఔపాసనాగ్నావేకాహం హుత్వా శాన్తిం విధానతః. ౨౦౪

బ్రాహ్మణా భోజయిత్యైవ దద్యాదాచార్యదక్షిణామ్
అథ శుద్ధివిధిం వక్ష్యే వాస్తుసూత్రమం హునేత్తతః. ౨౦౫

విల్వపత్రాదిభిర్హుత్వా పృథగఘోత్రరం శతమ్
పుణ్యాహస్తే గురుం పూజ్య భోజయేద్భాగ్నిహోత్రానపి. ౨౦౬
సర్వత్ర తు వికల్పేన ఘటసంస్కారమాచరేత్

అథాతస్సర్వశాన్తిస్సాన్తిదపమృత్యుభయే తథా. ౨౦౭

గ్రహకోపే మహావ్యాధౌ పరచక్రభయే తథా
అర్థబంధువినాశే చ దుర్భిక్షే చ పరాజయే. ౨౦౮

అభిచారభయే చైవ తాపత్రయనివీడనే
విరుద్ధేఽచాత్మనః ప్రాప్తే సర్వశాన్తిం సమాచరేత్. ౨౦౯

సప్తాహం వా నవాహం వా ద్వాదశాణ్ణరేన వై పృథక్
అఘోత్రసహస్రం తు జహురూద్విధినా క్రమాత్. ౨౧౦

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భగవచ్చస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

ప్రకీర్ణాఽధికారే ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః.

అథ త్రింశోఽధ్యాయః.

— పా య శ్చి త్త మ్ —

- అథ వక్ష్యే విశేషేణ తంత్రసంకరనిష్కృతిమ్
వైష్ణవస్యాన్యతంత్రేణ సంకరే దోషమాదిశేత్ ౧
- గ్రామస్య యజమానస్య రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య సంక్షయః
తద్దోషశమనాయైవ సాంకర్యమపహాయ చ. ౨
- పద్మానలే వైష్ణవం చ విష్ణుసూక్తం చ పౌరుషమ్
పారమాత్మికమింకారా ద్యస్తాశీతిం విశేషతః ౩
- అష్టోత్తరసహస్రం వా శతమష్టోత్తరం తు వా
దోషగారవముద్దిశ్య హుత్వా పూర్వవదాచరేత్. ౪
- వైష్ణవం ద్వివిధం శాస్త్రం మునిభిః పరికీర్తితమ్
వైఖానసం పంచరాత్రం వైదికం తాంత్రికం క్రమాత్. ౫
- వైఖానసం వైదికం స్యాద్వైదికైరర్చితం ద్విజైః
ఐహికాముష్మికఫలప్రదం సౌమ్యం ప్రకీర్తితమ్. ౬
- పంచరాత్రమథాగ్నేయమవైదికమతాత్త్వికమ్
తాపాదిపంచసంస్కారదీక్షావద్భిస్సమర్చితమ్. ౭
- అశ్రీకరమథ ప్రోక్తం కేవలాముష్మికప్రదమ్
సౌమ్యం సర్వత్ర సంపూజ్యం గ్రామాదిషు విశేషతః. ౮
- బ్రాహ్మణానాం చ గేహేషు సౌమ్యే నై వార్చయేద్ధరిమ్
ఆగ్నేయమర్చయేత్తద్వదవా స్త్వంగాలయే తథా. ౯
- పర్వతాదివ్వరణ్యేషు వివిక్తేషు స్థలేషు చ

విప్రావాసే జనావాసే నైవ కుర్యాదనేన తు. ౧౦

సామ్యే వైఖానసే మార్గే యద్యాగ్నేయేన సంకరః
పంచరాత్రేణ సంప్రాప్తో రాజా-రాష్ట్రం వినశ్యతి. ౧౧

తద్దోషశఙ్ఖనాయైవ పద్మాగ్నౌ జహుయాత్కృమాత్
మహాశాన్తిం విధానేన సప్తహం వా త్యహిస్తు వా. ౧౨

అష్టాధికశతైశ్చైవ సంస్కార్య కలశైస్తతః
అభ్యర్చ్య దేవదేవేశం సంపూజ్యైవ తు వైష్ణవాః. ౧౩

భోజయిత్వా బ్రాహ్మణాంస్తు కారయేత్సర్వవర్తనా
పంచరాత్రవిధానేన ప్రతిష్ఠాప్యార్చనేకృతే. ౧౪

కాలేనాస్తరితే తస్మిన్ కుర్యాత్సమ్యక్ప్రవేశనమ్
సామ్యత్వాద్రాజరాష్ట్రాణాం తత్సమృద్ధికరం భవేత్ ౧౫

పద్మానలే మహాశాన్తిం హుత్వాదా చ తతః క్రమాత్
వైఖానసేన విధినా విమానం బింబమేవ చ. ౧౬

సంస్కృత్య చోచితైస్సర్వైస్సంస్కారైః కర్షణాదిభిః
ప్రతిష్ఠాప్య తదారభ్య సర్వం తేనైవ చాచరేత్. ౧౭

అలయాశ్రితదేవానాం పరివారస్య పర్షదామ్
పూజాయామహ్నముఖ్యాయాం సంకరో నైవ సమృతః. ౧౮

మాహాత్మ్యం కిం వత్సాహి శాస్త్రస్య మాహాత్మ్యేనై
నాఽలం దేవాస్త్రయస్సేంద్రి అనన్తోఽచ్యుపవర్ణితుమ్. ౧౯

శ్రుణ్వన్తు మునయస్సర్వే శాస్త్రమాహాత్మ్యముత్తమమ్
యావచ్ఛక్తి ప్రవత్సాహి జ్ఞాతం గురుకృపాబలాత్ ౨౦

- పురా చతుస్సుఖో బ్రహ్మ సిస్మతురఖలం జగత్
సుప్తోద్ధితశ్చిరం కాలం ప్రాకామిత్యర్గకర్మణి ౨౯
- విసస్మర యదా ధాతా నిద్రయాక్రాంతమానసః
వేదాంతస్సర్గప్రధానాంస్తు సృష్టిన్వేషప్రవర్తతే. ౩౦
- చింతాతురస్తదా బ్రహ్మ మూఢః కర్తవ్యకర్మణి
బహుధా ధ్యాయమానస్తు న లేభే కారణం స్వతః ౩౩
- స్వశక్త్యా యద్విధేయం స్యాత్సర్వం చక్రే విమూఢధీః
న హి తత్కారణం లేభే వేదవిస్మరణం తు యత్ ౩౪
- చిరాచ్ఛింతాం తు తాం త్యక్త్యా స్వస్థచిత్తః ప్రజాపతిః
హృత్పద్మమధ్యే పురుషం పరమేణ సమాధినా ౩౫
- చింతయామాస వై విష్ణుమృగ్యజాస్సామదూపిణమ్
తుష్టావ చ తదా బ్రహ్మ హరిప్రవణమానసః. ౩౬
- ననామ చ తదా విష్ణుం శంఖచక్రగదాధరమ్
అర్చయామాస దేవేశం పాద్యాద్యైర్విగ్రహైస్సమైః. ౩౭
- ముహూర్ముహూః ప్రణమ్యాఽభయార్థాన్ దేవం జగత్పతిమ్
నిర్వ్యాజకరుణాలేశాద్దేవస్య విమలాంతరః. ౩౮
- తుష్టావజగదీశానం నారాయణమజం విధిః
“జితం తే పుండరీకాక్ష. నమస్తే విశ్వభావన. ౩౯
- నమస్తేస్తు హృషీకేశ మహాపురుష పూర్వజ
దేశక లపరిచ్ఛేదరహితానంత చిన్మయ. 3౦
- సత్యజ్ఞానసుఖానందస్వరూప పరమేశ్వర
పంచపూర్వా చతుర్వ్యూహానంతపూర్వాహత్యవిగ్రహ. 3౧

విష్ణో పురుష సత్యాయతానిరుద్ధ జగత్పతే
నిత్యము క్తజనావాసపరమవ్యోమనాయక. 39

శ్రీభూసీలాదిసంసేవ్య దివ్యమంగలవిగ్రహ
శంఖచక్రగదాపాణే భక్తాభయవరప్రద. 33

కిరీట హార కేయూర కటకాంగదభూషిత
ద్రౌపేయకపరిష్కార కటిసూత్రవిరాజిత. 38

తులసీమాలికారాజద్విశాలోరస్థస్థలాఽంచిత
ప్రలంబయజ్ఞసూత్రాధ్య కాస్తుభాభరణోజ్జ్వల. 37

నర్వలోకేష్వరాఽచిన్త్య శ్రీవత్సకృతలక్షణ
దివ్యాయుధసమాసేవ్య పీఠాంబరసుశోభిత. 36

నిత్యనిర్యత్ననీరన్ధ్రవిసారికరుణారస
మందస్మితముఖాంభోజ మధురాధరపల్లవ. 32

రుక్మాభ రక్తనేత్రాస్యపాణిపాద సుఖోద్వహ
సుభూలలాటసుభగ సునస స్వాయతేక్షణ. 35

వృత్తపీఠాయతభుజ తనుషధ్య మహాహనో
విలాసవిక్రమాక్రాంత త్రైలోక్యచరణాఽంబుజ. 34

జ్ఞానశక్తి బలైశ్వర్యవీర్యతేజోనిధేఽనఘ
సమస్తే విష్ణవే తుభ్యం పురుషాయ నమో నమః. 40

సమస్సత్యస్వరూపాయ అచ్యుతాయ నమో నమః
సమోఽనిరుద్ధరూపాయ వాసుదేవాయ శాశ్వతే 40

సమశ్చిదాత్మనేఽనంత శాస్త్రరూపాయ ధన్వినే
శాసితే నిత్యమాయా స్మరంత్యాయాశీరాహిణి 41

- అచ్యుతాయాఽవికారాయ తేజసాం నిధయే నమః
ప్రధానపురుషేశాయ వేదవేద్యాయ వేదినే ౪౩
- నమః పర పూహయాప నమో విభవవిగ్రహ
అస్త్రర్యామిన్న మస్తే ఽస్తు నమోఽర్చాయాప శాశ్వత, ౪౪
- సహస్రశీర్షం పురుషం సహస్రాక్షం నిరంజనమ్
సహస్రపాదం త్రాతారం శరణం త్వాం గతోఽస్మ్యహమ్. ౪౫
- మాతా త్వం మే పితా త్వం మే భ్రాతా త్వం మే సఖామమ
సర్వం త్వమసి విశ్వాత్మాత్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్. ౪౬
- సంసారసాగరం ఘోరమనన్తం క్లేశభాజనమ్
త్వామేవ శరణం పాప్య నిస్తరన్తి మనీషిణః. ౪౭
- న హి తే గోప్యతే కించిన్న హ్యస్త్యవిదితం తవ
త్వం సాక్షి దేహినామేకస్సర్వం వ్యాప్య త్వమేధనే. ౪౮
- న తే రూపం న కరణం కారణం నాస్తి తేఽనఘ
త్వం శాస్తా సర్వలోకానాం స్రష్టా పాతా హరక్ హరే. ౪౯
- అహం భవశ్చ తే బ్రహ్మ ప్రసాదక్రోధజాపుభౌ
త్వత్తో మే మానసం జన్మ ప్రథమం ద్విజపూజితమ్. ౫౦
- విజ్ఞానం తదిదం ప్రాప్తం బ్రహ్మత్వం చ యదాద్భితమ్
సర్వం తవ కటాక్షస్య తేజోఽయ మధుసూదన. ౫౧
- తమసాక్రాంతచిత్తస్య విస్మృతా నిగమా మమ
అవేదవిహితస్సర్గో మయా కర్తుం న శక్యతే. ౫౨
- ప్రసీద పరమేశాన వేదభిక్షాం ప్రయచ్ఛ మే
ఇతి చిన్తయత్తస్య బభౌవాఽరావిలం మనః. ౫౩

- తతస్తు భగవాన్ బ్రహ్మ వేదరాశిమవాప్తవాన్
సస్మార నిఖలాన్వేదాన్ సాంగానుపనిషద్గణమ్. ౧౪
- పురాణన్యాయమీమాంసాధర్మశాస్త్రాణి పర్వతః
చతుష్షష్టికలాశ్చైవ విద్యాస్థానాని యాని చ. ౧౫
- అంతర్హితానాం ఖననాద్వేదానాన్తు విశేషతః
స విభుః ప్రోచ్యతే బ్రహ్మ విఖనా బ్రహ్మవాదిభిః. ౧౬
- వైఖానసశ్చ భగవాన్ ప్రోచ్యతే స పితామహః
జగత్సర్వమశేషేణ వేదదృష్టేన పర్తూనా. ౧౭
- ప్రాణాచ్ఛ చక్షుషస్తద్వదభిమానాచ్ఛ మర్మణః
హృదయాచ్ఛరసశ్శ్రోత్రాదుదానాద్వ్యాసతస్తతః. ౧౮
- సమానాచ్ఛ తథాపానాదృషిశ్రేష్ఠానిమాన్ దశ
దక్షం మరీచినం నీలలోహితః భృగుమేన చ. ౧౯
- తథాఽంగిరసమత్రిం చ పులస్త్యం పులహం తథా
వసిష్ఠం చ క్రతుం చైవ క్రమాదస్మజదబ్జభూః. ౨౦
- నవ బ్రహ్మణ ఏవై తే వినాస్కుర్మీలలోహితమ్
వేదానాం వ్యసనాదర్వాక్ ప్రాగ్రూపం మిలితం తు యత్. ౨౧
- తాం తు వైఖానసీం శాఖామేతానధ్యాపయన్మనిః
నామ్నా విఖనసం ప్రాహుర్యం చ శాతాతపం తథా. ౨౨
- భృగ్వంగిరోమరీచ్యత్రిపులస్త్యపులహః క్రతుః
తథా వసిష్ఠో దక్షశ్చ నవ బ్రహ్మణ ఈరితాః. ౨౩
- (నవ బ్రహ్మణ ఏవై తే విన్యాన్యే నీలలోహితమ్)
ఏ తే విఖనసశ్శిష్టాశ్శుశ్రితస్మృతివిధానతః

- తచ్చిష్యాస్తు మహాత్మానో మునయస్తత్త్వదర్శినః. ౬౮
- వేదానుగాని శాస్త్రాని చక్రుర్లోకహితైషిణః
కే చిద్గ్రహ్యాని వై చక్రుర్గ్రహ్యశ్రౌతాత్మకాని తు. ౬౯
- ధర్మశాస్త్రాని కేచిత్తు పురాణాని చ కే చన
ఇతిహాసాంస్తథాకల్పాన్ ప్రోచురన్యే మహర్షయః. ౭౦
- కే చిద్వాక్యోరణం కేచిన్నాన్యమన్యే తథేతరత్
వాఙ్మయం సకలం సర్వం శాస్త్రబద్ధం ప్రచక్రిరే. ౭౧
- తాంతు వైఖానసీ శాఖాం స్వసూత్రే వినియుక్తవాన్
పద్మభూః పరమో ధాతా తస్మిన్నా రాధనత్రయమ్. ౭౨
- తాంతు వైఖానసీ శాఖాం వ్యాసస్తు భగవాన్ హరిః
చక్రే ఋగాదిభేదైస్తు వ్యసిత్వా తు పృథక్ పృథక్. ౭౩
- ఆదికాలే తు భగవాన్ బ్రహ్మ తు విఖనా మునిః
యజ్ఞశ్శాఖానుసారేణ చక్రే సూత్రం మహత్తరమ్. ౭౪
- వర్ణాశ్రమాచారయుతం శ్రౌతస్మార్తసమన్వితమ్
యత్సూత్రాద్యస్తమధ్యేషు భగవాన్ విష్ణురవ్యయః. ౭౫
- యప్యవ్యో గీయతే యస్మాత్సర్వసూత్రోత్తమం తు తత్
వేదే వైఖానసీ సూత్రే యో ధర్మః పరికీర్తితః. ౭౬
- సర్వైస్సధర్మోనుష్ఠేయో నాత్ర కార్యా విచారణా
స్వసూత్రస్య పరిత్యాగాదన్యసూత్రసమాశ్రయాత్. ౭౭
- సద్యః పఠతి వై విప్రో న వేదస్య సమాశ్రయే
సూత్రం వైఖానసం యత్తు వేదస్సంపఠిపద్యతే. ౭౮
- ఏతద్వైఖానసం సూత్రమన్యసూత్రానపేక్షితమ్

- ఏతదై వైఖానసం సూత్రం సర్వవేదార్థసంగ్రహః. 21
- వైష్ణవం సర్వవిప్రణాం సామాన్యమభిధీయతే
వైఖానసస్య సూత్రస్య చాగ్నేశ్శామణికస్య చ. 22
- నారాయణస్య దేవస్య మాహాత్మ్యం నావబుధ్యతే
యథా వేదేషు సర్వేషు సామవేదః ప్రశస్యతే. 23
- తథా సర్వేషు సూత్రేషు సూత్రమేతత్ప్రశస్యతే
అగ్నిరైవైఖానసం శాస్త్రం విష్ణుర్వేదాశ్చ శాశ్వతాః. 24
- గాయత్రీ వైష్ణవా విప్రస్సవై తే బహుపావనాః
అధీతేషు చ వేదేషు సాంగేషు లభతే ఫలమ్. 25
- తత్ఫలం లభతే సద్యస్సూత్రమేతత్పఠత్ ద్విజః
అగ్నిహోమాదయో దేవా యే యజ్ఞాంశహవిర్భుజః. 26
- తే సర్వే సూత్రమూత్రిత్య చైనం గచ్ఛన్తి మాధవమ్
శారీరాణ్యన్యసూత్రాణి తథా స్వర్గఫలాని చ. 27
- వైష్ణవం సూత్రమేతద్ధి సర్వసిద్ధిరం పరమ్
ఆద్యత్వాత్సర్వసూత్రాణాం వైష్ణవత్వాద్విశేషతః. 28
- మయానువర్తితం తద్వత్కౌశ్యపాత్రిమరీచిభిః
యస్మిన్నేవ తు సంప్రోక్తే మాత్రే విఖనసా పురా. 29
- వనస్థానాం తు సర్వేషాం విధిశ్శామణికాభిధః
వానప్రస్థాస్తతస్సర్వే యే ద్విజాశ్చాన్యసూత్రిణః. 30
- తత్సూత్రవిధ్యయస్థానాత్సత్కృతా వైఖానసా అమీ
కిం బహుక్తేన విధినా సర్వం వైఖానసం జగత్. 31
- పరస్మిన్ వ్యోమ్ని యచ్ఛాశ్చర్యే యత్తేజస్తుత్రయీమయమ్

తద్వైఖానః పరం బ్రహ్మ ఇతి వేదాదధీయహి.

౪౬

శాస్త్రమేతచ్చ సూత్రం చ సర్వేషామపి జీవనమ్
యే వైఖానససూత్రేణ సంస్కృతాస్తు ద్విజాతయః.

౪౭

తే విష్ణుసదృశా జ్ఞేయాస్సర్వేషాముత్తమోత్తమాః

వైఖానసానాం సర్వేషాం గర్భవైష్ణవజన్మనామ్

౪౮

నారాయణస్వయం గర్భే ముద్రాం ధారయతే సిజామ్

ఏప్రా వైఖానసాఖ్యా యే తే భక్తాస్తత్త్వముచ్యతే.

౪౯

ఏకాన్తినస్ససత్త్వస్థా దేహాన్తం నాన్యయాజినః

విష్ణోః ప్రియతమా లోకే చత్వారః పరికీర్తితాః.

౫౦

అశ్వధః కపిలా గావస్తుశనీ వైష్ణవా ద్విజాః

ద్విజేషు బ్రాహ్మణాశ్చేష్ఠా బ్రాహ్మణేషు చ చైష్ణవాః.

౫౧

వైష్ణవేషు పరం శ్రేష్ఠా యే వైఖానససూత్రిణః

వైష్ణవీం ప్రతిమాం లోకే విప్రం వైఖానసం తథా.

౫౨

గంగాం విష్ణుపదీం దృష్ట్వా సర్వపావైః ప్రముచ్యతే

మూలమన్యాపి శాస్త్రస్య సార్థకోటిప్రమాణతః

ఉపాదిశత్స భగవాన్ అస్మభ్యం నైమిశే వనే.

౫౩

ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం మహత్త్వం సూత్రశాస్త్రయోః

తస్మాద్వైఖానసా ఏప్రాస్సంపూజ్యా భగవత్ప్రియాః

౫౪

పూజాన్తే స్తుతనాన్తే చ తథాన్తే చోత్సవస్య చ

అచార్యమర్చకం చాపి సర్వాన్ వైఖానసాన్లథా.

౫౫

ప్రథమం పూజయిత్వ పశ్చిమాగ్రం సమాచరేత్

- యః పూజకమనాదృత్య విప్రం వైఖానసం హతాత్ ౯౬.
 తీర్థం గృహీతుం ప్రథమమిచ్ఛేత్స పతతి ధ్రువమ్
 యః పూజకమనాదృత్య విప్రం వైఖానసం పునః. ౯౭
 బ్రహ్మదం దేవదేవస్య ప్రథమం తు జిఘృక్షతి
 బ్రహ్మహత్యామవాసోతి తత్పుజా నిష్ఫలా భవే ౯౮
 యః పూజకమనాదృత్య విప్రం వైఖానసం పునః
 యాదృశీమపి దేవాగ్రే వాంఛత్యవచితిం జనః ౯౯
 చతుర్వేద్యపి సో విప్రస్సద్యశ్చండాలతాం వ్రజేత్
 తత్పుజా నిష్ఫలా చ స్యాద్రాజరాష్ట్రం వినశ్యతి ౧౦౦
 వట్కాలం వా త్రికాలం వా ద్వికాలం కాలమేవ వా
 ఆలయే భగవత్పుజా సామ్యేన విధినా కృతా ౧౦౧
 సర్వసంపత్కరీ సా స్యాజ్జగతామితి శాసనమ్
 తత్రార్చనే తు శుద్ధాత్మా పూజకః పరితోషితః. ౧౦౨
 తేన రాజా చ రాజ్యం చ యజమానశ్చ నాన్వయః
 సర్వలోకశ్చ సంతుష్టో వర్ధతే బ్రహ్మతేజసా. ౧౦౩
 అగ్రం వృక్షస్య రాజానో మూలం వృక్షస్య పూజకాః
 తస్మాన్మూలం న హింసీయాన్మూలాదగ్రం వ్రరోహతి. ౧౦౪
 ఫలం వృక్షస్య రాజానః పుష్పం వృక్షస్య పూజకాః
 తస్మాత్పూష్పం న హింసీయాత్పూష్పాత్సంజాయతే ఫలమ్. ౧౦౫
 దేవస్వం బ్రాహ్మణస్వం చ సన్మానం పూజకస్య చ
 యస్తు న త్రాయతే రాజా తమాహుర్భ్రహ్మఘాతుకమ్. ౧౦౬
 దుర్బలానామనాథానాం బాలవృద్ధతపస్వినామ్

- అన్యాయైః పరిభూతానాం సర్వేషాం పార్థివో గతిః. ౫౦౭
- రాజా పితా చ మాతా చ రాజా చ పరమో గురుః
రాజా చ సర్వభూతానాం శరిత్రాతా గురుర్మత్తః. ౧౦౮
- దావాగ్నిదవదగ్ధానాం రాజా పూర్ణమివాంభసా
సముద్రమివ తృప్యన్తి బ్రాహ్మణా వేదవాదినః. ౧౦౯
- దహత్యగ్నిస్తేజసా చ సూర్యో దహతి రశ్మిభిః
రాజా దహతి దండేన విప్రో దహతి మన్యునా. ౧౧౦
- మన్యుక్రహరణా విప్రాశ్చక్ర ప్రహరణో హరిః
చక్రా త్రిక్షతరో మన్యుస్తస్మాద్విప్రాన్న కోపయేత్. ౧౧౧
- అగ్నిదగ్ధం ప్రరోహేత సూర్యదగ్ధం తతైవ చ
దండ్యస్తు సంప్రరోహేత బ్రహ్మశాపహతో హతః. ౧౧౨
- అపద్యపి చ కష్టాయాం నావమాన్యో హి పూజకః
అర్చకేన తు తుష్టేన యదుక్తం దేవసన్నిధౌ ౧౧౩
- తద్వాక్యం తు హ రేర్వాక్యం నావమాన్యో హి పూజకః
అర్చకం కోపయేద్యస్తు స హి దేవస్య కోపకృత్. ౧౧౪
- దేవేశం తోషయేద్యస్తు స హి పూజకతోషకృత్
గంధం పుష్పం తథా మాల్యం తాంబూలం చాక్షతోదికమ్. ౧౧౫
- ప్రసాదం చాపి దేవస్య ప్రథమం పూజకోర్తృతి
షడంగవిదుషాం చైవ క్రతుప్రవరయాజినామ్. ౧౧౬
- వైఖానసః పునాత్యగ్రే గోష్ఠీం విశ్రశతస్య తు
ఫలాభిసంధిరహితం సర్వం కర్మాఙ్గులం కృతమ్. ౧౧౭
- బ్రహ్మర్షణాధియో కుర్యాత్స భవేద్వైష్ణవోత్తమః

నాన్యం దేవం నమస్కుర్యాన్నాన్యం దేవం ప్రపూజయేత్. ౧౧౮

అర్చయేత్సతతం ధ్యాయేన్నారాయణమనాయమ్

కాయేన మనసా వాచా స తు వైష్ణవ ఉచ్యతే. ౧౧౯

తిర్యక్ష్పండధరం చైవ పాపండినమవైష్ణవమ్

దేవాగ్రే పూజయేత్తైవ తద్వైష్ణవవమూననా. ౧౨౦

అభ్యర్చ్య విష్ణుభక్తా హి వైష్ణవా భగవత్ప్రియాః

అవైష్ణవస్య పూజా తు తేషామగ్రే సుదారుణా. ౧౨౧

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన త్యజేద్ధూరాదవైష్ణవమ్

యే తు సామాన్యభావేన మన్యంతే పురుషోత్తమమ్. ౧౨౨

రుద్రాదిభిస్సహజ్ఞా నాత్తేఽపి జ్ఞేయా అవైష్ణవాః

నరేషు బ్రాహ్మణాశ్శ్రేష్ఠా బ్రాహ్మణేషు విపశ్చితః. ౧౨౩

విపశ్చిత్సు కృతధియస్తేషు కర్తార ఏవ చ

కర్తృషు బ్రహ్మవిదుషో యే హి భక్తా జనార్దనే. ౧౨౪

విష్ణుభక్తేషు సర్వత్ర శ్రేష్ఠా వైఖానసాస్సృతాః

తస్మాత్సంపూజ్య సర్వాదా భక్త్యా వైఖానసం ద్విజమ్. ౧౨౫

విష్ణుభక్తం తతః పూజ్య యథావర్ణానుపూర్వ్యశః

గోష్ఠీ సమర్చయేత్కాలే భోజ్యాశ్చాన్యే ద్విజాతయః. ౧౨౬

స్త్రీయః పూజ్య విధానేన వైష్ణవ్యో వైష్ణవాశ్రయాః

న హి సాధారణీ సృష్టిర్వైష్ణవీతి విచిన్తయేత్. ౧౨౭

జన్మాంతరసహస్రేషు తపోధ్యానసమాధిభిః

నరాణాం క్షీణపాపానాం కృష్ణే భక్తిః ప్రజాయతే. ౧౨౮

న హ్యభాగవత్తైర్విష్ణుర్భాగవత్సతతం చ తత్త్వతః

- ద్రష్టుం వా శక్యతే మూఢైః ప్రవేష్టుం కుత ఏవ హి ౧౨౯
- తద్భక్తిభావితాః పూతా నరా సద్గతచేతసః
భవన్తి వై భాగవతాస్తే విష్ణుం ప్రవిశన్తి చ. ౧౩౦
- అనేకజన్మసంసారచితే పాపసముచ్చయే
వార్షిణే జాయతే పుంసాం గోవిందాభిముఖీ మతిః. ౧౩౧
- ప్రద్యేషం యాతి గోవిందే ద్విజాన్ వేదాంశ్చ నిందతి
యో నరస్తం విజానీయాదానురాంశ సముద్యవమ్. ౧౩౨
- పాపందేషు రతిః పుంసాం హేతువాదానుకూలతా
జాయతే విష్ణుమాయాతః పతితానాం దురాత్మనామ్. ౧౩౩
- యదా పాపక్షయః పుంసాం తదా దేవద్వితామిషు
విష్టా చ యజ్ఞపురుషే శ్రద్ధా భవతి నిశ్చలా. ౧౩౪
- యథా స్వల్పవశేషస్తు నరాణాం పాపసంచయః
భవన్తి తే భాగవతా నిశ్చేయశపరా నరాః. ౧౩౫
- భ్రామ్యతామత్ర సంసారే నరాణాం కర్మగుర్గమే
హస్తావలంబనో హ్యేకో భక్తిక్రీడో జనార్దనః. ౧౩౬
- కర్మణా మనసా వాచా ప్రాణినాం యోఽననూయకః
భావసక్తశ్చ గోవిందే విష్ణౌ భాగవతో హి సః. ౧౩౭
- యో బ్రాహ్మణాంశ్చ వేదాంశ్చ నిత్యమేవ నమస్యతి
స ద్రోగ్ధా పరవిత్రాదే స్సహి భాగవతః స్మృతః. ౧౩౮
- సర్వాన్ దేవాన్ హరిం వేత్తి సర్వాన్ లోకాంశ్చ కేశవమ్
తేభ్యశ్చ నాఽన్యమాత్మానం స హి భాగవతస్మృతః. ౧౩౯
- దేవం మనుష్యమన్యం వా పశుపక్షిపిపీలికాః
తరుపాషాణకాష్ఠాదీన్ భూమ్యంభోగగనం దిశః. ౧౪౦

అత్రానం చాపి దేవేశాద్వ్యతిరిక్తం జనార్దనాత్
యో న జానాతి పుణ్యాత్మా స హి భాగవతస్సద్వ్రతః. ౧౮౧

సర్వం భగవతో భాగో యద్భూతం భవ్యసంస్థితమ్
ఇతి యో వై విజానాతి స హి భాగవతస్సద్వ్రతః. ౧౮౨

భవభీతిం హరత్యేష భక్తిభావేన భావితః
భగవానితి యద్భావస్స తు భాగవతస్సద్వ్రతః. ౧౮౩

భావం న కురుతే యస్తు సర్వభూతేషు పాపకమ్
కర్మణా మనసా వాచా స తు భాగవతస్సద్వ్రతః. ౧౮౪

బాహ్యార్థనిరపేక్షో యో భక్త్యా భగవతః క్రియామ్
భావేన నిష్పాదయతి జ్ఞేయో భాగవతో హి సః. ౧౮౫

నారాయో యస్య సుస్నిగ్ధా న చోదాసీనవృత్తయః
పశ్యతస్సర్వమేవేదం విష్ణుం భాగవతస్స హి. ౧౮౬

సుతప్తేనహ తపసా యజ్ఞేర్వా బహుదక్షిణైః
తాం గతిం న నరా యాన్తి యాం తు భాగవతా నరాః. ౧౮౭

యోగచ్యుతైర్భాగవతై ద్వేవరాజశ్చత్రకతుః
అవాప్సిరీక్ష్యతే పక్షికిము యే యోగపారగాః. ౧౮౮

యజ్ఞనిష్పత్తయే వేదా దేవా యజ్ఞపతేః కృతే
తత్తోషణాయ యతతే స హి భాగవతస్సద్వ్రతః. ౧౮౯

యేన సర్వాత్మనా భక్త్యా విష్ణో భావో నివేశితః
యుక్తత్వాత్కృతకృత్యత్వాత్స హి భాగవతస్సద్వ్రతః. ౧౯౦

వ్రతినాం యజ్ఞపురుషః పూజ్యో విష్ణురసంశయః
ప్రియశ్చ స్వం చ భర్తారమ్భతే పూజ్యన్న దైవతమ్. ౧౯౧
భర్తృహృదస్య సతః పూజ్యో యజ్ఞపతిర్హరిః

వైఖానసానామారాధ్యస్తపోభిర్మధుసూదనః. ౧౫౨

ధ్యేయః పరివ్రాజకానాం వాసుదేవో మహాత్మనామ్
ఏవమాశ్రమిణాం విష్ణుస్సర్వేషాం చ పరాయణమ్. ౧౫౩

స దానైర్నతపోభిశ్చ ప్రీయతే భగవాన్ హరిః.
వర్ణాశ్రమాచారవతా యథా స పరితుష్టతి. ౧౫౪

వర్ణాశ్రమాచారవతా పురుషేణ పరః పుమాన్
విష్ణురారాధ్యతే పథా నాన్యస్తత్తోషకారకః. ౧౫౫

అత్రానుక్తేషు దోషేషు ప్రాయశ్చిత్తం ప్రవక్ష్యతే
పాండరీకాగ్నిమాసాద్య పరిషిచ్య చ పాపకమ్. ౧౫౬

పట్యుత్తో వైష్ణవం తద్వచ్చతుష్కృత్వశ్చ వ్యాహృతీః
అష్టాక్షరం చాష్టకృత్వస్తథా చ ద్వాదశాక్షరమ్. ౧౫౭

హుత్వా ద్వాదశకృత్వస్తు విష్ణుసూక్తం చ పారుషమ్
ఏకాక్షరాదినూక్తం చ శ్రీభూసూక్తద్వయం హునేత్. ౧౫౮

దేవం సంస్నాప్య చాభ్యర్చ్య హవిస్సమ్యక్ష్ణి వేదయేత్,
అనేన విధినా తత్ర శాన్తిర్భవతి శోభనా ౧౫౯

హదోషేషు చ పునరుక్తహోమిస్సహైవ తు
సారమాత్మికమింకారాద్యప్రాశీతిం విశేషతః. ౧౬౦

హుత్వా చ సర్వదైవత్యమష్టాభిశ్చ శతైర్ముఖైః
దేవం సంస్నాప్య చాభ్యర్చ్య హవిస్సమ్యక్ష్ణి వేదయేత్. ౧౬౧

ఇతి వైఖానసే భగవద్భాష్యే భృగుప్రకాశాయాం సంహితాయాం
ప్రక్తిర్ణా ౭ ధికారే త్రింశోఽధ్యాయః.

అధైక త్రింశోఽధ్యాయః.

— సంప్రోక్షణత్రయమ్. —

అథ వత్సామి తత్రో క్తప్రాయశ్చిత్తస్య సంగ్రహమ్
 జలసంప్రోక్షణం చైవ లఘుసంప్రోక్షణం తథా.
 మహాసంప్రోక్షణం చేతి ప్రాయశ్చిత్తం త్రిధా స్మృతమ్
 నిమిత్తే సమనుప్రాప్తే జ్ఞాత్వా గౌరవలాభవమ్.
 వత్సమాణకారేణ సద్యస్సంప్రోక్షణం చరేత్
 సంప్రోక్షణవిధానస్య న కాలనియమస్మృతః.
 న కుర్యాన్నాసనక్షత్ర తిథివారాద్యవేక్షణమ్
 తస్మాన్నిమిత్తే సంప్రాప్తే సద్యస్సంప్రోక్షణం చరేత్.
 దేశకాలాద్యవేక్షాయా నిమిత్తే సతి గౌరవమ్

బహుబేరేషు చైకస్మిన్ స్థావరే జంగమేఽథ వా.
 అర్చనాయాం విహీనాయాం కాలాఽతీతే విపర్యయే
 నిర్మాల్యపూజనే చైవ నివేదితనివేదనే.

ఏకాహేఽవ్యర్చనాహీనే నిత్యస్నానపవర్జనే
 బలిహోమాదిహీనే చ సత్యోత్సవవివర్జనే.

ప్రాకారాభ్యంతరే ప్రాప్తే ప్రమాదాదశుభే సతి
 అస్పృశ్యాగమనే తత్ర చండాలాద్యైః ప్రవేశనే.

శ్వకుక్కుట వరాహోష్ఠగర్దభానాం ప్రవేశనే
 ఉదక్యయా సూతికయా పాపండాద్యైరభాపి వా.
 కుండగోళవ్రతభ్రష్టతురుష్కాదిప్రవేశనే

- అన్యసూత్రిద్విజైస్సప్రప్తే మోహదజ్ఞానతోఽపివా, ౧౦
 మహావాతహతే బింబే సంసిక్తే వర్షబిందుభిః
 విణ్మూత్రరుధిరస్రావే బహుజల్పే చ మైథునే. ౧౧
 ఏవమాదినిమిత్తే తు జలసంప్రోక్షణం చరేత్
 నైవాసంప్రోక్షితే బింబే హరిర్వసతి నిశ్చయః. ౧౨
 తస్మాద్బింబవిశుద్ధ్యర్థం సంప్రోక్ష్యైవ సమర్పయేత్
 దోషాధిక్యే సముత్పన్నే లఘుసంప్రోక్షణం చరేత్. ౧౩
 రాష్ట్రాత్కోభే చ దుర్భిక్షే తంత్రసంకరదూషణే
 శూద్రైర్వాఽథానులోమైర్వా పాషండైర్భ్రమితైరపి. ౧౪
 ఉదక్యయా సూతికయా పతితైర్వాఽథ పాతకైః
 చండాలాద్యైః ప్రవిష్టే చ గర్భాగారే విశేషతః. ౧౫
 సూతైర్వా కుండగోలాద్యైస్తథా దేవలకాదిభిః
 శ్వకుక్కుట వరాహాద్యైః ప్రవిష్టే గార్దభాదిభిః. ౧౬
 ఉలూకగృధ్రకాకాద్యైః ప్రవిష్టేఽస్తర్గృహే తథా
 తురుష్కాద్యైః ప్రవిష్టే వా శుక్రణోణితయౌరపి. ౧౭
 విణ్మూత్రాదేర్విసర్గే వా గర్భాగారేర్థమండపే
 త్ప్రహదూర్ధ్వం విహీనే తు పూజనే దీపవర్జనే. ౧౮
 ఏకరాత్రమతిక్రమ్య దేవే గ్రామాంతరస్థితే
 అగ్నిదాహేఽశసీపాతే గర్భాగారేఽర్థమండపే. ౧౯
 అన్యసూత్యర్థితే బింబే స్ప్రప్తే వా బుద్ధిపూర్వకమ్
 అన్యైరనుక్షైర్దోషైశ్చ లఘుసంప్రోక్షణం చరేత్. ౨౦
 మహానిమిత్తే సంప్రాప్తే మహాసంప్రోక్షణం చరేత్

- ద్వాదశాహత్యమారభ్య వత్సరాంతం విధానతః. ౨౧
- హీనాయామర్చనాయాం చ నిత్యే నైమిత్తికే తథా
క్రియాహీనే విపర్యాసే హీనే మాసోత్సవాదికే. ౨౨
- నిత్యస్నపనహీనేఽపి మాత్రాదానవిహీనకే
బలిహోమాదిహీనే చ సంప్రాప్తే శాస్త్రసంకరే. ౨౩
- ఏవమాదిషు హీనేషు వత్సరాంతం ప్రమాదతః
క్షర్ణదాం పరివారాణామాశ్రితాలయసేవినామ్. ౨౪
- ధ్వజోహణపూర్వం తు కృతే కాలోత్సవాదికే
విప్రాదిమరణే ప్రాప్తే దేవాగారే విశేషతః. ౨౫
- గర్భభాశ్వలులాయోష్ఠ్యశ్వసూకరముఖే మృతే
గజాదిమృగనాశే చ దేవాగారే ప్రమాదతః. ౨౬
- చండాలాద్యస్త్రజాతీనాం మరణే వా విశేషతః
శూద్రైర్వాధానులోమైర్వా పాపిందైః పతితాదిభిః. ౨౭
- సంస్కృష్టే వైష్ణవే బింబే తురుష్కాద్యైర్మలిష్టుచైః
స్పృష్టే చండాలకాద్యైర్వా మహాపాతకదూషితైః. ౨౮
- విమానేఽశనిపాతే వా మహోల్కాపతనేఽపి వా
లోహితోపలవర్షే చ పాంసువర్షే విశేషతః. ౨౯
- భూకంపాచ్చలితే బింబే వల్మీకస్య సముద్భవే
శిథిలిభవనే వాపి చాప్టబంధే విశేషతః. ౩౦
- జీర్ణే స్తంభాదిపతనే దేవాగారేన వీకృతే
అగ్నిస్పర్శే చ భేరస్య మనుష్యప్రసవే తథా. ౩౧
- సుధాకర్మణి సర్వత్ర గర్భనేహాదికే పునః.

- బింబేషు గర్భగేహే వా కృమికీటాదిదర్శనే. 32
- హసనే రోదనే చైవ భాషణే చ విశేషతః
స్వేదశోణితయోర్వాపి దృశ్యే వర్ణసంక్షయే. 33
- విమానే మండపే వాఽథ యత్ర కుత్రాపి వా హారేః
దేవాగారే సముత్పన్నే దోషేష్వేతేషు వా పృథక్. 34
- దుద్భిక్షే రాష్ట్రసంక్షోభే దుర్నిమిత్రేషు చైవ హి
దుస్స్వప్నే భూమికంపే వా పరరాజాద్యుపద్రవే. 35
- భూగుప్తే చోద్భృతే బింబే చిరమన్యాలయే స్థితే
లతిక్రమ్య త్రిరాత్రం తు దేవే గ్రామాంతరే స్థితే. 36
- కుండగోలకసూతాదైర్దీక్షితైరర్చనే కృతే
లనుక్తాని చ సర్వాణి దురితాన్యద్యుతాని చ. 37
- దృష్ట్వా తు యజమానశ్చ యే తత్పరిసరే జనాః
గ్రాహస్థితా జనాశ్చైవ రాజా రాష్ట్రం చ యత్నతః 38
- జ్ఞత్వా శాస్త్రోక్తవిధినా దోషజం భక్తిః ఫలమ్
మహాసంప్రోక్షణం కుర్యాన్మహాదోషాపనుత్తయే. 39
- మహాదోషేషు సర్వత్ర మహాశాన్తిర్విధీయతే
పూర్వం స్థాపితబింబస్య న సాధారణహేతునా. 40
- స్యాత్పనస్థాపనం తస్మాన్మహాసంప్రోక్షణం చరేత్
మహాసంప్రోక్షణవిధేర్నూతనస్థాపనస్య చ. 41
- స్వల్పే భేద ఇతి ప్రోక్తమృషిభిః కాశ్యపాదిభిః
-
- జలసంప్రోక్షణవిధిం ప్రవక్ష్యామి తపోధనాః. 42
- యజమానాఽభ్యనుజ్ఞతో గురుస్సాన్వత్వా విధానతః

- అలయాభిముఖే వాఽసి దక్షిణే వా మనోరమే. ౪౩
- స్థండిలే నైకతే శుద్ధే పుణ్యాహగ్నిముఖాత్పరమ్
వాస్తుపహామావసానే చ దోషదుష్టం తు యత్ స్థలమ్. ౪౪
- పర్యగ్నికంచగవ్యాభ్యాం సంస్కృత్య విధినా బుధః
బింబం పురుషసూక్తేన కలశైరభిషిచ్య చ. ౪౫
- షట్ద్రోణధాన్యరాశౌ తు పంచకుంభాన్నిధాయ చ
వస్త్రయుగ్మేన సంవేప్త్య ప్రతిమాస్తేషు నిక్షిపేత్. ౪౬
- నాళికేరామ్రపత్రాద్యైరిలంకృత్య పృథక్ ఘటాన్
పంచసూక్తం జపితైర్వైవ పంచశాన్తిభిరేవ చ. ౪౭
- పంచమూర్తిభిరావాహ్య సమభ్యర్చ్యైవవిగ్రహైః
పశ్చాదగ్నిం పరిస్తీర్య పంచసూక్తం హునేత్సుధీః. ౪౮
- ఈంకారాదీంశ్చ జహురూదష్టాశీతిమతః పరమ్
పంచవారుణమంత్రైశ్చ మహావ్యాహృతిభిస్సహ. ౪౯
- పశ్చాదగ్నిం విసృజ్యైవ గురవే దక్షిణాం దదేత్
నిష్కాహీనసువర్ణం చ వస్త్రాభరణకుండలాన్. ౫౦
- పశ్చాత్కుంభజలేనైవ ప్రోక్షయిత్వా సమస్త్రీకమ్
ప్రభూతం చ నివేద్యైవ నిత్యార్చనమథాఽచరేత్. ౫౧
- అనేన విధినా దోషో నశ్యత్యేవ న సంశయః
తద్బింబే దేవసాన్నిధ్యం భవేదిత్యాహ చాంగిరాః. ౫౨
- ఏతావానేవ సంప్రోక్తో జలసంప్రోక్షణక్రమః
- లఘుసంప్రోక్షణం కుర్యాద్యజమానేన వై గురుః. ౫౩
- యథార్హం పూజితః పూర్వమారంభదివసాదభః

- త్యహే వా ద్వియహే వాపి కృత్వా నైవాంకురార్పణమ్. ౧౪
 జాపాసనాగ్నో శ్చోభూతే వాస్తుచూమం విధాయ చ
 పర్యగ్నిపంచగవ్యాభ్యాం శోధయిత్వా సమంతతః. ౧౫
 అభిషేచ్య చ దేవేశమష్టోత్తరశతైర్ఘృతైః
 శోధయిత్వా విధానేన వస్తువాస్తుపరిచ్ఛదాత్. ౧౬
 పశ్చాత్పద్మాగ్నిచూసాద్య కృత్వాఘోరం విధానతః
 కుంభపూజాం తతః కుర్యాత్సమ్యక్ ధ్యానయుతో గురుః. ౧౭
 ద్వాత్రింశత్ప్రస్థసంపూర్ణాత్ కుంభానామృత్య శోభనాత్
 తంతునా వేష్టయిత్వా తు లోయైరాపూర్వ మంత్రతః. ౧౮
 షడ్భారధాన్యరాశౌ తు వేద్యాం సప్తదశ క్రమాత్
 వస్త్రయ్యగ్నేనః సంవేష్ట్య ప్రతిమాస్తేషు నిక్షిపేత్. ౧౯
 నిష్కత్రయకృతాంస్తత్ర నవ రత్నాని యత్నతః
 రత్నాలాభే సువర్ణం వా ప్రత్యేకం నిక్షిపేద్ధృపే. ౨౦
 గంధపుష్పైస్సమభ్యర్చ్య నాళికేరామపల్లవైః
 ఆయుధైః పంచభిస్తద్వత్సోరజైరప్తమంగలైః. ౨౧
 అలంకృత్య గురుర్ధిమాత్ స్పృష్ట్యా కూర్చేన తాఘటాత్
 పంచసూక్తం పంచశాంతిం తతో ద్వాదశసూక్తకమ్. ౨౨
 సారస్వతాదిసూక్తం చ దిక్కుసూక్తం పంచవారుణమ్
 స్వస్తిసూక్తం జపితైవ తథైవోషధిసూక్తకమ్. ౨౩
 నవమూర్తిభిర్రావాహ్య దేవీభ్యాం సహ పార్షదైః
 ద్వాత్రింశద్విగ్రహైస్సమ్యగభ్యర్చ్య తు నివేదయేత్. ౨౪
 పాండరీకాగ్నిచూసాద్య పరిషేచ్య చ పావకమ్

పంచసూక్తేన జహుయాద్వ్యాపకత్రయమస్తోతః. ౬౫

అష్టోత్తరశతం తద్వదష్టాపింశతిరేవ వా

ఊకారాదీంశ్చ జహుయాదష్టాశీతియతః పరమ్. ౬౬

ధాతాదిం మూలహోమం చ పఃచవారుణమేవ చ

హుత్వా కూశ్మాండహోమం చ పారమాత్మికమేవ చ. ౬౭

పంకజైర్బిల్వపత్రైర్వా విష్ణుగాయత్రీయా తతః

అష్టోత్తరశతం హుత్వా పశ్చాదగ్నిం విసర్జయేత్. ౬౮

పశ్చాద్గురుః పూజితస్సౌ వస్త్రాభరణకుండలైః

కుంభమూదాయ శిరసా గ్రామమాలయమేవ వా. ౬౯

ప్రదక్షిణం పరీత్యాఽథ దేవదేవస్య సన్నిధౌ

కూర్చేనాదాయ తత్తోయం ప్రోక్షయేత్పంచమూర్తిభిః. ౭౦

“శుచీ వో హవ్య” మంత్రేణ ప్రోక్షయేత్సర్వసుందరమ్

ఉపచారైస్సచుభ్యర్చ్య “క్షమ” స్వేతి ప్రణమ్య చ. ౭౧

మహాహవిః ప్రభూతం వా దేవేశాయ నివేదయేత్

బ్రాహ్మణానాం సహస్రం చ భోజయేద్గురుణా సహ. ౭౨

గురవే దక్షిణం దద్యాత్సువర్ణం పంచసింహకమ్

ప్రదద్యాద్భూమిమిష్టాం చ ప్రోన్మిషత్సస్యమాలినీమ్. ౭౩

దశదాసు తతః కృత్వా నిత్యార్చనమథాఽచరేత్

ఏవం యః కురుతే భక్త్యా లఘుసంప్రోక్షణం హరేః. ౭౪

విష్ణుసాన్నిధ్యమాప్నోతి దోషశాంతిశ్చ జాయతే

రాజరాష్ట్రాభివృద్ధిశ్చ జగత్సుప్తికరం భవేత్. ౭౫

లఘుసంప్రోక్షణవిధిర్మయా ప్రఖ్యాపితః కిల

కాశ్యపాద్యైశ్చ మునిభిరేవమేన ప్రచోదితః.

౭౬

మహాసంప్రోక్షణవిధౌ విశేషో వక్ష్యతే మయా
జలాధివాసరహితం నేత్రోన్మీలనవర్జనమ్.

౭౭

ప్రతిష్ఠోక్తవిధానేన సర్వం పూర్వవదాచరేత్
నేత్రయోస్తేజనే తద్వద్బుద్ధిదోషే విశేషతః.

౭౮

జలాధివాసనం కుర్యాదక్షోరున్మీలనం పునః
మహాశాన్తివిధానస్య విశేషోఽత్ర ప్రకీర్తితః.

౭౯

జంగమప్రతిమాస్సర్వా అధివాసపురస్సరమ్
ప్రోక్షయిత్వా విధానేన దేవం పూర్వవదర్చయేత్.

౮౦

మహానిమిత్తే సంప్రాప్తే యజమానార్థిణో గురుః
ప్రతిష్ఠోక్తదినే విద్యాః ఋత్విగ్భిర్గలక్షణాన్వితైః.

౮౧

వస్త్రైరాభరణైశ్చాపి పూర్వోక్తమివ భూషితః
ప్రోక్షణాదివసాత్సర్వమంకురార్పణమాచరేత్.

౮౨

ద్రవ్యాణ్యపి సుసంభృత్య యాగశాలాం ప్రవిశ్య చ
కదళీపూగమాలాద్యైః పతాకాద్యైరలంకృతామ్.

౮౩

తస్మధ్యే కల్పయేద్దేదిం శయనార్థం విధానతః
తస్యాస్తు పూర్వదిగ్భాగే చంధవేదిం సలక్షణమ్.

౮౪

పరితశ్చాగ్నికుండాంశ్చ పాండరీకం చ కారయేత్
దేవాలయం చ సంశోధ్య మృష్టసిక్తోపలేపనైః.

౮౫

ఆచార్యస్సుప్రసన్నాత్మా యజమానార్థిణో ముహూః
స్నాత్వా స్నానవిధానేన గాయత్రీం చ సహస్రశః.

౮౬

జప్త్వా ద్వాదశసూక్తాని పుణ్యాహమపి వాచయేత్

- వాస్తుహామం తతః కృత్వా కుండే త్వోపాసనే గురుః. ౮౭
- పర్యగ్ని పంచగవ్యాభ్యాం సంశోధ్యైవ చ సర్వతః
గార్హపత్యాదికుండేషు క్రమాదాఘారమాచరేత్ . ౮౮
- పశ్యబింబసమాకారఘటానాం పంచవింశతిమ్
తంతునా త్రివృతా వేప్త్య శోధయిత్వా సుధూపితాః. ౮౯
- ఆదాయ మంత్రవద్దివ్యం జలమాహృత్య యత్నతః
పూతాభిరద్భిరాపూర్య నాళికేరామ్రపల్లవైః. ౯౦
- లలంకృత్య తథా కూర్చైర్గంధపుష్పాక్షతాదిభిః
యవైర్వా హ్రీహిభిర్వాఽథ వేద్యాం ద్వాదశభారతైః. ౯౧
- ఆస్తీర్య ఖేషు సంస్థాప్య పృథగ్వస్త్రీః వేప్తయేత్
సావర్ణప్రతిమాస్తత్ర పంచనిష్కకృతాః పృథక్. ౯౨
- గజకూర్మాదిరూపాఃశి నవరత్నాది చ ష్టిపేత్
ధ్యానమార్గేణ కుంభేషు మశ్యమాదిషు చ క్రమాత్. ౯౩
- నవమూర్తిక్రమేణైవ మంత్రేణావాహయేద్గురుః
వేద్యధస్థేషు కుంభేషు చేంద్రాదీనవ్పదిక్పతిః. ౯౪
- ఆవాహ్య గంధపుష్పనైవ్యసమభ్యర్చ్య నివేదయేత్
సహస్రకలశైస్సాక్ష్య సృపనోక్తప్రకారతః. ౯౫
- సావర్ణంకాతుకం బద్ధ్వా ప్రతిష్ఠోక్తవిధానతః
శయ్యావేదిం సమభ్యర్చ్య పంచతల్పాన్ ప్రకల్ప్య చ. ౯౬
- శాలివ్రీహీయవైశ్వాపి షడ్భారైశ్చ పృథక్ పృథక్
తద్ధర్మస్తాడులైశ్చాఽథ తద్ధర్మైశ్చ తిలైస్తథా. ౯౭
- ఉపర్యుపరి చాస్తీర్య చర్మజాదీన్ సమాస్తరేత్

శయనే శాయయే ద్వేద్యామాత్సవం బింబముక్తవత్.

౯౮

కూర్చాధివాసం కుర్వీత ధృవమాత్రం యది క్రమాత్.

వేదానధ్యాపయేద్దిక్షు “ఋచాం ప్రాచీ”ఽతి శ్రుతిః.

౯౯

గార్హపత్యాదికుండేషు ప్రతిష్ఠాక్తవిధానతః

ఋత్విగ్భిః కారయేద్ధోమం తత్తద్దైవత్యపూర్వకమ్.

౧౦౦

గురుస్సభ్యాగ్నిమాసాద్య పరిషిచ్య చ పావకమ్

పంచసూక్తం క్రమేణైవ మహావ్యాహృతిపూర్వకమ్.

౧౦౧

వ్యాపకత్రయమంత్రం చ విష్ణుగాయత్రీయా పునః

అపోత్తరశతం హుత్వా వ్యాహృత్యా చ తథైవ చ.

౧౦౨

తతో ౭ బ్రాగ్నిం సమాసాద్య పంచసూక్తైస్సహైవ తు

ధాతాదిమూలహోమం చ పంచనారణసంయుతమ్.

౧౦౩

మహాశాంత్యుక్తమంత్రాంశ్చ త్రిరావర్త్య హునేత్తతః

కుంభవేదిం సమాసాద్య సమభ్యర్చ్యైష్టవిగ్రహైః.

౧౦౪

స్పృష్ట్యా కూర్చేన తత్కుంభాః ఋత్విగ్భిస్సహ వై గుతుః

ఆత్మసూక్తం జపిత్యైవ పంచ నాక్తమతః పరమ్.

౧౦౫

స్వస్తిసూక్తం చ తార్గం చ రాత్రిమేకాక్షరం తథా

అష్టదిక్పాలసూక్తాని పంచశాంతిమతః పరమ్.

౧౦౬

“అపో హి రణ్యవర్ణా” భ్యాం పావమానీభిరేవ చ

జప్త్యా ద్వాదశసూక్తం చ తతస్సభ్యా ౭ నలే క్రమాత్.

౧౦౭

హాత్రప్రశసనం కుర్వాత్సర్వం హోతా తు పూర్వవత్

చతుర్ముక్తిక్రమేణైవ సహస్రాహుతినా సహ.

౧౦౮

“యద్దేవా”ద్యైశ్చ కూశ్మాండైస్సర్వదైవత్యమస్త్రీకైః

- హుత్వా తు దోషశాస్త్ర్యధం లాజైస్తద్వత్తిలైరపి. ౧౦౯
- సాపూర్వైష్ణుగాయత్ర్యా హుత్వా కుండేషు పూర్వవత్
అష్టోత్తరశతం తద్వదప్టానింశతిరేవ వా. ౧౧౦
- పరిషేకం తతః కృత్వా పౌండరీకే విశేషతః
షడ్వైర్వా బిల్వపత్రైర్వా విష్ణుగాయత్రియా తతః. ౧౧౧
- అష్టోత్తరసమాసం తు ఘృతేనాప్లుత్య వై హునేత్
పారమాత్మికమంత్రైశ్చ ఈంకారాద్యైశ్చ యత్నతః. ౧౧౨
- అష్టాశీతిం తతో హుత్వా మహావ్యాసృతిపూర్వకమ్
హుత్వా తద్దోషనాశాయ రాజరాష్ట్రాభివృద్ధయే. ౧౧౩
- సభ్యాగ్నిం పౌండరీకాగ్నిం హిత్వాన్యేష్వంతపహోమకమ్
* * * * * ౧౧౪
- సృత్తగీతాదివాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం వయేద్గురుః
ప్రాతస్సాత్వా విధానేన కలకైస్సృజనం చరేత్. ౧౧౫
- పంచసూక్తైశ్చ సంస్కృత్య పంచశాన్తిసమన్వితమ్
పశ్చాద్దేవమలంకృత్య సువస్త్రాభరణాదికైః. ౧౧౬
- గంధపుష్పైస్సుగంధైశ్చ యావన్నేత్రమనఃప్రియమ్.
ముహూర్తే ధమనుప్రాప్తే కుంభమాదాయ దేశికః. ౧౧౭
- స్వస్తిసూక్తం జపక్ గ్రామమాలయం వా ప్రదక్షిణమ్
కృత్వా దేవగ్రహః కుంభం ధాన్యపీఠే నివేశయేత్. ౧౧౮
- యజమానేన శక్త్యా వై గురుస్సంపూజితస్తదా
కుర్యాదనంతరోక్తాంశ్చ సంస్కారా భగవద్భిర్యుక్. ౧౧౯
- వస్త్రేరాభరణైశ్చుభ్రైః కుండలైశ్చ విశేషతః

యజమానస్సుసంపూజ్య పశుభూమ్యాదిభిర్గురుమ్. ౧౨౦

గురవే దక్షిణాం దద్యాన్నిష్కాణామేకవింశతిమ్

ఋత్విగ్భ్యశ్చ తథా దద్యాత్సుప్రీతో భగవాన్ హరిః. ౧౨౧

గురుః పశ్చాత్సమావాహ్య సమభ్యర్చ్యవైవిగ్రహైః
మహాహవిర్నివేద్యై న పాయసాపూపసంయుతమ్. ౧౨౨

సాజ్యం సవ్యంజనం దత్వా ముఖవాసం నివేదయేత్
పుష్పాంజలిం తతో దత్వా “క్షుచ” స్వేతి ప్రణమ్య చ. ౧౨౩

సహస్రం బ్రాహ్మణానాం చ భోజయేచ్ఛాంతిహేతవే
దశదానం విశేషేణ దేవప్రీతికరం భవేత్. ౧౨౪

ఏవమాద్వాదశాబ్దాత్తు ప్రతిష్ఠామాచరేత్తతః
పునస్థాపనసంస్కారాత్ప్రియశ్చిత్తం న హీతరత్. ౧౨౫

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన శాస్త్రోక్తం సర్వమాచరేత్
ఏవం యః కురుతే భక్త్యా విష్ణోస్సంప్రోక్షణత్రయమ్. ౧౨౬

ప్రతిష్ఠాఫలమాసాద్య వైష్ణవం లోకమాఘ్నయాత్

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవద్దాస్త్రే భృగుప్రకాయం సంహితాయాం

ప్రకీర్తనా ౭ థి కా రే ఏకత్రింశోఽధ్యాయః.

అథ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః.

—॥ ప్ర కీర్ణ క మ్. ॥—

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి జ్యేష్ఠాయాముత్సవక్రమమ్
జ్యేష్ఠే మాసి తు సంప్రాప్తే జ్యేష్ఠాసక్షత్ర సంయుతే.

విష్ణోరేవ విశేషస్సాన్యత్సంగం తైలమాహరేత్
తైలక్రమం ప్రవక్ష్యామి శ్రుణుధ్వం మునిపుంగవాః.

యాగశాలాం ప్రకల్ప్యైవ సర్వాలంకారసంయుతామ్
సభ్యం చ పాండరీకం చ కారయిత్వా నలక్షణమ్.

తద్దినస్య తు పూర్వేద్యస్తృతీయే పంచమేఽపి వా
సప్తమేఽహని వా చాపి అంకురాద్భణమాచరేత్.

ఆఘారం విధివత్క్రత్వా సర్వకార్యగుతః పరమ్
వేద్యాస్తథోత్తరే పార్శ్వే భూమ్యామఃటమాచరేత్.

చతుస్తాలప్రమాణేన విస్తారం నిమ్న మేవ చ
నిమ్నేతు విన్యసేద్భాండం ద్విద్రోణపరిమాణకమ్.

“భూః ప్రతి” ష్ఠేతి మంత్రేణ నిమ్న భాండం సునిశ్చిపేత్
మలయాగురుదారుణి దేవదారు తక్షైవ చ.

యాని చాత్ర సుగంధీని దేవయోగ్యాని తాని వై
గుగ్గులుం చ సమాహృత్య మర్దయిత్వాఽసకృత్ సకృత్.

విష్ణుఽగాయత్రియా భాండే తాని ద్రవ్యాణి నిశ్చిపేత్
శరావేణ పిథాయాఽథ మృదా చ పరిలేపయేత్.

గోకరీషాణి కాష్ఠాని తస్యాపరి వినిశ్చిపేత్

మందాగ్నినా పచేత్తత్తు యావత్తైలాగమం భవేత్. ౧౦

తావత్కాలం పచేద్విద్వాన్ తైలమాహృత్య సంభృతమ్
వాసితాని తు వస్తూని పరిహృత్య తు తత్ర వై. ౧౧

సుగంధితైలభాండం చ ధాన్యపీఠోపరి న్యసేత్
పూర్వోక్తేనైవ మంత్రేణ తంతునా పరివేష్టయేత్. ౧౨

పితౄణాం సోమం తథాభ్యర్చ్య వనస్పతిమతః పరమ్
తైలే తస్మిన్ విధానేన అర్ఘ్యాన్తమభిపూజయేత్. ౧౩

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ నరసూక్తం తథైవ చ
జప్త్వా తు విష్ణుగాయత్రీచుప్తోత్తరసహస్రకమ్. ౧౪

ఆచార్యస్వరితో గత్వా సభ్యాగ్నేస్తు సమీపతః
ద్వితాలవిస్తృతం వృత్తం చతురంగులమున్నతమ్. ౧౫

కూర్మాకృతివదాకారం బిల్వాద్యైః పరికల్పితమ్
* * * * * ౧౬

ప్రతిష్ఠాయాముత్సవే చ జపహోమార్చనాదిషు
దేవకార్యేషు సర్వేషు తథాన్యేషు చ కర్మసు ౧౭

కూర్మపీఠం తు గృష్ణీయాదన్యథా నిష్ఫలం భవేత్
ఆసీనః కూర్మపీఠే తు సభ్యాగ్నే జహుయాత్తథా. ౧౮

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ నరసూక్తం తథైవ చ
జహుయాత్సర్వదైవత్యం పారమాత్మికమేవ చ. ౧౯

మహావ్యాహృతిభిహుత్వా అన్తఃసోమం సమాచరేత్
ప్రణిధ్యాం శంఖపాత్రే వా అగ్నిమారోపయేత్సుఖీః? ౨౦

తైలస్యాగ్రేవనాత్పూర్వం ధ్రువాదగ్నిం సమాహరేత్

- సగ్వస్త్రకుండలాద్యైశ్చ ఆచార్యం పూజయేత్తతః. ౨౧
 పరిచారకమాహూయ యథార్హం పూజ్య తం తతః
 ఉష్ణీపం ధారయిత్వా తం పరిచారకమూర్ధని. ౨౨
 సుగంధితైలభాండం తు యత్నేనాఽపి వినిక్షిపేత్
 శనైశ్చనైశ్చ గత్వా తు సర్వవాద్యసమన్వితమ్. ౨౩
 సర్వాలంకారసంయుక్తం బ్రహ్మఘోషసమన్వితమ్
 వీధిం ప్రదక్షిణీకృత్య దేవస్యాఽగ్రే తు నిక్షిపేత్ ౨౪
 అఘ్నైస్తమభిపూజ్యైవ దేవేశం సంప్రణమ్య చ
 వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ నరసూక్తం జపేత్కృమాత్. ౨౫
 తైలేనాలేపయేద్దేవమాచార్య స్త్వరితస్తథా
 దేవీభ్యం చ తతః పశ్చాత్తత్సంత్రేణ లేపయేత్. ౨౬
 సర్వేషాం పరివారాణాం తత్తన్మంత్రైశ్చ కారయేత్
 ఆచార్య స్త్వరితో గత్వా చాత్సవస్య సమీపః. ౨౭
 'పరిలిఖత'మితి మంత్రేణ కవచం ధరిశోధయేత్
 జీర్ణే భిన్నే చ కవచే శిల్పినైః సుసన్నయేత్. ౨౮
 ప్రత్యుల్య పంచగవ్యేన జలేన ధరిశోధయేత్
 కృత్వాఽపి వాస్తుశుద్ధిం చ యథోక్తాం నిష్క్రమిం చరేత్. ౨౯
 విష్ణోర్ముకాదిమంత్రైశ్చ సందధ్యాత్కవచం తథా
 దృఢీకృత్య తు పూర్వోక్తం యత్నేన పరికల్పయేత్. ౩౦
 సహస్రకలశైర్దేవం స్నాపయిత్వా యథావిధి
 నిత్యపూజావిధానేన దేవమారాధ్య పూర్వవత్. ౩౧
 మహాహవిః ప్రభూతం వా పాయసం చ నివేదయేత్

“కుమస్వే”తి వదన్ భూయః ప్రణమేత్పురుషోత్తమమ్. 3౨

బ్రహ్మఘోషం తతః కుర్యాద్దద్యాదాచార్యదక్షిణమ్
దినే పక్షే చ మాసే చ తథా సంవత్సరే చరేత్. 33

యద్యద్రూపం తథాధ్యాయేత్తత్తద్భింజేషు యోజయేత్
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన బింబరక్షాం సమాచరేత్ 3౪

* * * *

— ప వి త్రా రో ప ణ మ్. —

అథ వక్ష్యే పిశేషేణ పవిత్రారోపణం హరేః. 3౫

సర్వదోషోపశమనం సర్వయజ్ఞఫలప్రదమ్
సర్వకామప్రదం చైవ సర్వతుష్టికరం పరమ్. 3౬

సర్వలోకస్య పృథ్వ్యర్థం సర్వలోకస్య శాన్తిదమ్
యద్యన్మంత్రక్రియాహీనం ద్రవ్యహీనం చ యత్కృతమ్. 3౭

తద్దోషశమనాయైవ పవిత్రారోపణం చరేత్
పవిత్రారోపణే హీనే యా పూజా నిష్ఫలా భవేత్. 3౮

సంత్రోభో జాయతే తత్ర తస్మాద్యత్నేన కారయేత్
ఆమాధే శ్రావణే మాసి ప్రోష్ఠపద్మాం విశేషతః. 3౯

ద్వాదశ్యాం శుక్లపక్షే తు విష్ణుపంచదినే౭థ వా
సంసర్పమధిమాసం చ తిథివారం చ శూన్యకమ్. ౪౦

దశమ్యేకాదశీమిత్రం తద్దినం చ వివర్జయేత్
హరితిథ్యాం చ నిర్దుష్టే పవిత్రారోపణం శుభమ్. ౪౧

సవాహం వా౭థ సప్తాహం పంచాహమథ వా త్య్రహమ్
ఉక్తలక్షణసంపన్నమూచార్యం పరయేత్కృమాత్. ౪౨

- ఋత్విజో వరయేత్తద్వచ్చిష్యాం శ్చ వరయేత్తతః
తద్దినాత్పూర్వరాత్రౌ తు దేవేశం ప్రార్థయేద్గురుః. ౪౩
- “భగవతో బలే”నేతి ప్రోచ్య నమ్రాంగస్సుసమాహితః
పాద్యాదైశ్చ విశేషేణ దేవమభ్యర్చ్య సత్వరః. ౪౪
- ప్రార్థనాసూక్తముచ్చార్య వేదాధ్యయనమారభేత్
పరితో యాగశాలాయాశ్చిష్యైః పరివృతో గురుః. ౪౫
- చతుర్షు ద్వారదేశేషు క్రమాత్ప్రగాదిషు స్వయమ్
చతుర్వేదాందిమంత్రాంశ్చ శక్త్యాధ్యయనమాచరేత్. ౪౬
- పుణ్యాహం చ తతః కృత్వా మృత్యుంగ్రహణమాచరేత్
అంకురానర్పయిత్వైవ ముద్గాన్నం చ నివేదయేత్. ౪౭
- ఔపాసనాన్నికుండే తు ఆఘారం విధివద్యజేత్
వాస్తుహోమం చ హుత్వా తు గవ్యం కృత్వా విధానతః. ౪౮
- పర్యగ్నిపంచగవ్యాభ్యాం యాగశాలాం విశోధయేత్
“తమేక నేమి” మిత్యుక్త్వా “ఆమావాజస్య” ఇత్యపి. ౪౯
- “తన్తుస్తవ్య” న్నితి ప్రోచ్య “యస్మై గర్భ” ఇతీరయన్
షడ్భిశ్చ వైష్ణవైర్కంత్రిర్విష్ణుగాయత్రీయా తథా. ౫౦
- పవిత్రాణి సుసంప్రోక్త్య విధినా పంచగవ్యకైః
“ప్రతద్విష్ణుస్తవత” ఇతి “ఇదం విష్ణు” రితీరయన్. ౫౧
- విష్ణుగాయత్రీయా పశ్చాత్పవిత్రం సంప్రణమ్య చ
* * * * * ౫౨
- ఉత్తమం స్వర్ణసూత్రం చ మధ్యమం రావ్యసూత్రకమ్
కారాసమధమం గృహ్య సర్వదోషవివర్జితమ్. ౫౩

సుమంగలీభిర్యుగ్మభిర్బ్రాహ్మణీభిర్విశేషతః
అలాభే కన్యకాభిర్వా నిర్మితం సూత్రముత్తమమ్. ౧౮

గృహ్ణీయాద్భింబమానేన చాప్తుతరసహస్రకమ్
గ్రంథయోఽంగుష్ఠమాత్రాస్సుస్యస్తాభిర్మాలాం చ కారయేత్.

వనమాలా సమాఖ్యాతా విష్ణోః ప్రీయతమా భవేత్
విష్ణుసూక్తం చ జప్త్వా తు “అణోరణీయా” నితి బ్రువణ. ౧౯

ప్రోక్ష్య హరిద్రతోయేన “ఇమే ధూ” వేతి ధూపయేత్
చతుర్వేదాదిమంత్రైశ్చ తోరణాద్యైరలంకృతమ్. ౨౦

* * * *

సభ్యాగ్ని కుండం కృత్యైవ ఆఘారం విధినద్యతేత్. ౨౧

బింబాధ్యర్థప్రమాణేన శయ్యావేదిం ప్రకల్పయేత్
తిలతండులధావైశ్చ ధాన్యపీతం ప్రకల్ప్య చ. ౨౨

దర్భాం సత్ర సమాస్తీర్య చాండజాదీని చా సరేత్
“ప్రతద్విష్ణు” రితి ప్రోచ్య పవిత్రం సన్నిధాయ చ. ౨౩

పంచమూర్తిభిరావాహ్య సమభ్యర్చ్య ప్రణమ్య చ
జప్త్వా ప్రతిసరం మంత్రం ధూపదీపాది దర్శయేత్? ౨౪

“అత్త” దేవా” దినా పశ్చాద్దేవేశం ప్రార్థయేద్గురుః
పాద్యాదిభిస్సమభ్యర్చ్య ధూపదీపాదిదర్శయేత్. ౨౫

బద్ధ్వా ప్రతిసరం దేవం శ్రీభూమ్యా చ తథైవ చ
ఆచార్యస్యర్త్విజాం చైవ బద్ధ్వాప్రతిసరం తథా. ౨౬

“యదైష్ట్యవం సముచ్చార్య పవిత్రం శియనం చరేత్
సూక్ష్మవస్త్రేణ చాచ్ఛద్య చార్పయేత్సప్తమక్షతమ్. ౨౭

విష్ణుసూక్తం చ గోదానసూక్తం చైవాత్మసూక్తకమ్.

ఏకాక్షరాదిసూక్తం చ వైష్ణవం సూక్తమేవ చ.

౬౫

సృసూక్తం రుద్రసూక్తం చ దుర్గాసూక్తం తథైవ చ

సారస్వతం తథా సూక్తం రాత్రిసూక్తమతః పరమ్.

౬౬

“ఋతం చ సత్యం” జప్త్వైవ “సహస్రశీర్ష”మేవ చ

శ్రీభూసూక్తంచ జప్త్వైవ కారయేద్దేశికోత్తమః.

౬౭

దశానాం చైవ పంచానాం సూక్తానాం జప ఉత్తమమ్

మధ్యమం దశసూక్తానాం పంచానామధమం భవేత్.

౬౮

ప్రాగాదిదిక్షు చ తిథా విదిక్షు చ చతుర్వపి

క్రమాచ్చాస్తం ఖగాధీశం చక్రం శంఖం తథైవ చ.

౬౯

విమానపాలాంశ్చావాహ్య సమభ్యర్చ్య విశేషతః

ముద్గాన్నం వినివేద్యైవ ప్రణామం ముహూరాచరేత్.

౭౦

నర్వరక్షాకరం చక్రం పవిత్రోపరి చార్చయేత్

నివేదయేత్తదాన్నేన శాంతాదీనాం బలిం దదేత్.

౭౧

పాదౌ ప్రత్యుశ్య చాచమ్య యథోక్తేన విధానతః

హోత్రం ప్రశంస్య విధిపదావాహన మథాచరేత్.

౭౨

జుష్టాకారం చ కృత్వా తు జహుయాచ్చ యథాక్రమమ్

హోవయేత్పంచభిస్సుక్తైస్తత్తద్దేవత్యమేవ చ.

౭౩

వశ్పాదగ్నిం విస్ఫుజ్యైవ రాత్రిశేషం నయేద్గురుః

తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వా స్నానవిధానతః.

౭౪

నిత్యపూజా విధేరస్తే దేవేశం ప్రార్థయేద్గురుః

అష్టోత్తరశతైర్దేవం స్నాపయేత్కలశైస్తతః.

౭౫

అలంకృత్య చ దేవేశం ధూపదీపాదకం దదేత్

* * * * ౭౬

“ఉద్యంత”మితి మంత్రేణ పవిత్రం మూర్ధ్ని ధారయత్

సర్వవాద్యసమాయుక్తం తోయధారాపురస్సరమ్ ౭౭

ప్రదక్షిణం శనైర్గత్వా దేవాఽగ్రే సన్నిధాయ చ

“సూర్య” స్థితి చ మంత్రేణ శతం జప్త్వా తు కల్పవమ్. ౭౮

ఆచార్యస్సుప్రసన్నాత్మా స్వాత్మరక్షం విధాయ చ

విష్ణుసూక్తం సముచ్చార్య కనిష్ఠాది చ రోపయేత్. ౭౯

పాద్యాద్యైర్దేవమభ్యర్చ్య ముఖవాసాస్తమాదరాత్

కుంభాంస్తు సప్త దశ చ అలంకృత్య యథావిధి. ౮౦

వేద్యామారోపయేత్కుంభాన్ స్వస్తికే సన్నిధాయ చ.

శయ్యావేదిం చ తత్ప్రొచ్చాయం సభ్యకుంకుం ప్రకల్ప్య చ. ౮౧

అబ్జాఽగ్నికుండమాగ్నేయ్యామీశే చౌపాసనం తథా

* * * *

ఛౌపాసనాగ్నికుండే తు ఆఘారం విసేవద్యజేత్

౮౧౪

* శయ్యావేద్యాస్తూతరే చ త్రిహస్తాయతవిస్తృతామ్.

చతురశ్రాం సమాం కృత్వా యంత్రవేదిం సలక్షణమ్

పంచపల్లర్విశేషేణ యంత్రం విఖ్యయనోహరమ్.

అథ యంత్రం ప్రవక్ష్యామి శ్రుణుధ్వం మునిసత్తమాః.

సర్వరత్నాకరసుదర్శన యంత్రః :-

ఆచార్యుః పట్కణం విలిఖ్య తన్నుధ్యే సాధ్యనామ విలిఖ్య, ఓమ్
హ్రీమ్, హ్రీమ్, శ్రీమ్, విలిఖ్య, తత్పార్శ్వయోః, ఇమ్, ఈమ్, ఇతి

దృష్టిబీజం, ఉమ్, ఉమ్, ఇతి శ్రోత్రబీజం చ విలిఖ్య, షట్కణ్ఠము, సహస్రార హుమ్ ఫట్ ఇతి సుదర్శనపడతురీం విలిఖ్య, కోణసంధౌ ఓమ్ హమ్ లమ్ రమ్ యమ్?లిఖత్వా, తద్బహిర్వృత్తమష్టదలం విలిఖ్య, దశేషం ఓమ్ న మ స్సు ద ర్శ నా య ఇతి విలిఖ్య, దలసంధౌ ఓమ్ జ య జ య నృ సిం హ ఇతి విలిఖ్య, తద్బహిర్వృత్తం షోడశదలం విలిఖ్య, దలమధ్యే ఓమ్ న మో భ గ వ తే మ హా సు ద ర్శ నాయ స్వా హా ఇతి విలిఖ్య, దలసంధౌ ఓమ్ హుమ్ న మో భ గ వ తే వ జ్ర వ రా హా య స్వా హా ఇతి విలిఖ్య, తదుపరి వృత్తద్వయం వృత్తద్వయమధ్యే లకారాదిక్షకారాంతం మాతృకావర్ణా విలిఖ్య, తదుపరి భూపురద్వయం చతుష్కోణం విలిఖ్య, చతుర్ద్వారే ఓమ్ ఆమ్ హ్రీమ్ క్రోమ్ ఇతి విలిఖ్య, తత్తద్దిగ్దేవతాబీజాని లిఖత్వా, లమ్ రమ్ హమ్ షమ్ వమ్ యమ్ సమ్ శమ్ ఇతి బీజం లిఖత్వా, ఆగ్నేయా దీశానాంతం ప్రాణప్రతిష్ఠామంత్రం, మంత్రరాజగాయత్రీం, యంత్రరాజగాయత్రీం, చ విలిఖ్య, తన్మంత్రేణావాహ్యఽభ్యర్చ్య సుదర్శనమూల మంత్రం దశసహస్రం జపిత్వా, తద్ద్రావిత్త్యా తద్దశాంశం జపిత్వా మంత్రరాజం చ దశాంశం జపిత్వా తద్దశాంశం తర్పణం తద్దశాంశం హోమం తద్దశాంశం బ్రాహ్మణభోజనం కారయేత్.

యంత్రదశాంగమ్:—

బీజం ప్రాణం చ శక్తిశ్చ దృష్టిర్వశ్యాదికం తథా
మంత్రయంత్రస్య గాయత్రీ బీజస్థాపనమేవ చ
భూతదిక్పాలబీజం చ యంత్రస్థాంగాని వై డశ.

యంత్రగాయత్రీ:—

యంత్రరాజాయ విద్మహే మహాయంత్రాయ ధీమహి, తన్నో
మంత్రః ప్రచోదయాత్.

సుదర్శనగాయత్రీ:—

ఉగ్రం వీరం మహావిష్ణుం జ్వలంతం సర్వతోముఖమ్

స్మసింహం భీషణం భద్రం మత్స్యమృత్యుం నమామ్యహమ్.

* తత్ర సర్వత్రానుక్రమణికాసు యంత్రస్యాస్య పాఠో
దృశ్యతే. మూలగ్రంథే త్వస్య మాతృకాకోశే న దృశ్యతే. తథాపి
ఋషానాం మాతృకాకోశానామనుపలంభాదస్యస్థితీరత్ర ౭శంకి
తాపి నివేశ్యతే.

పరస్మైర్విధానేన పావకం విధివద్యతే. ౮౨

లాజాపూనై రాజ్య మిత్యైర్ములమంత్రం సముచ్చరన్

అష్టోత్తరశతేనైవ హోమయేద్యేకోత్తమః. ౮౩

పురుషసూక్తం చ జహుయాత్తతో ద్వాత్రింశసంఖ్యయా

పశ్చాద్గ్నిం పరస్మైర్విధానేన “కుమ” స్వేతి ప్రణమ్య చ. ౮౪

ఏవం ప్రతిదినం కుర్యాదస్తే దేవం తు రోపయేత్

సాయంసంధ్యాముపాసిత్యా యాగశాలాం ప్రవిశ్య చ. ౮౫

సభ్యాఽగ్నిం పౌండరీకాగ్నిం చాసాద్యా ఘోరమాచరేత్

అజ్ఞాగ్నౌ శాన్తిహోమం చ హుత్వైవ గురురత్వరః. ౮౬

కుంభం వినా మహాశాన్తిహోమం కే చిద్వదన్తి హి

వేద్యాం తు పురతస్త్విష్ణో ప్రాణాయామాదికం చరేత్. ౮౭

నవమూర్తిభిరావాహ్య దిక్పాలానావహేత్క్రమాత్

అష్టోపచారైరభ్యర్చ్య ముద్గాన్నం వినివేదయేత్. ౮౮

పానీయాచమనం దత్వా ముఖవాసం దదేత్తతః

“అపో వా” ఇతి నుంత్రేణ పవిత్రం ధారయేద్ధటమ్. ౮౯

- “అగ్నివగ్ని”రితి ప్రోచ్యోపవిత్రం చాఽగ్నికుండకే
కుండస్యైవ తు మానేన సమలంకృత్య పా వకమ్. ౯౦
- “పవిత్రం త” ఇతి ప్రోచ్య పవిత్రం ధారయేద్గురుః
సమింత్రైవ తు సభ్యాగ్నిం పరిషిచ్య విధానతః. ౯౧
- హూత్రం ప్రశంస్య విధివత్సమిద్భిర్వాసయేద్గురుః
తదాలయగతాః శ్చైవ దేవానావాహయేత్క్రమాత్. ౯౨
- జుష్టాకారం తతః పశ్చాత్స్వాహాకారం తతః పరమ్
విష్ణుసూక్తం సుహుత్వా తు పురుషసూక్తమతః పరమ్. ౯౩
- చరుం లాహం స్తథాపూపానాజ్యమిశ్రాంశ్చ హవయేత్
పశ్చాత్తు వైష్ణవైర్మంత్రైశ్చ తమప్రోత్తరం యజేత్. ౯౪
- ఈంకారాదీంస్తతః పశ్చాత్పూరమాత్మికసంయుతమ్
అప్రాశీతిం తతో హుత్వా తత్తదైవత్యమేవ చ. ౯౫
- సర్వదైవత్యమంత్రాంశ్చ ధాతాదీః పంచ వారుణమ్ః
మూలహోమం తతో హుత్వా తథాస్తే పరిషిచ్య చ. ౯౬
- యాగశాలాచతుర్ద్వారే చతుర్వేదానఘోచ్చరేత్
ఐశాన్యాం తు విశేషేణ జపేదస్తాక్షరం మనుమ్. ౯౭
- ద్వాదశాక్షరమంత్రం చ గాయత్రీం వైష్ణవం తథా
నారాయణాఖ్యగాయత్రీం పారమాత్మికమిత్యపి. ౯౮
- వ్యాపకత్రయసంయుక్తం విష్ణుగాయత్రీయా యుతమ్
తతశ్చ వైష్ణవం జప్త్వా “యో వా భూ” తేతి శంచకమ్. ౯౯
- పుష్పాంజలిం జపిత్వైవ స్యసేద్దేవస్య పాదయోః
స్మత్తగితాదివాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేద్గురుః. ౧౦౦

- తతః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వా సంధ్యాముపాస్య చ
యాగశాలాం ప్రవిశ్యైవ దేవేశం ప్రార్థయేత్తతః. ౧౦౧
- “భూరగ్నయ” ఇతి ప్రోచ్య వేదిం సంప్రోక్ష్య చాత్వరః
కుంభారాధనహోమాదీన్ సర్వం పూర్వవదాచరేత్. ౧౦౨
- కుంభమారాధయేత్పూర్వం బింబపూజా త్వనస్తరమ్
పశ్చద్ధోమం ప్రకుర్వీత బలిదానం తతః పరమ్. ౧౦౩
- ఏవం కుర్యాద్విధానేన దినం ప్రతి గురూత్తమః
సమాప్తే తు దినే సాయం పూర్ణాహుతియథాచరేత్. ౧౦౪
- తదగ్నిం త్రియహాదూర్ధ్వం సాధయేదగ్ని కుండకే ?
* * * * * ౧౦౫
- కుంభమదాయ శిరసా తోయథారాపురస్సరమ్
ప్రదక్షిణం శనైర్గత్వా దేవాఽగ్రే సన్నిధాయ చ. ౧౦౬
- “హిరణ్యపవమానా” ద్యైః కుంభతోయేన ప్రోక్షయేత్
దేవమభ్యర్చ్య పాద్యాద్యైః ప్రభూతం చ నివేదయేత్. ౧౦౭
- పానీయాచమనం దత్వా ముఖవాసం దదేత్సునః
క్షమామంత్రం సముచ్చార్య “క్షమ” స్వేతి నమేన్ముహుః. ౧౦౮
- యజమానోఽపి శుద్ధాత్మా భక్తినప్రసన్నమాహితః
ఆచార్యం పూజయేత్తత్ర గంధచూర్ణానులేపనైః. ౧౦౯
- పంచాంగభూషణైశ్చైవ దుకూలైశ్చ నవైస్తథా
తతో గురుః ప్రసన్నాత్మా ప్రయుంజ్యాదాశిషస్తదా. ౧౧౦
- తదుక్తం భగవతోఽప్రిక్తం ప్రతిగృహ్ణీయూరాదరాత్
ఏవం కుర్వీత ప్రత్యబ్ధ పవిత్రారోపణం హరేః. ౧౧౧

ఇహలోకే సుఖ భూత్వా స యాతి పరమాం గతిమ్

స్రియతాం భగవాన్విష్ణుః ప్రార్థనాసూక్తముచ్యతే. ౧౧౨

“కనిక్రదా”దిమంత్రాశ్చ శాకునం సూక్తమీరితమ్

“స్వస్తి నో మిమీ”తేత్యుక్త్వా స్వస్తిసూక్తమితి స్మృతమ్. ౧౧౩

“శుద్ధా ఇమే పశవ” ఇతి గోసూక్తం సముదాహృతమ్

“ఋతం చ సత్యం” చేత్యాది అఘమర్షణముచ్యతే. ౧౧౪

“అణోరణీయా”నిత్యుక్త్వా సూక్తం ప్రోక్షణమీరితమ్

“ఆపో హిరణ్యవర్ణాశ్చ పవమాన” ఇతి త్రయః. ౧౧౫

ప్రోక్షణం సూక్తమితి తు కేచిద్వైకల్పికం జగుః

“యా జాతా”ఇతి మంత్రాశ్చ ఓషధీసూక్తముచ్యతే. ౧౧౬

“కృణుష్వ పాజ” ఇత్యాది సూక్తం ప్రతిసరాహ్వయమ్

(“అతో జేవ.”ది వడ్భిస్తు వైష్ణవం సూక్తముచ్యతే); ౧౧౭

“అతో జేవాది వణ్మంత్రా”ష్టదైవష్టపపదాహ్వయాః

“విష్ణోర్ము”కాది వణ్మంత్రా విష్ణుసూక్తమిరితమ్. ౧౧౮

“సహస్రశీర్షా పురుష” ఇతి పౌరుషసూక్తకమ్

“హిరణ్య వర్ణా” ఇత్యాది శ్రీసూక్తం సర్వకామదమ్. ౧౧౯

“భూమిర్భూమే” త్యాదిమంత్రా భూమిసూక్తముదాహృతమ్

“ఉప శ్వాసయ” ఇత్యాది దుందుభీసూక్తముచ్యతే. ౧౨౦

“నుపణ్ణోఽసి గరుత్మా” నిత్యుక్తం సూక్తం చ గారుడమ్

“హిరణ్యగర్భ” ఇత్యాది బ్రహ్మసూక్తముదాహృతమ్. ౧౨౧

“ఇంద్రం వో విశ్వత” ఇతి ఇంద్రసూక్తమిహోచ్యతే

“అగ్నే నయేత్యా”దివడ్భిర్గ్నిసూక్తం ప్రచక్షతే. ౧౨౨

- “ఆయాతు దేవ” ఇత్యాదియమసూక్తం ప్రకీర్తితమ్
 “నమస్సు తే నిర్ముతే” సూక్తం వైరృతముచ్యతే. ౧౨౩
 “అస్తభాద్వామృషభ” ఇతి వారుణసూక్తకమ్
 “పీవోన్నాంరయి వృధస్సుమేధా” ఇతి వాయవమ్. ౧౨౪
 “అదభ్యస్తిరోధా” ఇత్యాది కాండం సూక్తముచ్యతే
 “స్తుహి శ్రుతం గర్త” ఇతి రుద్రసూక్తం ప్రకీర్తితమ్. ౧౨౫
 “ఓమానశ్చర్షణీ” త్యాది సూక్తం సారస్వతం భవేత్
 “విశ్వజితేధన” ఇతి విశ్వజిత్సూక్తముచ్యతే. ౧౨౬
 “రాత్రీ వ్యఖ్య” దిత్యాది రాత్రిసూక్తముదాహృతమ్
 “జాతవేదన” ఇత్యాది వజ్రుర్గాసూక్తముచ్యతే. ౧౨౭
 “ఆ గోదానా” దితి ప్రోచ్య గోదానం సూక్తముచ్యతే
 “ఏకాక్షర” మితి ప్రోచ్య సూక్తమేకాక్షరాదికమ్. ౧౨౮
 “ఆత్మాత్మా ఘరమే” త్యాది ఆత్మసూక్తం ప్రకీర్తితమ్
 * * * * * ౧౨౯

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పురుషసూక్తమతః ఘరమ్
 శ్రీభూసూక్తం చ పంచైతే ఐంచసూక్తమహోచ్యతే. ౧౩౦

విష్ణుసూక్తం నృసూక్తం చ శ్రీభూసూక్తమతః ఘరమ్
 ఏకాక్షరాది సూక్తం చ పంచసూక్తం జగః పరే. ౧౩౧

విష్ణుసూక్తం నృసూక్తం చ శ్రీభూసూక్తం చ వైష్ణవమ్
 ఏకాక్షరాదిసూక్తం చ విష్ణుగాయత్రియా సహ. ౧౩౨

ఆహత్య సప్తభిశ్చైతేస్సప్తసూక్తం సమీరితమ్
 రుద్రసూక్తం భ్రువసూక్తం దుర్గాసూక్తం తథః ఘరమ్. ౧౩౩

రాత్రిసూక్తం తథా సూక్తం సారస్వతమపి క్రమాత్
విశ్వజిత్సూక్తమథ చ సహస్రశీర్షమిత్యపి.

౧౩౪

అఘమర్షణసూక్తం చ గోదానం సూక్తమేవ చ
ఆత్మసూక్తేన సంయుక్తం దశసూక్తముదాహృతమ్.

౧౩౫

దశసూక్తం పంచసూక్తం క్షత్రియైః సంహృతమేవ చ
ఏవం భవేత్పంచ దశసూక్తమితి సంజ్ఞా ప్రభాషితా.

శ్రీ

౧౩౬

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి శ్రుణుధ్వం మునిసత్తమాః
మండలారాధనం నిత్యం పుణ్యాహం స్నానం చరేత్.

౧౩౭

చత్వారింశద్దినాదూర్ధ్వం మండలం దినపంచకమ్
పుణ్యాహం విధివత్కృత్వా వ్రీహిభిస్తండులోపరి.

౧౩౮

నవం కలశమూదాయ పూర్వోక్తేన విధానతః
సమభ్యర్చ్య జపం కుర్యాద్బ్రహ్మజైర్బ్రహ్మవాదిభిః.

౧౩౯

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తం చ పురుషసూక్తమతః పరమ్
శ్రీభూసూక్తం తథా పంచశాన్తి చైవ పృథక్ పృథక్.

౧౪౦

చతురావర్త్య జప్త్వా తు స్నాపయేద్ధ్రువమచ్యుతమ్
తథైవ కౌతుకాదీంశ్చ స్నాపయేద్విధినా బుధః

౧౪౧

దధ్యోదనం గుడాన్నం చ పాయసం చ విశేషతః
నివేద్య దేవదేవస్య ముఖవాసం ప్రదాపయేత్.

౧౪౨

ఆచార్యదక్షిణాం వద్యాద్యోజాం చ తథైవ చ
ప్రతిష్ఠాదినమారభ్య మండలాంతం దినం ప్రతి.

౧౪౩

ఏవమేవ క్రమేణైవ కాయేత్తు విశేషతః
మండలార్ధం తు కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధ్యమంతర్పంచకతే.

౧౪౪

మండలా న్నే విశేషేణ కారయేద్విజభోజనమ్
 సభ్యాగ్నికుండం కృత్వైవ పుణ్యాహమపి వాచయేత్. ౧౮౫
 ఆఘారం విధివద్ధత్వా వైష్ణవం సూక్తమేవ చ
 విష్ణుసూక్తం తతో హుత్వా పురుషసూక్త సమన్వితమ్. ౧౮౬
 శ్రీభూసూక్తం సముచ్చార్య పంచశాన్తియతః ధరమ్
 పారమాత్మికమింకారాద్యష్టాశీతిం క్రమాద్ధునేత్. ౧౮౭
 అష్టాక్షరం సముచ్చార్య తథైవ ద్వాదశాక్షరమ్
 పూర్ణాహుతిం తతో హుత్వా అస్తహోమశ్చహూయతే. ౧౮౮
 సంస్నాపయేచ్ఛ కలశైరష్టాధికశతైః కృమాత్
 వర్ణయుక్తం ధృవం బేరం పోత్రయేత్సంస్నాపయేన్న తు. ౧౮౯
 ద్వాదశారాధనం కుర్యాన్మధ్యే మధ్యే విధానతః
 గామం ప్రదక్షిణీకృత్య సర్వవాద్యసమన్వితమ్. ౧౯౦
 పక్షిరాజోపరి స్థాప్య రితుదీపం చ దర్శయేత్
 జీవస్థానే సుసంస్థాప్య పక్షిణామం కారయేత్తతః. ౧౯౧
 ఏవం యః కురుతే భక్త్యా మండలారాధనం హరేః
 సర్వా కామానవాప్యైవ స యాతి పరమాం గతిమ్. ౧౯౨

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవద్భక్తి భృగుప్రకీర్తనాం సంహితాయాం

ప్రకీర్తనా ౭ ధికారే . ద్వైత్తికో ౭ ధ్యాయః.

అథ త్రయ స్త్రింశోఽధ్యాయః.

అర్చనావతారముహర్తవ్యమ్. ౧౧

- అథ వత్స్యే విశేషేణ దేవదేవస్య శాక్తికాః
పంచధాఽవస్థితం రూపం పరప్రూహాదిభేదతః. ౧
- అనుగ్రహాయ లోకానాం భక్తానామనుకంపయా
పరప్రూహాదిభేదేన దేవదేవః ప్రవర్తతే. ౨
- ఆద్యేన కరయాపేణ ప్రూహాభ్యేనేతరేణ తు
తథా విభవయాపేణ నానాభావముపేయుమా. ౩
- అంతర్యామిస్వయాపేణ చతుర్థేన తథా పునః
అర్చనావతారయాపేణ పంచధాఽవస్థితో హరిః. ౪
- అనాపమ మనిర్దేశ్యం పునస్స భజతే పరమ్
విశ్వాప్యాయనకం కాంత్యా పూర్ణేంద్రియముతుల్యయా. ౫
- పరంధామ పరంజ్యోతిస్సర్వశక్తిమయోఽమలః
నిర్ద్వంద్వో నిర్వికల్పోఽచ్చో నిత్యోఽచిన్త్యస్సనాతనః. ౬
- అప్రమేయో నిరాద్యస్తో దృశ్యోఽదృశ్యో హ్యతీద్రియః
సుసూక్ష్మత్వాదనిర్దేశ్యస్సర్వజ్ఞస్సదసద్విభుః. ౭
- అనాదిమత్పరం బ్రహ్మ సర్వహేయవివర్జితమ్
న్యాసి యత్సర్వభూతేషు స్థితం సదసతోః పరమ్. ౮
- శంఖచక్రగదాపద్మదివ్యాయుధపరిష్కృతః
సహస్రాఽదిత్యసంకాశే పరమే వ్యోమ్ని సంస్థితః. ౯

నిత్యము కైక సంభావ్యశ్చతుర్భుజధరో హరిః
అన్యూనానతరికైస్సైన్విస్తుజ్జేష్ఠాభిరలంకృతః. ౧౦
సమస్సమవిభక్తాంగస్సర్వావయవమస్తరః
దివ్యైరాభరణైర్యుక్తస్సుధాకల్లోలసంకులైః. ౧౧
శ్రియో నిత్యానపాయిన్యా సేవ్యమానో జగత్పతిః
* * * * * ౧౨

పంచధా తు పునర్వ్యూహః ప్రోచ్యతే శ్రుతిసమ్మతః
దేవో విష్ణోదిభేదేన పంచధా వ్యవతిష్ఠతే. ౧౩
“స వా ఏష పురుషః పంచధా పంచా”త్యేతి చ శ్రుతిః
తథా “ప్రోపూయమానః పంచభిస్స్వగుణై”రితి. ౧౪
ఆదిమూర్తిస్తు పంచానాం విష్ణుర్భేదాశ్చ తస్య తు
చతస్రః పురుషాద్యాస్సృక్మర్తయో భిన్నలక్షణాః. ౧౫
“తద్విష్ణోశ్చమావనుదాయ చతుర్గుణా”యేతి చ శ్రుతిః
తస్మాద్భిన్నా చతుష్పదిత్యుచ్యతే వేదవేదిభిః. ౧౬
పాదాదర్థాత్ప్రీపాదాద్ధు కేవలాచ్ఛక్తిభేదతః
క్రమేణ ధర్మజ్ఞానైశ్వర్యవైరాగ్యాఖ్యైర్గుణైర్యుతాః. ౧౭
భవన్తి మూర్తయస్తస్మాచ్ఛతస్రో విషయైర్విజైః
చాత్మరాత్మ్యాదాదిమూర్తేశ్చతస్రస్తస్మి మూర్తయః. ౧౮
విష్ణుశ్చైవ మహావిష్ణుస్సదావిష్ణురితి క్రమాత్
వ్యాపీ నారాయణ ఇతి తన్నామాని తతః క్రమాత్. ౧౯
విష్ణోరంశస్తు పురుషో మహావిష్ణోస్తు సత్యకః
సదావిష్ణోః చ్యుతస్సాన్యద్యాన్యపీనోఽంశోఽనిరుద్ధకః. ౨౦

ధర్మాదిభిర్బ్రహ్మగుణైశ్చతుర్థా భేద ఉచితః

తృతీయం విభవాభ్యస్తం విశ్వమస్తరమధ్యమమ్ ? ౨౧

నానాకారక్రియాకర్తృ రూపం వక్ష్యే మహాత్మనః
విభవా మత్స్యకూర్మాద్యా నాయగ్గీవాదయో మతాః. ౨౨

అస్తర్యామిస్వరూపం తు తురీయమిదముచ్యతే
నీవారశూకవత్తస్వీ పీతాభా స్యాత్తనూపమా. ౨౩

తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః
ఇత్యుక్తశ్శుభ్రిత్యభిహితో హృదయః ౨౦బుజమధ్యమే. ౨౪

జ్వలన్మహాగ్నో విశ్వాచ్ఛిర్జ్వాలాస్తే విశ్వతో ముఖే
ఆపాదతలచూడాగ్రం సంతాపయతి సస్తతమ్. ౨౫

శిఖా తత్ర చ పీతాభా తస్వీ నీవారశూకవత్
మధ్యేశిఖాయాస్తస్యాశ్చ జ్యోతిః ప్రజ్వలితం మహత్. ౨౬

స్వసంకల్పవిశేషేణ తప్తజాంబూనదప్రభః
పీతాంబరధరస్సామ్యస్సుప్రసన్న శ్శుచిస్మితః. ౨౭

పద్మాక్షో రక్తనేత్రాస్యపాణిపాదశ్చతుర్భుజః
చక్రశంఖాభయధరః కటిన్యస్తాన్యహస్తకః. ౨౮

శ్రీనతాస్సంకో మహాబాహుస్సర్వాభరణభూషితః
హృది తిష్ఠతి సర్వాత్మా శ్రీభూమిభ్యాం చ పార్షదైః. ౨౯

భ్రామయన్ సర్వభూతాని యంత్రాయాధాని మాయయా
అస్తర్యామితి విజ్ఞేయస్సర్వకారణకారణః. ౩౦

అన్యదర్శాన్వరూపం తు సర్వోత్తరఫలప్రదమ్
నిత్యముక్తోపభోగ్యత్వాత్పరపూజాత్మనో హరేః. ౩౧

- తత్కాలసన్నికృష్టైకలక్ష్యత్వాద్విభవాత్మనః
విశుద్ధైర్వోగసంసిద్ధైశ్చిత్త్యత్వాదన్తరాత్మనః. ౩౨
- లర్చాత్మనేవ సర్వేపామధికారో నిరంకుశః
విశేషభక్తిహేతుత్వాత్ప్రతిమారాధనం షరమ్. ౩౩
- లర్చావతారస్సర్వేషాం బాంధవో భక్తవత్సలాః
లర్చావతారవిషయే మయాఘృష్టేశతస్తథా. ౩౪
- ఉక్తా గుణా న శక్యస్తే వక్తుం వర్షశతైరపి
విచిత్రా దేహసంపత్తిరీశ్వరామ నివేదితుమ్. ౩౫
- కల్పితా బ్రహ్మణా పూర్వం హస్తపాదాదిసంయుతా
ముద్దైవజిహ్వ కృష్ణేతి కేశవేతి న వత్సతి. ౩౬
- ముఖా చిత్తం సతద్దామి యదన్యత్కిమితోఽధికమ్
సా జిహ్వయా హరిం స్తాతి తచ్చిత్తం కేశవార్పితమ్. ౩౭
- తత్కర్మచార్చనం తస్య తదన్యత్తు నిరర్థకమ్
సత్తామాత్రం పరం బ్రహ్మ విష్ణోభ్యమవిశేషణమ్. ౩౮
- దుర్విచిన్త్యం యతః పూర్వం తత్ప్రాప్త్యర్థమహోచ్యతే
వాతోర్మిచంచలం చిత్తమనాలంబనమస్థిరమ్. ౩౯
- సూక్ష్మత్వాద్భిహ్నోఽజస్య నిగ్రాహ్యం గ్రాహ్యధర్మణః
సమ్యగభ్యస్యతోఽజస్రముపబృంహితశక్తిమత్. ౪౦
- జన్మాన్తరశతస్యాపి బ్రహ్మగ్రాహ్యేవ జాయతే
యద్యన్తరాయదోషేణ నాపకర్షో విచిన్త్యతే. ౪౧
- యోగినో యోగరూఢస్య తాలాగ్రాత్పతనం యథా
తదాఽపొత్తి పరం బ్రహ్మ క్షేత్రేన మహతాఽపి చ. ౪౨

జన్మాంతరాభ్యాసోదేన విజ్ఞానేన సమాధినా

విష్ణ్వఖ్యం బ్రహ్మ దుష్ప్రిపం విషయాక్రాంతచేతసా. ౪౩

మనుష్యేణాల్పసారేణ తత్ప్రాప్తౌ సాధనం త్విదమ్
సుయాసాం ప్రతిమాం విష్ణోః ప్రసన్నవదనేక్షణమ్. ౪౪

కృత్వాత్మనః ప్రీతికరీం సువర్ణరజతాదిభిః
తామర్చయేత్తాం ప్రణమేత్తాం నమేత్తాం విచింతయేత్. ౪౫

విశత్సూచాస్తదోషస్తు తామేవ బ్రహ్మరూపిణీమ్

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సహితాయాం

ప్రక్షీర్ణాభికారే త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః.

అథ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః.

—ॐ స్వయంవ్యక్తాది స్థానపంచకమ్. ॐ—

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి స్థలపంచకకల్పనమ్

దేవదేవో మహాబాహుర్హరిర్నారాయణస్వయమ్. ౧

యేన యేన ప్రకారేణ ఆవిరాస్తే ధరాతలే

అర్చావతారరూపేణ భక్తసౌలభ్యహేతవే. ౨

స్వయంవ్యక్తం చ దివ్యం చ నైర్ధం పౌరాణమేవ చ

పారుషం చేతి కథితం స్థలనాం పంచకం బుద్ధైః. ౩

స్వయంవ్యక్తం తు తతోప్రీక్తం యత్రాసౌ హరిరవ్యయః

స్వేచ్ఛయా లోకరక్షాయై భూమ్యామావిర్భవేత్స్వయమ్. ౪

న తత్ర దేవదేవస్య ప్రతిష్ఠా విధిసమ్మతా

- స చాపి కర్షణం నాపి బింబశుద్ధ్యాదికాః క్రియాః. ౧
- బింబేన సహ దేవేశస్సన్నిధితే యతస్స్వయమ్
యావదిచ్చా వసేద్భూమా తావత్కాలం సమర్పితః. ౨
- స్వయంవ్య క్తస్థలే పూజా సర్వలోకశుభప్రదా
స్వయంవ్య క్తస్థలాన్యత్ర చత్వార్యాసత భూతలే. ౩
- యత్ర వైఖానసం శాస్త్రమూర్తిత్య పరమం శుభమ్
లర్చయామో జగద్యోనిమహామన్యే చ తే త్రయః. ౪
- మరీచిర్మంధరే విష్ణుమర్చయామాన కేశవమ్
సర్వదేవోత్తమం దేవం శ్రీనివాసేనైత్రిర్చయత్. ౫
- కాశ్యపో విష్ణ్వధిష్ఠానే శుభత్రేత్రే ౭ప్యహం భృగుః
యాదృశీ వర్తతే పూజా యా బింబానాం చ సంస్థితః. ౧౦
- న కిం చిత్తామతిక్రమ్య పూర్వోక్తాం తు సమాచరేత్
స్వయమావిరభూద్దేవో యత్ర భక్తానుకంపయా. ౧౧
- కర్తవ్యమఖిలం తత్ర తన్ని దేశేన కల్ప్యతే
న వాప్యుచ్చాస్త్రకరణం ప్రవర్తయతి మాధవమ్. ౧౨
- తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పూర్వైరాచరితం చరేత్
అన్యథా చేత్తు కుర్వాణో దేవామైవాపరాధ్యతి. ౧౩
- యన్నాయామోహి తం సర్వం యన్యాస్తం కేపి నో విదుః
తస్య దేవస్య మాహత్మ్యం వక్తు శక్నోతి కో భువి. ౧౪
- యద్యదాచరితం తత్ర తత్సర్వం శాస్త్రమేవ హి
తత్రాపి చ విశేషోనైస్త్రి ప్రాయశ్చిత్తాదిదర్శనే. ౧౫
- సర్వం ప్రామాదికం కుర్యాత్తత్ర శాస్త్రం ప్రవర్తకమ్

శ్రుతిస్మృతీ ఉభే తస్య పరమాజ్ఞాం వదన్తి హి. ౧౬

స్వయంవ్యక్తస్థలే పూజా సర్వలోకశుభావహా
స్వయం వ్యక్తో జగన్నాథస్తాదాత్మ్యేన శిలాదిషు. ౧౭

స్వయం భక్తజనాభీష్టా విచారైశ్చ ప్రయచ్ఛతి
న వ్యత్ర సాధనాపేక్షా స్వయంగ్యక్తస్తతో వరః. ౧౮

దేవైః ప్రతిష్ఠితో యత్ర హరిరావిర్భభూవ హి
తద్దివ్యస్థలముద్దిష్టం దేవో దివ్య ఉదీర్యతే. ౧౯

స్మృతా దేవాస్త్రయస్త్రింశత్తావతోఽతిమితా లపి
సర్వే తే ఫలకామాస్సుర్వే ప్రపద్యంతే యథా హరిమ్. ౨౦

తాంస్తథా భజతే దేవో యతోఽసా కరుణానిధిః
ఫలార్థినో యదా దేవాః ప్రతిష్ఠ్యాప్య హరిం క్రమాత్. ౨౧

సమభ్యర్చ్య చ సంప్రాప్య వాంఛితం తదనంతరమ్
లోకానుగ్రహహేతో రైవ తాదృశం దేవయద్ధరమ్. ౨౨

చిరస్థాయి చ సంకల్ప్య యథార్హం సమపూజయన్
దివ్యస్థలస్థదేవో హి దేవానాం సన్నిధాపనాత్. ౨౩

అత్యంతం పుష్టివః ప్రోక్తస్సర్వశాన్తికరస్సృతః
దివ్యస్థలస్థపూజా తు శతయోజనవిస్తృతమ్. ౨౪

పునాతి పరితో దేశం నాత్ర సందేహ ఇష్యతే
దివ్యస్థలాని కథితాన్యసంఖ్యేయాని భూతతే. ౨౫

న హి దేవాస్స్వయం భూమావవతీర్య కలా క్వచిత్
ప్రతిష్ఠాం దేవదేవస్య కుర్వన్తి కుహిచిద్భ్రవన్. ౨౬

దివ్యస్థలాని భూభాగే కలా తు విరలాని వై

- భవిష్యన్తి బహుస్యత్ర లుప్తపూజాని సత్తమాః. ౨౭
- దివ్యస్థలకృతా పూజా శాస్త్రసిద్ధా న సంశయః
నోచ్ఛాస్త్రం తు ప్రతిష్ఠాది కుర్వన్తి దివి దేవతాః. ౨౮
- దేవాశ్చ దేవలోకేఽపి కృత్వా వైష్ణవమన్దిరమ్
ఆరాధ్య చ జగన్నాథం ప్రాపువన్తి ఫలం బహు. ౨౯
- యా తు భూమితలే పూజా తాదృశీ దివిజా న వై
కర్మభూమిస్తు సంప్రోక్తా భూమిద్వైర్న హి తత్సమా. ౩౦
- సందింత్య పుణ్యం పాపం వా భూమా లోకాస్తరే నరాః
గమిష్యన్తి తతో జ్యాయాన్ భూభాగస్సర్వకర్మసు. ౩౧
- తతో దేవాః ప్రతిష్ఠాప్య చార్చయిత్వా రమావతిమ్.
అర్చావతారరూపేణ స్వయం తీర్థాః పునః పునః. ౩౨
- భూమిస్థానఖిలాన్ జంతున్ తార్చయిష్యన్త్యనుగ్రహాత్
అతో విప్రాస్సదా యజ్ఞేర్దానైశ్చ తపసా ముహుః. ౩౩
- తోవయిష్యన్తి దేవాన్వై తేసామానృణ్య హేతవే
దేవా నిసర్గరిపవో మనుష్యేషు భవన్త్యపి. ౩౪
- ఆరాధనేన దేవస్య చోపకుర్వన్తి మానవాన్
ఇదమేవ మారేః పూజాబలసంపాదితం ఫలమ్. ౩౫
- సర్వేఽపి సాత్త్వికా యాన్తి తుష్యన్తి స్వాద్భిరైః శతైః
న ద్విష్యన్తి రిపూన్వాపి తత్రోదాహరణం సురాః. ౩౬
- యథా చ్యవనధర్మా స్వాత్సర్గస్సర్గశ్చితోఽథ వా
తథా దివ్యస్థలానిహ న స్యుశ్చాశ్వతికాని తు. ౩౭
- దివ్యస్థలేషు సర్వత్ర దివ్యేనైవాగమేన తు

వైఖానసేన పూజాఽ సీత్సా హి శ్రౌతీ చ సమృతా. 3౮

ప్రాయశ్చిత్తోచితాన్యత్ర నిమిత్తాని యదా తదా
శాస్త్రోక్తం కారయేదేవ నాన్యథా కారయేద్విధిః. 3౯

యే తు పూర్వార్జితైరేవ తపోభిః పరమాత్మని
రక్తాత్మానస్తపస్సిద్ధాస్సంకల్పశ్చ స్వతఃఫలమ్. ౪౦

దేవదేవం జగన్నాథం నారాయణమనాయమ్
ప్రతిష్ఠాప్య క్వచిద్భింబే సమభ్యర్చ్య విశేషతః. ౪౧

ఉజ్జీవనాయ లోకానాం ప్రదాస్య స్త్రీహ పూజనమ్
స దేశస్సైన్ధవ ఇత్యుక్తస్సైన్ధవ తత్రార్చనోచ్యతే. ౪౨

స హి సిద్ధాస్తపస్సిద్ధిం కుర్వన్తి విఫలాం క్వచిత్
యస్యాఽనుగ్రహమిచ్ఛన్తస్తపస్య స్త్రీహ సాధవః. ౪౩

యం ప్రసాదయితుం విప్రా యజ్ఞదానాది కుర్వతే
తస్యైవారాధనం హిత్వా కిం సిద్ధాస్సంప్రకుర్వతే. ౪౪

తే సిద్ధాస్తే మహాత్మానస్తే సస్త స్తే తపస్వినః
యే స్వకర్మఫలం దేవం విదిత్వా శ్రీపతిం హరిమ్. ౪౫

ప్రతిష్ఠాప్య తు తద్రూపమర్చయన్తి నిరస్తరమ్
స హ్యన్యః ప్రాపణే హేతురర్చనాన్ముక్తిహేతవే. ౪౬

సైన్ధవశ్చే తు యా పూజా సర్వశాన్తికరీ స్మృతా
పంచాశద్వ్యజనం తస్య పఠితః పావయేన్నహమ్. ౪౭

సిద్ధప్రతిష్ఠితా దేశా బహవో విదితాః పురా
ఉత్పద్యన్తే భవిష్యన్తి సన్తి సిద్ధా ధరాతలే. ౪౮

సైన్ధవశ్చే భూయాంసి భవిష్యన్తి చ సన్తి చ

సిద్ధా వైఖానసం శాస్త్రమాశ్రిత్యైవ స్వనిర్మితమ్.

౪౯

దేవం సంపూజయన్తిహ శత్ప్రియః ప్రచలత్యపి

న హి సిద్ధాః ప్రకుర్వన్తి కించిదుచ్ఛాస్త్రమాపది.

౫౦

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సర్వం సిద్ధాశ్రితస్థలే

కుర్యాద్వైఖానసః శాస్త్రమాశ్రిత్య సకలాః క్రియాః.

౫౧

సిద్ధా జానన్తి శాస్త్రార్థాః సిద్ధా జానన్తి చాగమాః

సిద్ధాస్సుచుర్చయన్త్యైవ వైఖానసవిధానతః.

౫౨

యది సిద్ధాశ్రితో దేశః పూజ్యతేనైవైః ప్రమాదతః

రాజా తం తు విచారైవ పునర్వైఖానసైః క్రమాత్.

౫౩

సత్త్వరం యాజయేత్కర్త్యా ప్రాయశ్చిత్తం యథావిధి

నైర్ధమేకే స్థలం ప్రాహురార్ష మేతచ్చ సమ్మతమ్.

౫౪

అథ పారాణికో దేశః కథ్యతే యత్ర యత్ర వై

గాథా పారాణికో భూయాత్తత్పురాణస్థలం మతమ్.

౫౫

అజ్ఞాతకర్తృకాణ్యత్ర స్మర్యన్తే ప్రాయశో బహు

స్థలాసీమాని తత్తాని? పురాణాని ప్రచక్షతే.

౫౬

పురాణాని త్వనంతాని స్థలాని పృథివీతలే

భవన్త్యథ కలా ప్రాప్తే బుధ్యన్తే తాన్యనేకకః.

౫౭

దశయోజనపర్యంతాం భూమిం తు పరితస్సకృత్

పునాతి దేశః పారాణస్తత్ర కిం చిన్న హీయతే.

౫౮

స్వయంవ్యక్తాదయస్సర్వే పారాణాః కీర్తితా అపి

స్వయంవ్యక్తాదిభేదేన వ్యవహారస్య దర్శనాత్.

౫౯

పురాణత్వం చ తేషాం ప్యాదన్యత్ పారాణముచ్యతే

పురాణస్థలదేవస్య ప్రతిష్ఠా విధిసమ్మతా.

౬౦

ప్రతిష్ఠితే త్వవిధినా స్థలే నైవ రమేద్ధరిః

న హి వృద్ధాస్సమర్చంతి బింబముచ్చాత్మనిర్మితమ్.

౬౧

న హి పౌరాణికే దేశే యజమానస్య గౌరవమ్

అర్థస్య గౌరవం చాపి దర్శనీయం మహాత్మభిః ?

౬౨

యది ఖశ్యేద్విమూఢాత్మా రౌరవం నరకం ప్రజేత్

ఏష ఏవ విశేషస్సాన్యదన్యత్రై నిర్ధవదాచరేత్.

౬౩

పురాణస్థలపూజా తు శాస్త్రద్వప్తేన వర్తనా

ప్రమాదే తు సమీకార్యాన తేన స్యాద్వ్యతిక్రమః.

౬౪

మానుషం పంచమం ప్రోక్తగ్ధలం యత్ర విశేషతః

గ్రామే వా నగరే వాపి శాస్త్రోక్తే సుమనోమే.

౬౫

ప్రతిష్ఠాప్యార్చకే విష్ణుస్సర్వదేవేశ్వరేశ్వరః

బ్రాహ్మణైః క్షత్రియైర్వైశ్యైశ్శూద్రైర్నాన్యైర్న గోత్రమైః.

౬౬

వైఖానసేన శాస్త్రేణ పంచరాత్రేణ వా పునః

మానుషస్థలపూజా తు యోజనం పరితస్థలమ్.

౬౭

పావయేత్తస్య తు ప్రోక్తా శక్తిరన్యాయా తావతీ

మనుష్యాః పుణ్యకర్మాణస్తత్ర తత్ర దినే దినే.

౬౮

ప్రేరితా భగవద్భక్త్యా ధనినో నిర్ధనా అపి

నిర్మాయ భగవద్దేహం ప్రతిష్ఠాప్య శ్రియః పతిమ్.

౬౯

అర్చయంతి విశేషేణ వైఖానసవిధానతః

విశాలః పృథివీభాగః కాలోఽనాదిరన్తరః.

౭౦

శాస్త్రం చాప్యతిగంభీరం భక్తాశ్చ బహవో మరౌ

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సర్వస్యాపవృత్తాననమ్. 20

ప్రోక్తం విభవసా పూర్వం భగవచ్ఛాస్త్రము త్రయమ్
అనన్తైవ ప్రకారేణ సర్వత్రారాధయేద్ధరిమ్. 21

భక్తాశ్చ బహుధా శాస్త్రం ప్రశంసంతే మేవ హి
తదుక్తేనైవ విధినా కల్పయేదాలయాదికమ్. 22

యథా మానాధికరణే మయా ప్రోక్తస్స విస్తరః
యత్ర వా దృశ్యతే భేదో భగవచ్ఛాస్త్రశిల్పయోః. 23

శిల్పశాస్త్రం పరిత్యజ్య భగవచ్ఛాస్త్రతత్త్వరేత్
ప్రధానమేతచ్ఛాస్త్రం స్యాద్భగవద్గోహకల్పనే. 24

న తచ్ఛాస్త్రమనాదృశ్య కార్యం కిం చిత్సమాచరేత్
లోభాన్మోహాదథాఽజ్ఞానాచ్ఛాస్త్రేఽస్మిన్న ధృతం చరేత్. 25

అతిక్రమ్యాపి వా శాస్త్రం తత్పూజా నిష్ఫలా భవేత్
యజమానో విపద్యేత తస్మాదత్రోక్తమాచరేత్

తేనైవ తు విధానేన ప్రతిష్ఠాదికమాచరేత్
ఐహికాముష్మికం యస్మాత్ఫలద్యయమవాప్యతే. 26

గ్రామే విష్ణ్వర్చనాహీనే విష్ణ్వర్చనాహీనవేశ్యని
తీర్థసానం సురాసానమన్నం గోమాంసభక్షణమ్. 27

దేవధామవిహీనం తు శ్మశానం గ్రామ ఉచ్యతే
గృహం చ చితితుల్యం స్యాద్ద్యత్ర నారాధ్యతే హరిః. 28

యో మోహాదథ వాఽలస్యాదకృత్వా దేవతార్చనమ్
భుంక్తే స యాతి నరకా సూకరేష్వపి జాయతే. 29

కేశవార్చా గృహే యస్య న తిష్ఠతి శుభప్రదా

- తస్యాన్నం నైవ భోక్తవ్యమభక్ష్యేణ సమం హి తత్. ౮౨
- బింబశుద్ధ్యాదికం కృత్వా శాస్త్రోక్తవిధినా పునః
కలాన్యాసాదికం సర్వం విధాయ పరమేశ్వరః. ౮౩
- ప్రతిష్ఠాప్యార్చ్యతే యత్ర పరితో యోజనావధి
పూయతేఽనుగ్రహాద్విష్ణోః స దేశోఽప్రాకృతస్సృతః. ౮౪
- తత్ర పార్షదసంయుక్తశ్చియా లక్ష్యైః సమన్వితః
యథా చ పరమే వ్యోమ్ని సన్నిధతే తథా హరిః. ౮౫
- తత్ర దేవాస్త్రయస్త్రింశత్పితరః పన్నగాశ్చ యే
సాధ్యా విద్యాధరా యక్షాస్సర్వా వై దేవయోనయః. ౮౬
- సర్వసంపత్సమృద్ధిస్సాత్పర్జన్యో వద్మకో భవేత్
వాయుర్నాతి సుఖం తత్ర సూర్యస్తపతి తేజసా. ౮౭
- చంద్రమాశ్శీతలైర్చరేశం సేవతే కిరణైస్తథా
భూమిస్సస్యవతీ చ స్యాత్ప్రసన్నం చ నభో భవేత్. ౮౮
- సక్షత్రగ్రహతారాశ్చ ప్రసాదాభిముఖాస్సమే
రాజన్వతీ ప్రజా చ స్యాత్పశుపుత్రసమన్వితా. ౮౯
- న వ్యాధిజం భయం కిం చిన్నాపి జ్వరకృతం తథా
న వ్యాళజం భయం వాపి భవేదత్ర న సంశయః. ౯౦
- నోపప్లవో నృపాణాం వా మృగాణాం వాఽప్యపాం భవేత్
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్చూద్రాస్తత్ర నివాసినః. ౯౧
- స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతా భవేయుస్సుఖజీవినః
అగ్నిహోత్రాశ్చ హూయంతే తప్యంతేఽత్ర తపాంసి చ. ౯౨
- దీయంతే భూరిదానాని యత్ర దేవో హరిస్స్వయమ్

అప్రాకృతమిమం దేశం సన్నిధానాచ్చియః పతేః.

౯౩

ప్రాకృతం యో వదేన్మూఢస్య యాతి సరకం ధ్రువమ్

అప్రాకృతమిమం దేవం నరో యశ్చాపనిహ్నుకే.

౯౪

చండాలస్య తు విజ్ఞేయో నిష్కృతిహాస్య దృశ్యతే

మహాపాతకినాం తద్వద్దృష్టం పాతకినామపి.

౯౫

ఉపపాతకినాం చాపి ప్రాయశ్చిత్తం విశేషతః

శాస్త్రాపలాపినాం నైవ ప్రాయశ్చిత్తం ప్రదృశ్యతే

యస్తు సామాన్యభావేన మన్యతే స్థలమీదృశమ్

బ్రహ్మచార్యామవాప్నోతి భూణహత్యాం తథైవ చ.

౯౬

స్వర్ణస్త్రీయే చ యత్పాపం సురాపానే చ యద్భవేత్

గురుతల్పస్య గమనే యచ్ఛపాపముదీతమ్.

౯౭

వృషలీగమనే యచ్ఛ పాపం సర్వం తదశ్నుతే

నాస్తి శాస్త్రాత్పరం జ్ఞానం సస్మాత్తస్మాత్ప్రేవర్తకమ్.

౯౮

తస్మాత్తస్మాదమూనేన సద్యః పతతి దూషకః

తస్మిన్ దేశే విశేషేణ సర్వేభాగవతా మరా.

౧౦౦

దేవచ దోదకాదీని పీత్వా యాస్యన్తి సద్గతిమ్

స హి సర్వోఽపి సర్వత్ర స్వయావ్యక్తస్థలాదికమ్.

౧౦౧

గత్వైవారాధయేద్విష్ణుం సదా తచ్ఛాప్యసంభవి

అత ఏవ కృపాసింధుర్భగవాన్ భూతభావనః.

౧౦౨

అర్చావతారరూపేణ గ్రామే గ్రామే గృహే గృహే

అవతీర్య మహాబాహుర్భక్తసాలభ్యహేతవే.

౧౦౩

అర్చ్యతే శాస్త్రవిధినా తత్ర కార్యో న సంశయః

తస్మాదప్రాకృతం దేశం న బ్రూయాత్ప్రాకృతం నరః. ౧౦౪

న చ సామాన్యభావేన తం పశ్యేద్యది పశ్యతి
నశ్యత్యేవ న సందేహ ఇతి శాస్త్రవినిశ్చయః. ౧౦౫

ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చస్త్రే భృగుప్రోక్షాయం సహితాయం
ప్రక్షిణ్ణాఽధికారే చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః.

అథ పంచత్రింశోఽధ్యాయః.

— ౧౦ ఫ ల శ్రు తిః ౧౦ —

అథ వక్ష్యే విశేషేణ క్రియామోగాశ్రితం ఫలమ్
యస్తు దేవాలయం దారుశిలాహ్వావిలేఖనైః. ౧

కారయేన్మృణ్మయం వాపి తస్యానస్తఫలం స్మృతమ్
అహన్యహని యజ్ఞేన యజత్ తో యన్మహత్ఫలమ్. ౨

ప్రాప్నోతి తత్ఫలం విష్ణోయః కారయతి మద్గిరమ్
కులానాం శతనూగామి సమతీతం తథా శతమ్. 3

తారయేద్భగవద్దేహమితి బుద్ధిం కరోతి యః
సత్తజస్మకృతం పాపమల్పం వా యది వా బహు. ౪

విష్ణోరాలయవిన్యాసప్రారంభాదేవ నశ్యతి
సప్తలోకమయో విష్ణుస్తస్య యః కురుతే గృహమ్. ౫

ప్రతిష్ఠాం సమవాప్నోతి స నరస్సప్తభాగీకీమ్
ప్రశస్తదేశే భూభాగే యో నరో భవనం హరేః. ౬

కారయశ్యక్షయాన్ లోకాన్ స నరః ప్రతిపద్యతే
ఇష్టకాచయవిన్యాసో యావద్వర్షాణి తిష్ఠతి. ౭

తాపద్వర్ష సహస్రాణి తతోక్తా దివి మోదతే

ప్రతిమాం లక్షణవతీం యః కారయతి మానవః. ౮

కేశవస్య స తల్లోకముఖ్యం ప్రతిపద్యతే
షష్ఠిం వర్ష సహస్రాణాం సహస్రాణి స మోదతే. ౯

స్వర్గాకసాం నివాసేషు ప్రత్యేకమరిసూదనః
తతః ప్రయాతి వైకుంఠం నిస్సమాభ్యధికం మహాః. ౧౦

ప్రతిష్ఠాప్య హరేరర్చం సుప్రశస్తే నివేశనే
పురుషః కృతకృత్యత్వానైసం శోష్వ మరణం తపేత్. ౧౧

యే భవిష్యన్తి యేఽతీతా ఆకల్పాః పురుషాః కులే
తాంస్తారయతి సంస్థాప్య దేవస్య ప్రతిమాం హరేః. ౧౨

బేరపూజా త్వియం ప్రోక్తా పూజానామ త్తమోత్తమా.
అతీతే యజమానేఽపి చిరమన్యా అవస్థితేః. ౧౩

అనుశస్తాః కిల పురా యమేన యమకింకరాః
పాశిధండధరాః క్రూరాః ప్రభాసంయమనోద్యతాః. ౧౪

విహరధ్వం యథాన్యాయ్యం నియోగో మేఽనుపాల్యతామ్
నాఽజ్ఞాభంగం కరిష్యన్తి భవతాం జంత్రివః క్వచిత్. ౧౫

కేవలం యే జగన్నాథమనంతం సముపాశ్రితాః
భవద్భ్యః పరిహర్షవ్యాప్తేషాం నాన్యత్ర స్పృహః. ౧౬

యే తు భాగవతా లోకే భద్భిత్తస్తప్తరాయణాః
పూజయన్తి స్వదా విష్ణుం తే వస్త్యాజ్యా స్తుమాంసైః. ౧౭

- యస్తిష్ఠా యస్స్వపా భుంజా ఉత్తిష్ఠా స్థుతితేషు చ
సంకీర్తయతి గోవిందం స వస్త్యాజ్యస్సదూరత ౧౮
- నిత్యనైమిత్తికేదేవం యే యజన్తే జనార్దనమ్
నావలోక్యా భవద్భిస్తే తత్తేజో హన్తి వో గతిమ్. ౧౯
- యే ధూపపుష్పవాసోభిర్భూషణైశ్చాపి దుర్లభైః
లర్చయన్తి స తే గ్రాహ్యో నరాః కృష్ణాశ్రయోద్ధతాః. ౨౦
- ఉపలేపనకర్తారస్సమార్జనకరాశ్చ యే
కృష్ణాలయే పరిత్యాజ్యాస్తేషాం త్రిపురుషం కులమ్. ౨౧
- యేన చాయతనం విష్ణోః కారితం తత్కులోద్భవమ్
పుంసాం కులం నావలోక్యం భవద్భిర్దుష్టచక్షుషా. ౨౨
- యేనార్చ్య భగవద్భక్త్యా వాసుదేవస్య కారితా
నరాయణం తత్కులజం భవతాం శాసనాతిగమ్. ౨౩
- భవతాం భ్రమతామత్ర విష్ణుసంశ్రయముద్రయా
వినాజ్ఞాభంగకృత్సైవ భవిష్యతి నరః క్వచిత్. ౨౪
- యజ్ఞా నరాణాం పాపాఘ్నయేనా స్సర్వకామదాః
తత్రైవేజ్యా జగద్ధాతుస్సర్వయజ్ఞమయో హరిః. ౨౫

-
- స్థాపితాం ప్రతిమాం విష్ణోస్సమ్యక్ సంపూజ్య మానవః
యం యం కామయతే కామం తం తమాప్నోత్యసంశయమ్. ౨౬
- యథా హి జ్వలనో వహ్నిస్తమోహనితదగ్ధినామ్
శీతహనితదస్వేదం స్వేదం స్వేదాభిలాషిణామ్. ౨౭
- కరోత్కింతుధితానాం చ భోజ్యం చాకక్రియాం శిఖీ
తత్రైవ కామూ భూతేశస్సదదాతి యథేచ్ఛితమ్. ౨౮

కల్పదునుమాదిన హరేర్యదిష్టం తదవాప్యతే

యస్సదాయతనే విష్ణోః కురుతే మార్జనక్రియామ్.

సపాంసుభూమ్యై? దేహస్య సర్వం పాపం వ్యపోహతి
యావంతః పాంసుకణికా మార్జ్యంతే కేశవాలయే.

30

వహ్నాణి దివి తావన్తి వసత్యస్తమలో నరః

అహన్యహని యత్పాపం కురుతే విషయా నరః.

31

యో బాహ్యభ్యంతరం వేశ్య మార్జయేత్కేశవాలయే

సబాహ్యభ్యంతరం తస్య కాయో నిష్కల్మషో భవేత్

32

గోచర్మమాత్రం సమ్మృజ్య హన్తి తత్కేశవాలయే

సబాహ్యభ్యంతరం యచ్ఛ మార్జయేదచ్యుతాలయే.

33

సబాహ్యభ్యంతరం తస్య కాయం నిష్కల్మషం విదుః?

ఉద కాభ్యుక్షణం విష్ణోర్యః కరోతి సదా గృహే.

34

సోఽసి గచ్ఛతి యత్రాస్తే భగవాన్ యాదనాం పతిః

మృదా ధాతువికారైర్వా వర్ణకైరోమయేన వా.

35

విష్ణోరాయతనే నిత్యం యః కరోత్యనులేపనమ్

ప్రవాతే వాతి గుణవద్వర్షాస్వతిమనోహరమ్.

౩౬

స్వనులిప్తం శుభాకారం స్వగృహం లభతే నరః

పూర్ణ ధాన్యహిరణ్యాదిమణిముక్తాఫలోజ్జ్వలమ్.

౩౭

ప్రత్యాసన్నజలోపేతం గృహం ప్రాప్నోతి శోభవమ్

సామస్తస్వజనానాం చ సర్వేషాముత్తమోత్తమమ్.

౩౮

తదాప్నోతి గృహం రమ్యముపలేపనకృత్నరః

యేనానులిస్తే తిష్ఠన్తి విష్ణ్వాయతనభూతలే.

3౯

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రాసాంధ్వ్యస్త్రీయస్తథా
తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం నాఽలం దేవాస్సహానుగాః.

౪౦

అపసరోగణసంకీర్ణం ముక్తాహారశతోజ్జ్వలమ్

శ్రేష్ఠం సర్వవిమానానాం స్వర్గధిష్ఠ్యమవాప్నుయాత్.

౪౧

యావన్త స్తిభయో లిప్తా దివ్యాబ్జాన్తావతో నరః

తస్మిన్విమానే స నర స్త్రీ వా తిష్ఠతి శోభనే.

౪౨

స్రగ్ధ్రవస్త్రసంయుక్త సర్వభూషణభూషితః

గంధర్వాపురసాం సంఘైః పూజ్యమానస్స తిష్ఠతి.

౪౩

లిప్తా చ యావతా వాన్తా విష్ణోరాయతనే మహీ

తావద్యోజనవిస్తీర్ణస్వర్గస్థానాధిపో భవేత్.

౪౪

పూజ్యమానస్సురగణైశ్శీతోష్ణాదివిపర్జితః

మనోజ్ఞగాత్రో విప్రేంద్రో నిష్ఠత్యాభూతసంప్లవమ్.

౪౫

తత్ క్షయాదిహ చాగత్య విశిష్టే జాయతే కులే

అత్యుత్కృష్టగుహం ప్రాప్య మర్త్యలోకేఽభివాంఛితమ్.

౪౬

న తత్ర తావద్దారిద్ర్యం నోపసర్గో న వా కలిః

న తావస్మృతనిష్ఠాన్దిర్యావజ్జీవన్తి సాక్షిణాః.

౪౭

విష్ణుస్సమస్తభూతాని ససర్వైజతాని యాని వై

తేషాం మధ్యే జగద్ధాతురతీవేష్టా వసుంధరా.

౪౮

కృతే సమూర్జనే తస్మాస్తథా వైవాఽనులేపనే

ప్రయాతి పరమం తోషం విష్ణుర్భూర్వైష్ణవీ యతః.

౪౯

ఉపోషితో నరో నారీ యః కరోత్యనులేపనమ్

న తస్య జాయతే భంగో గార్హస్థ్యే తు కదా చ న. ౧౦

యా చ నారీ కరోత్యేవం యథావదనులేపనమ్
నాఽప్నోతి సాఽపి వైధవ్యం గృహభంగం కదా చ న. ౧౧

సర్వాభరణసంపూర్ణ స్సర్వోపసృరధాన్యవాన్
గోమహిమ్యాదిసంభాగం గృహమాప్నోతి మానవ. ౧౨

తస్మాదభీష్పతా సమ్యగ్రాహస్థ్యం తదఖండితమ్
విష్ణోరాయతనే కార్యం సహసైవోపలేపనమ్. ౧౩

యశ్చానులేపనం కుర్యాద్విష్ణోరాయతనే నరః
సాఽపి లోకం సమాసాద్య మోదతే వై శతక్రతోః. ౧౪

పుష్పప్రకీర్ణమత్కర్ణం సుగంధం కేశవాలయే
ఉచలిపై శరో దత్వా న దుర్గతిమవాప్నుయాత్. ౧౫

స్నానసానాంభసాం విష్ణోః ప్రదానాత్తత్సోకభాక్
స్నానీయద్రవ్యదానేన నీరోగః ప్రీత్య మోదతే. ౧౬

తౌమాదిదానాదాప్నోతి పరలోకే మహత్పుణమ్
ఆలేపనద్రవ్యదానాత్కౌమానాప్నోతి శాశ్వతాన్. ౧౭

ఏలాకర్పూరతాంబూలీతైలాది స్పర్శనాత్పుణీ
పరత్రేహ చ లోకే స్వాద్ధీరకాలమసంశయః. ౧౮

సర్వయజ్ఞమయో విష్ణుర్గవ్యానాం పరమస్సృతః
జాయతే యేషు లోకేషు పుళకస్సంగమోమహాన్. ౧౯

యేషు క్షీరవహః నద్యో హ్రదాః పాయసకర్దమాః
తాన్ లోకాన్ పురుషో యాన్తి క్షీరస్నోనకరా మారే. ౨౦

అహోదం నిర్వృతిం స్వాస్థ్యమారోగ్యం చారుమాపతా
సప్తజన్మాన్యవాప్నోతి క్షీరస్నానకరో హరేః.

౬౧

దధ్యాదీనాం వికారాణాం క్షీరతస్సంభవో యథా
తథైవాశేషకామానాం క్షీరస్నాననతో హరేః.

౬౨

యథా చ విమలం క్షీరం యథా నిర్వృతికారకమ్
తథాఽస్య నిర్మలం జ్ఞానం భవత్యతిఫలప్రదమ్.

౬౩

గ్రహానుకూలతాం పుష్టిం ప్రీయం చాఽప్యభిలే జనే
కరోతి భగవాన్ విష్ణుః క్షీరస్నాననతోపితః.

౬౪

సర్వోఽస్య సిద్ధిర్ధతామేతి దృష్టిమాత్పాత్ప్రసీదతి

యస్నానపయతి దేవస్య ఘృతేన ప్రతిమాం హరేః.

౬౫

ఇంద్రప్రథే ద్విజాగ్ర్యాణాం స దదాతి గవాం శతమ్
గవాం శతస్య విప్రాణాం స దత్తస్య భవేత్ఫలమ్.

౬౬

ఘృతప్రథేన తద్విష్ణోర్భేత్సానోపయోగినామ్
పురా రాజర్షిభిః ప్రాప్తా సప్తద్విపా వసున్ధరా.

౬౭

ఘృతాథకేన గోవిందప్రతిమాస్నాననాత్కల
ప్రతిమాసం సితాష్టమ్యాం ఘృతేన జగతః పతిమ్.

౬౮

స్నానయిత్వా సమస్తేభ్యః పాపేభ్యోఽపి ప్రముచ్యతే
ద్వాదశ్యాం పార్ణమాస్యాం చ గచ్ఛేన హవిషా హరేః.

౬౯

స్నాననం దేవదేవస్య మహాపాతకనాశనమ్

జ్ఞానతోఽజ్ఞానతో వాపి యత్పాపం కురుతే నరః.

౭౦

తత్తత్కాలయతి సంధ్యాయాం ఘృతేన స్నానయన్ హరిమ్

ఘృతక్షీరేణ దేవేకే స్నాపితే మధుసూదనమ్

౭౧

స గత్వా వైష్ణవం భామ మోదతే సహ సూరిభిః

స్రజం బద్ధ్యా సుమనసాం యః ప్రయచ్ఛతి విష్ణవే. ౭౨
స భుక్త్వా విపులా భోగాన్నాకపుష్టే విరాజతే

చామరవృజన ఛత్రదానాత్స్విరాజ్యమశ్నుతే. ౭౩

దానాదాభరణాదీనాం తేజస్వీ ఓవి మోదతే
దానాచ్చ సవరత్నావాం దేవసాలోక్యమశ్నుతే. ౭౪

ఆదర్శనప్రదానేన దృశ్యస్సర్వైర్భవిష్యతి

గంధద్రవ్య ప్రదానేన సుగంధిర్దాయతే భృశమ్. ౭౫

ఘృషద్రవ్యప్రదానేన స్వస్థానం స్వర్గిణాం భవేత్
ఉపాసహా పాదుకే చ వాహనం యానమేవ చ. ౭౬

దదాతి యో మందయిత్వా? మణికాంచనచిత్రమ్
స విమానం తు దుష్ప్రపంచం ప్రాప్నోత్యేవ స సంశయః. ౭౭

అలంకృతం భద్రపీఠం ప్రయచ్ఛక్ సర్వకామభాక్
విసతానందనస్థానం ధ్వజముత్పాద్య దర్శయక్. ౭౮

సామీప్యం సహసా విష్ణోర్యాతి సద్యో స సంశయః
ధ్వజం చ వాద్యముత్పాద్య విష్ణుసాత్కురుతే తు యః. ౭౯

స దివ్యదుందుభి ప్రాయంస్థానం ప్రాప్య విరాజతే
దాసీదానం తథాత్మాన మార్క్యాయం చ ప్రయచ్ఛతి. ౮౦

వాసుదేవాయ దాస్యేన ముక్తిః కరతలే స్థితా

స్మృతశ్చైర్గతభేదైస్తథా వాద్యైరనేకభా.

శ్రోతవ్యైరపి దృశ్యైశ్చ దేవదేవస్య సన్నిధౌ
ఆసీనముపచారై స్తైర్యే సమారాధయన్తి తే.

౫౨

ప్రేత్య దివ్యేషు లోకేషు పూజ్యస్తే తైర్న సంశయః

దీపం ప్రయచ్ఛతి నరో విష్ణోరాయతనే హి యః.

౫౩

సదక్షిణస్య యజ్ఞస్య ఫలం ప్రాప్నోత్యసంశయః
అహోరాత్రమనిర్వాణం దీపమారోపయేన్నరః.

౫౪

సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా విష్ణులోకే మహీయతే
దినే దినే జపన్నామ కేశవేతి సమాహితః.

౫౫

సకృద్దదాతి యో విప్రః ప్రదీపం కేశవాలయే
జాతిస్మరత్వం ప్రజ్ఞాం చ ప్రాకాశ్యం సర్వవస్తుషు.

౫౬

అవ్యాహతేంద్రియత్వం చ సమాప్నోతి న సంశయః
సర్వకాలం చ చక్షుష్మా మేధావి దీపదో నరః.

౫౭

జాయతే నరకం చాపి తమస్సంజ్ఞం న పశ్యతి
సువర్ణముణిముక్తాఢ్యం ఎనోజ్ఞమతిశోభనమ్.

౫౮

దీపమాలాకులం దివ్యం విమానమధిరోహతి
తస్మాదాయతనే విష్ణోర్దద్యాదీపం ప్రయత్నతః.

౫౯

తాం శ్చ దత్వాన్నసీనస్తే? న చ తైలవియోజనమ్
కుర్వీత దీపహారా చ మూఢోఽన్ధో జాయతే జడః.

౬౦

అన్ధే తమసి దుష్పారే నర కే పతితా కిల
విక్రోశమానాన్మనుజా వక్ష్యన్తి యమకింకరాః.

౬౧

ఏలాపైరల మత్రేవం కిం వో విలపితే ఫలమ్

తథా ప్రమాదిభిః పూర్వమాత్మా త్యక్తముగ్రహితః.

౬౨

- పూర్వమాలోచితం నైతత్కథమస్తే భవిష్యతి
 ఇదాసీం యాతనా భోగాః కిం విలాపః కరిష్యతి. ౯౩
- జేహోదితాని స్వల్పాని విషయాశ్చాతికర్షకాః
 ఏతత్కోన విజానాతి యేన యాయం ప్రమాదితః. ౯౪
- జన్తుర్జన్మసహస్రేభ్యో హ్యేకస్మిన్ మానుషో యది
 తత్రాపవృత్తివిమాధత్వా త్కింభోగానభిధావతి. ౯౫
- కోఽతిభారో హరేర్నామ్ని జిహ్వాయా పరికీర్తితే
 వర్ణితే తుల్యమూలే తు యదగ్నిర్లభ్యతే సుఖమ్. ౯౬
- అతోఽధికరోలాభః కో వశ్చిత్తైః భవత్తథా
 యేరాయతేషు హస్తేషు స్వాతంత్ర్యే సతి దీపకః. ౯౭
- మహాఘో విష్ణుగృహే న వత్తో నరకాపహః
 న వో విలపితే కిం చిదిదాసీం దృశ్యతే ఫలమ్. ౯౮
- అస్వాతంత్ర్యే విలపతాం స్వాతంత్ర్యే తు ప్రమాదినామ్
 అవశ్యంపాతినః ప్రాణా భోక్తా జీవోఽప్యహర్షితమ్. ౯౯
- దిత్తం చ లభతే భోక్తుం కామయస్వపయాంస్తదా
 ఏతత్స్వాతంత్ర్యవద్భిర్వో యుక్తమాసీత్పరీక్షితుమ్. ౧౦౦
- ఇదాసీం కిం విలాపేన సహధ్వం యదుపాగతమ్
 యద్యేతదనభీష్టం వో యద్దుఃఖం సముపస్థితమ్. ౧౦౧
- యద్భూయోఽపి మతిః పాపే న కర్తవ్యా కథం చ న
 పాపకర్మణి నిర్వృత్తేఽప్యజ్ఞానాదఘనాశనమ్. ౧౦౨
- కర్తవ్యమప్యవిచ్ఛిన్నం స్మరద్భిర్మధుసూదనమ్
 విమానమగివిద్యోతి సర్వరత్నమయం దివి. ౧౦౩

సమాప్నోతి సరో దత్వా ప్రదీపం కేశవాలయే

హవిషాం పాయసాదీనాం హరయే చ నివేదనాత్ . ౧౦౪

సుఖైకరసపూర్ణత్వా రాజతే విష్ణుసన్నిధౌ
భక్త్యుపాసీయభోజ్యనామన్యేషామపి దానతః ౧౦౫

శ్వేతద్వీపే తత్సమీపే వసన్తి సుఖనస్సదా
బహునాత్ర కిముక్తేన వాసుదేవార్థమాదరాత్ . ౧౦౬

దదాతి వస్తుదానం? యస్థానం ప్రాప్నోతి చేషితమ్
కర్మణాం మార్జనాదీనాం ఫలభోగాదనంతరమ్ . ౧౦౭

కర్మశేషైః పునర్జన్మ కర్మానుగుణయోనిషు
ఉత్కృష్టాస్త్వేవ భోక్తారో లభంతే సుఖనస్సదా . ౧౦౮

ఆరామాణాం తటాకానాం ప్రవాణాం చ ప్రవర్తనాత్
విష్ణోరాలయసామీప్యే తత్ఫలం కేన వర్ణ్యతే . ౧౦౯

సుప్రదర్శా బలవతీ చిత్రా ధాతువిభూషితా
ఉపేతా సర్వభూతైశ్చ శ్రేష్ఠా భూమిరిహోచ్యతే . ౧౧౦

తస్యాః క్షేత్రవిశేషాశ్చ తటాకానాం చ బద్ధనమ్
ఔదకాని చ సర్వాణి ప్రవత్స్యామ్యనుపూర్వశః . ౧౧౧

తటాకానాం చ వత్స్యామి కృతానాం చాపి యే గుణాః
త్రిషు లోకేషు సర్వత్ర పూజనీయః ప్రతాపవాక్ . ౧౧౨

అథ వా మిత్రసదనం మిత్రం మిత్రవివర్ధనమ్
కీర్తిసంజననం శ్రేష్ఠం తటాకానాం నివేశనమ్ . ౧౧౩

ధర్మస్వార్థస్య కామస్య ఫలమాహూర్మనీషిణః

- తటాకం సుకృతం దేశేక్షేత్రమేకం మహాశ్రయమ్. ౧౧౮
- చతుర్విధానాం భూతానాం తటాకముపలక్షయేత్
తటాకాని చ సర్వాణి దిశన్తి శ్రీయముత్తమామ్. ౧౧౯
- దేశా మనుష్యా గంధర్వాః పితరో యక్షరాక్షసాః
స్థావరాణి చ భూతాని సంశ్రయన్తి జలాశయమ్. ౧౧౬
- తస్మాత్తాం స్తు ప్రవక్ష్యామి తటాకే యే గుణస్సృతాః
యా చ తత్ర ఫలావాప్తిర్ముసిభిస్సముదాహృతా. ౧౧౭
- వర్షాకాలే తటాకే తు సలిలం యస్య తిష్ఠతి
అగ్నిహోత్రఫలం తస్య ఫలమాహుర్మనీషిణః ౧౧౮
- శరత్కాలే తు సలిలం తటాకే యస్య తిష్ఠతి
గోసహస్రస్య సంప్రేత్య లభతే ఫలముత్తమమ్. ౧౧౯
- హేమంతకాలే సలిలం తటాకే యస్య తిష్ఠతి
స వై బహుసువర్ణస్య యజ్ఞస్య లభతే ఫలమ్. ౧౨౦
- యస్య వై శైశిరే కాలే తటాకే సలిలం భవేత్
తస్యాగ్నిష్టోమయజ్ఞస్య ఫలమాహుర్మనీషిణః ౧౨౧
- తటాకం సుకృతం యస్య వసంతే తం మహాశ్రయమ్
అతిరాత్రస్య యజ్ఞస్య ఫలం స సముపాశ్నుతే. ౧౨౨
- నిదాఘకాలే పానీయం తటాకే యస్య తిష్ఠతి
వాజీమేధవలం తస్య ఫలం వై మునయో విదుః. ౧౨౩
- స కులం తారయేత్సర్వం యస్య ఖాతే జలాశయే
గావః పిబన్తి సలిలం సాధవశ్చ నరాస్సదా. ౧౨౪
- తటాకే యస్య గావస్తు పిబన్తి తృప్తితా జలమ్

- మృగపక్షిమనుష్యాశ్చ సోఽశ్వమేధఫలం లభేత్. ౧౨౫
- యత్పిబంతి జలం తత్ర స్త్రాయంతే విశ్రమంతి చ
తటాకదస్య తత్సర్వం ప్రేత్యానన్త్రాయ కల్పతే. ౧౨౬
- దుర్లభం సలిలం చేహ విశేషేణ పరత్ర వై
పానీయస్య ప్రదానేన ప్రీతిర్భవతి శాశ్వతీ. ౧౨౭
- తటాకే యస్య పానీయం పానీయాయ జగత్పతేః
తస్య పుణ్యఫలం పక్తుం హలం దేవాస్సహను గాః. ౧౨౮
- తటాకే యస్య పానీయే నాయం ప్రాతర్ద్విజాతయః
స్నాత్వా కుర్వంతి కర్మాణి తస్య నాకే స్థితిర్భవేత్. ౧౨౯
- తటాకే యస్య దేవస్య స్నాపనం చాఽధివాసనమ్
తస్య లోకా భవన్త్యేవ పావనాః క్షుతివర్జితాః. ౧౩౦
- సర్వదానైర్గురుతరం సర్వదానైర్విశిష్యతే
పానీయూవాసదానం తు దేవస్యాగ్రే ప్రశస్యతే. ౧౩౧

-
- అథ వక్ష్యే విశేషేణ వృక్షాణామవరోహణమ్
ఘనరాణాం చ భూతానాం జాతయష్టత్ ప్రకీర్తితాః. ౧౩౨
- వృక్షగుల్మల తావల్లస్త్వ క్షారాస్తృణజాతయః
ఏతా జాత్యస్తు వృక్షాణాం తేషాం రోపే గుణా స్త్విమే. ౧౩౩
- కీర్తిశ్చ మానవే లోకే ప్రేత్య వైవ ఫలం శుభమ్
లభతే నామ లోకే చ పితృభిశ్చ మహీచుతే. ౧౩౪
- దేవరొకగతస్యాపి నామ తస్య స నశ్యతి
అతీతేఽనాగతే చోభే పితృపంశేఽన్యతస్తథా. ౧౩౫
- తారయేద్వృక్షరూపీ చ తస్మాద్వృక్షాంశ్చ రోపయేత్

తస్య పుత్రా భవన్త్యేతే వదపా నాత్ర సంశయః. ౧౩౬

పరలోకగతస్త్వర్గం లోకాంశ్చాప్నోతి సోఽవ్యయాన్
పుష్పైస్సురగణాన్ వృతాః ఫలైశ్చాపి తథా పితౄన్. ౧౩౭

ఛాయయా చాతిథీంశ్చాపి పూజయన్తి మహీరుహాః
కిన్నరోరగరక్షాంసి దేవగన్ధర్వమానవాః. ౧౩౮

తథా ఋషిగణాశ్చైవ సంశ్రయన్తి మహీరుహాన్
పుష్పితాః ఫలవన్తశ్చ తర్పయన్తీహ మానవాన్. ౧౩౯

వృక్షదం పుత్రవద్వృక్షాస్తారయన్తి పరత్ర తు
పత్రం ఫలం వా పుష్పం వా యస్యారామేఽవరోపితే. ౧౪౦

అచ్యుతస్య పదం ప్రాప్తం లోకాస్తస్యాచ్యుతా ధ్రువమ్
పత్రైః ఫలైర్వా పుష్పైర్వా ప్రీయతే భగవాన్ హరిః. ౧౪౧

తస్మాత్తటాకే తద్వృక్షా రోహ్యశ్శ్రేయోర్ధినా సదా
పుత్రవత్పరిపాల్యాశ్చ పుత్రాస్తే ధర్మశస్సత్పుత్రాః. ౧౪౨

తటాకకృద్వృక్షరోపీ ఇష్టయజ్ఞశ్చ యో నరః
ఏతే స్వగ్రే మహీయన్తే యే చాన్యే సత్యవాదిनః. ౧౪౩

తస్మాత్తటాకాన్ కుర్వీత ఆరామాన్తైవ రోహయేత్
యజేచ్చ వివిధైర్వజ్ఞేసత్వం చ సతతం వదేత్. ౧౪౪

గోభూహిరణ్యదానాని కృత్వాఽచార్యాయ విష్ణవే
అర్చకాయ ఏశేషేణ స్వర్గతస్సుఖమేధతే. ౧౪౫

అతిదానం తు సర్వేషాం భూమిదానమిహోచ్యతే
అచలా హ్యక్షయా భూమిస్సర్వా కామాన్ ప్రయచ్ఛతి. ౧౪౬

యస్తు దద్యాద్భూమిదానం దేవనామ్నశ్చకాయ హి

- తస్యైహికం భవేత్పుణ్యం తథా పారత్రికం బహు. ౧౮౭
- యస్తు దద్యాత్స్వనామైవ పూజకాయ వసుంధరామ్
తస్య కామః ప్రరోహంతి సర్వమైహికమశ్నుతే. ౧౮౮
- దేవకార్యాయ వై దద్యాద్యో దేవాయ వసుంధరామ్
దేవనామైవ తస్య స్యాత్కేవలముష్మికం ఫలమ్. ౧౮౯
- బ్రహ్మర్షణధియూ యస్తు గుప్తం దాస్యతి కిం చన
దేవాయ దేవకార్యాయ బ్రాహ్మణాయాధికారిణే. ౧౯౦
- యావజ్జీవతి తద్దానం స్వగ్రే తస్య స్థితిర్భవేత్
యం యం కాసుం తు మనసి కృత్వా యద్యచ్ఛయోఽర్పయేత్
తం తమేవ ఫలం లభ్యా కర్తా సమ్మోదతే చిరమ్
కిమలభ్యం భగవతి ప్రసన్నే శ్రీనికేతనే. ౧౯౧
- ఆచార్యాయార్పితా భూమిరత్యస్తఫలదాయినీ
తతోఽర్చకార్పితా దద్యాదనంతం ఫలముచ్చతే. ౧౯౩
- పదార్థినామథాఽన్యేషాం తథాఽన్యవిభవస్య చ
దత్తా భూమిస్తు దాతారం తారయేన్నాఽత్ర సంశయః. ౧౯౪
- సువర్ణం రజితం వస్త్రం మణిరత్నవసూని చ
సర్వమేవ భవేద్దత్తం వసుధాం నుః ప్రయచ్ఛతి. ౧౯౫
- ఫాలకృష్టాం మసీం దద్యాత్సబీజాం సస్యమాలినీమ్
యావత్సూర్యకరా లోకే తావత్స్వగ్రే మహియతే. ౧౯౬
- యశ్చాఽపి కురుతే పాపం పురుషో వృత్తికర్మితః
అపి గోకర్ణమాత్రేణ భూమిదానేన శుద్ధ్యతి. ౧౯౭
- సప్తహస్తేన వా సమ్యక్క్రింశద్దండేన వర్ధకమ్.

స శతాన్యేవ గోక్షర్ణమితి వేదవిదో విదుః. ౧౫౮

జితేంద్రియాయ గుణినే పూజకాయ తపస్వినే
దద్యాన్మహిం భవేత్తస్య ఫలమక్షయమచ్యుతమ్. ౧౫౯

యథాఽపున వతితస్సద్యస్తైలబిందుః ప్రరోహతి
ఏవం భూమిక్పతం దానం సస్యే సస్యే ప్రరోహతి. ౧౬౦

యథా బీజాని రోహస్తి ప్రకీర్ణాని మహీతలే
ఏవం కామూః ప్రరోహస్తి భూమిదానసమార్జితాః. ౧౬౧

యథా గార్భర తే వత్సం క్షీణిణీ క్షీరముత్సృజేత్
ఏవం దత్తా చిరం కాలం భూమిర్భరతి భూమిదమ్. ౧౬౨

ఇక్షుభిస్సతతాం భూమిం యవగోధూనుశాద్యలైః
యో దదాతి నరశ్రేష్ఠస్స న ప్రచ్యవతే దివః. ౧౬౩

శుభం భద్రాసనం ఛత్రం వరాశ్చ వరయోషితః
భూమిదానస్య చిహ్నాని ఫలమేతన్న సంశయః. ౧౬౪

ఆదిత్యా వసవో విష్ణుర్బ్రహ్మ సోమో హుతాశనః
శూలపాణిశ్చ భగవానభినన్దన్తి భూమిదమ్. ౧౬౫

సావర్ణఛత్రహర్ష్యాణి వసోర్ధారాశ్చ కామదాః
గంధర్వాప్సరసో యత్ర తత్ర తిష్ఠన్తి భూమిదాః. ౧౬౬

ఇయమేవ పురా భూమిః పాలితా బహుభిగ్నైః
అన్యైశ్చ బహుభిర్దత్తా రాజభిస్సత్యసంగరైః. ౧౬౭

యస్య యస్య యదా భూమిస్తస్య తస్య తదా ఫలమ్
భూమిం యః ప్రతిగృహ్ణాతి యశ్చ భూమిం ప్రయచ్ఛతి. ౧౬౮

తావుభౌ పుణ్యకర్మాణౌ నియతౌ స్వర్గగామినౌ

- దానపాలనయోర్మధ్యే దానాచ్ఛేయోఽనుపాలనమ్. ౧౬౯
- దానాత్స్వర్గమవాప్నోతి పాలనాదచ్యుతం పదమ్
స్వదత్తాద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తానుపాలనమ్. ౧౭౦
- భూమిదస్స్వర్గమారుహ్య శాశ్వతీరేధతే సమాః
పునశ్చ జన్మ సంప్రాప్య భవేద్భూమి పతిర్భవమ్. ౧౭౧
- యథా భూమిస్సదా దేవీ చాతారం కురుతే పతిమ్
ఏవం సదక్షిణా దత్తా కురుతే గార్జనాధిపమ్. ౧౭౨
- అపి పాపకృతం ప్రాప్య పతిగృహ్లాతి భూమిదమ్
మహిం దదత్పవిత్రస్సాన్యత్పణ్యా చ జగతీ యతః. ౧౭౩
- నామైవ ప్రియదత్తేతి గుహ్యమేతత్సనాతనమ్
తదన్యస్సోతం ప్రీత్యై కీర్తనీయా ప్రయచ్ఛతా. ౧౭౪
- తపోయజ్ఞాశ్రితం శీలమబోధస్సత్యవాదితా
గురుదైవతపూజా చ నాతిక్రాంతి భూమిదమ్. ౧౭౫
- భర్తుర్నిశ్చేయసే యుక్తా స్త్యక్తాత్మనో రణే హతాః
బ్రహ్మగోకగతాస్సన్తో నాఽతిక్రామన్తి భూమిదమ్. ౧౭౬
- యథా జనిత్రీ క్షీరేణ పుష్టాతి స్వసుతం ముదా
ఏవం సర్వగుణైర్భూమిర్దాతారమనుపుష్యతి ౧౭౭
- అగ్నిప్రోమాదిభిర్యజ్ఞైర్విష్టా విపులదక్షిణైః
న తత్ఫలమవాప్నోతి యద్దత్వా వసుధాం పునః. ౧౭౮
- మృత్యోర్హి కింకరా దండా హ్యగ్నితాపాస్సుదారుణాః
ఘోరాశ్చ వారుణాః పాశా నోపసర్సన్తి భూమిదమ్. ౧౭౯
- పితరః పితౄలోకస్థా దేవలోకే దివోకసః

నస్తర్పయన్తి చాతారం భూమేః ప్రభవతాం సరః. ౧౮౦

ఆదిత్యా ఇవ దీప్యంతే తేజసా దివి మానవాః
యే ప్రయచ్ఛన్తి పసుధాం హరయే లోకసాక్షిణే. ౧౮౧

కృశాయ కృశభృత్యాయ వృత్తిం క్షీణాయ సేదతే
దేవాగ్రేఽర్ఘ్యతు విప్రాయ సుశ్రీర్భవతి మానవః. ౧౮౨

ఆసోఽభయన్తి పితరః క్రవృత్యన్తి పితామహాః
భూమిదో నః కులే జాతస్సనస్సన్తారయిష్యతి. ౧౮౩

స నః కలస్య పురుషస్సనో బన్ధుస్సనో గురుః
స చాతా స చ విక్రాంతో యో దదాతి వసుంధరామ్. ౧౮౪

లోకాన్తు నృజతా పూర్వం గావస్సృష్టాస్సయంభవా
వృద్ధ్యర్థం సర్వభూతానాం తస్మాత్తా మాతరస్స్మృతాః. ౧౮౫

తాన్తు దత్వా సారభేయీస్సన్తి లోకే మహీయతే
ధేనుం దత్వా సువ్రతాం చ సోపధానాం పయస్వినీమ్. ౧౮౬

సవత్సాం కపిలాం దివ్యామాచార్యాయార్చకాయ చ
దేవదేవస్య తువ్యర్థం దేవాయ బ్రాహ్మణాయ వా. ౧౮౭

స తస్య శక్యతే వక్తుం ఫలం వర్షశతైరపి
యావన్తి ధేన్వా లోమాని వత్సయాశ్చ విశేషతః. ౧౮౮

తావద్వర్ష సహస్రాణి కామా దుహ్యేత సా వరా
ప్రయచ్ఛంతే యః కపిలాం సవత్సాం కాన్యదోహనామ్. ౧౮౯

స్వర్ణశ్రుంగీం రాక్షసురాం తైస్సైర్ద్రవ్యగుణైః పునః
సా గౌః కామదుఘా భూత్వా చాతారముపసర్పతీ. ౧౯౦

గోసహస్రం తు యో దద్యాత్సర్వరత్నైర్విలంకృతమ్

పరాం వృద్ధిం శ్రియం ప్రాప్య స్వర్గలోకే మహీయతే. ౧౯౧

దశ చోభయతః ప్రేత్య మాతా మహాపితామహః
గచ్ఛేత్సుకృతినాం లోకాన్ గావో దత్వా యథావిధి. ౧౯౨

దాయాద్యలభ్యేర్యోగాదైర్వీర్యానససమాద్య యో దదేత్
తస్యాపి చాక్షుయా లోకా భవస్తీహ పరత్ర చ ౧౯౩

యో వా ద్యూతే ధనం జిత్వా గావః క్షీత్వా ప్రయచ్ఛతి
స గచ్ఛేద్విరజాన్ లోకాన్ గోప్రదానఫలాన్జితాన్. ౧౯౪

ప్రతిగృహ్య తు యో దద్యాద్దానశ్శుద్ధేన చేతసా
స గత్వా దుర్లభం స్థానమమరై ససహ మోదతే. ౧౯౫

యశ్చాత్మవిక్రయం కృత్వా గావో దద్యాద్యథావిధి
స గత్వా విరజాన్ లోకాన్ సుఖం వసతి దేవవత్. ౧౯౬

సంగ్రామే య స్రవం త్యక్త్వా త్వక్త్వా గావః ప్రయచ్ఛతి.
దేహవిక్రయ మూల్కాస్తా శ్శాశ్వతాః కామదోహనాః ౧౯౭

జీర్ణాం చైవోపభుక్తాం చ జరద్ధాం శీలవర్జితామ్,
తమః ప్రవిశతే దత్వా ద్విజం క్షేత్రేన యోజయేత్. ౧౯౮

దానయోగ్యా భవేన్నైవ కృశా దుష్టా పలాయినీ
యుంజ్యతే శైస్తు యో విప్రం దత్వైనాం తద్వృథా భవేత్.

యువానం బలినం శ్యామం హలేన సహ యూథపమ్
గోపతిం హరయే దద్యాద్భూరిశ్రుంగమలంకృతమ్. ౨౦౦

బ్రాహ్మణానాం గవాం చైవ కులమేకం ద్విధా కృతమ్
ఏకత్ర మంత్రాస్త్యన్తి హవిరోత్ర తివృతి. ౨౦౧

ఉపగమ్య తు యో దద్యాద్దావశ్శుద్ధేన చేతసా
యావన్తి తాసాం రోమాణి తావత్స్వర్గే మహీయతే. ౨౦౨

ప్రవక్ష్యామి గవాం లోకా యాదృశా యత్ర సంస్థితాః
మనోజ్ఞా రమణీయాశ్చ సర్వకామదుహస్సదా. ౨౦౩

పుణ్యాః పాపహరాశ్చైవ గవాం లోకా న సంశయః
అత్యంతసుఖనస్తత్ర సర్వపాపవివర్జితాః. ౨౦౪

ప్రమోదస్తే మహాస్థానే నరా విగతకల్మషాః
తుల్యప్రభావా దేవైస్తే మోదస్తే పురసాం గణైః. ౨౦౫

గంధర్వైరుపగీయస్తే గోశరణ్యా న సంశయః
బ్రాహ్మణాస్సాఘవృత్తాశ్చ దయావన్తోనుకంపకాః. ౨౦౬

ఘృణిషశ్శుభకర్తారో మోదస్తే దైవతైస్సహ
యథావ సలిలే మత్స్యస్సలిలేన సహోవ్యతే. ౨౦౭

గోభిః పాపశ్చతం కర్మ దృఢమేవ వ్యపోహ్యతే
మాతరస్సర్వభూతానాం ప్రజానాం రక్షణే కృతాః. ౨౦౮

బ్రహ్మణా లోకసారేణ గావః పాపభయాపహాః
తాను దత్తాసు లోకేస్త్రికిం న దత్తం భవేదిహ. ౨౦౯

దేవేశాయ విశేషేణ తత్క్రియాయ తథా పునః
ప్రతిపాద్యాస్సదా గావో భూతిం స్ఫారామభీప్నుభిః. ౨౧౦

సువర్ణం పరమం దానం సువర్ణం దక్షిణా పరా
ఏతత్ప్రవిత్రం పరమమేతత్స్వస్త్వయనం మహత్. ౨౧౧

దశపూర్వాక్ పరాక్ వంశ్యానాత్మానం చ విశేషతః

అపి పాపశతం కృత్వా దత్తం విప్రేషు తారయేత్. ౨౧౨

సువర్ణం యే ప్రయచ్ఛన్తి నరాశ్శుద్ధేన చేతసా
దేవతాస్తే ప్రయచ్ఛన్తి సమస్తమితి నశ్శ్చురమ్. ౨౧౩

అగ్నిర్హి దేవతాస్సర్వాస్సువర్ణం చ హుతాశనః
తస్మాత్సువర్ణం దదతా దత్తాస్సర్వాశ్చ దేవతాః. ౨౧౪

అగ్న్యభావే చ కుర్వన్తి వహ్నిస్థానే చ కాంచనమ్
సర్వదేవప్రమాణజ్ఞా వేదశ్రుతినిదర్శనాత్. ౨౧౫

యస్తేనం జ్వలయేదగ్నిమాదిత్యోదయనం ప్రతి
దద్యాద్యై దేవముద్దిశ్య సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్. ౨౧౬

సువర్ణదస్సర్వలోకే కామానిష్టానవాప్నుతే
విరజాంబరసంవీతః పరియాతి తతస్తతః. ౨౧౭

విమానేనార్కవర్ణేన భాస్వరేణ విరాజతా
అప్పరోగణసంక్షీర్ణో భాస్వరస్తేన తేజసా ౨౧౮

హంసబర్హిణయుక్తేన కామగేన నరోత్తమః
దివ్యగంధివహస్త్విరే పరిగచ్ఛన్తి తస్తతః. ౨౧౯

తస్మాత్స్వశక్త్యా దాతవ్యం కాంచనం మానవైర్భువి
విమానేనార్కవర్ణేన స యాతి స్వర్గముత్తమమ్. ౨౨౦

స హ్యతః పరమం లోకే సద్యః పాపవినాశనమ్
బ్రహ్మకోశస్య శుద్ధస్య సువర్ణం యః ప్రయచ్ఛతి. ౨౨౧

బహూన్యబ్దసహస్రాణి స్వరే లోకే మహీయతే
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం స్వర్గదానఫలం మయా. ౨౨౨

అథ వక్ష్యే విశేషేణ ఫలమన్నస్య దాపనాత్

- విష్ణవే చ శ్రీయై భూమ్యై సర్వదేవేభ్య ఏవ చ. ౨౨౩
- తన్ని వేదిత శేషస్య దానాచ్చార్థిభ్య ఆదరాత్
న శక్యతే ఫలం తస్య వత్తుం వర్షశతైరపి. ౨౨౪
- తథా౭పి గీయతే యత్తు విస్తారాత్ పరమర్షిభిః
సంక్షేపతః ప్రవక్ష్యామి అన్నదానార్జితం ఫలమ్. ౨౨౫
- ప్రసాదమమృతం బ్రూయాదన్నం దేవనివేదితమ్
తీర్థం చామృతమిత్యేవ దేవపాదోదకం వదేత్. ౨౨౬
- అన్నమేవ ప్రశంసన్తి దేవా ఋషిగణాస్తథా
లోకతంత్రం హి సంజ్ఞాశ్చ సర్వమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్. ౨౨౭
- అన్నేన సదృశం దానం న భూతో న భవిష్యతి
తస్మాదన్నం విశేషేణ దాతుమిచ్ఛన్తి మానవాః. ౨౨౮
- అన్నమూర్జస్కరం లోకే ప్రాణాశ్చన్నే ప్రతిష్ఠితాః
అన్నేన ధార్యతే సర్వం విశ్వం జగదిదం మహత్. ౨౨౯
- అన్నాద్గృహస్థా లోకేస్త్రిన్ భిక్షవస్తాపసాస్తథా
అన్నాద్భవన్తి వై ప్రాణాః ప్రత్యక్షం నా౭త్ర సగళయః. ౨౩౦
- కుటుంబం పీడయిత్వా తు బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే
దాతవ్యం భిక్షవే చాన్నమాత్మనో భూతిమిచ్ఛతా. ౨౩౧
- బ్రాహ్మణాయా౭భిరూపాయ యో దద్యాదన్నమర్థినే
విదధాతి నిధిం శ్రేష్ఠం పారతాకికమాత్మనః. ౨౩౨
- శ్రాత్రమధ్వని వర్తంతం వృద్ధమర్హ ముపస్థితమ్
అర్చయేద్భూతిమన్విచ్ఛన్ గృహస్థో గృహమాగతమ్. ౨౩౩
- క్రోధముత్పత్తితం హిత్యా సుశీలో వీతమత్సరః

అన్నదః ప్రాపుతే భూ యో భువి చేహ చ యత్సుఖమ్. ౨౩౪
 నాఽవమన్యేదభిగతం న ప్రణుద్యాత్కథం చన
 అపి శ్వపాకే శుని వా న దానం విప్రణశ్యతి. ౨౩౫
 యో దద్యాదపరిక్లిప్తమన్నమధ్వని వర్తతే
 శాంతాయాదృష్టపూర్వాయ సమహద్ధర్మమాపుయాత్. ౨౩౬
 పితౄణాం దేవానృషీన్విప్రానతిథీంశ్చ విశేషతః
 యో నరః ప్రీణయత్యనైస్తస్య పుణ్యఫలం మహత్. ౨౩౭
 కృత్వా ఽతిపాతకం కర్మ యో దద్యాదన్నమర్థినే
 బ్రాహ్మణాయ విశేషేణ న స పాపేన ముహ్యతే. ౨౩౮
 బ్రాహ్మణేష్వక్షయం నామ్నాం శూద్రే మహత్ఫలమ్
 అన్నదామపి శూద్రే చ బ్రాహ్మణస్య విశిష్యతే. ౨౩౯
 న పృచ్ఛేద్దోత్రచరణం స్వాధ్యాయం దేశమేవ చ
 భిక్షితో బ్రాహ్మణేనేహ దద్యాదన్నం ప్రయాచితః. ౨౪౦
 అన్నదస్యాన్నవృక్షాశ్చ సర్వకామఫలప్రదాః
 భవన్తి చేహ నాముత్రనృపతేర్నాత్రసంశయః. ౨౪౧
 ఆశంసతే హి పితరస్సువృష్టిమివ కర్షకాః
 అస్మాకమపి పుత్రో వా పౌత్రో వాఽన్నం ప్రదాస్యతి. ౨౪౨
 బ్రాహ్మణో హి మహద్భూతం స్వయం దేహీతి యాచతే
 అకామోవా సకామో వా దత్వా పుణ్యమవాపుయాత్. ౨౪౩
 బ్రాహ్మణస్సర్వభూతానామతిథిః ప్రసృతాగ్రభుక్
 విప్రా యమధిగచ్ఛన్తి భిక్షుమాణా గృహం సదా. ౨౪౪
 సత్కృతాచ్చ నివర్తంతే తదతీవ ప్రవర్ధతే

- మహాభోగే కులే ప్రేత్య జన్మ చాప్నోతి నిత్యశః ౨౪౧
- దత్వా త్వన్నం నరో లోకే యథాస్థానమనుత్తమమ్
నిత్యం మృప్తాన్నదాయా తు స్వగ్రే వసతి సత్కృతః. ౨౪౨
- అన్నం ప్రాణా నరాణాం హి సర్వమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్
అన్నదః పశుమాన్ పుత్రీ ధనవాన్ భోగవానపి. ౨౪౩
- ప్రాణవాంశ్చ౭పి భవతి రూపవాంశ్చ తథా భవేత్
అన్నదః ప్రాణదో లోకే సర్వదః ప్రోచ్యతే తు సః ౨౪౪
- అన్నం హి దత్వా౭తిథయే బ్రాహ్మణాయ యథావిధి
ప్రదాతా నుఖమాప్నోతి దైవతైశ్చ౭పి పూజ్యతే. ౨౪౫
- బ్రాహ్మణో హి మహద్భూతం క్షేత్రభూతమిహోచ్యతే.
ఉప్యతే యత్ర తద్భిజం తద్ది పుణ్యఫలం మహత్. ౨౪౬
- ప్రత్యక్షప్రీతిజననం భోక్తుర్దాతుర్భవత్యుత
సర్వాణ్యన్యాని దానాని పరోక్షఫలవన్త్యుత. ౨౪౭
- అన్నాద్ధి ప్రసవం యాన్తి రతిరన్నాద్ధి జాయతే
ధర్మాథావన్నతో విద్యాత్ రోగనాశస్తథాన్నతః. ౨౪౮
- అన్నం హ్యద్భుతమిత్యాహ పురా కల్పే ప్రజాపతిః
అన్నం భువం దివం ఖం చ సర్వమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్. ౨౪౯
- అన్నప్రణాశే భిద్యస్తే శరీరే పంచ భూతవః
బలం బలవతో౭పీహ ప్రణశ్యత్యన్నహానితః. ౨౫౦
- ఆవాహశ్చ వివాహశ్చ యజ్ఞాశ్చ౭న్నమృతే తథా
నివర్తస్తే విశేషేణ బ్రహ్మ చా౭త్ర ప్రదీయతే ౨౫౧
- అన్నతస్సర్వమేతద్ధి యత్కించిత్ స్థానం జంగమమ్

- త్రిషు లోకేషు ధర్మార్థమన్నం దేయం తతో ఋధైః. ౨౫౬
- అన్నదస్య మనుష్యస్య బలమోజో యశాంసి చ
ఆయుశ్చ వర్ధతే తద్వత్తేషు లోకేషు నిశ్చితమ్. ౨౫౭
- మేఘాదూర్ధ్వం సన్నిధతే ప్రాణానాం పవనః పతిః
యచ్చ మేఘగతం వారి శక్రో వర్షతి హర్షితః. ౨౫౮
- ఆదత్తే చ రసాన్ భామాన్ ఆదిత్యస్సగభస్తిభిః
వాయురాదిత్యతప్తాంశ్చ రసాన్ దేవః ప్రవర్షతి. ౨౫౯
- తద్యథా మేఘతో వారి కతితం భవతి క్షీతో
తదా వసుమతీ దేవీ స్నిగ్ధా భవతి భావితా ౨౬౦
- తతస్సస్యాని రోహంతి యేన వర్తయతే జగత్.
మాంసమేదోఽస్థిశుక్రాణాం ప్రాదుర్భావస్తతః పునః ౨౬౧
- సంభవంతి తతశ్శుక్రాత్ప్రాణినః పృథివీతలే
అగ్నిప్తోమా హి తచ్చుక్రం సృజతః పుష్యతశ్చ మా. ౨౬౨
- ఏవమన్నాద్ధి సూర్యశ్చ పవనశ్శుక్రమేవచ
ఏక ఏవ స్మృతో రాశిస్తతో భూతాని జజ్ఞరే. ౨౬౩
- ప్రాణాన్ దదాతి భూతానాం తేజశ్చ సతతప్రభమ్
గృహమభ్యాగతాయాఽథ యో దద్యాదన్నమర్థినే. ౨౬౪
- అన్నదానాద్ధి యేలోకాస్తాంశ్రుణుధ్వం సమాహితాః
భవనాని ప్రకాశంతే దివి తేషాం మహాత్మనామ్. ౨౬౫
- తారాసంస్థానరూపాణి నానాస్తంభాన్వితాని చ
చంద్రమండలశుభ్రాణి కింకిణీజాలవన్తి చ. ౨౬౬
- తదగ్రాదిత్యవర్ణాని స్థావరాని చరాణిచ

అనేకతభామాని సాంతర్జలచరాణి చ ౨౬౭

వైడూర్యార్కప్రకాశానిశాక్త్యూహమయాని చ
సర్వకామఫలాశ్చాపి వృత్తో భవనసంస్థితాః. ౨౬౮

వాప్యో వీర్య సైభాః కూపా దీర్ఘి కాశ్చైవ సర్వశః
ఘోషవస్త్యథ యానాని ముక్తాన్యథ సహస్రశః. ౨౬౯

భక్త్యుభోజ్యమయాశ్చైలా వాసాంస్యాభరణాని చ
క్షీరం స్రవంతి సరితస్తథా చైవాన్నపర్వతాః. ౨౭౦

ప్రాసాదాః పాండురాభాభాశ్చయ్యుశ్చ కనకోజ్జ్వలాః.
తాన్యన్నదాః ప్రపద్యంతే తస్మాదన్నం దదేత్సదా. ౨౭౧

దద్యాదద్యాత్సదైవాఽన్నం విష్ణవే వినివేదితమ్

హవిఃపాత్రాది సావర్ణం రాజతం తామ్రమేవ వా. ౨౭౨

కాంస్యం వాఽప్యథ యో దద్యాదర్ఘ్య పాత్రాదికానపి
కలశాన్ కరకాన్ కుంభానన్యాన్తైచివ పరిచ్ఛదాన్. ౨౭౩

శక్తిలోభమక్మత్సైవ తస్య పుణ్యఫలం మహత్
సావర్ణాన్యేవ యో దద్యాత్సాయాప్యం లభతే ఫలమ్. ౨౭౪

రాజతాన్యథ యోదద్యాత్సామీప్యం ఫలమాఘ్నయాత్
దద్యాత్తామ్రాణి కాంస్యాని సాగోక్యం పదమేతి సః. ౨౭౫

ధ్వజాన్విచిత్రాన్ యో దద్యాన్నానావర్ణ సమాయుతాన్
సర్వేషాముత్తమో భూత్వా కులకేతుర్భవిష్యతి. ౨౭౬

శ్వేతం వితానం రక్తం వా కృష్ణం పీతం చ శ్యామలమ్
దుకూలేనాఽథ పట్టేన తంతునాఽన్యేన వా కృతమ్. ౨౭౭

యో దద్యాద్దేవదేవస్య స గచ్ఛేద్విష్ణవం పదమ్

సోపధానాం సతల్పాం చ ఖట్వాం దద్యాచ్చ యో హరేః. ౨౭౮

కుబేరలోకమాసాద్య తత్ర సమ్మోదతే చిరమ్

ఆతపత్రం తథా హైమం ముక్తాదామవిభూషితమ్.

౨౭౯

హైమదండయుతం దద్యాదింద్రలోకం స గచ్ఛతి

రాజ్యకామీ తు రాజా స్యాత్సర్వభౌమోఽపి జాయతే. ౨౮౦

మయూరచ్ఛత్రదానాత్తు వారుణం లోకమాప్నుయాత్

ఖామరం హేమదండం చ వ్యజనం రత్నభూషితమ్.

౨౮౧

కేవలం హేమదండం వా భక్త్యా శక్త్యా చ సంయతమ్

అర్పయేద్ధరయే యస్తు దేవలోకే మహీయతే.

౨౮౨

మయూరవ్యజనం తద్వద్రుక్మదండం చ శక్తితః

భక్త్యైవ యో హరేర్దద్యాద్వాయులోకే మహీయతే.

౨౮౩

విమానం హైమసంచ్ఛన్నం విష్ణోర్యః కారయేన్నరః

అశక్యం తత్ఫలం వక్తుం సర్వైరపి సురాసురైః.

౨౮౪

సావర్ణం విష్ణురూపస్తు యో భక్త్యైవ తు కారయేత్

తస్యాఽపి యత్ఫలం సర్వమనంతమితి నశ్యతి.

౨౮౫

మండనం వా ప్రసాం వాఽథ రత్నముక్తోపశోభితమ్

హేమలబ్ధిః సమాయుక్తం హైమస్తంభపరిష్కృతమ్.

౨౮౬

కల్పయేద్విష్ణుసాలోక్యం ప్రాప్నోత్యమరదుర్లభమ్

హైమం సింహాసనం శ్రేష్ఠం యో భక్త్యైవాఽర్పయేద్ధరేః. ౨౮౭

సింహాసనం సమాస్థాయ మాహేన్ద్రిం సంపదం వ్రజేత్

హృమిర్యాశ్శిబికాశ్చైవ రంగాదీన్యశ్చ కారయేత్.

౨౮౮

హైమం యాగం తథాఽరుహ్య విష్ణులోకం స గచ్ఛతి

అశక్తో దారవాక్ వాఽథ రంగాదీ శివికాస్తథా. ౨౦

సింహాసనం వా యో దద్యాత్సమలోకం స గచ్ఛతి
యశ్చ కాంస్యమయీ ఘట్టం హృద్యధ్వనియుతం దదేత్.

హృద్యవాక్సుస్వరో హృద్యో వాగ్నీ స తు భవేన్నరః
శంఖభేర్యాదిదాశేన శక్రలోకే స పూజ్యతే. ౨౧

సృతగేయాదిభిర్వాద్యైర్హృదయః కారయేత్తు యః
స ర్తయేదప్సరోభిర్వా గాంధర్వం లోకమాఘ్నయాత్. ౨౨

వీణావేణునిదైశ్చ శక్త్యా యః పూజయేద్ధరిమ్
భుక్త్వాఽత్ర మహదైశ్వర్యం వైష్ణవం పదమాఘ్నయాత్. ౨౩

యద్యద్ద్రవ్యం ముదా యుక్తో దద్యాత్తు హరయే నరః
తవగ్రే పూజకేభ్యశ్చ గురవే చ విశేషతః. ౨౪

తప్తీతైశ్చ చేతరేభ్యశ్చ బ్రాహ్మణేభ్యో విధానతః
సమృద్ధిం తస్య తస్యైవ ద్రవ్యస్యాప్నోత్యనంశయమ్. ౨౫

యం కామయిత్వా దద్యాద్యత్తత్సర్వం స లభేన్నరః
యద్యత్కర్మ తదర్థం స్యాత్పరిచర్యా చ తస్య యా. ౨౬

తస్యోపచారం యత్కర్మ కరోతి శ్రద్ధయా తు యః
సర్వయజ్ఞఫలం ప్రాప్య సామీప్యం పదమాఘ్నయాత్. ౨౭

తస్మాదత్ర ప్రతిష్ఠాప్య దేవదేవస్య మద్ధిరమ్
శక్తిలోభమకృత్యైవ విభవానాంచభక్తితః. ౨౮

బహుధా బహులాం వృత్తిం కల్పయేన్నేతదుత్తమమ్

అథాఽర్చనే ఫలం వెక్ష్య విశేషేణ మధుద్విషే. ౨౯

భక్త్యా ప్రదక్షిణం కుర్వన్నిత్యం విష్ణ్వలయే నరః
సాయం ప్రాతశ్చ దేవేశం నమస్యన్నథ చింతయన్. 300

యః ప్రణామం ముహూః కుర్యాత్స తు యజ్ఞఫలం లభేత్
ఉపచారవిశేషాణామర్పణాద్వత్స తే ఫలమ్. 300

భ్యానమావాహనం కృత్వా సర్వాన్ కామానవాప్నుయాత్
అష్టాంగయోగమార్గేణ మనసా భవయన్ హరిమ్. 301

సంచింత్య మనసా పూర్వం పూతకాయో మహామనాః.
యః కుర్యాత్పూజనం విష్ణోస్తత్ర దేవో వసేద్భువమ్. 303

లర్చకస్య తపోయోగాత్పూజాయాశ్చాతిశాయనాత్
ఆభిరూప్యచ్చ బింబస్య సన్నిధిః ప్రోచ్యతే హరేః. 304

ఆసనం హరయే దత్వా ప్రతిష్ఠాం లభతే చిరమ్
స్వాగతేనానుమానేన యః పూజయతి మాధవమ్. 305

సర్వైరనుమతో భూత్వా స్వాగతం సోఽభిషద్యతే
పాద్యమాచమనీయం చ సమర్ప్య హరయే నరః. 306

బాహ్యమాభ్యంతరం యత్తు పాపం తేన విముచ్యతే.
నిత్యం పుష్పాణి పుణ్యాని భక్త్యా యస్తు సమర్పయేత్. 307

సూర్యకోటినిభం దివ్యం విమానమధిరుహ్యసః
విష్ణులోకం గతస్సత్త్వం విష్ణువన్మోదతే చిరమ్ 308

దేవేశం పుష్పమాలాద్యైరలంకుర్యాచ్చ యో బుధః
తస్మాదనంతఫలం ప్రోక్త మనంతో భగవాన్ హరిః 309

చంపకాఽశోకపున్నాగ బాతీమలయపంకజమ్
ఫమర్ప్య దేవదేవాయ శుభానామాశ్రయో భవేత్. 310

దమనోశీరలామజ్జ కేతక్యత్పలమర్పయేత్
మంగళం తస్య నిశ్చిద్రం భవేదేవ న సంశయః. 300

తుశసీమర్పయేద్విద్వాక్ పాదయోర్భక్తితో హరేః
న చానస్తఫలం ప్రాప్య మోదతే విష్ణుసన్నిధౌ. 301

సుగంధిపుష్పదానేన సుగంధిర్జాయతే నరః
బహుపుష్పప్రదానేన బహుధా తుష్యతే ? హరిః. 303

బహుజాతిసుమానాం చ దానేన ప్రీయతే న వై
పాదయోరర్పణాద్విష్ణోః పుష్పాణాం సంచయం సకృత్. 304

పదే పదే చాశ్వమేధఫలం ప్రాప్నోత్యసంశయమ్
తుశసీం మూర్ధ్ని దేవస్య సమర్ప్య మధువిద్విషః. 305

నరః పాపాద్విముచ్యేత కర్మణా నోపలిప్యతే
సర్వాంగేష్వర్పయన్ పుష్పం సర్వగస్య నరో హరేః. 306

సర్వదా సర్వలోకేషు కామచారో భవిష్యతి
అలంకృత్య ఫలైస్తేవం పుష్పార్పణఫలం లభేత్. 308

సుగంధచందనద్రవ్యం కర్పూరాదియుతం తథా
యథార్హమర్పయేదంగే శ్శక్తుం సర్వాజ్ఞసుందరమ్. 309

స నరో విష్ణుసాలోక్యం ప్రయాత్యమరదుర్లభమ్
స్వయమేవాహృతైః పుష్పైః పూజయేద్భక్తు మూఢవమ్. 310

స సర్వాక్ సమవాప్నోతి పుష్పార్పణఫలాదికాక్

సర్వేషామపి పుష్పాణాం తుశసీ ప్రీతిదా హరేః. 311

తుశసీదలమాదాయ యత్ర గచ్ఛతి పూజకః

అనుగచ్ఛతి తం దేవో యథా గౌర్వత్సలా భృశమ్. 312

ప్రత్యహం పూజయేద్యస్తు తులస్య గరుడధ్వజమ్

జన్మమృత్యుజరావ్యాధిముక్తో ముక్తిమవాప్నుయాత్. 329

మణికాంచనపుష్పాణి ముక్తావేదూర్యకాని చ

తులసీదలదానస్య కలాం నాఽర్హన్తి షోడశీమ్. 333

నుమంజరీదలైర్మృక్తైః కోమలైస్తులసీదలైః

యే కుర్వన్తి హారేః పూజాం తే కృతార్థాః కలా యుగే. 334

శుష్కం పర్యుషితం వాఽర్హం కాష్ఠం వా తులసీదలమ్

అర్చనే వానుదేవస్య లక్షకోటిగుణం భవేత్. 335

తులసీగ్రహణం శస్త్రం విష్ణోరర్చనహేతవే

వర్జ్యం పర్యుషితం పుష్పం న వర్జ్యం తులసీదలమ్. 336

వర్జ్యం పర్యుషితం తోయం న వర్జ్యం జాహ్నువీజలమ్

అన్యత్పర్యుషితం వర్జ్యం న వర్జ్యం పద్మపుష్పకమ్. 337

శుష్కైః పర్యుషితైర్వాఽపి కాష్ఠమూలమృదాదిభిః

అర్చనాద్వాసుదేవస్య ముక్తో భవతి పూరుషః. 338

పుష్కరాద్యాని తీర్థాని గంగాద్యాన్సరితస్తథా

దేవా దివిశితా యే వై తిష్ఠన్తి తులసీదలే. 339

తావద్గర్జన్తి పుష్పాణి మాలత్యాదీని గర్వతః

యావన్న ప్రాప్యతే పుణ్యా తులసీ విష్ణువల్లభా. 340

సకృదభ్యర్చ్య గోవిందం తులస్యా చైవ మానవః

ముక్తిభాగీ నిరాతంకం కృష్ణస్యాఽనుచరో భవేత్. 341

నాఽక్షతైరర్చయేద్విష్ణుం న శంభుం శంఖచారిణా

నార్చయేద్దూర్భయా దుర్గాం న తులస్యా సురాస్తరమ్. 342

దలా౭లాభే తుళస్యాస్తు పత్రైరారాధయేద్ధరిమ్
పత్రా౭లాభే శిఫాభిర్వా శిఫాభావే శిఫాలప్తైః. 333

లవాలాభే మృదా తత్ర భక్తిచూనర్చయేద్ధరిమ్
హరేరభ్యర్చనాయాం చ తుళసీ సాధనం పరమ్. 33౪

అలాభే తుళసీ చ తన్నామగ్రహణం పరమ్
భగవానరవిందాక్షస్సన్తుష్యతి సహస్రభా. 33౫

న పద్మైర్నా౭పి కల్పారైర్న హేమకుసుమైరపి
శభా తుష్యతి గోవిందో యథైవ తుళసీవలైః 33౬

సంగృహ్య తుళసీం భక్త్యా సర్వా౭నిష్ఠ
తుళస్త్వైవ హరేః పూజాం యే కుర్వన్తి సదా భవి. 33౭

తస్మాత్తుళస్యా సదృశం న చ భూతం న భావి చ
తుళసీకాననా౭చోదవాసితా యత్ర మామతాః. 33౮

న తత్ర ధరణీభాగే చరన్తి యమకింకరాః
“తుళసీ తుళసీ” త్యేవం నామా౭న్యవర్తయన్తియే. 33౯

తే విష్ణుభోకమాసాద్య పశ్యన్తి మధుసూదనమ్
దర్శనాచ్ఛ్రివణాత్సప్తార్కాత్పరణాతీర్తనాదపి. 3౪౦

పునాతి తుళసీ పుణ్యా దశపూర్వాః దశా౭వరాః
తుళసీకాననం యత్ర యత్ర వా హరికీర్తనమ్, 3౪౧

తత్రైవా౭స్తే హరిశ్శ్రీమూః శంఖచక్రగదా౭యుధః

యః పూజయేత్ఫలైర్విష్ణుం సుపక్వైరమృతోపమైః. 3౪౨

పుణ్యవృక్షసముద్యాతైస్తత్ఫలం కేన వర్జ్యతే
చన్దనా౭గురుకోష్ఠాద్వైద్యధూపమాఘ్రూపయేచ్ఛయః. 3౪3

- సూర్యలోకం స గత్వైవ యాతి విష్ణోః పరం పదమ్
ఘృతేన కాపిలేనైవ దృఢవర్తియుతం తు యః. 388
- దర్శయేద్దేవదేవస్య దీపం దృష్టిమనోహరమ్
సోఽన్ధం నైవ ప్రవిశతి నరకం నరపుంగవః. 389
- యస్తు తైలేన సందీప్తం దర్శయేద్దీపముజ్జ్వలమ్
విమానమతివిద్యోతి యాత్యాదుహ్య తమఃపరమ్. 390
- కర్పూరదీపం యో భక్త్యా దర్శయేద్ధరయే నరః
తస్య పాపాని నశ్యంతి నిర్లేపస్స భవిష్యతి. 391
- విధివాఽర్ఘ్యం హరేర్దద్యాదప్టాంగౌ భక్తితో నరః
చంద్రలోకం స గత్వైవ యాతి విష్ణోః పరం పదమ్. 392
- సుగంధి శుభముత్పూతం స్నానతోయం చ యో దదేత్
దేవేశస్య విశేషేణ స భవేద్వీతకల్మషః. 393
- తతశ్చ వారుణం లోకం ప్రాప్య తత్రైవ మోదతే
ప్లోతవస్త్రోత్తరీయాణి విశుద్ధాని మృదూని చ. 394
- దేవదేవస్య దత్వా తు సామ్యం లోకమవాప్నుయాత్
కార్పాసమథ చ డ్రౌమం కాశేయం రాంకవం తథా. 395
- యథాశక్తి సమర్థైవైవ ఫలం చానన్తమశ్నుతే
కార్పాసాద్రాంకవం తస్మాత్కౌశేయం డ్రౌమమిత్యపి. 396
- ప్రశస్తం కథితం వత్త్రం యథా శక్త్యనురూపతః
సావర్ణాభరణాన్యత్ర ముక్తామణికృతాని వా. 397
- అర్పయేద్దేవదేవస్య భవేద్భూమిఫలిస్స హి
జాంబూనదం శాతకుంభం హాటకం వైణవం తథా. 398

శ్రుంగీ చ శుక్తిజం చైవ హతమాకమతః పరమ్
రసవిధం తథా ప్రోక్తమాకరోద్ధతమిత్యపి. ౩౫౫

ప్రోక్తం బహువిధం హేమ పూర్వాత్పూర్వాత్పరం పరమ్
శ్రుత్యస్తాని విశేషేణ రత్నైర్వానావిధైర్వరే. ౩౫౬

భూషణాన్యరయేద్భక్త్యా మిత్రాణ్యస్య నవగ్రహః
రాజశ్రియం చ భుక్త్వాఽస్తే విష్ణులోకం స గచ్ఛతి. ౩౫౭

ఉపవీతం తు యో దద్యాత్సంస్తౌరేస్తంతుభిః శ్చతామ్
ద్విజోత్తమస్సాన్యద్విజ్ఞానీ బ్రహ్మలోకమవాప్నుయాత్. ౩౫౮

సాలగ్రామైశ్చ బహుభిర్నిర్మితాం మాలికాం తు యః
అర్చయేద్దేవదేవస్య స పిష్టోర్యాతి సన్నిధిమ్. ౩౫౯

లక్ష్మీః సియతమా విష్టోస్సా హి నిత్యాఽనసాయినీ
స్వసంకల్పానువిధా చ శక్తిస్సర్వాత్మికా పరా. ౩౬౦

ప్రకృతేర్మూలభూతా చ స్వామినీ జగతాం సతామ్
లక్ష్మీప్రతికృతిం కృత్వా మణిముక్తాదిభిర్భూతా. ౩౬౧

ఆబధ్య మాలికాయాం యో దేవేశాయ సమర్పయేత్
తస్య ప్రసన్నా జాయేతే దంపతీ జగతః కలి. ౩౬౨

మాత్రాం చ దేవదేస్య దత్త్వా హస్తే విశేషతః
సర్వాః కామానవాప్నోతి చరాంతస్తర్పితో మాదే. ౩౬౩

మధుపర్కం పూరేర్లద్యాభ్యక్త్యా ప్రీతికరం నూరే
విరజాఽం బరసంవీతశ్చ శాంకధవలో ముదా. ౩౬౪

చంద్రలోకాధిపా భూత్వా యాయాద్విష్ణుపదం మహత్
శోనిన్నివేద్య దేవస్య ప్రతిష్ఠాఫలమన్ముతే. ౩౬౫

ప్రభుతం వినివేద్యైవ జీర్ణోద్ధారఫలం తథా
పాయసం వినివేద్యైవ హరేర్భక్త్యా విశేషతః. 3౬౬

పయోప్రాదైశ్చ పితరస్తృప్తిమాయాన్తి తస్య తు
కృసరం వినివేద్యైవ దేవస్య ముదితో నరః. 3౬౭

అక్షయం ప్రతిపద్యేత స్వగృహేఽన్నం చిరం చిరమ్
గౌర్యం నివేద్య దేవస్య ప్రాప్నోతి గుడపర్వతాత్. 3౬౮

ముద్గాన్నస్య ప్రదానేన ముద్గరాశిం సమాప్నుయాత్
యవోదనస్య దానేన నీరోగో భవతి ధ్రువమ్. 3౬౯

శుద్ధాన్నస్య ప్రదానేన త్రిశుద్ధా భవతి ప్రజా
అపూపాదిప్రదానేన మనస్వీజాయతే నరః. 3౭౦

ఉపదంశాదిదానేన నోపదంశో భవిష్యతి?

సుగంధి స్వాదు శుద్ధం చ పానీయం యో హరేర్దదేత్. 3౭౧

హవిర్దానఫలస్యార్థం ఫలం సమ్యక్ సమశ్నుతే
కదల్యా నారికేలస్య చూతస్య పనసస్య చ. 3౭౨

ఫలాని చ నుపక్వాని భక్త్యా శుద్ధాని యో దదేత్
హవిర్దానాచ్చతుర్భాగం ఫలం సోఽపి సమాప్నుయాత్. 3౭౩

కర్పూరైలాలవంశైశ్చ తథా జాతీఫలాదిభిః
మాతులుంగఫలైశ్చైష్టద్దైన్యుపక్వైశ్చ యుతం తథా. 3౭౪

తాంబూలం క్రముక్తైర్మృక్తం ముఖవాసం చ యో దదేత్
సర్వైశ్చర్మమవాప్నోతి విష్ణులోకం చ గచ్ఛతి. 3౭౫

విధినా బలిమారాధ్య కారయేద్యః ప్రదక్షిణమ్
బలం బలవతాం లభ్యా విష్ణులోకం స గచ్ఛతి. 3౭౬

బలిం సేవేత యో భక్త్యా సోఽపి యజ్ఞఫలం లభేత్

దేవస్య మండపం కుర్యాద్గంధపుష్పైః ప్రపాన్తువా. 322

సర్వైశ్వర్యమవాప్నోవ నిత్యపుష్పఫలం ప్రజేత్
విష్ణోః కథాన్తు సంకీర్త్యస్తోత్రైః స్తుత్వా చ వైష్ణవైః. 32౩

శ్రుత్వా భక్త్యా హరిం ధ్యాయన్ విష్ణులోకే మహీయతే
సామ్యాన్ పుణ్యానిమాన్ విష్ణోశ్చతురోఽప్యర్చనావిధీన్. 32౪

శ్రావయేద్యో బుధో భక్త్యా తథా యశ్శృణుయాదపి
సర్వపాపవినిర్ముక్తా వైష్ణవం పదమాపున్యుః. 3౨౦

అథోత్సవాదికరణే ఫలం వత్స్యే మధుద్విషః
స కామానాం ఫలం కామ్యమకామానాం పరం పదమ్. 3౨౧

ఉత్సవం తు ప్రవత్స్యన్తి దేవదేవార్చనం సురాః
ఉత్సాహ ఉత్సవః ప్రోక్తో మనుష్యాణాం విశేషేతః. 3౨౨

ఉదిత్యుత్కృష్టశబ్దోఽయం సవో యజ్ఞ ఉదాహృతః
తస్మాదుత్తమయజ్ఞత్వాదుత్సవః పరిభాష్యతే. 3౨3

వాజిమేధాఽస్తయాగానాం తస్మాద్దేవోత్సవో వరః
ఉత్సవం దేవదేవస్య యః కుర్యాత్సర్వకులం స్వకమ్. 3౨౪

ఉత్తారయన్ స్వయం విష్ణోస్స యాతి పరమం పదమ్
స వాదుత్తారణం యస్మాదుత్సవః పరికీర్త్యతే. 3౨5

స యజ్ఞో వో నరాన్ యస్మానుత్తారయతి నిశ్చయమ్
ఇతి వేదా వదన్తితి స ఉత్సవ ఉదీర్యతే. 3౨౬

వాజిమేధసహస్రేణ యజతో యత్ఫలం భవేత్
యశ్చోత్సవేన యజతే తయోస్తుల్యం ఫలం స్మృతమ్. 3౨౭

యాగానామపి సర్వేషాం ఫలముత్సవకర్మణా

దేశ్యాశ్శువతే సర్వం యే యజన్తే న సంశయః.

3౮౮

సవానుత్క్రమితే యస్మాత్తస్మాదుత్సవ ఉచ్యతే

ఉపకుర్వన్తి యే మర్త్యా దేవస్యోత్సవకర్మణి.

3౮౯

కర్మణా మనసా వాచా తేఽపి యా ని ఫలం బహు.

గ్రామే వా నగరే ఐ ఽపి పత్రనే వా మహోత్సవః.

3౯౦

యత్ర ప్రవర్తతే విష్ణోస్సంపదస్సన్తి తత్ర వై

యత్ర దేశే జనపదే రాష్ట్రే వా పుష్కతో హరేః.

3౯౧

నాఽపమృత్యుభయం తత్ర వై వాఽవగ్రహసంభవః

నైవ చోరాద్యపహతిర్న తాపత్రయసంగతిః.

3౯౨

ధర్మశ్చతుష్పాద్వర్తేత కలా తత్రాఽదిమో యుగః

ధార్మికశ్చ భవేద్రాజా ప్రజా ధర్మపరాయణాః.

3౯3

భవన్తి సుఖసస్పర్శే సర్వదుఃఖవివర్జితాః

మహోత్సవే ఐర్తమానే యదర్థిభ్యః ప్రదీయతే.

3౯౪

పానీయమన్నం పస్త్రం వా తత్సహస్రగుణం భవేత్

పుష్పమూలఫలైరిహ్య దేవస్యాఽభరణాదికైః.

3౯౫

క్రియమాణా యథాశక్తి నిత్యాఽనన్తాయ కల్పతే

సేవన్తే తత్ర యే దేవమహర్షిశమతన్ద్రితాః.

3౯౬

తేషాం పుణ్యఫలం వక్తుం నాలం దేవాస్సహస్వరాః

అలేపనం మార్జనం చ రజః ప్రశమనం తథా.

3౯౭

వారిభిర్దీపికారోపం క్షేపనాస్ఫుటనాదికమ్

కుర్వన్తి యే బ్రాహ్మణాః ప్రయాన్త్యమరదుర్లభమ్.

3౯౮

యానం వహన్తి యే విప్రాస్తే యాన్తి బ్రహ్మణః పదమ్
రథం వహన్తి యే చాశ్వాస్తేఽపి యాన్తి సురాలయమ్. ౩౯౯

ఛత్రాదిధారిణశ్చాపి మోదస్తే దివి మానవాః

ఆచార్యాశ్చర్చకాశ్చైవ తథైవ పరిచారకాః. ౪౦౦

ఉత్సవేఽధ్యతా విష్ణోః ప్రాక్షువస్తి యథేషీతమ్

ఋచో యజాంషి సామాని యే తత్రాఽధీయతే జనాః. ౪౦౧

తే పరే న్యోమిషు దేవస్య పార్శ్వే వర్తన్తి నిస్సృహాః

సర్వశాన్తికరం సర్వదుఃఖోత్సాననముత్తమమ్. ౪౦౨

రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య సుఖదమాయురారోగ్య వర్ధనమ్

ప్రజానాం వాసుదేవస్య కల్యాణారాధనం మహత్. ౪౦౩

ఇమం దేవాదయస్సర్వే విష్ణోరుత్సవముత్తమమ్

కృత్వా శాశ్వతికం ఘానం ప్రాక్షువస్త్వతిదుర్లభమ్. ౪౦౪

అథ వత్సే విశేషేణ మహన్నపనజం ఫలమ్

యేన ద్రవ్యేణ దేవేశం స్నాపయేద్యస్తు భక్తితః. ౪౦౫

తద్ద్రవ్యం వర్ధతే తస్య నశ్యంత్యేవాఽశుభాని తు

రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య తద్ద్రవ్యం సమృద్ధ్యైవ భవిష్యతి. ౪౦౬

అశుభాని వినశ్యన్తి శుభాని ప్రభవన్తి చ

నిర్మాతీ యః ప్రసాం విష్ణోర్దేవస్య వృషనాయ వై. ౪౦౭

తస్య నిర్మీయతే గేహస్సర్వరే స్వర్గనివాసిభిః

మృద్భిస్సంస్నాపనాదూభుమిస్సర్వసన్యాఽన్వితా భవేత్. ౪౦౮

నగైః ప్రదక్షిణాదేవ గోత్రస్య స్థితిరాప్యతే

భావ్యైస్సంస్నాపనాద్విష్ణోర్ధాన్యానాం వృద్ధిరాప్యతే. ౪౦౯

- అంకురైరర్చనాద్విష్ణోః ప్రజావృద్ధిర్భవిష్యతి
మంగలైః పూజనాత్సర్వమంగలాని భవంతి వై. రంగం
- న్నాపనాత్పంచభిర్గవైః పాపం నశ్యతి సర్వభా
ఘృతేన న్నాపనాద్భూయాత్సామాధ్యయనజం ఫలమ్. రంగం
- క్షీరేణ న్నాపయేద్విష్ణుం గాశ్చ క్షీరవతీరియాత్
మధునా న్నాపయేద్విష్ణుం మధుస్యన్ది భవేద్వచః. రంగం
- దధాన్ సన్నాపయేద్దేవమచ్ఛం తస్య భవేద్వశః
గంధోదన్నాపనాద్విష్ణోస్సర్వసంపద్వృతోభవేత్. రంగం
- న్నాపయేదక్షతోదైస్తు ప్రజాతన్యాక్షతా భవేత్
ఫలోదకన్నాపనేన శుభాసీయాత్ఫలాని తు. రంగం
- న్నాపనాత్తు కుశోదేన బ్రహ్మవర్చసమాఘ్నయాత్
రత్నోదకన్నాపనేన మణిరత్నాది వర్ధయేత్. రంగం
- జప్యోదకస్య న్నాపేన సర్వజాపఫలం లభేత్
భవన్త్యోషధయస్సర్వాస్సర్వాషఘ్యదకాష్టవాత్. రంగం
- పుణ్యపుష్పార్చనేనైవ పుణ్యవాణ్ జాయతే నరః
చూర్ణేశ్శ్రీవేష్టకాదీనామర్చణాద్వృద్ధిరాయుషః. రంగం
- ఉద్వర్తనాత్కషాయేణ చూర్ణేనావాప్యతే రుచిః
తీర్థోదకన్నాపనేనైవ తిర్థయాత్రాఫలం భవేత్. రంగం
- పనాషధీభిస్సంస్పర్శాద్భవేన్నిత్యమరోగతా
హరిద్రచూర్ణాన్నాపేన ప్రీతో భవతి చాచ్యుతః. రంగం
- మార్జనాత్సర్వగన్తే శ్చ శ్రీర్భవత్యచలా చలా
మార్జనాన్ములగన్తే శ్చ కులమేధేత నిత్యశః. రంగం

- ధాతుభిశ్చ౭-వ్యలంకారాద్ధాతువృద్ధిర్భవిష్యతి
అన్యైరనుక్తైర్వా యస్తుద్యవై స్సాన్వనకర్మణి. ర౨౧
- ఉపతిష్ఠేజగద్యోనిం ఫలం ప్రాప్నోతి విస్తృతమ్
యస్తు కుర్యాజ్జలదోణీం స్నానపీఠం చ శాశ్వతః. ర౨౨
- స సర్వైః పూజ్యమానస్తు పీఠే చాత్యన్న తే వసేత్
ఏవం యస్సౌ పనం విష్ణోః కారయేచ్ఛక్తితో నరః. ర౨౩
- యథోక్తాసీహ లబ్ధేవ ఫలాని సుచిరం భువి
అస్తే విమానమారుహ్య హైమం దేవైః పరివృతః. ర౨౪
- కిన్నరైరపురోభిశ్చ నృత్యైరేయైశ్చ తర్పితః
యత్యైర్వృతో౭థ గర్భరైస్సూర్యాయామానో ముదా౭న్వితః.
సర్వలోకాత్పరం పుణ్యం వైకుంఠం లోకమాపుయాత్
దేవదేవస్య విష్ణోస్తు న్న పనం భక్తిమాంస్తు యః. ర౨౬
- సేవేత సో౭పి పాశ్చభ్యో ముచ్యతే నా౭త్ర సంశయః
స్నాపనాస్తే తు దేవేశస్యోత్సవం యశ్చ కారయేత్. ర౨౭
- ప్రజావృద్ధిం శ్రీయం స్ఫారాం సమాప్నోతి విశేషతః
ఉత్సవం సేవతే యస్తు సో౭పి యజ్ఞఫలం లభేత్. ర౨౮
- విష్ణువందది నే యస్తు దేవేశం స్నాపయేత్ప్రభుమ్
తస్య స్యాన్నహతీ సంపత్పశుపుత్రాది సమ్మితా. ర౨౯
- గ్రహణే విషువే తద్వత్సంక్రమాశిషు చైవ హి
అన్యేష్యపి చ పుణ్యేషు కార్యేషు జగతః ప్రభుమ్. ర౩౦
- స్నాపయేద్యశ్చ సేవేత ఫలమాప్నోతి సో౭పి సః
యః కుర్యాద్వైష్ణవం ధామ భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితః. ర౩౧

- ఖండితే స్ఫుటితే ధామిని దూషితే చ సుధాదిభిః
సమాదభ్యాత్పనర్థాయ స లోకం యాతి వైష్ణవమ్. ౪౪౨
- చోరైరపహృతే బింబే యః కుర్యాత్ప్రితిమాం పునః
స్థాపయేద్భక్తి యుక్తశ్చ స యాతి పరమాం గతిమ్. ౪౪౩
- క్రమావాత్పతితే బింబే స్ఫుటితే దూషితేఽథ వా
య స్సన్ధాయ పునః కుర్యాత్ప్రితిహం పూర్వవన్ముదా. ౪౪౪
- తస్య తుష్యతి దేవేశో వరమిష్టం ప్రదాస్యతి
శీర్ణే జీర్ణే తథా భిన్నే భూషణాదా విశేషతః. ౪౪౫
- సవీకృత్యాఽర్పయేద్యస్తు తస్య పాపం క్షణశ్చతి
యానాని రిభరంగాదీన్యాలోక్య శిథిలాని వై. ౪౪౬
- సమీకృత్య తు యోదద్యాత్తాని భక్త్యా హరేన్నః
తస్య కాయకృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి. ౪౪౭
- యస్తు వీక్య హరేరర్చం కతమానామనాదరాత్
వర్ధయేద్ధనదానేన తస్య లోకా మధుద్విషః. ౪౪౮
- సీదతాం వృత్తిహీనానాం దేవస్యాఽగ్రే పదార్థినామ్
యో దద్యాదుచితాం వృత్తిం స యమం నోపసర్పతి. ౪౪౯
- యస్తు దేవోత్పవాదీని కారయేద్భక్తిసంయుతః
లుప్తప్రాయాణి తస్యాఽఽపి భవేత్ఫలయన స్తకమ్. ౪౫౦
- యః కుర్యాద్దేవతాఽగారే లుప్తకార్యాణి పత్రయః
స తస్య కృతకృత్యత్వాదమాత్యా యమకింకరాః. ౪౫౧
- దేవార్థే బ్రాహ్మణస్యాఽర్థే యస్త్యజేత్తనుముత్తమామ్
తస్య వాసో భవేత్స్వర్గే యావదాన్ద్రాశ్చతుర్థశః. ౪౫౨

దేవార్థే బ్రాహ్మణస్యాఽర్థే సర్వస్యం స్వంత్యజేత్తు యః
తస్య తుష్యతి దేవేశస్స తు స్వారాజ్యమశ్నుతే.

౪౪౩

ప్రాయశ్చిత్తనిమిత్తాని సంభూతానితు ధామని
దృష్ట్వా చ శ్రద్ధయా యుక్తో యో దేవముపతిష్ఠతే.

౪౪౪

తస్య తుష్యతి దేవేశః ప్ర హృష్టస్సంప్రసీదతి
ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి పాపాఘర్వంసనాయ వై.

౪౪౫

నిర్దిష్టాని పురాకల్పే బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా
లోకాఽనుగ్రహపేతోర్వై ఐవృత్తో గురురత్వరః.

౪౪౬

సరాణాం సీదతాం దృష్ట్వా చిత్తవృత్తీస్సుదుశ్మలాః
ప్రాయశ్చిత్తవిధానం తు ప్రోవాచ జగతాం హితః.

౪౪౭

న కశ్చిన్నాచరేత్కర్మ శాస్త్రోక్తం సకలం క్రమాత్
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్.

౪౪౮

ప్రాయశ్చిత్తం తు కృత్వైవ య ఉక్తామాచరేత్కియామ్
తస్య స్యాద్విగుణం పుణ్యం మతస్సాన్యదనుపాలనమ్.

౪౪౯

భక్తిశ్రద్ధాన్వితో యస్తు కుర్యాద్వా కారయేత్క్రిమాత్
దేవేశస్య ప్రతిష్ఠాదిప్రాయశ్చిత్తాన్త సత్కియాః.

౪౫౦

తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం న శక్యం త్రిదశై రపి

ఇహ లోకేఽఖిలాన్ కామాననుభూయ నుఖం చిరాత్.

౪౫౧

దేహస్తే జాయతే సద్యశ్శంఖచక్రగదాధరః

శ్రీవత్సాంకశ్చతుర్బాహుశ్చామళాంగస్సు సుందరః.

౪౫౨

గగనే గరుడారూఢస్సర్వ దేవనమస్కృతః

అదిత్యమండలం ధిత్వా గర్వా శుభ్రాఽంశుమండలమ్.

౪౫౩

తత్త్వోఽవతీర్య నిఖిలాన్ లోకానపి యథాక్రమమ్

సత్యస్థం సత్యలోకస్థం జగతః ప్రభవాఽప్యయమ్.

రగిర

తథాఽశేషవిశేషం చ నిత్యానందం నిరఃజనమ్

సుధారససమాస్వాదతులితం నిత్యతృప్తిదమ్.

రగిగి

శాశ్వతం తత్పరంజ్యోతిః ప్రవిశేన్నాఽత్ర సంశయః

అథ వక్ష్యే విశేషేణ క్రియాలోపే చ యత్ఫలమ్

రగిఁ

నిర్మాతుమాలయం యస్తు సంకల్ప్య మతిమాన్సరః

పరేణేద్బిధిలో భూయస్తస్మాదథాన్నివర్తతే.

రగిఁ

తాపుభౌ నరకం ప్రేత్య భవేతాం మఃఖభాగినా

కర్తా కారయితా చైవ ప్రేరకశ్చాఽనుమోదకః.

రగిఁ

సుకృతే దుష్కృతే చైవ వదన్తి సమభాగినః

నిర్మాతుమిచ్ఛయా ధామ దేవస్య మధువిష్టిమః.

రగిఁ

స్వయం నివర్తతే యస్తు తస్య న్యాన్మహాతీ విపత్

సంకల్ప్య దేవతాగారం నిర్మాతుం యో విశేషతః.

రఁ0

ఆచార్యం వృణుయాన్నో చేత్తస్య కార్యం ప్రణశ్యతి

ఆచార్యస్సతతం గోప్తా ఆచార్యస్తు పితా స్మృతః.

రఁ0

ఆచార్యస్సర్వమేవేతి యో మన్యేత స మన్యతే

ఆరభ్య శ్చేహనిర్మాణం దేవస్య జగతః పతే.

రఁ1

అసమాప్య తు యో మూఢో నివర్తే ప్రవిలోభతః

తస్య సంపద్విनाశస్స్యాత్ క్రుద్ధో భవతి చాఽవ్యయః.

రఁ3

ప్రవృత్తాయాం ప్రతిష్ఠాయాం యేన కేనాఽపి హేతునా

యః కుర్యాదన్తరాయం తు తస్య పుణ్యం విచశ్యతి.

రఁర

యేన విష్ణుస్తదా భూయాత్తం మాత్వాఽపి న దోషభాక్
యస్తు శాస్త్రోదితం కర్మ కుర్వంతం చ పదార్థినమ్. ర౬౫

శిల్పినం విపదేన్ముఖస్తస్య నాస్తి ఫలం క్వచిత్
విపదేత య ఉచ్ఛాత్తమాచార్యేణ పదార్థినా. ర౬౬

తస్యాఽశుభాని భూయాంసి భవేయర్నాఽత్ర సంశయః
అధ్వరే వర్తమానే తు సంభారా శాస్త్రచోదితాః. ర౬౭

యో న దద్యాత్ పాపీయా నాపుయాత్ కర్మజం ఫలమ్
ప్రతిష్ఠాప్య హరేర్బింబం యో న సత్కురుతే గురుమ్. ర౬౮

అన్యోన్పదార్థినశ్చాఽపి స కించిన్నాఽపుయాత్ఫలమ్
ప్రతిష్ఠాస్తే తథా నిశ్యమవిచ్ఛిన్నం తు పూజయమ్. ర౬౯

అర్చకం వృణయాన్నో చేద్యజమానో వినశ్యతి
అర్చకం చ తథాఽచార్యమన్యోన్చాఽపి పదార్థినః. ర౭౦

కాలావధిం వినశ్చిత్త్య యః కర్మసు నియోజయేత్
స భవేద్భ్రష్టాహం చైవ ధనం తస్య విలుప్యతి. ర౭౧

దాయర్హం కాయేద్వృత్తిమర్చకస్య న చేద్యది
యజమానో విపద్యేత దేవావాసో నశిష్యతి. ర౭౨

ఆచార్యమర్చకం కుర్యాత్ స్వస్థానాద్యోఽవరోపితమ్
అన్యం వా యోజయేత్తత్ర తాపుభౌ వినశిష్యతః. ర౭౩

ఆపద్యపి చ కష్టాయాం న కదాఽప్యన్యమర్చకమ్
పూర్వావరోపణాదేవ నియుంజ్యాత్తు కథం చన. ర౭౪

ఆద్యార్చకస్య సంశే తు జాయస్తే యే మహాశయాః
సర్వే చ క్రమశః పూజాం కర్తుమర్హన్తి తే యతః. ర౭౫

పితృం భవతి దేవస్య దాయాద్యం పూజనం స్వతః
తస్మాత్తద్వంశజా హిత్యా యద్యవైయః కారితాఽర్చనా. ౪౭౭
బ్రహ్మహత్యాభవే తస్య తత్పూజా నిష్ఫలా భవేత్

యస్తుదద్యాదర్చకాయ భృత్యర్థం కే వలం ధనమ్. ౪౭౭

అన్యద్వాప్యస్థిరం వస్తు న హరిస్తేన తువ్యతి
లోభాన్మోహదధాజ్ఞానాద్య ఆదత్తేఽర్చకో ధనమ్. ౪౭౮

వేతనార్థం తథా దద్యాద్యజమానో విమూఢధీః
ఉభౌతౌనరకం యాతో యావచ్చున్ద్రో దివాకరమ్. ౪౭౯

ఏతార్థం పూజయేద్యస్తు నియమ్యాఽప్యవధిం హరిమ్
సవై దేవలకో నామ సర్వకర్మ బహిష్కృతః. ౪౮౦

అదత్వా వసుధామగ్రే పూజనార్థ మథార్చకే
నిర్మాతి బ్రాహ్మణం భూయో యజమానస్తు దేవలమ్. ౪౮౧

సహ్యస్మాత్పాతకం కించి ద్బ్రాహ్మణాయాఽపరాధ్యతి
అలభ్యా దేవతాఽగారనిర్మాణసదృశం ఫలమ్ ౪౮౨

బ్రహ్మఘ్నత్వమనుప్రాప్య వినశ్యతి న సంశయః
హర్తా హరయితా భూమేర్దత్తస్య దనుశాసినః. ౪౮౩

తత్కింకరాణామన్యేషాం యో మూఢస్స తమోవృతః
సంబద్ధో వారుణైః పాశైః కృష్యమాణస్సమన్తతః. ౪౮౪

దుఃఖితో నరకే భూయస్తిర్యగోన్యనిషు జాయతే

స్వదత్తాం కరదత్తాం వా యో హరేత వసున్ధరామ్. ౪౮౫

వప్తిర్వర్షసహస్రాణి విష్టాయాం జాయతే కృమిః
స్వదత్తాద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తాను పాలనమ్. ౪౮౬

- పరదత్తాపహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్
అన్యాయేన హృతా భూమిరన్యాయేనైవ హరితా. ర౮౬
- హరతో హరకన్యాఽపి దహత్యాఽసత్తమం కులమ్
పంచ కన్యాఽన్యతే హన్తి దశ హన్తి గవాఽన్యతే. ర౮౭
- శతమశ్వాఽన్యతే హన్తి సహస్రం పురుషాఽన్యతే
హన్తి జాతానజాతాంశ్చ హిరణ్యాఽర్థేఽన్యతం వదన్. ర౮౮
- సర్వం భూమ్యన్యతే హన్తి నో బ్రూయాదన్యతం క్వచిత్
వింధ్యాటవీష్వతోయాను శుష్కకోటరహసినిః. ర౮౯
- కృష్ణసర్పాః ప్రజాయంతే దేవబ్రహ్మస్వహరిణః
తటాకానాం సహస్రేణ హయమేధశతేన చ. ర౯౦
- గవాం కోటిప్రదానేన భూమిహర్తా వ శుద్ధ్యతి
బ్రహ్మస్వం బ్రహ్మహత్యా చ దరిద్రస్య చ యద్ధనమ్. ర౯౧
- గురుమిత్రధనం చైవ స్వర్గస్థమపి పాతయేత్
బ్రహ్మస్వే నో మతిం కుర్యాత్ప్రజ్ఞైః కంఠగతైరపి. ర౯౨
- అగ్నిదగ్ధాః ప్రరోహంతి బ్రహ్మదగ్ధో న రోహతి
న విషం విషమిత్యాహుర్బ్రహ్మస్వం విషముచ్యతే. ర౯౩
- విషమేకాకినం హన్తి బ్రహ్మస్వం పుత్రపౌత్రకమ్
బ్రహ్మస్వం ప్రణయాద్భక్తం దహత్యాసత్తమం కులమ్. ర౯౪
- విక్రిమేణ తు భోక్తృణాం దశపూర్వా దశాఽవరాన్
లోహచూర్ణాంశ్చ చూర్ణాంశ్చ విషం వా జరయేత్పునరా. ర౯౫
- బ్రహ్మస్వం త్రిషు లోకేషు కః పునాన్ జరయిష్యతి
దేవస్యం బ్రాహ్మణస్య చ లోభేనోపహింసన్తి యః. ర౯౬

- స పాపాత్తు పరే లోకే గృహిణిచ్చిష్టేన జీవతి
దేవద్రవ్యవినాశేన బ్రహ్మస్వహరణేన చ. ౧౯౭
- క లాస్యకులతాం యాన్తి బ్రాహ్మణాఽతిక్రమేణ చ
సహస్రసమ్మితా ధేచురనడ్వాక్ దశధేనవః. ౧౯౮
- దశాఽనడ్వత్పచుం యానం దశయానసమో హయః
దశవాజినమా కన్యా భూమిదానేన సా సమా. ౧౯౯
- షష్టిర్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గే తిష్ఠతి భూమిధః
ఆచ్ఛేత్తాచాఽచుమంతా చ తాన్యేవ నరకే వసేత్. ౨౦౦
- పతంత్యశ్రూణి రుదతాం దీనానామవసేదతామ్
బ్రాహ్మణానాం హృతే జ్ఞేత్రే హన్యాదాసప్తమం కులమ్. ౨౦౧
- సాధుభ్యో భూమిమూషీప్య న భూమిం విస్తతే క్వచిత్
దదద్ధి భూమిం సాధుభ్యో విస్తతే భూమిముత్తయామ్. ౨౦౨
- అర్చకః ప్రణిధిర్యస్మాద్దేవేశస్య జగత్పతేః
స దేవో బ్రాహ్మణస్సాధుర్మహద్భూతం ప్రచక్షతే. ౨౦౩
- తస్మాత్తదర్పితాం వృత్తిం నైవ శంకేత బుద్ధిమాన్
తదర్చకాఽర్పితాం భూమిం యో హరేత యతేత వా. ౨౦౪
- కిం పునస్తస్య వక్తవ్యం న భవేత్తస్య నిష్క్రమితిః
న వాచా శక్యతే వక్తుం గతిస్తస్య దురాత్మనః. ౨౦౫
- మియేత సద్య ఏవాఽసౌ జాయతేఽథ పునః పునః
న తస్య శరణం క్వాఽపి లభ్యతే పాపకర్మణః. ౨౦౬
- దేవస్వేఽపి మతిం కుర్యాద్బ్రహ్మస్వం న హరేత్క్వచిత్

ప్రాసాదమండపాదీనాం భోక్తారః కైటభద్విషః. ౨౦౭

తేమూఢమతయః ప్రేత్య సరకేషు నిరశ్యయాః
ససన్తి భూయో జాయంతే నీచయోనిషు చ ధ్రువమ్. ౫౦౮

భూషణచ్ఛత్రవస్త్రాదిహారా యో దుర్మతిర్నరః
గతే నిగలిత్య పాశైః కృత్యతే నిరయేషు సః ౫౦౯

నాహనాని చ యానాని వైష్ణవాని హరన్తియే
మోహాద్వసన్తి తే దీర్ఘ మక్తారసరకోదరే. ౫౧౦

ప్రేత్య భూయోఽపి జాయంతే గర్భభోష్టాదియోనిషు
చన్ద నాదీని వస్తుని పుష్పాణి సురభీణ్యపి. ౫౧౧

వ్రజన్తి స్వాని విష్ణోస్తే వ్రజన్తే యామ్యయాతనామ్ ?
అనుభూయ పునర్యుయో జాయంతే గర్భమూషికాః. ౫౧౨

ఉపాసత్పాదుకాపీతవాహనాని హరన్తియే
ఉషిత్వా సరకేష్వేతే జాయంతే ఫణినాం కులే. ౫౧౩

గోభూహిరణ్యవస్త్రాది ధనం విష్ణోః పరిగ్రహమ్
ఆహృత్య యేఽనుభుజ్యన్తే సరకేషు దురత్యయాః. ౫౧౪

ఉషిత్వా ప్రేత్య భూయోఽపి జాయన్తే శ్వాదియోనిషు
సర్వేషు సరకేష్వేవం దేవబ్రహ్మస్వహారిణాః. ౫౧౫

ససన్తి మూఢమతయో యామ్యదుఃఖేషు యాతనాః
వాసుదేవప్రతికృతేర్భేదసచ్ఛేదనాదిషు. ౫౧౬

విక్రీడాదీనిచాన్యేషు యతన్తే పాపచేతసః
ఏతే యాన్తి క్రమాత్పర్వాన్నరకాన్ భృశదారుణాన్. ౫౧౭

అన్యేష్వక్యపచారేషు స్థూలసూక్ష్మేషు మానవాః
కృతినః ప్రేత్య సరకే పచ్యన్తే దుఃఖభాగినః. ౫౧౮

అథ నిత్యార్పనాయాం వై దేవేశస్య విశేషతః
ఉపచారాదిహానా తు పాపస్యేదం ఫలం భవేత్.

౧౧౯

ఆసనస్య విహీనే తు ధర్మనాశో భవిష్యతి
స్వాగతే బుద్ధినాశస్సాన్మృకత్వమనుమానకే.

౧౨౦

విహీనే పాదుకాయాస్తు పంగుత్వం సంభవత్యుత
పాద్యహీనే మహారోగః క్షేశశ్చాపి భవిష్యతి.

౧౨౧

దంతధావనహీనే చ దుష్టదంతోఽభిజాయతే
తాంబూలహీనే విద్యేషం కుష్ఠం తైలవిహీనకే.

౧౨౨

కేశసంధానహీనే గలరోగో భవిష్యతి
న్నానద్రవ్యవిహీనే చ న్నానహీనే తథైవ చ.

౧౨౩

రాజయత్నో భవేద్రోగః పాపిష్ఠశ్చ సుదారుణః
ప్లోతహీనే వాతరోగో వస్త్రహీనే జలోదరః.

౧౨౪

సంవ్యాసహీనే హృద్రోగో యజ్ఞసూత్రవిహీనకే
అగ్నిదాహభయం వై వ మదాగ్నిత్వం చ జాయతే.

౧౨౫

గర్భహీనే చ కుష్ఠస్సాన్మృదూమాహీనే మహాదృఢమ్
పుష్పహీనే త్వలాభస్సాన్మృతతథా చ కఫసంభవః.

౧౨౬

(శూద్రాహృతైః క్రయక్రీతై రర్చనం నిష్ఫలం సుమైః
అరణ్యద్వాగృహద్వాఽపి విక్రీతాన్యాపణాస్తరాత్.

౧౨౭

అయాచితాని పుష్పాణి లభాన్యర్హాణి నాఽర్చనే
తథా పర్యషితై ర్వాపి జంతుభిర్హుషితై రపి.

౧౨౮

క్షాంతైరస్పృశ్యసంస్పృష్టైరుర్గంధైః పాదలంఘితైః
ప్రతిలోమాన్దృష్టజానీతైరర్చనం త్వఫలం భవేత్.

౧౨౯

- ఉత్తమం స్వార్జితం పుష్పం మధ్యమం వన్యముచ్యతే
అధమం తు క్రయక్రీతం పారక్యమధమాధమమ్. ౧౩౦
- హస్తానీతం పటానీతం స్వయం పతితమేవ హ
లన్యాఽరామోద్భవం పుష్పం నాఽర్పయేదితి కే చన. ౧౩౧
- ఆరవారే చ శుక్రే చ మన్వాదిషు యుగాదిషు
నాహరేత్తుశనీపత్రం మధ్యాహ్నత్పరతస్తథా. ౧౩౨
- సంక్రాంత్యాం పక్షయోరస్తే ద్వాదశ్యోర్నిశి సంధ్యయోః
తుశనీం యే విచిన్వన్తి తే కృత్తన్తి హరేశ్శిరః. ౧౩౩
- భృగ్వర్కాఽంగారకే వారే ద్వాదశ్యాం పంచవర్షసు
నాఽహరేత్తుశనీపత్రం నన్దాయాం శ్రవణేఽపి చ. ౧౩౪
- కేకటీటాపవిధాని శీర్ణపర్యుషితాని చ
భుగ్నపత్రం న చ గ్రాహ్యం కృమిమప్తం చ నాఽహరేత్. ౧౩౫
- వర్జయేదూర్జనాభేన వాసితం యది శోభనమ్
స్థలజం నోద్ధరేత్సప్తం ఛేదయేజ్జలజం న తు. ౧౩౬
- నిషిద్ధైరుఃఖద్దైరేవం నాఽర్పయేత్ కదా చన
న శుష్కైః పూజయేద్దేవం కుసుమైర్న మహీగతైః. ౧౩౭
- న విశీర్ణతరైశ్చిష్టైర్నాఽశుభైర్నాఽవికాసిభిః
పూతిగంధోగ్రంథాని హ్యుగ్రగంధాని వర్జయేత్. ౧౩౮
- స్నానం కృత్వా తు యే కే చిత్సప్తం గృహ్లాన్తి వైద్విజాః
దేవతాస్తన్న గృహ్లాన్తి తన్న గృహ్లాన్తి మానవాః. ౧౩౯
- పితరస్తన్న గృహ్లాన్తి భస్మీభవతి కాష్ఠవత్
స్నానం కృత్వా తు మధ్యాహ్నే పుష్పాణి న సమాహరేత్ ౧౪౦

తేభ్యః క్రుద్ధోఽక్షయం దుఃఖం కోభాద్విష్ణుః ప్రయచ్ఛతి
అన్యదేవాఽర్థసద్వైః పూజయేద్యో హరిం ప్రభుమ్. ౧౮౮

స తు తేనైవ పాపేన ముండాకో బాయతే నరః
తతస్స నరకం యాతి యావదాభూతసంప్లవమ్. ౧౮౯

కుసుమానాం నివేద్యానాం గంధమాఘ్రాతి యో నరః
స పూతి గంధసంయుక్తః కుష్ఠీ చైవ ప్రజాయతే. ౧౯౩

జన్మద్వయం తు వై మూఢశూద్రతాం యాతి మానవః
అసూత్రగ్రథితం పుష్పమన్నేహాక్తం తథోదనమ్. ౧౯౪

అవాలుకాయతం తోయం సర్వం పర్యుషితం భవేత్
వృతైస్తు పూజనాత్సద్యో నిష్ఫలాస్సకలాః క్రియాః. ౧౯౫

అదర్శనవిహీనే తు కామిలా చ భవిష్యతి
బాధిర్యం ధూపహీనే చ దీపహీనేఽన్ధతాయీయాత్. ౧౯౬

అర్ఘ్యహీనే తు దేవస్య కులం భవతి నిస్థితమ్
మధుపర్కవిహీనే చ మధుమేహో భవిష్యతి. ౧౯౭

మాత్రాదానవిహీనే తు సర్వనాశో భవిష్యతి
తక్షసిరాజనే హీనే రాక్షసైరావృతిర్భవేత్. ౧౯౮

వేదాధ్యయనహీనే తు కర్మలోపో భవేద్భ్రష్టమ్
హవిర్నివేదనే హీనే చుర్భిశం భవతి ధ్రువమ్. ౧౯౯

ఉపదంశవిహీనే చ దారిద్ర్యం గ్రామవాసినామ్
నాళికేరఫలే హీనే హీనే క్షీరాదికే తథా. ౨౦౦

వివాశస్సర్వసన్యానాం దుర్భిశం చ భవేద్భ్రష్టమ్
హీనే భక్ష్యాదికే చైవ వివిధే నావిషిష్యతాః. ౨౦౧

తద్ద్రామయజమానస్య విశేషేణాఽశుభం భవేత్
వినియోగక్రమస్యాఽత్రహీనే పూజైవ నశ్యతి. ౧౧౧౨

కాలే యవనికాహీనే కర్తా చైవ వివశ్యతి
ద్వారపూజావిహీనే తు తస్మిన్ రాదిప్రవేశనమ్. ౧౧౧౩

ద్వారపాలకపూజాయా హీనే చోరాద్యుపద్రవః
శాంతస్య పూజనే హీనే తథా చైవాఽనపాయినామ్. ౧౧౧౪

రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య సర్వస్య వినాశస్సాన్యన్న సంశయః
యజమానస్య తత్రాఽపి పరరాజాద్యుపద్రవః. ౧౧౧౫

పాపరోగాదిపీడా చ భవిష్యతి తథా పునః,
సర్వవృత్తికలూతాద్యైర్దానిత్యైవ భవేద్భూ. ౧౧౧౬

పుష్పన్యాసేఽర్చనే హీనే న్యూనే వా మస్త్రీవర్జితే,
తద్ద్రామవాసినాం చైవ రాజద్వేషో భవిష్యతి. ౧౧౧౭

భూతపీఠస్య పార్శ్వే వా దక్షిణే వా విశేషతః,
భూతాదినాగపర్యంతం బల్యర్చనవిహీనకే. ౧౧౧౮

శాకిన్యాదిగ్రహాస్పర్శే ప్రవిశంతి న సంశయః
శ్రీదేవ్యా అర్చనే హీనే సంపదాం తు భవేత్ క్షయః. ౧౧౧౯

హరిణ్యర్చనహీనే చ స్థాననాశో భవిష్యతి,
అగ్నిపూజావిహీనే తు న్యూనే వా మస్త్రీవర్జితే. ౧౧౨౦

వివేదనాజ్యహీనే వా సంభవేద్వర్ణసంశయః,
వర్ణాశ్రమాదిహానిశ్చ బ్రాహ్మణానాం విపద్యవేత్. ౧౧౨౧

పానీయహీనే దేవస్య భవేత్తత్ర త్వవగ్రహః,
ముఖవాసవిహీనే తు జనవిద్యేషణం భవేత్. ౧౧౨౨

బలిద్రవ్యవిహీనే తు న్యూనే మస్త్రవివర్జితే.

బలత్తయో జనానాం స్వాత్మితృణాం పతనం భవేత్. ౧౬౩

పుష్పాంజలివిహీనే తు రాజకోపా భవిష్యతి,

ప్రణామస్తుతిహీనే తు సద్యో మృత్యుర్భవిష్యతి. ౧౬౪

ధ్యానహీనే కులం వాన్తి న్యాసహీనే విపద్యవేత్

ప్రాణాయామవిహీనే తు పరచక్రభయం భవేత్. ౧౬౫

శౌచాచారవిహీనే తు ఐశుపుత్రాదినాశనమ్

లింబన్యాసవిహీనే తు కలత్రం తస్య నశ్యతి. ౧౬౬

ప్రదక్షిణవిహీనే తు పాతకే జాయతే నరః

నిత్యమర్చనసానే తు పూజకాచార్యయోర్ముదే. ౧౬౭

దక్షిణాదానహీనే తు సా పూజా నిష్ఫలా భవేత్

రాష్ట్రస్య యజమానస్య రాజ్యశ్చైవ భవేద్భయమ్. ౧౬౮

హీనే తు పాచకాదీనాం దక్షిణాదానకరణి

పశువాహననాశశ్చ తద్ద్రామే సుభవేన్నృణామ్. ౧౬౯

ప్రాతః పూజావిహీనే తు తద్ద్రామేఽవగ్రహా భవేత్

బ్రాహ్మణానాం క్రియాహనిస్సర్వకర్మవినాశనమ్. ౧౭౦

మధ్యాహ్నపూజాహీనే తు రాష్ట్రోభో భవిష్యతి

సాయంకాలార్చనే హీనే తద్ద్రామయజమానయోః. ౧౭౧

అర్థహనిః ప్రజాహనిర్భవిష్యతి న సంశయః

ఉపసంధ్యార్చనే హీనే కర్మలోపా భవిష్యతి. ౧౭౨

విష్ణుపంచదినే చైవ హీనే స్నానేఽర్చనే తథా

ఉత్పవే చ విశేషేణ యజమానభయం భవేత్. ౧౭౩

మానపూజావిహీన తు భాతృద్వేష భవిష్యతి
విషువే చాయనే చైవ హీనే తత్రోక్తకర్మణి. ౧౭౪

గ్రామస్య యజమానస్య యశోహనిర్భవిష్యతి
స్నానోక్తే తథాన్యస్తి దివసే స్నానవర్జితే. ౧౭౫

అకాలే చ కృతే వాపి భవేత్ తామభయం తథా
నిత్యోత్సవవిహీన తు నిరానందో భవేజ్జనః ౧౭౬
అన్యస్మిన్నర్చనద్రవ్యే విహీనే దోష అపలేత్

నిమిత్తే యది సంప్రాప్తే స్నానయేచ్ఛేన్న మాధవమ్. ౧౭౭

తస్య పాపఫలం వక్తుం న కేనాపి హి శక్యతే
రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య చ భవేత్సర్వత్రాన్యహితం ధ్రువమ్. ౧౭౮

గృహనాశః ప్రపాహీనే హీనాయాం చాన్యలంకృతౌ

మృతుస్స హీనాను నాశస్సాన్యత్సన్యానాం తు న సంశయః. ౧౭౯

ఋగ్వేదేషు విహీనేషు శ్చైర్యం తస్య విలుప్యతే

ధాన్యేషు తు విహీనేషు ధాన్యనాశో భవేత్తథా. ౧౮౦

అంకురాణామభావే తు ప్రజాహనిశ్చ సంభవేత్

మంగలేష్వథ హీనేషు తస్య భూయాదమంగలమ్. ౧౮౧

పంచగవ్యవిహీనే తు గోహత్యా సమవాప్యతే

ఘృతహీనే బుద్ధినాశోన్యాయుష్యం క్షీరహీనకే. ౧౮౨

మధుహీనే మహాన్ వ్యాధిర్దధిహీనే తు సంజ్వరః

క్షీరహీనే భవేత్తస్య మలినా క్షీరేవ హి. ౧౮౩

గంధోదకవిహీనే తు దుర్గంధో జాయతే భృశమ్

అక్షతోదకహీనే తు క్షుణ్ణస్తస్య ప్రజాయతే ౧౮౪

ఫలోదకవిహీనే తు విఫలం తస్య జీవితమ్
కుశోదకవిహీనే చ నైధేత బ్రహ్మవర్చసమ్.

గీ౮౫

రత్నోదకవిహీనే చ ధనభాన్యవివాశనమ్
అభావే చౌషధీనాన్తు వ్యాధిపీడా భవిష్యతి.

గీ౮౬

ఉపన్నానవిహీనే తు మలినం జాయతే కులమ్
ఉష్ణాంభసామభావే తు భవేదుష్ణశరీరతా.

గీ౮౭

పుణ్యపుష్పవిహీనే తు పాపీయా జాయతే నరః
జాతీఫలాదిచూర్ణస్య చాభావే తు విపద్యవేత్.

గీ౮౮

కషాయచూర్ణహీనే తు కాన్తిహీనో భవేన్నరః
వనోషధీనాం చాలాభే రోగీ భవతి నిశ్చయః

గీ౮౯

హరిద్రచూర్ణహీనే తు గతశ్రీర్జాయతే నరః
మూలగంధవిహీనే తు వార్ధక్యం భవతి ధ్రువమ్.

గీ౯౦

ధాతూనామవ్యభావే తు సిర్ధాతుర్జాయతే నరః
ప్లోతవస్త్రోత్తరీ యాణాం భూషణానాం విహీనకే

గీ౯౧

కర్మనాశో భవేదేవ న తుష్యతి రమావతిః

ఆచార్యస్యర్త్విజాం తద్వదన్యేషాం చ పదార్థినామ్.

గీ౯౨

దక్షిణాదానహీనే చ సర్వనాశో భవిష్యతి

హీనే హవిషి దేవస్య నిష్ఫలం స్స పనం భవేత్.

గీ౯౩

స్స పనాంతోత్సవే హీనే న దేవః పరితుష్యతి

శిథిలం భగవద్దేహం దృష్ట్వా శ్రుత్వా చ యో నరః.

గీ౯౪

తత్క్రియా లోపితా వాఽపి స భవేద్దేవహః ధ్రువమ్

తద్దాగ్నివాసినస్సర్వే రాజా చాఽన్యో ధనీ పునః.

గీ౯౫

శీఘ్రం సర్వం సమీకృత్య పూర్వవత్సనరాచరేత్

అన్యథా యది కుర్యాచ్చేద్రాజరాష్ట్రం వినశ్యతి.

గీ.౯౬

ధర్మసేతుమిమం వింద్యాత్సర్వసాధారణం నరః

పాలనీయస్సదా సోఽయం జగతాం యత్ర సంస్థితిః.

గీ.౯౭

ప్రాయశ్చిత్తనిమిత్తే తు సంప్రాప్తే యస్తు మగాఢధీః

అకృత్వా నిష్క్రూతిం కుర్యాత్కారయేత్కర్మ చోత్తరమ్.

గీ.౯౮

లోభాన్మోహదహాఽజ్ఞానాదనాదృత్య చ శాసనమ్

భగవచ్ఛాసనద్రోహీ స భవేత్పాతకీ జనః.

గీ.౯౯

ప్రమాదినాం మనుష్యాణాం స్థలనం నియతం యతః

నిష్క్రూతిర్విహితా పూర్వైర్నతామతీచరేత్క్వచిత్.

౬౦౦

బ్రహ్మదైర్ఘ్యరపి యద్దేవైరశక్యం పూజనం హరేః

తదుక్తా నిష్క్రూతిః పూర్వైర్నతామతీచరేత్క్వచిత్.

౬౦౧

నిమిత్తే యస్త్యకృత్వైవ ప్రాయశ్చిత్తం యథోచితమ్

న్నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం కుర్యాత్తదకృతం భవేత్.

౬౦౨

తస్మాన్నిమిత్తే సంప్రాప్తే నిష్క్రూతిం సద్య ఆచరేత్

ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం క్రియామోగాశ్రితం ఫలమ్.

౬౦౩

* ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్ఛాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సహితాయాం

ప్ర. కీర్తనా ౭. ధి కా రః చుచల్పింకోఽధ్యాయః.

అథ షట్త్రింశోఽధ్యాయః.

— అ ప చా రాః —

- అపచారాస్తథా విష్ణోర్ద్వాత్రింశత్పరికీర్తితాః
యానైర్వా పాదుకైర్వాఽపి గమనం భగవద్భవే. ౧
- దేవోత్సవాద్యసేవాచాఽప్రణామం చ తదగ్రతః
ఏకహస్తప్రణామశ్చ తత్పూర్వస్తాత్పదక్షిణమ్. ౨
- ఉచ్చిష్టే చైన చాఽశౌచే భగవద్వందనాదికమ్
పాదప్రసారణం చాఽగ్రే తథా పర్యజ్ఞబద్ధనమ్. ౩
- శయనం భోజనం చైవ ముఖభాషణమేవ చ
ఉచ్ఛైచ్రాభిషా వృధాజ్ఞాం రోదనాద్యం చ విగ్రహాః. ౪
- నిగ్రహోఽనుగ్రహశ్చైచివ స్త్రీషు సాకూతభాషణమ్
అశ్లీలకథనం చైవాఽప్యథోవాయువిమోక్షణమ్. ౫
- కంబలాఽవరణం చైవ పరనిన్దా పరస్తుతిః
శక్తా గాణికచారశ్చాఽప్యనివేదితభక్షణమ్. ౬
- తత్తత్కాలోద్భవానాం చ ఫలాదీనామనర్పణమ్
వినియక్తాఽవశిష్టస్య ప్రదానం వ్యంజనాదిషు. ౭
- పృష్ఠీకృత్యాసనం చైవ పరేషామభివందనమ్
గురూమానం నిజస్తోత్రం దేవతానిద్దనం తథా. ౮
- అపచారాం స్తు వివిధానీదృశాః పరివర్జయేత్.
అపచారేవ్యనస్తేషు సత్స్వినేషు ప్రమాదతః. ౯
- “క్షమ” స్వేత్యర్థనైవైకా నిష్కృతిర్నిరుపద్రవా

అన్యథా యది కుర్వాణః ప్రమాదాత్ జ్ఞానతోఽథ మా. ౧౦

స యాతి నరకాః ఘోరాః సంతతం భృశదారుణాః
యే తు స్మరణమాత్రేణ భవన్తి హృదయచ్ఛిదః. ౧౧

— ద్వాత్రింశన్నరకాః. —

ద్వాత్రింశన్నరకాస్తే తు కీర్త్యంతే బ్రహ్మవాదిభిః
రారవధ్వాన్తశీతోష్ణతాపాఽంబుజమహాఽంబుజాః. ౧౨

కాలసూత్రోఽష్టమో హ్యేతే నరకా ఇతి విశ్రుతాః
సూచ్యగ్రకాలఖడ్గాశ్చ త్సురధారాఽంబరీషకాః. ౧౩

తప్తాఽంగారమహాదావహా సంతాపశ్చేతి కే చన
భవంత్యష్టాను భీభత్సా మహాశబ్దా భయానకాః. ౧౪

లాటప్రలేపమాంసాదనిరుచ్ఛ్యసనసోచ్ఛ్యసాః
యుగ్మాఽద్రిశాల్మలీలోహప్రదీపతుత్పిపాసికాః. ౧౫

కృమీణాం నిచయశ్చైవ రాజానః పరికీర్తితాః
లోహస్తమ్భాఽథ విణ్మూత్రే తథా వైతరణీ నదీ. ౧౬

తామిస్రశ్చాఽన్ధతామిస్రః కుమ్భిపాకోఽథ రారవః
మహాపదాఽనుగామీ చ రాజరాజేశ్వరాహ్వయః. ౧౭

త్రయస్త్రింశత్పటేష్వర్ధం పార్థివం చార్థమాయసమ్
తన్నధ్యే నరకా ఘోరా బహుశ స్తమసి స్థితాః. ౧౮

తేషాం నరకభేదానామష్టావింశతికోటయః
ఏతేషాం దారుణాసాం తు నరకాణాం పతిస్థితః. ౧౯

కూశ్మాణ్డ ఇతి విఖ్యాతః ప్రలయాఽర్కాఽలనద్యుతిః
కరాలవదనః క్రుద్ధోవృత్తకోటరలోచనః. ౨౦

- టంకపాణిస్తథాభూతైర్భూతైర్భూయోభిరావృతః
పాపాస్త్రేతేషు పచ్యంతే నరాః కర్మానురూపతః. ౨౧
- యాతనాభిర్విచిత్రాభిరాపాపప్రక్షయంతః
ప్రాయశ్చిత్తోజ్ఞితా దృష్టా నిజధర్మపరాజ్ఞుభాః. ౨౨
- పరధర్మరతాశ్చీరాః పతన్తి నరకాగ్నిషు
మహాపాతకినః కల్పం తిష్ఠన్తి నరకాగ్నిషు. ౨౩
- మన్వస్తరం పాతకినో దేవబ్రహ్మన్వహారిణః
ఉపపాతకినో మర్త్యా దేవదేవాగ్నియజ్వనామ్. ౨౪
- ద్విజగోగురుధర్మాణాం నిస్తకా బ్రహ్మణో దినమ్
అన్యే చతుర్యగం మర్త్యాస్తదర్థం చ నరాధమాః. ౨౫
- తిష్ఠన్తి నరకే ఘోరే నిజపాపానురూపృతః
ద్యూతస్త్రీవిషయాసక్తా యే ధర్మవికలాఃఖిలాః. ౨౬
- పతన్తి తేషు ఘోరేషు నరకేషు నరాధమాః
స శ్రుణ్వన్తి చ యే మూఢాస్సాధూక్తం ధర్మగౌరవమ్. ౨౭
- “ప్రత్యక్షం కేన తద్దృష్టం ప్రత్యు”తేతి వదన్తి చ
కామలోభాభిభూతాశ్చ బిడాలవ్రతినస్తథా. ౨౮
- పాపిష్ఠాః కర్మహీనాశ్చ జహ్వోపస్థపరాయణాః
యతినిష్ఠాపరా యే చ త్రేతతీర్థాదిదూషకాః. ౨౯
- పతన్తి తేషు తే మర్త్యా వివశాః పాపబన్ధనాః
ఇహానుభూయ నిర్దిష్టమాయుర్మర్త్యాస్వయంభువా. ౩౦
- నిమిత్తం కించిదాసాద్య విముచ్యంతే కలేవరైః
లభంతే తే పునర్దేహం యాతసీయం స్వకర్మజమ్. ౩౧

తన్నాత్రగుగానంపన్నం నుఖముః భోపభోగదమ్
పాపాః పాపతుయో యావత్పచ్యంతే నరకాగ్నిషు. 39

ఆమలవ్రక్షయాద్వహన్నా ధ్మాయంతే ధాతవో యథా
యావంతో జన్తవస్త్వర్గభూపాతాలేషు సర్వతః. 33

తావంత ఏవ ఘోరేషు సర్వస్థో నరకాగ్నిషు.

అష్టావింశతిరేవోక్తాః షీతేర్నరకకోటయః. 34

సప్తమస్య తలస్యాథో ఘోరే తమసి సంస్థితాః
ఘోరాభ్యా ప్రథమాకోటిస్సుఘోరతలసంస్థితా. 35

అతిఘోరా మహఘోరా ఘోరఘోరా చ పంచమీ
షష్ఠీ తరలతారాభ్యా సప్తమీ చ భయావహా. 36

అష్టమీ కాలరాత్రీ చ నవమీ చ భయోత్కటా
దశమీ తదధశ్చిష్టా మహాచండా తతోఽప్యధః. 37

చండకోలాహలాచాఽన్య ప్రచండానరకాఽధికా
పద్మా పద్మవతీ భీమా భీమభీషణనాయకా. 38

కరాలా వికరాలా చ వజ్రా²⁰ వింశతికా స్మృతా
త్రికోణా పంచకోణా చ సుదీర్ఘా పరివర్తులా. 39

సప్తభౌమాఽప్తభౌమా చ దీప్తాయామేతి చాఽష్టమీ
ఇత్యేతా నామతః ప్రోక్తా ఘోరా నరకకోటయః. 40

అష్టావింశతిరేవైతాః పాపానాం యాతనాత్మనామ్
తాసాం క్రమేణ విజ్ఞేయూః పంచ పంచైకనాయకాః. 41

ప్రత్యేకం సర్వకోటినాం నామతస్తాన్నిబోధత
రారవః ప్రథమస్తేషాం రుదంతే యత్ర దేహినః. 42

- మహారావకో యత్ర మహానోఽపి రుదన్తి చ
తమశ్శీతం యథా చోష్ణం పంచాద్యా నాయకాస్సన్మృతాః. ౪౩
- సుఘోరస్సుతపస్తీక్షుః పద్మస్సంజీవనశ్శతః
మహామాంసో విలోమశ్చ సుభీమశ్చ కటంకటః ౪౪
- తీవ్రవేషీ కరాలశ్చ వికరాలః ప్రకమ్పనః
మహాపద్మస్సపద్మశ్చ కాలవక్రశ్చ గర్జనః. ౪౫
- సూచీముఖస్సునేమిశ్చ ఖాదకస్సుప్రపీడనః
కుంభీపాకస్సుపాకశ్చ చక్రకశ్చాఽతిదారుణః ౪౬
- అంగారరాశిభవనమస్సక్పూయహద్రస్తథా
తీక్ష్ణాయస్తుండశకునిర్మహాసంవర్తకస్తథా. ౪౭
- సుతప్తాబ్జస్సులోపశ్చ పూతిమాంసో ద్రవత్రపు
ఉచ్ఛాచ్ఛ్వాసశ్చ విరుచ్ఛాచ్ఛ్వాసో నుదీర్ఘః కూటశాల్మలీ. ౪౮
- దరీషస్సుమహానాదప్రభావస్సుప్రభావనః
ఋతుమేషవృకాశ్శ్యల్య సింహావ్యాఘ్రగజాననాః. ౪౯
- శ్వసూకరాఽజమహిషఖరమేషహయాననాః
గ్రహకుంభీరనక్రాఽస్యాః సర్పకూర్మాస్యవాయసాః. ౫౦
- గృధ్రోల్లూకజటూకాశ్చ శార్దులకపికర్కటాః
గర్భకః పూతివక్రశ్చ రక్తాక్షః పూతివృత్తికః. ౫౧
- కణధూమస్తుషాఽగ్నిశ్చ కృమీణాం నిచయస్తథా
అమేధ్యశ్చాఽప్రతీకాగో రుధిరాన్నస్య భోజనమ్. ౫౨
- లాలాభక్షమభక్షశ్చ సర్వభక్షశ్చ దారుణః
జంకటస్సువిలోపశ్చ వికటః కటపూతనః. ౫౩

- అహ్మరీషః కటాహశ్చ కష్టా వైతరణీ నదీ
సుత ప్తలోహశయనమేకపాదప్రప్తకమ్. ౧౪
- అసితాలవనం ఘోరమస్థిభంగప్రపీడనమ్.
తీలాతసీక్షుయన్త్రాణి కూటపాశప్రమర్దనమ్. ౧౫
- మహాఘల్లీ సుఘల్లీ చ తప్తలోహమయీ శిలా
పర్వతక్షురధారాఖ్యం తథా చ మలపర్వతః. ౧౬
- మూత్రవిష్టాఽంధకూపేషు యోరకూపేషు పాతనమ్
ముసలోలూఖలం యన్త్రం శిలాశిలలంగాలమ్. ౧౭
- తాలపత్రాఽసిగహనం మహామశకమండపమ్
సమ్మోహనోఽస్థిభంగశ్చ తప్తశూలమయోగుడః. ౧౮
- బహుదుఃఖం మహాదుఃఖం కశ్మలం శమలం మలమ్
హాలాహలో విరూపశ్చ సురూపశ్చ తమోఽనుగః. ౧౯
- ఏకపాదస్త్రిపాదశ్చ తీవ్రవీచిశ్చ రన్తిమః
అష్టావింశతిరేవైతైః క్రమశః పంచకాః స్మృతాః. ౨౦
- కోటిసామాను పూర్వ్యేణ పంచ పంచైవ నాయకాః
కౌరవాద్యం చ వీర్యం చ శతమేన్ద్ర సర్వతః. ౨౧
- చత్వారింశత్సమధికం మహానరకమండలమ్
తేషు పాపాః ప్రపచ్యన్తే నరాః కర్మాఽనురూపతః. ౨౨
- యాతనాభిర్విచిత్రాభిరాకర్మప్రక్షయాదభ్యుశమ్
సుగూఢం హస్తయోర్బద్ధ్వా తప్తశ్మంఖలయా నరాః. ౨౩
- మహావృతౌఽగ్రశాఖాసు గమ్యన్తే యమకింకరైః
ఘోరితాశ్చాఽతివేగేన నిస్సంజ్ఞా యన్తి యోజనమ్. ౨౪

- అస్తరిక్షస్థితానాం చ లోహభారశతం తతః
పాదయోర్బద్ధ్య తే తేషాం యమదూతైర్మహాబలైః. ౬౫
- తేన భారేణ మహతా భృశమాతాడితా నరాః
ఆఖ్యాస్తస్సాన్ని కర్మాణి తూష్ణీం తిష్ఠన్తి విహ్వలాః. ౬౬
- తతస్తప్తైరగ్ని వర్జైర్లోహదండైః స్సకంటకైః
హస్యన్తే కింకరైర్ఘోరైస్సమంతాత్పాపకారిణః. ౬౭
- తతః తూరేణ దీప్తేన వహ్నేరపి విశేషతః
సమస్తతః ప్రలిప్యన్తే తామ్రేణ చ పునః పునః. ౬౮
- ద్రుతేనాఽత్యస్తలిప్తేన క్షతాంగా జర్జరీకృతాః
పునర్విధాయ చాంగాని శిరః ప్రభృతి చ క్రమాత్. ౬౯
- వారాకవత్ప్రపచ్యన్తే తప్తతైలే కటాహకే
విష్టాపూర్ణే తథాకూపే కృమిణాం నిచయే పునః. ౭౦
- మేదోఽస్సృక్పూయపూర్ణాయాం వాప్యాం షీప్యన్తి? తే పునః
భక్ష్యన్తే కృమిభిస్తీజైర్లోహతుండైశ్చ వాయునైః. ౭౧
- శ్వభిర్దంతైర్వృక్షైరుగ్రైర్వాప్యమైశ్చ వికృతైర్షరైః
పచ్యన్తే చరువద్వాఽపి ప్రదీప్తాంగరరాశిషు. ౭౨
- ప్రోతాస్తీష్ణేషు శూలేషు నరాః పాపేన కర్మణా
తైలపీతైరథాక్రమ్య ఘోరైః కర్మభిరాత్మజైః. ౭౩
- తీలవత్సంప్రపీడ్యన్తే చక్రాభ్యే నరకే నరాః
పచ్యన్తే చాఽతితప్తేషు లోహభాండేష్వనేకథా. ౭౪
- తైలపూర్ణకటాహేషు సుతప్తేషు పునః పునః
సర్వేంద్రియాణి సుబద్ధ్య క్షమాత్పాపేన యాతనాః. ౭౫

భవన్తి ఘోరాః ప్రత్యేకం శరీరే తత్కృతేన చ

యే శ్రుణ్వన్తి హరేర్నిన్దాం తేషాం కర్ణః ప్రపూర్యతే. ౭౬

అగ్నినర్జయః కీలైస్తప్తైస్తామ్రాదికద్రుతైః

త్రపుసీసారకూరకూటాద్యైః ఊరేణ జతునా పునః. ౭౭

సుతప్తతీక్షణతైలేన వజ్రలేపేన చాన్తతః

క్రమాదాపూర్యతే కర్ణాః సరకేషు చ యాతనాః. ౭౮

అనుక్రమేణ సర్వేషు భ్రమన్త్యేతేషు యాతనాః

యే తు దేవ గృహం గత్వా తత్ర సేవార్థమాగతాః. ౭౯

అథ వాన్యత్ర తద్రూపా మదమోహపరాజితాః

పరదారాంశ్చ గచ్ఛన్తి లుభాస్పిన్ధేన చక్షుషా. ౮౦

గురోః కుర్వన్తి భుకుటిం క్రూరసేత్రాశ్చ యే సరాః

సూచీభిరగ్నివర్ణాభిస్తేషాం చక్షుః ప్రవిధ్యతే. ౮౧

ఊరాద్యైశ్చ క్రమాత్సర్వైర్దేహే సర్వాశ్చ యాతనాః

స్పర్శలోభేన యే మూఢాస్సంస్పృశన్తి పరస్మియః. ౮౨

తేషాం తిష్టాగ్నివర్ణాభిస్సూచీభిర్విధ్యతే కరః

తతః ఊరాదికై స్సర్వం శరీరమనులిప్యతే. ౮౩

యాతనాశ్చ మహాకష్టాస్సర్వేషు సరకేషు చ

పరివృజన్తి చాత్యుగ్రం ప్రదీప్తం లోహశాల్మలిమ్. ౮౪

హన్యన్తే పృథ్వదేశేషు పునర్భిమైర్మహాబలైః

దన్తురేణాతికుంతేన క్రకచేన బలీయసా. ౮౫

శిరఃపృథుతి పాట్యన్తే ఘూరైః కర్మభిరాత్మజైః

తేన తేనైవ యాపే హన్యన్తే పారదారికాః. ౮౬

గాఢమాలింగ్యతే నారీ జ్వలన్తీ లోహనిర్మితా
 పూర్వాకారం జ్వలన్తం తం పూరుషం లోహనిర్మితమ్.
 దుశ్చరిణ్యఃస్త్రీయో గాఢమాలింగన్తి వదన్తి చ
 కిం ప్రధావసి వేగేన న తే మోహోఽస్తి సంప్రతి.
 లంఘితస్తే యథా భర్తా పాపం భుంక్తు తదాఽధునా
 లోహకుంభే వినిక్షిప్తాః సాఽపిధానే శనైశ్శనైః.
 మృద్వగ్నినా ప్రపచ్యన్తే స్వపాపైరివ మానవాః
 ఉలూఖలాద్యైః క్షోద్యన్తే ప్రపీడ్యన్తే శిలాసు చ.
 క్షిప్యన్తే చాఽస్థకూపేషు దశ్యన్తే భ్రమరైర్భ్రమ
 కృమిభిర్భిన్న సర్వాఽజ్గాశ్శతశో జర్జరీకృతాః.
 సుతీక్ష్ణక్షురకూపేషు క్షిప్యన్తే తదనన్తరమ్
 మహాజ్వాలే చ సరకే పాపాః పచ్యన్తి సర్వతః.
 ఇతస్తతశ్చ ధావన్తి దహ్యమానాస్తదర్చిపా
 పృష్ఠేనానీయ జంఘే ద్వే విన్యన్తే స్కన్ధయోజితే.
 తయోర్మధ్యేన చాకృష్య బాహుపృష్ఠేన గాఢతః
 బద్ధ్వా పరస్పరం సర్వం సుదృఢం పాపరజ్జఘ్రిః.
 పిండబద్ధం దశన్త్యేనం భ్రమరాస్తీక్ష్ణలోహజాః
 మానినాం క్రోధినాం చైవ తస్కరాణాం చ దారుణాః.
 పిండబద్ధాస్సన్నతా యామ్యమహాజ్వాలే చ యాతనాః
 రిజ్జభిర్వేష్టితాఽంగాశ్చ ప్రలిప్తాః కర్దమేన చ.
 కరీషవత్ప్రపచ్యన్తే మ్రియన్తే తేవ తే తథా
 సుతీక్ష్ణక్షురతోయేన కర్కశాను శిలాసు చ.

అపాపసంక్షయార్థానాం ఘృత్యస్తే చస్తనం యథా
శరీరాభ్యంతరగతైస్సస్తతం కృమిభిర్నరాః ౯౪

భక్ష్యస్తే తీవ్రపదనైరాదేహప్రక్షయ్యాద్యభ్యశమ్
కృమీణాం నిచయే ఊస్తాః పూతిమాంసస్య రాశిమ్. ౯౫

తిష్ఠన్త్యద్విగ్నహృదయాః పర్వతాభ్యంతరార్దితాః
సుతప్తవజ్రలేపేన శరీరముపలిప్యతే. ౧౦౦

అధోముఖోర్ధ్వపాదాశ్చ వృతాస్తప్యన్తి పహ్నినా
వదనాస్తాః ప్రవిన్యస్తం సుప్రతప్తమయోగుడమ్. ౧౦౧

తే ఖాదన్తి వరాధీనా హన్యమానాశ్చ ముద్గరైః
యే దేవారామపుష్పాణి లోభాత్సంగృహ్య పాణినా. ౧౦౨

జిఘ్రన్తి మూఢమనసా శిరసా ధారయన్తి చ
ఆరోప్యతే శీరస్తేషాం సుతప్తైర్లోహశంకుభిః. ౧౦౩

తతః ఊరేణ దీప్తేన తైలతామ్రాదిభిః క్రమాత్
శరీరే చ మహాఘోరాశ్చిత్రా నరకయాతనాః. ౧౦౪

బహుధోత్పాట్యతే జిహ్వాయేనసర్వప్రియపాదినా
సందంశేన సుతప్తేన ప్రవీడ్యోరసే పాదతః. ౧౦౫

మిథ్యాగమప్రవక్తుశ్చ జిహ్వచాక్షన్యవినిర్గతా
క్రోశార్థజిహ్వవిష్టిర్జ్వాలైస్తేనైవ ప్రపాట్యతే. ౧౦౬

నిర్భర్తన్తియన్తియే క్రూరా మాతరం పితరం గురుమ్
తేషాం వజ్రజలూకాభిర్ముఖమాదశ్యతే యతః. ౧౦౭

తతః ఊరేణ తామ్రేణ త్రపుణా సిన్ధవే పునః
క్రుతైరాపూర్వతేనత్యర్థం తప్తలోహైశ్చ తన్మృఖమ్. ౧౦౮

ఇతస్తతః పునర్ధావక్ బద్ధ్యతే యవకింకరైః

యే నిద్దన్తి మహాత్మానమాచార్యం ధర్మదేశికమ్.

విష్ణుభక్తాంశ్చ సమ్యాధాస్తధర్మం చేహ శాశ్వతమ్

తేషామురసి కంఠే చ జిహ్వాయాం దస్తసన్నిధి.

తాల్పనోష్ఠే చ నాసాయాం మూర్ధ్ని సర్వాంగసన్నిధి

అగ్నివర్ణాస్సుతప్తాశ్చ త్రిశిఖా లోహశంకవః.

ఆరోప్యస్తే సుబహుశః స్థానేష్యేతేషు యుద్ధరైః

తతః తూరేణ తప్తేన తామ్రేణ త్రపుణా పునః.

తప్తలోహాదిభిస్సర్వైర్వరాపూర్వస్తే సమస్తతః

యాతనాశ్చ మహాచిత్రాశ్చరీరస్యాఽపి సర్వతః.

నిశ్చేషనరకేష్యేవం భ్రమన్తి క్రమశః పునః

యే గృహ్ణన్తి పరద్రవ్యం పద్యాం విప్రం స్పృశన్తి చ.

దేవోపకరణాంగం చ జ్ఞానం చ లిఖితం క్వచిత్

హస్తపాదాఘనైస్తేహమాపూర్వస్తే సమస్తతః.

తూరతామ్రాదిభిర్ద్విపైర్ధవ్యాస్తే క్రమశః పునః

స్థరకేషు చ సర్వేషు విచిత్రా దేహయాతనాః.

భవన్తి బహుశః కష్టాః పాణిపాదసముద్భవాః

ప్రదత్తాం దేవదేవస్య తన్నామ్నా పూజకస్య వా

పదార్థినామథాఽన్యేషాం హతాద్వృత్తిం హరన్తి యే

తే నై సరకకూపేషు పచ్యమానాన్స్వకర్మభిః

ప్రజన్తి యాతనా భూయో నాఽతియన్తి యామారిగణమ్

యే దేవాయతనారామవాసీకూపమతాంగణమ్.

- ఉపద్రవన్తి పాపీషా స్పృహస్తత్ర వసన్తి చ
వ్యాయామోద్వర్త నాభ్యంగస్నానపానాఽన్నభోజనమ్. ౧౨౦
- శ్రీడనం మైథునం ద్యూతముశౌచాద్యాచరన్తి చ
తే వధైర్వివిధైర్ఘోరైరిక్షు యన్త్రాదిపీడనైః. ౧౨౧
- నిరయాగ్నిశు పచ్యంతే యావదాచన్ద్రితారకమ్
దేవాయతనపర్యంతే దేవారామే చ కుత్రచిత్. ౧౨౨
- సముత్సృజన్తి యే మూఢాః పురీషం మూత్రమేవ వా
తేషాం శిశ్నం సవృషణం హస్యతే లోహముద్గరైః, ౧౨౩
- సూచీభీర్నేత్రపర్యన్తై రగ్నివర్జైస్సకంటకైః
ఆరోప్యంతే గుదే తేషాం యావన్మూర్ఛి వినిర్గతైః. ౧౨౪
- తతః ఊరేణ మహతా తామ్రేణ త్రపుణా పునః
ద్రుతేనాఽపూర్యతే గాఢం గుదం శిశ్నం చ దేహీనామ్. ౧౨౫
- మనస్సర్వేన్ద్రియాణాం చ యస్మాదుక్తం ప్రవర్తనమ్
తస్మాదిన్ద్రియదుఃఖేన జాయతే తత్సుదుఃఖతమ్. ౧౨౬
- అన్నపానమదత్తం యైర్మూఢైర్నాఽప్యనుమోదితమ్
ధనే సత్యేషి యే దానం న చ యచ్ఛన్తి తృప్తయా. ౧౨౭
- అతిథిం చావమన్యంతే కాలప్రాప్తం గృహశ్రమే
తేజోహీనా రణే బద్ధా హస్తపాదాఽసధారితాః. ౧౨౮
- విస్తారితాఽంగాశ్శుష్కాన్తి తిష్ఠన్త్యబ్జతం నరాః
హస్తపాదలలాటేషు కీలితా లోహశంకుభిః. ౧౨౯
- నిత్యం చ వికృతం వక్రం కీలకద్వయఘాటితమ్
కృమిభిః ప్రాణిభిశ్చోగ్రైర్లోహతుండైశ్చ వాయునైః. ౧౩౦

- ఉపద్రవైర్బహువిధైర్ముఖమస్తః ప్రపీడ్యతే
జహ్వ తతః ప్రభిన్నా చ గాఢం శృంఖలయా పునః. ౧౩౧
- తివ్రన్తి లంబమానాశ్చ లోహకారాస్సువర్తులాః
తతః స్వమాంసముత్క్లప్త్య తిలమాత్రప్రమాణతః. ౧౩౨
- ఖాదితుం దీయతే తేషాం సూచ్యక్రేణ చ శోణితమ్
యథా నిర్మాంసతాం ప్రాప్తాః కాలేన బహుధా పునః. ౧౩౩
- తతః ఊరేణ దీప్తేన తచ్ఛరీరం ప్రలిప్యతే
భిద్యంతే వర్షధారాభిశ్శుష్యంతే వాయునా పునః. ౧౩౪
- పునస్తేలేన సిచ్యంతే సుతప్తేన సమస్తతః
ఇతి చిత్రవిధైర్హస్తైర్మృత్యుమానాస్సవికర్మజైః. ౧౩౫
- మ్రుయంతే నైవ పాపిష్ఠా యావత్పాపస్య సంక్షయః
తస్మాత్పాపం న కుర్వీత చంచలే జీవితే సతి. ౧౩౬
- ఏవం క్షిప్తా విశిష్టాశ్చ సావశేషేణ కర్మణా
తతః క్షీణం సమాసాద్య జాయంతే దేహినః పునః. ౧౩౭
- స్థావరా వివిధాః క్రూరాస్త్రుణ గుల్మ్యాదిభేదతః
తత్రానుభూయ దుఃఖాని జాయంతే కీటయోనిషు, ౧౩౮
- నిష్క్రిన్తాః కీటయోనిభ్యో జాయంతే పక్షిణః క్రమాత్
సంక్లిప్తాః పక్షిభావేన భవన్తి మృగజాతిషు. ౧౩౯
- మార్గం దుఃఖమతిక్రమ్య జాయంతే పశుయోనిషు
క్రమాద్గోయోనిమాసాద్య జాయంతే మానుషే పునః. ౧౪౦
- వృత్క్రమేణాపి మానుష్యం ప్రాప్యతే పుణ్యగౌరవాత్
తతో మనుష్యతాం ప్రాప్య తత్తత్పాపానుషారతః. ౧౪౧

విష్ణ్వద్యా మూర్తయస్తస్య ధర్మజ్ఞానాదిభేదతః
 చతస్ర ఏవ విజ్ఞేయూ వేదవర్ణయుగాఽశ్రయాః.
 విష్ణుశ్చ పురుషస్సత్తో హ్యచ్యుతశ్చాఽనిరుద్ధకః
 పంచథోపనిషత్సేదాన్మహాభూతత్వమాగతః.
 మనశ్శ్రోత్రాదిభిష్టద్భిరంగైశ్చ హృదయాదిభిః
 షడక్షరాత్మకో నిత్యమృషిభిశ్చైచ ప భిద్యతే.
 సప్తవ్యాహృతిభిర్లోకైశ్చన్ద్రోభిః క్రతుభిస్తథా
 సప్తథా భిద్యమానోఽసా విజ్ఞాతవ్యో విచక్షణైః.
 అష్టప్రకృతిభిశ్చాఽసావప్తమూర్తిభిరేవ చ
 అష్టాక్షరమయో నిత్యమప్తథా చైవ భిద్యతే.
 నారాయణో నృసింహశ్చ వరాహో వామనస్తథా
 రామబ్రహ్మేస్త్రసూర్యాశ్చ చంద్రస్తైర్నవథా స్థితః.
 ఇంద్రోఽగ్నిశ్చ యమశ్చైచ నిర్ముతీర్వరుణస్తథా.
 వాయుస్సోమస్తథేశానో బ్రహ్మ౯నస్తశ్చ తే దశ
 ఏకాదశేంద్రియైశ్చిన్నస్తథా ద్వాదశమానవైః
 స త్రయోదశథా చైవ విశ్వేదేవాదిభిః స్థితః.
 స చతుర్దశథా భిన్నో మనుభిశ్చాక్షుషాదిభిః
 తిథిభిః పంచదశథా భిన్నో జ్ఞేయస్స వై ప్రభుః.
 స్వరైష్టోడశథా భిన్నో దికోఽవాంతరైస్తథా
 మూర్త్యస్తరైశ్చ విజ్ఞేయో బహుథా తస్య విస్తరః.
 ఏకద్విత్రిచతుఃపంచషడాద్యా విశ్వతో ముఖాః.
 ముఖభేదాస్సమాఖ్యాతాస్తస్య విశ్వాత్మనోహరేః

ద్వాదశాయో విశ్వతః ప్రాణేర్భుజభేదైకా స్మృతాః.

వివిధాభరణా దీర్ఘా వివిధాఽయుధధారిణః.

౧౬౩

మూర్ధానశ్చైవ తస్యోక్తా లసన్మకుటకుండలాః.

హైమార్ధ్వపుండ్రలావణ్యప్రభవా వక్రకుంతలాః

౧౬౪

స్మేరారుణాధరాస్సమ్యాః ప్రసాదామృతవర్షిణః

సహస్రం పారుషే సూక్తే పాదాశ్చక్షిణ్యనేకశః.

౧౬౫

హిరణ్యగర్భోఽనేకాత్మా విమలశ్శ్యామ ఏవ చ

నీలః పీతస్తథా రక్తో నానావర్ణః ప్రకీర్తితః.

౧౬౬

చంద్రసూర్యా స్మృతౌ తస్య నయనే వామదక్షిణే

బ్రహ్మాణమాహుర్మూర్ధానం కేశాంశ్చాఽస్య వనస్పతీ.

౧౬౭

ఆస్యం వేదాశ్చ యేఽనంతా తోయం రుధిరమేవ చ

ఉపజిహ్వ తు తస్యోక్తమువశ్రుతిశతం తథా.

౧౬౮

భ్రువోర్మధ్యే తథా రుద్రం భృగుం మనసి సంస్థితమ్

రుద్రా ఏకాదశ జ్ఞేయాస్తస్య కంఠం సమాశ్రితాః.

౧౬౯

సత్పత్రగ్రహతారాశ్చ దంతాస్సృర్యరుతోఽపి చ

ధర్మాఽధర్మా తథోద్ధ్యాధరోష్ఠా తు పఠితౌ.

౧౭౦

ఇంద్రాగ్ని తాలుకే తస్య జిహ్వ చైవ సరస్వతీ.

దిశశ్చ విదిశశ్చైవ శ్రోత్రయోస్తస్య సంస్మృతాః.

౧౭౧

వాయుః ప్రాణేషు విజ్ఞేయస్సాధ్యాశ్చాఽంగులయః స్మృతాః

ఋషయో రోమకూపేషు సాగరా వప్తిగోచరాః.

౧౭౨

నద్యశ్చ వనుధా చాఽస్య నాగాశ్చ సలకే ఫితాః

క్షానుఫావశ్వినా దేవా వర్షతాశ్చీరుసంస్థితాః.

౧౭౩

గుహ్యోఽస్య గుహ్యకా జ్ఞేయా వసవశ్చోరసి స్థితాః

నఖాఽగ్రేషు చ విజ్ఞేయా దివ్యా ఓషధయస్తథా ౧౭౪

నాసికాయాః పుటా జ్ఞేయావయనే దక్షిణోత్తరే

ఋతవో బాహుమూలే తు మాసాః కరతలేషు చ. ౧౭౫

లలాటాగ్రే తథా సిద్ధా భువోర్మేఘాస్సవిద్యుతః.

యక్షకిన్నరగన్ధర్వా దైతేయా దానవాస్తథా ౧౭౬

రాక్షసాశ్చరణాశ్చాఽస్య జఠరం సముపశ్రితాః

పీతరః ప్రేతకూశ్మాండ వేతాలప్రమథాస్తథా. ౧౭౭

పాతాలగోచరాశ్చాఽస్య పాదయుగ్మం సమశ్రితాః

పార్శ్వయోస్తస్య విజ్ఞేయాః క్రియా వేదైరభిష్టుతాః. ౧౭౮

అగ్నిహోత్రాదికర్మాణి వర్ణాశ్రమహీతాని చ

స్వాహస్వధావషటాకరాస్సర్వేఽస్య హృదయే శ్రితాః. ౧౭౯

నామ్నాం శతం సహస్రం వా తథానన్తం పఠన్తి యత్

అనన్తాఽనన్తరూపస్య యథాయోగం సమన్వితమ్. ౧౮౦

మూర్తయశ్చాఽస్య సర్వాస్తాస్సంఖ్యాతీతాః ప్రకీర్తితాః

దేవాదీనాం చ సర్వేషాం మూర్తయస్తత్ర సంశ్రితాః. ౧౮౧

తస్మాదనన్తస్సంప్రోక్షః పుంసూక్తే తదుదీరితమ్

“సహస్రశిర్షా పురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్” ౧౮౨

బ్రాహ్మణో ముఖతో యస్య క్షత్రియా యస్య బాహుతః

ఊరుతో యస్య వై జాతా వై శ్యాశ్చేతీ నరా భువి. ౧౮౩

చంద్రమా మనసో జాతశ్చక్షుషోర్మహిరస్తథా

మఖాదింద్రస్తథాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయతే. ౧౮౪

- నాభ్యా యస్యాస్తరిక్షం చ శిరసో ద్యౌరజాయత
పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్చోత్రాద్యస్య దేవస్య సంబభౌ. ౧౮౫
- తమీదృశం మహావిష్ణుమప్రమేయమనామయమ్.
తత్ప్రసాదాదృతేజ్ఞాతం వక్తుం వా నైవ శక్యం. ౧౮౬
- సర్వదేవమయో విష్ణుః సర్వే దేవాస్తదాత్మకాః.
అశేషం వాఙ్మయం చేదం లోకాలోకం చరాచరమ్ ౧౮౭
- వైష్ణవ్యా వ్యాప్యతే శక్త్యా వాయునేవ దిశోఽస్తరమ్
సర్వే విష్ణుమయోదేవాస్సర్వశాస్త్రేషు కీర్తితాః. ౧౮౮
- ఆధారాధేయభావేన ద్వేధా స వ్యాప్య తివృతి.
సర్వభూతహితాయైవ నిష్కలస్సకలః స్థితః. ౧౮౯
- నిష్కలస్సకలశ్చైవం జ్ఞేయో విష్ణుస్సనాతనః.
సర్వతఃపాణిపాదం తత్సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్. ౧౯౦
- సర్వతశ్చృతిమల్లోకే సర్వమావృత్య తివృతి,
సర్వేంద్రియగుణాభాసం సర్వేంద్రియవివర్జితమ్. ౧౯౧
- అనక్షం సర్వభృచ్చైవ నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ
అవిభక్తం చ భూతేషు విభక్తమివ చ స్థితమ్. ౧౯౨
- భూతభర్తృచ తద్ జ్ఞేయం గ్రసిష్ణు ప్రభవిష్ణు చ
జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతిస్తమనః పరముచ్యతే. ౧౯౩
- జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం హృది సర్వస్య విష్టితమ్.
తచ్చాచ్యోద్యోజగతామీశః పరేశః పరమేశ్వరః. ౧౯౪
- పరావరస్వరూపేణ విష్ణుస్సర్వహృది స్థితః.
ఘోలనూత్నపరత్వేన త్రిధా చ భగవాన్ స్థితః. ౧౯౫

- ప్రభవిష్ణుర్మహావిష్ణుస్సదావిష్ణుః స్మృతశ్చ సః
 ఆత్మా స హ్యస్తరాత్మా చ పరమాత్మా చ సంస్మృతః. ౧౯౬
- వైరాజం త్రైలికం చైవ బహిరస్తశ్చ సర్వజః.
 శబ్దాదిశ్చిన్మయం రూపం జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిగమ్. ౧౯౭
- మన్తాఽనుస్వారనాదేశు త్రయమన్వేషయేద్భుధః
 వేదే చ భగవచ్చస్త్రే సాంఖ్యే యోగే తథైవ చ. ౧౯౮
- ధర్మశాస్త్రే పురాణే చ మునిభిర్దేవమానుషైః
 కశ్యపే నిఖిలైర్నిత్యం విశ్వం విష్ణుమయం జగత్. ౧౯౯
- యచ్చ భూతం భవిష్యచ్చ వర్తమానం తు కిం చన
 త్సద్వియాచీద్వియాథాశ్చ భూతాస్తః కరణాని చ. ౨౦౦
- అవ్యక్తం త్రిగుణ మాయా విద్యా ధర్మాదయస్తథా.
 నియతిశ్చ కలా కాలః సర్వమన్యచ్చ తస్మయమ్. ౨౦౧
- విష్ణుకేవ పరో దేవసర్వ భూతేష్వవస్థితః
 సర్వభూతాని చైవాఽసౌ న తదస్తీహ యన్న సః. ౨౦౨
- దేవాఽసురాదయో మర్త్యాః పశవశ్చ సరీసృపాః
 తరువల్లీతృణౌషధ్యో మహాఽభ్రాఽశనివిద్యుతః. ౨౦౩
- శైలాఽభిసరిదారామనగరాణి సరాంసి చ
 లోకాశ్చానస్తకాలోఽగ్నిప్రేతాఽవాసారగాలయాః. ౨౦౪
- సప్త భూరాదయో బ్రాహ్మశైవవైష్ణవసంజ్ఞితాః
 సర్వే చ విష్ణునైకేన ప్యాప్తాస్సర్వాత్సనాఽత్మనా. ౨౦౫
- పరాహ్ణో భార్గవస్పిరోహణో రామశ్రీధరవామనాః
 అశ్వకృష్ణా చ దిత్యేషాం లోకైరండం సహాఽఖిలమ్. ౨౦౬

యచ్చానుక్తమశేషేణ విష్ణోరేతా విభూతయః.

విశ్వవ్యాపితయైవైష విష్ణుర్వృద్ధైరుదీరితః.

౨౦౭

పురుసంజ్ఞేశరీరేఽస్మిన్ శయనాత్పరుషః స్మృతః.

సత్యశ్చాభాధితార్థత్వాన్నిత్యత్వాత్ ప్రకీర్తితః.

౨౦౮

అచ్యుతోఽచ్యవనాదేవ స హరిః సమదీరితః

అనిరుద్ధస్తథా ప్రోక్తస్సర్వస్మాదనిరోధనాత్.

౨౦౯

వసనాత్సర్వభూతేషు వాసుదేవత్వమియివాన్

అదిమూర్తేస్సమాకృప్తః స్మృతస్సంక్షర్షణః ప్రభుః.

౨౧౦

ప్రద్యుమ్నో ద్యుమ్న పృష్ఠత్వాత్త్రిధామా ధామభిప్రీతిః

వైకుంఠామలవర్ణత్వాద్వైకుంఠశ్చాయముచ్యతే.

౨౧౧

లీయతే ప్రలయే త్వస్మిన్ కేశావిత్యేష కేశవః

సరనారీప్రకర్తృత్వాన్న రాణాం చాయనాదయమ్.

౨౧౨

నారాయణో నరోద్ధానామయనత్వాదపాంచ సః

మాధవో మధుషూతృత్వాధవత్వాద్వాక్రియః స్మృతః.

౨౧౩

గం విందతీతి గోవిందో గావో విందన్తియంతథా

అసురం మధునామాసం హన్తితి మధుహదనః.

౨౧౪

త్రిభిః వైవర్విక్రమైర్వాప్తో జగదేష త్రివిక్రమః

వామనో వ్రాస్వతాయోగాచ్చీధరో వహనాచ్చీయః.

౨౧౫

హృషీకస్యేన్ద్రియస్యేతో హృషీకేశ ఉదీరితః

పద్మం నాభేరభూద్యుత్య పద్మనాభస్తాస్మృతః.

౨౧౬

ఉదరాలబ్ధి దామాస్యేత్యుక్తో దామోదరోహరిః.

ఉత్తమః పురుషోయస్మానుక్తస్స పురుషోత్తమః.

౨౧౭

- విలోమేద్వియగమ్యత్వాత్ప్రీచ్యతే స త్వఘోక్షజః
అర్థమర్థం నరసింహా నరసింహ ఉదాహృతః. ౨౧౮
- జనార్దనస్స పాపిష్ఠా జనానర్దయతీతి సః
ఇన్ద్రస్యాఽవరజో భూత ఉపేంద్రః ప్రోచ్యతే హరిః. ౨౧౯
- హరణాత్సర్వపాపానాం హరిర్నయణః స్మృతః
కర్షణాత్పరశీనాం కృష్ణస్సర్వాత్మకో హరిః. ౨౨౦
- రుద్రో రోదయతే తస్మాత్ బ్రహ్మ బృంహణకర్మణా
ఇన్ద్రశ్చ పరమైశ్వర్యాద్వహనాద్వహ్నిరుచ్యతే. ౨౨౧
- యమస్సంయమనాత్స్వంసాం వరణాద్వరుణస్తథా
వాయుర్వానాత్సవాతోమయ ఈశశ్చేష్టే జనేషు యః. ౨౨౨
- అదిత్యోఽదితిపుత్రత్వాచ్చంద్రశ్చందయతే యతః
ఇత్యేవం గుణవృత్తోవ్యస్తేః శబ్దేరేకోఽప్యనేకభా. ౨౨౩
- శ్రుతిభిః ప్రోచ్యతే బ్రహ్మ విష్ణ్వఖ్యం జాతు నేతరత్
తస్యేశ్వరస్య చైశ్వర్యాత్సర్వమేతత్ప్రవర్తతే. ౨౨౪
- సేశ్వరం హి జగత్సర్వం భవేన్నానీశ్వరం క్వచిత్
తస్మయత్వేన గోవిందే న్యస్తసర్వభరా నరాః. ౨౨౫
- తద్యాజినో మహాభాగాస్తరన్తి భవవారిధిమ్
తం ప్రసాదయితుం యత్నుః కార్యస్సరాత్మనా నరైః. ౨౨౬
- భక్తిసమ్రుత్సదా గచ్ఛేత్సర్వోఽపి జగతః పతిమ్
తద్దేవస్య ప్రియం భూయాద్యతస్సమ్మాననం తు తత్. ౨౨౭
- తస్య పన్నిహితో దేవో యస్య చిత్రే జనార్దనః
దానేన తపసా నాన్త్రైస్త్యస్య తుష్టో భవేద్ధరిః. ౨౨౮

- న విశేధామ దేవస్య యావతా వాహనాదిభిః
తాదృశం పురుషం దృష్ట్వా యథాశక్త్యవబోధయేత్. ౨౮౦
- ఆద్యస్త్రేషోఽపచారస్సాద్యత్సహార్యో భవేత్తతః
శ్మశానమధ్యే గత్వాతు యో గచ్ఛేద్దేవతాగృహమ్. ౨౮౧
- సప్తజన్మకృతాత్పణ్యా త్తన్ మణాన్ముచ్యతే నరః
సార్గాలీం యోనిమాశ్రిత్య పసేజ్జన్మత్రయం తతః. ౨౮౨
- దరిద్రాశ్చైవ మాఘాశ్చ భవిష్యన్తి త్రిజన్మకమ్
అన్యదేవగృహం గత్వాహ్యస్నాత్వా యో వ్రజేద్గృహమ్. ౨౮౩
- దేవదేవస్య మోహాత్తు తస్య పాపం మహద్భవేత్
గృహద్గృహం తథా గత్వా భిక్షార్థీ క్షుధితస్త్వయమ్. ౨౮౪
- భిక్షామలభ్యా కుత్రాఽపి దరిద్రో జాయతే నరః
చత్వారి చైవ జన్మాని తేషామస్తే చ యో బుధః? ౨౮౫
- చండాలయోని మాప్నోతి జన్మాని దశ పంచ చ
అత్ర చోదాహర స్తిమం విశేషం కాశ్యపాదయః. ౨౮౬
- సర్వదేవమయో విష్ణుస్సర్వవేదమయో హరిః
తస్మాఽతిరిక్తం నో కించిద్విశేష స్తత్ర వక్ష్యతే. ౨౮౭
- సర్వేఽప్యధిక్ష్మాతా లోకే తత్తత్కర్మానురూపతః
అబ్రహ్మస్తంబపర్యస్తం జగదన్తర్వ్యవస్థితాః. ౨౮౮
- తస్మాదేవ జగత్సర్వం సర్గకాలే ప్రజాయతే
తస్మిన్నేవ పునస్తచ్చ ప్రలయే సంప్రళీయతే. ౨౮౯
- యః పరః ప్రకృతేః ప్రోక్తః పురాణః పురుషోఽవ్యయః
స ఏవ సర్వభూతాత్తా నర ఇత్యభిధీయతే. ౨౯౦

నరాజ్ఞాతాని తత్త్వాని నారాణీతి ప్రచక్షుతే
 తాన్యేవ చాఽయనం యస్య స తు నారాయణః స్మృతః. ౨౧౧
 నారాయణః పరం బ్రహ్మ తత్త్వం నారాయణః పరః
 విష్ణోదిభిస్తథా కేచిద్వాసుదేవాదిభిః పరే. ౨౧౨
 సంజ్ఞాభేదైర్మహాత్మానస్సదైవారాధయన్తి తమ్
 సర్వత్ర పరిపూర్ణస్య సర్వథా సర్వవస్తుషు. ౨౧౩
 న జాతు లభ్యతే కించిద్యేనాఽవ్యాప్తం తు కిం చన
 తస్మాత్తస్మిన్ సమారోప్య సర్వం దేవేశ్వరేశ్వరే. ౨౧౪
 ఉపాసనం భవేద్యత్తు తద్భవేదుచితం బుద్ధైః
 అన్యత్ర తం సమారోప్య యది చోపాసనం భవేత్. ౨౧౫
 తద్భవేదన్యదేవార్చా తస్మాత్పరిమితం ఫలమ్
 యేఽప్యన్యదేవతాభక్తా యజన్తే శ్రద్ధయాఽన్వితాః. ౨౧౬
 యజంతే తేఽపి దేవేశం తమేనాఽవిధిపూర్వకమ్
 అన్యే తే బ్రహ్మరుద్రేంద్రాస్తదాద్యా దేవతాస్సమృతాః. ౨౧౭
 వైష్ణవా అవతారాశ్చ యే తు శాస్త్రాదితాః పురా
 పరమార్థే స భిద్యన్తే నాఽన్యత్వం స్యాత్పరస్పరమ్. ౨౧౮
 విష్ణ్వలయాదధైకస్మాదన్యవిష్ణ్వలయస్య తు
 తత్స్థానాం దైవతానాం వా నాన్యత్వం జాతు సంభవేత్. ౨౧౯
 అథ శాస్త్రవిధిర్భిన్నో యత్ర నాఽప్యవలభ్యతే
 తత్రాఽన్యత్వం విజానీయాన్న చేచ్ఛేచ్ఛాస్త్రసంకరమ్. ౨౨౦
 హరిం దేవం తు సంసేవ్య వాహనస్థం ద్విజోత్తమః
 యదన్యం సేవతే విభ్యాం తత్కాలే వాహనస్థితమ్. ౨౨౧

సోఽపి పాపమవాప్నోతి విష్ణుభ్యానేన శుద్ధ్యతి

దేవేశస్యోత్సవో యత్ర గ్రామే హ నగరేఽపి వా. ౨౬౨

పర్వతాఽత్రే మహానద్యాస్తీరే దుర్గాఽటవీషు వా
తత్ర గచ్ఛేన్నరో భక్త్యా సేవేతోత్సవమాదరాత్. ౨౬౩

సహ పుత్రేస్సహాఽమాత్యైస్సర్వైః పరిజనైర్వృతః
వైష్ణవం క్రతుదేశన్తు గత్వా సేవేత మానవః. ౨౬౪

యథాఽర్హముపయుంజీత స్వశక్తిం తత్క్రియాను చ
శ్రుత్వా దేవోత్సవారంభం పంగూభావేన యో నరః. ౨౬౫

తీషేత్స జన్మసాహస్రం పంగురేవ భవిష్యతి
తద్భవేద్విఫలం జన్మ భూభారస్తస్య జీవితమ్. ౨౬౬

దేవేశస్యోత్సవే సమ్యగ్వర్తమానే మహాఫలే
యోఽన్యత్ర వ్యాపృతస్తత్ర న గచ్ఛేద్దుర్ధనా నరః. ౨౬౭

న తస్య నిష్క్రూతిః ప్రోక్తా స పాపీ నరకం వ్రజేత్
అనాహూతోఽధ్వరం గచ్ఛేత్తథా గురుకులం వ్రజేత్. ౨౬౮

యోఽధ్వరం గన్తుకామోఽత్ర ప్రతిక్షేతార్హణాదికమ్
తస్య పూర్వాఽర్జితం పుణ్యం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి. ౨౬౯

దేవోత్సవం తు యో మర్త్యో యతమానం తు సేవితుమ్
వారయేద్ద్యన కేనాఽపి హేతునా స తు దుర్మతిః. ౨౭౦

అఫలస్సఫలో వాఽపి పతిత్యేవ న సంశయః
విష్ణుపంచదినే వాఽపి పుణ్యాహేష్వితరేష్వపి. ౨౭౧

ఉపోషితస్తు శ్రుత్యైవ దేవేశస్యోత్సవం హరాత్
తత్క్షణాద్యో న గచ్ఛేత్తు తస్య పాపం మహద్భవేత్. ౨౭౨

ఖట్వామాస్థాయ యశ్చేతే పర్తమానే తదుత్సవే
అసీనస్థిత ఏవాత్ర స యామీర్యాతనా ప్రజేత్. ౨౭౪

దేవేశాభిముఖం గత్వా స కుర్యాద్యో నమస్కీయామ్
స పాపిష్ఠతరో హాకే నిష్క్రూతిర్నాస్య విద్యతే. ౨౭౫

ఉత్క్రమిష్యన్తి యత్పాణాః ప్రాణదే సముపస్థితే
ప్రత్యుద్ధానాభివాదాభ్యాం పునస్తా ప్రతిపాదయేత్. ౨౭౬

సర్వేషాం ప్రాణభూతోఽసౌ భగవాన్ హరిరవ్యయః
ప్రాణివశ్చేతనాస్సర్వే ప్రాణ్యేకః ప్రాణదోఽవరః. ౨౭౭

అన్యథా చేన్మహాదోషః సంక్షుభ్యంతే చ మానవాః

ఏకహస్తప్రణామేన యత్పాపం న తదన్యతః. ౨౭౮

హస్తా ద్వా నిర్మితౌ ధాతౌ కిం తేన నుకృతం భవేత్
ప్రాంజలీకృత్య హస్తా తు యాచేత మధుసూదనమ్. ౨౭౯

య ఏకేనైవ హస్తేన ప్రణమేన్మన్దధీహారిమ్
తస్య హస్తా భవేదేకః పశ్చాజ్జన్మశతైరపి. ౨౮౦

ఇహ వై జాయతే పంగూ రోగీ చైవ స సంశయః
కిమిదం బహులైశ్చిత్రైః కరణైశ్చేహకల్పనమ్. ౨౮౧

యద్యేకైకం న చేత్తస్య కైంకర్యయోపయుజ్యతే
కిం స్వాధీనేన హస్తేన స్వాధీనం కర్మ సేవితుమ్. ౨౮౨

అశక్నువామాస్త్వితంత్ర్యహతాః పాపహతా హతాః
ఏకహస్తప్రణామస్తు పరిహార్యో విశేషతః. ౨౮౩

ప్రణతం చైకహస్తేన యస్తు ప్రత్యభివాదయేత్
తావత్తా నరకం యాత స్తయోర్యస్మాత్సమాగమః. ౨౮౪

దేవతాస్తాదృశం మూఢం శపన్తి చ విశంకితాః

పురస్తాదృస్తు దేవస్య కుర్యాదాత్మప్రదక్షిణమ్. ౨౮౪

ఆత్మనా స భవేత్పాపస్స ద్రుష్ట్యాదాత్మనే బుధః
పురస్తాద్దేవబింబే తు దివ్యమంగలవిగ్రహే. ౨౮౫

వర్తమానే త్వనాదృత్య న హ్యన్యస్య ప్రదక్షిణమ్
యత్ర మానసికోర్చా స్యాత్తచ్చ మానసికం భవేత్. ౨౮౬

అస్తర్యాపూయ ఏవాస్తే హృదయే నిష్కలో నారిః
స ఏవ సకలో భూత్వా బింబే యత్సన్నిధాపితః. ౨౮౭

తస్మాత్సకళపూజాయాం నైవ కుర్యాద్వ్యతిక్రమమ్

న కదాపి భవేత్ప్రాజ్ఞ ఉచ్చిష్టస్వేషు కర్మసు. ౨౮౮

విఙ్ముత్రం పథి కృత్వా తు శౌచం యావన్న చాచరేత్
ఉచ్చిష్టస్తావదేవ స్యాదనమాన్సర్వకర్మసు. ౨౮౯

నఖరోమాణి యశ్చైవ కేశాన్స్థీని తథైవ చ
క్షిపేత్తు దేవతాగారే స భవేద్భ్రహ్మహం నరః. ౨౯౦

మాక్షికిం యోనిమాశ్రిత్య జాయతే మ్రియతే పునః
సప్త జన్మాని తత్రైవ వ్రజేన్నరకమన్తతః. ౨౯౧

తాంబూలం చర్వితం యస్తు ప్రక్షిపేద్దేవమగ్నిరే
స యాతి నరకం ఘోరం యావదాభూతసంప్లవమ్. ౨౯౨

తతో ముక్తో మహాపాపీ శునకోఽపరజన్మని
సంస్థితస్త్రీణి జన్మాని వసత్సేవ స సంశయః. ౨౯౩

నిష్ఠీవనకరో యస్తు మగ్నిరే మధువిద్విషః

- కృమిభుజ్యే పతేద్ధోరే నరకే పావకృన్నరః. ౨౯౪
- శ్లేష్మాతకతరుహృత్వా జాయతే జన్మపంచకమ్
మూత్రయేన్మందిరే యస్తు కేశవస్య విమూఢధిః. ౨౯౫
- స మూత్రగర్తనరకే పతత్యేవ హ్యవాక్ష్పిరః
తస్మాన్మృతస్తు రక్తాదినిబకద్రుమమాస్థితః. ౨౯౬
- జనిష్యతి స సద్దేహస్సప్తజన్మసు సాకరీమ్
పురిషం వా౭త్ర కుర్వీత యో నరో భగవద్వృహే. ౨౯౭
- స యాతి నరకాః ఘోరాః పర్యాయేజ్జకవింశతిమ్
తతో ముక్తస్తు పాపాత్మా విష్టాయాం జాయతే కృమిః. ౨౯౮
- సమీపే మద్దిరస్యా౭పి సకృన్నూత్రం కరోతి యః
స తిష్ఠేద్రారవే ఘోరే వషాణామయుతం శతమ్. ౩౦౦
- తతో౭పి మనుజో ముక్తో గ్రామసూకరజాతితామ్
గ్రామే జన్మశతం ప్రాప్య విష్టాభాసూకరస్తథా. ౩౦౦
- యస్తు రేతోవిసగః చ కృత్వా కామాదకామతః
అన్నాతో దేవతాగారమియాత్సద్యస్స నశ్యతి. ౩౦౧
- యో యత్ర దేవతాగేహే దస్తథావనమాచరేత్
తథా నిర్లేఖయేజ్జహ్వం స పాపీ నశ్యతి ధ్రువమ్. ౩౦౨
- త్రైలేనా౭భ్యక్తసర్వాంగః కషాయోద్వర్తితస్తథా
యో నరః ప్రవిశేద్దేహం దేవస్య పరమాత్మనః. ౩౦౩
- స యాతి గృహగోధాత్వం నవజన్మాని పంచ చ
అనుగమ్య యథా ప్రేతం యాతి దేవాలయం తు యః. ౩౦౪
- ఆరాధితుమభేచ్ఛేద్వా స గచ్ఛేన్నరకాయుతమ్

బలిభుగ్యోనితాం యాతి జన్మాని సుబహూని వై. 30౫

భరణం తు తథా కృత్వా మృతకస్య విశేషతః
మందిరం న ప్రవేష్టవ్యం ప్రవిష్టు ప్రణశ్యతి. 30౬

చాగడాలీం యోనిమాశ్రిత్య జన్మకృన్నవ పంచ చ
భవిష్యతి తథా భూయః పృథక్ క్రూరోఽథ నిష్ఠురః. 30౭

భుక్త్వా శ్రాద్ధం పరగృహే యాయాద్విష్టుగృహస్తు యః
అర్చయేద్వా విశేషేణ చటకో జాయతే ఖిలః. 30౮

తత్ర జన్మశతం ప్రాప్య తతో గోధావపుగఃతః
ఛాయామాక్రమ్య యో మోహాద్యాతి విష్టుస్తు మందిరమ్. 3౦౯

ప్రదక్షిణమకుర్వన్వా య స్తిష్ఠేన్మతిపూర్వకమ్
సోఽప్యుచ్ఛిష్టో భవేన్మూఢస్తస్య పాపఫలం త్విదమ్. 3౧౦

తిష్ఠేత్స కాననే శూన్యే కంటకై బహుభివృతః
ఫలపుష్పాదిహీనశ్చ శ్మశానే ? శూన్యవృక్షతామ్. 3౧౧

యజ్ఞసూత్రమధఃకృత్య కర్ణే కృత్వా విశేషతః
అపసవ్యం చ ధృత్త్వైవ ధృత్వా చైవ నివీతవత్. 3౧౨

న గచ్ఛేద్దేవతాగారం న వా ముక్తశిఖో నరః
అకచ్ఛః పుచ్ఛకచ్ఛశ్చ నగ్నః కాశీనమాత్మధృక్. 3౧౩

రిక్తహస్తశ్శూన్యఫాలస్త్యక్తసంవ్యాస ఏవ చ
ఖాదన్నపి చ తాంబూలముపహారాది భక్షయన్. 3౧౪

దేవాలయం విశేన్నైవ తస్య పాపం మహద్భవేత్
దురాచారో హి పురుషో నేహాయుర్విస్తతే మహత్. 3౧౫

తస్యన్తి చాఽస్య భూతాని తథా పరిభవన్తి చ

తస్మాదాచారవాసేవ కుర్యాద్వై వైదికీః క్రియాః. 3౧౬

అపి పాపశరీరస్య ఆచారో హస్త్యలక్షణమ్
ఆచారలక్షణో ధర్మః సప్తశ్చారిత్రలక్షణాః. 3౧౭

సాధూనాం చ యథావృత్తమేతదాచారలక్షణమ్
అప్యదృష్టం శ్రవాదేవ పురుషం ధర్మచారిణమ్. 3౧౮

స్వాని కర్మాణి కుర్వాణం తం జనాః కుర్వతే ప్రియమ్
యే నాస్తికా నిష్క్రియాశ్చ గురుశాస్త్రాతిలంఘినః. 3౧౯

అధర్మజ్ఞా దురాచారాస్తే భవన్తి గతాయుషః
విశీలా ధర్మమర్యాదా నిత్యం సంకీర్ణమైధునాః. 3౨౦

అల్పాయుషో భవన్తిహ నరా నిరయగామినః
లోమమర్దీ తృణచ్ఛేదీ నఖఖాదీ చ యో నరః. 3౨౧

నిత్యోచ్ఛిష్టస్సంకుసుకో నేహాయుర్విస్తతే క్వచిత్
విష్టుసానసమీపస్థా విష్టుసేవార్థమాగతా. 3౨౨

శ్వపచా పతితాన్వాఽపి స్పృష్ట్యా న స్నానమాచరేత్
ఉత్సవే వాసుదేవస్య యః స్నాతి స్మర్యశంకయా. 3౨3

స్వర్గస్థాః పితరస్తస్య పతన్తి నరకేఽశుచౌ
పితౄత్వాదోదకం విష్ణోగురూణాం వా విశేషతః. 3౨౪

తత్ర నాఽచమనం కుర్యాత్తద్వతోమే ద్విజోత్తమః
అన్యదేవార్థసన్నిష్ఠైః పూజయేయుశ్చ యే హరిమ్. 3౨౫

సప్త జన్తాని పంచాఽపి మండూకత్వం వ్రజన్తి తే
జన్మద్వయన్తు వై మూఢాశ్శూద్రతాం యాన్తి తే నరాః. 3౨౬
కుసుమానాం నివేద్యానాం గన్ధమాఘ్రూతి యో నరః

స పూతిగన్ధసంయుక్తః కుష్ఠీ చైవ భవేద్ధృవమ్. 3౨౭

తదస్తే త్రిణి జన్మాని తాదృశాని భవన్త్యత

జాతకం మృతకం వాపి యస్యాఽశౌచం విధీయతే. 3౨౮

అనహాస్సర్వకర్మభ్యో స నేయాద్దేవతా గృహమ్
పుంప్రసూతౌ స్మృతం పూర్వైస్సాసిండియం సప్తపూరుషమ్. 3౨౯

కన్యకాజననే తద్వత్సాసిండియన్తు త్రిపూరుషమ్
వ్రతినాం సత్రిణాం తద్వద్యతీనాం బ్రహ్మచారిణామ్. 3౩౦

నాఽశౌచః కథ్యతే ప్రాజ్ఞైర్యథా శాతాతపోఽబ్రవీత్
వ్రతసంకల్పమాత్రేణ వ్రతిత్వం వ్రతినో భవేత్. 3౩౧

వృతమాత్రస్తకర్మిక్చ సత్రే సత్రీ ప్రకీర్తితః
కామాయదండమాత్రేణ యతిత్వంచ యతేర్మతమ్. 3౩౨

ఉపనీతో వసేన్మా వా తిథా గురుకులే క్రమాత్
బ్రహ్మధ్యేతి న చాఽధ్యేతి బ్రహ్మచారి కుమారకః. 3౩౩

రాజాజ్ఞాకారిణాం తద్వద్రాజ్ఞాం చ స్నాతకస్య చ
ఈదృశానామథాఽన్యేషామత్రాఽస్తర్భావ ఈరితః. 3౩౪

స కుర్యాచ్చ సమస్కారం నైవ ప్రత్యభివాదయేత్
నాఽర్పయేదుపహారాంశ్చ తీర్థాదీన్నాఽపి సేవతే. 3౩౫

ఆశౌచీ బ్రాహ్మణో యస్తు మోహదేవం ప్రపూజయేత్
సప్తజన్మను దారిద్ర్యమత్యంతం సమహపున్యాత్. 3౩౬

శ్వానయోనిశతం ప్రాప్య తతశ్చండాలతామియాత్
యో భుక్త్వా దేవతాగారే నిషీపోఽభిష్టమత్ర తు. 3౩౭

గచ్ఛేదన్యత్ర వాప్రాప్త్యాత్సపి మూఢో విపద్యతే

యస్తు దేవగృహద్వారే క్రసార్య చరణౌ క్వచిత్. 33౮

శేతే నిద్రాతి సమ్మోహాత్పు యాతి సరకాయుతమ్
పునశ్చ జన్మ సంప్రాప్య నీచయోనిష్వనేకశః. 3౩౯

యాతనాశ్చానుభూయైవ దౌర్బాగ్నిహృణ్యం వ్రజేత్తు సః
యస్తు దేవగృహే మూఢశ్శయీత మదమోహితః. 3౪౦

తత్రోచ్చిష్టనిధానేన భృశం నిశ్వాసమారుతైః
దుర్గస్థీ జాయతే మర్త్యే జాయతే జన్మపంచకమ్. 3౪౧

తతస్సుకరతాం ప్రాశ్య జన్మాని నవ పంచ చ
క్లిశ్యతే బహుభిః కష్టైర్న శయీత హరేర్గృహే. 3౪౨

ఉపధానాదిసహితం యస్తల్పమధితివృత్తి
దేవాలయే విశేషేణ ప్రాకారే వాపి మూఢధీః. 3౪౩

స భవేద్దుర్భగశ్చైవ సర్వయోనిషు జాయతే
సప్త పంచ చ జన్మాని తతో మానుషతాం వ్రజేత్. 3౪౪

శయీత దేవతాగృహే వ్యాధితో యస్తు దుర్మతిః
స భవేద్దుర్భగా దీనో ప్రేత్య చేహ చ జన్మని. 3౪౫

యః స్త్రియా సహితో మూఢశ్శయీత భగవద్గృహే
స భవేద్దురితష్టండస్సప్తజన్మాని పంచ చ. 3౪౬

యోగిభిర్యోగసిద్ధ్యర్థమభ్యస్యన్తే విశేషతః
అసనాని త్వసంఖ్యాని దేవాగారే న చాచరేత్. 3౪౭

మన్త్రయోగపరైస్తద్వల్లయయోగపరాయణైః

హతయోగిభిరేతాని క్రియస్తే రాజయోగిభిః. 380

స్వస్తికం సర్వతోభద్రం సిద్ధం సింహాసనం తథా
సవ్యం శూలం సుఖం చైవ గోముఖం గరుడం తథా. 381

మయూరం మత్స్యమత్స్యేన్ద్రం మంషాకం ముద్గరం మృగమ్
కుంజరం కుక్కుటం నాగం కావ్యం క్రౌంచం చ కూర్మకమ్, 382
ఖడ్గం చ కామదహనం వైయాఘ్రం వేణుకాసనమ్
యోన్యాసనం వాసకం చ ధీరం పద్మాసనం తథా. 383

వారాహం చైవ పర్యజ్ఞం పఠగాసనమేవ చ
త్రిపదం హస్తీకర్ణం చ హేమమర్ధాసనం తథా. 384

ఇత్యాదీనా మాసనా నామశీతిశ్చ తురుత్తరా
లన్యాని శాస్త్రసిద్ధాని యాని సన్తి విశేషతః. 385
తాన్యాస్థాయ తు దేవాఽగ్రే నో పతిష్ఠేత బుద్ధిమాన్

భుంజీయాద్దేవతాగారే యః పాపస్స తు దుర్మనాః. 386

కుక్షిరోగార్దితో భూత్వా జన్మాని దశ పంచ చ
తతస్సృగాలతాం ప్రాప్య పతేద్ధి సరకేఽశుచా. 387

యో వా మూఢమతిర్మోహాత్కారయే ద్ద్విజభోజనమ్
దేవాగారే విశేషేణ స భవేన్నిన్దితో జనః. 388

గర్భాగారే చాఽస్తరాలే తథా చైవార్థమండపే
మహామండపమధ్యే చ నాఽన్నమద్యాద్విశేషతః. 389

అన్నం పాత్రే వినిక్షిప్య పుటపత్రాదినిర్మితే
అపొశనం తు కృత్వైవ యదద్యాద్భోజనం తు తత్. 390

స దేవతాప్రసాదస్య గృహీతస్యాంజలా తథా

- న చైవాపోశనం కుర్యాత్కుర్యాచ్చేత్తదసమ్మతమ్. 3౫౯
- యస్తు పానీయపాత్రాణి పీతాశ్యత్ర తు విన్యసేత్
స గచ్ఛేన్నరకాన్ క్రూరాన్ యావన్త ఉదబిద్ధవః. 3౬౦
- పాత్రే తిష్ఠన్తి శరదస్తావతీర్నాత్ర సంశయః
నివేదితం తు దేవస్య దేవస్యాఽగ్రే విశేషతః. 3౬౧
- ప్రదద్యాత్తు క్రమేణైవ వర్ణాశ్రమవిధానతః
అశ్నన్తి భక్తాస్సర్వేఽపి గృహీత్వైవాఽంజలౌ పునః. 3౬౨
- బ్రహ్మణ్యదేవముద్దిశ్య పురుషం బ్రాహ్మణప్రియమ్
నారాయణమనాద్యస్తం విష్ణుం సర్వేశ్వరేశ్వరమ్. 3౬3
- బ్రాహ్మణా భోజయేద్యస్తు కర్మసాధ్యణ్యసిద్ధయే
తథా నిష్క్రమినిష్పత్త్యై శాస్త్రోక్తేన విధానతః. 3౬౪
- కారయేన్నోక్తదేశేషు కదాఽపి ద్విజభోజనమ్
యస్త్వన్నం దాపయేద్విప్రో ద్విజేభ్యో భక్తిసంయుతః. 3౬౫
- నివేదితం తు దేవస్య సంతుప్త్యై స్వస్య తస్య చ
తస్య తువ్యతి దేవేశ ఆదాతా తు విపద్యతే. 3౬౬
- దాతుస్తు సకలం పాపం మనోవాక్కాయకర్మభిః
బహుశస్సంచితం పూర్వమాదాతా సమవాపుయాత్. 3౬౭
- ప్రసాదోఽపి హి దేవస్య పరపాకరుచిం నరమ్
న జాతు పావయేన్నైవ పావయేత్పావయేన్న తు. 3౬౮
- యదృచ్ఛాలాభసంతుప్తం యథా భక్తవరం తథా
మహిమానం ప్రసాదస్య యోఽవజానాతి మూఢధీః. 3౬౯
- తేన భుక్తం భవేత్పాపం దాతురేవ స సంశయః

అయతం బ్రాహ్మణానాన్తు తర్పయిత్వా తు యత్ఫలమ్. 320

తత్ఫలం సశ్యతి క్షీప్రముచ్ఛిష్టస్య కణేన తు
అథాఽన్నవిక్రయేదోషః కథ్యతే విధివిత్తమైః. 321

అన్నవిక్రయిణః పాపా వ్రజన్తి యమయాతనాః
ప్రేత్య సృగాలతాం యాన్తి నన జన్మాని పంచ చ. 322

యస్తస్మిన్ భగవద్గేహే విక్రీణాతి విశేషతః
చండాలో జాయతే ప్రేత్య త్సుధితత్స చరేన్దుహుః. 323

విక్రీణతే తు యే విప్రా వాణిజ్యే దత్తచతుషః
యేఽప్యన్నముపహారాది చేతరద్దేవమన్దిరే. 324

తేఽపి యాన్తి మహాఘోరం నరకం భృశదారుణమ్
యత్ర నైవ భవిష్యన్తి పానీయామోదబిందవః. 325

కణమన్నస్య వా స స్యాత్తప్యస్తే తత్ర తే జనాః
యే గృహీత్వా తదన్నాది భుంజతే త్సుధితా జనాః. 326

ఉపకుర్వన్తి యే వా తానుచ్యస్తేఽభక్ష్యభోజనాః
అన్నం ప్రాణా మనుష్యాణాం సర్వమన్నే ప్రతిష్ఠితమ్. 327

అన్నం బ్రహ్మాత్మకం వింద్యాద్వింద్యాదన్నమయీం తనుమ్
అన్నం విక్రీణతే యే తు ప్రాణవిక్రయిణః స్మృతాః. 328

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన త్యజేత్తత్క్రియ విక్రయా
న కుర్యాద్దేవతా గేహేఽభ్యుదయం శ్రాద్ధభోజనమ్. 329

కుర్యాన్న చాపి శ్రాద్ధాదీన్విహాయాఽపి ద్విజాశనమ్
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన నాఽశ్చీయాద్ధరిమన్దిరే. 330

ముఖా సంభాషతే యస్తు ప్రవిశ్య హరిమందిరమ్

- స నిధిం పురతస్సిద్ధం త్యక్త్వా భిక్షుతి కాకిణీమ్. 3౮౧
- యస్తు సంభాషతే వ్యర్థం దేవాలయముపాశ్రితః
సిద్ధమన్నం పరిత్యజ్య భిక్షామటతి దుర్జనః, 3౮౨
- యన్ముహూర్తం తుణం వాఽపి పరమాత్మా న చిన్త్యతే
సా హానిస్తస్మమహచ్ఛిద్రం సా భ్రాన్తిసా తు విక్రియా. 3౮౩
- దన్యుభిర్ముషితేనేవ దగ్ధేనేవ దవాఽగ్నినా
వ్యాధిభిః పీడితేనేవ చాకృష్టేనేవ మృత్యునా. 3౮౪
- భీతేనోత్తమర్ణేన ధర్మితేనేవ రాజభిః
మగ్నేనేవ మహాసింధౌ హతేనేవ చ వాత్యయా. 3౮౫
- సంపిప్తేనేవ పాపాణైరాకర్షేద్యస్స ముచ్యతే
సన్త్యనేకే ప్రదేశాశ్చ సమయాశ్చ విశేషతః. 3౮౬
- లోకయాత్రావినిష్పత్త్యై దేహయాత్రోపయోగినః
తస్మాద్దేవగృహం గత్వా సరో నాఽస్యపరో భవేత్. 3౮౭
- యత్రప్రసంగే హరేర్నామ తస్మమహత్త్వం చ నాఽప్యతే
స సర్వోఽపి ముఖా ప్రోక్తో మిథ్యేత్యేకే వదన్తి తమ్. 3౮౮
- స హి దేవస్య పురతః క్వచిదప్యస్మృతం వదేత్
సత్యస్వరూపీ భగవాన్ సత్యం తస్మై న గూహయేత్. 3౮౯
- సత్యమేవ పరం బ్రహ్మ సత్యమేవ పరం తపః
సత్యమేవ పరో యజ్ఞస్సత్యమేవ పరం శ్రుతమ్. ౩౯౦
- సత్యం దేవేషు బాగర్థి సత్యం ధర్మతరోః ఫలమ్
తపో యజ్ఞశ్చ పుణ్యం చ దేవర్షిపిశ్యపూజనమ్. ౩౯౧
- ఆద్యో విధిశ్చ విద్యా చ సర్వం సత్యే ప్రతిష్ఠితమ్

- సత్యం యజ్ఞస్తథా వేదాస్సత్యా దేవీ సరస్వతీ. 3౯౨
- వ్రతచర్యా తథా సత్యమోంకారస్సత్యమేవ చ
సత్యేన వాయురావాతి సత్యేనాఽర్కః ప్రకాశతే. 3౯౩
- దహత్యగ్నిశ్చ సత్యేన యాయాత్సత్యేన సద్గతిమ్
పర్జన్యో ధరణీభాగే సత్యేనాఽపః ప్రవర్షతి. 3౯౪
- స్వాభ్యాసస్సర్వవేదానాం సర్వతీర్థావగాహనమ్
సత్యం తు పదతో లోకే తులితం స్యాన్న సంశయః. 3౯౫
- అశ్వమేధసహస్రం చ సత్యం చ తులయా కృతమ్
అశ్వమేధసహస్రాత్తు భారస్సత్యే విశిష్యతే. 3౯౬
- సత్యేన దేవాః ప్రీతాన్తి పితరో బ్రాహ్మణాస్తథా
సత్యమాహుః పరం ధర్మం సత్యమాహుః పరం పదమ్. 3౯౭
- సత్యమాహుః పరం బ్రహ్మ తస్మాత్సత్యం స లోభయేత్
యే సత్యనిరతాస్సత్యశపథాస్సత్యవిక్రమాః. 3౯౮
- మహత్కానో మునిశ్రేష్ఠాస్తే పరాం సిద్ధిమాఘ్నవక్
దైవతైస్సహ మోదస్తే స్వగ్రే సత్యపరాయణాః. 3౯౯
- అప్పరోగణసంక్షీర్ణైర్జ్ఞానైస్సంచరన్తి చ
వక్తవ్యం చ సదా సత్యం స సత్యాద్విద్యతే పరమ్. ౪౦౦
- అగాధే విమలే శుద్ధే సత్యతీర్థే శుచిహృదే
స్నాతవ్యం మనసా యుక్తైస్తత్సాన్నినం పరమం స్మృతమ్. ౪౦౧
- దేవార్థే వా పరార్థే వా పుత్రార్థే వాఽఽత్మనే తథా
యేఽన్మతం నాభిభాషస్తే తే స్వర్గం యాన్తి మానవాః. ౪౦౨
- యస్సత్యవాదీ పురుషో నాఽన్మతం పరిభాషతే

ప్ర. కీర్తనా ౭ థి కా రి:

సంప్రాప్య విరజా లోకానుమిత్యా శాశ్వతీస్సమా:

భగవద్భక్తియుక్తానాం జాయతే శ్రీమతాం కులే
సాక్షిణస్సన్తి సర్వే తే దేవతా భాస్కరాదయ:

పరీక్షస్తే చ సర్వాసు దశాసు పురుషం సదా
న వాచ్యమనృతం తస్మాత్ప్రజ్ఞైః కంఠగతైరపి.

యేనృతం బ్రువతే మూఢాశృపథాని చ కుర్వతే
దేవానాం గారే విశేషేణ తే ప్రణశ్యన్తి సాన్వయమ్.

పునర్జన్మశతం యాన్తి కీటయోఽవ్వనేకశః
గీతవాదిత్రన్మత్తాదీన్ పుణ్యాఖ్యానకథాశ్చ యే.

లోపయన్త్యథ పాగుప్యైర్మన్దిరే మధువిద్విషః
తే యాన్తి నరకం పాపా జాయన్తే నీచయోనిషు.

తథా తేనపి దురాత్మానో గార్దభీం యోనిమాఘ్నయః
తథాన్తే క్రూరా నవ జన్మాని పంచ చ.

అనిబద్ధప్రలాపాన్ యే కుర్వతే దేవమన్దిరే
తేనపి తిత్తిరితాం భూత్వా జాయన్తే జన్మపంచకమ్.

దేవభాషాం పరిత్యజ్య దేశభాషాసు యో నరః
స్తువీత దేవతాగేహి దేవస్యాన్త్రే విశేషతః.

తస్య దోషోమహానాశు నైవ పూజాఫలం భవేత్
అసారాణి తు శాస్త్రాణి భూయాంసి పృథివీతలే.

యత్ర దేవస్య మాహాత్మ్యకథనం న ప్రపంచ్యతే
తేషు శాస్త్రేషు యే జాతాశ్శాస్త్రార్థాశ్చ విశేషతః.

వాదాశ్చ ప్రతివాదాశ్చ సంస్కారాస్సర్వ ఏవ హి

- చిత్రశిల్పా న సందేహో నరస్తేన న ముచ్యతే. ర౧౪
- సా విద్యా యా హరిం స్తాతి సా క్రియా యత్తదర్చనమ్
యా న్యా యదన్యదఖిలం దుష్టోదర్కా హి జీవితా. ర౧౫
- న హి దేవగృహం గత్వా శాస్త్రార్థేర్నిరసైర్నరః
ముహూర్తం క్షపయేత్కాలం తద్దేవస్య విమాననా. ర౧౬
- విశాలం వాఙ్మయం సర్వం సృష్ట్యా స్రష్టా హరిః ప్రభుః
తదస్తస్సంప్రవిశ్యైవ వాచ్యవాచకభేదతః. ర౧౭
- విజ్ఞానాయ మనుష్యాణాం విజ్ఞానఘనవిగ్రహః
సదోపకురుతే యస్మాత్సర్వే భక్తవరాః సదా. ర౧౮
- సర్వా వాచో విముచ్యాన్యాశ్చిస్తయానాశ్చ సాదరమ్
తస్మహత్త్వకథాగన్ధరిద్రం వాచనం తథా. ర౧౯
- పాఠనం లేఖనాద్యం చ వైవ కుర్వాద్యమహే హరేః
స భవేదక్షరద్రోహీ యస్తు కుర్వాద్యవ్యతిక్రమమ్. - ర౨౦
- ద్రుష్టేత్స వాఙ్మయాయాఽపి తస్మాద్య క్తతరో భవేత్
యస్తు దేవగృహం గత్వా రోదితి ప్రణయాద్యథా. ర౨౧
- దుఃఖతః స్తాతి వా దేవం తత్స్యాన్మానసికం మలమ్
నిర్వాణపరమం స్థానం హ్లానేన మనసా తు యః. ర౨౨
- నేవతే స న జానాతి తద్విష్ణోః పరమం పదమ్
నారీ వా పురుషో వాఽపి గత్వా దేవగృహం క్వచిత్. ర౨౩
- న రోదేత్పాతయేన్నాఽశ్రు నైవాఽన్యం రోదయేదపి
యావత్త్యక్తూణి దుదతాం పతేయ్యుర్దేవమృదిరే. ర౨౪
- తావత్త్యజ్జనహస్రాణి తే వసన్తి యమాలయే

అనుభూయ పునస్తత్ర యాతనాస్తీవచోదనాః. ౪౨౫

ప్రాప్య తిత్తిరితాం కాలం వసిష్యన్తి చిరం భువి
వైవా౭త్ర హింసాం కుర్వీత ప్రాణినాం దుఃఖదాం క్వచిత్.

అహింసా వై దికం కర్మ ధ్యానమిన్ద్రియనిగ్రహః
తపో౭థ గురుశుశ్రూషా ధర్మద్వారాష్టడీరితాః. ౪౨౭

అహింసాపాశ్రయం ధర్మం దాంతో విద్వాన్ సమాచరేత్
త్రిదండం సర్వభూతేషు నిధాయ పురుషశ్శుచిః. ౪౨౮

కామక్రోధా చ సంయమ్య తతః సిద్ధిమవా౭పుతే
అహింసకాని భూతాని దండేన వినిహన్తి యః. ౪౨౯

ఆత్మనస్సుఖమన్విచ్ఛక్ స ప్రేత్య న సుఖీ భవేత్
ఆత్తోపమస్తు భూతేషు యో వై భవతి పూరుషః. ౪౩౦

త్యక్తదండో జితక్రోధస్స ప్రేత్య సుఖమేధతే
సర్వభూతాత్మభూతస్య సర్వభూతాని పశ్యతః. ౪౩౧

ముహ్యన్తి మార్గే దేహిశ్చ హ్యపదస్య పదైషిణః
న తత్పరస్య సందధ్యాత్ప్రీతికూలం యదాత్మనః. ౪౩౨

ఏష సాంగ్రాహికో ధర్మః కామాదన్యః ప్రపర్తతే
ప్రఖ్యాపనే చ దానే చ సుఖదుఃఖే ప్రియా౭ప్రియే. ౪౩౩

ఆత్మోపమ్యేన పురుషః ప్రమాణమధిగచ్ఛతి
ఋషయో బ్రాహ్మణా జేవాః ప్రశంసన్తి విశేషతః. ౪౩౪

అహింసాలక్షణం ధర్మం వేదప్రామాణ్యదర్శనాత్
కర్మణా న సరః కుర్వన్ హింసాం జాతు విచక్షణః. ౪౩౫

వాచా చ మనసా చైవ తతో దుఃఖాత్ప్రముచ్యతే

- చతుర్విధేయం నిర్దిష్టా హ్యహింసా బ్రహ్మవాదిభిః. ౪౩౬
- ఏకైకతోఽపి విభ్రష్టా న భవేన్నాఽత్ర సంశయః
యథా సర్వశ్చతుష్పాద్వై త్రిభిః సాదైర్ష తివృతి. ౪౩౭
- తథైవేయం విశేషేణ కారణైః ప్రోచ్యతే త్రిభిః
యథా నాగపదేఽన్య్యాని పదాని పదగామినామ్. ౪౩౮
- సర్వాణ్యేవాఽపిధీయంతే పదజాతాని కాంజరే
ఏవం లోకేష్వహింసా తు నిర్దిష్టా ధర్మతః పురా. ౪౩౯
- న హ్యతస్సదృశం కించిదిహలోకే పరత్ర చ
యత్సర్వేష్విహ భూతేషు దయాఽహింసాత్మికా తు యా. ౪౪౦
- న భయం విద్యతే జాతు సరస్యేహ దయావతః
దయావతామిమే లోకాః పరత్రాపి తపస్వినామ్. ౪౪౧
- అభయం సర్వభూతేభ్యో యో దదాతి దయాపరః
అభయం సర్వభూతాని దదతీతి జగత్ప్రతి. ౪౪౨
- క్షతం చ పతితం చైవ స్థలితం క్లిన్నమాహతమ్
సర్వభూతాని రక్షంతి సమేషు విషమేషు చ. ౪౪౩
- నైనం వ్యాలమ్ముగా ఘ్నుంతి న పిశాచా న రాక్షసాః
ముచ్యతే భయకాలేషు మోక్షయేద్యో భయే పరాత్. ౪౪౪
- ప్రాణదానాత్పరం దానం న భూతం న భవిష్యతి
న హ్యత్యనః ప్రియకరం కిం చిదస్తీహ నిశ్చితమ్. ౪౪౫
- అనిష్టం సర్వభూతానాం మరణం నామ కథ్యతే
మృత్యుకాలే హి భూతానాం సద్యో జాయేత వేపథుః. ౪౪౬
- వ్యాధిజన్మజరాదుఃఖైర్నిత్యం సంసారసాగరే

- జన్తవః పరివర్తంతే మరణాదుద్విజన్తి చ. రర౭
- గర్భవాసేషు పచ్యంతే తూరాష్టుకటుకై రసైః
మూత్రస్వేదపురీషాణాం పరుషైర్భృశదారుణైః. రర౮
- జాతాశ్చైవ్యవశాస్త్రత ఛిద్యమానాః పునః పునః
హన్యమానాశ్చ దృశ్యంతే వివశా ఘాతుకా నరాః. రర౯
- కుంభీపాకే చ పచ్యంతే తాం తాం యోనిముపాగతాః
ఆక్రమ్య మార్మమాణాశ్చ త్రాస్యన్త్యన్త్యే పునః పునః. ర౧౦
- నాఽత్మనోఽస్తి ప్రియతమః పృథివీమనుసృత్య హ
తస్మాత్పాణేషు సర్వేషు దయావానాత్మవా భవేత్. ర౧౧
- యేన యేన శరీరణ యద్యత్కర్మ కరోతి యః
తేన తేన శరీరణ తత్త్వలముపాశ్నుతే. ర౧౨
- అహింసా పరమో ధర్మస్తథాఽహింసా పరో దమః
అహింసా పరమం దానమహింసా పరమం తపః. ర౧౩
- అహింసా పరమో యజ్ఞస్తథాఽహింసా పరం ఫలమ్
అహింసా పరమం మిత్రమహింసా పరమం సుఖమ్. ర౧౪
- సర్వయజ్ఞేషు వా దానం సర్వతీర్థేషు వా పుత్రమ్
సర్వదానఫలం వాపి నైతత్తుల్యమహింసయా. ర౧౫
- అహింసాస్య తపోఽక్షయ్యమహింసా జయతే సదా
అహింసాస్సర్వభూతానాం యథా మాతా యథా పితా. ర౧౬
- తస్మాద్దహింసాస్సతతముపవాస వ్రతం చరేత్
ఫలమంశీరసాప్రోక్తముపవాసస్య వివరాత్. ర౧౭
- త్రిరాత్రం వందేరాత్రం వా సత్తరాత్రమథాఽపి వా

ధాన్యాన్యసి న హింసేత యస్స భూయాదహింసకః.

రగి౮

నాఽశ్నాతి యావతో జీవంతావత్పణ్యేన యుజ్యతే

అహంస్య వియోగేన శరీరం పరితప్యతే.

రగి౯

తప్యమానే శరీరే తు శరీరే చేద్భియాణి తు

తిష్ఠన్తి స్వవశే తస్య సృపాణామివ కింకరాః.

రఽ౦

నిరుణధ్ధీద్భియాణ్యేన స సుఖం స విచక్షణః

ఇద్భియాణాం నిరోధేన దానేన చ దమేన చ.

రఽ౧

నరస్సర్వమవాప్నోతి మనసా యద్యదిచ్ఛతి

ఏవం మూలమహింసాయా ఉపవాసః ప్రక్షీరితః.

రఽ౨

కామాన్యాన్యాన్నురో భక్త్యా మనసేచ్ఛతి మాధవాత్

ప్రతోపవాసనాత్ప్రితస్తాఽప్రయచ్ఛత్యసా హరిః.

రఽ౩

*

*

*

*

మాసే మాసే తథైకస్మిన్నేకస్మిన్నియతం చరేత్.

రఽ౪

ఉపవాసప్రథమిదం తస్యాఽనంతం ఫలం భవేత్

ఏకాదశ్యాం నిరాహారస్సంపూజ్య హరిమవ్యయమ్.

రఽ౫

తత్పాదసలిలం తద్వత్తుళసీం చ తదర్పితామ్

పీత్వా చ భక్షయిత్వా చ ఉపవాసప్రథం చరేత్.

రఽ౬

ఉపవాసదినే యస్తు తీర్థం శ్రీతుళసీయతమ్

స ప్రాశ్నీయాద్విమూఢాత్మా రారవం నరకం ప్రజేత్.

రఽ౭

స హి దేవగృహం గత్వా వివదేత నరః క్వచిత్

స తత్ స్థానం వివాదస్య తస్మాత్తం దూరతస్యజేత్.

రఽ౮

మనోఽనవస్థితం యస్య స నాఽలం పూజితం హరిమ్

యన్యైవ నిర్మలం చిత్తం సోహృదస్సర్వేషు కర్మసు. ర౬౯

రాగాద్యపేతం హృదయం వాగదుష్టాన్యతాదినా
హింసాదిరహితః కాయః కేశవారాధనే త్రయమ్. ర౭౦

రాగాదిదూషితే చిత్తం నాన్మదం కురుతే హరిః
న బహ్నతి పదం హంసః కదాచిత్కర్షమాంభసి. ర౭౧

న యోగ్యా మాధవం స్తోత్రం వాగ్దుష్టా చాన్యతాదినా
తమసో నాశనాయాన్యం మేఘచ్ఛన్నో న చంద్రమాః. ర౭౨

హింసాదిదూషితః కాయః ప్రభవేన్నార్చనేహరేః
జనచిత్తప్రసాదాయ యథా కేశస్తమోవృతః. ర౭౩

మనోదోషవిహీనానాం న దోషస్సన్యత్కథం చ న
అన్యథాన్యలింగ్యతే కాంతా స్నేహేన దుహితాన్యథా. ర౭౪

యతేశ్చ కాముకానాం చ యోషిద్రూపేన్యథా మతిః
అశిక్షయైవ మనసః ప్రాయో లోకేశ్చ వంచ్యతే. ర౭౫

లాతేత్యుద్విజతే లోకో వక్త్రానవ ఇతి స్పృహః
విశుద్ధైః కరణైస్తస్మాద్వజేద్దేవగృహం నరః. ర౭౬

వివాదః క్రోధజో యస్మాత్తస్మాత్తం పరివర్జయేత్
క్రుద్ధః పాపం న కుర్యాత్కః క్రుద్ధో హన్యాద్దురూపి. ర౭౭

క్రుద్ధః పరుషయా వాచా నరస్సాధూనధిక్షిపేత్
సాధుసజ్జనసంతాపః సాధూనాం చ విమాననా. ర౭౮

దమాత్వాసత్తమం తస్య కులం నాన్యత్ర విచారణా
వాచ్యావాచ్యం ప్రకుపితో న విజానాతి కర్హి చిత్. ర౭౯

నాకార్యమస్తి క్రుద్ధస్య నాన్యత్రాచ్యం విద్యతే క్వచిత్

యస్సముత్పత్తితం క్రోధం క్షమయా తు నిరస్యతి. ర౮౦

యథోరగస్త్యచం జీర్ణాం స వై పురుష ఉచ్యతే
తే మాన్యాః పురుషశ్రేష్ఠాః క్షమయా క్రోధముద్ధితమ్. ర౮౧

నిర్వాపయన్తి యే నిత్యం దీప్తమగ్నిమివాఽంభసా
పరాపవాదం స బ్రూయాన్నాఽప్రియం చ కదా చన. ర౮౨

స మన్యుః కల్పిదుత్పాద్యో మహతాం దేవసన్నిధౌ

స్వయం దత్తాఽరథానస్తు దేవకార్యే విశేషతః. ర౮౩

మన్యేత భగవత్సంగే స్వాత్మానం చాఽవ్యకించనమ్
స ఏవ భగవాన్ దేవస్సర్వజ్ఞః సర్వశక్తియుక్. ర౮౪

సర్వేశస్సర్వభిత్సర్వో నిగ్రహాఽనుగ్రహే రతః
తస్మాన్నాస్యస్య జాత్వస్తి శక్తిః క్రోధప్రసాదయోః. ర౮౫

ఇతి సంచిన్త్య భూయోఽపి సర్వేష్వపి చ జన్తుషు
భగవత్సన్నిధౌ స్థిత్యా ఆనృశంస్యం ప్రయోజయేత్. ర౮౬

యద్యద్భావి భవదూభతం వింద్యాత్తత్తస్య చేష్టితమ్
యద్యహంకారమాశ్రిత్య స్వాతంత్ర్యమదమోహితః. ర౮౭

నిగ్రహేఽనుగ్రహే వాపి శక్తిం స్వస్యాఽవబోధయేత్
స యాతి నరకం ఘోరం న దైవం తస్య మృష్యతి. ర౮౮

తథా స్త్రీణాం విశేషేణ త్యాజ్యాన్యాదతిసంగతిః
దేవతామందిరం ప్రాప్య కాలేష్వస్యేషు వా తథా. ర౮౯

ఆయుర్యశస్త్రపోహానిః పుంసాం స్త్రీష్వతిసంగినామ్
పురుషేష్వతిసక్తానాం తుల్యా సా యోషితామపి. ర౯౦

కులీనా రూపవత్యశ్చ నాథవత్యశ్చ యోషితః
మర్యాదాను స తిష్ఠన్తి స దోషః స్త్రీషు గహితః. ౪౯౦

స స్త్రీభ్యః పరమన్యదైవ పాపీయస్తరమస్తి వై
స్త్రీయో హి మూలం దోషాణాం సర్వేషాం నాఽత్ర సంశయః.

సమాజ్ఞాతాన్మద్ధిమతః ప్రతిరూపాన్ వశేస్థితాన్
పతీనస్తరమాసాద్య నాఽలం నార్యః పరీక్షితుమ్. ౪౯౩

అసద్ధర్మస్త్వయం స్త్రీణాం ప్రాయేణ హి భవేద్భువి
పాపీయసో నరాన్ యదైవ త్యక్తలజ్ఞా భజన్తి తాః.
స్త్రీయం హి యః ప్రార్థయతే సన్నికర్షం చ గచ్ఛతి
ఈషచ్ఛ కురుతే సేవాం తమేవేచ్ఛన్తి యోషితః. ౪౯౫

అనర్థిత్యాన్మనుష్యాణాం భయాత్పరిజనస్య చ
మర్యాదాయామమర్యాదాః స్త్రీయస్తిష్ఠన్తి భర్తృషు. ౪౯౬

నాఽసాం కశ్చిదగమ్యాఽస్తి నాఽసాం వయసి సంస్థితిః
రూపవస్త్రం విరూపం వా పుమానిత్యేవ భుంజతే. ౪౯౭

స భయాన్నాఽప్యనుక్రోశ్నాన్నాఽర్థహేతోః కథం చ న
స జ్ఞాతికులసంబంధా త్ప్రియస్తిష్ఠన్తి భర్తృషు. ౪౯౮

యావనే వర్తమానానాం మృష్టాఽభరణవాససామ్
నారీణాం స్వైరవృత్తీనాం స్పృహయన్తి కులస్త్రీయః. ౪౯౯

యాశ్చ శశ్వద్భవమతా రక్ష్యన్తే దయితాఃస్త్రీయః
అపి తాః సంప్రసజ్జన్తే కుజ్జాఽన్ధజడవామనైః. ౫౦౦

పంగువ్యన్యేషు కుష్మేషు యే చాఽన్యే కుత్సితాః సరాః
స్త్రీణామగమ్యా లోకేఽస్మిన్నాఽస్తి కశ్చిదిహోద్యతే. ౫౦౧

- యది పుంసాం గతిస్తత్ర కథం చిన్నోపపద్యతే
అవ్యయోన్యం ప్రవర్తంతే న హి తిష్ఠన్తి భర్తృషు. ౧౦౨
- దుష్టాచారాః పాపరతా అసత్సా మాయయా వృతాః
అదృష్టబుద్ధిబహులాః ప్రాయేణేత్యవధార్యతే. ౧౦౩
- అలాభాత్పురుషాణాం హి భయాత్పరిజనస్య చ
వధబద్ధభయాచ్ఛాపి స్వయం గుప్తా భవన్తి తాః. ౧౦౪
- చలస్వభావా దుస్సేవ్యా దుగ్రాహ్య భావతస్తథా
ప్రాజ్ఞస్య పురుషస్యేవ యథా భావా స్తథా స్త్రియః. ౧౦౫
- నాఽగ్నిస్తృప్యతి కాష్ఠానాం నాఽపగానాం మహోదధిః
నాఽస్తకస్సర్వభూతానాం న పుంసాం వామలోచనాః. ౧౦౬
- రహస్యమిదమన్యచ్చ విజ్ఞేయం సర్వయోషితామ్
దృష్ట్యైవ పురుషం హ్యన్యం యోనిః ప్రక్షిద్యతే స్త్రియాః. ౧౦౭
- కామానామపి దాతారం కర్తారం మానసాస్త్యయోః
రక్షితారం న మృష్యన్తి స్వభర్తారమనత్ స్త్రియః. ౧౦౮
- న కామభోగా విపులా నాలంకారార్థ సంచయా
తథైవ బహుమన్యన్తే యథా రత్యామనుగ్రహమ్. ౧౦౯
- అస్తకః శమనో మృత్యుః పాతాలం బడబాముఖమ్
క్షురధాతా విష స్సపాక వహ్నిరిత్యేకతః స్త్రియః. ౧౧౦
- ఏతా హి స్వీయమాయాభిర్వంచయన్తిహ మానవాన్
న చాఽసాం ముచ్యతే కశ్చిత్పురుషో హస్తమాగతః. ౧౧౧
- గావో నవతృణానీవ గృహ్లాన్వేతా నవం నవమ్
శంబరస్య చ యా మాయా యా మాయా నముచేరపి. ౧౧౨

బలేః కుంభీనసేత్తైచ్చ తాస్సర్వా యోషితో విదుః

హసంతం ప్రహసంత్యేతా రుదంతం ప్రరుదన్తి చ.

౧౦౩

అప్రియం ప్రియవాక్యైశ్చ గృహ్లాతే కాలయోగతః

యది జిహ్వో సహస్రం స్యాజ్జీవేచ్చ శరదాం శతమ్.

౧౦౪

అనన్యకర్తా స్త్రీదోషాననుక్త్వా నిధనం వ్రజేత్

ఉశనా వేద యచ్ఛాస్త్రం యచ్చ వేద బృహస్పతిః.

౧౦౫

స్త్రీబుద్ధ్యా న విశిష్యేత సురత్యో న భవన్తి తాః

అన్యతం సత్యమిత్యాహుస్సన్యం చాపి తథాన్యతమ్.

౧౦౬

ఇతి యాస్తాః కథం రత్యోః పురుషైర్దుర్భరాః స్త్రీయః

సంపూజ్యమానాః పురుషైర్వికుర్వన్తి మనో నృషు.

౧౦౭

అపాస్తాశ్చ తథా సద్యో వికుర్వన్తి మనః స్త్రీయః

న చ స్త్రీణాం క్రియాః కాశ్చిదితి ధర్మో వ్యవస్థితః.

౧౦౮

నిర్ద్వియా హ్యశాస్త్రాశ్చ స్త్రీయోన్యతమితి శుక్రిః

శయ్యాననమలంకారమన్న పానమనార్యతామ్.

౧౦౯

దుర్వాగ్భవం రతిం చైవ దదౌ స్త్రీభ్యః ప్రజాపతిః

న తాసాం రక్షణం శక్యం కర్తుం పుంసాం కథం చన.

౧౧౦

అపి విశ్వకృతా చైవ కుతస్తు పురుషైరిహ

వాచా చ వధబన్ధైర్వా క్లేశైర్వా వివిధైస్తథా.

౧౧౧

న శక్యా రక్షితుం నార్యస్తా హి నిత్యమసంయతాః

అవిద్వాంసమలం లోకే విద్వాంసమపి వా పునః.

౧౧౨

ప్రమదాహ్వాత్పథం నేతుం కామక్రోధవశాన్ముగమ్

నాతః పరం హి నారీణాం విద్యతే చ కదా చన.

౧౧౩

యథా పుగవ సంసర్గః పరమేతత్ఫలం విదుః

ఆత్మచ్ఛదేన వర్తంతే నార్యో మన్మథచోదితాః.

౧౨౪

న చ దహ్యంతి గచ్ఛన్త్యః సుతప్తైరపి పాంసుభిః

నాఽనిలోఽగ్నిర్న వరుణో న చాఽన్యే త్రిదశాన్తథా.

౧౨౫

ప్రియాః స్త్రీణాం యథా కామో రతిశీలా హి యోషితః

సహస్రే కిల నారీణాం ప్రాప్యేతైకా కదా చన.

౧౨౬

యథా శతసహస్రేషు యది కాచిత్పత్నివ్రతా

సైతా జానంతి పితరం న కులం న చ మాతరమ్.

౧౨౭

న భ్రాతృన్న చ భర్తారం న చ పుత్రాన్ న దేవరాన్

లీలాయన్త్యః కులం ఘ్నంతి కూలానీవ సరిద్వరాః.

౧౨౮

* * * *

స్త్రీష్వాయాససమేతస్య యే పుంసశ్చక్రబిన్దవః

న తే సుఖాయ మన్తవ్యాః స్వేదజా ఇవ బిన్దవః.

౧౨౯

కృమిభిస్తుద్యమానస్య కుష్ఠినః పామసస్య వా

కంఠాయనాఽగ్నితాపభ్యాం యత్సుఖం స్త్రీషు తద్విదుః.

౧౩౦

యాదృశం విద్యతే సౌఖ్యం కంఠాపూయవినిర్గమే

తాదృశం స్త్రీషు విజ్ఞేయం నాఽధికం తాను విద్యతే.

౧౩౧

గ్రంథేస్తు వేదనా యద్వత్ స్ఫుటితస్య నివర్తనే

తద్వత్ స్త్రీష్వపి విజ్ఞేయం న సౌఖ్యం పరమార్థతః.

౧౩౨

వర్చోమూత్రవిసర్గాత్తు సుఖం భవతి యాదృశమ్

తాదృశం స్త్రీషు విజ్ఞేయం నాఽధికం తాను విద్యతే.

౧౩౩

న చాఽణుమాత్రమప్యేవం సుఖమన్తి వీచారతః

తథా దేవోత్సవాదీనాం సేవా తాసాం నిషిధ్యతే. ౫౩౪

స హి స్వతస్త్రితో యోషిజ్జాతు గచ్ఛేత్ స్థలాస్తరమ్
స హి నిర్మిమతే వృద్ధా లీలయా దేవమందిరాన్. ౫౩౫

కాముకానాం విలాసార్థం తస్మాద్యుక్తతరో భవేత్
అనుగచ్ఛేత్పితా భ్రాతా భర్తా పుత్రో ౭థ వా యది. ౫౩౬

తదా దేవగృహం యాయాన్నాన్యథా జాతు కామినీ
ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసస్సంగస్తేషూపజాయతే
సంగత్సంజాయతే కామః కామాతోక్రోధో ౭భిజాయతే
క్రోధాద్భవతి సమ్మోహస్సమ్మోహోత్స్మృతివిభ్రమః. ౫౩౭

స్మృతిభ్రంశాద్బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ప్రణశ్యతి
బలవాన్రింద్రియగ్రామో విద్వాంసమపి కర్షతి. ౫౩౮

తస్మాత్ స్త్రీయా భవేద్విద్వాన్నాతిసక్తః కథం చన.
తస్మాత్ స్త్రీషు స కర్తవ్యః ప్రసంగో దేవతాగృహే. ౫౪౦

తథైవ పరదారేభ్యో మనః ప్రహిణయాన్న చ
పరదారా స గత్తవ్యా నరైర్బుద్ధిమభీపుభిః. ౫౪౧

స హిదృశమనాయుష్యం లోకే కిం చన విద్యతే
యాదృశం పురుషస్యేహ పరదారనిషేవనమ్. ౫౪౨

తాదృశం విద్యతే కించి దనాయుష్యం నృణామిహ
యావంతో రోమకూపాః స్యుః స్త్రీణాం గాత్రేషు నిర్మితాః. ౫౪౩

తావద్వర్షసహస్రాణి సరకం వర్షపాసతే
అతినంగం త్యజేత్తస్మాద్యోషితాం దేవమన్తిరే. ౫౪౪

యైరసభ్యః పదైరర్థః పదేనైకేన వా తథా

గమ్యతే కథనం తాదృగ్శీలం పరివర్జయేత్. గీరగీ

అశీలకథనాచ్చైవ భవేదుద్వేజనం నృణామ్
భక్తానాం భగవద్దేహే భవేచ్ఛిత్తమథావిలమ్. గీర౬

నివరేత మనస్తత్ర నిషిప్తం పరమాత్మని
తస్మాదశీలమాభాష్య సరః పాపరో భవేత్. గీర౭

స తు చండాలతాం ప్రాప్య జాయతే జన్మనాం శతమ్

అర్తో న ప్రవిశేద్దేహం దేవస్య పరమాత్మనః. గీర౮

వాయుభూతే శరీరేఽస్మిన్ వాయుసంచారకర్మణి
మలవాయువిసర్గస్తు దేవగేహే విశేషతః. గీర౯

పాతయేత్పురుషం సత్యమపి వేదాంతపారగమ్
తస్మాదపానగన్ధస్య విసర్గం నైవ చాచరేత్. గీగీ౦

అథ వాయునిరోధే తు వ్యాధికోపో భవిష్యతి
తస్మాద్వాయువిసర్గం తు కార్యాదేవాఽవిచారయన్. గీగీ౧

ఇతి దేవగృహం గన్తుం వ్యాధిభో నైవ చాహతి
తథా కుష్ఠీ విశేషేణ పాపరోగార్ధితాస్సమే. గీగీ౨

ఉద్విషీతుం చ దేవేశం మన్దిరే మధుసూదనమ్
అర్చితుం సేవితుం చాపి దాతుం ద్రవ్యచయం తథా. గీగీ౩

నాహన్తి యస్మాత్తత్సక్తం పాపం సాంక్రమికం భవేత్
యద్యన్యథా భవేత్సద్యస్స పాపీ సంప్రజాయతే. గీగీ౪

జన్మాని నవ పంచాఽపి జాయతే మలభుక్ కృమిః

యదా విశేద్గృహం విష్ణోస్సేవార్థం మధువిద్విషః. గీగీ౫

కృత్వోపవీతవత్సమ్యగుత్తరీయం మనోహరమ్

సేవేత దేవదేవశముపవీతః సదా శుచిః.

గీగీ౬

కంచుకేనా౭వృతాంగస్తు న గచ్ఛేద్ధరిమందిరమ్

నైవా౭భివాదనం కుర్యాన్నాభివాద్య స్స ఉచ్చతే.

గీగీ౭

ఉష్ణీషీ న చ సేవేత నైవ పాణౌ ధృతా౭యుధః

వస్త్రేణాచ్ఛాద్య దేహాస్తు కష్టులేనేతరేణ. వా

గీగీ౮

యో గచ్ఛేద్వైష్ణవం ధామ యో వా౭పి ప్రణమేద్ధరిమ్

శ్విత్రీ సంజాయ తే మూఢో నవజన్మాని పంచ చ.

గీగీ౯

తౌమాదిభిర్వా సంవీతో యో నరః ప్రణమేద్ధరిమ్

చండాలయోనితాం యాతీ నవ జన్మాని పంచ చ.

గీ౬౦

న జాతు త్వమితిబ్రూమూదాపన్నోపి మహాత్తరమ్

త్వంకారో వా వధో వేతి విద్యత్సు న నిశిష్యతే.

గీ౬౧

పరనిందా పరస్మైవ పుంసో నిందా భవిష్యతి

పరనిందా చ శాస్త్రస్య పరస్య తు వినందనమ్.

గీ౬౨

పరనిందా భవేత్కోఽభాత్కోఽభాత్సద్యో వినశ్యతి

నిందయా వై పరేషాం తు నిన్దితాస్తే పునస్సుప్తతాః.

గీ౬౩

తస్మాన్నిందాం పరేషాం తు దేవా౭గ్రే పరివర్జయేత్

తథా పరస్తుతిం చైవ విధినా సంత్యజేన్నరః.

గీ౬౪

పరః పరాత్మా పురుషః పురాణః ప్రోచ్యతే తు యః

తదగ్రే౭న్యస్య దేవస్య న స్తుతిం స్తావయేన్నరః.

గీ౬౫

యస్తు సర్వేశ్వరాదన్యమధికం తస్య చా౭గ్రతః

పూజయేద్యది మన్యేత పూజాహం వా స నశ్యతి. ౧౬౬

సర్వం జగచ్చ తస్యై వ స్వరూపం పరమాత్మనః
తథాపి తత్తద్రూపేణ తారతమ్యజామా పునః. ౧౬౭

పూజ్యతే భగవాన్ భక్తైస్తత్ర శాస్త్రోదితా గతిః
తస్మాద్దేవేశ్వరాదన్యద్యత్కించిత్యాణు జంగమమ్. ౧౬౮

పూజాహం విద్యతే వస్తు తద్ధామని విశేషతః
తస్మాత్పూజాం స్తుతిం చాన్యమితరేషామసంశయమ్. ౧౬౯

త్యజేద్దేవగృహే యస్తు సుఖం మన్యేత జీవితమ్

శక్తా సత్యాం విశేషేణ యస్తు లోభాదినా నరః. ౧౭౦

గాఙ్గైరర్చయతే విష్ణుముపచారైరుదీరితైః
స తస్య విద్యతే పుణ్యం స తూచ్ఛాస్త్రం వ్రవర్తతే. ౧౭౧

యావతా కీర్త్యతే శాస్త్రే ఫలమాభ్యదరిద్రయోః
తత్తచ్చక్త్యర్పితైరేవ యథాహం చ ధనాదికైః. ౧౭౨

యథా తుష్యతిదేవేశో ముక్తాహారేణ భూభుజామ్
తథైవ తుశసేదామ్నా దుర్విధస్యాపి తుష్యతి. ౧౭౩

తస్మాత్కుర్వీత యత్నేన శక్తిలోభం న జాతు చిత్
అన్యథా యది కుర్వాణః ఫలం వైవ ప్రపద్యతే. ౧౭౪

ప్రేత్య సూర్యారతాం ప్రాప్య జాయతే జన్మపంచకమ్
విషం ప్రాశ్నాతి సమూఢో యస్సస్మై పచతే నరః. ౧౭౫

యోఽద్యాగన్నం కణం వాపి యద్విష్ణోరనివేదితమ్
స భవేద్భ్రహ్మహాభూయః స భుంక్తే పూయశోణితమ్. ౧౭౬

యత్పిబేచ్ఛ యదన్నయాత్ యచ్ఛ జిఘ్రేచ్ఛ ధారయేత్

అనులింపేచ్చ య త్త త్తన్ని వేద్యాఽగ్రే మధుద్విషే. ౫౭౭
 తన్ని వేదితశేషం తు భుంజీయాద్వోపయోజయేత్
 విష్ణోనివేదితం యస్తు స భుంక్తే మనుజాధమః. ౫౭౮
 కల్పకోటిశతేనాపి నిష్కృతినాస్య విద్యతే
 నివేదితం తు యద్విష్ణోభక్తేభ్యస్తస్య దాపనాత్. ౫౭౯
 ప్రీయతే భగవాన్ దేవస్తత్పరస్తు భవేన్నరః
 నివేదితం యది బ్రూయాదుచ్ఛిష్టమితి మన్దః ౫౮౦
 స తు దుర్గతిమాసాద్య విస్తతే యమయాతనాః

విభూతిం సముపాశ్రిత్య యస్యానస్తస్య శాశ్వతమ్. ౫౮౧
 సమృద్ధా ధరణీ సేయం సశైలవనకాశనా
 యా చ భూయాంసి లోకేఽస్మిన్నుత్పాదయతి సస్తతమ్. ౫౮౨
 ఓషధీనిఽఖిలాస్తద్వత్పష్పాణి చ ఫలాని చ
 తస్యాన్యన్యస్యహేతోర్వై య తేత విధినా నరః. ౫౮౩
 యస్తు నాఽర్పయతే విష్ణోస్తత్తత్కాలోద్భవాని తు
 సస్యాని చాపధిస్తద్వత్ఫలాని కుసుమాని చ. ౫౮౪
 సంభృతాని యథాశక్తి స భవేద్భుక్త్యాహా నరః
 నవాని కాలే జాతాని సస్యాదీని విశేషతః. ౫౮౫
 ధ్యాయన్తి దేవదేవేశమభిగన్తుం యతస్తి చ
 కదంబాయన్తో యే మూఢాస్తేషామభ్యర్ఘనం పరమ్. ౫౮౬
 ఔదాసీన్యేన తిష్ఠన్తి స్వయం వాప్యృపయంజతే
 తేయాన్తి నరకాన్ ఘోరాన్ కృతఘ్నా యాన్తి యాన్ బహూన్.
 శవస్త్యైషధయస్సర్వాస్తస్మాద్భక్త్యా విశేషతః

నవం సస్యం ఫలం పుష్పం దధి క్షీరం ఘృతం మధు. ౧౮౮

యదహామర్పణే సర్వమగ్రే తస్మై సమర్పయేత్
లోభాన్తోహదధాజ్ఞానాద్య ఉచ్ఛిష్టం నివేదయేత్. ౧౮౯

దేవేశాయ విశేషేణ స భవేత్పాతకీ నరః
ఉచ్ఛిష్టమన్యదేవస్య యో దేవాయ నివేదయేత్. ౧౯౦

సోఽపి చండాలతాం ప్రాప్య నశ్యేదేవ న సంశయః
నివేదితం తు దేవస్య య ఉచ్ఛిష్టేన యోజయేత్. ౧౯౧

దేవానామితరేషాం వా మనుష్యాణామథాపి వా
స పాపీ జన్మసాహస్రం శ్వానయోనిషు జాయతే. ౧౯౨

స హి దేవగృహం గత్వా పృష్ఠీ కృత్యాసనం చరేత్
దేవాభిముఖ ఏవ న్యాదభ క్తస్సర్వాత్తనా నరః. ౧౯౩

స పృష్ఠం దశయేజ్ఞాతు దేవాగ్రే హితచిన్తకః
పార్శ్వతస్తు చరన్మేవ నివర్తేతాఽలయం ప్రతి. ౧౯౪

నైవాఽన్యం ప్రణమేజ్ఞాతు ప్రవిశ్య హరిమద్విరమ్
స హి సర్వేశ్వరశ్చేషీ యస్తత్రాఽస్తే రమాధవః. ౧౯౫

పూజార్హశ్చ ప్రణామాహాః పూజాహస్తత్ర నేతరః
యస్తథా ప్రణమేన్ముఢస్స యాతి నరకాఽయుతమ్. ౧౯౬

చండాలయోనిమాసాద్య భజతే యాతనా ముహుః

యస్తు దేవగృహం ప్రాప్తా వైష్ణవా భగవత్ప్రియా. ౧౯౭

ఆచార్యమృత్విజశ్చాఽథ పూజకాః పరిచారకాన్
నాఽర్చయేన్నౌనమాస్థాయ స వినశ్యతి సాఽన్వయః. ౧౯౮

యదిష్టం యాజకేభ్యస్సాన్యత్పూరణాయైవ తస్య తు
భక్తాః పరిచరేయుశ్చ విశేషాద్ధ్యాయవాసిని.

౫౯౯

అన్యథా చేన్మహాదోషస్స ర్వేషాం చ విపద్యవేత్

ఆత్మానం యో విశేషేణ స్త్రాప్యహంకారభావితః.

౬౦౦

అనాదృత్య గురూన్ దైవమనిబద్ధం చ సంవదేత్
అవలిస్తో న జానాతి దోషమాత్మని సంగతమ్.

౬౦౧

కులవిద్యాతపస్సమృత్ప్రీముఖైర్గర్వితో నరః

న సుఖం న చ సౌభాగ్యం యేనాత్మా నూయతే స్వయమ్.

తస్మాదాత్మస్తుతిం కృత్వా నరః పతతి నిశ్చయమ్
తతో జన్మశతం ప్రాప్య మృగయోనా విశేషశః.

౬౦౩

జాయతే మ్రియతే ౭ భీష్టం తస్య పాపం మహద్భవేత్
యస్తు దేవగృహం గత్వా వాంఛత్యవచితిం జనః.

౬౦౪

స తు తిత్తిరితాం యాతి నవజన్మాని పంచ చ

దేవేశస్య తు సేవార్థం వర్ణానామానుపూర్వ్యశః.

౬౦౫

అధికారః సమాఖ్యాతస్తత్క్రీయం న విమానయేత్

విశన్తి గర్భగేహే తు యే వైఖానససూత్రిణః.

౬౦౬

గర్భాగారే ప్రవేష్టవ్యో న హ్యవైఖానసః క్వచిత్

అస్తరాలే తథా యేషాం స్థానం తత్తు ప్రవక్ష్యతే.

౬౦౭

అన్యే ద్విజాశ్చ తిష్ఠన్తి యథా స్యాదాశ్రమశ్రమః

తే ద్విజాస్తత్ ప్రీయశ్చ ౭ పి సేవస్తే తత్ర సంగతాః.

౬౦౮

క్షుత్రజాతా విశేషేణ స్థిత్యా చైవా ౭ ర్థమండపే

దేవేశమభిసేవస్తే తదీయా యాశ్చ యోషితః.

౬౦౯

సంగతాశ్శుద్రజాతాశ్చైవతిలోమభవాశ్చయే
మహామండపమాస్థాయ సేవస్తే పురుషోత్తమమ్. ౬౧౦

అనులోమభవశ్చైవయే చాఽన్యే శ్లేచ్ఛజాతయః
గోపురాద్భవ్యాతః స్థిత్యా సేవస్తే మద్విరం హరేః. ౬౧౧

తారతమ్యమిదం జ్ఞాత్వా సేవేత తతం హరిమ్

దేవతానిస్తనం కుర్యాద్యస్స పాపే న ముచ్యతే. ౬౧౨

అన్యదేవసమం యస్తు మన్యతే పురుషోత్తమమ్
చండాలయోనితామేతి నవ జన్మాని యంచ చ. ౬౧౩

అపహ్నుత్య పునరేవాంస్తద్ద్రవ్యాది హరేత్తు యః
స భవేద్దేవహః సత్యం జాయతే శ్వాదియోనిషు, ౬౧౪

తిరస్కృత్య తథా దేవా భగవచ్చాస్త్రమేవ చ
కర్మాణి స్వేచ్ఛయా కుర్యాత్సోఽపి స్యాద్దేవహః నరః. ౬౧౫

కథాయాం కథ్యమానాయాం దేవస్య మధువిద్విషః
అనాదృత్య చ యే యాన్తి తే నరాః పాపకారిణః. ౬౧౬

తోయహీనేఽతిరాదే చ వనే వై శూన్యపృథ్వితామ్
జాయస్తే సప్త జన్మాని తతశ్చండాలతాం యయుః. ౬౧౭

దేవేషు గోషు విప్రేషు దేవాగారే షు చైవ హి
వహేన్నైవాఽధిపత్యం యన్నాసాపృథ్విమవాపుయాత్. ౬౧౮

దోషాశ్చ బహులాస్తస్మిన్నాఽధిపత్యే స్మృతా బుధైః
కామతోఽకామతశ్చాపి సర్వం తస్య విచేష్టితమ్. ౬౧౯

పాపాయైవ భవేత్తస్మాద్భూతికామస్తు తం త్యజేత్
సేవాధీనాం సకాశాత్తు బలాత్కరేణ యః ప్రభుః. ౬౨౦

గృహీయాత్తు కరం సద్యః పతేత్స నహ తేన చ
దేవస్య సన్నిహౌ భక్తైర్భక్త్యా యత్తు సమర్ప్యతే. ౬౨౧

పత్రం ఫలం వా మూలం వా స్వర్ణం వాసాంసి చేతరత్
దాయాద్యమర్చకానాం తు యో మోహదపనిహ్నుతే. ౬౨౨

స్వయం వాఽప్యవయుంజీత స పాపీ నరకం వ్రజేత్
విశ్రాణయన్తి హరయే యద్భక్తా భక్తిభావితాః. ౬౨౩

తన్నామ్నా పూజకానేవ జానన్తి ఫలభాగినః
స్థిరజంగమయోః పూజా యతస్సమ్పదితా భవేత్. ౬౨౪

తస్మాద్భగవతో నామ్నా దత్తం యద్దేవమన్దిరే
విహాయాభరణాదీని వాసాంస్యస్యత్పరిచ్ఛదమ్. ౬౨౫

దేవాఽలంకారయోగ్యాని మూల్యవన్తి విశేషతః
లర్చకా ఏవ గృహీత్యాః ప్రతిబద్ధీత నేతరః. ౬౨౬

యస్త్యధీకారగర్వేణ దేవాగారముపాశ్రితః
లకాలే సేవితం చేచ్ఛేత్సోఽపి యాస్యతి దుర్గతిమ్. ౬౨౭

లభ వా సేవితం చేచ్ఛేత్కారణేనాఽపి కేవ చిత్
ఉక్తేష్యేవ తు కాలేషు సేవేత మతిమాన్సరః. ౬౨౮

అన్త్యార్చనావసానే యత్ కవాటో బధ్యతే తతః
పునరుద్ఘాటనం యావత్ప్రత్యాషే చ భవిష్యతి. ౬౨౯

తావన్నైవ హరిం సేవేదకాలస్స విశేషతః
ప్రత్యాపాద్యస్త్యకాలాన్తపూజనేఽపి తు మన్త్యతః. ౬౩౦

తత్తత్కాలే కవాటస్య బద్ధనే విహితేఽపి చ
నతదా తావత్ హరిరవబద్ధేఽప్యమన్త్యకమ్. ౬౩౧

శ్రీ వైఖానసభగవచ్చాస్త్రే, భార్యవే

అథాఽర్చనాహాకాలేషి భక్తానాం సేవనాయ తు
అకాలా బహవః ప్రోక్తాస్తథా యవసికోదితా. ౬౩౨

తస్మాదృకాలసేవాం తు విధినా పరివర్జయేత్
విషయాక్రాంతచిత్తానాం విష్ణ్వర్చనమకుర్వతామ్. ౬౩౩

కర్మభూమా స్మణాం జన్మ కర్తాఽపి విఫలం ధ్రువమ్
యో గురౌ మానవం భావం శిలాభావం చ దైవతే. ౬౩౪

మస్త్రేషు జీవికాభావం హింసాభావం ముఖేషు చ
పూజకేషు చ పూజాయాం సీరసం భావమేతి సః. ౬౩౫

సర్వథా నిద్రితవ్యో హి జీవితం తస్య నిష్ఫలమ్

—ॐ తుమామస్త్రః ॐ—

అథ వక్ష్యే విశేషేణ తుమామస్త్రవిధిం పరమ్. ౬౩౬

అపచారేషు సర్వేషు యం జప్త్వా ముచ్యతే సరః
అపరాధః కృతో యేన జానతా స్వవశేన సః. ౬౩౭

తుమామస్త్రసహస్రస్య జాపేనాఽపి న ముచ్యతే
తుమామస్త్రస్త్వశేషాఘర్వం న నతుమ ఉచ్యతే. ౬౩౮

“నారాయణ నమస్తేఽస్తు నమో భక్తపరాయణ
నమో నమో నమస్తేఽస్తు నమస్తేఽస్తు నమో నమః. ౬౩౯

అజ్ఞానాదర్థలోభాద్వా రాగాద్వేషాత్ప్రమాదతః
అపరాధః కృతో యస్తం తుమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౪౦

సంధ్యయోశ్చ దివా రాత్రౌ జాగ్రత్స్వప్నమషుప్తిషు
అపరాధః కృతో యస్తం తుమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౪౧

కాయేన మనసా వాచా సర్వైర్వాపి సముచ్చితైః
అపరాధః కృతో యస్తం తుమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౪౨

తిష్ఠతా వ్రజతా చైవ శయ్యాసనగతేన చ

అపరాధః కృతో యస్తం త్షమస్వ పురుషోత్తమ, ౬౪౩

స్నాన్యతా జపతా వాపి యజతా జహ్వతా మయా

అపరాధః కృతో యస్తం త్షమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౪౪

భుజతా ధ్యాయతా నూనం విషయానుపసేవతా

అపరాధాః కృతా యే తా త్షమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౪౫

మయా వా మజ్జనైర్వాపి మమ బద్ధభిరేవ వా

అపరాధః కృతో యస్తం త్షమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౪౬

రాజ్ఞా వా తదమూర్త్యైర్వా రాజభృత్యైరథాపి వా

అపరాధః కృతో యస్తం త్షమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౪౭

ఆచార్యేణాఽర్చకేనాపి భక్తైర్వా పరిచారకైః

అపరాధః కృతో యస్తం త్షమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౪౮

గాయకైర్నర్తకైర్వాఽథ వాదిత్రాణాం చ వాదకైః

అపరాధః కృతో యస్తం త్షమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౪౯

ప్రణవాదివసర్గాస్తం క్రియాసు విధిపూర్వకమ్

అమస్త్రమర్చనే దోషం త్షమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౫౦

ఉద్ధానాచ్చయనాస్తమ క్రియాసు వివిధాసు చ

శ్రద్ధాలోపకృతం దోషం త్షమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౫౧

కశ్యకోన్మిత్యర్చితం దేవం త్వామనాద్యస్తమవ్యయమ్

తస్మాదజ్ఞానచరితం త్షమస్వ పురుషోత్తమ. ౬౫౨

ప్రార్థయే దేవదేవం త్వాం ప్రసీద భగవన్మయి

ప్రసీదభురమా మహ్యం తవ వక్ష్యన్మలాలయా. ౬౫౩

ఈశానా జగతో దేవీ మాతా నిత్యానపాయినీ
ప్రసీదస్తు సురాః సర్వే ప్రసాదాద్యువయోర్మయి ౬౫౬

స్వస్త్వస్తు కృపయాఽస్మాకం యువయోః సుప్రసన్నయోః
ఉపచారాపదేశేన కృతానహరహర్మయా. ౬౫౭

అపచారానిమాన్ త్సర్వాన్ క్షమస్వ పురుషోత్తమ.
ఇతి విజ్ఞాపయేద్భూయో భక్తిసాధ్వసభావితః. ౬౫౮

తదర్థనాత్పరం ప్రీతః ప్రసీదతి ఖగధ్వజః
క్షమామంత్రమిమం దేయాన్న చాఽశుశ్రూషవే క్వచిత్. ౬౫౯

గుహ్యద్గుహ్యతమో గోప్యస్సర్వదా గురుభిః సదా
ఇతి శ్రీవైఖానసే భగవచ్చస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సహితాయాం
ప్రకీర్ణాఽధికారే షట్చింశోఽధ్యాయః.

అథ నప్తత్రింశోఽధ్యాయః.

— త్రియగధర్మ ప్రపంచః. —

అథ వక్ష్యే లఘూత్తేన యుగధర్మాంస్తతః పరమ్
కృతం త్రేతా ద్వాపరశ్చ కలిశ్చేతి చతుర్యుగమ్. ౧

కృతమేవ చ కర్తవ్యం తస్మిన్ కాలే యదీప్సితమ్
న తత్ర ధర్మాః సీదన్తి న చ క్షీయన్తి వై ప్రజాః. ౨

తతః కృతయుగం ప్రోక్తమన్వరేన గుణేన వై
న తస్మిన్ యుగసంసర్గే వ్యవాయో నేన్ద్రియక్షయః. ౩

నాఽనూయా నాఽపి రుదితం న దర్శీ న చ పైశునమ్

- న విగ్రహా న విద్వేషా న మిథ్యా నాపి వంచనమ్. ౪
- న భయం న చ సంతాపా న లోభా న చ మానితా
తదా జ్యోతిః పరం బ్రహ్మ వైఖానసమనామయమ్. ౫
- యా గతి ర్యోగినామేకా హ్యపునర్భవకాంక్షిణామ్
విష్ణుస్సర్వాత్మకో దేవః శుక్లో నారాయణః స్మృతః. ౬
- అస్తర్యామిణి తస్మింస్తు సర్వలోకమయే హరా
స్వయం శుక్లత్వమాపన్నే సర్వమచ్ఛం భవిష్యతి. ౭
- బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాశూద్రాశ్చ భగవత్పరా
స్వకర్మనిరతాస్సర్వే భవంతి మనుజాః కృతే. ౮
- సమాశ్రమం సమాచారం సత్యభూతం తపోరతమ్
విజ్ఞానభరితం సర్వం జగద్భవతి సత్తమమ్. ౯
- ఏకవేదసమాయుక్తా ఏకధర్మవిధిక్రియాః
పుణ్యధర్మాస్త్యేకవేదా ధర్మమేకమనువ్రతాః. ౧౦
- చతురాశ్రమయుక్తేన కర్మణా కాలయోగినా
అకామఫలసంయోగాః ప్రాప్నువంతి పరాం గతిమ్. ౧౧
- కృతే యుగే చతుష్పాదశ్చాతుర్వర్ణ్యస్య శాశ్వతః
ఏతత్కృతయుగం నామ త్రైగుణ్యగుణవర్జితమ్. ౧౨
- తతః ప్రేతాయుగం నామ యత్ర ధర్మస్త్రిపాదభవేత్
రక్తతాం తు సమభ్యేతి హరిర్నారాయణః ప్రభుః. ౧౩
- సత్యప్రవృత్తాశ్చ సరాః దానధర్మపరాయణాః
యజ్ఞస్తే వివిధైర్వజ్ఞైర్నారాయణమనామయమ్. ౧౪
- బ్రాహ్మణాద్యాస్సవిధైశ్చ ప్రవర్తంతే నిరస్తరమ్

యతో ధర్మపదే వృద్ధా ద్వాపరం ప్రతిపేదరే. ౧౬

యుగం సంశీనధర్మత్వాద్ద్వాపరం పరిచక్షతే
విష్ణుః పీతత్వమభ్యేతి వేదశ్చాపి విభజ్యతే. ౧౭

ద్విపాద్యవతి వై ధర్మో ద్వాపరే సముపస్థితే
ద్వివేదాశ్చైకవేదాశ్చ నిర్వేదాశ్చ తథా పరే. ౧౮

విభిన్నశాస్త్రనిష్ఠాశ్చ భవన్తి వివిధక్రియాః
ప్రజా దానపరా భూత్వా దానం శంసన్తి సన్తతమ్. ౧౯

రాజసం భావమూశ్రిత్య రాజసీ భవతి ప్రజా
సత్త్వత్ప్రిచ్యవమానానాం వ్యాధయో భృశదారుణాః. ౨౦

అత్యాహితాని చాన్యాని భవిష్యన్త్యధరోత్తరమ్
కాలస్య హ్రస్వతాయోగాచ్ఛతుర్థం స్యాద్భుగం కలిః. ౨౧

ప్రత్యక్షరూపధృద్దేవో న కలౌ దృశ్యతే యతః
కృతాదిష్వివ తేనైవ త్రియుగః కలిరుచ్యతే. ౨౨

పడేనై కేన వై ధర్మః ప్రపర్యేత కలౌ యుగే
తస్మిన్స్తు సమనుప్రాప్తే న ధర్మస్సంప్రవర్తతే. ౨౩

తామసం యుగమాసాద్య హరిః కృష్ణత్వమేతి చ
యః కశ్చిదత్ర ధర్మాత్తాక్రియాయోగరతో భవేత్. ౨౪

సరం ధర్మపరం దృష్ట్వా సర్వేనసూయాం ప్రకుర్వతే
వర్ణాశ్రమాశ్రితాచారాః ప్రణశ్యన్తి న సంశయః. ౨౫

ప్రతాచారాః ప్రణశ్యన్తి భ్యానయజ్ఞాదయస్తథా
ఉపద్రవా జనిష్యన్తి హ్యధర్మస్య ప్రవర్తనాత్. ౨౬

అసూయానిరతాస్సర్వే దంభాచారపరాయణాః

- ప్రజాశ్చల్పాయుషస్సర్వే భవిష్యన్తి కతా యుగే. ౨౬
- సర్వే ధర్మాః ప్రణశ్యన్తి కృష్ణే కృష్ణత్వమాగతే
యస్మాత్కలిర్మహాఘోరస్సర్వపాపస్య సాధకః. ౨౭
- బ్రాహ్మణాః శూత్రియా వైశ్యాశ్చూద్రా ధర్మపరాజ్ఞుభాః
ఘోరే కలియుగే ప్రాప్తే ద్విజా వేదపరాజ్ఞుభాః. ౨౮
- వ్యాజధర్మపరాస్సర్వే వృథాహంకార దూషితాః
సర్వమాషీ వ్యతే నిత్యం సరైః పండితమానిభిః. ౨౯
- అహమేవాధిక ఇతి సర్వో విపద నే జనః
అధర్మలోలుపాస్సర్వే తథా చైవ ద్విజాతయః. ౩౦
- అత స్త్వల్పాయుషస్సర్వే భవిష్యన్తి కతా యుగే
అల్పాయుష్ట్యస్తనుమ్యాణాం స విద్యాగ్రహణం భవేత్. ౩౧
- విద్యాగ్రహణశూన్యత్వాదధర్మస్సంప్రవర్తతే
ప్రృత్తిమేణ ప్రజాస్సర్వా మ్రియన్తే పాపతత్పరాః. ౩౨
- బ్రాహ్మణాద్యాస్తథా వర్ణాస్సంకీర్యన్తే పరస్పరమ్
కామక్రోధపరా మూఢా వృథాహంకారపూరితాః. ౩౩
- బద్ధవైరా భవిష్యన్తి పరస్పరవధేషువః
జనాస్సర్వే దయాహీనా దాక్షిణ్యపరివర్జితాః. ౩౪
- శూద్రతుల్యాభివిష్యన్తి తపస్సత్యవివర్జితాః
ఉత్తమా నిచతాం యాన్తి సీచాశ్చీత్రమతాం తథా. ౩౫
- రాజానో ద్రవ్యనిరతా లోభమోహపరాయణాః
ధర్మకంచుకసంవీతా ధర్మవిధ్వంసకారిణాః. ౩౬
- యో యోఽశ్వరథనాగాఢ్యస్స స రాజా భవిష్యతి

కింకరాశ్చ భవిష్యంతి శూద్రాణాం చ ద్విజాతయః. 32

ష్టేచ్ఛాశ్చ యవనాద్యాశ్చ పాలయంతి వసుంధరామ్.

అనావృష్టిభయాత్ప్రాయో గగనాదత్తచక్షుషః. 33

భవిష్యంతి నరాస్సర్వే సదా త్సుధ్యయకాతరాః

కలౌ నరా భవిష్యంతి స్వల్పభాగ్యా బహువ్రజాః. 34

పతివాక్యమనాదృత్య సదాన్యగృహతత్పరాః

దుశ్శీలా మవ్వశీలేషు కరిష్యంతి స్పృహం స్త్రియః. 35

పరుషాన్సృతభాషిణ్యో దేహసంస్కార పజ్జితాః

వాచాలాశ్చ భవిష్యంతి కలౌ ప్రాప్తే సదా స్త్రియః. 36

నగరేషు చ గ్రామేషు ప్రాకారాట్పాదికాః జనాః

చోరాదిభయభీతాశ్చ కావ్యయంత్రాణి కుర్వతే. 37

దుర్భిక్షకరపీడాభిరతీవోపద్రుతా జనాః

గోధూమాన్నయవాన్నాఢ్యాన్ దేశాన్ ప్రాప్స్యంతి దుఃఖతాః.

స్వకార్యసిద్ధిపర్యంతం స్నిహ్యన్త్యన్యేషు మానవాః

భిక్షవశ్చాపి మిత్రాదిన్నేహసంబంధయన్త్రితాః. 38

అన్నోపాధినిమిత్తేన శిష్యాన్ గృహాన్తి సర్వతః

ఉభాభ్యామపి హస్తాభ్యాం శిరఃకంఠాయనం స్త్రియః. 39

కుర్వన్తోఽభర్తృముఖ్యానామాజ్ఞాం భేత్స్యన్త్యనాదృతాః

సామండాలాపనిరతాః సామండిజనసంగినః. 40

భవిష్యంతి యదా విప్రాస్తదా వృద్ధిమియాత్కలిః

అల్పదకాస్తథా మేఘా అల్పనస్యా వసుంధరా. 41

అల్పక్షీరాస్తథా గావః క్షీరాల్పర్నిర్న జాయతే.

- ఏకవర్ణా భవిష్యన్తి వర్ణాశ్చత్వార ఏవ చ. ౪౮
- నా౭స్తి వర్ణా స్తరం తత్ర లయం యాస్యన్తి మానవాః
నస్తస్మిన్ స్త్యసస్తశ్చ విలసన్తి సమస్తతః. ౪౯
- మైత్రీ పరజనే భూయూద్వైరం చ స్వజనే భవేత్
పుత్రాః పితృషు జీవత్సు మ్రియన్తే చ తదగ్రతః. ౫౦
- కలా కాకిణికే౭వ్యధే విగృహ్య త్యక్తసాహృదాః
త్యక్త్యన్తి హి ప్రియాన్ ప్రాణాన్ హనిష్యన్తి స్వబాంధవాన్.
పాపండ్రచురే ధర్మే దస్యప్రాయేషు రాజసు
చౌర్యాన్మతవృథాహింసానానావృత్తిషు వై నృషు. ౫౧
- శూద్రప్రాయేషు వర్ణేషు ఛాగప్రాయేషు గోషు చ
కరిష్యన్తి తథా శూద్రాః ప్రవ్రజ్యాలింగినో౭ధమాః. ౫౩
- కాపాయపరిసీతాశ్చ జటీలా భస్మధూసరాః
లశౌచావక్రమతయః పరపాకాన్మజీవినః. ౫౪
- దేవద్విజనివాసేషు పూజామిచ్ఛన్తి పాపినః
భవిష్యన్తి దురాత్మానః శూద్రాః ప్రవ్రజితాస్తథా. ౫౫
- ఉక్తో౭చ జీవినస్తత్ర మహాపాపరతాస్తథా
భవిష్యన్త్యథ పాపండాః కాపాలా భిక్షునో౭ధమాః. ౫౬
- ధర్మవిధ్వంసశీలానాం ద్విజసాం రాజవల్లభాః
శూద్రా ధర్మాన్ ప్రవహ్యన్తి ప్రవ్రజ్యాలింగినో౭ధమాః. ౫౭
- గీతవాద్యపరా విప్రా వేదవాదపరాఙ్ముఖాః
భవిష్యన్తి కలా ప్రాప్తే శూద్రమార్గప్రవర్తినః. ౫౮
- హర్తారో న చ దాతారో భవిష్యన్తి కలా యుగే.

- విశ్వాసహీనాః పిశునా వేదదేవద్విజాతిషు. ౧౯
- అసంస్కృతోక్తివక్తారో గాగద్వేషపరాస్తథా
పరమానుశ్చితేషాం స్యాత్తదా వహాణి షోడశ ౬౦
- పంచమే వాఽథఃపథే వా వహే కన్యా ప్రసూయతే
సప్తకవర్షాబ్దవహాశ్చప్రసూయంతే తథా నరాః. ౬౧
- స్వకర్తత్యాగినస్సర్వే కృతఘ్నా భిన్నవృత్తయః
యాచకాః పిశునాశ్చైవ భవిష్యన్తి కలా యుగే. ౬౨
- పరావమాననిరతా ఆత్మస్తుతిపరాయణాః
పరస్వహరణోపాయచింతకా స్సర్వదా నరాః. ౬౩
- నిద్రాం కుర్వన్తి సతతం పితృమాతృకులేషు తు
వదన్తి వాచా ధర్మాంశ్చ చేతనా పాపలోలుషాః. ౬౪
- ఛాదయన్తి ప్రయత్నేన స్వదోషం పాపకర్తృజమ్
అపాపే దుష్కృతం సమ్యగ్వివృణ్వన్తి నరాధమాః. ౬౫
- ధర్మమార్గప్రవక్తారం తిరస్కుర్వన్తి పాపినః
భవిష్యన్తి కలాప్రాప్తే రాజానో ఘోషభాతయః. ౬౬
- ద్విజాశ్చ క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రాశ్చాన్యాశ్చ జాతయః
అత్యంతకామినస్సర్వే సంకీర్త్యంతే పరస్పరమ్ ౬౭
- న శిష్యో న గురుః కశ్చిన్న పుత్రో న తథా పితా
న భార్యా న పతిస్త్రీ భవితా సర్వసంకరః. ౬౮
- కలాచతే భవిష్యన్తి ధనాధ్యాటపి యాచకాః
రసవిక్రయిణశ్చౌపి భవిష్యన్తి కలా యుగే. ౬౯
- ధర్మపత్నిషు యచ్ఛన్తి పతయో జానకృణ్మ

- ద్వివ్యన్తి పితరం పుత్రా గురుం శిష్యా ద్వివ్యన్తి చ. 20
- పతిం చ పనితా ద్వేష్టి కతా ప్రాప్తే న సంశయః
లోభాభిభూతమనసస్సర్వే దుష్కర్మశాలినః. 21
- పరాన్నలోలుపా నిత్యం భవిష్యన్తి ద్విజాతయః
పరస్త్రినిరతాస్సర్వే పరద్రవ్యపరాయణాః. 22
- మర్త్యమిషేణ జీవన్తి దుహస్తశ్చాప్యజాఽవికాః
సరితీరేషు కుద్దాలైరోపయిష్యన్తి చావధీః. 23
- అత్యల్పాని ఫలాన్యాసాం భవిష్యన్తి కతా యుగే
వేశ్యాలావణ్యశీలేషు స్పృహం కుర్వన్తి యోషితాః. 24
- ధర్మవిఘ్నా భవిష్యన్తి స్త్రియశ్చ పురుషేషు చ
న కన్యాం యాచతే కశ్చిన్న చ కన్యావ్రదో నరణ్ః. 25
- కన్యా వరాంశ్చ ఛందేన గ్రహీష్యన్తి పరస్పరమ్
ప్రాయశః కృపణానాం చ బద్ధానాం చ తథా ద్విజాః. 26
- సాధూనాం వివిధానాం చ విత్తాస్యపహరన్తి చ
న యత్యన్తి న హోష్యన్తి న తపస్యన్తి వై జనాః. 27
- నైవ దాన్యన్తి దానాది నాఽర్చయిష్యన్తి వా హరిమ్
న ధర్మే నివిశిష్యన్తి హేతువాదకథాశ్రయాః. 28
- అపాత్రేష్వేవ దానాని కుర్వన్తి చ తథా నరాః
క్షీరోపాధినిమిత్రేన గోషు ప్రీతిం ప్రకర్వతే. 29
- న కుర్వన్తి తథా విప్రాః స్నానశౌచాదికాః క్రియాః
అకాలకర్మనిరతాః కూటయుక్తివిశారదాః. 30
- దేవనిన్దాపరాశ్చైవ విప్రనిన్దాపరాస్తథా

త్వక్తపుండ్రశిఖానూత్రాశ్చరివ్యన్తి ద్విజాతయః. ౮౦

విష్ణుభక్తిపరం స స్యాన్మనః కస్యాఽపి జాతు చిత్
దేవపూజాపరం దృష్ట్వా సర్వే పరిహసన్తి చ. ౮౧

శాస్త్రోదితాశ్చ యే దేవాః పరివారా మధుద్విషః
తాన్ పరిత్యజ్య మోహేన నరాః కాలబలాత్కృతాః. ౮౩

హేతువాదపరాన్ దేవాన్ కరిష్యన్త్యపరాంస్తదా
నిర్మగ్నన్తి ద్విజానేష కరార్థం రాజకింకరాః. ౮౪

నాద్రియన్తే ద్విజానన్యే కతా పాపసమాకులే
దానయజ్ఞజపాదీనాం క్షీణన్తే ఫలం ద్విజాః. ౮౫

ప్రతిగ్రహం చ కుర్వన్తే చండాలాదేరపి ద్విజాః
శూద్రస్త్రీసంగనిరతా విధవాశంగలోలుపాః. ౮౬

రజస్స్వలానాం వోధారో భవిష్యన్తి కతా యుగే
శూద్రాన్న పాననిరతాః శూద్రప్రాయా భవన్తి చ. ౮౭

అట్టశూలాజనపదాః శివశూలాశ్చతుష్పథాః
ప్రమదాః కేశశూలిన్యో భవిష్యన్తి కతా యుగే. ౮౮

కుహకాశ్చ జనాస్తత్ర హేతువాదవిశారదాః
పాపండినో భవిష్యన్తి తిష్ఠన్త్యాశ్రమసిన్ధకాః. ౮౯

స చ ద్విజాతిశుశ్రూషాం సర్వధర్మనివర్తినీమ్

* * * *

గృహప్రాయేష్వాశ్రమేషు యోగిప్రాయేషు బంధుషు. ౯౦

తతశ్చాఽనుదినం ధర్మస్సత్వః శౌచం దయా క్షమా
కాలేన బలినా సర్వం సశ్యత్యాయుర్బలం స్మృతిః. ౯౧

వీరమేవ కతా స్మాణాం జన్మాచారగుణోదయమ్

- దాంపత్యేభిరుద్భవేత్తుర్దామైవ వ్యవహారకే. ౯౨
- ధర్మన్యాయవ్యవస్థానాం కారణం బలమేవ హి
ప్రీత్య మేవోపభోగే స్వాద్విప్రత్యే సూత్రమేవ హి. ౯౩
- లింగమేవాశ్రమఖ్యాతావన్యాయో వృత్తికారణమ్
అవృత్తౌ చాపి దౌర్బల్యం పాండిత్యే చాపలం వచః. ౯౪
- స్వీకార ఏవ చోద్వాపే స్నానమేవానుచా స్మృతమ్
ఉదరంభరితా స్వాధే సత్యత్వే ధాప్యకమేవ హి. ౯౫
- దాత్యే కుటుంబభరణం యశోర్థే ధర్మసేవమ్
ఇత్థం కలియుగే ప్రాప్తే ధర్మస్సర్వోపి జీర్ణతే. ౯౬
- యదా మాయానృతం తంద్రా నిద్రా హింసా విషాదనమ్
శోకో మోహో భయం దైన్యం స కలిస్తామసః స్మృతః. ౯౭
- యదా యదా సతాం హనిరైవదికానాం ద్విజన్తనామ్
తదా తదా కలిప్రాప్తమవబుద్ధ్యేత పండితః. ౯౮
- అవలో దుఃఖమహోదుఃఖమహోదుఃఖమహో మహత్
స్వరూపమతిభీష్య సంసారస్య సుదుర్భరమ్. ౯౯
- విష్ణుత్రపురాయకలితే గర్భవాసే నిషీడనాత్
అనుచావతిభీభత్సే దుఃఖమత్యస్తదుస్సహమ్. ౧౦౦
- దుఃఖం చ జాయమానానాం గాత్రభంగాదిషీడనే
వాతేన ప్రేర్యమాణానాం మూర్ఛనాయాతిభీభదమ్. ౧౦౧
- బాలకే నిర్వివేకానాం భూతదైవాత్కసంభవమ్
యావనే వార్ధకే చైవ మరణే చాతిదారుణే. ౧౦౨
- ఏకోత్తరం మృత్యుకతం దేహే జ్ఞేయం ప్రతిష్ఠితమ్

- తత్రైకః కాలసంజ్ఞః స్యాచ్ఛేషాస్త్యాగస్తుకాః స్మృతాః. ౧౦౩
- యో చాత్రాఽగస్తుకాః ప్రోక్తాస్తే తు శామ్యన్తి భేషజైః
జపహోమప్రదానైశ్చ కాలమృత్యుర్న శామ్యతి. ౧౦౪
- వివిధా వ్యాధయశ్శత్రుం సర్పాద్యాః ప్రాణినస్తథా
విషాణి చాఽభిచారాశ్చ మృత్యోద్ధ్వారాణి దేహినామ్. ౧౦౫
- నౌషధం న తపో దానం న మంత్రాః న చ బాధవాః
శక్నువన్తి నరం త్రాతుం కాలమృత్యుప్రపీడితమ్. ౧౦౬
- రసాయనతపోజప్యయోగసిద్ధైర్హతత్తభిః
కాలమృత్యురపి ప్రాప్తో జీయతేఽనలనైర్నరైః. ౧౦౭
- నాఽస్తి మృత్యుసమం దుఃఖం నాఽస్తి మృత్యుసమం భయమ్
సద్భార్యాం పుత్రమిత్రాణి రాజైశ్శ్వర్యమఖాని చ. ౧౦౮
- ఆబద్ధాని చ వైరాణి మృత్యుస్సర్వం వినాశయేత్
యద్దుఃఖం మరణే జన్తోర్న తస్యేహ సమం క్వచిత్. ౧౦౯
- మండుక ఇవ సర్పేణ గ్రస్యతే మృత్యునా జగత్
బాధవైశ్చ పరివృక్షః ప్రియైశ్చ పరివారితః. ౧౧౦
- నిశ్శ్వసన్ దీఘముష్ణం చ ముఖేన పరిశుష్యతా
చతుర్వస్తేషు ఖట్వాయాః పరివృత్య ముహుర్దుహుః. ౧౧౧
- సమ్మాధః క్షీపతేఽత్యర్థం హస్తపాదమితస్తతః
ఖట్వాయా వాంఛతే భూమిం భూమేః ఖట్వాం తతో మహీమ్. ౧౧౨
- వివశ్రుస్త్యై క్తలజ్జశ్చ మూత్రనిష్ఠాపరిపుత్రః
యాచమానశ్చ సలిలం శుష్కకంఠాఽన్యతాళుకః. ౧౧౩
- చింతయానశ్చ విత్తాని కన్యతాని మృతే మయి

- నఖాఽగ్రైశ్చ స్పృశన్ భూమిం కాలపాశేన కర్షితః. ౧౧౮
- మ్రుయతే పశ్యతామేవ గతే ఖురఖురాయతే
జీవస్తప్త్రణజలూకావద్దేహాద్దేహం విశేదసా. ౧౧౯
- సంప్రాప్యోత్తరపంచే చ తనుం త్యజతి పార్వికీమ్
దేహభేదేన యః పుంసాం వియోగః కర్తృసంక్షయాత్. ౧౧౬
- మరణం తద్వినిర్దిష్టం న నాశః పరమార్థతః
జాయతే మ్రుయతే చైవం కర్తృభి స్స్వయమాజ్ఞితైః. ౧౧౭
- శీతోష్ణతృష్ణాక్షుద్రోగజ్వరాదిపరివారితః
సర్వదైవపుమానాస్తే యావజ్జన్తాస్త సంస్థితః. ౧౧౮
- దుఃఖాఽతిశయభూతం హి యదస్తే నాఽనుఖం సృణామ్
తస్యోపమానం నైవాఽస్తి కార్యేనైవాఽను మీయతే. ౧౧౯
- కృష్యమాణస్య పురుషైర్యద్యమస్యాతిదుస్సహమ్
దుఃఖం తత్సంస్కృతిం ప్రాప్తుం కరోతి మమ వేపథుమ్. ౧౨౦
- తతశ్చైవ పునస్తస్య యోనిసంక్రమణే చ యత్
గర్భస్థస్య చ యద్దుఃఖమతిదుస్సహముల్బణమ్. ౧౨౧
- పునశ్చ జాయమానస్య బాల్యయావనజం చ యత్
దుఃఖాన్యేతాన్యనంతాని సంసారాంతరవర్తిభిః. ౧౨౨
- పురుషైరనుభూయస్తే సుఖభ్రాన్తివిమోహితైః
న వై సుఖకలా కాచిదత్రాఽస్త్యత్యస్తమఃఖదే. ౧౨౩
- సంసారసంకటే సంగముపేతానాం కదా చన
విషయాసక్తమనస్సతతం పామరా జనాః. ౧౨౪
- న మతిం కుర్వతే విష్ణో సర్వలోకేశ్వరేశ్వరే

అథాఽపి నాఽత్ర విభక్త్యన్తి విష్ణువా భగవద్ప్రియాః. ౧౨౫

విష్ణుభ్యానపరాస్సన్తో విష్ణ్వర్చనపరాయణాః

తే విష్ణునదృశా జ్ఞేయా న హి తాన్ బాధతే కలిః. ౧౨౬

మాయేయం వైష్ణవీ భూయః పాతయేత్సాణినస్తదా

దుస్తరాఽపి భవేత్సాధ్యా యైశ్చకస్తం మాధవే మనః. ౧౨౭

అసంతృప్త్య చ గాహాస్థ్యమతస్త్యా చ తథా తపః

ఛినత్తి వైష్ణవీవం మాయాం కేశవారాధనే రతః. ౧౨౮

విషయానవిరోధేన సేవమానోఽపి మాధవమ్

అర్చయానస్త రస్త్యేనాం విష్ణుమాయాం దురత్యయామ్. ౧౨౯

యత ఏవమతో లభ్యా శరీరం కర్మసాధనమ్

శుభం కర్మైవ కర్తవ్యం తత్ప్రసాదాయ మానవైః, ౧౩౦

ప్రసాదితేఽస్మిన్ సర్వేషాం స్వవర్ణాశ్రమకర్మభిః

సర్వే హస్తగతాః కామా యిక్తిశ్చాఽస్తే కరస్థితా. ౧౩౧

కార్యాభా మూర్తయస్తస్య లోకకల్యాణకారకాః

అతస్సాకారమేవేష్ట్యా భక్త్యేయం సిద్ధిమాప్నుయాత్. ౧౩౨

ఇదం చ శాస్త్రమాలంబ్య పూజయేద్విష్ణుమవ్యయమ్

యథ్యానం కేరలం ప్రోక్తం శాస్త్రే క్వచిదనాశ్రయమ్. ౧౩౩

న తత్రేన్ద్రియదౌర్బల్యాత్కర్మస్థస్యాధికారితా

యథా గిరితటాగ్రస్థనస్సతీఘలేచ్ఛయా. ౧౩౪

ఉపాయే పరతేఽశాస్త్రస్థథాఽసౌ యత్సమాచరేత్

సర్వత్ర క్రమవాన్ యత్సః కార్యో నేచ్ఛేవ కేరలా. ౧౩౫

తత్కాయవాఙ్మహోయోగైః క్రమాదిచ్ఛేత్పరాం గతిమ్

నిరాకారే తు యా భక్త్యా పూజేష్టా ధ్యానమేవ వా. ౧౩౬

రమణీయమివాభాతి తదనర్థస్య కారణమ్
స్థూలభావప్రసంగీని జన్మనాఽస్యేద్వియాణి తు. ౧౩౭

సూక్ష్మాచ్చ న ప్రపద్యస్తే చిరాచ్చ కిముతాఽచిరాత్
న చ రూపం వినా దేవో ధ్యాతుం కేనాఽపి శక్యతే. ౧౩౮

సర్వరూపనివృత్తా హి బుద్ధిః కుత్రాఽస్య తిష్ఠతి
నివృత్తా గ్లాయతే బుద్ధిర్నిద్రయా హి పరియతే. ౧౩౯

తస్మాద్విద్వానుపాసీత బుద్ధ్యా సాకారమేవ తమ్
అస్తి తస్య పరోక్షం తదితి కించిదనుస్మరేత్. ౧౪౦

సర్వధాఽకారముద్దిష్టం న పరిత్యజ్య కండితః
పరం దేవముపాసీత ముక్తయే వా ఫలాయ వా. ౧౪౧

భక్త్యా కృతేనార్చనేన తుష్టో దేవః ప్రజాపతేః
పూజాద్యనుగ్రహాయా ఽదావావిభూతశ్చతుర్భుజః. ౧౪౨

తస్మాత్తేనైవ రూపేణ హియా లక్ష్మ్యో సమాయుతః
ధ్యేయస్సేవ్యోఽర్చనీయశ్చ సదా నారాయణో బుధైః. ౧౪౩

సాకారేఽస్మిన్ కృతా పూజా స్తుతిర్వా ధ్యానమేవ వా
విధినా శాస్త్రదృష్టేన తస్మిన్నేవ కృతా భవేత్. ౧౪౪

తదేవాఽరాధనం విష్ణోరవజ్ఞతం విశేషతః
ఖ్యావనార్థం కతా కశ్చిద్భవిష్యతి మహామతిః. ౧౪౫

ధర్మగ్లానిరధర్మస్య పృథ్విర్యావదభవిష్యతి
తావచ్ఛర్తా మహావిష్ణుః సృజత్యత్మానమాత్మనా. ౧౪౬

శ్రీనివాసే జనానానాశ్రీనివాసః స్వయం హరిః

- శ్రీనివాసస్సమాఖ్యాతో భూమావవతఃవ్యతి. ౧౮౭
- ఉత్పత్స్యమాన ఏవాఽసౌ భాజమానస్సత్వతేజసా
జగదావరణం క్రూరం తమః పుంజం హనివ్యతి. ౧౮౮
- పంచహాయన ఏవాఽథ ప్రాప్తసర్వకలాకులః
సంస్కృతోఽఖిలసంసార్తై ర్భవ్యవర్చససేవితః. ౧౮౯
- సర్వలోకేశ్వరం దేవం శ్రీనివాసం శ్రియః పతిమ్
చతుర్భుజముదారాంగం దివ్యాభరణభూషితమ్. ౧౯౦
- శ్రీవత్సాంకం మహాబాహుం శంఖచక్రగదాధరమ్
కిరీటముకుటాశేతం వరదాఽభయచిహ్నితమ్. ౧౯౧
- హైమార్ధ్వపుండ్రలావణ్యలసద్వదనపంకజమ్
వైఖానసైర్మహాభానై రర్చ్యమానం నిరస్తరమ్. ౧౯౨
- కృతాస్పదం కలియుగే తదీయం కులదైవతమ్
“అరాయీ కాణ” ఇత్యాద్యైస్సృతివాక్యైరభిష్టుతమ్. ౧౯౩
- “రయః కకుద్మా”నిత్యాద్యై ర్మంత్రైర్వైఖానసైః పరైః
ఇజ్యమానం విశేషేణ వివిధైః సారమాత్మికైః. ౧౯౪
- కల్యాణగుణసంపూర్ణం దివ్యమజ్జలవిగ్రహమ్
స్వయంవ్యక్తం పరంజ్యోతిః పరం బ్రహ్మ పరాత్పరమ్. ౧౯౫
- విధినా శాస్త్రదృష్టేన దేవమారాధయివ్యతి
ప్రసాదసుముఖో దేవస్సాత్త్వభూతే శిశౌ స్వయమ్. ౧౯౬
- అవనమ్య చ మూర్ధానం గృహీవ్యతీ గలే ప్రజమ్
దివ్యైః ప్రసన్నైర్గ్రీధితాం కుసుమైస్తుశసీదతైః. ౧౯౭
- స్వయం సార్థం కుమారేణ హవీంషి చ భుజివ్యతి

సంతుష్టేన కుమారేణ ప్రార్థితః కరుణానిధిః.	౧౫౮
వైఖానసైర్మహాభాగైరుపేతైః సహ మన్దిరే హవీంష్యశిష్యత్యధ్యక్షం కుమారం సాన్త్యయిష్యతి.	౧౫౯
అర్చావతారమాహుత్యం లోకేభ్యః ఖ్యాపయిష్యతి దేవోఽర్చకపరాధీనః సర్వం తేభ్యః కరిష్యతి.	౧౬౦
తథా సమ్మానితః ప్రేష్ఠా శ్రీనివాసేన సాదరమ్ యజ్ఞైర్బహువిధై రన్యైర్యజ్ఞేశం సంయజిష్యతి.	౧౬౧
విశాలే బహుసంస్కారసంకులే వసుధాతలే స్థాపయిష్యతి విష్ణ్వర్చం గ్రామే గ్రామే గృహే గృహే.	౧౬౨
పురాణి చ జనావాసా గృహాణి గృహిణాం తథా మన్దిరైరిన్దిరేశస్య సుందరైర్మతీబద్ధరైః.	౧౬౩
మండితాని భవిష్యన్తి జగత్తత్త్వం భజిష్యతి ఇత ఆచార్య నిర్దేశ ఇతశ్శిష్యపసర్పణమ్.	౧౬౪
ఇహైవ గృహిణాం భూయః ప్రసంగ ఇహ మస్త్రీణమ్ ఆచార్యవరణం చేహ శిల్పినామిహ మార్గణమ్.	౧౬౫
ఇహ ప్రస్తరసంగ్రాహ ఇహ దారుగ్రహస్తథా ఇహ దిక్సాధనం చేహ వసుధాసంపరీక్షణమ్.	౧౬౬
ఇతో మజ్జలఘోషశ్చ ఇతః పుణ్యాహవాచనమ్ ఇత ఆద్యేష్టకాన్యాస ఇతో మూర్ధేష్టకావిధిః.	౧౬౭
ఇతశ్శూలగ్రహశ్చేత ఇతో వై రజ్జబద్ధనమ్ ఇతశ్చ మృత్సాగ్రసంస్కార ఇతో వర్ణవిలేఖనమ్.	౧౬౮
ఇతో మహాచ్ఛిష్టనిధిః తోఽలంకారకల్పరమ్	

ఇతో ధ్వజస్య నిర్మాణమితో భక్తసమాగమః. ౧౭౯

ఇతః ప్రతిష్ఠాసంకల్ప ఇతో నయనమోక్షణమ్
ఇతోఽధివాసనం చేతో ప్రభూతబలిదాపనమ్. ౧౮౦

ఇతోఽగ్నిమస్థనం చేతో హోమ ఆనందవర్ధనః
ఇహ గీతం సృత్తమిహ వాద్యం శ్రుతిమనోహరమ్. ౧౮౧

ఇహ ప్రతిష్ఠా దేవస్య ఇహ చ ద్విజభోజనమ్
ఇహ కాలోత్సవశ్చేహ ధనుషి ప్రాతరుత్సవః. ౧౮౨

ముద్గాన్నస్య గుడాన్నస్య ప్రసాదస్య నివేదనమ్
అద్యోత్తిష్ఠతి వైకుంఠః శయితః క్షీరసాగరే ? ౧౮౩

అద్య వ్రతస్యాఽపవర్గో సంశితస్స భువో హరేః
అద్య వైవాహికం దేవ్యా వ్రతాస్తే లోకమజ్గలమ్. ౧౮౪

అద్య పాషీ పూర్ణిమాఽహో చాద్య చైకాదశీ శుభా
అద్య దేవస్య కుర్వంతి స్నపనం కలశైశ్చత్రైః. ౧౮౫

అద్య దాశరథిజాత్యో ద్వాదశీ చూఘసంభవా
అద్య జాతా జగన్మాతా ఘల్గునే రేవతీ తిథౌ. ౧౮౬

అద్య కుర్వంతి దేవస్య దమనోత్సవమీశ్వరాః
చైత్రమానస్తు దేవస్య మహాప్రీతికరః కిం. ౧౮౭

కుర్వంతి మనుజాధీశా వసంతే దివ్యముత్సవమ్
జలక్రీడోత్సవో హృద్య చైత్రయాత్రా హరేః క్వచిత్. ౧౮౮

కేరకీమాలతీజాతీముల్లి కాదోలికోత్సవః
గంధోత్సవోఽద్య క్రియతే పౌర్ణమాసీ కదా దినమ్. ౧౮౯

కదా చైకాదశీ పుణ్యా కదా వా ద్వాదశీతిథిః

- కదా నృసింహస్సంజాతః స్మృతమద్యత్రయోదశీ. ౧౮౦
- వైశాఖే శుక్లపక్షే తు క్రియతే వార్షికోత్సవః
కదా భవేత్సర్వమాసీ క్రియతే చంద్రికోత్సవః. ౧౮౧
- కదా జ్యేష్ఠోత్సవో భూయాత్కదా వా పూర్ణిమా శుభా
ప్రబోత్సవః కదా భూయాదాషాఢీ చ భవిష్యతి. ౧౮౨
- కదా చ శ్రవణం భూయాన్నక్షత్రం యత్ర మారుతిః
రామసేవాధురం ధృత్వా జాతస్సాత్మాన్మహామతిః. ౧౮౩
- కదా చ శ్రావణీ భూయాద్యత్ర నారాయణో హరిః
స్వాత్మానం జనయామాన లోకకల్యాణహేతవే. ౧౮౪
- వైఖానసం విఖనం విరించమితి యం విదుః
కదా భాద్రపదో మాసస్తత్ర చైకాదశీ భవేత్. ౧౮౫
- కదా వా ద్వాదశీ భూయాత్సర్వపాప ప్రణాశినీ
తిలధేనుం ప్రదాస్యన్తి యత్ర దేవస్య సన్నిధౌ ౧౮౬
- కదా౭శ్వినో భవేన్నాసస్తత్ర౭పి దశమీ శుభా
అశ్వయా౭త్రా హరేర్భూయాదనుయాస్యామహే హరిమ్. ౧౮౭
- కదా భవేదమావాస్యా యస్యాం స నరకో హతః
కదా వా కార్తికో మాసో భవిష్యతి హరిప్రియః. ౧౮౮
- దీపారోపో భవేత్తత్ర కదా వా కార్తికీ శుభా
కదాయుగాదయస్తద్వత్సర్యా కాలా విశేషతః. ౧౮౯
- కదా భవిష్యతి హరే రథయాత్రా మహాత్మనః
కదా వా గజయాత్రా స్వాత్కదా వీశాధిరోహణమ్. ౧౯౦
- కదా భ్రమతి దేవేశో గ్రామవిధిషు నున్దరమ్

- కదా లభిష్యతి మారే స్తీర్థం పరమపావనమ్. ౧౯౧
- కదా ప్రసాదం దేవస్య కణస్యాఽపి లభిష్యతి
కదా శంఖరథాం గాదిదివ్యలాంఛనతాంఛితా. ౧౯౨
- పాదుకా దేవదేవస్య సంస్కరిష్యతి మే శిరః
కదా వా తులసీం పుణ్యామర్చితాం తస్య పాదయోః. ౧౯౩
- అశ్వామి శిరసా చైవ ధారయిష్యామి వైష్ణవీమ్
కదా వా పుణ్యపుష్పాణామేకం దేవసమర్పితమ్. ౧౯౪
- శిరసా ధారయిష్యామి జిహ్వామి బహుగన్ధవత్
దేవదేవస్య ద్రక్ష్యామి కదా సర్వాంగసుందరమ్. ౧౯౫
- ఆపాదమాభిషర్యంతం లావణ్యమధురం వపుః
ఇత్యాదికాః కథాస్తత్ర భవిష్యన్తి ప్రజాసు చ. ౧౯౬
- సర్వే ధర్మపరాస్సర్వే నారాయణపరాయణాః
అర్చనే వాసుదేవస్య భవిష్యన్తి రతా నరాః. ౧౯౭
- ఇత్యేవ కాలం కాలేయం గురురుజ్జీవయిష్యతి
శ్రీనివాసం శ్రీయోవాసమర్చిష్యతి చిరం భువి. ౧౯౮
- పాపంఢోఽపపుత్రం ధర్మముద్ధరిష్యతి వైష్ణవమ్
ఇదం చ భగవచ్చాస్త్రం చిరస్థాయి కరిష్యతి. ౧౯౯
- సర్వతంత్రస్వతంత్రోఽసౌ బహుళా గ్రన్థాః ప్రణేష్యతి
అసంఖ్యేభ్యశ్చ శిష్యేభ్యస్తత్త్వార్థముపదేశ్యతి. ౨౦౦
- ధర్మవ్యవస్థాం కృత్వైవం కలావతిభయంకరే
సమేష్యతి పరం స్థానం తద్విష్ణోః పరమం పదమ్. ౨౦౧
- యుగాన్తే చ పునర్నామమారేర్నైకో గృహీష్యతి

తదా హరిర్మహావీరః కల్కి నామ భవిష్యతి. ౨౦౪

అధర్మనిధనం కృత్వా ధర్మం సంస్థాపయిష్యతి
హరేర్ద్రివ్యావతారాణామవతారకథామిమామ్. ౨౦౫

యః పఠే చ్ఛ్రీణయూద్వాపి సో ౭పి యాస్యతి సద్గతిమ్
ధన్యాస్తే పురుషశ్రేష్ఠా దురన్తే భవన్మాగరే. ౨౦౬

యే నామా ౭పి కలా విజ్ఞోస్సృరిష్యత్ప్రవృత్త్యాత్మనః
ధ్యాయన్ కృతయుగే విష్ణుం శ్రేతాయాం దాపరే యజన్.

యత్తత్ఫలమవాప్నోతి కలా స్మరణమాత్రతః
హరేర్హరతి పాపాని నామ సంకీర్తితం సకృత్. ౨౦౭

పాపండుబహులే లోకే కలావతిభయంకరే
తన్నామకీర్తయేద్యస్తు తం విద్యాత్కృతినాం పరమ్. ౨౦౮

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భక్త్యా పరమయా యతః
సమూర్తారాధనం కుర్యాన్నా ౭స్యథా ముక్తిమాప్నుయాత్.

ఇథమాద్యైస్తు నవభిరభ్యామైరీడ్యతే క్రమాత్
భూపరీక్షాదికర్మాణి విమానానాం చ కల్పనమ్. ౨౦౯

వివిధానాం చ బేరాణాం నిర్మాణవిధివిస్తరః
దశమే నా ౭ంకురారోపః పశ్చాద్ద్వాభ్యాముదీరితః. ౨౧౦

ప్రతిష్ఠావిధిరత్యస్త ఫలదో జగతః పఠేః
పశ్చాద్దశావతారాణాం చతుర్భిః ప్రోచ్యతే విధిః. ౨౧౧

తథా సప్తదశే చోక్త అదిమూర్తి విధిస్తతః
అష్టాదశే ౭ర్చనం సాంగముక్తం మధువిదారిణః. ౨౧౨

ద్వాభ్యాముక్తస్తతోపూజాద్రవ్య సంగ్రహణ క్రమః

ఏకవింశే విశేషార్చావిధిస్సమ్యగదీరితః. ౨౧౩

ద్వావింశే స్నపనం చోక్తం త్రయోవింశే విశేషతః
విధిరుత్సవచక్రస్య ప్రోక్తో ద్వాభ్యామథోత్సవః. ౨౧౪

తతశ్చ షడ్భిరధ్యాయైః ప్రాయశ్చిత్తస్య విస్తరః
ప్రోక్తస్తతశ్చ ద్వాత్రింశే సంకీర్ణంఽంశా ఉదీరితాః. ౨౧౫

అర్చావతారమహిమా త్రయస్త్రింశే ప్రకీర్తితః
స్వయంవ్యక్తాదిభేదశ్చ చతుస్త్రింశే ప్రకాశితః. ౨౧౬

పంచత్రింశే తు సంప్రోక్తం క్రియాయోగాశ్రితం ఫలమ్
షట్త్రింశే త్వపచారాశ్చ కథితా దేవకోపనాః. ౨౧౭

కలిధర్మాశ్చ సంప్రోక్తాస్సప్తత్రింశే విశేషతః
సప్తత్రింశద్భిరధ్యాయైరేవం గురుకృపాబలాత్. ౨౧౮

షడ్భిః సహస్రైః శ్లోకైస్తు క్రియాంగముపవర్ణితమ్.

ఇత్యాదీ శ్రీవైఖానసే భగవచ్చస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం చతుర్వింశశ్శహస్రికాయాం
సహితాయాం ప్రకీర్ణాఽధికారే సప్తత్రింశోఽధ్యాయః.
ఇతి శ్రీమతి ప్రకీర్ణాఽధికారే క్రియాపాదః.

శ్రీ విఖనసమహాగురవే నమః

శ్రౌతస్మార్తాదికం కర్మ నిఖిలం యేన సూత్రితమ్

తస్మై నమస్తవేదార్థవిదే విఖనసే నమః.

జయత్యాత్మేశ్వరోష్టుద్రధ్యాన సాధప్రియాఽతిథిః

శ్రీ మత్పుత్రపురీవాసః శ్రీరామస్సీతయా గృహీ.

శ్రీరామచంద్రాయ నమః.

గోపాలకృష్ణముద్రాయస్త్రే ముద్రితః, చాకలపేట, మద్రాసు.

ప్రతిష్ఠా ౭ ధికార పరిశిష్టము.
యావదుపలబ్ధి సమృద్ధితా స్థలితేషు సాధుపాఠసూచి.

పుట	పం	పాఠ్యము
1	2	అమృత
	17	ఉభ
	18	శ్రేష్ఠతమాః
	22	మూర్ఖః
3	2	దుఃసితేష్
	3	అశ్రోగ్యకరాః
	16	సూక్ష్మ, విష్ణుః
	19	గ్రహణే
4	3	రక్తా తు
	7	పల్లీకాభ్యాం
	11	తత్కృతావతే
	12	బుద్ధురమ్
	13	,
6	12	బహిః
	15	పాతయేత్
	16	అధికేరను
7	8	గర్భవ్యః
	11	కథితాః
	19	విదిత్వహు
8	5	అపే
	6	కుమీః
	18	తిభిరస్యైః, శృంఖలా
	19	ఖట్వాహదం
	20	బాహుసంస్పర్శనాత్
9	2	చతుర్వాస్తే
	8	బ్రహ్మదీపాం
	14	ప్రభవ్యేనే
	19	ప్రజీరకమ్
10	3	బహిర్వృధి

పుట	పం	పాఠ్యము
10	5	వీధిక
11	5	స్వాప్నేపాశాం
	12	కుర్యాచ్ఛరీరం
	19	కావ్యజ్ఞః
	22	జనార్దనం
12	12	ఉత్పేక్షార్థం
13	8	ప్రాక్త
	10	విస్తారార్థం
	13	ఉత్పేదం
	14	విధివాఽమూరం
14	9	గర్భవ్యస
	18	తక్తవహి
15	5	అధమం
16	8	వర్ష మాత్రాంగులం
	16	ధనుర్వృష్టి
	20	మానెను
	22	మానెన
17	11	మత్స్యే (24, 21)
	23	ప్రాసాదవ్య
18	11	కాయమేవం
		కాయమథోచ్యతే
	21	ఏకాంశైశ్చ
19	15	అధ్యర్థం (20, 23, 26, 6, 35, 5)
20	11	వీరకాండం
21	11	గర్భవ్య
22	7	అధనా
	12	అథ వా
23	9	ఉత్పేక్షః
24	3	పుష్టిం

పుట	పం	పాఠ్యము
	13	గమం, యథా
25	10	వ్యాఖ్యాన్యకాంక్షం
	12	ప్రాకారం
26	23	ప్రథమ (27, 4)
27	6	అర్థమేవ
	10	హ్యుచ్చయం
31	9	చందనం
32	3	నష్టాన్తు
34	10	'లింబోదయ' అర్థ
		వైకృతా పాఠః
	19	ప్రొక్తం
	21	అన్యథా (177, 11, 12-202, 5)
35	5	అథ
	12	అథ కారయేత్
	13	చతుర్థాంశకం
36	9	వాఙ్మితథా
	21	పూర్వ
37	4	అచ్చాద్య
	5	పాక్షికం
38	9	కల్పాన్తి
	14	వక్త్రీసమావళం
39	6	శ్లో (89, 15)
	20	వాఙ్మోహం
40	3	మేధాదయశ్చ
	4	తస్మాత్
41	15	పాదభాగా
44	7	వక్రతనా
45	2	వేద్యాన్తు
	6	మానుషయోః
47	5	కవీంద్ర్య
49	15	సప్తవింశతిభిః
50	17	ఉరగాః
52	16	తండుల
	18	ప్రాగ్గ్రం
	19	ప్రావయత్వా

పుట	పం	పాఠ్యము
53	7	యథావ్యాప్త్యం
64	6	సమిధాదీక
68	1	భగవచ్చాపే (88, 1)
72	6	శంకరం
74	4	నవధా
75	7	గాయత్రీయా
	20	ఉద్దాహర్య
76	6	స్థాపకాదీనాం
	16	వాద్య
	18	అచార్యః
77	7	జప్తైవ
	22	వక్త్రీద్వంద్వం పాఠాంతః
79	3	లిఖేద్విద్యాక
81	6	నారసింహకం
	13	కర్మ-ఇమే
82	13	మధికే
85	20	కరుణానిధిః
87	2	తథా (31, 2-21, 12)
	6	మదర్పన
	9	పురద్వంద్వం
	17	శంఖచక్రకే
89	11	కాశ్లాం
	14	బాహ్యోః
90	9	పీఠవర్ణం
91	4	సమాసీనం
92	11	సముచితం
93	5	కవనాది
94	4	వక్త్రీతశంసనం
	17	పీఠాన్తి
	18	అంగవాకారక
95	17	అర్థాంశం
	18	ద్వారమానమిదం
96	19	ఏదం స్వాత్
97	15	శృంగార
99	13	వా బుధః

పుటే	పం	పాఠ్యమ్	పుటే	పం	పాఠ్యమ్
101	2	ఏవం	154	12	కార్వాసజం, భేదాంగ
108	13	అర్థాంగులం	15	అర్థమానేన	
109	21	అథ చా కౌతుకం బింబం చతుర్భుజసమన్వితం	155	23	స్మృతం
110	6	అధిప మిత్ర్య పి	157	15	తదూర్ధ్వే
115	5	శంఖచక్ర	158	7	పృథక్సృజితే
120	6	ద్వియూర్తి, తద్వత్త్రియూర్తి	12	దేవాలయం	
122	7	దేవసాన్నిధ్యకారకః	159	9	కాన్తికరం చాఽపి
	21	కాచాచార	12	తదరవిస్తారం	
123	12	పూజకే	18	చతుర్భాగం	
128	7	విస్మయేత్	22	దౌపాసనాగ్నికుండం	
	10	ఆపశ్యహః"	3	తతస్తస్మాదుపావ్య	
129	9	అధర్వాణం	10	ఉద్ధావ్య	[230,20]
130	4	కాస్త్రోక్త	21	కాక్షిణః	(175, 4, 217, 16,
	10	ఉద్వర్తయా మితి స్మృతే	7	చర్మాధిరం	
		చైవ	5	శాశ్వంశే	
	15	చంద్రోశీతుక్త్వా	8	పూరయిత్వా	
	22	విష్ణుస్సవత ఇతి	17	తతశ్చంగాశ్చ	
131	8	ఆదర్శం	6	సంఘాంగులం	
	11	కౌదుంబరం	11	ఇంద్రకానాస్తకే	
132	18	ప్లోతవాసనా	15	ఇత్యుక్త్యా	
	19	విస్మయైవ	14	హింగులికం	
133	12	నారాయణం	16	దేవసాన్యితే	
134	13	తదైవ (231,10)	23	తదనస్తకే	
	15	సంకల్ప్య	2	తద్ద్రవ్యేణ	
	19	మంత్రేణ, త్వామాది	5	శ్చంగేతుచ్చార్వ	
138	2	వివిధైః	11	పూర్వవత్	
	20	నానావిధైః	9	తస్మద్ధ్యే	
139	21	మృదం	8	వరమేష్టివా	
141	4	కుడ్యుకం	8	స్థావనం	
	9	ముక్తం	16	సంసాధయేత్	
142	13	కాబ్ధికం	2	సమలంకృత్య	
146	19	మూర్తిమంత్రైః	19	అధమానం	
148	1	భగవచ్చాస్త్రే	22	నవార్ధే	
154	10	వ్యవహితోద్భవ	12	శంఖం చ	
			15	చామరవ్యయ	

పుట	సం	పాత్యమ్
207.	7	చరత్
	11	తంతునా పరివేష్ట్యేవ
208	10	ధర్మాత్మా, స్వాత్మా
	17	అలంకృత్య
211	21	యాగఽస్మిక్
212	22	స్వాధ్యాయ
213	19	తాపస్యైర్వా
	23	జయం
225	5	చతుశ్శృంగః
230	4	ప్రథవాది
231	2	వీరస్కంధే
	6	ముఖవాసకం
232	5	కాస్త్రోక్తమాగ్ణేః
	11	పూర్వ
	12	యంత్రైః
235	16	సప్తవత్
237	5	ప్రతద్విష్టుః
	6	ఇంద్రాదీంశ్చ
240	15	వస్త్రాదీన్
	16	స్వానసంభారాన్
241	16	ధ్యజమంత్రం
244	11	పుష్పయాగోక్త
	16	యథావిధి (234, 3)
248		యాన్యం
	15	తాన్నివేద్య
256		విధిపూర్వం
	14	వివాహం
259	13	పూర్వపాత్ర
263	13	మంత్రాంశ్చ
267	5	సాధితే
263	19	కాదం
269	5	శ్లోకానేవిషయ
		సమాప్తినూచి కా శ్లో
270	13	తద్యత్తం
273		స్వయా

పుట	సం	పాత్యమ్
274	6	చంద్రానం
275	3	వత్సరానం
276	17	సుసంప్రార్థ్య
277	3	అధిపీశేషు
278	5	వైషవం
279	5	అప్రుతే
280	14	వీరమితానీనాం
281	2	తచ్ఛక్తిం
	16	విద్యుత్
	18	విష్ణునూక్తం
283	12	సంప్రార్థ్య
284	13	స్పృష్టేషు
	21	చంద్రాలైః
	21	హరిం
285	21	అస్పృశ్యస్పృశే
	2	మండపే
287	14	పాదహీనాం
288	6	సంగతాం
289	5	రమేత
291	1	ఇంద్రధనుః
292	7	విమానే
	21	విపక్షేషుః
293	13	గృహేష్వరే
294	4	పతనే
295	12	పరివేష్ట్యేవ
	2	విధానేన
296	11	ప్రత్యక్షమేణ
	7	సంస్కార్య
297	11	ప్రత్యక్ష (360, 6)
	12	నహ్యస్త్యవిదితం
298	15	సాన్యహః
299	12	విష్ణు
307	17	మహాహోషేషు (361, 17)
309	1	250
360	20	శివోదన

పుటే	పం	పాఠ్యమ్	పుటే	పం	పాఠ్యమ్
360	21	నసిక్పతే	400	10	తదా
361	4	దర్శనే	401	9	సాయంపాఠః
366	16	ఇంద్రాచీక	403	4	సిత్తాక
367	16	పంచనూక్తం	406	16	బ్రహ్మలోక
372	16	శిల్పినైవ	407	9	మలస్య
375	7	బ్రువక్	411	21	శృంగీం
376	19	తత్తదైవత్యం	413	13	యశస్వం
	20	వశాచిదగ్నిం	415	15	ఉపభృక్తాం
377	17	లిఖ్య	419	20	భూమిశృంగం
379	4	మృత్యుమృత్యుం	420	8	మహాస్థాన
381	14	దేవం	420	4	దేవతాస్తాః
382	13	నూక్తమచ్యుతే	421	21	క్రాంతం
	18	మంత్రా	421	21	అతిథిః
383	2	నూక్తం	421	10	తులసీం
	22	ధ్రువనూక్తం	423	2	శృంగీ
383	9	హృదయంబుజ	423	8	కృకమ్
383	2	అభ్యాసోద్ధేవ	423	6	పూజ్యమానస్తు
392	13	వాంఛితం		9	విమానం
	17	పుష్టిదః, శాన్తికరః	410	11	నూయమానః
	13	దిక్పథలాని భూభాగే		21	కాలేషు
		కలా తు విరలాని తై		6	స్మృతితే
393	9	పంచిత్య		12	హరేర్మరః
396	13	అర్చ్యతే		19	తస్మాదే
401	2	తత్కర్తా		24	దేవార్థ
402	11	పుంసా శతం	441	5	శ్రద్ధయా
404	3	సాధ్యః		15	యతస్సాన్యత్
	19	పరిశ్రేయ		11	దేవతే
404	2	గాహకాన్యత్	402	10	నివర్తత్రలోభిత
	6	మానవః	403	16	వామద్యాంకారయోగస్థితిం
	14	ప్రేత్య	406	8	భూమిదః
407	19	ప్రేమచ్యుతి	408	10	కేశసంహోధనే
	21	అనేకభా(463, 21, 476, 11)	409	19	పూరిగంధానగ్ధాని
408	3	అహారాశ్చ	411	8	శాచాచారవిహిత
	22	అత్రైవ	411	3	పుష్పవిహిత
			415	21	అనలమృతిః

పుట	పం	పాఠ్యం	పుట	పం	పాఠ్యం
458	10	ద్విజగోగురు	508	3	న తిష్ఠన్తి
471	19	శ్రోత్రయారః	504	5	చిదకాస్తథా
473	5	శక్యతే	508	6	దేవేశ్వరానాన్యత్
475	16	గాం విస తితి		11	విష్ణుం
480	6	సహపుత్రైః		12	ప్రవర్తతే
	17	తస్య	509	10	కాశ్యపీం
487	17	దీనః	516	6	పురుషోత్తమః
492	15	మహాత్మానః	553	??	వీధీభు
494	15	ప్రకరణాస్తమాచకచిహ్నం			

సంఖ్యా వినిమయః.

పుట	శ్లోక
1	౨౪
87	౬౪
185	౮౭
318	౧౬౪
320	౧౮౪-౧౮౮
335	౧౩౯-౧౪౩
346	౪౨
354	౧౨౬
377	౮౧౫ స్థలాంతరే
399	౧౦౩
403	౩౬
	౩౭
418	౧౯౮
444	౪౮౨
	౪౮౦ అష్టాదే
446	౪౯౭, ౪౯౮, ౪౯౯
455	౫౯౭

గ్రంథ సంగ్రహ విచారః.

పూర్వమాహతాః శ్లోకాః. ౫౬౦౫౪ లైశ్చ.

పత్రే	గ్రంథపరిమితిః	అధికఃపాఠః	బద్ధగ్రహీతః.
34	౪	*	
1౬0	౪		*
౧64	౧౪	*	
348	౪	*	
368	౪		*
371	౪		*
౪73	౪		*
374	౪		*
375	౪		*
377	౧		*
377	౫౪ ౧౨ గ్రంథ	*	
381	౪		*
383	౪		*
387	౪		*
444	౧	*	
504	౪		*

పదాంతానుస్వారాదివ్యసాకర్యేణాఽన్యత్ర మానుషికనాఽస్తరీ
యకానవధానేన చ జనితా దోషాః సహృదయైః క్షుప్తవ్యా ఇత్య
భ్యర్థనమ్.

ఉపస్కర్తా.

